Møte tirsdag den 24. mars 2015 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 57):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.)
(Innst. 207 L (2014–2015), jf. Prop. 48 L (2014–2015))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold)
(Innst. 208 L (2014–2015), jf. Prop. 39 L (2014–2015))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 188/2014 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2014/50/EU om minstekrav med omsyn til styrking av arbeidstakarmobiliteten mellom medlemsstatane gjennom betring av oppteninga og vidareføringa av rettane til supplerande pensjon
(Innst. 206 S (2014–2015), jf. Prop. 55 S (2014–2015))
4. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om minimum tre års vekststans i oppdrettsnæringen
(Innst. 201 S (2014–2015), jf. Dokument 8:38 S (2014–2015))
5. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide og Rasmus Hansson om å sikre at ulovlig fremskaffede produkter fra hai ikke importeres til Norge
(Innst. 204 S (2014–2015), jf. Dokument 8:39 S (2014–2015))
6. Innstilling fra næringskomiteen om endringer i småbåtloven (påbud om bruk av flyteutstyr i fritidsbåter)
(Innst. 205 L (2014–2015), jf. Prop. 51 L (2014–2015))
7. Interpellasjon fra representanten Stine Renate Håheim til utenriksministeren:

«Hvert år blir mellom 500 og 700 palestinske barn tiltalt i israelske militærdomstoler. Israel er gjentatte ganger kritisert for brudd på barnekonvensjonen, og i februar 2013 lanserte UNICEF en rapport hvor de konkluderte med at brudd på rettighetene til barn som kom i kontakt med det militære forvaringssystemet, er «omfattende, systematisk og institusjonalisert». Høsten 2014 la Military Court Watch, MCW, fram rapporten «Children in Military Custody», og den konkluderer med at det ikke har skjedd noen systematisk endring som har ført til bedring for barn i israelske fengsler. En rekke norske organisasjoner har nå en kampanje om dette, og i februar var Gerard Horton og Salwa Dubaisi fra MCW i Norge for å sette søkelys på brudd på barns rettigheter.

Hvordan vil utenriksministeren bidra til at palestinske barn i israelske fengsler får oppfylt sine grunnleggende krav til rettssikkerhet og menneskerettigheter?»

8. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tynning Bjørnø, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen om bedre svømmeundervisning i grunnskolen
(Innst. 203 S (2014–2015), jf. Dokument 8:92 S (2013–2014))
9. Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Heidi Greni om ein handlingsplan for å styrkja symjeferdigheitene hjå born og unge
(Innst. 202 S (2014–2015), jf. Dokument 8:99 S (2013–2014))
10. Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om endringar i opplæringslova og privatskolelova (skolebyte i mobbesaker)
(Innst. 196 L (2014–2015), jf. Prop. 19 L (2014–2015))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU
(Innst. 211 S (2014–2015), jf. Meld. St. 13 (2014–2015))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Rigmor Andersen Eide og Marit Arnstad om en klimalov
(Innst. 212 S (2014–2015), jf. Dokument 8:32 S (2014–2015))
13. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 203/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1107/2009 om omsetning av plantevernmidler og av EØS-komiteens beslutning nr. 208/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/128/EF om fastsettelse av en ramme for fellesskapstiltak for å oppnå bærekraftig bruk av pesticider
(Innst. 210 S (2014–2015), jf. Prop. 54 S (2014–2015))
14. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven m.m. (utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger)
(Lovvedtak 45 (2014–2015), jf. Innst. 176 L (2014–2015) og Prop. 34 L (2014–2015))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (bortvisning på grunn av straff i utlandet)
(Lovvedtak 46 (2014–2015), jf. Innst. 173 L (2014–2015) og Prop. 37 L (2014–2015))
16. Stortingets vedtak til lov om forsvunne personar
(Lovvedtak 47 (2014–2015), jf. Innst. 183 L (2014–2015) og Prop. 18 L (2014–2015))
17. Stortingets vedtak til lov om endringar i arvelova (avvikling av arveretten for staten til fordel for frivillig verksemd)
(Lovvedtak 48 (2014–2015), jf. Innst. 183 L (2014–2015) og Prop. 18 L (2014–2015))
18. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven (besøksforbud)
(Lovvedtak 49 (2014–2015), jf. Innst. 189 L (2014–2015) og Prop. 43 L (2014–2015))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i skadeserstatningsloven og voldsoffererstatningsloven (terminvis utbetaling av menerstatning)

(Lovvedtak 50 (2014–2015), jf. Innst. 188 L (2014–2015) og Prop. 47 L (2014–2015))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i sjøloven (erstatningsansvar ved transport av farlig gods m.m.)
(Lovvedtak 51 (2014–2015), jf. Innst. 182 L (2014–2015) og Prop. 46 LS (2014–2015))
21. Stortingets vedtak til lov om endring i straffeloven (fjerning av foreldelsesfristen for brudd på straffeloven § 148)
(Lovvedtak 52 (2014–2015), jf. Innst. 172 L (2014–2015) og Dokument 8:4 L (2014–2015))
22. Referat

Presidenten: Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentanten for Nordland fylke, Tone-Helen *Toften*, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:
for Finnmark fylke: Ronny *Berg*
for Nordland fylke: Willfred *Nordlund*
for Troms fylke: Christin *Kristoffersen*

Fra den innkalte vararepresentant for Aust-Agder fylke, Lene *Langemyr*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Ingebjørg Amanda *Godskesens* permisjon 24.–26. mars på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Aust-Agder fylke, Odd Gunnar *Tveit*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Odd Gunnar Tveit er til stede og vil ta sete.

Det foreligger veldig mange permisjonssøknader:

Fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Margunn *Ebbesen* i dagene 25. og 26. mars for å delta i reise med Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid til Finnmark.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representantene Jorodd *Asphjell*, Ruth *Grung*, Per Rune *Henriksen*, Irene *Johansen*, Sonja *Mandt*, Marit *Nybakk* og Knut *Storberget*, og fra representantene Rigmor Andersen *Eide*, Kristian *Norheim* og Sivert *Bjørnstad,* i dagene 25. og 26. mars – alle for å delta i Nordisk råds minisesjon i København.

Fra representantene Bjørn *Lødemel* og Anette *Trettebergstuen* om permisjon i dagene 26. og 27. mars, begge for å delta i Den interparlamentariske unions 132. sesjon i Hanoi.

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt,

Fra henholdsvis første vararepresentant for Hedmark fylke, Lasse *Juliussen*, fra første og andre vararepresentant for Telemark fylke, Gry-Anette Rekanes *Amundsen* og Thorleif Fluer *Vikre,* og fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Audun *Otterstad*, foreligger søknader om fritak for å møte i Stortinget i dagene 25. og 26. mars under henholdsvis representantene Knut Storberget, Kristian Norheim og Jorodd Asphjells permisjoner, av velferdsgrunner.

Fra andre vararepresentant for Oslo, Prableen *Kaur*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget torsdag 26. mars under representanten Marit Nybakks permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
for Hedmark fylke: Thor *Lillehovde* 25.–26. mars og Bente Elin *Lilleøkseth* 26. mars
for Hordaland fylke: Eigil *Knutsen* 25.–26. mars og Marianne S. *Bjorøy* 25.–26. mars
for Møre og Romsdal fylke: Steinar *Reiten* 25.–26. mars
for Nordland fylke: Jonny *Finstad* 25.–26. mars
for Oslo: Prableen *Kaur* 25. mars og Vegard Grøslie *Wennesland* 26. mars
for Sogn og Fjordane fylke: Bjørn Erik *Hollevik* 26. mars
for Telemark fylke: Roy *Bjurholt* 25.–26. mars
for Sør-Trøndelag fylke: Gunn Elin *Flakne* 25.–26. mars og Lill Harriet *Sandaune* 25.–26. mars
for Vestfold fylke Steinar *Gullvåg* 25.–26. mars
for Østfold fylke: Wenche *Olsen* 25.–26. mars

Statsråd Robert Eriksson overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Ola Elvestuen vil framsette to representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:06:54]: Jeg har gleden av å legge fram representantforslag på vegne av meg selv og representantene Pål Farstad, Terje Breivik og Abid Q. Raja om mer helhetlig og langsiktig forvaltning av myr i Norge.

Og jeg har gleden av å legge fram representantforslag fra meg selv og representanten Bård Vegar Solhjell om Stortingets involvering i saker om store gruveplanar og sjødeponi.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen vil framsette et representantforslag.

Kari Henriksen (A) [10:07:38]: Jeg har den glede å framsette et representantforslag fra stortingsrepresentantene Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen, Eirik Sivertsen og meg selv om at Norge må bidra mer for å avhjelpe flyktningsituasjonen i Middelhavet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16 – det var et understatement!

Presidenten vil foreslå at sak nr. 22, Referat, tas opp til behandling før sak nr. 1. – Det anses vedtatt.

Referatet bør behandles før midnatt av hensyn til komiteene.

Sak nr. 22 [10:08:29]

Referat

1. (191) Statsministerens kontor melder at
   1. lov om endring i lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (Lovvedtak 44 (2014–2015))
   2. lov om endringer i studentsamskipnadsloven (Lovvedtak 42 (2014–2015))
   – er sanksjonert under 20. mars 2015
   Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm om forsvarlige grenseverdier for svevestøv (Dokument 8:75 S (2014–2015))
   Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (193) Endringer i åndsverkloven (gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv og innføring av generell avtalelisens mv.) (Prop. 69 L (2014–2015))
4. (194) Endringer i barnevernloven (utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak) (Prop. 72 L (2014–2015))
5. (195) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet (Dokument 8:73 S (2014–2015))
6. (196) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om å styrke retten til ettervern i barnevernet (Dokument 8:76 S (2014–2015))
   Enst.: Nr. 3–6 sendes familie- og kulturkomiteen.
7. (197) Årsrapport for 2014 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (Dokument 17 (2014–2015))
8. (198) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om å styrke beskyttelsen til personer utsatt for vold, trusler om vold, personforfølgelse og stalking (Dokument 8:74 S (2014–2015))
   Enst.: Nr. 7 og 8 sendes justiskomiteen.
9. (199) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner (Meld. St. 14 (2014–2015))
10. (200) Endringer i introduksjonsloven (behandling av personopplysninger) (Prop. 70 L (2014–2015))
    Enst.: Nr. 9 og 10 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
11. (201) Ombudsmannsnemnda for Forsvaret sin innberetning om virksomheten i tiden 1. januar–31. desember 2014 (Dokument 5 (2014–2015))
    Enst: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Sak nr. 1 [10:09:40]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.) (Innst. 207 L (2014–2015), jf. Prop. 48 L (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene: Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, SV 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

I tillegg foreslås det at statsråden får en taletid på inntil 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra hovedtaler fra hver partigruppe og medlem av regjeringen, innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arve Kambe (H) [10:11:25] (komiteens leder og ordfører for saken): Det er på høy tid at arbeidsmiljøloven endelig kommer til behandling i Stortinget, ikke bare fordi prosessen har vart i et års tid nå siden debatten begynte, men siden det snart er ti år siden den gjeldende arbeidsmiljøloven ble vedtatt. Dagens lov er snart ti år, og jeg er derfor glad for at jeg som saksordfører og komiteleder i dag kan legge fram en innstilling med bred oppslutning og støtte i Stortinget.

Både meldingen og kompromisset som er i Stortinget, ivaretar det trepartssamarbeidet som Norge er velsignet med. Vi har selvfølgelig prøvd, siden regjeringen valgte å legge fram to saker – den om midlertidige ansettelser og aktivitetsplikt i forhold til sosialtjenesteloven – å parallellbehandle dette i komiteen. Og det har vi klart.

Jeg vil først rose komiteen for et veldig bra samarbeid. Ikke minst vil jeg rette en takk til våre samarbeidspartnere i Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Et velfungerende arbeidsmarked er avgjørende for at hver enkelt av oss skal kunne realisere våre drømmer og ambisjoner, og at det skal lønne seg å jobbe. Det å jobbe og ha en jobb å gå til har endret seg betydelig de siste årene. Derfor mener regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre at endringene som kommer til å fortsette, er nødt til å bli møtt av en arbeidsmiljølov som ser noe annerledes ut enn i dag.

Arbeidsmiljøloven dekker et svært vidt spekter av arbeidsgivere og arbeidstakere. Loven skal gjelde for små enkeltmannsforetak og svære aksjeselskaper og, ikke minst, for bedrifter med tusenvis av ansatte; industrikonserner. Loven gjelder i det offentlige, i det private, lokalt, nasjonalt og for internasjonale virksomheter i Norge. Dette gir Stortinget som lovgiver en utfordring, fordi samme lov gjelder og setter de samme reglene for alle virksomheter, uavhengig av størrelse, eierskap, konkurranseforhold nasjonalt og internasjonalt, fysisk eller stillesittende arbeid, tjenester eller produksjon. Og så vet vi at en stadig større del av arbeidsmarkedet er utsatt for internasjonal konkurranse.

En annen utvikling som har pågått lenge, uten at Stortinget før nå har tatt tak i problemet, er at mange velger å ta ut veksten vi har sett de siste årene, på ulikt vis.

For noen betyr den veksten i inntekt at de ønsker å jobbe enda mer, siden det er lønnsomt. For andre betyr økt inntekt at de ønsker å jobbe mindre og ha mer fritid, siden de nå får bedre råd. Erfaringer fra de siste to tiårene tyder på at befolkningen samlet sett ønsker å ta noe av den velstandsutviklingen vi har hatt, ut i mer fritid. Det stiller krav til at arbeidsmiljøloven kan tilby en økt fleksibilitet til arbeidslivet for å løse nettopp disse utfordringene.

Demografiske framskrivninger viser at mangel på arbeidskraft blir en av de store utfordringene i norsk arbeidsliv framover, uavhengig av dagens situasjon – med noe justert arbeidsledighet. Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er tilhengere av en sterk arbeidsmiljølov, hvor hovedregelen skal være fast ansettelse, hvor rammene for arbeidstid skal videreføres, hvor fleksibiliteten på arbeidsplassene skal bli større enn i dag, og hvor brudd på arbeidsmiljøloven skal straffes hardere og strengere enn i dag.

Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre innfrir nå valgløftene om økt bruk av gjennomsnittsberegning av arbeidstid, som vil bidra til å løse mange bedrifters behov for fleksibilitet, som det rapporteres om. Variasjon av oppdragsmengde er vanlig samt at ansatte har behov for å kunne jobbe mer i én periode, mot å ha tilsvarende fri i andre perioder.

Samarbeidspartiene mener bruk av langturnus vil kunne bidra til at flere ansatte får fulle stillinger og flere ansatte får større stillinger. En rekke arbeidsplasser som bruker dette i dag, rapporterer om økt kvalitet på tjenestene, samtidig som en rekke arbeidsplasser rapporterer om at fornyelse av disse turnusordningene er blitt avvist av fagforeningene sentralt. Lokale tillitsvalgte sammen med ansatte og arbeidsgiver vil etter vårt syn kunne finne gode løsninger på turnusordninger, slik de gjør i dag, uten å gå omveien om Oslo og fagforeningene sentralt. Er det tvil eller uenighet, kan dette isteden avtales direkte med Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet.

Nå er det også en oppmykning når det gjelder søndagsarbeid, altså at man kan jobbe flere søndager på rad enn i dag. Det vil komme reiselivet til gode, det vil komme restaurantbransjen til gode, det vil komme ungdommer til gode, men ikke minst vil det komme de som ikke ønsker å jobbe på søndager, til gode, fordi flere som ønsker det, får muligheten til å jobbe mer, samt at de som ikke ønsker å jobbe mer, får muligheten til å ta seg fri – med andre ord at det blir gjennomsnittsberegning for søndagsarbeid hvor rammen beholdes, men hvor antallet søndager på rad man kan jobbe, økes. Det betyr en økt fleksibilitet.

Forventet levetid for menn ved fylte 65 år har økt fra 79,5 år i 1986 til 83,4 år i 2013. Forventet levetid for kvinner økte fra 83,7 år til 86,2 år i samme periode. Det er en økning i gjenstående levetid på nesten 4 år for menn og 2,5 år for kvinner.

Den gjennomsnittlige alder som yrkesaktive kan tenke seg å tre helt ut av arbeidslivet, har vært økende, fra 61 år i 2003 til 65 år i 2014. Og jeg er rimelig sikker på at dette, med de endringene Stortinget i dag gjør, vil stige i framtiden. En stigende andel yrkesaktive kan tenke seg å vente med å tre ut av arbeidslivet til etter at de har fylt 67 år. Andelen som fortsetter å jobbe, viser forskning, øker med 20–50 pst. når aldersgrensen øker med ett år.

Heving av aldersgrensen i arbeidsmiljøloven vil gjøre det lettere for dem som ønsker å stå i arbeid også etter fylte 70 år. Jeg kan ikke se noen tungtveiende grunner for at 70-åringer skal miste det oppsigelsesvernet de i dag har i arbeidsmiljøloven. Jeg mener det er sløsing med menneskelige ressurser og er derfor opptatt av å begrense adgangen til å ha lavere bedriftsintern aldersgrense enn 70 år til tilfeller der det kun er nødvendig av hensyn til helse eller sikkerhet. Der er jeg glad for at Senterpartiet har brutt ut av det rød-grønne samarbeidet og støtter regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Samarbeidspartiene er tilhengere av trepartssamarbeidet mellom staten, arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiverorganisasjonene. Høyre er tilhenger av at arbeidslivet i Norge er organisert. Organiserte ansatte gjennom fagforeninger og organiserte bedrifter gjennom arbeidsgiverforeninger bidrar til stabilitet, struktur og seriøsitet i næringslivet. Derfor har de endringene vi har gjort, stort sett favorisert det organiserte arbeidslivet i større grad enn det uorganiserte. Det ligger som en del av hele pakken som Stortinget nå skal ta stilling til. Men Høyre er selvsagt også tilhenger av organisasjonsfrihet. Det er det enkelte mennesket og den enkelte bedrift som selv må avgjøre om man er tjent med medlemskap.

Samarbeidspartiene er enige med regjeringen når det gjelder en rekke andre forslag, bl.a. vedtas det i dag å fjerne kollektiv søksmålsrett, slik regjeringen har foreslått, og som en lovte i valgkampen. Det er en ordning som er lite brukt, som har juridiske utfordringer med seg, og som vi nå foreslår å oppheve. Regjeringen har i tillegg fått full tilslutning fra samtlige partier i denne salen til å øke straffen for brudd på arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven.

Vi setter av betydelige midler til forskning på norsk arbeidsliv, og vi gir økte ressurser til Arbeidstilsynet for å sikre god og rask saksbehandling som følge av nye oppgaver og ansvarsområder, ikke bare i denne loven, men også i den saken som kommer etterpå.

Samarbeidspartiene styrker arbeidet mellom relevante tilsyn for å bedre informasjonen som er tilgjengelig om varsling. Vi kommer til å styrke varslerregelverket, det kommer til å bli en felles veileder med informasjon om rettigheter og plikter for alle involverte parter, det kommer en informasjonskampanje om varsling i samarbeid med partene i arbeidslivet, vi legger opp til at varslingsrutiner bør bli et obligatorisk krav og det bør presiseres et minstekrav til innholdet i disse rutinene.

Avslutningsvis har jeg lyst til igjen å takke komiteen for samarbeidet, og ikke minst komitésekretær Berit Skovly og seniorkonsulent Ingunn Oppsahl Viereid for godt arbeid. Vi har gjennom tre tette uker med behandling klart å levere fra oss ganske mye bra. Sånn som jeg har oppfattet situasjonen, har komiteen vært tilfreds med måten arbeidet i komiteen er blitt utført på.

Stortinget vil i dag vedta en framtidsrettet arbeidsmiljølov som vil bidra til å ruste norsk arbeidsliv for framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [10:21:37]: Representanten Kambe sa at Stortinget i dag vedtar forsiktige oppmykninger i arbeidsmiljøloven. Det er da underlig at tusener på tusener av mennesker gikk til generalstreik 28. januar – hvis dette er forsiktige oppmykninger.

Velgerne får ikke det de stemte på, og det Høyre gikk til valg på. I sitt program sier Høyre bl.a. at de vil «myke opp reglene for midlertidige ansettelser ved midlertidige behov». Da landsmøtet vedtok dette i 2013, sa Torbjørn Røe Isaksen:

> «Vi går ikke så langt som Bondevik-regjeringen, som» – den gang – «foreslo en generell adgang til midlertidige ansettelser.»

Da vi advarte mot at dette kom til å skje, fikk vi høre at vi svartmalte. Men regjeringen – og Høyre – går nå lenger enn det de lovte i valgkampen.

Er representanten Kambe fornøyd med den nye generelle adgangen til midlertidige ansettelser, eller hadde representanten Kambe helst sett at Høyre gjorde som de lovte i valgkampen – forbeholdt midlertidighet til arbeid av midlertidig art, og slik sett ikke brøt valgløftet?

Arve Kambe (H) [10:22:40]: Høyre er veldig fornøyd med å legge fram endringer i arbeidsmiljøloven – som er på høy tid. Etter åtte rød-grønne år var det overmodent å gjøre noe med fleksibiliteten i arbeidslivet, som Arbeiderpartiet hadde ignorert fullstendig. Dette, sammen med at så mange hundrevis av tusener hadde stått lenge utenfor arbeidslivet – uten at den rød-grønne regjeringen klarte å finne en måte – gjorde at vi måtte finne nye løsninger for å få disse inn i arbeidslivet.

Derfor innfører vi en generell adgang til midlertidige ansettelser, som ikke er så generell at den fullt ut er generell. Den har en rekke begrensninger ved seg. Det ene er bl.a. at ingen bedrifter kan ha flere enn 15 pst. midlertidig ansatte. Ingen bedrifter som velger ikke å ansette vedkommende som har vært midlertidig ansatt i tolv måneder, fast, får lov til å bruke generell adgang de neste tolv månedene. Vi har også strammet inn når det gjelder gjennomsnittsberegning – som øvrige bedrifter får adgang til.

Jeg mener at dette i sum er en glimrende forenkling for norsk arbeidsliv.

Anette Trettebergstuen (A) [10:23:49]: Også det vi vedtar i dag, er et veldig godt eksempel på at selv om Høyre vant valget, vant dere ikke mandatet i folket til å gjøre det dere nå gjør. Representanten Kambe forsøker også nå å skape forvirring rundt hva dere egentlig vedtar. Det er ikke slik at dere gjør det dere lovte i valgkampen. Dere åpner for en generell adgang til å ansette midlertidig uten vilkår. Dere lovte at midlertidighet skulle holdes til arbeid av midlertidig karakter.

Kambes egen statsråd, statsråd Eriksson, er litt mer ærlig når han i svar på et skriftlig spørsmål sier nettopp at det er ingenting i lovforslaget som stiller krav om at oppgaver må være av midlertidig art for å bruke adgangen.

Jeg gir representanten Kambe sjansen en gang til: Dere lovte velgerne å bevare midlertidighet knyttet til arbeid av midlertidig art og ikke en generell adgang uten vilkår. Kan representanten i hvert fall i anstendighetens navn i dag innrømme at statsråden har rett, og at dere i Høyre lovte velgerne noe helt annet enn det dere nå vedtar i dag?

Presidenten: Presidenten vil gjøre representanten oppmerksom på at all tale skal rettes til presidenten, og man sier ikke «dere» til representanten.

Anette Trettebergstuen (A) [10:24:53]: Beklager, president.

Arve Kambe (H) [10:24:57]: Noe av hovedmotivasjonen for at denne regjeringen fremmer forslagene er den virkelighetsforståelsen vi var fullstendig uenig med den forrige regjeringen i. Det sto hundretusener av mennesker utenfor arbeidslivet, og som på tross av gode Nav-tiltak, på tross av velmenende arbeidsgivere, ikke fikk mulighet til å ta del i arbeidslivet. De sto og banket på døren – særlig ungdom, særlig innvandrere og særlig mennesker med nedsatt arbeidsevne.

Vi senker terskelen for å gi dem en ny sjanse i arbeidslivet. Vi er sikre på at dette vil gi økt sysselsetting. All statistikk i Norge viser at halvparten av dem som er ansatt i midlertidige stillinger, er i full, fast jobb etter ett år og to tredjedeler etter to år. Det har gjort at vi bl.a. også har lagt inn å redusere fireårsregelen til en generell treårsregel, bortsett fra for prosjekter, som jeg håpte at Arbeiderpartiet også skulle være enig med oss i.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:26:11]: Helligdagsfreden er viktig for mange av oss. Vi klarer det kanskje ikke, men det er vårt personlige mål. Det er et stort gode. For Senterpartiet er det også et politisk mål å arbeide for helligdagsfreden. Regjeringa er stolt av oppmjukinga, en er stolt av at flere skal arbeide flere søndager og helligdager, og dette kalles fleksibilitet. Samtidig fortelles det at denne fleksibiliteten betyr at det er flere som nå ikke trenger å arbeide på søn- og helligdager. Kan ikke representanten forklare innholdet i «fleksibilitet»?

Arve Kambe (H) [10:27:05]: Når det gjelder søn- og helligdagsarbeid, opprettholder samarbeidspartiene dagens formulering om det, nettopp at det skal være forbudt. Når det gjelder søndagsarbeid, øker samarbeidspartiene adgangen til dette. I dag kan man jobbe to av tre helger på rad. Nå øker vi det til tre av fire, og det i tillegg innenfor en gjennomsnittsberegning, altså ikke flere søndager, men flere søndager på rad innenfor de samme reglene. Fleksibiliteten i det gjelder selvfølgelig studenter, som gjerne vil jobbe mye i juli, august og kanskje september, når de har tid, og det gjelder turistnæringen, som har topper, enten det er vintersesong, påskesesong eller sommersesong for reiselivet. Så er det jo logisk at hvis flere ønsker å jobbe søndager, men ikke får lov, må arbeidsgiver finne noen andre som skal jobbe de søndagene. Det kan være folk som ikke kunne tenke seg å jobbe nettopp den dagen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:28:11]: Jeg forstår her at det som er Høyres opplegg, innebærer at en del eldre

mennesker som ikke ønsker å arbeide så mye på søndager og helligdager, kommer til å komme bedre ut fordi de blir fritatt for de plikter som arbeidslivet som de er en del av, har i dag.

Men mitt spørsmål går egentlig på hva slags verdiforankring dagens ledelse i Høyre har. Er det med økt søn- og helligdagsarbeid noe en ønsker å unngå, eller er det rett og slett blitt et mål for Høyre at det er greit at det utvikler seg i en slik retning?

Arve Kambe (H) [10:28:56]: Når det gjelder søndagsarbeid, har Høyre i alle forslagene i denne saken, enten primærforslagene eller det som er blitt forhandlet fram i Stortinget, sagt at antall søndager det skal jobbes per arbeidstaker, skal være likt. Det vi har sagt, er at samfunnet har endret seg, og det med at man bare kan jobbe to på rad istedenfor tre eller fire på rad, eller fem på rad for den saks skyld, er overmodent for en endring, rett og slett fordi vi mener at søndagsarbeid er det behov for. Det er mange som har behov for å ha søndagsåpent – ikke nødvendigvis butikker, men det gjelder sykehjem, aldershjem, heldøgnsinstitusjoner, beredskap, kultur, servering og turistdestinasjoner. Vi mener at den oppmykingen vi gjør, er en nødvendig del av å leve i et moderne samfunn, og balanserer hensynet mellom arbeidslivets interesser, arbeidstakernes interesser og arbeidsgivernes interesser på en svært god måte.

Kirsti Bergstø (SV) [10:30:16]: Representanten Kambe var i sitt innlegg inne på hvordan regjeringen ønsker å endre praksis for godkjenning av arbeidstid og turnus. Alle vi i arbeids- og sosialkomiteen var på den samme høringen, der både Sykepleierforbundet, Fagforbundet og andre som organiserer folk som jobber turnus, kunne fortelle at de aller fleste turnuser i dag godkjennes fra fagforeningene sentralt. I de tilfellene det ikke skjer, er det snakk om at avgjørende hviletid for de ansatte ikke blir overholdt – det er da snakk om ekstremturnuser som kan være til skade for folks liv og helse.

Når det er bakteppet, at de aller fleste turnuser i dag overholdes, bortsett fra veldig få der man ikke klarer å komme til enighet om hviletid – hvorfor mener man da at det er avgjørende og nødvendig å endre på den godkjenningsordningen?

Arve Kambe (H) [10:31:19]: For Høyre er det viktig å sikre at ansatte får muligheten til større stillingsbrøker, at flere får muligheten til å få hele stillinger, og at brukerne av tjenestene eller kundene – på de plassene som har det – får et bedre tjenestetilbud enn de mottar i dag.

Så er det helt korrekt at mange av de turnusordningene som finnes i dag, vil nesten uansett bli godkjent. Problemet er at de godkjennes for ett år om gangen. Det gir lite stabilitet. Mange av fagforeningene sentralt har kalt dette monsterturnuser, og flere kommuner rapporterer nå om at de får nei, og at det varsles om nei. På en rekke arbeidsplasser melder folk seg ut av fagforeningene, sånn at den lokale arbeidsplassen og de lokalt ansatte kan ta turnusordningen som de sentrale fagforeningene har sagt nei til. Siden det ikke lenger er en fagforening på jobben, er det Arbeidstilsynet som tar seg av dette og ofte godkjenner det fordi Arbeidstilsynet – tydeligvis – har en mer helhetlig tilnærming til dette enn noen av de sentrale fagforeningene.

Kirsti Bergstø (SV) [10:32:30]: Sentrale fagforeninger legger i dag ned en betydelig innsats i dette godkjenningsarbeidet og har en unik kompetanse både når det gjelder tariff, fagområde, forskning på hviletid, osv. Jeg lurer på om representanten Kambe ser at det kan legge et stort press på lokale tillitsvalgte til å gå inn for, eller godkjenne, turnuser og arbeidstid som kan være helsefarlig for dem det gjelder?

Arve Kambe (H) [10:33:04]: Nei – rett og slett fordi forutsetningen for godkjenning av alternative turnusordninger er at det skal være forsvarlig, at det skal være nok hvile mellom øktene. Det ligger fast, det endrer seg ikke. Poenget for oss er at når en utfordring eller et behov melder seg på en arbeidsplass, så mener regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre at det løses best ved at de ansatte snakker sammen, og at den tillitsvalgte lokalt snakker med sin arbeidsgiver, som er en seriøs arbeidsgiver, for å få vite hvordan man kan ivareta dette for å bedre vilkårene for de ansatte og for brukerne av tjenestene.

I tillegg øker vi trivselen, øker stillingene og øker stillingsbrøken. Det er et så bra prosjekt: Jeg tror at den dialogen man har lokalt på arbeidsplassene, er viktig, og jeg håper at denne prosessen bidrar til å styrke de lokale fagforeningenes innflytelse, at flere faktisk blir værende medlem i fagforeningen sin og ikke melder seg ut for å hindre at fagforeningen skal legge ned veto mot arbeidstiden deres.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anette Trettebergstuen (A) [10:34:28]: Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha et arbeidsliv i verdensklasse, der politikken legger til rette for høy sysselsetting, høy produktivitet, høy grad av innovasjon og omstillingsevne, og at vi skal ha et arbeidsliv der både kvinner og menn og både de som er 100 pst. friske, og de som ikke er det, får delta. Vi er opptatt av at jobben vår skal være et godt sted å være, der vi har innflytelse, der vi får utvikle oss, der det er kort vei fra sjef til arbeidstaker, og der folk føler trygghet og dermed skaper mer.

Arbeidsmiljøloven er bare en liten del av den politikken som skaper det fine maskineriet som den norske arbeidslivsmodellen er. Loven er endret 50 ganger. Jeg hørte representanten Kambe si at dagens lov er ti år gammel. Det er ikke riktig. De fleste gangene har arbeidsmiljøloven blitt endret av Arbeiderpartiet – og da alltid i tråd med arbeidslivets og samfunnets behov og utfordringer. Vi endret den senest i 2013, da vi innførte økt rett til heltidsarbeid, for å få bukt med ufrivillig deltid. Og vi innførte nye, kraftfulle virkemidler mot arbeidslivskriminalitet. Det er fordi det er to av arbeidslivets og samfunnets største utfordringer. Det var moderne og nødvendige endringer.

Jeg antar at regjeringspartiene også har en ambisjon om å bevare og utvikle et arbeidsliv i verdensklasse, og at de også forsøker å innrette politikken etter det målet. Men det virker som at regjeringen i dag svekker arbeidsmiljøloven fordi det er et mål i seg selv, for de endringene vi skal vedta

her i natt, reflekterer på ingen måte arbeidslivets virkelighet, utfordringer eller de hverdagsproblemene folk flest opplever på kroppen.

Hva er virkeligheten ute i arbeidslivet, og hvilke utfordringer må vi løse? Jo, vi må få flere i arbeid – fast arbeid. Det må bli lettere å kombinere arbeidsliv med familieliv, og det må bli vanskeligere å være useriøs og bedrive arbeidslivskriminalitet. Da trenger vi arbeidstidsreguleringer som sikrer folks helse, sånn at de kan stå i arbeid livet ut, som sikrer at både kvinner og menn kan kombinere det å ha familie og barn med det å jobbe, og som sikrer at folk som ikke er 100 pst. hele tiden, også får en plass og ikke presses ut. Og vi trenger flere kraftfulle tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Om regjeringen var opptatt av å møte disse utfordringene, skulle de i dag ha lagt fram forslag til endringer i arbeidsmiljøloven som gjorde det enklere å møte de utfordringene. Gjør regjeringen det? Nei, den gjør ikke det. Tvert imot hopper regjeringen bukk over faglige råd som sier at endringene i sum kan føre til økt sykefravær, mer utstøting, at det kan bli vanskeligere for folk med nedsatt arbeidsevne å komme inn i arbeid og å holde ut i arbeid, og at flere kvinner vil velge deltid for å klare å henge med. Det sier Arbeidstilsynet, det sier Statens arbeidsmiljøinstitutt, det sier Likestillings- og diskrimineringsombudet. Og en samlet arbeidstakerside, som organiserer millioner av arbeidstakere, gikk til generalstreik mot forslagene. Det er fordi lengre vakter, mer overtid og flere helger samlet sett øker risikoen for helseplager, ulykker, sykefravær og utstøting – det stikk motsatte av det arbeidslivet og helt vanlige folk i helt vanlige yrker, med tunge løft eller mange pasienter, nå trenger.

Forslagene vil kunne gjøre det vanskeligere for mange å kombinere familieliv med arbeidsliv og forsterke tidsklemma, som vi er opptatt av å løse. Ingen av de småbarnsforeldrene jeg kjenner, som sliter med å få kabalen med hus, hjem, jobb og fritidsaktiviteter til å gå opp, sier at bare de fikk jobbe litt lengre vakter, litt mer overtid og litt flere helger, da ville det bli mye lettere å få kabalen til å gå opp. Ingen sier det.

Norge har en høyere grad av kvinnelig sysselsetting enn andre land. Det er på grunn av og ikke på tross av arbeidstidsreglene. Det sier også Likestillings- og diskrimineringsombudet og en samlet arbeidstakerside. Det er disse reglene som regjeringspartiene nå drar i feil retning. Det er det stikk motsatte av det arbeidslivet og vanlige folk som sliter med tidsklemma, nå trenger.

Regjeringens forslag vil gjøre det vanskeligere å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi har en virkelighet der folk underbetales og behandles på de mest uverdige vis. Seriøse aktører i mange bransjer utraderes. Vi har nesten ukentlig eksempler på at dette brer om seg – til tross for den rød-grønne regjeringens kraftfulle innsats. Da trenger vi flere kraftfulle tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Da trenger vi at politikken legger til rette for mer oversiktlige forhold, flere faste ansettelser og færre smutthull for de useriøse. Gjør regjeringens endringer det? Nei, tvert imot.

Vi er vant til at regjeringspartiene og høyresiden ikke lytter til Arbeiderpartiet, men tvert imot stemmer imot våre forslag til tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet – senest før jul, da vi foreslo 22 nye. Det er vi vant til. Men at de heller ikke velger å lytte til Arbeidstilsynet og Kripos, som advarer om at regjeringens endringer vil vanskeliggjøre arbeidet med å bekjempe nettopp arbeidslivskriminalitet, er alvorlig. Mer bruk av midlertidige ansettelser, mindre likebehandling av innleide og fast ansatte og fjerning av tiltak mot sosial dumping vil gjøre det enklere, ikke vanskeligere, å være useriøs – det stikk motsatte av det arbeidslivet nå trenger.

Det er det stikk motsatte av det bygningsarbeideren fra Litauen, som underbetales og ikke tør å si fra fordi han er avhengig av inntekt, og som ser at hans stolte fag står i fare for å forvitre, trenger nå. Det er det stikk motsatte av det alle de seriøse norske bedriftene som er i ferd med å gå konkurs fordi det er umulig å drive seriøst, nå trenger.

De endringene vi vedtar her i dag, vil gjøre det vanskeligere å møte alle disse utfordringene. Det ser folk, og derfor er folk imot. Myndighetenes egne fagetater og tilsyn er også negative. Likevel fortsetter regjeringspartiene å late som at endringene er til det beste for folks hverdag, og at de vil ha positiv effekt på sysselsetting, sykefravær, tidsklemme og arbeidslivskriminalitet.

Vi har sett det før. De samme partiene påsto at reservasjonsretten var til det beste for kvinnene selv. Uføre ville tjene på å bli fratatt trygd. Fellesskapet ville tjene på å selge unna naturressurser. Igjen påstår regjeringspartiene å kjenne hverdagen til folk bedre enn de selv gjør, og støtter seg på statsrådens svogerforskning fra Verdal.

Mange spør hvorfor det er så farlig å utvide gjennomsnittsberegningen – de fleste har det jo tipp topp på jobben og en kul sjef! Det er helt riktig, det. Norsk arbeidsliv består stort sett av seriøse bedrifter og arbeidsgivere som aldri ville finne på å tråkke over streken og behandle sine ansatte dårlig. Ja, de fleste arbeidsgivere jeg snakker med, er så seriøse at de egentlig ikke hadde trengt noen arbeidsmiljølov for å oppføre seg ordentlig, men det er jo ikke hele bildet av hvordan norsk arbeidsliv ser ut. De arbeidsgiverne som ikke er sånn, organiserer seg ikke og møter ikke opp på våre høringer. Vi trenger en arbeidsmiljølov som tar innover seg at noen har behov for fleksibilitet, mens andre trenger sterkere vern – derfor vekter arbeidsmiljøloven nettopp mellom hensynet til fleksibilitet og vern.

Til forskjell fra Høyre og Fremskrittspartiet tar vi innover oss at det ikke er slik at arbeidstaker og arbeidsgiver er likeverdige parter. Da kan vi heller ikke ha en lov som later som det. En ansatt i en bilvask der arbeidsgiveren presser, kan bruke lovens rammer som en nødbrems, mens en ansatt i en IT-bedrift, som ønsker å jobbe mye, kan avtale seg fram til det. Slik fungerer loven i dag. Folk er forskjellige og har forskjellige behov – loven tar hensyn til det. Bedrifter er forskjellige og har forskjellige behov – loven tar hensyn til det også.

Regjeringens forslag til endringer gir ingen nye muligheter for den typen fleksibilitet og ingen nye goder for arbeidstakerne som de ikke allerede i dag har gjennom avtaleverket – ingen. Tvert imot svekker de vernet for dem som allerede føler presset.

I tillegg gjør regjeringen i dag loven vanskeligere å forstå, vanskeligere å bruke og vanskeligere å håndheve ved å

innføre kompliserte regler og forskjellsbehandling av midlertidig ansatte. Det er også det stikk motsatte av det norsk arbeidsliv nå trenger.

Arbeiderpartiet er for fleksibilitet for dem som ønsker det, og vi er for vern for dem som trenger det. Vi trenger endringer i arbeidsmiljøloven som gjør det enklere å få folk i fast jobb og å holde folk i fast jobb, lettere å kombinere familieliv med arbeidsliv og vanskeligere å være useriøs. Det er arbeidslivets og samfunnets behov.

Regjeringens forslag til endringer, som vi skal vedta her i dag, er umoderne. Det er svekkelser og gamle ideer som man har prøvd før, og som ikke fungerer. I sum gjør endringene det vanskeligere å møte arbeidslivets utfordringer og samfunnets behov. Derfor er Arbeiderpartiet imot.

Presidenten: Presidenten antar at representanten skal ta opp forslag.

Anette Trettebergstuen (A) [10:44:12]: Jeg vil ta opp forslagene som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti står sammen om.

Presidenten: Representanten Trettebergstuen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bente Stein Mathisen (H) [10:44:36]: Innenfor regelverket av dagens arbeidsmiljølov blir ni av ti dispensasjonssøknader om godkjenning av alternativ turnus godkjent av sentrale fagforeninger. Men det hender også at sentrale fagforeninger sier nei. Og det er mange tilfeller der de lokale tillitsvalgte er enige med arbeidsgiver, men lar være å søke, fordi de vet at de kommer til å få et negativt svar.

Hvorfor synes Arbeiderpartiet at sentrale fagforeninger skal ha makt og myndighet til å sette ned foten for løsninger som både ansatte og arbeidsgivere ønsker lokalt? Og ser ikke Arbeiderpartiet at det er noe prinsipielt problematisk i at en av partene sentralt har vetorett i forhandlinger om arbeidstid som det er enighet om lokalt?

Anette Trettebergstuen (A) [10:45:16]: Det bygger på en grunnleggende misforståelse at fagforeninger sentralt har en vetorett og en rett til å si nei til noe man lokalt er enig om. Det vi har sagt, i loven, og som det har vært tverrpolitisk enighet om fram til dagens regjering tok over, er at fordi partene i arbeidslivet og fagforeningene sentralt er tariffpartnere og allerede forhandler om lønns- og arbeidstidsspørsmål – itariffavtalene kan man jo redusere arbeidstiden mindre enn det som lovens rammer setter grenser for – kan altså fagforeningene sentralt sette hele loven til side dersom man ønsker det.

Det er slik at ni av ti søknader godkjennes, som representanten her sa. Det er et fleksibelt system som fungerer godt. Når vi ønsker å beholde ordningen slik den er i dag, med at fagforeningene sentralt er med på å ta beslutningen, er det fordi de tillitsvalgte lokalt ønsker det. De sier at i de tilfellene der det ikke er reell enighet lokalt, er det greit å ha de sentrale foreningene å støtte seg på.

Bente Stein Mathisen (H) [10:46:19]: Å heve aldersgrensen for stillingsvern til 72 år mener vi har en viktig symboleffekt. Det gir et signal om at eldre arbeidstakere er ønsket i arbeidslivet, og det er mer tilpasset den nye pensjonsreformen, der man kan opptjene pensjonspoeng til man er 75 år. Aldersgrensene er ikke endret siden 1972, og folk er både friskere og lever mange år lenger i gjennomsnitt enn for 40 år siden. Dagens 70-åringer blir faktisk kalt de nye 50-åringene.

Hvorfor går Arbeiderpartiet imot styrkingen av stillingsvernet for seniorer i arbeidslivet når de i merknadene sier at de ser behovet for å gjøre denne justeringen av aldersgrensen?

Anette Trettebergstuen (A) [10:46:54]: Vi i Arbeiderpartiet har som programformulering, og vi sier det også i merknadene, at det vil være nødvendig å tilpasse aldersgrensene til den nye pensjonsreformen og i tråd med at folk lever lenger.

Det som er poenget her, er at i motsetning til regjeringspartiene, ville Arbeiderpartiet gjort den jobben med å heve aldersgrensen i arbeidslivet på en skikkelig måte. Trepartssamarbeidet er til for å brukes. Vi hadde kommet til gjøre det sammen med partene. Vi lytter til våre venner i Virke, i NHO, i Unio og i LO som sier at dette kan få negative konsekvenser. Det kan hende det virker mot sin hensikt. Og vi må se på alt lovverk samlet, og ikke, som regjeringen nå gjør, påføre privat næringsliv og privat sektor krav som ikke offentlig sektor får.

Erlend Wiborg (FrP) [10:47:52]: Jeg skjønner at dagen i dag må være litt trist for Arbeiderpartiet når mye av skremselspropagandaen som har kommet, nå blir tydelig tilbakevist. Også foregående spørsmål handlet om aldersgrenser, for Arbeiderpartiet har jo vært et parti som har prøvd å gi inntrykk av at de ønsker å styrke rettighetene til arbeidstakerne, og påtar seg æren for å være det partiet som har sørget for det historisk. Her i dag har vi et konkret forslag som handler om at eldre arbeidstakere skal få økt stillingsvernet sitt, som altså styrker rettighetene til eldre arbeidstakere – ikke en plikt – og som flytter makt fra arbeidsgiver til arbeidstaker. Da er mitt spørsmål: Hvorfor er Arbeiderpartiet imot å styrke rettighetene til eldre arbeidstakere, hvorfor vil de heller styrke rettighetene til arbeidsgiverne?

Anette Trettebergstuen (A) [10:48:57]: Vi stemmer imot regjeringens forslag om å heve aldersgrensene i arbeidsmiljøloven fordi regjeringspartiene ikke har tatt seg bryet med å diskutere dette med partene i arbeidslivet, verken med arbeidstakersiden eller arbeidsgiversiden. Vi stemmer imot fordi de samme, NHO, Virke, Unio, LO mfl. – Pensjonistforbundet også – sier at måten dette gjøres på, uten å se alle lovverk under ett og uten å ta resten av seniorpolitikken opp til diskusjon, kanskje vil føre til det motsatte av det regjeringspartiene ønsker å oppnå. Det vil kunne føre til at arbeidsgivere lar være å ansette eldre. Det er ikke en villet utvikling for oss i Arbeiderpartiet. Vi mener at trepartssamarbeidet er til for å brukes, også når det kommer til reformer som skal være bærekraftige over

tid og få en riktig effekt. Vi hadde kommet til, dersom vi satt med makten, å gjøre dette grundig sammen med partene, sett alt lovverk under ett og tatt hele seniorpolitikken opp til diskusjon, slik at vi faktisk kunne oppnå at flere eldre sto lenger i arbeid.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:50:15]: Jeg har merket et stort engasjement fra representanten Trettebergstuen og andre i Arbeiderpartiet mot endringene som kommer til å bli vedtatt i dag. Jeg har iallfall registrert at de ønsker å reversere endringene som gjelder midlertidig ansettelse. Det jeg helt konkret lurer på, er: Hva tenker representanten om endringene for gjennomsnittsberegning, overtid og varslervern, straffebestemmelsene for å bekjempe arbeidslivskriminalitet, osv.? Er det sånn at Arbeiderpartiet ønsker å reversere alt som blir vedtatt i dag?

Anette Trettebergstuen (A) [10:50:44]: Svaret på det er nei. Vi er for de straffeskjerpelsene som gjelder arbeidslivskriminalitet som vi vedtar her i dag. Dem er vi med på.

Så har vi sagt at vi kommer til å reversere det regjeringen nå gjør med hensyn til midlertidighet, fordi vi mener at folk skal ha stillingsvern. Det er best med fast arbeid, og det regjeringen nå gjør, kommer til å føre til at færre får fast jobb. Det skal vi reversere.

Vi stemmer imot alle endringene i arbeidstid fordi, som jeg forklarte i mitt innlegg, man tar reglene i feil retning og gjør det vanskeligere for folk å kombinere arbeidsliv og familieliv, osv.

Når vi igjen kommer til regjeringsmakt, garanterer vi at vi skal reversere den generelle åpningen for midlertidige ansettelser. Så skal vi gjøre som vi gjorde i 2005, sette oss ned med partene i arbeidslivet, lytte til fagbevegelsen og se på hva som da er behovene i arbeidslivet. Deretter skal vi innføre nye regler i arbeidsmiljøloven i tråd med det som er arbeidslivets behov, slik vi alltid har gjort. Det har alltid, til den dag i dag, vært en styrking. Det kommer det også til å være når vi igjen får regjeringsmakt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:52:01]: Representanten Trettebergstuen ga en veldig god fortelling om forholdet mellom et godt arbeidsliv og et godt privatliv, og var veldig tydelig på at Arbeiderpartiet vil reversere midlertidigheten når de kommer tilbake til regjeringskontorene. Det er Senterpartiet helt enig i. Vi står sammen om det.

Det er en rekke regler her som går i feil retning. Samtidig sier representanten at stadig flere underbetales på det mest uverdige vis. Det er for Senterpartiet en viktig erkjennelse. Altså: På tross av at det er gjort en rekke gode ting, går utviklinga for ganske mange i feil retning.

Mitt spørsmål er da enkelt og greit: Er tida inne for litt sjølkritikk i Arbeiderpartiet også? Det er kanskje noe som er gått galt – noe som kunne vært gjort bedre? Har representanten et svar på det?

Anette Trettebergstuen (A) [10:53:04]: Takk for spørsmålet. Den rød-grønne regjeringen, som også representanten Lundteigens parti var en del av, førte en kraftfull innsats og kamp mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Gjennom fire handlingsplaner med over 50 tiltak klarte vi å stagge litt av den utviklingen vi nå ser. Fafo har evaluert innsatsen og sier at det hadde vært mer arbeidslivskriminalitet uten den rød-grønne innsatsen.

Da vi tapte valget, var vi på ingen måte ferdige med å utvikle samfunnet. Vi var på ingen måte ferdige med kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi la fram en ny handlingsplan med 22 kraftfulle nye tiltak før jul som regjeringen stemte imot. Vi har lagt fram 10 tiltak mot sosial dumping i transportsektoren. Vi fortsetter med full styrke den kampen mot arbeidslivskriminalitet som representanten her beskriver konsekvensene av. Men dessverre får vi altså ikke regjeringspartiene med på det samme.

Sveinung Rotevatn (V) [10:54:21]: Arbeidarpartiet har varsla i innstillinga at dei går imot absolutt alle forslag til meir fleksibilitet rundt arbeidstid for den enkelte arbeidstakar, og utviser med det ein betydeleg mistillit til den enkelte arbeidstakar, lokale fagforeiningar og Arbeidstilsynet.

I januar, då debatten gjekk som høgast i alle kanalar og det var demonstrasjonar, gjennomførte Centio Research ei meiningsmåling der dei spurde folk – arbeidstakarar – om dei meinte at fleksibel arbeidstid var eit gode for arbeidstakarar, og om dei meinte at det var eit gode for arbeidsgjevarar. Eit stort fleirtal svarte ja på det.

På spørsmålet om dei ønskte å ha høve til å jobbe meir i periodar mot å få meir fri i andre periodar, sa eit stort fleirtal seg einige i det.

Spørsmålet mitt til Arbeidarpartiet er: Dersom representanten Trettebergstuen hadde vorten ringd opp i januar av Centio, ville ho sagt seg einig eller ueinig med fleirtalet i folket?

Anette Trettebergstuen (A) [10:55:19]: Jeg kan bekrefte at jeg også er av dem som mener at fleksibilitet i arbeidslivet er et gode. Det har vi i dag. Som jeg sa i mitt innlegg, vekter arbeidsmiljøloven behovet for vern og behovet for fleksibilitet på en veldig god måte.

Ingenting av det regjeringen i dag foreslår, gir noen økte muligheter for fleksibilitet for arbeidstakere som man i dag ikke allerede har. Det regjeringen gjør, er å flytte makt og gjøre det vanskeligere å stå imot.

Den 28. januar var det 20 000 mennesker utenfor Stortinget. Det var tusener på tusener i alle byer i alle fylker i hele Norge som demonstrerte mot den såkalte fleksibiliteten som de får. Det var ikke Arbeiderpartiet de demonstrerte mot. De demonstrerte mot regjeringen fordi folk flest har forstått at loven i dag gir muligheter. Det regjeringen i realiteten gjør, er å gjøre det vanskeligere å si nei.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Erlend Wiborg (FrP) [10:56:26]: Endelig er dagen her – en dag som jeg tror mange har sett frem til. Det er i utgangspunktet to store saker vi behandler i dag. Etterpå skal vi behandle en sak som handler om å hjelpe mennesker inn i arbeidslivet, mens nå behandler vi en sak om å skape mer fleksibilitet for dem som er i arbeidslivet – vi behandler en sak som kan gjøre det lettere fortsatt å kunne

være i arbeidslivet for mennesker som står i fare for å falle ut av det.

Det å skape fleksibilitet ute på arbeidsplassene handler om å trygge arbeidsplassene, og det handler om at vi må ha en arbeidsmiljølov som er tilpasset det moderne samfunnet. Arbeidsmiljøloven er en viktig lov, som skal sørge for et godt og ryddig maktforhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Men det er også en utfordring å skape en lov som skal gjelde for alle typer bedrifter, både store og små, i forskjellige næringer og i forskjellige kommuner. Det er en utfordring, for ingen mennesker er like, og ingen bedrifter er like. Da er det viktig å ha en fleksibilitet i arbeidsmiljøloven, slik at man ute på den enkelte arbeidsplass kan diskutere seg frem til gode ordninger som er tilpasset de behovene og ønskene både arbeidsgiver og arbeidstaker har.

Noen prøver å fremstille arbeidslivet i Norge som at det er et stort motsetningsforhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det er en påstand både jeg og Fremskrittspartiet er sterkt uenig i. For er det noe arbeidsgiverne og bedriftene er avhengige av, er det godt motiverte ansatte. Det er den viktigste ressursen i hver eneste bedrift. Men samtidig er de ansatte også avhengige av å ha en trygg arbeidsplass, og jeg har tiltro til de lokale diskusjonene ute på de enkelte arbeidsplassene. Statistikken viser at ni av ti arbeidstakere trives på jobb. De mener at man finner gode løsninger i god dialog mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Jeg er derfor glad for at hovedgrepet vi i dag gjør, er å overføre makt og myndighet ned til dem som vet hvor skoen trykker, slik at vi kan få tilpassede løsninger.

Til tross for at det har vært betydelig med skremselspropaganda rundt denne saken, la meg slå fast én ting: Alle endringene vi foreslår her i dag, betinger lokal enighet. Det betyr at hvis arbeidsgiver og arbeidstaker blir enige om endringer, så kan man gjøre endringer. Hvis arbeidsgiver eller arbeidstaker ikke ønsker endringer, blir det heller ingen endringer.

Jeg vil også rette en stor takk til regjeringen og statsråden, som la frem et godt grunnlag for å få på plass denne tunge, store og viktige loven og justeringene og moderniseringen av den. Jeg vil takke arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, som har kommet med mange gode innspill underveis, og ikke minst vil jeg takke samarbeidspartnerne Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for å ha utvist god fleksibilitet – alle parter har gitt og tatt for å nå vår felles målsetting, å trygge arbeidsplasser og sørge for fleksibilitet.

Dagens arbeidsmiljølov stammer fra 1977. Det var da en god arbeidsmiljølov på mange områder. Så har det vært foretatt noen justeringer, men vi må innse at samfunnet i 2015 er annerledes enn samfunnet var i 1977. Ingen mennesker er A4-mennesker. Arbeidslivet har forandret seg. Færre og færre har standardiserte jobber – åtte til fire-jobber – men alle har forskjellige behov, evner og ønsker. Vi ser at familieformer endrer seg, vi ser at flere har delt omsorg for sine barn. Jeg er glad for at vi med denne loven legger bedre til rette for at en alenemor eller en alenefar som har omsorgen for sine barn annenhver uke, nå vil kunne, hvis de selv ønsker det, jobbe mer i de periodene de ikke har barna, i bytte mot mer fri i de periodene de har barna. Det er et eksempel på noe av den fleksibiliteten vi ønsker å gi.

Så har det også vært mye fokus på søndagsarbeid. Med de endringene vi nå foreslår, er det ikke snakk om at noen skal jobbe flere søndager enn man gjør i dag. Ikke én eneste søndag mer enn i dag legger vi opp til. Det vi legger opp til, er at man kan jobbe noen flere søndager på rad i bytte mot fri på andre søndager andre ganger. Det kan passe utmerket for mennesker i forskjellige livssituasjoner. En student som er hjemme på ferie og kanskje ønsker å jobbe tre søndager på rad, skal nå få lov til det. Og hva skjer også når de som ønsker å jobbe noen flere søndager på rad, f.eks. studenten, får lov til det? Da kan de som kanskje ikke ønsker å jobbe på søndager, i større grad få slippe å jobbe på søndag, fordi vi nå har åpnet opp for at studenten skal kunne gjøre det.

I løpet av debatten som har pågått det siste året, har det også blitt fremstilt fra enkelte parter som om mennesker nå kan bli tvunget til å jobbe 13 timers arbeidsdager, og det er ikke måte på. Det er feilaktig informasjon. I det forslaget Stortinget behandler her i dag, er det ingen økning i pålagt overtid, men hvis arbeidstaker og arbeidsgiver lokalt eller lokale fagforeninger ønsker det, skal man kunne jobbe noe mer overtid for å ta topper. Det handler om den grunnleggende tiltroen vi har til lokale forhold, ikke bare til enkeltindividene, men også til de lokale tillitsvalgte – at de vet best hvor skoen trykker. Det er også derfor vi når det gjelder den berømmelige vetoretten ved turnusordninger, flytter makten fra Youngstorget og ned til den lokale tillitsvalgte. Det mener vi er mer demokratisk og vil sørge for økt fleksibilitet.

Så sørger vi samtidig for å ha en sikkerhetsventil ved at Arbeidstilsynet som en nøytral og uavhengig part skal sjekke at HMS-kravene er tilfredsstilt, for det er viktig. Men hvis HMS-kravene er tilfredsstilt, mener Fremskrittspartiet at det er uproblematisk om man lokalt avtaler seg frem til andre turnusordninger.

En annen sak som det er gledelig for Fremskrittspartiet at vi får gjennomslag for i dag, handler om den uverdige behandlingen mange eldre arbeidstakere opplever. Fremskrittspartiet har lenge tatt til orde for å heve aldersgrensene i arbeidslivet, for vi ønsker at den enkelte selv skal kunne velge hvor lenge man ønsker å stå i arbeidslivet. De som ønsker å gå av mellom 62 og 67 år, skal fortsatt ha muligheten til det – helt fritt – mens de som ønsker å jobbe utover 70 år, skal ha muligheten til det. Mange eldre kunne kanskje ønske å jobbe i halv stilling, f.eks., når de runder 70, og jeg skjønner ikke hvorfor opposisjonen i denne sal stemmer imot forslaget vårt om å styrke rettighetene til eldre arbeidstakere, og at man ønsker at mer av makten skal ligge hos arbeidsgiver enn hos arbeidstaker. Fremskrittspartiet er uenig i at eldre mennesker skal ha en datostempling på seg. Vi mener at det er evnen og ønsket til den enkelte arbeidstaker som skal avgjøre hvor lenge man står i arbeidslivet.

Når vi nå skaper en mer fleksibel arbeidsmiljølov, som gir økt handlingsrom lokalt, er det samtidig viktig – og det er jeg veldig glad for – at regjeringen går inn for, og Stortinget nå i dag vedtar, å øke straffenivået for brudd på arbeidsmiljøloven. For når vi har en fleksibel lov, er det også

viktig at den følges. Vi skal ha nulltoleranse overfor arbeidslivskriminalitet, og jeg er veldig glad for at der andre snakket, handler vi, gjennom nå å øke straffenivået for brudd på arbeidsmiljøloven.

En arbeidsmiljølov fra 1977 blir i dag tilpasset den fleksibiliteten som mange mennesker ønsker seg i 2015.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:06:36]: Jeg tenkte jeg skulle stille et spørsmål om noe representanten Wiborg valgte ikke å nevne i sitt innlegg, men som er en viktig del av saken. Fremskrittspartiet liker jo å kalle seg partiet for lov og orden og den lille manns forsvarer, og jeg antar at representanten Wiborg har et klart syn på hvem som er «den lille mann» i arbeidslivskriminalitetsaker om ulovlig innleie og sosial dumping. Hvis ja, hvorfor går da lov-og-orden-partiet inn for å oppheve ordningen med kollektiv søksmålsrett?

Erlend Wiborg (FrP) [11:07:11]: Vi er klare på at man, hvis man blir utsatt for urimeligheter, selvfølgelig skal kunne reise sak om det. Men det er en vesensforskjell her: Vi er klare på at rettsstaten har noen grunnleggende prinsipper, og det er at hvis noen ønsker å gå til søksmål på vegne av en, må man ønske det selv. Vi er imot at noen skal kunne gå til søksmål på vegne av andre som ikke ønsker det selv.

Lise Christoffersen (A) [11:07:40]: Med utgangspunkt i det svaret: Mener virkelig Fremskrittspartiet at det er mer i tråd med grunnleggende rettsprinsipper at folk fortsetter å bli ulovlig innleid og underbetalt, enn faktisk å avdekke og få en slutt på at de blir det?

Erlend Wiborg (FrP) [11:08:01]: Nei, og det er derfor Fremskrittspartiet og regjeringen – og nå samarbeidspartiene – styrker straffenivået for arbeidslivskriminalitet. Med det sender vi et tydelig signal til de useriøse arbeidsgiverne om at dette er oppførsel vi ikke tolererer, og som vi kommer til å slå hardt ned på. Det er også derfor at dagens regjering har valgt å styrke Arbeidstilsynet betydelig mer enn det Lise Christoffersen og hennes regjering gjorde, for vi mener det er viktig å ha en uavhengig og god instans til å kontrollere arbeidslivet. Representanten Lise Christoffersen og Arbeiderpartiet ønsker å hvile alt, i stor grad, på enkelte fagforeninger og la dem ha kontrolloppgaven – og de gjør en god jobb med å kontrollere. Men fortsatt er det mange som står utenfor det organiserte arbeidsliv, opp mot 60 pst. Da er det viktig at vi har et sterkt arbeidstilsyn, det er derfor vi styrker det, og jeg synes det er rart at ikke Arbeiderpartiet gjorde det.

Lise Christoffersen (A) [11:09:03]: Arbeiderpartiet er tilhenger av å styrke Arbeidstilsynet, og det har vi gjort flere ganger mens vi har vært i regjering, og det kommer vi til å fortsette med også.

Men jeg har et spørsmål til, som handler om useriøse arbeidsgivere, lokal enighet og de tingene som representanten Wiborg har vært inne på i sitt innlegg. Drammens Tidende skriver for tiden om en sak som startet med såkalt lokal enighet, men som egentlig gjelder grov underbetaling i gartneribransjen, med arbeidsdager opp mot 14 timer, uten fridager, og med 18 000–20 000 kr i lønn for seks måneders arbeid. Kun én av dem som ble utnyttet, har ønsket å forklare seg for retten. Kan representanten Wiborg tenke seg hvorfor de andre ikke vil?

Erlend Wiborg (FrP) [11:09:51]: Ja, det er mange grunner til det. Men det jeg sier er at vi har et sterkt fokus på arbeidslivskriminalitet: Vi styrker instansene som kontrollerer og avdekker dette, og vi øker straffenivået.

Men jeg synes det er interessant at representanten Christoffersen tar opp utfordringer med underbetaling, for det er ikke lenge siden vi behandlet en sak her om at det kanskje var på tide å utrede en nasjonal minstelønn, noe som ville sørget for at ingen ville kunne bli underbetalt. Det valgte da representanten Lise Christoffersen å stemme imot, å få i hvert fall en utredning av det spørsmålet, noe som ville sørget for at vi ikke ville hatt mennesker som blir underbetalt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:10:47]: Det var noen ord som gikk mye igjen, og det var «fleksibilitet» og «det moderne samfunnet». Men likevel er det noen verdier som står fast og noen stabbesteiner som er plassert i et samfunn, bl.a. at samhold gjør sterk, at det er viktig å være fagorganisert, og at det må fremmes, og kanskje aller viktigst at vi stimulerer det myndige mennesket, stimulerer mennesket til å kunne reise seg og si fra om hva som er rett og galt uten å være redd for at en dermed skal miste sitt forhold til arbeidsgiver. Det er noen grunnleggende verdier om fast ansettelse og ytringsfrihet som skjærer gjennom dette pratet om fleksibilitet og modernitet.

Men det moderne samfunnet som Fremskrittspartiet er slik tilhenger av, innebærer det etter Fremskrittspartiets verdier at flere skal arbeide på søn- og helligdager?

Erlend Wiborg (FrP) [11:11:48]: Det er muligens forskjellen på Lundteigen og undertegnede. Jeg ønsker ikke å legge meg opp i hvordan mennesker velger å organisere sitt liv, hvilke jobber de ønsker å ha eller når de ønsker å jobbe. Jeg mener det bør være opp til den enkelte arbeidstaker selv å bestemme hva som passer for den enkelte istedenfor at vi i denne sal skal bestemme hva som er best for 5 millioner nordmenn.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:12:13]: Det er en veldig viktig avklaring, det som representanten for Fremskrittspartiet her sier, at med ord som «fleksibilitet» og «det moderne samfunnet» skal ikke samfunnet ved Stortinget legge til rette for regler som gjør at «svarte» dager er de dagene vi arbeider på, og «røde» dager er de dagene da vi prøver å hvile, det skal være opp til hver enkelt, det skal være opp til maktforholdene i samfunnet hva som blir situasjonen der.

Det er veldig klargjørende at det er det som ligger i begrepet «det moderne samfunnet» for da er vi over på en helt ny samfunnsorganisering, i strid med de verdier som vi har bygd på hittil, og det er det som stadig flere og flere

erfarer, at det er det grunnsynet som ligger til grunn, og det som skaper større ufrihet for de mange som følge av at de må jobbe til tider som en ellers ikke ønsker å jobbe.

Erlend Wiborg (FrP) [11:13:14]: Jeg oppfattet ikke akkurat spørsmålet i den siste replikken. Men la meg slå fast at når det gjelder de forslagene vi behandler her i dag, er det ikke snakk om at noen skal jobbe flere søndager totalt, men det handler om at mennesker i forskjellige livsfaser kanskje ønsker å jobbe noen flere søndager i noen perioder i bytte mot fri andre søndager. Jeg synes det er underlig at Lundteigen og Senterpartiet er imot at en student som er hjemme på ferie, skal kunne jobbe tre søndager på rad. Det mener Fremskrittspartiet og jeg er positivt, og ikke minst er det også positivt av hensyn til dem som har andre ønsker og andre valg. De som ønsker å ha fri på en søndag, vil lettere kunne få det når det f.eks. er studenter som har mulighet til å jobbe på en søndag.

Ingunn Gjerstad (SV) [11:14:11]: Det moderne samfunnet, som representanten Wiborg snakkar om, er i mange næringar i dag prega av at det berre er arbeidsmiljølova som vernar den enkelte, og knapt nok det. På dei arbeidsplassane som ikkje har tariffavtale, som er om lag 30 pst., og på mange av dei med tariffavtale og manglande skolering av tillitsvalde og verneombod, fungerer ikkje dagens lovverk heller. Eg er fasinert over denne trua som Wiborg har på den enkelte arbeidstakars makt. Kor mange butikktilsette, kor mange reinhaldarar, kor mange hotelltilsette og restauranttilsette har Wiborg drøfta dette med?

Eg lurer på om Wiborg bryr seg om desse store gruppene som i dag har det så fleksibelt at dei knapt veit om neste vakt, og langt mindre får hjelp til å bruka det lovverket som ein no vil endra og svekkja.

Erlend Wiborg (FrP) [11:15:11]: La meg si at jeg blir litt overrasket, for nå har SV først gjennom åtte år og så nå i perioden i opposisjon snakket om at arbeidsmiljøloven vi har, er så perfekt, det trengs ikke endringer og justeringer, og den er godt tilpasset, og man mener den er moderne. Og så kommer SV her nå og mener at dagens arbeidsmiljølov ikke virker, og at den rammer uhensiktsmessig mange mennesker.

Ja, jeg er enig i virkelighetsbeskrivelsen om at dagens arbeidsmiljølov ikke er god nok for mange, om det er renholdsarbeideren som kanskje ønsker å jobbe noe mer i noen perioder i bytte mot fri i andre perioder. Så jeg er helt enig i at dagens arbeidsmiljølov ikke gir nok fleksibilitet på det området. Hvis det er personer, f.eks. en student eller en annen, som kanskje ønsker å jobbe noe mer i perioden man ikke har ansvaret for barna sine i bytte mot fri i de periodene man har barna, er jeg helt enig i at dagens arbeidsmiljølov ikke gir nok fleksibilitet. Det er interessant, som sagt, at SV nå mener at dagens arbeidsmiljølov ikke er godt nok tilpasset.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:16:29]: Kristelig Folkeparti kjemper for et trygt, familievennlig og fleksibelt arbeidsliv. Vi ønsker å ha et arbeidsliv som skaper rom for flere, som inkluderer mennesker som har falt utenfor eller aldri har kommet seg inn, som skaper et større rom for innvandrere og mennesker med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne, som gjør at vi klarer å hjelpe ungdom raskere inn i arbeidslivet, og som gjør at seniorer kan holde ut. Arbeid er viktig for den enkelte, det skaper sosiale nettverk, det er menneskeverd i å få lov å bruke sine egenskaper i arbeidslivet. Heldigvis er det sånn at det aller meste av norsk arbeidsliv er seriøst og godt. Så er det noen deler av arbeidslivet som er useriøst og som ikke er godt nok. Derfor handler denne saken vel så mye om å bekjempe sosial dumping og useriøst arbeidsliv. Derfor er vi glad for at vi har vært med på å styrke Arbeidstilsynet, at vi har andre forslag – Kristelig Folkeparti har akkurat nå inne representantforslag som gjelder sosial dumping. Vi er også glad for endringene som går på straff for brudd på allmenngjøringsloven og på arbeidsmiljøloven som blir vedtatt her i dag.

Med dette som bakteppe er jeg glad for også de andre endringene som flertallet legger fram for Stortinget i dag. Jeg vil også takke Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre for det gode samarbeidet vi har hatt for å komme fram til flertallsinnstillinga som ligger til grunn her i dag.

Jeg ønsker å trekke fram noen av de viktigste endringene.

Det blir større mulighet til selv å kunne bestemme sin arbeidstid. Det blir samme ramme for året, men det blir større mulighet til å kunne jobbe litt mindre i perioder, hvis en ønsker det, og en trenger det, for så å måtte jobbe litt mer seinere. Hele debatten i dag går på om det er å svekke eller å styrke arbeidstakernes rettigheter. Jeg mener fullt ut at det er å styrke arbeidstakers rettigheter, fordi man får en større adgang til å kunne avtale selv. Og så har jeg tro på at de lokale tillitsvalgte er kompetente.

Vi er glad for at det er økt fleksibilitet, og at en dermed ikke går videre på forslag om å pålegge mer overtid. Dette er å styrke rettighetene til arbeidstaker, ikke å styrke makta til arbeidsgiver. Samtidig kan jeg også understreke at en del av de endringene som ligger her, også gjør det enklere å drive bedrifter.

Vi er glad for de økte straffebestemmelsene fordi vi trenger en sterkere kamp mot arbeidslivskriminalitet. Der har Arbeidstilsynet en viktig rolle. Også straffebestemmelsene har en effekt, men aller mest gjelder det å være ute og bekjempe, avdekke, drive kontroll – det bør vi også styrke videre framover.

Vi er glad for at man får et økt varslervern. Jeg kan bare nevne Monika-saken fra Hordaland politidistrikt. Vinnerne av Fritt Ords Pris var varslere. Det å styrke varslernes situasjon er viktig for et best mulig arbeidsliv.

Vi er også glad for at aldersgrensene økes. Både det at det skal være mulig å kunne stå i arbeid til en er 72 år og bedriftsintern aldersgrense opp til 70 mener vi er med på å styrke seniorenes rettigheter. Vi har sett saker der mennesker som har ønsket å stå lenger i arbeid, har fått sparken bare fordi de har nådd en aldersgrense – det er noe vi nå skal gjøre noe med.

Vi er også glad for den biten som går på søndagsarbeid, at det ikke blir mer søndagsarbeid. Det er fordi vi tror på

en annerledes dag i uka, at det fortsatt skal være sånn at en kan jobbe maks 13 søn- og helligdager i halvåret, men at det riktignok kan være tre på rad istedenfor to på rad. Men det handler mer om fleksibiliteten, at en selv kan velge å jobbe det, hvis en ønsker det.

Vi er også glad for de bestillingene som Stortinget i dag gir for å se på bl.a. særlig uavhengige stillinger. Det betyr at når det gjelder en del av dem som er unntatt fra hele arbeidsmiljøloven i dag, skal en iallfall se på hvordan en kan hindre misbruk av den bestemmelsen. Det er jo en viktig bit.

Seinere i dag skal vi også gå inn på det som går på et inkluderende arbeidsliv og midlertidig ansettelse. Men fra Kristelig Folkepartis side er vi glad for de endringene som ligger her. Det vil skape et arbeidsliv som vil inkludere flere mennesker, og som vil gi mer makt til den enkelte til å kunne bestemme over sin arbeidsdag for å skape et mer familievennlig og fleksibelt arbeidsliv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:21:45]: Vi i Arbeidarpartiet er glade for at Kristeleg Folkeparti fekk endra forslaget frå regjeringa i positiv retning, m.a. når det gjeld søndagsarbeid. Likevel er det liten tvil om at hovudtrekka i forslaget frå regjeringa ligg fast, og at dette dreg arbeidslivet i ei retning ein i utgangspunktet skulle tru Kristeleg Folkeparti var lite komfortabel med.

Kjenner representanten nokon gong på at han her har selt seg for knappar og glansbilete?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:22:14]: Takk for spørsmålet. Nei, absolutt ikke, og den observante leser kan gå inn i Kristelig Folkepartis partiprogram og lese de bestemmelsene som angår nettopp de punktene.

Senere skal vi nok diskutere en annen sak der Kristelig Folkeparti hadde et annet programpunkt når det gjelder midlertidig ansettelse, men så å si fullt ut er Kristelig Folkepartis program oppfylt gjennom disse endringene. Det handler om at vi har ønsket det familievennlige, fleksible arbeidslivet som gir rettigheter til arbeidstagerne. Derfor var det, som representanten også påpeker, viktig for oss å stanse eksempelvis den biten som angikk pålagt overtid, men også dette med å gjøre søndagen mer til en vanlig hverdag gjennom for så vidt kanskje en mindre, symbolsk endring – nemlig at det ikke skulle være forbudt; forslaget var at det skulle være tillatt. Vi fryktet at det kunne bli en endring som iallfall kunne lede til at søndagen ble mer av en hverdag, og det er noe vi ikke ønsker.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:23:16]: Representanten er oppteken av at søndagen skal vere ein annleis dag i veka. Sjølv om Kristeleg Folkeparti rett nok har lagt ned ein innsats i forhandlingane med regjeringa, blir det likevel høve til meir søndagsarbeid framover.

Eit spørsmål som veldig mange lurer på, er korleis Kristeleg Folkeparti stiller seg til den komande opningstidslova frå regjeringa. Det går ikkje an å ha ein open butikk utan tilsette, og derfor heng dette veldig nøye saman med det vi diskuterer i dag. Arbeidarpartiet registrerer at det snart er tre månader sidan regjeringa varsla at dette forslaget innan kort tid skulle bli sendt ut på høyring, men det lèt enno vente på seg.

Er det sånn at Kristeleg Folkeparti har lagt ned ein innsats her også for å stoppe dette, og er det difor dette forslaget enno ikkje er sendt på høyring?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:24:02]: Jeg skulle ønske jeg kunne svare ja på det, men det kan jeg dessverre ikke. Kristelig Folkeparti har i hvert fall gjort det vi kan for både å synliggjøre og for å kjempe mot regjeringas varslede forslag om søndagsåpne butikker. Det er det regjeringa selv som har valgt å utsette, og vi har dessverre ikke noen hemmelig avtale om at det ikke skal skje. Men jeg skal ikke legge skjul på, som jeg var inne på i stad, dette med at vi stoppet forslaget om at en skulle endre bestemmelsen med at det ikke lenger skulle være forbudt, men tillatt når arbeidets art gjør det nødvendig. Det mener vi er viktig for iallfall ikke å legge til rette for de varslede endringene.

Men jeg vil også ta avstand fra at det blir mer søndagsarbeid. Det gjør jeg fordi det i dag er 13 søndager en kan jobbe i halvåret, og det vil fremdeles være 13. Så er det sånn at det blir mulighet til å jobbe en søndag mer på rad enn nå. Det tror jeg faktisk kan være bra, for som noen tidligere har vist, kan da f.eks. en student som er hjemme på ferie, jobbe noen flere på rad.

Presidenten: Representanten Holen Bjørdal har bedt om en tredje replikk. Det skal han få. Da går jeg ut fra at han er klar over at det går ut over SVs andre replikk.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:25:16]: Eg var ikkje heilt ferdig med å bore i ønsket Kristeleg Folkeparti har om eit familievennleg arbeidsliv, og difor stel eg ein replikk frå SV.

Ei rekkje av høyringsinstansane til denne saka har uttalt seg kritisk til likestillingsaspektet ved ho, og kva effekt det vil ha på familielivet. Det går eg ut frå at Kristeleg Folkeparti har lese nøye. Mellom anna seier likestillingsombodet at forslaga vil gjere kombinasjonen fulltidsarbeid og omsorgsansvar vanskeleg for mange menn og kvinner. Like eins seier Arbeidstilsynet at dette vil vere ugunstig for mange kvinner og einslege forsørgjarar. Arbeidstakarar med omsorgsansvar er avhengig av eit føreseieleg daglegliv, anten det gjeld å hente i barnehage eller SFO, køyre til fritidsaktivitetar eller å ta seg av gamle foreldre. Når føreseielegheita blir redusert, aukar det negative stressnivået tilsvarande.

På kva måte meiner representanten Ropstad at dette er i tråd med det ønsket Kristeleg Folkeparti har uttrykt om eit så familievennleg arbeidsliv som mogleg?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:26:20]: Jeg vil takke for nok en god replikk og et viktig tema. Det som vi har vært opptatt av, er at en som arbeidstager kan avtale med arbeidsgiver en noe annen måte å organisere arbeidet sitt på. Dersom det er sånn at en har behov for å hente i barnehagen, og en kanskje må gjøre det to–tre dager i uka – eller hver dag i uka – må vi kunne legge til rette for det, hvis det er mulig på arbeidsplassen. Da gis det, gjennom de lov-

endringene som gjøres her, noe større adgang til at en som arbeidstager kan avtale direkte med arbeidsgiver og gjennomsnittsberegne arbeidstiden på en annen måte.

Vi mener at det legger makten over til arbeidstageren, sånn at man faktisk kan legge til rette for den typen alternativer. Eller man kan si: De som har behov for å ha en hel fridag i uka, kan da måtte jobbe mer andre dager mot å få fri den ene dagen. Derfor vil jeg også understreke at den biten som gikk på at arbeidsgiver kan pålegge deg mer arbeidstid, nå er tatt vekk fra regjeringas forslag, og det er nettopp med tanke på dette, som har vært viktig for oss.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:27:30]: Den 24. oktober 1994 var det en stor debatt om arbeidsmiljøloven her. Hovedtalsmannen for Kristelig Folkeparti den gangen var Ola T. Lånke. Det verdisynet som Ola T. Lånke presenterte da, er i stor grad sammenfallende med det verdisynet som Kristelig Folkeparti har i dag. Det var den gangen veldig mange merknader og flere forslag, hvor Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV sto sammen med bakgrunn i det verdisynet.

I dag opplever vi en stor endring, men verdisynet, blir det sagt, er det samme. Samtidig blir det sagt fra representanten Ropstad at det aller meste av norsk arbeidsliv er godt og seriøst. Det er vi enig i, men det som er viktig, er hvor utviklinga går. Går utviklinga vekk fra det gode og seriøse, eller er det slik at det blir mer godt og seriøst arbeidsliv, slik Kristelig Folkeparti ser det i dag?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:28:39]: Først vil jeg få takke for sammenlikningen med Ola T. Lånke, som er en hedersmann. Den satte jeg pris på.

Jeg mener at det helt sentrale spørsmålet som blir stilt, spørsmålet om hvilken retning samfunnet går i, og hva vi skal gjøre med den delen av arbeidslivet som ikke er seriøst, er kjempeviktig. Men som jeg prøvde å få fram i innlegget mitt: Vil debatten her være med på å styrke den seriøse delen, eller vil den svekke den og bidra til mer svekking? Mitt utgangspunkt er at de endringene vi gjør, er med på å legge til rette slik at den seriøse delen av norsk arbeidsliv får det enklere. Den som er useriøs, vil være useriøs, og den vil bryte loven uansett. Det er der vi må sette inn de sterke virkemidlene. Som jeg opplever det, er dette med på å styrke det seriøse arbeidslivet, det er med på å styrke rettighetene til arbeidstakerne, og så er det viktig at en parallelt med det styrker Arbeidstilsynet, styrker tiltakene for å unngå sosial dumping og ser på andre regler utover dem vi diskuterer her i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:29:42]: Det er vel riktig å si at de useriøse prøver å bryte loven uansett, men det er ikke dermed sagt at de vil klare det dersom vi har gode lover. Det som nå er den mest krevende utviklinga i det useriøse arbeidslivet, er knyttet til bemanningsselskapene. Der fikk heldigvis den rød-grønne-regjeringa innført kollektiv søksmålsrett for fagforeninger mot ulovlig innleie. Det er rart at Kristelig Folkeparti, som ønsker et mer seriøst arbeidsliv, ikke vil ha det nødvendige virkemidlet for å demme opp for det som er hovedproblemet med det useriøse og den sosiale dumpinga, nemlig bemanningsselskapene. Kan representanten forklare logikken?

Kenneth Sivertsen hadde her overtatt presidentplassen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:30:38]: For det første var vi imot kollektiv søksmålsrett den gangen det ble innført. Det står i programmet at vi ønsker å reversere det, så langt jeg husker, og vi støtter det nå. Bakgrunnen for det er for det første at det er tunge juridiske, prinsipielle innvendinger mot ordningen med at noen kan gå til søksmål på vegne av andre. Og for det andre er det også slik at fagforeningen kan erklære partshjelp, og slik sett hjelpe arbeidstakaren dersom det er behov for det. Meg bekjent er det brukt én gang til nå. Derfor mener jeg heller ikke at dette er virkemidlet som skal bidra til å rydde opp. Som sagt mener jeg at man må kunne hjelpe den enslige arbeidstakeren, som jeg oppfatter at en tenker ikke er tøff nok til å gå til sak på egen hånd, på andre måter.

Jeg vil også si at en også i bemanningsbransjen har useriøse aktører, og en har seriøse aktører. Hovedmålet vårt må være å bekjempe de useriøse aktørene.

Kirsti Bergstø (SV) [11:31:52]: Representanten Ropstad tok opp flere viktige ting i sitt innlegg, bl.a. sosial dumping. Den kollektive søksmålsretten var et av flere virkemidler som den rød-grønne regjeringen innførte i kampen mot sosial dumping og i kampen mot grov utnyttelse av arbeidstakere.

Representanten Ropstad uttrykte nettopp sitt syn på kollektiv søksmålsrett, og derfor er mitt spørsmål: Mener Kristelig Folkeparti at det er viktigere å verne arbeidsfolk som utnyttes mot useriøse arbeidsgivere, enn å verne arbeidsfolk mot fagforeninger?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:32:29]: Nei, absolutt ikke. Det er derfor jeg sier at det er fullt mulig for fagforeningene å erklære partshjelp dersom de ønsker det, og det er nesten ikke blitt brukt.

Meg bekjent er det brukt én gang, og den gangen det ble brukt, fikk man ikke medhold fordi det gjaldt i feil sak. Derfor mener jeg at dette er en debatt som gjør at man mister fokuseringen på det som er viktigst. Vi har et forslag om f.eks. å se på antall underleverandører, for man vet at utfordringene i f.eks. ulike offentlige kontrakter er hvis det er for mange underleverandører til å klare å ha kontroll med hva som skjer nedover i kjeden. Et annet forslag er å stille krav om lærlinger, nettopp for å luke ut de seriøse fra de useriøse aktørene.

Sånn jeg ser det – som jeg sa i sted – mener jeg at det å fjerne kollektiv søksmålsrett ikke er noe problem med tanke på sosial dumping. Det er andre tiltak som vi i fellesskap må løfte fram for å bekjempe den lille biten av arbeidslivet som dessverre ikke er seriøs nok.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:33:48]: Det er en viktig debatt vi har i dag om arbeidslivet. Når vi ser lenger sør i

Europa, ser vi hvilke konsekvenser det får når ikke samfunnet greier å organisere arbeidslivet på en trygg måte. Det rokker ved hele den demokratiske stabiliteten i samfunnet.

Dette er en viktig debatt, det er klare ideologiske skillelinjer. For Senterpartiet er jambyrdighet mellom folk på det økonomiske og sosiale området svært viktig. Folkeopplysning, kunnskapsoppbygging, folkevalgt styring og det myndige mennesket som tenker selv og tar ansvar, ligger i bunnen. Uten dette vil ikke samfunnet fungere godt. Vi må ha langsiktighet, forutsigbarhet og balanserte maktforhold innenfor arbeids- og næringsliv. Fagorganisering er svært vesentlig, det stimulerer vi til.

Arbeidsmiljøloven er viktig, den avklarer spilleregler og maktforhold i arbeidslivet. Det har vært mange skarpe debatter i denne salen opp gjennom åra, og Senterpartiet har blitt angrepet for sin verdiforankring fra høyresiden – fra den økonomiske liberalismen. Det er helt naturlig, for det er ikke der vi står.

Jeg er stolt av at Senterpartiet representerer noe mer enn de kortsiktige gevinster. I debatten den 24. oktober i 1994 sa min tidligere kollega Morten Lund:

> «Er denne gjennomgang av arbeidsmiljøloven god og god nok medisin mot de tøffere forhold på arbeidsplassene?»

Og:

> «(…) at arbeidsmiljøloven f.eks. blir en lettvekter mot frie markedskrefter.»

Videre:

> «Senterpartiet mener at alle som er i fast jobb, skal være fast ansatt, og at alt ordinært og løpende arbeid i prinsippet skal utføres av fast ansatte. (…) Midlertidige ansettelser skal ikke komme i stedet for prøvetid.»

Og videre:

> «Vi i Norge må ikke komme dit at arbeidskraft blir betraktet som en vare som kan kjøpes i den mengde og til den pris som markedet til enhver tid bestemmer. På lenger sikt vil slike holdninger bli til stor skade for samfunnet.»

Det var godt sagt, det som Morten Lund sa her, han var forutseende. Han forutså hva som ville komme som følge av EØS-avtalen og at en ga markedskreftene større friheter. Han forutså at en arbeidsmiljølov kom til å få store problemer i forhold til markedskreftenes ustyrtelige styrke.

Trygghet i arbeidslivet er viktig for solide, langsiktige arbeidsgivere. Det er mange flere solide, langsiktige arbeidsgivere enn vi er klar over. Virksomhetenes formål er noe langt mer enn det å tjene mest mulig. Det er utrolig hva slags holdninger som ligger hos mange norske arbeidsgivere, og det er utrolig viktig for lønnsmottakerne, uavhengig av parti, å ha trygghet i arbeidslivet. Når en forstår at det også gjelder en sjøl, merker jeg – når jeg reiser rundt – at uavhengig av parti ønsker folk trygghet, stabilitet og forutsigbarhet.

Folks situasjon i arbeidslivet er avgjørende for inntektsdannelsen i samfunnet. Arbeidsinntektene er helt avgjørende, og det er en solid og trygg tilknytning til arbeidslivet som har gjort at svært mange har hatt en høy realinntektsvekst de siste 15 åra. Samtidig har de som har hatt en svakere tilknytning til arbeidslivet, hatt en langt lavere realinntektsvekst. Det blir stadig større forskjeller i inntekt av årsverk. Når vi i tillegg har en utvikling i arbeidsfrie inntekter som er så skeivt fordelt, gir dette en stor forskjell i inntektsdannelse over tid og også store forskjeller i formuesdannelse i samfunnet. Det utfordrer det egalitære Norge – dette som er et av våre store fortrinn.

Når det gjelder arbeidstida, står Senterpartiet vakt om normalarbeidsdagen og helgedagsfreden. Vi er ikke tilhengere av å øke adgangen til å avtale gjennomsnittsberegning av alminnelig arbeidstid, vi er ikke tilhengere av å øke grensene for pålagt eller avtalt arbeidstid. Senterpartiet er sjølsagt enig i behovet for å gå utover normalarbeidsdagen og pålegge overtid, men dagens regler er gode nok og fleksible nok, og de sentrale fagorganisasjonene gjør en viktig og god jobb i disse spørsmålene.

Når det gjelder adgangen til å arbeide på søn- og helligdager, ønsker ikke vi å endre det. Det er allerede altfor mye søn- og helligdagsarbeid. Det er ikke så mye arbeid som blir gjort på de dagene, som er nødvendig. En kan heller stramme til enn å utvide dette. Det gir ikke noe større velferd.

Når det gjelder aldersgrenser, støtter Senterpartiet regjeringa, og når det gjelder beredskapsvakt, er vi imot regjeringas forslag. Beredskapsvaktordning er en god ordning som gjør at arbeidsgiver får god hjelp for en billig penge. Hvis en svekker den ordninga, vil det bli færre som er interessert i beredskapsvakt, og det alternativet er langt dårligere enn dagens ordning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [11:39:04]: Det kommer vel ikke som noen overraskelse at representanten Lundteigen også er innom EØS. Slik jeg ser det, er norsk arbeidsliv en del av et europeisk arbeidsliv. Det er også slik at mange nordmenn har nytt godt av å studere i utlandet, og folk som kommer fra Europa, har nytt godt av det norske arbeidsmarkedet.

Det jeg ønsker å stille spørsmål om, er: Hvordan forestiller Lundteigen seg et Norge og et samarbeid i Europa uten en EØS-avtale?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:39:41]: Jeg skal svare på spørsmålet, sjøl om spørsmålet er mest knyttet til neste sak. Senterpartiet er sjølsagt for at vi skal ha et fritt arbeidsmarked i Norden. Det er fordi det har fungert veldig bra. Det er veldig likeverdige forhold i Norden, og det er lett å få det til å fungere bra.

Vi ønsker også at Norge skal være en del av et større europeisk arbeidsliv. Men i motsetning til EØS-tilhengerne ønsker vi å regulere tilgangen på arbeidskraft fra de landene som har en helt annerledes situasjon med hensyn til ledighet og med hensyn til inntekter av arbeid.

Det som er Senterpartiets alternativ, er en regulert arbeidsinnvandring fra EU-området utenom Norden, sånn at vi dermed kan sikre oss at det som er kvaliteten ved det norske arbeidslivet, kan fungere godt.

Bengt Morten Wenstøb (H) [11:40:41]: Forsto jeg representanten da slik at man helt åpenbart skiller mellom

det nordiske arbeidsmarkedet og det europeiske arbeidsmarkedet, slik at det blir et A-lag og et B-lag?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:40:52]: Det er helt korrekt. Det nordiske arbeidsmarkedet er et arbeidsmarked som har utviklet seg over tid, der det har vist seg svært fordelaktig å ha fri bevegelse av arbeidskraft. Vi ser hvordan det virker positivt for de mange i Norden som er utsatt for arbeidsledighet, og som kommer til oss. Det virker positivt på norsk arbeidsliv på alle måter. De er ikke med på å presse lønns- og arbeidsvilkårene, for de er vant til rettigheter fra sine hjemland. De er myndige mennesker som er vant til å si fra i mye større grad enn det som mennesker som er utsatt for undertrykkelse i langt hardere grad, makter å gjøre i sitt praktiske virke.

Tor André Johnsen (FrP) [11:41:43]: Jeg ser på Senterpartiet som et parti som er opptatt av lokaldemokrati, næringsliv i distriktene og kanskje spesielt reiseliv, produksjonsbedrifter og eksportbedrifter. De er jo stort sett etablert ute i distriktene. Et viktig bidrag til å styrke disse arbeidsplassene er mer fleksibilitet, mer overtid og også bruk av midlertidige ansettelser. Jeg lurer litt på om Senterpartiet virkelig ikke ser at man trygger næringslivet og flere arbeidsplasser i det ganske land ved å gi bedriftene og de ansatte mer fleksibilitet til å tilpasse seg konjunkturer og varierende markedssituasjoner. Hvordan er det mulig at en sånn fantastisk fleksibilitet kan bli snudd til noe negativt?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:42:23]: Senterpartiet har stor respekt for lokaldemokratiet, men det er innafor et nasjonalt lovverk og et nasjonalt regelverk. Det må hele tida være en kombinasjon av nasjonale regler og lokal tilpasning. På arbeidslivsområdet er det helt opplagt at vi må ha et klart nasjonalt regelverk.

Den fleksibiliteten som dagens arbeidsmiljølov gir, fungerer bra. Det er ikke noen spesielle problemer i det praktiske arbeidslivet på det området. Det er ikke mange som sier at dette er noe du, Lundteigen, må rette opp i. Det er mange, mange viktigere oppgaver å ta fatt i. Det de fleste sier til meg, er at det nå utvikler seg en kultur i deler av arbeidslivet, knyttet til bemanningsselskap, som gir så stor utrygghet, gjør det så vanskelig å hevde sine interesser, så vanskelig å sikre at en får den lønna og de ytelsene som er, at det er der, Lundteigen, du må sette inn din arbeidskraft. Og det gjør jeg også, på vegne av Senterpartiet.

Tor André Johnsen (FrP) [11:43:23]: Det er godt å høre at Senterpartiet er opptatt av lokaldemokratiet. Da tenker jeg også litt på selvråderetten og den individuelle selvråderetten. Hvorfor ønsker Senterpartiet å gi fagforeningene mulighet til å saksøke på vegne av en arbeidstaker som selv ikke ønsker å reise søksmål? Strider ikke dette mot lokaldemokratitankegangen til Senterpartiet og troen på enkeltmenneskets frie vilje og grunnleggende rettsprinsipper?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:43:49]: Nei, det er helt i tråd med våre rettsprinsipper. De menneskene dette gjelder, har en så svak stilling på arbeidsmarkedet at det er svært krevende for dem å hevde sin rett overfor de arbeidsgiverne det gjelder. Det krever at vi er nødt til å ha maktmidler på et høyere nivå, slik at samfunnet kan sikre at disse menneskene blir ivaretatt. Dermed setter en en standard for arbeidslivsorganiseringa, slik at de innafor arbeidslivet som ønsker å tøye grenser, vet at de møter en motmakt som er så sterk at dette blir slått ned på og stoppet. Og det er det viktig å legge til rette for.

Sveinung Rotevatn (V) [11:44:46]: Først må eg seie at det er gledeleg at representanten Lundteigen er positiv til dei opne grensene i Norden, og at han har kome på betre tankar sidan partiet hans kjempa mot dette den gongen det vart innført.

Men spørsmålet mitt går på fleksibel arbeidstid. Eg oppfattar at Senterpartiet er eit parti som har ei særleg forankring i og eg vil seie forståing for utfordringane innanfor primærnæringane våre. Då snakkar vi om ein del av norsk næringsliv som definitivt har forståing for at av og til er det eit ønske om og behov for å jobbe mykje i periodar for så å jobbe mindre i andre. Spørsmålet mitt er om ikkje Senterpartiet og Lundteigen har ei forståing for at dette er eit behov som også gjeld i andre næringar, eksempelvis i ei viktig distriktsnæring som reiselivsnæringa, der det er ei kjensgjerning at ein er sesongavhengig. Av og til må ein jobbe mykje, og så kan ein ta meir fri seinare. Kvifor vil ikkje Senterpartiet tillate at ein eksempelvis i høgsesongen kan jobbe meir enn to søndagar på rad i ei så viktig distriktsnæring?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:45:46]: Som representant for en yrkesgruppe som har jobbet mye – lange dager og seint utover kvelden, tidlig om morgenen og mange søndager – kan jeg fortelle at det er ikke bestandig en har lyst til å gjøre det, men det er noe en må. De som er sjølstendig næringsdrivende, har lov til det, for de er sin egen herre. Men det er ikke dermed sagt at friheten til å jobbe på den måten er en fordel for disse menneskene, enten det er sjølstendig næringsdrivende eller andre. De som har erfart hva det vil si å jobbe mange søndager, langt utover kvelden og tidlig om morgenen – jobbe så hardt at en ikke hører fuglen synge – har erfart at det ikke bare er gleder ved det, det er også store byrder. Derfor er det kanskje sånn at jeg som representant for den yrkesgruppa har større respekt for å dempe den type arbeid, fordi jeg har erfart de negative sidene ved det.

Sveinung Rotevatn (V) [11:46:52]: Eg vil takke for svaret. Eg er i og for seg heilt einig – det er ikkje alltid ein ønskjer eller har glede av det å jobbe mykje i periodar. Derfor bør ein heller ikkje påleggjast det. Men i den einigheita som i dag blir presentert for Stortinget, føreset ein lokal einigheit om at dette er noko som er ønskjeleg, dette er noko ein vil. Då har eg større problem med å sjå kvifor Senterpartiet, som eg ser på som eit parti som er oppteke av viktige distriktsnæringar, som er næringsvenleg, ikkje ser det store ønsket og det store behovet frå lokale tillitsvalde og frå arbeidstakarar, frå lokale bedrifter og næringsorganisasjonar, som seier at vi vil gjerne kunne

jobbe meir i periodar for å jobbe mindre i andre, slik at vi kan skape verdiar, slik at vi kan ta unna dei arbeidstoppane som kjem, for så å ta fri i andre periodar. Eg synest ikkje representanten Lundteigen gjev eit tilfredsstillande svar på kvifor Senterpartiet ikkje ønskjer den fleksibiliteten, men han skal gjerne få ein ny sjanse til å svare.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:47:51]: Det er helt korrekt at Senterpartiet er et næringsvennlig parti – ja, vi er så næringsvennlige at vi er bekymret for en utvikling hvor landet ikke skaper like mye som en forbruker. Vi er så næringsvennlige at det er for oss veldig sentralt.

Når vi nå snakker om arbeidstid, står Senterpartiet på det standpunktet at det kan avtales arbeidstider som er annerledes enn normalarbeidsdagen, med den enkelte arbeidstaker, med den lokale fagforening og med den sentrale fagforening. Det er et prinsipp som vi slår vakt om.

Det vi nå diskuterer, er hvor mye utover den normale arbeidstid som kan bestemmes på de ulike nivåene. Ut fra livserfaring vet jeg at lokale fagforeninger ikke bestandig er like sterke til å stå imot den vaktsituasjonen en står i, og derfor er det en fordel å ha den ventilen som ligger i de sentrale fagforeninger. Men for Venstre er dette sjølsagt ikke så sentralt, for de har forlatt tilslutning til sentral fagorganisering, som før var en parole for partiet.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Sveinung Rotevatn (V) [11:49:28]: I godt over ti år har Venstres stortingsrepresentantar stått på denne talarstolen og bedt om ei meir moderne og meir fleksibel arbeidsmiljølov tilpassa tida vi lever i. Eg er glad for å kunne slå fast at i dag har vi fleirtal.

Mykje har vorte sagt og skrive om mellombelse tilsetjingar. Dette kjem eg tilbake til i innlegget mitt i neste sak, da eg også skal adressere aktivitetsplikt og dei andre forslaga i Prop. 39 L.

I denne saka er det etter Venstres syn mykje å gle seg over. Særleg viktig er det at vi no sikrar større fleksibilitet i spørsmål om arbeidstid. Gjennom moderate oppmjukingar i regelverket for gjennomsnittsberekning blir det no høve til å avtale å jobbe meir i periodar for å ta meir fri i andre. Dette er ein stor fordel for mange arbeidstakarar, eksempelvis for dei som pendlar langt til arbeidsplassen sin og for foreldre med delt omsorg for barn. Det er ein fordel for mange brukarar av pleie- og omsorgstenester som kan få færre å halde seg til i løpet av eit helgeskift. Og det er ein fordel for mange bedrifter – særleg dei som driv i konjunktur- og sesongutsette næringar, som eksempelvis reiselivsnæringa.

Det er to gjennomgåande trekk ved endringane Stortinget vedtek i dag. Det første er at ingen årlege rammer for arbeidstid, overtid eller helgedagsarbeid blir utvida. Det er med andre ord feil at nokon skal arbeide meir etter dei endringane som her blir vedtekne.

Det andre gjennomgåande trekket er at moglegheitene for å jobbe meir i periodar for å jobbe mindre i andre føreset lokal einigheit mellom arbeidstakarar og arbeidsgjevarar. Vi styrkjer med dette rolla til dei lokale tillitsvalde betrakteleg, og ingen vil kunne bli pålagt noko anna enn det som er normalarbeidstida etter arbeidsmiljølova.

Venstre var i utgangspunktet einig med regjeringa i at ein kunne utvide høvet til gjennomsnittsberekning av søndags- og helligdagsarbeid noko meir enn det Stortinget vedtek i dag. Vi er også skeptiske til forslaget om auka strafferamme for brot på arbeidsmiljølova, men i forhandlingar er det viktig å søkje seg inn mot gode kompromiss som kan samle breie fleirtal. Eg vil nytte anledninga til å takke Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti for konstruktive og gode forhandlingar, der alle no er med for å sikre eit breiast mogleg fleirtal rundt fornuftige moderniseringar av arbeidsmiljølova.

Venstre er vidare glad for at vi no styrkjer oppseiingsvernet til eldre arbeidstakarar. Alle har noko å bidra med. Eldre arbeidstakarar er ein svært viktig ressurs for arbeidslivet. Det er berre rett og rimeleg at oppseiingsvernet blir styrkt i tråd med auka levealder og betre helse. Det er ikkje minst rett og rimeleg sett i lys av pensjonsreforma, som vart samrøystes vedteke i denne salen. Det er synd vi ikkje kan få eit samrøystes vedtak rundt den naturlege oppfølginga av den. Så det er skuffande og underleg at Arbeidarpartiet og SV framleis vil gje bedriftene anledning til å sende arbeidstakarar på dør, sjølv om dei framleis har mykje å bidra med og ønskjer å stå i arbeid. «Alle skal med» kjem tydelegvis med ei aldersgrense på 67 år.

Venstre er på si side glad for at stortingsfleirtalet sluttar seg til vårt ønske om at ei oppjustering av aldersgrensene i staten også må følgje med når vi no endrar arbeidsmiljølova. Vi ser fram til at regjeringa kjem med ei sak om dette til Stortinget.

Generelt ønskjer Venstre likast mogleg plikter og rettar mellom ulike sektorar i arbeidslivet. Vi er glad for at dette synet har vunne breitt gjennomslag i merknadene i desse to sakene.

Til slutt vil eg få lov til å peike på styrking av varslarvernet, som stortingsfleirtalet i dag ber regjeringa gjennomføre. Å stå opp mot eigen arbeidsgjevar og eigne kollegaer for å varsle om uetiske og ulovlege forhold ved arbeidsplassen sin er ei tung belastning. Fleire modige menneske har teke denne tunge belastninga, men det har styrkt oss som samfunn. I dag ber vi Arbeidstilsynet ta ei styrkt og meir aktiv rolle i arbeidet med å støtte opp om og hjelpe varslarar, og vi ber om at gode varslingsrutinar i verksemdene bør vere eit obligatorisk krav med minstekrav til innhaldet i dei varslingsrutinane.

Alt i alt meiner Venstre at denne saka, saman med saka vi skal behandle seinare, vil bidra til eit meir moderne, fleksibelt og trygt arbeidsliv for den enkelte arbeidstakar.

Noreg står overfor store utfordringar i tida framover. Skal vi klare å sikre at alle får delta i arbeidslivet slik dei ønskjer, med sine evner og kunnskapar, treng vi eit regelverk som legg til rette for nettopp det. Vi kjem eit solid steg nærmare det målet i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [11:54:40]: Representanten Rotevatn nevnte den viktige muligheten folk har til å ta opp uheldige saker i arbeidslivet. Ett sånt virkemiddel som

vi har hatt, og som vi har fram til vedtak blir fattet i dag, er den kollektive søksmålsretten. Det er nettopp en mulighet, på vegne av dem som ikke tør eller har mulighet, til å gripe tak i urimelige forhold i arbeidslivet, enten det går på arbeidsmiljø, arbeidslivssikkerhet, eller lønns- og arbeidsforhold.

I merknadene fra flertallspartiene blir det brukt begrep som at det er i strid med menneskerettighetene at vi har den kollektive søksmålsretten. Da blir spørsmålet mitt: Hvorfor er det et problem for menneskerettighetene at en kan avsløre og ta tak i underbetaling, men ikke et problem for menneskerettighetene at folk blir underbetalt og dårlig behandlet?

Sveinung Rotevatn (V) [11:55:45]: Problemet med spørsmålet til representanten Andersen er nok, som det har vore sagt før, at spørsmålet er feil stilt. Det er aldri eit problem at ein tek tak i alvorlege og ulovlege forhold ved ein arbeidsplass. Men eg synest det er overraskande at ein beskriv som ei viktig moglegheit ei ordning som vart innført mot store protestar, og som aldri har vorte nytta på ein vellykka måte i rettssystemet – aldri. Det prinsipielle i dette slår inn i det at ei foreining skal kunne gå til sak på vegner av nokon som ikkje er medlem i foreininga, som ikkje ønskjer å vere medlem i foreininga, og som ikkje ønskjer at ein skal reise sak. Det er grunnen til at Advokatforeningen og andre var så kritiske då dette vart innført, fordi det strir mot den tradisjonelle tankegangen rundt vår sivilprosess, og det er grunnen til at dei same støttar at fleirtalet i Stortinget no fjernar den heimelen frå loven.

Dag Terje Andersen (A) [11:56:39]: Jeg vet ikke noe om representanten Rotevatns erfaring fra arbeidslivet, men det er faktisk sånn at i en del tilfeller kommer det folk inn i midlertidige stillinger eller via underleverandører og er i en veldig svak stilling når det gjelder den posisjonen en har overfor arbeidsgiver, men er avhengig av de kronene en kan få ut av det. Det betyr at det for den personen kan være vanskelig å reise en sak mot den arbeidsgiveren en har. Det er da det er mulig for en nasjonal organisasjon å reise søksmål for å ivareta den personens interesser. Den kommer selvfølgelig aldri til å bli brukt mot den personens interesser.

Men spørsmålet mitt var: Hvorfor er det et problem for menneskerettighetene at noen kan reise en sak på vegne av folk som er urettferdig behandlet, men ikke et problem for menneskerettighetene at folk blir urettferdig behandlet? At det blir avslørt at folk blir urettferdig behandlet, er – så vidt jeg forstår – Venstres problem, og det lurer jeg på hvorfor.

Sveinung Rotevatn (V) [11:57:41]: Men då har ikkje representanten Andersen forstått Venstres tilnærming til dette. Det som gjer at ein i merknadane, slik mange andre har gjort i høyringa, stiller spørsmål ved den menneskerettslege sida ved det, handlar jo om organisasjonsfridomen, altså retten til å vere medlem i ein organisasjon og retten til ikkje å vere medlem i ein organisasjon.

Så kan ein tenkje seg mange grunnar til at eit menneske ikkje ønskjer å reise ei sak, bl.a. at ein ikkje ønskjer den belastinga det er å måtte vere i ein domstol og vitne. Det vil nokon sannsynlegvis kunne bli pålagd dersom det blir reist sak mot deira vilje. Det er grunnen til at så mange har vore kritiske til dette.

Så vil eg seie at når denne moglegheita, som vart innført mot sterke protestar, aldri har vorte nytta, kan ein spørje seg om kor viktig det eigentleg er, eller om det berre er symbolpolitikk for Arbeidarpartiet. På den andre sida vil eg seie at det er positivt at Arbeidarpartiet varslar ei positiv haldning til noko av det vi gjer i denne innstillinga, trass i at dei er imot det meste, eksempelvis at dei iallfall vil vere opne for den styrkinga av varslarvernet som vi no slår fast og vedtek. Det er eit viktig grep for å sikre den enkelte arbeidstakar.

Dag Terje Andersen (A) [11:58:46]: Nå er det vel egentlig ikke min rolle å svare, men det er riktig at vi er positive til det. Vi er positive til økt straff også. Vi er positive til det som er fornuftig. Men det vi er imot, i en situasjon der utfordringer på arbeidsmarkedet er useriøse aktører og sosial dumping, er at flertallspartiene tar bort et av de virkemidlene vi har mot sosial dumping. Det at regelen er der, er i seg selv et pressmiddel til å få ryddet opp på arbeidsplassen. Det er sånn arbeidslivet fungerer, selv om ikke alle saker kommer til retten. Det er derfor jeg er opptatt av at jeg er skuffet over at Venstre her faktisk bidrar til at et av de virkemidlene vi har mot sosial dumping, blir fjernet i det forslaget som er lagt fram, i en tid hvor sosial dumping er et av de store samfunnsproblemene. Det er derfor jeg lurer på hvorfor det er et menneskerettighetsproblem at juks blir avslørt, men ikke et menneskerettighetsproblem at juks blir gjennomført.

Sveinung Rotevatn (V) [11:59:45]: No er spørsmålet feil stilt for tredje gong. Eg vil anbefale at representanten Andersen finn seg eit eksemplar av Den europeiske menneskerettskonvensjonen og les seg opp på spørsmål om organisasjonsfridom, som er ein viktig både positiv og negativ rett. Det er ikkje med det sagt at den ordninga som vart innført, mot store protestar, er eit brot på det, men fleire tunge høyringsinstansar har reist det spørsmålet, så det er også nemnt i innstillinga. Grunngjevinga for at ein tek det vekk, er for det første at det ikkje blir brukt, og for det andre at det er eit problem – og eg synest det er overraskande at Arbeidarpartiet ikkje ser det – at ein skal kunne gå til sak på vegner av nokon som ikkje er medlem i foreininga di, som ikkje ønskjer å vere medlem i foreininga di, og som er imot at ein skal gå til sak. Dette handlar om dei grunnleggjande prinsippa i vår sivilprosess.

Så vil eg til slutt seie at dersom Arbeidarpartiet verkeleg ønskte å ta tak i spørsmålet om sosial dumping, hadde dei god moglegheit til å gjere det tidlegare, i denne salen, då Venstre fremja eit forslag om å innføre minsteløn for å ta tak i nettopp dei sterkt kritikkverdige forholda med lav betaling, som er lov, og som Arbeidarpartiet meiner skal vere lov.

Dag Terje Andersen (A) [12:00:53]: Jeg må nesten få lov til å kommentere det. Selv om minstelønn ikke er et tema i dag, er det et sentralt tema i norsk arbeidsliv, og det er nok et eksempel på at en med et liberalistisk utgangs-

punkt kan komme med mange forslag som skader det seriøse arbeidslivet. Det er bred enighet om at minstelønn som alternativ til den frie lønnsdannelsen vi har i Norge, og som har gitt oss et godt lønnsnivå, vil påvirke partenes rolle i lønnsdannelsen i Norge – det er en viktig prinsipiell sak – men først og fremst er all erfaring ute i Europa at når en innfører minstelønn, så er ikke det noe som får lønnsnivået oppover, det er noe som bidrar til at lønnsnivået går nedover. Det vil altså være en ytterligere spiral og betale dårligere dem som har dårligst betalt. Derfor er jeg glad for at Stortinget avviste forslaget fra Venstre om minstelønn. Det var et liberalistisk forslag, som heldigvis ble avvist.

Sveinung Rotevatn (V) [12:02:00]: Eg synest alltid det er litt fascinerande når folk bruker «liberalt» som eit slags skjellsord. Det å sørgje for at folk har individuelle rettar, også til å få ei anstendig løn, meiner eg er noko positivt. Eg syntest det var overraskande at stortingsfleirtalet – med Arbeidarpartiet i spissen, må ein vel kunne seie – ikkje eingong ville undersøkje kva moglegheiter som finst, kva kunnskap vi kan samle. Dei hadde bestemt seg på førehand.

Men så registrerer eg også at Arbeidarpartiet og Venstre har to ulike tilnærmingar til desse spørsmåla. Det er grunnen til at Venstre stemmer med fleirtalet og Arbeidarpartiet med mindretalet. Vi legg vekt på at vi lever ulike liv, og at vi har ulike ønske og behov. Nokre meiner at ting skal vere slik dei alltid har vore, eller kanskje aller helst slik dei ein gong var, det er ikkje ei progressiv tilnærming til arbeidslivet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:03:01]: Så langt jeg vet, er alle partier i denne salen tilhengere av organisasjonsfrihet, og så er det noen partier som ønsker å legge til rette for fagorganisering, Senterpartiet er blant dem. Det er viktig, og det er vi stolte av. Det nye Venstre går vekk ifra den holdninga, men det må vi bare erkjenne.

Det vi diskuterer i forbindelse med kollektiv søksmålsrett for fagforeninger ved ulovlig innleie av folk i forbindelse med bemanningsselskap, er at dette medvirker til en utrygg utvikling på arbeidsmarkedet – ikke bare i bemanningsselskapene, det smitter også over på stadig flere bedrifter og virksomheter. Mitt første spørsmål er: Blir denne utviklinga knyttet til bemanningsselskap sett på som et problem i partiet Venstre?

Sveinung Rotevatn (V) [12:04:01]: Partiet Venstre er og har alltid vore positive til at folk fagorganiserer seg. Det er grunnen til at Venstre stod bak og la til rette for hovudavtalen – grunnlova i arbeidslivet. Men vi er også opptekne av at halvparten i arbeidslivet ikkje er fagorganiserte. Det medfører at vi også må ha ei arbeidsmiljølov som legg til rette for dei. Derfor utvidar vi no – moderat – høvet til å avtale auka gjennomsnittsberekning mellom den enkelte arbeidstakaren og den enkelte arbeidsgivaren. Det er eit stort gode for den enkelte arbeidstakaren.

Når det gjeld spørsmålet om kollektiv søksmålsrett, trur eg at eg har svart ganske grundig på det i svara mine til representanten Andersen, men eg vil også seie at for Senterpartiet med sine tradisjonar som eit parti som ser den enkelte borgaren, er det eit nytt kollektivistisk og korporativt syn at ein skal kunne gå til søksmål på vegner av nokon som ikkje er medlem i foreininga si, som ikkje ønskjer å bli medlem i foreininga, og som ikkje ønskjer at ein skal gå til sak. Det forundrar meg.

Ingunn Gjerstad (SV) [12:05:18]: Eg er fascinert av at både Kristeleg Folkeparti og Venstre verkar så glade i dag for at det blir meir fleksibilitet og det som ein kallar «sjølvbestemmelse», i arbeidslivet. Eg liker ordet «medbestemmelse» mykje betre.

Rotevatn seier at ingen skal arbeida meir, og at forslaga styrkjer rollene som lokale tillitsvalde skal ha. Er no Venstre trygge på at den enkelte arbeidsplassen i distrikta, i reiselivet og elles, er sterk nok og godt nok organisert til at fleksibiliteten for den enkelte arbeidstakaren blir styrkt, og ikkje berre fleksibiliteten for den enkelte arbeidsgjevaren?

Sveinung Rotevatn (V) [12:06:00]: Svaret er ja. Og er det ikkje slik i dag, ligg det i alle fall til rette for at det blir slik, gjennom at ein no får såpass mykje større moglegheit til fleksibilitet dersom ein fagorganiserer seg, og dersom ein har lokale tillitsvalde. I den grad dette forslaget har fått kritikk frå nokon, er det fordi forskjellen no til dels aukar mellom dei som har tariffavtale, og dei som ikkje har det.

Det er riktig at Venstre i dag er glade for dei vedtaka som no blir gjorde, og det er fordi vi har jobba for dette i veldig, veldig mange år. I åtte år fekk vi som svar frå SV, Arbeidarpartiet og Senterpartiet at alt skal vere som det alltid har vore, vi ser ikkje noko behov for nokon auka fleksibilitet. Vel – i dag får Venstre gjennomslag for ei arbeidsmiljølov som ligg ganske opptil primærstandpunkta våre, ganske tett opptil det vi har gått til val på. Det er sjølvsagt grunn til å glede seg over det.

Så kan ein spørje seg kva vi ville fått gjennomslag for med å gå til SV, til Arbeidarpartiet, til Senterpartiet. Svaret er: Absolutt ingenting. Men mens nokre står stille, må andre ta ansvar for å ta Noreg vidare.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kirsti Bergstø (SV) [12:07:20]: Jeg vil starte med å løfte SVs forslag.

Arbeidsmiljøloven er en av de lovene som virker aller mest inn på hverdagen vår. Den bestemmer hvor lang arbeidsdagen skal være, og under hvilke forhold og innenfor hvilke rammer vi skal jobbe.

Regjeringen maler et bilde av – det ser vi også i debatten her – at arbeidslivet har endret seg så mye at også arbeidsmiljøloven må endres. Det gjentas til stadighet et mantra om at vi jobber på helt andre måter enn før, og at moderne samfunn må ha moderne løsninger. Visst er det mye som har endret seg de siste årene. Særlig har vi fått flere tekniske løsninger som ser helt annerledes ut i dag enn for både 10, 20 og 30 år siden. Men selv om butikkansatte ikke lenger slår inn prisen på varer manuelt, stables fremdeles varer opp i hyllene av både rygg, armer og skuldre. Selv om det er maskiner som boner gulv, rengjøres de aller fleste gulv av mennesker med mopp. Og selv

om ansatte i barnehager kan ha tilgang til iPad, løftes unger fremdeles opp og ned for trøst og omsorg – ofte i rom med ganske høyt lydnivå – av rygger og skuldre til de ansatte.

Dette er eksempler på viktige oppgaver som løses nettopp i moderne samfunn – og helt avgjørende oppgaver som må løses for at et moderne samfunn skal gå rundt. Men det er også eksempler på arbeid som kan prege både kropp og helse negativt – hvis arbeidsfolk ikke har tilstrekkelig beskyttelse i lovverket. Det er denne beskyttelsen vi opplever at regjeringen svekker gjennom de endringene i arbeidsmiljøloven som ligger på bordet i dag.

Hvis det er sånn at lengre arbeidsdager og mer helgejobb er det som er moderne, ja, da er jeg stolt over å tilhøre et gammeldags parti. Regjeringen ser fullstendig bort fra maktforholdene i samfunnet og de maktforholdene som råder i arbeidslivet. Friheten til å jobbe når man selv vil, går veldig fort over i en forventning om å måtte jobbe når sjefen vil. Når regjeringen sier at vi skal få et mer fleksibelt arbeidsliv, må vi spørre oss: For hvem – hvem er det som mister makt, og hvem er det som får mer mulighet til å bestemme? Er det alenemoren som ikke rekker barnehagen før stengetid fordi sjefen forventer at hun blir lenger på jobb? Nei, det er ikke hun som vil få mer fleksibilitet.

Et sånt arbeidsliv som et flertall nå legger opp til, er vanskelig å kombinere med et virkelig liv, fordi forventninger om lengre arbeidsdager og mer helgejobb er en trussel mot likestilling. Det frykter jeg vil både svekke likestillingen og øke forskjellene i samfunnet.

Jeg vil også presisere viktigheten av å begrense søndagsarbeid. For mange er ikke nødvendigvis søndagen mer hellig enn andre dager, men det å ha noen felles fridager i lag har en stor verdi i seg selv. Noen må selvsagt jobbe på søndager, men det bør begrenses med hensyn til antall helger og antall helger på rad og også begrenses til arbeid som det er helt nødvendig at utføres.

Selv om spørsmålet om søndagsåpne butikker ikke skal behandles her i dag, vil jeg minne om at noens frihet blir andres ufrihet. Det står virkelig ikke om liv og død å få kjøpe sko og sminke på søndager. Folk som jobber i butikk, trenger også fri og tid til ungene sine.

Det er flere ting vi reagerer på. Jeg rekker ikke å gå innom alle her, men vi reagerer på at heller ikke når det gjelder godkjenning av arbeidstidsordninger, har regjeringen – med støttepartiene – tatt hensyn til de maktforholdene som rår i samfunnet. Vi reagerer på at det foreslås å svekke beredskapsvaktens kompensasjon, og vi reagerer på at det foreslås en endret aldersgrense, uten at partene har vært med på den prosessen. Vi mener at det viser en illusjon om et arbeidsliv framfor en reell strategi for at folk skal kunne stå lenge i jobb.

SV vil stemme imot alle svekkelser som arbeidsfolk vil oppleve gjennom endringene i arbeidsmiljøloven. Vi vil ha en helt annen retning i arbeidslivet, et arbeidsliv som man kan stå i til man blir gammel, og som man kan gå ut av som pensjonist med helsen i behold, istedenfor å ha jobbet seg syk. Vi vil ha faste ansettelser, fulle stillinger. Vi vil i en helt annen retning enn det vi ser tegnes opp i dag.

Presidenten: Presidenten forsto det slik at det ble tatt opp forslag.

Kirsti Bergstø (SV) [12:12:26]: Ja.

Presidenten: Det nikkes ja.

Kirsti Bergstø har da tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [12:12:38]: Når man leser hva Sosialistisk Venstreparti skriver i merknadene om aldersgrenser, ja, da skjønner man at de merknadene er forfattet av en sosialist. Der ser man på arbeidsmarkedet som en statisk størrelse som aldri er i utvikling, og at enkelte grupper presser hverandre ut av arbeidsmarkedet. Jeg er spent på om representanten Bergstø ser hvor ubehagelig det argumentet kan bli hvis man tar det videre – de eldre tar jobbene våre. Jeg skal ikke utbrodere. Tegningen er tegnet.

I denne forbindelse vil jeg nøye meg med å spørre om følgende: Hvis en person er kompetent, og gjør en god jobb, synes representanten Bergstø det er verdig å bli oppsagt fordi man har nådd en alder?

Kirsti Bergstø (SV) [12:13:26]: SV mener det er viktig at folk har vern i et arbeidsliv. Vi mener også det er viktig at vi har spilleregler som gjør at vi får verdige avganger fra arbeidslivet, at vi kan gå ut av arbeidslivet både med helsa i behold og på verdig vis. Derfor er det veldig positivt at man kan stå lenger i jobb i dag hvis arbeidstaker og arbeidsgiver er enige om det, og det er det også mange gode eksempler på. Vi mener at det å få folk til å stå lenger i jobb – det arbeidet begynner helt andre steder enn å begynne å lempe på de aldersgrensene som er i arbeidslivet.

Så undrer jeg meg på om representanten egentlig har lest SVs merknader, for der refererer vi ikke til at noen presser andre ut. Tvert imot står vi fast på at det er slik at arbeidsgivere kan kvie seg for å ansette godt voksne folk hvis den endringen blir vedtatt.

Stefan Heggelund (H) [12:14:29]: Vi har vel sett nok av eksempler i media på at det under dagens regelverk har vært nok av uverdige avganger, akkurat slik representanten Bergstø er bekymret for. Problemet er at hun ikke ønsker å gjøre noe med det. Men hun vil heller ikke gjøre noe med den ufrivillige deltiden, hun vil ikke gjennomføre tiltak som kan redusere ufrivillig deltid. Vi vet at der folk får bestemme mer over sin egen arbeidstid, mer over sin egen turnus, så skjer det ofte at flere får økt stillingsbrøk, ja, noen steder er den ufrivillige deltiden fjernet.

Skift/turnusutvalget sa at tiltak som ikke gikk direkte på den såkalte helge-problematikken, bare i begrenset grad kunne løse deltidsproblemet. Hvilke tiltak vil Bergstø iverksette, som tar tak i dette? Vil hun få sykepleiere til å jobbe hyppigere helgevakter, slik tidligere helseminister Støre tok til orde for?

Kirsti Bergstø (SV) [12:15:28]: Den rød-grønne regjeringen og SV har tatt kampen mot ufrivillig deltid på det største alvor, og derfor har vi hatt egne strategier i helseforetakene bl.a. for det. Vi er helt tydelige på at faste og fulle stillinger skal være det rådende i arbeidslivet, og det er der vi også vil styrke folks rettigheter. Men her tegnes

det opp et bilde av at hvis en ønsker å jobbe full stilling, ja, da må en jobbe på måter som kan gå på helsa løs. Det er den virkelighetsbeskrivelsen vi ikke er med på, ved å si at sentrale fagforeninger ikke skal få godkjenne turnusordninger, ved å si at en skal stå alene lokalt og forhandle med sjefen om hvordan ens arbeidstid din skal være for at en skal være verdig en full stilling. Det er den virkelighetsbeskrivelsen og de løsningene som vi aldri kan gå med på, fordi vi ser at arbeidsfolk trenger et sterkt vern. Maktforholdene i samfunnet og i arbeidslivet er slett ikke jevnbyrdige.

Erlend Wiborg (FrP) [12:16:32]: Det var jo et interessant innlegg å høre – i hvert fall at Sosialistisk Venstreparti er klare på at de er imot enhver form for svekking av vernet til arbeidstakerne. Med respekt å melde: I de sakene vi behandler i dag, er det ingen svekking av vernet til arbeidstakerne. Tvert imot, forslaget om aldersgrensene handler om å styrke vernet til arbeidstakerne. Det stemmer SV imot.

Jeg må også si at jeg stusser på at Sosialistisk Venstreparti nå mener at likestillingen i Norge vil svekkes ved at kvinner får mer makt. Det er en holdning som Fremskrittspartiet er helt uenig i. Vi mener tvert imot at likestillingen styrkes ved at kvinner får mer makt og myndighet til å bestemme over sitt eget liv.

Men representanten Bergstø hevdet også at nå må folk jobbe mer, og da har jeg et klart spørsmål til Bergstø: Må folk – med endringen i dag – jobbe mer enn man gjør i dag i løpet av et år?

Kirsti Bergstø (SV) [12:17:37]: Virkelighetsoppfatningen er åpenbart både rød og blå i denne salen. Det er jo slik at likestillingen har gått framover i landet nettopp fordi det ikke har vært Fremskrittspartiet som har fått definere hva som er frihet for kvinner, men kvinnebevegelsen og arbeiderbevegelsen i større grad enn Fremskrittspartiet.

Når jeg viser til at folk må jobbe mer, er det nettopp med utgangspunkt i de skjeve maktforholdene som finnes på den enkelte arbeidsplass og i arbeidslivet. Når det legges opp til at man skal forhandle mer lokalt, at man skal kunne stå og forhandle med sjefen sin om hvordan arbeidsdagen skal være – at det er fleksibiliteten det legges opp til – ja, så frykter jeg at flere må ta lengre arbeidsdager, også når det på ingen måte passer inn i deres liv. Det er derfor SV ønsker sterke fagforeninger, og det er derfor vi ønsker en sterk vernelov.

Erlend Wiborg (FrP) [12:18:37]: Jeg fikk i utgangspunktet ikke svar på spørsmålet mitt fra Sosialistisk Venstreparti. Representanten hevdet at endringen i dag vil medføre at mennesker må jobbe mer i løpet av et år – mot sin vilje. Da ber jeg representanten vise til hvilke forslag vi har til behandling i dag, som innebærer at mennesker må jobbe mer – mot sin vilje?

Kirsti Bergstø (SV) [12:19:02]: Jeg skjønner jo at det ikke nødvendigvis ser slik ut fra representanten Wiborgs skrivebord, men i hverdagen til veldig mange folk vil de endringene – det man kaller for oppmykning, fleksibilisering – ha en slik effekt. For mange bransjer frykter jeg nettopp det, at man vil oppleve å måtte jobbe lengre dager, også når det ikke passer en selv, fordi det legges opp til at du skal bli enig med sjefen din om din arbeidsdag og arbeidstid. Jeg frykter en slik utvikling bl.a. innen helse og omsorg, der presset på privatisering er stort. Jeg frykter det innenfor dagligvarehandelen, der altfor få er organisert og det er langt mellom tariffavtalene, og jeg frykter det bl.a. i rengjøringsbransjen, der svært mange opplever en hverdag basert på høyt arbeidstempo, press og konkurranseutsetting. Når det er slik at man lager et arbeidsliv der man skal kunne forhandle med sjefen sin om hvor lang arbeidsdagen skal være, innenfor en grense, og man i tillegg åpner opp for midlertidighet, og man åpner opp for at det skal være mindre vern fra fagforeninger og i arbeidsmiljøloven, så forsterkes maktforholdene negativt.

Sveinung Rotevatn (V) [12:20:37]: Eg vil rose SV for at dei er – og lenge har vore – opptekne av å redusere ufrivillig deltid. Det er eit mål for arbeidslivet som Venstre er heilt einig i. Det er eit stort problem at ein blir gåande med altfor mange i små stillingar, i vikariat, for å få bemanninga til å gå opp, ikkje minst i helgar. Difor forundrar det meg at SV no ikkje vil vere med på å gjere kanskje det viktigaste grepet for å gje fleire moglegheit til å jobbe heiltid, nemleg at ein får meir fleksibilitet rundt arbeidstid og meir lokal sjølvbestemming.

Når vi no gjer viktige grep rundt dette, uttaler bl.a. KS, som representerer kommunesektoren, våre viktigaste velferdsprodusentar, at dette vil leggje godt til rette for at ein kan få fleire i heil stilling, ikkje minst i pleie- og omsorgssektoren.

Kva er det SV har forstått som landets kommunar ikkje har forstått?

Kirsti Bergstø (SV) [12:21:34]: Jeg er veldig glad for Venstres engasjement for fulle stillinger. Det deler vi. Vi mener likevel at det finnes bedre måter å gjøre det på. Vi ser jo også at der man virkelig vil, der er det også mulig å få det til. Jeg vil gi et eksempel, et gledelig lokalt eksempel, nemlig Gamvik kommune, der SV-ordfører Inga Manndal sitter ved roret – sammen med Arbeiderpartiet. Der har man jobbet veldig systematisk og konkret for å gi alle som ønsker det, fulle stillinger i kommunen. Man har jobbet systematisk i lag med fagforeningene lokalt og funnet gode løsninger, som betyr at i Gamvik kommune er det i dag ingen som har ufrivillig deltidsstilling. Det betyr at mulighetene er der, hvis man bruker den viktigste ressursen og kraften man har tilgjengelig, nemlig fagforeningene lokalt og de tillitsvalgte, de ansatte og litt smidighet og velvilje.

Sveinung Rotevatn (V) [12:22:37]: Men då lurer eg på kvifor SV ikkje stolar på desse fagforeiningane lokalt, der ein klarer å få gode løysingar, for alt som blir gjort i den arbeidsmiljøloven vi vedtek i dag, føreset jo lokal einigheit.

Dersom ein får til lokale løysingar som alle er einige i, som ingen har noko problem med, ja, som Arbeidstilsynet synest er heilt ok når det gjeld helse, miljø og sikkerheit, kvifor meiner då likevel SV at nokon andre skal kunne sitje sentralt og seie nei, det får de ikkje lov til. Kva er det som gjer at ein ikkje klarer å stole på at vettet faktisk er ganske

godt og jamt fordelt rundt omkring i landet – at kanskje er det av og til slik at dei som sit nærmast problemstillingane, også er dei som sit nærmast løysingane? Då bør dei få moglegheit til å finne desse løysingane.

Kirsti Bergstø (SV) [12:23:24]: De lokale løsningene har man muligheten til å finne fram til i dag, og det ser man jo også gjennom dagens ordning, der 90 pst. av alle søknader om turnus og alternative arbeidstidsordninger blir godkjent. Det varierer litt fra bransje til bransje. Men vi tar på alvor den forskningen som er helt tydelig på at nattarbeid, lengre arbeidsdager og kveld har sin helt åpenbare pris for den enkeltes helse, for sikkerhet og for muligheter for å gjøre feil. Derfor mener vi at det må være vern og tydelige regler også der.

Så er det stor forskjell på å prøve å søke lokale løsninger innenfor noen rammer og det å åpne opp for turnuser som kan gå på liv og helse løs, uten å ha tilstrekkelig sikkerhet rundt det. Og det er der vi mener at kompetansen til fagforeningene sentralt, når det gjelder både tariff, helse og forskning, er helt avgjørende å ha med.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Statsråd Robert Eriksson [12:24:52]: Det er en gledens dag når vi i dag gjør vedtak i denne sal om å få et trygt, fleksibelt og familievennlig regelverk for norsk arbeidsliv. Arbeidslivet har endret seg opp igjennom tiden. Familiesituasjonen har endret seg. Folks hverdag og arbeidsliv og arbeidsregioner endrer seg. Da er det viktig at man lager politikk, lager regelverk der ikke unntakene blir en evigvarende unntaksbestemmelse, men at det som er den faktiske situasjonen, blir hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det vi i dag gjør vedtak om, er ikke mer pålagt overtid, ikke mer pålagt søndagsarbeid, ikke mer pålagt samlet arbeidstid. Det vi gjør vedtak om i dag, er at det skal bli enklere å være seriøs, vanskeligere å være kjeltring. Og det skal bli bedre stillingsvern for de eldre som står i arbeidslivet. Det mener jeg er et gode, det mener jeg er viktig og riktig.

Tar vi et kort blikk tilbake, ser vi at aldersbestemmelsene som nå er i arbeidsmiljøloven, kom på plass i 1917 – ingen endring på 98 år. Jeg mener samfunnet har endret seg forholdsvis mye de siste 98 årene. Folk blir eldre, har bedre helse, flere ønsker å stå lenger i arbeidslivet. Hvorfor skal vi da ha en bestemmelse i arbeidsmiljøloven som sier at en må gå av bare fordi en har hatt bursdag? Jeg synes det er lite fremtidsrettet, det er lite moderne. Derfor er jeg glad for at vi nå har fått gode regler som også er tilpasset den hverdagen.

Jeg vil rette en spesielt stor takk til Kristelig Folkeparti og Venstre som har vært med og gjort det mulig at vi får en modernisering, en bedre arbeidsmiljølov, som ivaretar folks hverdag på en bedre måte. Det blir enklere for folk flest. Folk reiser ut på arbeid – og jeg har snakket med mange av dem både opp igjennom de årene jeg satt på Stortinget og i de snart to årene jeg har vært statsråd. Jeg har besøkt mange arbeidsplasser, ulike arbeidsplasser, ulike folk, og jeg registrerer at arbeidsplassen til folk ikke nødvendigvis er rett utenfor stuedøra der de bor. Folk ønsker å bo ett sted med sin familie, og så er det kanskje sånn at man arbeider et annet sted. Jeg har opplevd at mange har kommet bort til meg og sagt: Hvorfor må vi ha unntaksbestemmelser og gå den lange, kronglete veien for at jeg kan dra på arbeid mandags morgen, arbeide litt lenger på tirsdag, onsdag og torsdag, for så å dra hjem fredag etter lunsj og spise middag med min familie og faktisk ha hele helgen fri? Hvorfor kan ikke vi bestemme det lokalt på den lokale arbeidsplassen? Jeg er helt enig med dem som har kommet bort og sagt dette til meg. Derfor imøtekommer regjeringen sammen med flertallet i Stortinget – Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – de ønskene fra folk. Vi flytter mer makt til den enkelte arbeidstakeren og den enkelte virksomheten lokalt.

Så sier man i denne sal at det blir en forskyvning i maktbalansen, det blir mer makt til arbeidsgiveren, og det blir et skjevt maktforhold. Hvis man mener at det er en skjevhet i arbeidsmarkedet, at det er skjeve maktforhold å si at den enkelte arbeidstaker skal få større frihet, større mulighet til å påvirke sin egen arbeidshverdag – hvis man er uenig i dette og mener at det er feil retning å gå – så er jeg uenig med alle dem som hevder dette. Jeg tar folk på alvor, jeg tar folks hverdag på alvor, og jeg har tillit til at folk selv er best i stand til å bestemme over sin egen hverdag. Og jeg har tro på de lokale tillitsvalgte der ute som er utrolig gode til både å skjønne bedriftens behov og å ta hensyn til de ansatte for å trygge arbeidsplasser, gjøre arbeidsplassen mer konkurransedyktig og legge til rette for at man kan skape nye og bedre arbeidsplasser i fremtiden. Den fleksibiliteten ønsker jeg.

Det ble sagt i et tidligere innlegg her – det var vel representanten Trettebergstuen som sa det – at Arbeiderpartiet er for fleksibilitet for dem som ønsker det, og for bedre vern for dem som trenger det. Jeg er helt enig med representanten Trettebergstuen. Derfor legger vi innenfor dagens trygge regler i arbeidsmiljøloven opp til mer fleksibilitet der den enkelte selv kan avtale.

Så vil jeg gi honnør og ros til Kristelig Folkeparti og Venstre for at man også sørger for at det blir enklere å varsle om useriøse forhold. Man gir bedre vern for dem som trenger det. Opposisjonen er for retorikken, men er imot de politiske grepene for å sørge for at vi kommer i den situasjon at vi får bedre vern for dem som trenger det, og mer fleksibilitet, frihet og muligheter for dem som trenger det. Jeg ønsker et arbeidsliv som er trygt og seriøst. Derfor ivaretar vi også de trygge vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven.

La meg også rette opp en åpenbar misforståelse. I denne sal sies det at nå blir det mer søndagsarbeid. Nei, det er lov til å jobbe 13 søndager i løpet av et år. Med det vedtaket som gjøres i dag, vil det fortsatt være lov å jobbe 13 søndager i løpet av et år. Det vil ikke være mulig å pålegge en arbeidstaker å jobbe flere søndager enn det han jobber i dag. Det blir heller ikke noen endringer med hensyn til vilkårene for når man kan jobbe søndag. I dagens lov står det at det ikke er tillatt med søndagsarbeid med mindre arbeidets art gjør det nødvendig. I den nye loven står det at søndagsarbeid ikke er tillatt med mindre arbeidets art gjør det nødvendig – akkurat samme hovedbestemmelse. Den eneste forskjellen er at kokken som kommer hjem til fjellbygda,

på fjellhotellet, kan jobbe tre dager i påsken – tre røde dager i påsken, både skjærtorsdag, langfredag og 1. påskedag. Han kan avtale selv, den friheten ønsker jeg å gi den kokken som kommer hjem til fjellbygda til påske. Og en student kan avtale tre søndager på jobb for å kunne ta mer fri når han leser til eksamen. Jeg mener det er et gode. Det er bra å ta folk på alvor. Det er bra å gi mer frihet til enkeltindividet.

Så opplever jeg at noen også er imot det med turnus – det at man nå kan avtale bedre turnusordninger lokalt, innenfor helsevesenet, innenfor pleie- og omsorgssektoren, der 70 pst. av de ansatte i kommunal pleie- og omsorgssektor jobber deltid. Vi vet at ifølge både AFI-rapporten og de kommunene som har hatt forsøk med alternative turnuser, har det ført til at flere får større stillinger, flere kommer opp i heltidsstillinger, sykefraværet har gått ned, det er mer frihet til å planlegge fritid og få kabalen hjemme til å gå opp, samtidig som man føler at man har mindre dårlig samvittighet overfor den enkelte beboeren på sykehjemmet, pasienten på sykehjemmet, fordi man har tid til å følge opp på en bedre måte, gi bedre omsorg, bedre pleie, det blir mer varme hender av det, mer verdig eldreomsorg. Det er jeg glad for. Samtidig jobber de ansatte færre helger. Det er et gode at den enkelte skal få friheten og muligheten til å gjøre det. Fauske kommune, som er presidentens egen hjemkommune, er et godt eksempel i så henseende. Der var 55 med i et forsøk. Forsøket avsluttes, men ordningen videreføres. 30 av de 55 kom opp i større stillinger. Men det er frivillig.

Det samme ser vi ved Sykehuset i Vestfold – frivillig avtale mellom den enkelte ansatte og avdelingen, både på barselavdelingen og kirurgisk avdeling. Når jeg møter folk, syns jeg man skal ta dem på alvor, lage regler som er moderne, og tilpasset deres arbeidshverdag. De kjenner sitt liv aller best. Jeg skal ikke være en hemsko for dem, jeg skal gi dem muligheter til å være mer sjef i sitt eget liv.

Med det opplever jeg at enkelte tar til motmæle og kaller det for svogerforskning. Denne sal kan føle seg trygg på at jeg også i fremtiden vil snakke med folk, snakke med arbeidsfolk, ulike næringer, ulike arbeidsplasser og ta dem på alvor. Det kaller jeg god ombudspolitikk. En politiker skal være en god ombudsmann. Det ønsker jeg å fortsette å være.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [12:35:12]: Statsråden beskrev her at arbeidsfolk nå skal få muligheten til å velge selv – hvordan de skal kunne jobbe på tirsdager og i helger og flekse så mye de vil. Det kunne vært fristende å spørre om arbeidsgiverne ikke lenger har noe de skulle ha sagt. Men det er ikke det spørsmålet mitt går på.

Denne fleksibiliteten og disse alternative turnusordningene som statsråden beskriver, er jo ordninger – og fleksibilitet – som folk jobber under i dag, med dagens lov. Ni av ti søknader blir godkjent. Bare Fagforbundet alene godkjenner nesten 200 søknader hvert eneste år.

Statsråden vil likevel endre dette systemet, mot en samlet arbeidstakerside. Alle fagforeningene er imot å endre ordningen. De tillitsvalgte lokalt, som jo selvfølgelig utgjør medlemmene i fagforeningene, ønsker ikke den tilliten statsråden sier han skal gi dem. De gikk sågar til generalstreik mot denne økte fleksibiliteten og tilliten statsråden påstår at dette er. Gjør det ikke inntrykk på statsråden at alle fagforeningene og de lokale tillitsvalgte er imot dette?

Statsråd Robert Eriksson [12:36:17]: Det som gjør inntrykk på statsråden, er når han møter folk, snakker med folk og ser hvordan deres hverdag er. Ja, det er riktig at mange alternative turnuser godkjennes også fra de sentrale fagforbundene, med ett års varighet, men når det gjelder noe som fungerer, og noe som man vil ha lokalt, klarer ikke jeg i min villeste fantasi å forstå hvorfor det bestandig må bestemmes hvert eneste år, med nye søknader inn til de sentrale forbundene. Hvorfor kan man ikke avtale det lokalt gjennom frivillige ordninger? Hvorfor kan ikke den enkelte virksomhetsleder og den enkelte ansatte på frivillig grunnlag få lov til å bli med og påvirke sin arbeidshverdag lokalt, der man jobber og bor? Jeg mener at det er viktig og riktig, og derfor har vi tatt disse grepene. De menneskene som kommer til meg, og som ønsker mer maktforskyvning lokalt, har gjort inntrykk på meg. Derfor har vi lagt det inn i arbeidsmiljøloven.

Anette Trettebergstuen (A) [12:37:22]: Den muligheten har altså folk i dag, og stort sett blir dette innvilget. Og de ansatte selv er imot at ordningen endres. Statsråden har ikke tatt til orde for å utvide perioden for godkjenningene fra ett til to år. Det kunne vi vært med på å diskutere, men det er ikke det man foreslår i dag. Man flytter makt og gjør det vanskeligere å si nei.

Over til noe annet: Ikke bare er arbeidstakerorganisasjonene imot endringene som regjeringen i dag legger fram, Statens arbeidsmiljøinstitutt, Arbeidstilsynet, Likestillingsombudet osv. er imot endringene, fordi, som de sier, man vil måtte påregne en risikoøkning for arbeidsrelaterte skader, ulykker og sykdom, og fordi forslagene vanskeliggjør innsatsen for å redusere ulykker og innsatsen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Hva er det som gjør at statsråden allikevel velger å se bort fra motstanden og faglige advarsler, og gjennomfører endringer som ingen vil ha, og som faginstansene advarer mot?

Statsråd Robert Eriksson [12:38:17]: For det første tar jeg faginstansene veldig på alvor, og jeg har lest deres rapporter veldig grundig. Så tror jeg det er viktig at man har evnen til å skille mellom snørr og barter, med tanke på det som står i disse rapportene. Det er ingenting i de rapportene som sier at en gjennomsnittsberegning fra ti timer til tolv og en halv time vil føre til dramatiske endringer når det gjelder helserisiko. Men det man sier, er at lange vakter og lite hvile – når man fra dagvakt går rett på kveldsvakt og over på nattevakt, og ikke har gode nok hvileordninger i forkant og i etterkant – over lang tid fører til helserisiko. Det er jeg helt enig i. Derfor har vi lagt til rette for, gjennom de endringene som vi foreslår, å bevare de trygge vernebestemmelsene for å ivareta helse, miljø og sikkerhet for den enkelte ansatte.

Det at en person har fri på torsdag (presidenten klubber), går på en helgevakt på fredag og har fri på mandag igjen, er ikke det som er omtalt i de rapportene som Trettebergstuen prøver å ta til inntekt for seg selv.

Presidenten: Presidenten ber om at man holder seg til taletiden.

Anette Trettebergstuen (A) [12:39:29]: Det er nettopp dette som er poenget, for de samme instansene påpeker at det at man gjør det vanskeligere å si nei til den typen langvakter, kan føre til økt ulykkesrisiko, når det er ufrivillig. Men jeg ser og opplever at statsråden igjen forsøker å undergrave ikke bare arbeidstakersiden, men også sine egne tilsyn og fagorganer. Det synes jeg er trist.

Statsråden har tidligere undertegnet en nullvisjon for arbeidsulykker, og han har sagt at han skal «røyke ut de kriminelle» og jobbe mot arbeidslivskriminalitet. Men likevel hopper statsråden bukk over at Arbeidstilsynet, Kripos og STAMI advarer mot at arbeidet mot ulykker, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet blir vanskeligere med de endringene flertallet vedtar i dag. Hva er det statsråden har skjønt, som ikke Kripos og Arbeidstilsynet har skjønt?

Statsråd Robert Eriksson [12:40:21]: For det første har vi tatt signalene som kom, og vi har også tatt med innspill som kom i høringsrunden, fra bl.a. Arbeidstilsynet i deres høringsnotat. Det de kritiserte den gangen, og som de mente kunne være en helserisiko, var vakter opp til 93 timer. Derfor sier vi i proposisjonen som vedtas i dag – og det regner jeg med at representanten Trettebergstuen har lagt merke til – at man ikke kan ha lengre ukentlig arbeidstid der man kombinerer overtid og det med gjennomsnittsberegning, enn 69 timer i uken, altså dagens bestemmelse. Man kan ikke jobbe mer enn 54 timer gjennomsnittsberegnet i løpet av en uke, akkurat som dagens bestemmelse. Man åpner opp for mer fleksibilitet innenfor de trygge rammene, og man har lyttet til det. Ja, det blir vanskeligere å være kjeltring når vi nå både har lagt frem en handlingsplan mot arbeidslivskriminalitet og skjerper straffene betydelig i forhold til den rød-grønne regjeringen, med inntil tre års fengsel.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:41:31]: Statsråd Robert Eriksson er ikke som andre FrP-ere. Han har en annen livserfaring, og han beskriver det i mange henseender på en god måte ut fra den erfaringsbakgrunn han har. Jeg velger derfor å tro at når statsråden sier at han ønsker et trygt og seriøst arbeidsliv, så mener han det.

Jeg regner også med at statsråden erfarer hva som skjer i arbeidslivet når det gjelder bemanningsselskaper, altså selskaper som ikke har noen egen aktivitet, de leier inn folk, og de leier ut folk, og at statsråden erfarer at dette er en utvikling som gir et mer utrygt arbeidsliv for dem det gjelder, bl.a. fordi det er innført en ansettelsesform som heter fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag.

Mitt spørsmål er: Er utviklinga i bemanningsselskapene et problem for statsrådens syn på et trygt og seriøst arbeidsliv?

Statsråd Robert Eriksson [12:42:35]: Jeg takker for spørsmålet fra representanten Lundteigen. Det er et komplisert og vanskelig spørsmål, men jeg skal prøve å svare godt på det.

For det første utgjør bemanningsbransjen rundt 1–2 pst. av sysselsettingen. Det å ha en seriøs og god bemanningsbransje er både viktig og riktig i et arbeidsliv, både for å ha tilgang på nok arbeidskraft og tilgang på riktig arbeidskraft. Så er det ikke slik at fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag er en ny ansettelsesform. Det gjaldt også under det forrige regimet. Det er mange avgrensninger der, og som jeg har sagt, har jeg hatt et møte med partene i arbeidslivet, og jeg vil fortsatt ha en dialog med partene i arbeidslivet om dette for å se om vi har en riktig avgrensning eller ikke. Men når det gjelder hvorvidt det er i strid med loven eller ikke, mener jeg at det må i så fall prøves for retten. Det er domstolene som er de rette til å avgjøre det, for å finne ut det lovmessige i det. Jeg registrerer at det er ingen som ennå har forsøkt å ta det for retten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:43:40]: Det er flere som har tatt saken til retten, men det har innebåret forlik, hvor arbeidsgiver har gitt arbeidstaker full rett, og dermed har en ikke fått rettskjennelser som har avklart det. Men det er et faktum at vi har ansettelsesformer som heter fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag, dvs. at en har lønn en dag, så har en ikke lønn en annen dag, og så har en lønn en tredje dag. Dette er et helt klart brudd med den forståelse folk flest har når det gjelder hvilke rettigheter og plikter en har ved fast ansettelse.

Det regjeringa gjør, er å ta vekk den kollektive søksmålsretten for fagforeninger ved ulovlig innleie, altså det som er et virkemiddel fram til i dag, men som nå blir avvist, for å prøve å rette opp noe av dette. Kristelig Folkeparti har sagt at de ønsker bedre virkemidler. Hva ønsker statsråden? Ønsker statsråden å erstatte det virkemidlet med noe annet, eller vil han bare la det gå videre?

Statsråd Robert Eriksson [12:44:44]: For det første mener jeg det er både viktig og riktig å la Arbeidstilsynet – og vi har styrket Arbeidstilsynet de to årene vi har sittet i regjering – få større mulighet til å gå inn og drive kontroll med at arbeidsmiljølovens bestemmelser blir ivaretatt på en god og riktig måte. Kollektiv søksmålsrett er brukt bare en gang. Saken ble avvist, for den var også brukt på feil sak.

Dette er ikke noe nytt som har kommet de siste månedene. Jeg er enig i den beskrivelsen om at det finnes useriøse der ute, men hvis det er slik, som representanten Lundteigen beskriver det, hvorfor er ikke kollektiv søksmålsrett – hvis det er det gode, det viktige og det riktige virkemiddelet – brukt oftere? Jeg registrerer at det har gjeldt et år, og det er ikke tatt i bruk mer enn en gang.

Så er det også viktig, synes jeg, at vi skal ha anstendighet, og de menneskene som velger å jobbe fast i bemanningsbransjen, er ikke tvunget til å jobbe i en bemanningsbedrift. Det er helt frivillig å søke seg inn og ta jobb i en bemanningsbedrift, men også å søke seg til en annen type jobb.

Kirsti Bergstø (SV) [12:46:02]: Regjeringen har de siste dagene blitt kritisert for å ville lage et utydelig lovverk gjennom de endringene som ligger på bordet i dag. Det er lett å støtte den kritikken når man også ser at ordninger som fungerer fortreffelig i dag, skal endres eller flyttes. Mens SV ønsker en sterk arbeidsmiljølov, skulle man tro at regjeringen benytter anledningen til å lage en sysselsettingsstrategi for flere byråkrater. Ikke et vondt ord om den gode jobben som gjøres av Arbeidstilsynet – tvert imot, det har vi mange lovord om – men vi mener at tilsynet burde få konsentrere seg om sine kjerneoppgaver. Vi ønsker ikke å ha en arbeidsmiljølov som kunne hatt som arbeidstittel: Med byråkrati skal landet bygges.

Mitt spørsmål er: Hvor mange nye stillinger i Arbeidstilsynet vil man trenge for å kunne ivareta alle de nye endringene i dagens arbeidsmiljølov som regjeringen legger opp til?

Statsråd Robert Eriksson [12:47:00]: Jeg blir litt usikker på representantens spørsmål. Jeg er helt enig i at Arbeidstilsynet skal bruke tiden sin på kjerneoppgavene sine. Jeg trodde jo at grunnen til at vi opprettet Arbeidstilsynet i sin tid, nettopp var å sørge for at vi har et anstendig arbeidsliv, påse at arbeidsmiljølovens regler blir fulgt, og ivareta helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassene. Det er nettopp det vi gir dem muligheten til i større grad å ivareta med den politikken vi nå legger til grunn, og som vi fører.

Når det gjelder antall årsverk, har ikke jeg noe klart svar på hvor mange årsverk det vil utgjøre. Men det fungerer på samme måte når vi sitter i regjering som da de rød-grønne satt i regjering, at man har dialogmøter med de underliggende etater, og jeg regner med at de er i god stand til selv å se hvilke ressurser man trenger for å håndheve de lover og regler som Stortinget vedtar, og vil på normal måte melde det tilbake til departementet.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Helga Pedersen (A) [12:48:20]: For over 100 år siden gikk folk i demonstrasjonstog for regulert arbeidstid og for at døgnet skulle bestå av like deler arbeid, søvn og fritid. På 1970-tallet var det kvinnene som gikk i tog for muligheten til å kunne kombinere arbeid med familieliv. Nå vil regjeringen og stortingsflertallet skru klokken tilbake ved å svekke arbeidsmiljøloven, som er en av grunnsteinene i norsk arbeidsliv og i likestillingen.

Her i salen har høyrepartiene nærmest omtalt arbeidsmiljøloven som en museumsgjenstand. Det er ikke riktig. Arbeidsmiljøloven er en lov som hele tiden har blitt utviklet og endret i takt med utviklingen i arbeidslivet. Siden den første gang ble vedtatt i 1977, har det blitt foretatt mer enn 50 endringer i den – senest da vi vedtok mertidsparagrafen, som sikrer viktige rettigheter for dem som jobber ufrivillig deltid. Og enda viktigere: Loven har tilrettelagt for at man i arbeidslivet har kunnet finne de gode løsningene innenfor rammer som trygger de ansattes liv og helse. Det er bra for den enkelte, og det er klokt av samfunnet, for presser vi folk for hardt, risikerer vi å skyve folk ut av arbeidslivet og ut i uførhet og sykdom.

Perspektivmeldingen viste at arbeidskraften er vår suverent viktigste ressurs, og den understreket behovet for å ta vare på arbeidskraften på en god måte. Da burde vi i dag forvente at man la en kunnskapsbasert tilnærming til grunn for de endringene man gjør. Regjeringen velger å basere seg på arbeidsministerens svogerforskning.

Det som regjeringen nå gjør, er å endre loven, i sterk konflikt med en samlet fagbevegelse. Det kan godt hende at arbeidsministeren har truffet enkeltmennesker som mener at loven ikke passer dem, men en samlet fagbevegelse – Unio, YS og LO – som representerer rundt 1,5 million medlemmer, er imot dette. Regjeringen opptrer også på tross av kritikk og advarsler fra all tilgjengelig ekspertise.

Endringene i arbeidsmiljøloven kan ifølge Arbeidstilsynet føre til mer sykdom, stress og ulykker, og de advarer også om at lovendringene vil legge til rette for mer arbeidsmarkedskriminalitet. Arbeidstilsynet viser til tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at midlertidig ansatte sto for om lag 30 pst. av alle skader i bygg og anlegg som ble behandlet ved Trondheim kommunes legevakt, selv om de bare utgjorde 5 pst. av arbeidstakerne. Disse høyere tallene er særlig dramatiske fordi vi vet at det samtidig underrapporteres. Likevel er regjeringen frekk nok til å framstille lovendringene som moderate og nærmest som et arbeidsmarkedstiltak. Dette inngår i en lang tradisjon hos de to regjeringspartiene. Høyre og Fremskrittspartiet har stemt imot alle de viktigste forslagene vi har hatt mot sosial dumping og kriminalitet i arbeidslivet. Høyre og Fremskrittspartiet har hele tiden argumentert – som de også gjør i dag – med at det vil stenge svake grupper ute fra arbeidslivet. Her er det et mønster: De forsøker å pakke høyresidens ideologi inn i edle hensikter om å hjelpe noen inn, mens de i virkeligheten skyver folk ut og vil bidra til et B-lag i arbeidslivet.

Om regjeringen var så bekymret for dem som står utenfor arbeidslivet, er det merkelig at de kutter i tiltaksplasser framfor å satse mer på det. Over 200 000 personer mottar arbeidsavklaringspenger i dag. Nav vurderer det slik at om lag 120 000 av disse har behov for tiltaksplasser. Høyre og Fremskrittspartiet har ikke noe svar på det. Det skyldes en manglende virkelighetsforståelse. De får det til å høres ut som om norsk arbeidsliv er rigid, fastlåst og uten evne til omstilling. Sannheten er det motsatte: Vi har i dag et fleksibelt system. Det er en forhandlet fleksibilitet. Vi har ikke jobbsikkerhet, men vi har sysselsettingssikkerhet, og den sikkerheten har vi mye takket være trepartssamarbeidet, lokalt og sentralt. Med sin framgangsmåte svekker regjeringen nettopp denne helt vesentlige styrken ved det norske arbeidslivet. De snakker oss ned der vi er gode, og angriper noe av fundamentet for den tilliten og samarbeidskulturen som er blant våre fremste konkurransefortrinn.

Arbeiderpartiet er imot disse endringene og vil stemme imot dem i dag, og vi har også vært klare på at forslaget om å åpne for midlertidighet på generelt grunnlag er en endring som vil være av høyst midlertidig karakter. Får vi flertall i 2017, vil vi reversere dette.

Bente Stein Mathisen (H) [12:53:42]: Regjeringens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven vil skape større frihet på mange arbeidsplasser. Nylig besøkte jeg en om-

sorgsbolig i Asker, Bondistranda, – boliger for utviklingshemmede. Der var både lederen og de ansatte svært fornøyd med de foreslåtte oppmykningene i arbeidsmiljøloven. Nesten alle de 50 ansatte ønsker å jobbe lengre vakter i helgene for å få dobbelt så mange helger fri. Kun fem–seks ansatte har valgt å følge vanlig turnus med arbeid hver tredje helg. I denne omsorgsboligen har de søkt om dispensasjon for å få lov til å jobbe doble vakter hver sjette helg i stedet for hver tredje helg. Fordi turnusen er så fleksibel, får mange flere ansatte tilbud om 100 pst. stilling. Sykefraværet er lavt, beboerne er fornøyde. De slipper å forholde seg til så mange ansatte i helgene, og de kan legge opp til utflukter og turer uten å trenge å ta hensyn til dette bruddet midt på dagen med vaktskifte.

Med regjeringens nye forslag vil mange flere arbeidsplasser selv kunne avtale slike ordninger lokalt og slippe å søke sentrale fagforeninger om lov. Forslaget åpner for at sykehjem lokalt kan inngå avtale om en turnus som inneholder vakter på 12,5 timer og lengre friperioder. Det betyr f.eks. at de kan dekke helgen med to vakter per døgn, i motsetning til dagens bestemmelse, hvor døgnet krever minst tre ulike vaktlag. Endringene i reglene om gjennomsnittsberegning vil kunne bidra til redusert bruk av overtid i perioder med ekstra mye arbeidspress.

Norsk arbeidsliv har endret seg mye de siste ti årene. Derfor er det behov for å gjøre noen justeringer i arbeidsmiljøloven. I dag har vi en lov det er blitt vanlig å søke unntak fra. Regjeringen har foreslått å gjøre noen moderate endringer som er mer tilpasset dagens arbeidsliv og familieliv. Endringene vil gi en mer fleksibel og moderne arbeidsmiljølov. Det blir ingen svekkelse av loven slik fagforeningene, med LO i spissen, hevder, men det blir en svekkelse av de sentrale fagforeningenes makt, dvs. en forskyvning av makt fra sentrale fagforeninger til lokale tillitsvalgte og til Arbeidstilsynet.

Marte Gerhardsen, leder i tenketanken Agenda, skrev i en kronikk i Dagens Næringsliv at vetoretten har gått ut på dato. Venstresiden burde lytte litt mer til henne. Hun sier:

> «I dag har en av partene vetorett i forhandlinger om arbeidstid. Det er prinsipielt problematisk. Tiden er moden for regjeringens forslag om å flytte beslutningsmyndigheten til arbeidstilsynet.»

Flertallspartiene vil ikke svekke arbeidsmiljøloven. Vi vil derimot styrke den og gjøre den mer tilpasset dagens arbeidsliv og familieliv. Arbeidsmiljøloven er en viktig lov som sikrer arbeidstakerens rettigheter med tanke på helse, miljø og sikkerhet. Loven skal bidra til et inkluderende arbeidsliv, og den skal oppleves som rimelig og legge minst mulig hindringer i veien for gode, lokale løsninger forhandlet frem av arbeidstakere og arbeidsgivere. Derfor er det viktig og på høy tid at sentrale fagforeninger blir fratatt den makten de har til å sette foten ned for løsninger som både ansatte og arbeidsgivere lokalt ønsker. Lokale tillitsvalgte trenger ikke «bodyguard» fra sentrale fagforeninger, de er i stand til å beslutte og bestemme selv, i godt samarbeid med dem de jobber sammen med. Arbeidstilsynet har myndigheten til å sette foten ned hvis de avtalene som inngås, går på helsen løs.

Enkeltmennesker og familier lever ulike liv. Arbeidstakere og arbeidsgivere har behov for fleksibilitet og ulike løsninger. Derfor ønsker regjeringen å åpne opp for alternative arbeidstidsordninger uten at det må søkes om godkjenning hos sentrale fagforeninger. Regjeringen vil at man kan inngå avtale om dette lokalt. Langturnus betyr at arbeidstakerne jobber lengre og færre vakter mot tilsvarende mer sammenhengende fritid. Dette gir mer fleksibilitet for den enkelte.

Det samme gjelder gjennomsnittsberegningen av søn- og helligdagsarbeid. Regjeringen foreslår at arbeidsgiver og arbeidstaker – som i dag – skal kunne avtale gjennomsnittsberegning av søn- og helligdagsarbeid, slik at arbeidstaker i gjennomsnitt over 26 uker jobber halvparten av søndagene. Det blir ikke noe mer søndagsarbeid selv om LO og venstresiden hele tiden forfekter det. Endringen går ut på at ukehvilen må legges på en søn- og helligdag minst hver fjerde uke, mot hver tredje uke i dag. Det betyr at studenter og andre som i perioder har mye oppgaver og eksamen, kan jobbe færre søndager mot å jobbe flere etter hverandre i perioder med mer tid. Dette forslaget gir en fleksibilitet som mange arbeidstakere faktisk ser på som et gode.

Dagens praksis med søknader om dispensasjon for alternative arbeidstidsordninger er tungvint og arbeidskrevende. Det vet jeg alt om etter mange år som leder i pleie og omsorg. Vi har fått innspill fra flere arbeidsplasser som ville prøve alternative turnuser når det gis anledning til å avtale det lokalt. De orket ikke å sette i gang med dispensasjonssøknadene. For å jobbe i en slik turnus som Bondistranda – som jeg nevnte – har, må det sendes dispensasjonssøknad fra arbeidsmiljølovens krav til sentrale fagforeninger en gang i året. Det brukes mye tid på å argumentere for hvorfor man ønsker å fravike kravene, og det oppleves noen ganger vanskelig å bli enig. Vetoretten til de sentrale fagforeningene blir borte ved det nye forslaget. Det innebærer mer makt og myndighet til lokale tillitsvalgte, som sammen med ansatte og arbeidsgivere kan bli enige lokalt, uten innblanding fra sentrale fagforeninger.

Tor André Johnsen (FrP) [12:59:04]: Vi ser dessverre at stadig flere unge blir uføre, og at mange står utenfor arbeidslivet og blir såkalt Nav-ere. Dette er meget uheldig for den enkelte, men også uheldig for samfunnet totalt sett. Arbeid er viktig for å redusere fattigdom, og det er viktig for å få størst mulig økonomisk frihet til å kunne forsørge seg selv og sin familie. Men det er ikke bare det økonomiske argumentet som er viktig for å bidra til å få flest mulig i jobb, psykologiske forhold som bedre selvfølelse, tilhørighet og gleden av å være en del av et sosialt fellesskap er minst like viktig.

Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti tar Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen flere viktige grep for nettopp å få flere i jobb. Et viktig grep er lønnstilskudd. Det vil bidra til å stimulere og belønne arbeidsgivere til å ansette personer med nedsatt arbeidsevne.

Et annet viktig tiltak er aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Personer som har tungtveiende grunner for ikke å delta, skal bli unntatt fra aktivitetsplikten. Men fortsatt har dette lille, men viktige tiltaket medført store protester fra de rød-grønne. Jeg må si at protestene forundrer meg. Aktivitetsplikt for dem som kan bidra i samfunnet, er ute-

lukkende positivt både for dem som lever av offentlig stønad, og for samfunnet. Aktivitetsplikt vil også virke som et ekstra incentiv til å få flere i jobb. Det ser vi f.eks. i Drammen kommune, som har meget gode resultater å vise til vedrørende aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere.

Steinar Hansen, Nav-sjefen i Drammen, er helt klar på at det virker å sette vilkår for sosialhjelp. Sosialhjelpsutgiftene i Drammen gikk ned med over 15 pst. etter at Nav begynte å stille høyere krav til ungdommen.

Det er store muligheter vedrørende hva slags arbeid eller aktivitet dette kan dreie seg om. I Drammen er det et samarbeid mellom Kirkens Bymisjon, Nav Drammen og Senter for rusforebygging. Man kan plukke brukte sprøyter og søppel. Andre aktuelle oppgaver knyttet til aktivitetsplikt kan være enkle vaktmesteroppgaver, snømåking, strøing, reparering av lekeplasser, maling og rydding av stier, badeplasser, velområder etc.

Men det er ikke bare viktig å bidra til at ungdommen får seg jobb og bidrar i samfunnet. I den andre enden av «aldersskalaen» har vi dem som har nådd pensjonsalderen, men som fortsatt ønsker å arbeide. Det er også viktig at lovverket og arbeidslivet ikke ekskluderer eldre arbeidstakere som fortsatt ønsker å bidra i samfunnet og fortsatt ønsker å arbeide. Endringene som stortingsflertallet nå vedtar, åpner for å gi arbeidstakere et stillingsvern til de blir 72 år.

Det er ikke slik som noen har prøvd å framstille det, at man nå må jobbe lenger. Det åpnes kun for en mulighet for dem som ønsker det, til å arbeide til de blir 72 år, uten at man skal bli «tvangspensjonert» mot sin vilje. Uansett er det litt ulogisk med dagens aldersgrense på 70 år, som er det som har vært fram til vi nå får justert den opp til 72 år, siden mulighetene for pensjonspoeng i folketrygden går fram til fylte 75 år.

Eldre arbeidstakere har også en enorm kompetanse og erfaring og er følgelig en stor ressurs for samfunnet. Siden det blir færre yrkesaktive per pensjonist, er samfunnet avhengig av at flere kommer i arbeid, og at de som arbeider, også arbeider lenger. Det er viktig at vi stimulerer til at flere kan jobbe. Sett i lys av at levealderen øker, er det også logisk at flere kan få jobbe lenger.

I den sammenhengen er det litt interessant å merke seg at dyktige gründere som f.eks. IKEA-grunnlegger Ingvar Kamprad eller vår egen Olav Thon begge for lengst har passert 72 år – de er vel nærmere 90 år enn 70 år – men de bidrar fortsatt enormt i samfunnet til vekst, sysselsetting og verdiskaping.

Den voldsomme kritikken regjeringen har blitt utsatt for på grunn av at vi ønsker å åpne for at folk kan jobbe litt lenger i kortere perioder, må jeg si virker mildt sagt urimelig. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen foreslår kun at det skal være mulig å jobbe f.eks. fem timer mer i måneden. Det blir faktisk ikke mer enn litt over en time i uka. Det totale antall timer overtid i løpet av et år skal ligge fast – det er uendret.

Sett i lys av hvor lang møtedagen – eller kanskje møtenatta – blir i dag, er det et lite paradoks at vi nå behandler arbeidsmiljøloven og de små justeringer som stortingsflertallet kommer til å gjøre vedrørende litt lengre arbeidsdag. Men takket være godt samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti blir nå endringene i arbeidsmiljøloven vedtatt. Jeg ser fram til et fortsatt godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, som kan videreføres i andre gode saker.

S v e i n R o a l d H a n s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Dag Terje Andersen (A) [13:04:20]: De vedtakene som kommer til å bli fattet her en eller annen gang utpå kvelden, gjør at jeg for min del synes at dagen i dag er en trist dag.

Jeg for min del begynte i min første heltidsjobb i 1977, det året arbeidsmiljøloven ble vedtatt. Jeg var så heldig å komme inn på arbeidsmarkedet i en situasjon der de som hadde gått foran oss politisk, hadde sørget for at arbeidslivet skulle bli gradvis tryggere. Jeg vet at mine foreldre var opptatt av at vi skulle få en fast jobb, en trygg jobb og et grunnlag for å etablere oss når vi kom i den alderen. Det året ble altså arbeidsmiljøloven vedtatt.

Siden den gangen har arbeidsmiljøloven blitt forandret 50 ganger. Det er ikke sånn at vi i dag har en arbeidsmiljølov fra 1977. Men felles for de endringene som har skjedd, har vært at det har vært gradvise forbedringer for arbeidstakerne her i landet. Den siste slo fast at det skulle bli bedre mulighet til å få fast jobb når man hadde jobbet mye deltid.

Det er første gangen vi har et flertall i Stortinget som aktivt og på ideologisk grunnlag svekker arbeidsmiljøloven. Spesielt provoserende synes jeg det er at noen prøver å framstille det som om en svekker arbeidsmiljøloven av hensyn til de svake på arbeidsmarkedet. Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Handikapforbundet – representanter for de svake gruppene i samfunnet – var veldig tydelige på det da Stortinget hadde høring om arbeidsmiljøloven. De er opprørt. Selvfølgelig er det ikke sånn at man svekker arbeidsmiljøloven av hensyn til de svake på arbeidsmarkedet.

Den situasjonen som er på arbeidsmarkedet i dag, gjør at vi ser stadig flere tilfeller av sosial dumping og av arbeidslivskriminalitet, ofte knyttet opp mot annen kriminalitet, ja sågar menneskehandel. Det kaller på at vi styrker lovverket og regelverket, ikke at vi svekker det.

I dag er det for mange i Norge som bare har en midlertidig stilling å gå til. Problemet i samfunnet i dag er ikke at vi har for få midlertidige stillinger, problemet i dag er at det er for mange som er i midlertidig stilling.

Så sier statsråden at han tar folk på alvor. Ja, det som er tydelig fra stortingsdokumentene, fra proposisjonen og fra høringen, er at han ikke tar Arbeidstilsynet på alvor, som advarer sterkt mot det som nå foregår, han tar ikke Statens arbeidsmiljøinstitutt på alvor, han tar ikke Petroleumstilsynet på alvor – han tar sågar heller ikke Barne- og likestillingsdepartementet på alvor, som har bedt om en utredning av de likestillingsmessige konsekvensene. Heller ikke høringene blir tatt på alvor.

Mot alle de innspill som har kommet i denne prosessen, til dels i regjeringas egne dokumenter, står statsrådens egenproduserte anekdoter – om folk han har snakket med rundt omkring i landet. Jeg er glad for de vellykkede eksemplene på fleksibilitet som blir nevnt, men dermed

bekrefter jo statsråden det faktum at vi i dag har en veldig fleksibel arbeidsmiljølov, der en finner gode løsninger når det er enighet om det. Vi er for en balansert og fleksibel arbeidsmiljølov. Derfor går vi imot mange av de endringene som her foreslås.

Det er ikke ukjent det vi ser foran oss her. Vi har sett det i internasjonal politikk, i mange land. Vi har sett det i Thatchers Storbritannia. Vi har sett det under reaganismen. Og vi har sett det under høyrebølgen i Sverige. Det det har til felles, er at det har gitt dårlige resultater for samfunnet, det har gitt høy arbeidsledighet – i Sverige er arbeidsledigheten blant ungdom rundt 20 pst., og halvparten av dem som er i jobb, er i dag i midlertidig jobb. Det er ikke det samfunnet vi vil by våre etterkommere. Vi vil bygge videre på en modell som har gitt Norge god økonomi og Europas laveste ledighet.

Bengt Morten Wenstøb (H) [13:09:41]: Gjennom Prop. 48 L har regjeringen sendt et tydelig signal om at man ønsker å ta eldre arbeidstakere, eller seniorene om man vil, på alvor gjennom å gi mulighet til å stå lenger i arbeidslivet. Det er positivt, viser at eldre arbeidstakere kan fylle viktige funksjoner i arbeidslivet, og endrer samtidig vårt syn på hva det vil si å bli eldre. Men dette vil kreve at man i større grad tar vare på den ressursen eldre arbeidstakere er. I vårt samfunn med stor vektlegging av yngre arbeidstakere og deres arbeidskapasitet er det viktig å se på den erfaringskompetansen eldre arbeidstakere har.

I skolehverdagen er det viktig å ta vare på kompetansen eldre arbeidstakere har, i møte med elever. Det er nettopp samspillet mellom kompetanse og erfaring som er det viktigste. Det er helt åpenbart, etter min oppfatning, at autoritet – og eldre – behøves i norsk skole, i den skolehverdagen man møter. Det samme gjelder i yrkesfagene, der man ser seniorer som har lært seg mange praktiske ferdigheter over år, som man ikke nødvendigvis lærte i skolen.

Samtidig må vi ikke glemme dem som ønsker å stå lenger i arbeidslivet, men som ikke har den muligheten på grunn av svekket helse. Det er en gruppe som lett blir glemt når man tenker på dem som har et ønske om å stå lenger i arbeidslivet, utover 70 år.

Jeg tenker ofte på Arne Næss som et eksempel på et menneske som arbeidet også etter pensjonsalder – med viktige filosofiske spørsmål. Arne Næss var som kjent professor i filosofi ved Universitet i Oslo i perioden 1939–1970. Gjennom sin lærebok til examen philosophicum En del elementære logiske emner og pensumboken Filosofiens historie hadde han stor innflytelse på norsk universitetsutdannelse, og han hadde det langt utover pensjonsalder.

Det finnes mange som Arne Næss i Norge – der arbeid og livskvalitet er to sider av samme sak. De av oss som er over 50, og det er jo noen i denne salen, husker sikkert programmet Fysikk på roterommet med Ormestad og Øgrim, som helt åpenbart var en spennende, liten gjeng som hadde det moro med å arbeide, men som samtidig så det positive livskvalitetsmessig ved å stå i arbeid.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at eldre skal stå lenger i arbeidslivet. Et viktig, overordnet mål er å skape et arbeidsliv for alle, der de eldre ikke diskrimineres. Mange faktorer taler for at de som ønsker det, kan jobbe lenger, også etter fylte 70 år. Høy arbeidsinnsats er viktig for samfunnet bl.a. fordi det bidrar til økonomisk vekst og til å finansiere offentlig sektors utgifter. For den enkelte gir arbeid inntekt, og arbeidsplassen er en viktig sosial arena. Det er heller ikke noen tvil om at å knytte sosialt nettverk har veldig mye med å stå i arbeidslivet å gjøre – noe som kanskje kan bli borte for enkelte eldre når man brutalt må slutte fordi man har nådd en viss aldersgrense.

Et regelverk som bidrar til å øke avgangsalderen fra arbeidslivet, bidrar også til mobilisering av arbeidskraft i en tid hvor dette blir stadig viktigere.

Den generelle aldersgrensen i arbeidsmiljøloven kan fremstå som et signal til arbeidstakere som nærmer seg 70 år om at deres arbeidsinnsats ikke lenger er ønsket. Dette kan i seg selv bidra til en beslutning for arbeidstakere om å avslutte sitt arbeidsforhold, selv om de kunne hatt et ønske om å fortsette.

En heving av dagens 70-års aldersgrense vil kunne bli oppfattet som et signal om at eldre arbeidstakere er ønsket i arbeidslivet. På sikt kan dette bidra til å øke yrkesdeltakelsen blant de aller eldste.

Lise Christoffersen (A) [13:13:53]: På regjeringas hjemmesider står det at vi i åra framover trenger flere hender i arbeid. Det er alle enige om. Og alle er enige om at en stor andel av disse hendene nødvendigvis må være kvinnehender. Regjeringa sier at vi må legge til rette for at arbeidstid og familieliv går bedre i hop. Fortsatt er vi enige. Dette er blant de store utfordringene i arbeidslivet – i dag og i overskuelig framtid. Men så var det svaret på utfordringene. Ja, da kommer vi til det punktet der de aller, aller fleste detter av lasset og forgjeves prøver å finne logikken i regjeringas politikk. Hva er det som er familie- og kvinnevennlig ved lengre arbeidsdager, mer overtid, mer midlertidighet og mer søndagsarbeid? Tvert imot viser tunge høringsinstanser til at vi i kjølvannet av slike familie- og kvinnefiendtlige forslag ser tydelige konturer av en økende deltidskultur. Attpåtil greier regjeringa å påstå at slike tilbakeslag for likestillingen er moderne. Og det verste av alt: Tilbakeskrittet kommer til å bli vedtatt.

Regjeringa ønsker flere kvinner i fulltidsstillinger, men legger opp til det motsatte. Blant dem som har problemer med å se logikken i det regjeringa og stortingsflertallet legger opp til, kan nevnes en samla fagbevegelse, med Unio, som bl.a. organiserer sykepleiere, YS, NITO, LO, med sine ansatte i varehandel og omsorgsyrker, og tunge faginstanser som Likestillings- og diskrimineringsombudet og Arbeidstilsynet.

Arbeidstilsynet understreker bl.a. at de foreslåtte liberaliseringene i arbeidstid, overtid og søndagsarbeid vil være til ugunst for mange kvinner og for enslige forsørgere. Arbeidstakere med omsorgsansvar er avhengige av forutsigbarhet i dagliglivet, enten det gjelder å hente i barnehage eller på SFO, kjøre til fritidsaktiviteter eller ta seg av gamle foreldre. Dermed blir de også mer utsatt for negativt stress når forutsigbarheten i hverdagen reduseres. Flertallet av disse omsorgspersonene er kvinner.

Pleie- og omsorgsyrkene har store utfordringer med rekruttering. Flertallet av de ansatte er kvinner, og under-

søkelser viser at 35 pst. av dem som jobber i de såkalte trøste-og-bære-yrkene, ikke lenger er yrkesaktive fra 55 års alder og oppover. Det er langt over gjennomsnittet. Arbeidstilsynet – ikke Arbeiderpartiet, men Arbeidstilsynet – advarer om at lengre arbeidsdager og mer overtid kan føre til at enda flere slutter tidlig, jobber mer deltid, bytter jobb eller utsettes for større helsemessige belastninger. Dette går altså regjeringa og stortingsflertallet inn i med åpne øyne, og det er ikke til å tro.

Dessuten viser Statens arbeidsmarkedsinstitutt til forskning som sier at i helserelaterte yrker dobles faren for å gjøre feil ved arbeidsøkter over 12 timer. Vi snakker ikke bare om likestilling, familieliv og rekrutteringsproblemer, vi snakker også om kvaliteten på viktige velferdstjenester, som er helt avgjørende for livskvaliteten til mennesker med daglig behov for pleie og omsorg.

Følgende resonnement er altså ikke sugd av eget bryst, men her kommer det: Kvinners svakere tilknytning til arbeidslivet er grundig dokumentert. Lengre arbeidsøkter og økt uforutsigbarhet kan påvirke kvinners og menns tilknytning til arbeidslivet og fedres og mødres omsorgsrolle hjemme i negativ retning. «Vi ber om at det utarbeides en likestillingsmessig konsekvensutredning, jfr. Utredningsinstruksens pkt. 2.3.2. (…)», sier Barne- og likestillingsdepartementet – til regjeringa, fra regjeringa. En slik utredning er ikke gjennomført. Vi har lyttet, sier regjeringa, men sannheten er at man ikke har lyttet til likestillingsargumenter i det hele tatt, ikke engang fra sitt eget fagdepartement.

I forhandlingene har heldigvis regjeringa vært nødt til å lytte litt. Kristelig Folkeparti har fått gjennom at dagens forbud mot søndagsarbeid videreføres, men det kan fort vise seg å bli en pyrrhosseier hvis regjeringa gjennomfører valgløftet om søndagsåpne butikker, for da slår bestemmelsen «med mindre arbeidets art gjør det nødvendig» inn med full tyngde. Søndagsåpne butikker må nødvendigvis også ha ansatte på jobb. Alt i dag jobber 46 000 ansatte innen handel på søndager. Med søndagsåpne butikker må ytterligere 200 000 belage seg på søndagsarbeid. Venstre og Kristelig Folkeparti har dessuten godtatt at man kan jobbe tre søndager på rad i stedet for to, som i dag. Det er bedre enn regjeringas ønske om fem på rad, men uansett blir det dessverre, med hjelp fra Kristelig Folkeparti, mer søndagsarbeid enn i dag. Det er verken særlig likestillings- eller familievennlig.

Stefan Heggelund (H) [13:19:09]: Etter at deltids-heltidsproblematikken ble neglisjert i mange år, gjør man nå noe med utfordringen.

Ca. 40 pst. av norske kvinner jobber deltid – mange av dem ufrivillig. Ufrivillig deltid er en form for arbeidsledighet vi må bekjempe. Det er også målet til denne regjeringen. Men det er rart med det – det er altså forskjell på folk som snakker mye om noe, og folk som gjennomfører noe. Det er ikke alltid de samme folkene. Det er et faktum som ikke kunne ha kommet tydeligere fram under diskusjonen om endringene i arbeidsmiljøloven.

Skift/turnusutvalget var helt klar – man må ta tak i den såkalte helgeproblematikken, altså bemanningsbehovet i helgene. Arbeiderpartiet hadde sin måte å ta tak i det på. Da Støre var helseminister, sa han at sykepleiere måtte forvente hyppigere helgevakter. Det var det ikke alle som ble så glade for.

Vår tilnærming er annerledes. Den handler om at man skal kunne bestemme mer over egen arbeidstid, bestemme mer over egen turnus. Så er det opp til hver enkelt arbeidsplass å vurdere hvilken løsning som er best. I mange tilfeller der man gjør forsøk, gjør vår tilnærming at man får færre helgevakter enn i dag, og flere får økt stillingsbrøk. Økt stillingsbrøk har man f.eks. sett som konsekvens hos jordmødrene på sykehuset i Vestfold. Ved akuttpsykiatrisk avdeling på sykehuset i Telemark er all ufrivillig deltid fjernet.

Fra vår side har vi uttrykt forbauselse over at rød-grønne partier er så lite opptatt av å følge opp vurderinger de har vært med på å gjøre, f.eks. i meldinger som perspektivmeldingen. Når man har spurt om dette her, har svaret fra Arbeiderpartiet vært at de la fram perspektivmeldingen, så de vet hva de snakker om. Ja, vi vet det – det er derfor vi er overrasket over den manglende interessen for tiltak som tar tak i utfordringene.

165 timer er det man har regnet ut at hver nordmann må jobbe mer i året for å bevare dagens velferdsnivå i fremtiden, og vi vet at det ikke er et godt mål fordi man kommer til å forvente høyere kvalitet. For å få til dette må vi inkludere flere i arbeid, og vi må sørge for at flere som ønsker å jobbe heltid, får mulighet til det.

Vi senker tersklene til jobb, og vi har en politikk som legger til rette for at flere får muligheten til å få økt stillingsbrøk. Rød-grønne kaller det en rasering – det står ikke til troende.

Politikere fra venstresiden har sagt at endringene vil føre til mer overtid og mer søndagsarbeid. Det er ikke riktig. Det er ikke sånn at fordi man fordeler eksisterende muligheter annerledes, så blir det mer av det.

Arbeiderpartiet har hatt en bemerkelsesverdig strategi i diskusjonene. Da jeg møtte representanten Trettebergstuen på Politisk kvarter for ikke lenge siden, stilte jeg henne spørsmål om det blir mer søndagsarbeid. «Ja», sa hun. Da programlederen stilte det samme spørsmålet, sa hun «nei, men la meg forklare». Sånn kan man slenge ut en påstand. Etterpå modereres den. Men det gjør ikke noe – man har skapt et inntrykk. Slik retorikk står ikke til troende.

Arbeiderpartiet mener heller ikke at det de sier står til troende. Det er derfor de nekter å svare på hva som vil reverseres, og hva som vil beholdes av endringene. Det er ikke mulig å få et svar – NRK har ikke klart å få et svar; Dagsavisen har ikke klart å få et svar; vi har ikke klart å få et svar. Dette er de samme som snakker om et trygt og forutsigbart arbeidsliv. Ironien er slående.

Når vi sier at vi må få bukt med diskrimineringen av eldre i arbeidslivet, sier Arbeiderpartiet at de ser behovet, men de stemmer imot. Jeg minner om at de kaller seg selv et konstruktivt opposisjonsparti. Vi har hørt argumenter om uverdige avslutninger på karrierer. For det er klart – diskriminering er det som skal til for å sørge for verdighet.

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet er blitt enige om nødvendige og gode justeringer i arbeidsmiljøloven. Vi er blitt enige fordi vi ser at arbeidslivet

har et annet sett med utfordringer enn det hadde da arbeidsmiljøloven ble vedtatt for nærmere 40 år siden.

Vi vil ha et arbeidsliv som er trygt, et arbeidsliv i verdensklasse. I Norge har vi de beste forutsetningene for å fortsette å ha det slik. Men vi må se det utfordringsbildet vi har i dag, og vi må møte det i fellesskap. Det legger denne avtalen opp til.

Fredric Holen Bjørdal (A) [13:24:24]: Høgre har ein lang tradisjon for å skyve svake grupper og misforstått individuell fridom framfor seg i argumentasjonen sin for å svekkje vernet for arbeidstakarane. Før lova om fabrikktilsyn vart vedteken i 1892, avviste partiet å regulere arbeidstida for vaksne arbeidarar og grunngav det med at ein ikkje skulle hindre vaksne sjølvstendige menn i å ta på seg så mykje arbeid dei sjølv ville. Lova hadde heller ikkje forbod mot barnearbeid, slik arbeidarrørsla kravde, og sjølv om ho innførte ei nedre grense på 12 år, følgde det ikkje med kontrollmekanismar for å sikre at lova vart etterlevd. For å forby barnearbeid ville vere det same som å ta brødet ut av munnen på mange fattige familiar, hevda Høgre då, og eit forbod mot nattarbeid for ungdom mellom 14 og 18 år ville gjere det vanskeleg for ungdommen å få arbeid.

Det var då. No, i dag, er det arbeidsmiljølova som skal til pers. Høgrepartia og arbeidsgjevarorganisasjonane meiner regelverket er for godt, at det ikkje passar til dagens verkelegheit. Difor er dei så opptekne av å gjere arbeidsmiljølova meir fleksibel. Denne fleksibiliteten er berre eit honnørord som skjuler den eigentlege agendaen: å redusere personalkostnadar og gjere livet enklare for arbeidsgjevarane gjennom å flytte makt frå arbeidstakarane.

Høgrepartia har alltid lytta meir til arbeidsgjevarar enn til arbeidstakarar. Arbeidarpartiet er kritisk til slik flytting av makt fordi styrkeforholdet allereie er skeivt. Arbeidsgjevaren sit med dei sterkaste korta, og berre gjennom sterke lover og god fagorganisering kan dette bli jamna ut. Viss vi svekkjer arbeidsmiljølova, gjev vi arbeidsgjevar endå større styringsrett over arbeidskvardagen. Viss unntak frå lova skal bli avgjorde på den enkelte arbeidsplassen, er det vanskelegare å seie nei for den enkelte arbeidstakaren.

Faktum er at arbeidsmiljølova er fleksibel og opnar for mange lokale tilpassingar. Ofte er det dei bedriftsleiarane som klagar mest på lovverket, som har sett seg minst inn i det moglegheitsrommet lova gjev. Viss det eksisterer ei lokal fagforeining, kan arbeidsgjevaren avtale ganske store unntak frå hovudreglane om arbeidstid i lova. Store unntak frå arbeidstidsbestemmingane blir gjevne av Arbeidstilsynet, og endå større unntak blir gjevne av nasjonale fagforbund. Desse unntaksbestemmingane er ein slags firetrinnsrakett som, slik eg ser det, utgjer eit finstemt balansepunkt. Di større unntak frå hovudreglane om arbeidstid, di høgare opp i systemet må det godkjennast.

Vi bør merke oss kva slag retorikk Høgre og Framstegspartiet bruker om arbeidsmiljølova. Dei er systematiske i ordbruken om sine eigne forslag til lovendringar: oppmjuking, fleksibilitet, moderne. På denne måten vil regjeringa at eit etterlate inntrykk av arbeidsmiljølova skal vere at ho er rigid, stivbeint, gamaldags, umoderne. Dette er heilt feil. Men denne taktikken skal førebu grunnen for dei høgreideologiske endringane som vi no ser kjem.

Forskjellen på Arbeidarpartiet og regjeringa er at vi ikkje ønskjer å svekkje makta til vanlege arbeidsfolk og gje det organiserte arbeidslivet dårlegare vilkår. Vi vil ikkje at fleire skal bli låst inn i den utryggleiken mellombelse tilsetjingar inneber. Meir kvelds- og helgejobbing, lengre dagar og meir mellombels tilsetjing er ikkje oppmjukingar, det er innstrammingar for arbeidstakarane. Vi vil ikkje ha ei arbeidsmiljølov som berre passar for dei friske og raske og dei som kan utføre arbeidet sitt med iPad-en frå sofakroken på kveldstid.

Eit trygt og anstendig arbeidsliv er ein viktig del av den norske samfunnsmodellen, som gjer at vi er i toppsjiktet internasjonalt når det gjeld å kombinere jamn inntektsfordeling, god velferd, konkurranseevne og nyskaping. Det er nettopp dette regjeringa set på spel når dei påstår at dei skal modernisere arbeidslivet og mjuke opp arbeidsmiljølova. Endringane dei føreslår, vil tvert imot føre til eit hardare arbeidsliv, og den historiske feilslutninga deira er å tru at ein får eit meir moderne arbeidsliv av å skru klokka tilbake.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Rune Henriksen (A) [13:28:29]: Vi har i all hovedsak et godt arbeidsliv i Norge. Vi har høy yrkesdeltakelse, vi har en fleksibel lov og et avtaleverk som legger til rette for trygghet og trivsel på jobben, for høy produktivitet og for høy omstillingsevne i det norske arbeidslivet. Men det er ikke sånn at himmelen er skyfri og alt er fryd og gammen. Noen steder er det ikke bare skyer på himmelen, det høljer i enkelte næringer.

I 1978 begynte jeg i tømrerlære. Det var et godt yrke, rimelig bra betalt og så trygt som det kan bli i byggebransjen. Gjennom hele 1980-tallet kjempet vi en kamp mot kontraktørvesenet i arbeidslivet. På 1990-tallet var det ulovlig inn- og utleie av utenlandsk arbeidskraft fordi det var byggeboom, og på 2000-tallet og fram til nå er det sosial dumping som har vært temaet. Dette har spesielt rammet byggebransjen. Jeg snakker med gamle kollegaer som er frustrert over tilstanden i yrket nå. Vi ser at yrket blir undergravd, helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassene blir svekket, og produktiviteten har gått jamt og trutt nedover. På 1990-tallet var jeg ansatt av Bygningsarbeiderforbundet for å kartlegge ulovlig inn- og utleie på arbeidsplassene. Vi så den gang, som nå, at dette dreide seg i første rekke om sosial dumping, og det er en rett linje fra den gangen til det vi ser nå, men med den forskjellen at det er mye verre nå enn det var den gangen.

Spørsmålet er: Hvem er det som rammes når man har et stort innslag av ulovlig innleie på en arbeidsplass? Jo, det er helt klart at det rammer de arbeidstakerne som har sitt daglige virke i de bedriftene som plutselig får et stort innslag av innleide og ulovlig innleide. Det går ut over jobbsikkerheten til de folkene, det går ut over arbeidsmiljøet til dem som er på den arbeidsplassen, og det går ut over helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen. For dem som blir innleid, vet vi at det også dreier seg om sosial dumping

og om deres jobbsikkerhet. Men når et flertall i denne salen skal fjerne kollektiv søksmålsrett, vanskeliggjør det arbeidet mot undergraving av arbeidslivet og mot sosial dumping og for det gode arbeidsmiljøet som vi har kjempet fram. Det er en tragedie og et langt tilbakeskritt.

Så hører jeg at statsråden sier at det er frivillig om man vil jobbe i en innleiebedrift eller ikke. Vel, vel – min erfaring, også som tidligere langtidsledig, er at når du går lenge nok ledig, tar du det du får. Men vi kan vel vanskelig tolke statsråden annerledes nå når han sier at dette skal være frivillig, enn at de som går arbeidsledig og nekter å ta arbeid i en innleiebedrift, fortsatt vil få utbetalt dagpenger.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:31:54]: I dag er den største utfordringen i helse- og omsorgssektoren at vi sløser med knappe ressurser, både fordi deltidsandelen er så høy, og fordi det høye sykefraværet medfører store tap av arbeidskraftressurser.

Den høye andelen deltid har sin bakgrunn i at den ordinære turnusen ble endret fra annenhver til tredjehver helg på 1980-tallet. Da økte behovet for deltidsstillinger med 50 pst. Med dagens turnus er det matematisk umulig bare å fylle opp med heltidsstillinger med mindre en legger til rette for betydelig overbemanning på de mest kurante tidene av døgnet. Turnus er rett og slett et ganske komplisert puslespill.

En god løsning på deltidsproblematikken er å tilrettelegge for fleksible turnuser og langvakter. Slik kan langt flere tilbys hele stillinger. I tillegg bidrar langvakter til stabilitet, kontinuitet og helt nødvendig trygghet for brukerne. I demensomsorgen ser vi dette tydelig. Det blir færre vaktskifter og overganger i døgnet og færre personer å forholde seg til. Det betyr også at brukerne er omgitt av kvalifisert personale gjennom hele uken og døgnet. Det bidrar til bedre livskvalitet. Og det oppleves motiverende og øker mestringen hos de ansatte, fordi de ser at langturnuser har positiv innvirkning på brukerne.

Jeg mener konflikten og nivået i debatten rundt de moderate endringene i arbeidsmiljøloven er tatt ut av proporsjoner. Anette Trettebergstuen sier i debatten i dag at det kan være lurt å kjenne hverdagen til folk flest. Noen av oss har faktisk ganske nylig jobbet på det berømte «gølvet». Som sykepleier har jeg derfor savnet en mer konstruktiv deltakelse i debatten fra opposisjonspartiene og arbeidstakerorganisasjonene. Det er veldig vanskelig å kjenne seg igjen i skremselspropagandaen som har preget mange av innleggene, og på meg virker den rett og slett fjernt fra den kliniske hverdagen.

For hva er den kliniske hverdagen? Jo, en av de største utfordringene i både norske sykehjem og norske sykehus er gjentatte brudd på arbeidsmiljøloven. De fleste som jobber på travle avdelinger, har jobbet doble vakter – mange ganger – for å redde kollegaer fra å stå alene i for mye arbeid, og for å trygge pasientene fram til neste vaktskift. I september i fjor fortalte Romerikes Blad at Akershus universitetssykehus brøt arbeidsmiljøloven 15 000 ganger.

Representanten Lundteigen sa i dag at det er mer enn nok av søn- og helligdagsarbeid, og at mer av det ikke ville skape mer velferd. Men bedre turnusordninger ville sikret mer kvalitet og kompetanse på vakt på søn- og helligdager. Det skaper mer velferd og skaper mer pasientsikkerhet.

Jeg er nå glad for at alternative turnusordninger kan forhandles og besluttes lokalt. Det er de lokalt ansatte og lokalt tillitsvalgte som kjenner pasientene, trykket i avdelingen og behovet for rett kompetanse til rett tid. Med mer fleksible arbeidstidsordninger bidrar vi til at færre bidrar til lovbrudd på arbeidsplassen.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:35:09]: I forrige uke besøkte jeg Trondheim fengsel på Tunga for å prate med de to fagforeningene der – Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund og Kriminalomsorgens Yrkesforbund – etter at de hadde invitert meg for å snakke om arbeidsmiljøloven og det de oppfatter som dens feil og mangler.

De to forbundene har lenge jobbet for å få lov til å gå doble vakter, for deretter å ha en periode med fri senere. Det har de ikke fått lov til. Fram til nå har det vært greit at man blir kompensert i form av penger, men ikke i form av fritid – der har den prinsipielle grensen gått. En ordning som både de ansatte og fengselsledelsen har ment letter arbeidet og gjør hverdagen enklere for arbeidstaker og arbeidsgiver, har blitt stanset. Etter gjentatte turer til Youngstorget og LO sentralt for å få forståelse for sin situasjon og for å få tillatelse til denne ordningen – noe de ikke fikk – holdt de nesten på å gi opp.

LO, Arbeiderpartiet, SV og andre kan gjerne hevde at lokale tillitsvalgte blir stilt under press fra arbeidsgiver og noen få kollegaer som vil jobbe lengre vakter. Jeg har større tillit til de lokale fagforeningene enn det. Jeg tror de jobber for det beste for seg og sine medlemmer. Man kan godt være uenig i forslagene eller gjøre politikk ut av det, men å underminere voksne, oppegående og selvstendige mennesker til å bli marionetter for de få eller for arbeidsgiver, er uttalelser jeg tror vi skal være veldig forsiktig med å bruke i slike sammenhenger.

Det handler til sjuende og sist om tillit, om vi som politikere skal ha tillit til at de på den enkelte arbeidsplass, både arbeidsgiver og arbeidstakere, innenfor noen rammer kan styre sin egen hverdag bedre enn hva vi som politikere i Oslo kan gjøre – rammer som for øvrig fortsatt gjør arbeidsmiljøloven til en trygg vernelov, med klare ytre begrensninger, men langt mindre rigid enn hva den har vært til nå, med lokal handlefrihet for dem som har kalosjene på føttene, og ikke for dem som går med pensko i storting og i departementer.

Et annet viktig forslag som debatteres i dag, og som endelig skal bli vedtatt, er en styrking av stillingsvernet til eldre arbeidstakere. Levealderen til norske innbyggere og arbeidstakere har økt betraktelig de siste tiårene, som følge av den velstanden vi har oppnådd og opparbeidet. Mange har bedre helse og ønsker å jobbe lenger. Det er helt riktig, som representanten Rotevatn sa i sitt innlegg: Dette er kompetanse vi må forvalte og bruke i langt større grad enn hva vi har klart til nå. Denne hevingen av aldersgrensen i arbeidsmiljøloven vil være et viktig signal og gjøre det lettere for dem som ønsker å stå lenger i arbeid, å få anledning til det.

Ingunn Gjerstad (SV) [13:38:22]: Eg hadde både pensko og uniform i mi første heiltidsstilling, som eg fekk i 1982 – på hotell, og der eg arbeidde i 17 år annakvar helg i eit yrke der helgearbeid var og er nødvendig.

Alle jobbane eg har hatt, har vore atskilleg mindre frie i sin natur enn det å vera her på Stortinget. Eg blir derfor provosert når representantar samanliknar våre sesongmessige små svingingar med litt kveldsarbeid, med folk flest. Vi er unnatekne arbeidstidsbestemmingane og har fridom andre berre kan drøyma om.

For dei av oss som har vår ståstad i den organiserte arbeidarklassen, er dette rett og slett ein dag vi kunne tenkt oss forutan. Det er berre elleve år sidan førre gong stortingsfleirtalet reiv ned det gjerdet og vernet for den svakaste parten i bytteforholdet. Det var Victor Norman og Bondevik II-regjeringa. På livets største marknadsplass, som arbeidslivet er, klarte vi å få det meste på plass igjen i 2005, med ny regjering.

Det arbeidslivet vi snakkar om, det moderne arbeidslivet, er ikkje så annleis enn det arbeidslivet som var då fagrørsla starta sitt arbeid. Det er den viktigaste arenaen for makt og avmakt som vi har. Det styrkeforholdet vi har her, er svært avgjerande for den tryggleiken og den livskvaliteten som den enkelte kan ha – ja, for samfunnet som såleis blir veldig påverka av kva slags reguleringar og organisering vi legg til rette for her i denne salen. Her ligg mykje makt.

Det er veldig tungt at regjeringspartia og støttepartia har bestemt seg for å prioritera dei som har mest makt frå før i arbeidslivet, nemleg arbeidsgjevarane. SVs perspektiv er å halda fram å slåst for å ha ei arbeidsmiljølov som fyller den hensikta ho var meint å ha, og som er ei vernelov for det store fleirtalet som treng det. Som vår medlem i komiteen, Kirsti Bergstø, har teke opp tidlegare i debatten, er heile og fulle stillingar fullt mogleg å få til dersom det er vilje, under dagens lovverk, slik dei gjer på sjukeheimane i Finnmark og i dei aller fleste Clas Ohlson- og Jernia-butikkane der mannfolka jobbar på kjøpesentra, men som dei ikkje klarer å få til på dei same kjøpesentra der kvinnfolka jobbar. Det har ikkje noko med lovene å gjera.

For at fleire skal kunna stå i stilling fram til 70 år, og fleire folk har noko felles fritid, treng vi både sterke fagforeiningar og sterkt lovverk. Dagens forslag til vedtak, som fleirtalet går inn for, vil svekkja begge delar. Det gjer meg vondt.

Christin Kristoffersen (A) [13:41:34]: Den 1. mars gikk fristen ut for å søke opptak til videregående skole. Mange ungdommer tok da en viktig avgjørelse for framtiden; Hva vil jeg med livet mitt, hvor skal jeg jobbe, og hva er mulighetene i arbeidslivet? Mulighetene finnes – særlig som fagarbeider. Det er bred enighet om at det er for få som utdanner seg til fagarbeider. NHO, LO og andre organisasjoner er bekymret over rekrutteringen. Langt flere burde altså velge yrkesfag etter ungdomsskolen.

Det finnes flere grunner til at det er svikt i rekrutteringen. En av disse er at bransjene i stor grad er preget av sosial dumping, dårlig arbeidsmiljø og arbeidslivskriminalitet. Regjeringens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven vil legge til rette for mer sosial dumping, ikke mindre. I tillegg til innføring av midlertidig ansettelser blir arbeidsvilkårene tøffere, ikke bedre.

Byggebransjen er svært utsatt. Det samme gjelder rengjøringsbransjen og restaurantbransjen. Her trengs det kraftig opprydning med økt tilsyn og kontroll av skatt, avgift, bruk av ulovlig arbeidskraft og andre ulovligheter.

En god arbeidsmiljølov som ikke åpner for mer bruk av midlertidighet, er et viktig verktøy for å bekjempe useriøse tilstander. Vi ønsker å gi våre unge et trygt og godt arbeidsliv med faste ansettelser og mulighet for å kunne planlegge framtiden i visshet om at de skal inn i et ryddig arbeidsliv med et godt vern for arbeidstakere. Dette er nødvendig for å gi de unge en visshet om at fagarbeiderutdanning er et godt valg, et godt valg for egen framtid og et godt valg for framtiden til samfunnet, for i dag er det både for få fagarbeidere og deres arbeidshverdag utfordres fra flere hold. Så oppgaven vår er å gjøre ungdoms valg om å bli fagarbeider mer attraktivt, ikke mindre.

Arbeiderpartiet har foreslått en plan for å løfte yrkesfag. Den ligger til behandling i Stortinget nå. Vi forventer et bredt flertall for mange av forslagene. Det kan gjøre mye med utdanningen som vi håper skal få flere til å velge yrkesfag, men det er tiltak som er lite verdt om det ikke lenger er attraktivt å jobbe i de bransjene som ansetter fagarbeidere. Vi må bekjempe, ikke legge til rette for sosial dumping. Skal vi lykkes med det, så er de endringene vi nå ser av arbeidsmiljøloven, rett og slett dårlig politikk.

Anette Trettebergstuen (A) [13:44:17]: Representantene fra regjeringspartiene fortsetter i dag å late som om de endringene de gjør, gjør de til arbeidstakernes eget beste, til tross for at en samlet arbeidstakerside gikk til generalstreik mot disse endringene 28. januar og protesterte på det sterkeste. Til tross for at de med nedsatt funksjonsevne gjennom sine organisasjoner vil ha seg frabedt å bli brukt på denne måten, fortsetter representantene fra regjeringspartiene å si at dette er til disses beste. Man later her som at ved å frata fagforeningene sentralt innstillingsretten og legge ansvaret over på de tillitsvalgte lokalt skal flere få drømmeturnuser. Det blir ikke slik. De som ønsker drømmeturnuser og langvakter, får det i dag. De tillitsvalgte lokalt ønsker ikke å ha det ansvaret det innebærer å måtte godkjenne den typen ekstreme vaktordninger. De ønsker seg dagens lov. Da de demonstrerte utenfor Stortinget 28. januar, var det ikke mot Arbeiderpartiet, det var mot regjeringspartiene. 20 000 mennesker sto her, og dere burde lytte til de tillitsvalgte lokalt som vet hvor skoen trykker.

Stefan Heggelund sier at vi påstår at det blir mer søndagsarbeid og lengre vakter. Ja, vi gjør det, for det blir det. Det spiller ingen rolle for alenemammaen som nå kan bli pålagt lengre arbeidsdag og mer overtid i uka og derfor ikke får fulgt sønnen sin på fotballtrening, det betyr ikke noe for henne når hun ikke får gjort det der og da, at de årlige rammene består. Folk lever livet sitt her og nå og ikke innenfor årlige rammer. Flere vil oppleve å måtte bli påtvunget lengre vakter, mer overtid, og det kan gå ut over muligheten til å planlegge for fritid og kombinere arbeidsliv med familieliv. Dette igjen viser at regjeringspartiene ikke forstår folks hverdag og de problemene og utfordringene som småbarnsfamiliene f.eks. har.

Det er heller ikke slik at regjeringspartiene ikke får svar på hva Arbeiderpartiet ønsker å gjøre med arbeidsmiljøloven når vi igjen kommer til makt. Vi har gjentatt det gang etter gang, og jeg kan gjenta det en gang til: Vi skal reversere grepet med midlertidige ansettelser. Når det kommer til resten, skal vi se på hva som er utfordringene og behovene i norsk arbeidsliv, forhåpentligvis i 2017, sette oss ned med partene i arbeidslivet, med fagbevegelsen, og se på hva som er behovene da. Jeg tror ikke det holder å reversere tilbake til 2014-nivået. Jeg tror at arbeidslivet trenger flere kraftfulle grep, f.eks. mot ufrivillig deltid, mot arbeidslivskriminalitet. Vi har alltid styrket arbeidsmiljøloven, og det skal vi også gjøre når vi kommer til makt forhåpentligvis i 2017.

Erlend Wiborg (FrP) [13:47:25]: Jeg hørte foregående taler, og det kan av og til være en god idé, tror jeg, å oppdatere talepunktene til realitetene. Når det blir påstått fra denne talerstol at vi i dag legger opp til at mennesker blir pålagt lengre vakter, blir pålagt mer overtid, så er det, med respekt å melde, feil.

Hvis man leser innstillingen, står det tydelig at alle endringene krever lokal enighet. Ingen kan pålegges noe. Det faller inn i tradisjonen man har hatt i denne saken, at noen har hevdet – og selv fra talerstolen i dag hevdet SV – at nå skal vi rive ned gjerdene. Folk har brukt ord som løsarbeidersamfunn, at man skal stå med lua i hånda, man skal fjerne overtidsbetaling, 13 timers arbeidsdag skal folk bli pålagt. Dette er påstander som ikke stemmer. Derfor vil jeg anbefale flere å lese innstillingen, slik at man faktisk ser at oppmykningene vi gjør, handler om at man skal ha mulighet til å avtale seg til å jobbe mer i noen perioder i bytte mot fri i andre perioder.

Representanten Anette Trettebergstuen nevnte et eksempel med en mor som ønsker å følge sitt barn til fotballtrening. Ja, det er akkurat denne fleksibiliteten som loven vil kunne gi. Hvis du har delt omsorg for barna dine, kan du f.eks. den uken du ikke har omsorgen for barna, jobbe noe mer i bytte mot å jobbe mindre i de periodene du har omsorgen for barna.

Som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, er Fremskrittspartiet veldig glad for at vi nå styrker oppsigelsesvernet for eldre arbeidstakere. Det burde være en selvfølge. Arbeiderpartiet kritiserer oss. De sier ja, dette kan være fornuftig, men de må få godkjennelse fra LO først. Det er en underlig holdning. Man har hatt åtte år på seg hvis man ønsket å styrke stillingsvernet for eldre arbeidstakere. YS ønsker dette. Så det er folk på både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden som ønsker dette. Da er det underlig at ikke Arbeiderpartiet er klar til å gjøre dette i dag.

Det er snakk om hvem som kjenner arbeidslivet best. Jeg har lyst til å komme med et par sitater som tidligere statssekretær i Arbeiderpartiet, Stein Lier-Hansen, kom med i Dagsavisen. Han tilhører som kjent Norsk Industri nå og kjenner næringslivet godt. Da han ble utfordret på hva han mener om Arbeiderpartiet og fagbevegelsens reaksjoner på endringene i arbeidsmiljøloven, sa han følgende:

> «Jeg synes de overdriver saken veldig.»

Dette utsagnet er jeg helt enig i.

Det siste utsagnet som han kom med, er:

> «Jeg synes endringene som foreslås, er en modernisering som tilpasser loven til et mer moderne og fleksibelt samfunn.»

Der er jeg også helt enig med tidligere statssekretær i Arbeiderpartiet, Stein Lier-Hansen.

Karin Andersen (SV) [13:50:41]: Arbeidsmiljøloven er en vernelov, og den skal verne den aller viktigste ressursen vi har i samfunnet, nemlig arbeidskraften, og ta vare på den. Noen av oss er så gamle at vi har vært med før arbeidsmiljøloven kom, og vi har fremdeles så pass hukommelse at vi vet at den retningen man ønsker å trekke i nå, slett ikke er moderne – den er gammeldags. Man ønsker å svekke et vern som man har kjempet fram fordi man ønsket å verne om den viktigste ressursen – og om hverdagen og arbeidslivet til alle, slik at det var mulig å delta for mange.

Det er også veldig rart å høre i denne debatten at man skal ha tillit til fagbevegelsen, når fagbevegelsen så unisont har sagt at man ikke vil ha disse endringene. Da kan man stille spørsmålet: Hvem er det som ikke lytter til fagbevegelsen?

Det er fleksibilitet i dagens lov, og den har vært forvaltet veldig ansvarlig og fint. De eksemplene det vises til her i dag, er jo innafor dagens arbeidsmiljølov. Så det er faktisk fullt mulig å få til. Man får det til når man blir enige lokalt og konfererer med fagforbundene sentralt. Så vi har en moderne arbeidsmiljølov, og vi trenger ikke å gjøre den mer gammeldags.

Jeg har også vært av dem som har reagert ganske sterkt på at man har skjøvet funksjonshemmede foran seg. Hvis funksjonshemmede skal få plass i arbeidslivet, trengs det ofte tilrettelegging. Det er veldig lite sannsynlig at en arbeidsgiver vil gå inn på tilrettelegging på en arbeidsplass eller et arbeidstilbud som er midlertidig. Funksjonshemmede trenger fast arbeid, og det er fullt mulig også innafor dagens lov å ha midlertidige ansettelser når behovet er midlertidig.

Man forteller et eller annet slags eventyr om at bare man får til disse endringene, så skal alle få jobbe akkurat når de vil. Nei, jeg antar at bussen skal gå når bussen skal gå, at barnehagen skal være åpen når barnehagen skal være åpen, at butikken skal være åpen, at det skal være noen på sjukehuset, og at det til og med skal være noen i fabrikkene. Det kommer ikke til å være sånn at folk kan velge å jobbe akkurat når de vil. Problemet nå er at de kan bli presset lokalt til å jobbe på tider som passer enda dårligere sammen med et godt familieliv.

Noe av det rareste med denne debatten er heltids- og deltids-argumentasjonen. I dagens arbeidsliv har det vært mulig å skaffe mannfolk heltid. I alle de bransjene der det er mannfolk som jobber, er det jo heltid. Det er på kvinnearbeidsplassene det ikke er heltid. Da er det ikke arbeidsmiljøloven som står i veien, men holdninger og virkemidler for å få det til.

Freddy de Ruiter (A) [13:53:53]: Jeg har lyst å gratulere regjeringa og særlig Fremskrittspartiet med enda et steg i retning av å demontere det norske velferdssamfunnet. Da partiformannen i Fremskrittspartiet, Siv Jensen,

tok et oppgjør med den norske modellen på partiets landsmøte, var det vel få som trodde at en svekkelse ville bli en realitet, men det er nettopp det som nå skjer.

Kombinasjonen av skattekutt til de rikeste, privatisering av velferd og et mer utrygt arbeidsliv er oppskriften på mer ulikhet, urettferdighet og utrygghet. Dette er ikke en politikk for folk flest.

Oppslutninga om den norske velferdsmodellen er solid forankret i det norske folk. Det er derfor trist at vi har en regjering som ikke bryr seg om hva folk mener, men som kjører sitt ideologiske prosjekt, koste hva det koste vil. Vårt velferdssamfunn er bygd opp gjennom flere tiår. I dag går en til angrep på en av bærebjelkene i dette stolte byggverket, nemlig det trygge arbeidslivet.

Denne regjeringa har spesialisert seg på å tvinge gjennom politikk som folk flest er imot – noe som også gjør seg gjeldende i angrepet på det trygge arbeidslivet. Et solid lovverk, en sterk fagbevegelse, maktbalanse og et likeverdig trepartssamarbeid har gjort det norske arbeidslivet robust, vekstkraftig og trygt. Jeg forstår at man i sin iver etter mer ulikhet, urettferdighet og utrygghet ser seg nødt til å svekke fagbevegelsen og de ansattes rettigheter. Det er oppskriften som høyrekrefter i alle land følger. I den kampen brukes retorikk som «mer fleksibilitet og valgfrihet», men spørsmålet er for hvem. Det er i hvert fall ikke for den jevne arbeidstaker.

Helseaspektet er også viktig i denne sammenhengen. Det er mye som tyder på at et mer liberalisert arbeidsliv, med svekkede rettigheter, fører til mer press på arbeidstakernes helse. Et godt og trygt arbeidsliv er også god folkehelsepolitikk.

Det er underlig å høre Høyres og Fremskrittspartiets retorikk i denne saken. Det høres ut som at en svekkelse av arbeidsfolks rettigheter er en gavepakke til folk flest. Regjeringas systematiske arbeid for mer ulikhet, urettferdighet og utrygghet skal etter Høyres og Fremskrittspartiets mening trygge arbeidsplassene, gi et bedre velferdstilbud og gi flere arbeid, selv om erfaringene med en sånn politikk, fra alle andre land der høyrekreftene har styrt eller styrer, er at det fører til det motsatte.

Ketil Kjenseth (V) [13:56:53]: Det er viktig å ivareta arbeidstakernes rammevilkår, men det er også viktig å ivareta brukernes interesser. Det kan umulig være i en dement persons interesse å måtte forholde seg til 70–80 ulike ansatte i løpet av en måneds tid, og det kan ikke være sånn at Youngstorget skal bestemme at sånn må det være over hele landet. Derfor er det viktig at vi i dag legger til rette for at vi kan få noen flere heltidsstillinger innenfor pleie- og omsorgssektoren, og at vi kan få turnuser som går opp på en annen måte, til beste for pasientene. At noen da kan få muligheten til å jobbe en søndag ekstra, f.eks. en student, er positivt, mens andre kan faktisk få muligheten til å jobbe færre søndager.

Dette har vi i stor grad fått til i forlengelsen av HVPU-reformen, som har andre turnuser i den delen av velferdssektoren, men vi har ikke greid å få det til innenfor pleie- og omsorgssektoren. Med den nye loven blir det lettere å finne løsninger lokalt, og det at Arbeidstilsynet skal garantere for HMS-tilsyn, er jo ivaretatt.

Et annet viktig poeng er hevingen av aldersgrensen til 72 år. En del kommuner bruker faktisk eldre arbeidskraft og ansetter støttekontakter og besøksvenner innenfor demensomsorgen. Vi vet at det blir flere og flere demente de neste årene, og for å møte det behovet er det viktig at flere eldre over 67 år kan få anledning til å ha ansettelsesforhold med kommuner og andre aktører til de er 72 år, og gjerne lenger, for å bidra. Vi skal ikke kalle det frivillighet, for det er faktisk en grunn til at de er ansatt, og det er fordi kommunene ønsker å lære dem opp og gi dem kompetanse. Dette er en viktig del av den lovgivningen, som det ikke er noe høyt skrik etter i fagbevegelsen i dag, men tilbudet der ute roper etter flere varme hjerter og varme hender som kan få bidra med sin kloke livserfaring inn i demensomsorgen.

Venstre ser positivt på de endringene vi har fått til gjennom forhandlingene med regjeringspartiene, og også de endringene vi gjør i tjenestemannsloven, som gjør at det blir mindre bruk av kortvarige stillinger i staten.

Presidenten: Presidenten vil minne om at vi fortsatt er på sak nr. 1 av 21 saker på dagens kart.

Trine Skei Grande (V) [14:00:01]: Dette er i hvert fall en sak vi ikke tar lett på, og det er jo viktig.

Jeg må si at jeg føler meg, etter å ha fulgt denne debatten, som Venstre-representant og sosialliberaler, midt mellom dem som tror at på de groveste arbeidsplassene bruker man kalosjer – i min verden bruker man det når man er på vei til fest – og de andre som mener at dette bare kan formidles med lette slagord som kan males på et banner, og som mener at man demonterer en velferdsstat med å utvikle en arbeidsmiljølov etter et arbeidsmarked som endrer seg.

Dette har Venstre jobbet med lenge. Vi har jobbet lenge med det, og vi har hatt store, sterke organisasjoner som har brukt mye penger på å drive kampanjer mot oss. Likevel har vi fått flertall her i stortingssalen for det vi står for, samme hvor mye penger de rike organisasjonene har brukt for å stoppe Venstre i å gjøre de endringene vi nå er med på.

Den som er glad i velferdsstaten, må sørge for å utvikle den. Venstre har vært med på å utvikle alle store, viktige reformer i denne salen, og hvis man ikke er villig til å endre noe, tar man heller ikke vare på noe. Utfordringa med midlertidighet er at det er vanskelig å komme inn, og noen steder er folk uendelig lenge i midlertidighet. Det er de to utfordringene samfunnet vårt står overfor. Da må vi ta grep for at det skal være lettere å komme inn – og samtidig vanskeligere å få tatt de lange midlertidighetene.

Venstres mål er ikke å svekke fagbevegelsen. Å flytte makten ned betyr ikke at man ønsker å ha svake fagorganisasjoner. Sterke fagorganisasjoner er konfliktdempende på mange arbeidsplasser – de skolerer tillitsvalgte og sørger for at folk er kvalifisert til å ta avgjørelser. Men for Venstre har det alltid, siden tidenes morgen, vært viktig å flytte makt nedover i samfunnet – nærmere dem som faktisk føler på utfordringene.

Vi syns det er kjempebra at vi har fått styrket varslervernet, sjøl om dette bare er et skritt videre på veien. Men det er viktig for å sørge for at man får en mye større åpenhet knyttet til norsk arbeidsliv og gode løsninger.

Jeg mener at endringene man nå gjør, vil styrke kvinner i arbeidslivet, nettopp fordi man kommer til å få til mange heltidsstillinger. Tradisjonelle kvinneyrker handler ofte om å passe på mennesker hele døgnet, mens tradisjonelle mannsyrker handler om å passe på maskiner, som ikke alltid skal passes på hele døgnet. Vi har et land der man klarer å lage veldig gode ordninger rundt dem som skal passe på olja vår, men dem som skal passe på barna våre og de gamle, klarer man ikke å lage gode ordninger rundt.

Jeg ser for meg at vi nå skal få til mange flere heltidsstillinger, mange bedre vaktordninger, og at det blir mye lettere for kvinner å organisere arbeidslivet sitt. Generelt tror jeg at dette er gode løsninger. Jeg tror vi kommer til å se følger av dette som gjør at den ikke vil bli endret når den først har fått virke.

Arve Kambe (H) [14:03:19]: Flere av talerne har vist til generalstreiken i januar. Etter å ha hørt debatten, i denne saken særlig om Prop. 48 L om arbeidstid, aldersgrenser og strafferammer, vil jeg si at det har vært stor ståhei for ingenting.

Representanten Anette Trettebergstuen, som var Arbeiderpartiets hovedtaler, fortalte rimelig klart at det Stortinget i kveld vedtar i denne saken, ikke automatisk kommer til å bli forandret. Der tror jeg man er inne på noe, for det blir ikke mer overtid av denne saken, og det blir ikke mer søndagsarbeid av denne saken. Men det blir en annen gjennomsnittsberegning innenfor de samme rammene som gjelder for dagens arbeidsmiljølov.

Den sosialdemokratiske tenketanken Agenda anbefalte Arbeiderpartiet å se nytt på politikken, f.eks. når det gjelder langtidsturnus. Raymond Johansen, som er partisekretær, gjorde det samme på kartellkonferansen etter valgnederlaget i 2009, hvor man utfordret LO til å se på mindre rigid arbeidstid i framtiden. Fem–seks år etter kopierer altså Arbeiderpartiet det samme som man foreslo da, og som Arbeiderpartiet egentlig håpet at LO skulle være med på.

Når det gjelder aldersgrenser, er jeg rimelig sikker på at de står seg over tid. Vi har et bredt borgerlig flertall for alle forslagene til vedtak i salen i dag, men når det gjelder aldersgrenser, har Senterpartiet brutt ut av det rød-grønne samarbeidet og støtter regjeringen på alle punkter. Det setter jeg stor pris på, og det skal Senterpartiet ha honnør for.

Men jeg blir litt overrasket hvis Arbeiderpartiet – av alle – er det partiet som skal drive valgkamp i 2017 for at det skal bli lettere å sparke 71-åringer, 70-åringer eller 72-åringer. Følger det arbeidslinjen? Følger det det behovet som samfunnet har for arbeidskraft? Nei, det kan ikke gjøre det. Oppsummert blir denne proposisjonen stående uavhengig av hva som måtte skje av valg, for det er på høy tid med de aller fleste endringene. De er med på å modernisere arbeidslivet, og de svarer på en rekke av de utfordringen vi har. Og for 2017, uavhengig av hva som måtte skje når det gjelder valg eller med regjering, er dette punkter som står seg så godt at jeg som saksordfører er villig til å komme tilbake til denne salen og se på status – hvis jeg fortsatt er innvalgt. Det er en god lov som blir vedtatt i kveld.

Trond Henry Blattmann (A) [14:06:43]: I 1908 var broren til min tippoldefar, Andreas Blattmann, streikeleder ved streiken i Rjukan. De streiket i 14 uker for å få et levelig – i den grad det kan kalles levelig i 1908 – arbeidsmiljø og en lønn til å kunne leve av. På den tiden var det helt klart at arbeidsmiljøloven ikke var for arbeidstakere – i den grad det fantes noen lov som i det hele tatt tok vare på arbeidstakere – den var definitivt bare for arbeidsgiverne.

Siden 1908 har arbeidstakere over hele landet og rundt omkring i verden kjempet for bedre arbeidsvilkår, lønn og tariff. Vi har styrket den loven og gjort den til verdens beste arbeidsmiljølov, ja sågar har vi gått med den røde boken i baklommen og hatt den med oss på jobb, når f.eks. en selv har vært tillitsvalgt, eller andre har vært representanter for mitt kjære Arbeiderparti.

Så opplever vi for andre gang i historien at det er en borgerlig regjering som ønsker å «desimere» arbeidsmiljøloven – gjøre rettighetene til de ansatte dårligere – og de hevder at bakgrunnen for dette er fleksibilitet. Når jeg sa at vi har verdens beste arbeidsmiljølov, har vi det også fordi den gir stor grad av fleksibilitet. Det er veldig få arbeidsplasser som opplever at arbeidsmiljøloven er til hinder for at dag-, kvelds- eller helgearbeidet kan foregå i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser, lover og regelverk.

Det ble i denne salen brukt argumenter som at mange slutter i arbeid eller melder seg ut av fagforeningen fordi man ikke får godkjent de turnuser som det er lagt opp til. Det er en påstand som jeg finner meget underlig, for jeg tror det er sånn at 98–99 pst. av de turnusene som blir foreslått, faktisk blir godkjent, uten at man trenger et veldig byråkratisk eller sentralt vedtak på det.

Jeg synes dette forslaget til endringer i arbeidsmiljøloven er å gå baklengs inn i framtiden, og jeg synes det er skuffende at dette forslaget skal gå gjennom.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:09:39]: Først av alt vil jeg si: Ja, vi har et godt lovverk i Norge. Vi har en god arbeidsmiljølov, som er der for å ivareta forhold i norsk arbeidsliv. Men den saken som vi nå har til behandling, gjør nettopp dette lovverket enda bedre.

Bakgrunnen for at vi skal ha denne type lovgivning, er at vi skal ivareta arbeidstakernes muligheter og rettigheter, men også det behovet som næringslivet har. Dette dreier seg også om å skape arbeidsplasser, sørge for at de personene som har falt utenfor yrkeslivet, lettere skal kunne komme tilbake til yrkeslivet – få en fot innenfor. Jeg tror de aller fleste av oss som sitter i denne sal, vet at det aller viktigste man kan gjøre i forbindelse med en jobbsøknad, er å få en fot innenfor. Det er mye lettere å finne seg en annen jobb på et senere tidspunkt dersom man allerede har en jobb. Dette dreier seg om å gi arbeidstakerne flere muligheter.

Jeg må si at jeg, da jeg hørte innlegget fra representanten Blattmann, som refererte til den røde boka i baklomma, var litt usikker på hva slags rød bok han hadde i baklomma, for det innlegget minte meg på en del andre røde bøker. Men la det ligge.

Saken i dag dreier seg ikke om hvorvidt man skal jobbe lenger, og jobbe flere søndager. Saken dreier seg ikke om hvorvidt man skal jobbe enda flere timer gjennom året.

Saken dreier seg om hvorvidt vi skal se det arbeidslivet vi har foran oss og beveger oss i nå, eller om vi skal leve i fortiden. Saken dreier seg om hvorvidt den enkelte arbeidstaker og bedriftene selv kan få større frihet til å avtale de turnusene man selv ønsker å delta i.

Den saken som vi har til behandling i dag, dreier seg om å hjelpe flere inn i arbeidslivet. Den dreier seg om fleksibilitet, en fleksibilitet som også arbeidstakerne selv ønsker.

Så har vi hørt at en del organisasjoner ikke ønsker å gi fra seg den makten de har når det gjelder sentral godkjenning av turnuser etc. Jeg synes, ærlig talt, at dette må man i enda større grad enn i dag få lov til å avtale ute på det enkelte arbeidssted, slik at den arbeidstiden man har, de turnusene man har, og det opplegget man har, er tilrettelagt ut fra det en selv ønsker – og ikke ut fra det en del andre kanskje ønsker at man skal gjøre.

Stefan Heggelund (H) [14:12:58]: Trettebergstuen pleier å si at Høyre bruker som argument at folk ikke forstår. Nå mener Trettebergstuen at ingen andre enn hun forstår.

Jeg synes det er bra, jeg, at folk tenker seg om, vurderer, har mulighet til å ombestemme seg – også politikere. Men er det for mye forlangt å forvente at folk klarer å ha de samme standpunktene fra én uke til en annen? Klassekampen for noen uker siden: Trettebergstuen går ut og sier at man skal reversere alt. Politisk kvarter uken etter: Trettebergstuen mener nå noe helt annet – nå skal man sette seg ned og diskutere og komme fram til hva man kanskje skal reversere, og hva man ikke skal reversere. I merknadene sier Arbeiderpartiet at de ser behovet for å gjøre endringer i aldersgrensene – de stemmer imot. Tidligere i debatten sa Trettebergstuen at ingenting av det vi gjør, gir mer fleksibilitet. Nei, hva er det som er så vanskelig med å si at man skal reversere det da? Ingunn Gjerstad, fra Sosialistisk Venstreparti, sa tidligere at hun syntes medbestemmelse er bedre enn selvbestemmelse. Ja, det oppsummerer jo fint samfunnssynet til Sosialistisk Venstreparti.

Men så er spørsmålet: Kommer vi videre? Klarer vi å ruste Norge for framtiden? – Ikke hvis vi sier at alt skal være som i dag. Vi har de framskrivningene som forteller oss hvordan det går hvis vi gjør alt akkurat sånn som vi gjør i dag. Vi ruster ikke Norge for framtiden hvis vi ikke kan identifisere noen utfordringer som vi står overfor, og foreslå løsninger på disse. Og det gjør vi nå. Det er det vi gjør nå ved å senke terskelen inn til arbeidslivet. Det er det vi gjør nå ved å desentralisere. Alt trenger faktisk ikke være sentralstyrt. Det er et partssamarbeid, også ute på arbeidsplassene, og det fungerer godt.

Statsråd Robert Eriksson [14:15:22]: Grunnen til at jeg tar ordet, er en del åpenbare ting som har gått igjen i debatten, som jeg bare har behov for å understreke.

Det er ikke riktig, som det er hevdet også av representanten Trettebergstuen i hennes siste innlegg, at det blir mer pålagt overtid. Det vi snakker om, er at man lokalt nå kan avtale ti timer mer overtid frivillig enn det som er dagens bestemmelse, i løpet av en måned. En halv time mer per dag kan den enkelte ansatte, sammen med sin tillitsvalgte, ha muligheten til å avtale av mer overtid – ikke noe pålegg, men en avtale, og innenfor det som er dagens lovbestemmelser.

Ta f.eks. skipsverftet som har oppdrag, der man mot slutten av oppdraget ser at man kan gå over den tiden som er satt for levering, og står i fare for å få dagmulkt. Jeg synes det er flott at de ansatte, sammen med ledelsen, kan gjøre en avtale om å jobbe noen timer ekstra den siste måneden for å komme i havn, for å slippe dagbøter. Alternativet vil være økt innleie for å unngå de dagbøtene. Jeg regner med at det heller ikke er opposisjonens ønske at man skal øke innleie. Da tror jeg det er fornuftig, klokt og riktig å gi den halvtimen mer per dag. Det er det vi snakker om.

Jeg er for – og jeg registrerer at det er mange i denne sal som er uenig med meg – å flytte makt ned lokalt til den enkelte arbeidstager og den enkelte virksomhet. Jeg tror de er best i stand til å ivareta sin situasjon, virksomhetens situasjon, på en god og riktig måte. Jeg har tillit til dem. Jeg tror de er de beste til å gjøre det. Derfor kommer regjeringen med disse forslagene, og derfor er vi glad for at disse forslagene blir vedtatt. Og derfor blir det også litt historieløst med en del av den retorikken som preger denne talerstol i dag.

Ja, vi har lyttet til instanser. Vi har også lyttet til Arbeidstilsynet, ved nettopp å sette en grense på at man ikke kan jobbe mer kombinert overtid og gjennomsnittsberegning enn 69 timer per uke – som er dagens bestemmelse – men åpne for litt mer fleksibilitet innenfor dette. Ikke mer arbeidstid, nettopp for å ivareta helse, miljø og sikkerhet på en god og riktig måte – det er også noe jeg ber om at man tar inn over seg.

Jeg registrerer også at Arbeiderpartiets nestleder, representanten Helga Pedersen, viser til at undertegnede har møtt enkelte mennesker. Jeg møter mange mennesker, og jeg kommer til å fortsette å møte mennesker. Jeg kommer til å være lydhør overfor mennesker. Jeg kommer til å ta med de ulike menneskenes erfaringer i mitt videre arbeid. Jeg registrerer at enkelte mener at det er en uklok måte å gjøre det på, og kun forholder seg til ledelsen i visse forbund.

Trond Henry Blattmann (A) [14:18:46]: Representanten Nesvik henviste til at han ønsker flere inn i arbeidslivet. Jeg har da bare lyst til å henvise til regjeringens egen Prop. 39 L og følgende sitat fra situasjonsbeskrivelsen i lovforslaget:

> «OECD viser til forskning som tyder på at dersom reglene for midlertidige ansettelser liberaliseres, samtidig som man opprettholder et strengt vern av faste ansettelser, er det en tendens til at arbeidsgivere søker å erstatte faste ansettelser med midlertidige.»

Altså: Flere midlertidige ansettelser betyr færre fast ansatte og flere midlertidig ansatte generelt. Så sier vi: Ja, men det er jo en arbeidsmiljølov vi debatterer her i dag. Meg bekjent er de aller fleste i det norske arbeidsliv veldig interessert i å få en fast jobb – ikke en midlertidig jobb – med alle de goder det innebærer å ha en fast jobb.

Så kan jeg ikke dy meg for å si at den røde boka som jeg gikk rundt med som tillitsvalgt, ikke var en annen bok enn det den faktisk var: en veldig god bok som sørget for at jeg som tillitsvalgt kunne gjøre en god jobb overfor mine

medlemmer – sørge for at arbeidsmiljølovens prinsipper ble fulgt, sørge for at folk ikke jobbet for mye overtid, sørge for at arbeidstidsbestemmelsene ble fulgt opp. Det er viktig, og arbeidsmiljøloven vår er verdens beste arbeidsmiljølov. Det er ingen grunn til å endre den – den er god som den er.

Karin Andersen (SV) [14:20:32]: Det som virkelig er historieløst i denne debatten, er at noen tror at en enkelt arbeidstaker på en arbeidsplass er like sterk som en arbeidsgiver. Det vet alle som har vært i arbeidslivet, at sånn er det ikke, og jeg har vært der i 17 år, så jeg har prøvd litt av hvert.

Det som er historisk her, er at arbeidsfolk har skjønt at de må stå sammen hvis de skal kunne balansere dette og få sin del av verdiskapingen og få lover og regler som gjør at man kan fungere som arbeidstakere og familiemennesker, og helst stå i arbeid til pensjonsalderen. Det er dette fellesskapet som gjør at man får fram produktiviteten i den viktigste ressursen vi har i dette samfunnet, nemlig menneskene, og det er dette fellesskapet som er nødvendig også når noen forsøkes lokket ut i å skulle jobbe seint og tidlig og helg og søkn og hele tida fordi man er ung og sterk, og det er morsomt å jobbe. Jeg lærte dette av min far, som var skogsarbeider. Han så på noen av dem som var yngre enn seg sjøl, og som sprengte alle akkorder og jobbet og ødela helsa si før de var 30. Min far sto som den eneste skogsarbeideren til pensjonsalderen, fordi han skjønte at han måtte ta menneskelige hensyn i sin arbeidshverdag.

Det er ingen som ønsker at alt skal være som før. Nei, tvert imot, SV har forslag om forsterkninger av arbeidsmiljøloven, f.eks. å lovfeste retten til heltid, og det er mange ting som må gjøres annerledes enn før hvis vi skal komme oss velberget inn i framtida. Vi må dele mer. Da blir vi mer produktive. Det sier også OECD, at vi taper 9 mrd. kr i året på ikke å dele godt nok. Vi må styrke velferden og arbeidsvilkårene slik at færre blir sjuke, vi må styrke det slik at flere kan få heltid, og vi må begynne å hanke inn penger fra økonomisk kriminalitet, som er i ferd med å slå beina under arbeidslivet vårt og samfunnet vårt. Der er det mye å hente. Men det bør ikke gjøres på den måten som høyresida nå foreskriver, som er gammeldags Høyre-politikk. Det er ikke moderne i det hele tatt. En av de første tingene regjeringen gjorde da den kom til makta, var å fjerne kravet til helseforetakene om at de skulle jobbe for heltid. Ja, det er en faktisk aktiv handling fra regjeringen, som fjerner jobbing for heltid i det området som staten har ansvaret for, og der man er arbeidsgiver. Så det er ingenting som tyder på at denne regjeringen er opptatt av heltid, men det er mye som tyder på at den er opptatt av å svekke arbeidstakernes rettigheter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:23:51]: Det er ganske sterkt å sitte og høre Harald T. Nesvik og representanter fra Høyre som sier her at det en gjør, er å hjelpe flere inn i arbeidslivet og etablere en fleksibilitet som arbeidstakerne ønsker, samtidig som Unio og YS protesterer. Representanter for de partiene har vel opplevd at Unio og YS også protesterer, det er ikke bare LO. Det er jo noen her i denne salen som har problemer med Landsorganisasjonen. Det er vel et kompleks som en har med seg fra en eller annen tid – jeg har det i hvert fall ikke. Hvorfor ikke lytte litt til disse organisasjonene? De har noen sko på, de også, de jobber nå med dette hver dag, og det er rimelig unisont.

Det å vri saken så til de grader i motsatt retning er rimelig freidig – at når en får et svakere nasjonalt lovverk, så blir det større trygghet! Større trygghet for hvem? Større trygghet for dem som trenger et lovverk mest? Vi er heldigvis forskjellige som mennesker. Noen er gode fotballspillere, andre er gode til å kjøre gravemaskin. Vi har ulik stand og stilling i arbeidslivet. Ethvert lovverk skal brukes til å verne dem som trenger samfunnets bevågenhet mest. Jeg er enig i at det å ha svake regler er til fordel for noen. Ja, det er til fordel for dem som har en sterk forhandlingsmakt i arbeidslivet. Å snakke om noe annet er jo historieløst. Det bryter med enhver erfaring en har i sitt liv for at det er et samfunn som er mangfoldig, vi har et ansvar for å få det mangfoldige samfunnet til å fungere, og vi må jo da gi en hånd og bistå dem som trenger det mest.

Hvorfor tør ikke Fremskrittspartiet å si det som det er, hvorfor tør de ikke å presentere sitt grunnsyn om økonomisk liberalisme, mindre makt til dem som vil ha et velorganisert arbeidsliv, mindre makt til de svake i arbeidsmarkedet? Det som skjer, er kortsiktig, det svekker det norske fortrinnet internasjonalt, det svekker tilliten i arbeidslivet, det blir flere konflikter, det er uheldig, det bryter med jambyrdigheten, som i hvert fall er Senterpartiets flagg. Vi er glad for å ha et fellesskap her med SV og Arbeiderpartiet.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:27:04]: Først må eg seia at denne representanten, og kanskje ein del andre representantar, kjenner på i magen sin at det er lenge sidan det var frukost, og at det kanskje er på tide med ein liten lunsj, og eg tenkjer det er lurt at vi skal ha ei ny sak snart og bli ferdig med denne.

Eg tok ordet fordi representanten Heggelund kom inn på at eg i eit tidlegare innlegg heldt fram at for meg er «medbestemmelse» viktigare enn ordet «selvbestemmelse», som er eit nyord som eg ikkje kjenner så godt, men som eg las i den pressemeldinga som blei utgjeve av regjeringa og støttepartia i samband med denne lova som dei var komne fram til einigheit om. Eg har til gode å skjøna heilt kva denne sjølvbestemminga er, for då ignorerer ein på ein måte det maktforholdet som mange av oss har snakka om er så ulikt fordelt i arbeidslivet i dag, og som vi som støttar det å ha ei sterk vernelov og sterke fagforeiningar, er for – altså for å gje meir makt til arbeidsfolk. Men for meg er medbestemminga ei slik sak som står omtalt i hovudavtala som regulerer det organiserte arbeidslivet, og som beskriv korleis ein skal nytta forhandlingar, korleis ein kan løysa tvistar, korleis gruppene i den enkelte bedrifta og oppover i systemet kan bli einige med kvarandre, og korleis ein kan tvista med kvarandre når ein er ueinig.

Og den norske modellen, som Siv Jensen og ein del andre meiner står litt i vegen for det norske folket, er for meg ei veldig viktig sak å forsvara, og medbestemminga, som regulerer partsforholdet, er ein av berebjelkane i den norske modellen.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen

Dag Terje Andersen (A) [14:29:12]: Jeg skal ikke bruke mye tid på innlegget til representanten Heggelund. Det har representanten Trettebergstuen svart grundig på allerede, så jeg lar det ligge nå, men det var statsrådens innlegg som fikk meg til å ta ordet. Riktignok er det slik at det statsråden egentlig ønsket – først i høringen, med adgang til 15 timer pålagt overtid i uka, og i forslaget, med 12 timer – har blitt stoppet i Stortinget av Kristelig Folkeparti, og det syns jeg er, for å si det slik, en velsignelse! Men det betyr ikke at det er et likeverdig forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i en situasjon der en sier at dette kan avtales lokalt. Hvis en tror det, kjenner en norsk arbeidsliv veldig dårlig. Dette fører til mer press på arbeidstakeren i den praktiske hverdagen som arbeidsfolk og arbeidsgivere lever i. For øvrig er mulighetene til å jobbe mer hvis en er i ferd med å nærme seg dagbøter på et skipsverft, nok et godt eksempel på hvor fleksibel dagens arbeidsmiljølov er, og at vi trenger den fleksibiliteten også framover.

Det som er klart, er at arbeidslivet i Norge er under press. Vi har lenge sett sosial dumping her i landet, og vi har lagt fram mange tiltak i tre forskjellige handlingsplaner mot det, men vi ser allikevel at de useriøse vinner fram, med overslag til kriminalitet, til menneskehandel og til grove forhold i arbeidslivet, og vi ser at det brer om seg. Derfor er vi sterkt uenige når regjeringa foreslår å oppheve den kollektive søksmålsretten. Vi er altså bekymret for dem som blir underbetalt. Vi er ikke så bekymret for at en da avslører dem som blir underbetalt. Det vi synes er riktig, er at arbeidsgiveren der avsløres.

Så er vi opptatt av at dem som jobber som vikarer, skal ha samme lønn som dem de jobber i stillingen til, slik at det å bruke vikarer ikke blir en måte å spare penger på, men noe som kan fungere når det er nødvendig. Derfor er vi for å opprettholde likebehandlingsprinsippet. Jeg ser ingen grunn til at vi skal stimulere vikarbransjen med at de får anledning til å betale folk mindre enn dem de skal vikariere for.

Det som skuffet meg mest, er ikke at Fremskrittspartiet har en liberalistisk politikk. Deres partileder sto på landsmøtet i 2013 og sa ti ganger at den norske modellen står i veien for det norske folk. Vi har vært forberedt på dette. Vi kjenner det fra land som har gjennomført liberalistisk politikk fra før. Det som skuffet meg, er at tidligere representant Torbjørn Røe Isaksen var så klar foran valget: Han kalte det til og med «arbeidspartiet» i en periode og lovte at de forslagene som nå er framlagt, ikke skulle bli gjennomført. Det skuffer oss at det ikke var grunn til å høre på.

Sveinung Rotevatn (V) [14:32:37]: Eg har slite litt med å forstå mindretalet sin sterke motstand mot at eldre skal få lov til å stå lenger i arbeidslivet, og den sterke motstanden mot større lokal fleksibilitet. Eg synest ikkje argumenta imot har vore så gode, men no, mot slutten av debatten, har eg skjønt kva dette eigentleg botnar i – dette er jo den store konspirasjonen: Det er Thatcher og Reagan, det er høgrekrefter i alle land som skal demontere sikkerheitsnettet. Det er, for å sitere representanten de Ruiter, at ein er i ferd med å «demontere det norske velferdssamfunnet» – ikkje noko mindre – gjennom å la folk avtale arbeidstid i større grad lokalt enn dei kan i dag.

Det blir stadig hevda på talarstolen at det er så sterk unison motstand mot det stortingsfleirtalet i dag kjem til å vedta. For det første: Når ein spør folk i meiningsmålingar, er dei positive til meir fleksibel arbeidstid. For det andre har eit stort fleirtal ved val stemt inn eit stort fleirtal i denne salen som har bedt om meir fleksibel arbeidstid. For det tredje er heller ikkje motstanden i fagrørsla, som det blir vist til, unison. I den grad det er nokon unison motstand, opplever eg at alle dei store organisasjonane har vore imot det som gjeld mellombels tilsetjing. Det kjem vi tilbake til. Men når det gjeld arbeidstid, og ikkje minst når det gjeld aldersgrenser, er det ganske delte meiningar på arbeidstakarsida.

Begge representantane Andersen har lagt mykje vekt på at det visstnok er nokon i denne salen som meiner at arbeidstakarar og arbeidsgjevarar er i eit heilt likeverdig forhold. Det har eg ikkje høyrt ein einaste person som har sagt frå denne talarstolen. Dersom det var tilfellet, hadde vi ikkje trunge noka arbeidsmiljølov, då kunne det ha vore full kontraktsfridom. Tvert imot – det at ein no har ei sterk arbeidsmiljølov, er nettopp ei erkjenning av at ja, det er ikkje likevekt. Men det fleirtalet er oppteke av, er at den likevekta kan ein også finne lokalt, der det er eit ønske om det. Og vis meg dei lokale fagorganiserte som sprettar champagnekorken når dei får nei av fagforeininga sentralt for sitt ønske om ei alternativ turnusordning. Vis meg dei!

Eg trur at i lys av historia vil denne debatten sjå litt underleg ut. Eg trur at dei endringane vi i dag vedtek – rundt arbeidstid, rundt aldersgrenser – vil vise seg å få brei oppslutning ikkje berre i denne salen, men òg der ute, og etter kvart også i seinare stortingsperiodar. Eg har litt vondt for å tolke mindretalet i noka anna retning gjennom det som har vorte sagt her i dag, og det trur eg vi alle skal glede oss over.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Før vi går over til sak 2, vil presidenten ta resten av referatet under sak 22, som ved en inkurie ikke ble referert i starten av møtet.

12. (202) Melding for året 2014 fra Sivilombudsmannen (Dokument 4 (2014–2015))
    Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
13. (203) Melding for året 2014 fra Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse (Dokument 4:1 (2014–2015))
    Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
14. (204) Noregs fiskeriavtalar for 2015 og fisket etter avtalane i 2013 og 2014 (Meld. St. 15 (2014–2015))
    Enst.: Sendes næringskomiteen.
15. (205) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett (Meld. St. 16 (2014–2015))
    Enst.: Sendes næringskomiteen.
16. (206) Reindriftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m. (Prop. 68 S (2014–2015))
    Enst.: Sendes næringskomiteen.
17. (207) Samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens

beslutning nr. 256/2014 av 12. desember 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2010/63/EU om vern av dyr som brukes til vitenskapelige formål (Prop. 71 S (2014–2015))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

18. (208) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Kjersti Toppe, Trine Skei Grande, Sveinung Rotevatn, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om at Noreg skal arbeide for eit forbod mot atomvåpen (Dokument 8:72 S (2014–2015))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 2 [14:36:31]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold) (Innst. 208 L (2014–2015), jf. Prop. 39 L (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

I tillegg foreslås det inntil 10 minutters taletid til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Erlend Wiborg (FrP) [14:38:02] (ordfører for saken): Vi hadde en god oppvarming i forrige sak, og siden den gikk unna såpass raskt, har vi god tid til denne saken.

Vi har nå avsluttet en viktig debatt om hvordan vi kan skape økt fleksibilitet for dem som er i arbeidslivet, og gjøre det lettere for dem som allerede er i arbeidslivet, fortsatt å være i arbeidslivet. Men saken som vi nå har til behandling, er enda viktigere, for den handler om hvordan vi skal hjelpe mennesker som i dag står helt eller delvis utenfor arbeidslivet, hvordan vi skal sørge for at de også skal kunne få realisert sine drømmer om å få en fot innenfor arbeidslivet og få utnyttet de evnene og mulighetene de har. Da tror jeg man må gå litt tilbake og se hva som er bakgrunnen for at regjeringen fremmet denne saken, og for at vi nå har et bredt flertall i denne sal. Det er flere hundre tusen mennesker – noen hevder det er 650 000 mennesker – som til enhver tid står utenfor arbeidslivet av forskjellige årsaker. Da snakker vi om mennesker som er i arbeidsfør alder, og verken jeg eller Fremskrittspartiet tror det er sånn at det er helt svart-hvitt, at enten er en for syk til å jobbe i det hele tatt, eller så er en 100 pst. frisk. Veldig mange mennesker har forskjellig grad av restarbeidsevne, mange mennesker ønsker å jobbe, men de kommer ikke inn. Døren inn til arbeidslivet er for altfor mange altfor lav og smal. Da har vi som er i arbeidslivet, et særskilt ansvar med ikke å trekke opp stigen etter oss – tvert imot, jeg ønsker at vi skal sørge for at vi har en stige som fanger opp alle. For mennesker er forskjellige, mennesker har forskjellige behov til forskjellige tider. For noen som allerede er i arbeidslivet, kan det å ta ett steg ned på stigen og kanskje få en noe roligere arbeidshverdag, være løsningen for at de fortsatt skal kunne være en del av arbeidslivet istedenfor å falle helt ut, mens for andre som har stått utenfor arbeidslivet på grunn av sykdom, kan det hende at helsen endrer seg noe sånn at de kanskje har mulighet til å jobbe noe mer. Da er det viktig ikke bare å snakke om det, men også å gi de menneskene muligheten til å få en fot innenfor, og det er det vi gjør i dag.

Fra helt tilbake til uførereformen har det vært et mål tverrpolitisk at det skal være lettere for mennesker å kombinere arbeid og trygd, altså hvis en i de periodene en er noe bedre, klarer å skaffe seg en jobb, skal det belønnes. Det skal være lettere å skape den kombinasjonen. Da hjelper det ikke bare å lage systemer i uførereformen som gjør det lettere for mennesker å kombinere arbeid og trygd, da må vi også sørge for at arbeidsplassene er der, og at menneskene blir sett.

Så har jeg lyst til å begynne kort med meldingsdelen i proposisjonen. Vi har mange virkemidler for å få mennesker ut i arbeid, men resultatet har vist at mange av de virkemidlene ikke fungerer optimalt – det vises ved at man har 650 000 mennesker utenfor arbeidslivet. Nav er egentlig vårt viktigste redskap for å få folk tilbake i arbeidslivet, og det er ingen hemmelighet at Nav har sine utfordringer – de er altfor regelstyrt og firkantet. Jeg er veldig glad for at regjeringen satte ned Nav-utvalget som snart kommer med sin rapport, der vi kan forenkle og avbyråkratisere Nav, sånn at Nav kan være et enda bedre virkemiddel for dem som trenger det, og ikke bli oppfattet som en bremsekloss.

Så handler det om tiltakssystemet som vi nå forenkler. Vi gjør tiltakssystemet mer målrettet, for med forliket sørger vi for å holde et sterkt fokus på varig tilrettelagte arbeidsplasser, tidsubestemt lønnstilskudd og andre arbeidsmarkedstiltak. Vi mener det også er viktig at dette er tiltak som prioriteres i fremtidige statsbudsjett.

Noe av det vi f.eks. gjør, er at vi øker bruken av ordinært arbeidsliv som arbeidsmarkedstiltak. Vi sier ja og er glad for nye aktører som ønsker å bidra, om det er sosiale entreprenører og andre som har nye tanker og ideer – det er positivt.

En annen viktig del av proposisjonen handler om aktivitetsplikten som vi innfører nå. Det at vi skal stille krav til dem som mottar sosialhjelp, handler om å ta mennesker seriøst og ta mennesker på alvor. På alle andre områder i samfunnet har det konsekvenser hvis en ikke dukker opp. Hvis en arbeidstaker ikke dukker opp på jobb, blir en i de fleste tilfeller trukket i lønn, og det kan også gå ut over ansettelsesforholdet hvis det gjentar seg. Vi mener det er

viktig å sørge for at mennesker som mottar passive ytelser som sosialhjelp, faktisk kommer seg opp om morgenen og sørger for å ha noe meningsfylt å gå til, for hvis ikke er vi redd for at jo lenger en har vært passiv hjemme og mottatt en ytelse passivt, blir veien tilbake til arbeidsliv eller til utdanning enda lengre. Det er da viktig at vi sørger for at den aktiviteten vi skal stille krav om, er relevant. For noen kan det være enkle arbeidsoppgaver, mens det for andre kanskje kan være å få behandling hvis man sliter med rusproblemer. For andre igjen kan det være snakk om noen kompetansetiltak. Vi skal altså ha tiltak som er skreddersydd til den enkelte person.

Så til det som kanskje har skapt mest debatt. Det er at vi nå skal åpne for midlertidige ansettelser vilkårsløst. Midlertidige ansettelser er ikke noe nytt i Norge. Vi har mye bruk av midlertidige ansettelser, og vi så at det under den rød-grønne regjeringen spredte seg ytterligere, i enda større grad, også innenfor offentlig, spesielt statlig, sektor. Vi ønsker nå å gi mennesker som står utenfor arbeidslivet en fot innenfor, mennesker som aldri ble kalt inn til jobbintervju – om det er en innvandrer som kanskje har et litt rart navn, om det er ungdom, om det er mennesker med nedsatt funksjonsevne, om det er en tidligere rusmisbruker som nå er blitt rusfri, men som har et stort hull i CV-en. Det er ofte grupper som mange arbeidsgivere dessverre er noe redd for å ansette.

Mange av disse er dyktige mennesker, men de trenger å få en fot innenfor og å få lov til å vise seg frem, og det er det regjeringen og samarbeidspartiene her i dag bidrar til. Samtidig er vi klare på at faste ansettelser skal være hovedregelen. Det er også derfor vi sier at vi strammer inn på den berømmelige fireårsregelen. Under det rød-grønne styret kunne en være midlertidig ansatt i fire år før en hadde krav på fast jobb. Nå blir hovedregelen at en har krav på fast jobb etter tre års midlertidighet. Vi sørger altså – i motsetning til de rød-grønne – for at en raskere skal kunne få fast jobb. Med den nye ordningen for midlertidige ansettelser sørger vi også for mange tiltak for å hindre misbruk. Det ene er at vi sier at en maks skal kunne være midlertidig ansatt i den nye ordningen i 12 måneder. Når de 12 månedene har gått, får bedriften en karantene på ytterligere 12 måneder før de kan ansette en ny person midlertidig. Dermed unngår man at midlertidige ansettelser brukes ved permanente behov.

Så har det vært mye snakk om forskning. Det er i utgangspunktet forsket lite på midlertidige ansettelser i Norge, men noe har vi. Vi vet hvor mange av dem som er midlertidig ansatt, som faktisk får seg fast jobb. To tredjedeler av dem som er midlertidig ansatt, får fast jobb innen to år. Det er et godt eksempel på at midlertidige ansettelser kan være et springbrett inn i det ordinære arbeidslivet, og det er det springbrettet vi ønsker å gi mennesker som i dag står utenfor arbeidslivet. For i likhet med foregående sak: Da vi endret arbeidsmiljøloven fra 1977, moderniserte den, skapte den mer fleksibel og tilpasset den 2015, ville ikke vi sitte stille og se på at mange mennesker som har et brennende ønske og engasjement om å komme seg ut i arbeidslivet, ikke får vist seg frem. Den muligheten skal vi nå gi mennesker gjennom å gi alle som ønsker det, en fot innenfor arbeidslivet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [14:48:13]: Ingen forskning støtter regjeringens påstander om at sysselsettingen øker ved økt bruk av midlertidige ansettelser. Tvert imot sier regjeringen selv i sin proposisjon at man ikke kan finne noen beviselig effekt med hensyn til at sysselsettingen øker ved at man øker adgangen til å ansette midlertidig. Det slår altså regjeringen fast i egen proposisjon. Erfaringen fra andre land viser det samme: Det blir kun flere i midlertidige stillinger og færre i fast jobb av det grepet. OECD har snudd og anbefaler ikke lenger å åpne opp, nettopp på grunn av erfaringene fra landene rundt oss.

At regjeringen ikke er forsknings- og kunnskapsbasert, har det siste året vist seg i sak etter sak – det er ikke oppsiktsvekkende. Men jeg finner det oppsiktsvekkende at representanten Wiborg i dag fortsetter å hevde at dette er noe man gjør for å hjelpe folk med nedsatt funksjonsevne inn i arbeidslivet. De vil ha seg frabedt å bli brukt av regjeringspartiene på denne måten. Hva er det representanten Wiborg og Fremskrittspartiet har skjønt som ikke FFO, Handikapforbundet, Unge funksjonshemmede og disse folkene selv har skjønt?

Erlend Wiborg (FrP) [14:49:18]: For å ta den første delen av spørsmålet, om forskning og representanten Anette Trettebergstuen som hevder at midlertidige ansettelser ikke har noen effekt i det hele tatt. Det er jo veldig underlig at Arbeiderpartiet i de åtte årene de styrte, valgte å ha en betydelig åpning for midlertidige ansettelser og en enda videre åpning i statlig sektor hvis midlertidige ansettelser er så ille. Men forskningen er klar på effektene det har i Norge: Når to av tre midlertidig ansatte får fast jobb, viser det at dette er et springbrett inn i arbeidslivet. Forskningen viser også klart at mennesker som ikke ville hatt mulighet til å få en fast jobb, nå får mulighet til å få en fot innenfor arbeidslivet og får mulighet til å bygge opp CV-en sin. Så ja, midlertidige ansettelser er et springbrett, og vi har også sørget for klare rammer, så det ikke skal misbrukes.

Anette Trettebergstuen (A) [14:50:20]: Jeg anbefaler representanten Wiborg og andre representanter fra regjeringspartiene faktisk å lese den forskningen som eksisterer, og også å lese det regjeringen skriver i sin egen proposisjon.

Springbretteffekten har man med dagens system, der man begrenser bruken av midlertidige stillinger til arbeid av midlertidig art. Det er derfor overgangen er såpass stor. Forskningen fra OECD og erfaringen fra landene rundt oss viser at når man åpner for generell adgang, fortsetter ikke den springbretteffekten – tvert imot.

Kan representanten Wiborg nevne en eneste forskningsrapport eller en eneste instans eller organisasjon, med unntak av arbeidsgiversiden, som anbefaler økt bruk av midlertidige ansettelser, slik regjeringen nå legger opp til en generell adgang for, for å få flere i arbeid?

Erlend Wiborg (FrP) [14:51:13]: For det første når man snakker om springbretteffekten: Ja, det har en spring-

bretteffekt. Men vi ønsker også at mennesker skal få fast jobb tidligere enn Arbeiderpartiet tydeligvis har ønsket. Mens Arbeiderpartiet mente det var greit å være midlertidig ansatt i fire år, sier vi at det er tre år som skal være hovedregelen. I den nye ordningen vi nå innfører, setter vi en grense på tolv måneder. Jeg synes det er veldig underlig da å få kritikk av Arbeiderpartiet, all den tid de synes det er greit å være midlertidig ansatt i fire år.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:51:54]: Vi begynner å forstå at midlertidige ansettelser er svaret. Det er det gode svaret for alle de menneskene som har vanskeligheter med å få seg et bein innenfor, som det heter, i arbeidslivet.

Men så skriver flertallet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, i sin innstilling:

> «Flertallet viser til at europeiske land med lite fleksible arbeidsmarkeder sliter med høy ledighet.»

Hvilke land er det som har lite fleksible arbeidsmarkeder, og som sliter med høy ledighet?

Erlend Wiborg (FrP) [14:52:44]: Som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, er det ofte vanskelig å sammenligne land på flere områder på grunn av at det er forskjellig lovgivning fra land til land. Jeg registrerer at Lundteigen mener at regjeringspartiene sier at midlertidige ansettelser er svaret på alle mulige spørsmål, men vi har i hvert fall et svar. Medisinen til Lundteigen og de rød-grønne partiene har vært prøvd ut, og den resulterte i at 650 000 mennesker i arbeidsfør alder sto utenfor arbeidslivet. Jeg synes det er litt underlig at man skal lukke øynene for det og dermed avvise ethvert annet forslag som kommer, og i hvert fall når forskningen selv fra Norge viser at to av tre midlertidig ansatte får fast jobb innen to år.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:53:42]: Det har gått igjen her hele tida at fleksibilitet er sett i sammenheng med økt andel av midlertidige ansettelser. For å forsøke å legge til rette for at denne fleksibiliteten er noe som er løsningen, skriver en at det er europeiske land med lite fleksible arbeidstidsregler som sliter med høy ledighet. Det er altså høy ledighet og lite fleksibilitet. Jeg regner med at fraksjonslederen fra Fremskrittspartiet vet hvilke land en mener når en skriver det? Det menes vel konkret noe med det?

Erlend Wiborg (FrP) [14:54:34]: Ja, man har flere eksempler. Man kan ta f.eks. Spania, som har et veldig strengt oppsigelsesvern. Der ser man i utgangspunktet utfordringen for mange unge som ikke kommer inn, og ikke får mulighet til å få fast jobb. Det er derfor vi ønsker et fleksibelt arbeidsliv her i Norge, der alle skal få mulighet til å prøve seg, der mennesker skal få mulighet til å få en fot innenfor, men at faste ansettelser skal være hovedregelen, og også at man skal ha krav på fast ansettelse raskere enn det Lundteigen tidligere ønsket.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:55:19]: Tala for utanforskap i Noreg er som vi har høyrt langt lågare enn i land som har sett mellombelse tilsetjingar i system, som f.eks. Spania har gjort, utan at ungdomsarbeidsløysa har kome seg av den grunn.

Min frisørutdanna ven i rullestol – han er avhengig av rullestol for å kunna arbeida – sende meg ei melding her i stad: Eg vil ikkje bli skuva føre i denne saka. Trur representanten Wiborg at fleire arbeidsgjevarar vil riva ned veggane, byggja handikap-wc og leggja meir til rette for mellombels tilsette, som min frisørven, enn det i dag skjer på dei enkelte arbeidsplassane, trass storstilte støtteordningar frå Nav? Kva er det som får Wiborg til å tru det?

Erlend Wiborg (FrP) [14:56:13]: Jeg synes dette var et godt eksempel på fordelen ved at vi nå rydder opp og forenkler tiltakssystemet. Vi satser f.eks. på økt bruk av lønnstilskudd inn i ordinære bedrifter, noe som f.eks. vil gjøre det lettere for en bedrift å ansette en person som har nedsatt funksjonsevne, som muligens vil ha noen andre utfordringer enn en funksjonsfrisk arbeidstaker. Så det er et godt eksempel på en arbeidstaker som vil nyte godt av de endringene vi gjør nå.

Men som sagt: Det det handler om for mange, er at de har et alternativ – det er ingen jobb. Det er resultatet i dag: mennesker som ønsker å få en jobb, men ingen arbeidsgiver tør prøve å ansette dem. Vi gir dem nå muligheten til å få en fot innenfor, da vi mener det er bedre å ha en fot innenfor enn ingen føtter innenfor.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:57:08]: I dag er det seks månaders prøvetid i loven. Eit halvt års prøvetid gjev, etter mange sitt skjøn, ei moglegheit for arbeidsgjevarar til å testa ut om arbeidstakaren er eigna i det arbeidet som ein er tilsett i, men det krev at arbeidsgjevaren tek eit ansvar for å følgja opp at vedkomande lærer seg ting og kan vera vidare.

Vibeke Madsen, direktør i Virke, sa til Klassekampen 23. september i fjor:

> «Problemet med det, er at ved bruk av prøvetid må arbeidsgiver gå gjennom prosessen med oppsigelse. For mange arbeidsgivere er det ikke noe hyggelig. Det er derfor vi vil ha en generell adgang til midlertidig ansettelse.»

Kva tenkjer representanten Wiborg om behova til arbeidsgjevarar her? Er det kanskje like viktig som omsynet til dei med funksjonsnedsetjingar å imøtekoma dette ubehaget i prosessar i arbeidslivet?

Erlend Wiborg (FrP) [14:58:10]: Det er to hovedgrunner til at man nå innfører en generell adgang til midlertidige ansettelser. Det ene er av hensyn til bedriftene. Det vil gjøre det enklere for bedrifter som kanskje ønsker å ekspandere, som ønsker å satse enda mer – noe som kan generere enda flere faste arbeidsplasser. Vi ønsker å gi dem en mulighet til å kunne teste ut om markedet er der for å kunne ekspandere, slik at en får flere faste arbeidsplasser. Den andre grunnen har jeg vært godt inne på: Det er å gi mennesker som står utenfor arbeidslivet, en fot innenfor.

Men jeg må si at det er litt underlig når Sosialistisk Venstreparti mener at alt er bra nå med dagens system. Dagens system rundt midlertidige ansettelser er perfekt, ifølge Sosialistisk Venstreparti. Men det jeg synes er un-

derlig, er: Hvorfor er det da 650 000 mennesker i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet? Hvorfor er vi helt i toppen i OECD når det gjelder mennesker utenfor arbeidslivet, hvis dagens system er så perfekt?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Fredric Holen Bjørdal (A) [14:59:25]: Debatten vi har i dag, viser at det er store skilnader mellom høgre- og venstresida i norsk politikk om kva slags arbeidsliv vi vil ha, og kva vi vil gjere for å inkludere fleire i arbeidslivet. Debatten fortel tydeleg at arbeidsmiljølova ikkje er hogd i stein, men skriven på papir, noko som betyr at meir enn hundre år med politisk kamp for arbeidstakarrettar, kan svekkjast med eit pennestrøk.

Dagens debatt er delt i to. Vi har Prop. 48 L om korleis vi skal skvise meir saft ut av sitronen for dei som allereie er i jobb, og så har vi Prop. 39 L, der mellombelse tilsetjingar er kamuflerte som eit arbeidsmarknadstiltak. Eg rekk ikkje kommentere alt på ti minutt. Stridstemaet mellombelse tilsetjingar vil Arbeidarpartiet difor kome tilbake til i andre innlegg, og noko av det har vi allereie teke opp.

Eg vil først og fremst bruke tida mi på det som har gått svært mange hus forbi, at Prop. 39 L inneheld også 75 sider med regjeringa sin arbeidsmarknadspolitikk. Det er temmeleg tannlaust å gøyme han bort på denne måten, og det er kanskje noko respektlaust overfor alle dei som er opptekne av arbeidsmarknadspolitikken, særleg når vi hugsar at noko av det første Robert Eriksson gjorde som statsråd, var å trekkje tilbake vår stortingsmelding om fleire i arbeid. Grunngjevinga for det skulle vere at regjeringa innan kort tid skulle levere ei tilsvarande melding, berre meir ambisiøs og med fleire konkrete tiltak.

Det har teke meir enn eitt år for regjeringa å levere ei melding om arbeidsmarknadspolitikken, og eg må seie at vi er ikkje vidare imponerte over ambisjonsnivået i det som blir lagt fram. Det kan heller ikkje regjeringa vere. Sidan ho er slått saman med den kanskje mest omtalte og betydningsfulle arbeidslivssaka i 2015, endringane i arbeidsmiljølova, er det mykje som tyder på at statsråden kanskje helst skulle ønskje at dette vart forbigått i stillheit, også i Stortinget. Sjeldan har vel uttrykket «opp som ei løve og ned som ein skinnfell» passa betre.

Arbeidarpartiet meiner det er uheldig og kritikkverdig at arbeidsmarknadspolitikken ikkje får ein brei og sjølvstendig gjennomgang, og då hjelper det heller ikkje at kommunikasjonen mellom regjeringa og gruppene som treng arbeidsmarknadspolitikken mest og deira organisasjonar, har vore for dårleg i denne prosessen.

Representantane frå regjeringspartia er veldig opptekne av kor mange som er utanfor og innanfor arbeidslivet. Det er i og for seg prisverdig, men i årevis har dei vore ute med påstanden om eit såkalla utanforskap, og at Noreg visstnok er ramma av ein uføreeksplosjon. Dei prøver å skape eit bilete av at talet på uføre stig i ukontrollerte former, og at fleire og fleire ikkje deltek i den dugnaden velferdsstaten er. Torbjørn Røe Isaksen, arbeidslivstalspersonen for Høgre i førre periode, likte å snakke om at det har gått av ei bombe under velferdsstaten. Robert Eriksson meinte at vår regjering transporterte folk vekk frå arbeid og til trygd, og at vi kamuflerte arbeidsløysa. Argumenta har no gått i arv til representantane Heggelund, Wiborg og Rotevatn, som kvar for seg høyrest mest ut som vandrande Civita-føredrag. Men problemet deira er at heile omgrepet «utanforskap» er sterkt misvisande, for det er berre ei samansausing av alle menneske som på eit gjeve tidspunkt mottek anten sjukepengar, sosialhjelp, arbeidsavklaringspengar og uføretrygd eller er arbeidsledige. Omgrepet er ideologisk konstruert, og det skapar eit feilaktig og forvirrande inntrykk av kor det er viktig å setje inn den auka inkluderingsinnsatsen. Statistikken viser at verda på mange måtar er stikk motsett av det høgrepartia hevdar. Viss vi samanliknar talet på uføretrygda med talet på sysselsette, er forholdstalet heilt stabilt dei siste ti åra. Talet på uføre aukar ikkje, sjukefråveret er no på det lågaste nivået sidan den første IA-avtala vart signert i 2001.

Ja, vi har store utfordringar på arbeidsmarknaden. Ja, det er for mange med restarbeidsevne eller funksjonsnedsettingar som vi ikkje greier å inkludere i dag. Og for mange som kunne ha jobba fullt, jobbar berre deltid. Men den skildringa av eit påstått utanforskap som høgrepartia kjem med, er ikkje anna enn grovt misvisande. Og det er noko spesielt å skulle prøve å framstille den største suksessen til velferdsstaten som det største problemet. Det at folk har tryggleik også dersom dei fell utanfor arbeidsmarknaden, er grunnleggjande positivt. Det ser vi også på sysselsetjinga og yrkesdeltakinga, som i Noreg er blant dei høgaste i verda.

Men det er også sånn at veldig mange ønskjer arbeid utan å få det. Det kan ha samanheng med forhold knytte til den enkelte, som manglande kvalifikasjonar eller behov for tilrettelegging som følgje av helsemessige eller sosiale problem. Vi er også avhengige av eit arbeidsliv som er villig til å tilsetje personar med usikker eller nedsett arbeidsevne. Difor er det bra at regjeringa i denne meldinga vidarefører vår linje med at meir av attføringsarbeidet skal skje i ordinært arbeidsliv. Dette har ofte betre effekt på overgangen til arbeid.

Ein annan ting vi kan vere heilt einige om, er at vi har gode erfaringar med bruken av lønstilskot, og Arbeidarpartiet er – rett nok med nokon atterhald – positiv til å utvide den typen ordningar. Samanslåing og anbodsutsetjing av tiltak er vi derimot skeptiske til. Noko av dette er jo allereie gjennomført, og måten regjeringa overkjørte Stortinget på med den forskriftsendringa i fjor, er ikkje eit eksempel til etterfølging. Det er også interessant at då statsråden var i opposisjon, slo han krystallklart fast at dette feltet ikkje passar for anbodsutsetjing, for så, ved første høve etter å ha innteke statsrådsstolen, å konkurranseutsetje viktige arbeidsmarknadstiltak. I denne saka er Arbeidarpartiet einige med stortingsrepresentant Eriksson og ikkje statsråd Eriksson.

Utfordringane på arbeidsmarknaden kan ikkje berre løysast gjennom å endre strukturar og samansetjing av tiltak – og iallfall ikkje gjennom endå meir konkurranseutsetjing. Tiltaksnivået må hevast, og vi vil følgje nøye med på budsjetta til regjeringa for å sjå om dei held det dei lovar. Foreløpig er det ikkje all verda å hoppe i taket for, noko som elles er interessant, sidan statsråd Eriksson har over-

bydd alt og alle på dette feltet gjennom åtte år i opposisjon, og så kjem han i regjering og blir kanskje i særklasse den statsråden som underbyr mest på alle område.

Utfordringa elles er at denne meldinga er tynn. Det er mykje tekst, men det er ikkje så mykje innhald. Tiltaka som er skildra her, vil – om nokon – først og fremst gagne dei som har kortast veg for å kome i arbeid. Dei som står lenger unna arbeidslivet, vil i liten grad kunne nyttegjere seg av det som her blir føreslått.

Så har eg lyst til å seie litt om aktivitetsplikta for sosialhjelp. Vårt utgangspunkt er at alle skal gjere sin plikt og krevje sin rett, i den rekkjefølgja. Alle skal sjølve bidra med det dei kan for å kome seg i arbeid og aktivitet, men fellesskapet og velferdsstaten skal bidra til at folk i ein vanskeleg og sårbar situasjon får moglegheit til å leve anstendig og ikkje bli kasta svoltne ut på gata.

Allereie i dag finst det moglegheiter for å stille vilkår til personar som mottek økonomisk sosialhjelp, når dette er hensiktsmessig. Det er viktig å hugse på at brorparten av stønadsmottakarane har eit heilt mellombels og forbigåande behov for sosialhjelp, og føremålet med å stille vilkår må jo vere å bidra til at folk kjem seg ut av ein vanskeleg livssituasjon og å styrkje moglegheitene til å kome ut i arbeid. Særleg viktig er det for unge, og difor er det dei det oftast blir stilt vilkår til i dag.

Vi meiner at dagens lov, med skjønsmessig bruk av aktivitetskrav, fungerer godt og er heilt i tråd med intensjonen med Nav-reforma om at alle menneske og deira situasjonar er ulike, og at løysingane for å kunne kome ut i arbeid og aktivitet difor også er ulike og må tilpassast den enkelte og hans eller hennar historie, utfordringar og kapasitet. Eg vil også trekkje fram at kommunane sjølve meiner dette lovverket er tilstrekkeleg i dag når det gjeld moglegheita til å kunne stille krav.

Regjeringa sitt forslag til bruk av aktivitetsplikt i alle tilfelle kan verke mot si hensikt. Det vil vere byråkratiserande, og det vil vere kostbart for kommunane. Vi går difor mot forslaget og meiner regjeringa heller burde ha følgt opp Stoltenberg-regjeringa sitt arbeid med å sjå til at alle kommunane har ressursar og moglegheiter til å bruke aktivitetsplikten der dette er hensiktsmessig. Det vil vere meir fornuftig enn dette forslaget vi behandlar i dag, som kanskje først og fremst ber preg av ei regjering med behov for å vere hard i klypa.

Heilt til slutt vil eg kommentere spørsmålet om den nye forma for tilsetjingsavtale, som Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet tek opp i komitéinnstillinga. Såkalla fast tilsetjing utan garantiløn, som bemanningsbransjen opererer med, er ein uskikk i norsk arbeidsliv. Det er ikkje noko anna enn kamuflering av gjentekne mellombelse tilsetjingar, og i realiteten står ikkje ein slik arbeidstakar sterkare enn ein ringevikar. Vi meiner det er behov for innstramming og presisering frå storting og regjering fordi denne praksisen utfordrar føremålsparagrafen i arbeidsmiljølova om trygge tilsetjingsvilkår. Vi synest det er beklageleg at ikkje ein samla komité kan stille seg bak dette utfordringsbiletet.

Med det vil eg takke saksordføraren, komiteen og komitésekretæren for at vi har fått ei grundig behandling av desse viktige arbeidslivsspørsmåla, og eg tek opp dei forslaga Arbeidarpartiet er med på i innstillinga. Samtidig vil eg varsle at Arbeidarpartiet vil stemme for forslag nr. 4, frå SV.

Presidenten: Representanten Fredric Holen Bjørdal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bente Stein Mathisen (H) [15:09:00] Jeg regner med at representanten Fredric Holen Bjørdal er enig med meg i at en av de største forskjellene i Norge i dag går mellom de som har en jobb, og de som står utenfor arbeidslivet og vil inn.

Det er en kjensgjerning at når man har falt utenfor arbeidslivet og har fått noen hull i cv-en som man må svare for, eller hvis man ikke har vært i jobb og ikke har praksis eller referanser å vise til, blir ofte jobbsøknaden lagt nederst i bunken – arbeidsgiver tør ikke å satse på en.

Hvorfor er Arbeiderpartiet så negativ til å åpne opp for midlertidige ansettelser for en begrenset periode med karantenetid, når alternativet ikke er fast ansettelse, men midlertidig ansettelse og mulighet til å vise seg fram, eller ingen ansettelse? Det er dette som er tilfellet for mange av dem som står utenfor arbeidslivet.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:09:45] Eg registrerer at representanten ikkje er interessert i å snakke om arbeidsmarknadsmeldinga. Regjeringa er berre interessert i å snakke om mellombelse tilsetjingar. Det er vel éin av to grunnar til det – anten at ein vil at tiltaka i meldinga skal bli forbigått i stillheit, det kan eg godt forstå, eller at ein oppriktig trur at mellombelse tilsetjingar vil hjelpe folk inn i arbeidslivet. Det siste er avvist gong på gong, til og med av departementet sjølv i proposisjonen til Stortinget.

Mellombelse tilsetjingar er ikkje eit arbeidsmarknadstiltak; det er ei ideologisk liberalisering og ei svekking av arbeidsmiljølova som ikkje gagnar nokon andre enn arbeidsgjevarar. Dette fungere ikkje, det blir ikkje fleire i jobb. Regjeringa burde i anstendigheitas namn ha greidd å levere ein betre arbeidsmarknadspolitikk enn det Stortinget her får presentert.

Bente Stein Mathisen (H) [15:10:37]: Representanten tar feil. Vi er også interessert i meldingsdelen og arbeidslivspolitikken, og jeg er litt nysgjerrig på hvilke ambisjoner og hvilken nytenkning Arbeiderpartiet har når det gjelder å inkludere flere av dem som sliter, slik at de kan få en fot innenfor arbeidslivet. Jeg opplever en veldig avventende holdning – det er mye ord og lite handlekraft. Alt er bra som det er, vi trenger ikke å endre på noe, og det vises kun til tidligere handlingsplaner og tidligere meldinger fra da partiet satt i regjering.

Når det gjelder funksjonshemmede, er det fortsatt slik at bare 43 pst. i yrkesaktiv alder står i arbeidslivet, mot 75 pst. i befolkningen som helhet. Det har ikke skjedd noen positiv utvikling de siste ti årene, og i åtte av dem satt den rød-grønne regjeringen med ansvaret. Hvilken ny tilnærming ser Arbeiderpartiet for seg med hensyn til å få flere funksjonshemmede inn i arbeidslivet?

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:11:25]: Viss representanten var så interessert i kva vi står for i arbeidsmarknadspolitikken, kunne ho jo ha lese litt nærare i stortingsmeldinga vår Flere i arbeid. Men dessverre har regjeringa trekt ho tilbake.

Men eg kan gje eit kort samandrag. Vi er veldig for å vidareutvikle det som var, og er, politikken vår: meir bruk av attføring i ordinære verksemder, meir bruk av lønstilskot, fleire og betre arbeidsmarknadstiltak, forsterka jobbstrategi, ungdomsgaranti, ein meir aktiv kompetansepolitikk, auka satsing på førebygging – fordi vi veit at det verkar. Mellombelse tilsetjingar har ingen effekt på sysselsetjingsnivået. Dei som står bakarst i køen med dagens regelverk, vil fortsetje å stå bakarst i køen med regelverket til regjeringa. Den einaste forskjellen er at dei som står fremst i dag, i framtida vil bli tilsett mellombels i staden for fast.

Erlend Wiborg (FrP) [15:12:22]: Spørsmålet mitt handler om aktivitetsplikt. I denne debatten og i den foregående var det mye snakk om forskning. Frischsenteret har ganske entydig slått fast at det å få unge sosialhjelpsmottakere opp om morgenen har en betydelig effekt. Jeg registrerer også at man i merknadene til Arbeiderpartiet når det gjelder aktivitetsplikt – man gjentar det også fra talerstolen i dag – sier: Gjør din plikt, krev din rett. Det er noe Fremskrittspartiet er helt enig i, men utfordringen er at når det kommer til praktisk politikk, er Arbeiderpartiets politikk: Krev din rett, gjør din plikt – hvis du vil. Jeg synes det er en underlig oppfølging av det spesielt tidligere arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen sa, for han var helt klar på at folk skulle opp om morgenen, og at man skulle gi folk et meningsfullt tilbud å stå opp til.

Hva er egentlig grunnen til at Arbeiderpartiet mener at unge mennesker ikke skal ha et krav på seg til å stå opp om morgenen og ha noe meningsfylt å gjøre?

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:13:30]: Vi meiner at dagens regelverk fungerer veldig godt. Det er fullt mogleg å stille krav når det er hensiktsmessig. Forslaget frå regjeringa slår dermed inn opne dører, i og med at dei føreslår noko som det er fullt mogleg å gjere i dag.

Noko anna er at det forslaget som regjeringa presenterer, i grunnen er mistillit til norske kommunar og til Navkontor, for ein har ikkje tru på at dei greier å ta dei skjønsvurderingane sjølve. Og dei som det i dag ikkje er hensiktsmessig å stille krav til, har behov for vesentleg meir enn ein feiekost og ei vekkarklokke for å kome seg tilbake i jobb. Dei treng ein mykje meir aktiv inkluderingspolitikk enn å stille uhensiktsmessige krav.

Erlend Wiborg (FrP) [15:14:17]: Jeg synes det var et interessant svar, for det er egentlig det samme svaret vi får på alle spørsmål vi stiller Arbeiderpartiet om arbeidslivspolitikken, nemlig at alt er perfekt, ingen endringer trengs, ingen nye tanker trengs. Det at man har 650 000 mennesker i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet, er tydeligvis ikke noe man bør komme med nye tiltak for å rette opp i.

For når vi ser økningen i antallet sosialhjelpsmottakere, når vi ser økningen i antallet unge sosialhjelpsmottakere, og når vi ser antallet unge uføre som kommer via sosialhjelp, viser det at dagens system ikke har virket.

Da er mitt enkle spørsmål til Fredric Holen Bjørdal: Betyr det at Arbeiderpartiet nå er uenig med Bjarne Håkon Hanssen, som er enig i det som regjeringen foreslår, og som Stortinget kommer til å vedta i dag?

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:15:17]: Eg må gjenta det eg sa i stad: Arbeidarpartiet er for å stille krav til sosialhjelpsmottakarar der det er hensiktsmessig. Difor er det høve til det i regelverket i dag. Veldig mange gonger er det ikkje hensiktsmessig å stille krav. Då må vi ha fleire verkty å bruke og fleire strengar å spele på, og då må vi ha ein aktiv inkluderingspolitikk, som eg registrerer at Framstegspartiet veldig mange gonger er med på å motarbeide, f.eks. når det gjeld ungdomsgarantien, som regjeringspartia er imot, og når det gjeld kvalifiseringsprogrammet – som er eit veldig godt og betre alternativ enn å stille krav til sosialhjelpsmottakarar – der aktivitet faktisk løner seg. Det ville ikkje Framstegspartiet ha noko av, og difor stemte dei imot.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:16:11]: Jeg vil takke representanten Holen Bjørdal for et godt innlegg, for iallfall når en tar vekk retorikken og kritikken mot Kristelig Folkeparti, var det mye bra.

Som representanten pekte på, er kanskje noe av det viktigste Stortinget diskuterer og jobber med i dag, hvordan en kan inkludere flere mennesker i arbeidslivet. Jeg har lest igjennom Arbeiderpartiets merknader og vil si at det er mye bra der, og så vidt jeg har skjønt, kommer Arbeiderpartiet til å støtte alle endringene som er på tiltaksfeltet når det gjelder meldingsdelen.

Jeg har også lest den meldinga – som regjeringa i sin tid trakk – som kom høsten 2013. Jeg ble skuffet over at den ble trukket, og min kritikk gikk på at det trengte å skje noe. Derfor var jeg glad for det som kom fra regjeringa, for jeg opplevde det som at det endelig ble handling, ikke bare utredninger og fine ord, for min opplevelse under den rødgrønne regjeringa var nok at det knapt skjedde noe. Så når det nå endelig skjer noe, synes jeg det er bra.

Men for å utfordre Arbeiderpartiet: Hva er visjonene videre for å inkludere flere i arbeidslivet? Hvilke tiltak savner Arbeiderpartiet?

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:17:17]: Arbeidarpartiet skal ikkje skyte ned alt som står i meldinga frå regjeringa. Der er det ein del ting som vi kan vere einige om, f.eks. vidareføring av vår linje med meir bruk av attføring i ordinære verksemder og også bruken av lønstilskot. Det er to av tinga som vi vil vere med på utvikle.

Det er ingen tvil om at vi er nøydde til å føre ein aktiv inkluderingspolitikk med brei front, og eg meiner at vi i Arbeidarpartiet har vist ganske tydeleg i Stortinget at vi har ambisjonar. Berre det siste året har vi lagt fram ei heil rekkje forslag, f.eks. forslag for å kjempe mot vald i nære relasjonar, vi lanserte eit yrkesfagløft, vi lanserte ein strategi for menneske med nedsett arbeidsevne, og dei siste åra i regjering kom vi med ein oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse. Og vi kan ikkje seie at vi føler at vi får

så mykje draghjelp frå regjeringa på desse områda, noko denne debatten er eit veldig godt eksempel på, der alt skal handle om mellombelse tilsetjingar, som ikkje er eit arbeidsmarknadstiltak, men som tvert imot gjer det lettare å skyve folk ut av arbeidslivet.

Sveinung Rotevatn (V) [15:18:28]: Viss eg skulle lagt meg på representanten Bjørdal sitt nivå, burde eg kanskje kalla han eit vandrande LO-føredrag, men eg synest faktisk at den typen retorikk passar betre i ein skuledebatt enn stortingssalen.

Det er ikkje så mange punkt Arbeidarpartiet seier seg einig i i denne innstillinga, men på eitt punkt har det skjedd ei endring. Arbeidarpartiet har gått vekk frå sitt gamle standpunkt om at fireårsregelen er heilag. Først må eg seie at denne snuoperasjonen er veldig gledeleg, men timinga slår meg som litt underleg, sidan Arbeidarpartiet sitt nye standpunkt først vart kjent etter at dei fire ikkje-sosialistiske partia vart einige om ei fleirtalsinnstilling. Frå Venstre si side har vi ikkje registrert at Arbeidarpartiet har meint dette på noko tidspunkt før 19. mars. Vi er sjølvsagt veldig glade for Arbeidarpartiet sin snuoperasjon, men det som kunne ha vore interessant å høyre, er kvifor representanten Holen Bjørdal og partiet hans har kome til at deira tidlegare standpunkt var feil.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:19:28]: Takk for spørsmålet. Arbeidarpartiet sitt standpunkt har heile vegen vore at vi vil ha mindre bruk av mellombelse stillingar. Vi varsla allereie i arbeidslivsmeldinga vår i 2012 at det var på tide med ei endring av fireårsregelen, men vi synest at det regjeringspartia og Venstre og Kristeleg Folkeparti har kome fram til og no vil gå inn for – denne tre-/fireårsregelen – er ein ganske rotete avtale, som er vanskeleg å forstå, praktisere og handheve. Arbeidarpartiet meiner at vi må ha éin regel for alle – enten fire år eller tre år. Vi går inn for tre år og registrerer at vi har støtte for det frå både Unio, LO og Akademikerne.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arve Kambe (H) [15:20:32]: Samarbeidspartiene arbeider for å inkludere flere mennesker i arbeidslivet. Forslagene i denne meldingen inngår i et helhetlig arbeid for økt sysselsetting og et mer inkluderende og mer fleksibelt arbeidsliv.

For Høyre er det en sammenheng mellom en god skole, gode oppvekstvilkår, et konkurransedyktig næringsliv og et arbeidsliv for alle. Derfor har regjeringspartiene sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre laget gode statsbudsjett sammen som har rustet Norge for framtiden.

Jeg er veldig fornøyd med at vi i dag har et bredt flertall i Stortinget. Regjeringen får tilnærmet full oppslutning om alle tiltakene som foreslås i arbeidsmarkedspolitikken, til tross for at representanten Holen Bjørdal later til å tro at Arbeiderpartiet har en annen politikk. Men slik jeg har lest komitéinnstillingen, vil Arbeiderpartiet stemme for samtlige forslag som regjeringspartiene foreslår som ny arbeidsmarkedspolitikk. Det er jeg fornøyd med.

Jeg er også svært fornøyd med at vi har fått et bredt flertall som sikrer bedrifter økt fleksibilitet i framtiden, som senker terskelen for å komme inn i arbeidslivet, som øker fleksibiliteten for dem som er i arbeidslivet, og som gjør det enklere for ungdom, innvandrere og mennesker med nedsatt funksjons- og arbeidsevne å få jobb, enten via midlertidige ansettelser eller gjennom å benytte de nye Nav-tiltakene som nå i større grad justeres etter behovet.

Vi har foreslått en rekke tiltak som hver for seg er veldig gode, men som i sammenheng vil virke svært godt for å nå de målene denne regjeringen har satt seg:

1. Vi forenkler og forbedrer Nav-tiltakene, som får stor støtte.
2. Vi innfører en lovfestet aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere.
3. Vi senker terskelen for å komme inn i arbeidslivet ved å ha en generell adgang til midlertidige ansettelser i tillegg til dagens bestemmelser.

For mange står utenfor arbeidslivet. Mange har gjort det lenge, og de har gjort det i en tid da arbeidslivet egentlig aldri har gått bedre. Dermed har Norge skilt seg ut ved at man har mange folk i arbeid, men også en veldig høy andel av befolkningen utenfor arbeidslivet.

Skiftende regjeringer, særlig de rød-grønne i de åtte siste årene, har ikke fått til resultater som Stortinget burde ha forlangt. Folk har gått inn og ut av ytelser og inn og ut av tiltak i Nav uten at de har endt opp permanent i arbeidslivet. Det er derfor denne regjeringen gjør noe med dette og har høye målsettinger.

Midlertidige ansettelser vil etter vårt syn gi flere en ny sjanse – flere vil få en første sjanse, og flere vil gå fra midlertidig lønn på et midlertidig Nav-tiltak med redusert lønn til vanlig jobb med full lønn. I proposisjonen gjentas regelen om at fast ansettelse skal være hovedregelen. Derfor sier vi at når vi likevel innfører en generell adgang til midlertidig ansettelse, skal denne vare i tolv måneder, og vi innfører en brøk der en kan ha maksimalt 15 pst. av antall ansatte per bedrift, og brøken skal rundes oppover for å gjøre det enkelt når dette skal beregnes. Det betyr at bedrifter som har færre enn seks ansatte, kan ha én midlertidig ansatt, bedrifter med mellom 7 og 13 ansatte kan ha to midlertidig ansatte, bedrifter med mellom 14 og 20 ansatte kan ha tre, og bedrifter med mellom 21 og 26 ansatte kan ha fire, osv.

Så har vi lagt inn en begrensning ved avtaleperiodens slutt. Da vil arbeidsgiver selvsagt stå fritt til enten å ansette den midlertidige ansatte fast, kombinere det med noen av de andre definerte tiltakene når det gjelder midlertidige ansettelser – som jeg forstår et enstemmig storting støtter – eller å velge ikke å fornye ansettelsen og dermed ha ett års karantene for nye midlertidige ansettelser. Og så er det litt mindre fleksibilitet når det gjelder gjennomsnittsberegning for denne typen ansettelser.

Mange av prosjektene i norsk næringsliv i dag er innbefattet av fireårsregelen. Det synes regjeringen er viktig, for mange av prosjektene varer i mer enn tre år, noen av dem varer sågar mer enn fire år. Derfor er det viktig for regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre å sørge for at f.eks. verftsindustrien og andre får rammebetingelser som de kan leve med. Derfor opprettholder vi fireårsregelen for prosjekter, slik man har det i dag.

Når det f.eks. gjelder vikariater – den ene bokstaven – blir det en treårsregel. Det er noe regjeringen foreslår sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre. Den statistikken vi bruker i norsk arbeidsliv, er: Halvparten av dem som er midlertidig ansatt, er i fast jobb etter ett år og to tredjedeler etter to år. I tillegg har vi i merknader og i et annet flertall sørget for at det skal være en evaluering, og at tilsynet med loven skal ligge hos Arbeidstilsynet.

Mye av arbeidsmarkedspolitikken har tradisjonelt vært orientert mot tilbudssiden, f.eks. gjennom opplæring og kvalifisering av arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. Det skal fortsatt være en viktig del av arbeidsmarkedspolitikken, men den bør i større grad enn under forrige regjering kombineres med ordinært arbeidsliv. For å få til det mener vi at arbeidsgivere må motiveres til i større grad å ansette utsatte grupper, og det gjør vi med en rekke tiltak – midlertidige ansettelser, men ikke minst som en viktig del av strategien for å øke bruken av ordinært arbeidsliv ønsker regjeringen å lette adgangen til å øke bruken av ordinært lønnstilskudd.

Tiltakene i arbeidsmarkedspolitikken må bli bedre, mer målrettede og betydelig mer effektive. Derfor ønsker regjeringen å bidra til bedre tilrettelegging på arbeidsplassen for arbeidssøkere med særskilte behov. Et nytt og enklere inkluderingstilskudd for ordinært arbeidsliv blir innført. I tillegg vil det opprettes mer forpliktende tilretteleggings- og oppfølgingsavtaler som inngås mellom Nav, arbeidsgiver og arbeidssøker.

Arbeidsmarkedstiltakene skal forbedres og forenkles i denne meldingen. Overlappende arbeidsmarkedstiltak slås sammen, det blir mer sømløse prinsipper. Det går an å bytte tiltak uten å spørre Nav – at attføringsbedriften sammen med den ansatte får muligheten til å finne det ut istedenfor å gå gjennom et stort byråkrati. Mange av endringene vi gjør, kommer til å fremme bruken av ordinært arbeidsliv som tiltaksarena og et velfungerende arbeidsmarked.

For å utrede hvordan arbeidskraften best mulig kan tas i bruk i kommende tiår har regjeringen satt ned et utvalg som skal vurdere de samlede arbeidstidsreguleringene og praktiseringen av disse. Arbeidstidsutvalget og også det utvalget regjeringen har satt ned for å se gjennom tjenestemannsloven, er nå i aktivitet. En del av forliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er at Tjenestemannslovutvalget får et fornyet mandat hvor man også skal se på å redusere midlertidighet i staten. Det har de rød-grønne gjennom åtte år valgt å ignorere. Det gjør denne regjeringen nå noe med.

Nav-utvalget kommer etter påske. Det kommer til å bidra ytterligere til at vi når de brukerne som Nav skal nå. Ikke minst skal innføring av ny uføretrygd, som nå har vart i noen måneder, gjøre det enklere å kombinere uføretrygd med arbeid. Det, sammen med en lovfestet aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, vil bety at flere vil etterspørre en jobb – enten full stilling, halv stilling eller ytterligere redusert stilling. Da er målet for oss at tiltaksapparatet står klart, at bedriftene har virkemidler – enten med tilskudd via Nav eller ved at de har mulighet til en generell adgang til midlertidige ansettelser. For passivitet er ikke bra, det å bli møtt med krav er bra. Både kommuner, attføringsbedrifter og sosiale entreprenører står klare. Noen kommuner har i dag – basert på frivillighet – egne vedtak, det er et flertall av borgerlig styrte kommuner som har valgt å gjøre det på den måten. Vi mener at det er så god politikk at alle kommuner burde gjort det, først og fremst av hensyn til det enkelte mennesket, som i dag ikke blir møtt med de kravene som skal til for å få dem over dørstokken.

Jeg er glad for at det er bred støtte for regjeringens forslag til endringer. Vi får et lovverk som ruster norsk arbeidsliv for framtiden. Jeg er sikker på at når man ser at forslagene våre virker, kommer tilslutningen til å bli betydelig større enn vi hittil har sett.

Jeg vil berømme komiteen for et godt samarbeid i den drøye måneden komiteen har hatt saken til politisk behandling, og jeg vil takke komitésekretær Berit Skovly og seniorkonsulent Ingunn Opsahl Viereid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:30:45]: Den statlege ordninga med varig tilrettelagt arbeid er til for at folk med store helseproblem eller utviklingshemming skal kunne delta i arbeidslivet. No seier regjeringa i fleire proposisjonar at dei vurderer å gje kommunane ansvaret for denne ordninga. Victor D. Norman går hardt ut mot dette forslaget, og NTB siterer han slik:

> «Utviklingshemmede og andre med behov for bistand vil igjen havne nederst ved bordet og risikere at den soleklare retten alle andre har til arbeid, ikke lenger gjelder for dem. Det finnes bare ett ord for dette – diskriminering.»

Meiner representanten Kambe at den tidlegare Høgrestatsråden Victor D. Norman tek feil?

Arve Kambe (H) [15:31:32]: Varig tilrettelagte arbeidsplasser, VTA, er et fantastisk tilbud som jeg er svært glad for at har stor oppslutning fra alle partier i Stortinget. For oss handler dette om å gi folk en meningsfull arbeidshverdag, samtidig som man produserer noe som andre ønsker å kjøpe. Det er viktig for oss. Dette er i dag stort sett kommunale bedrifter fra før av. De er stort sett interkommunale, hvis de ikke er rent kommunale, og kanskje har av og til fylkeskommunene noen innslag. For oss er det viktig at i forbindelse med det forslaget til ny kommunestruktur som nå er fremmet av regjeringen, blir det vurdert mange forslag til hva som skal inn i større kommuner sammenliknet med i dag. Om VTA er ett av dem, er en beslutning og en vurdering som må komme via Stortinget, men dersom Arbeiderpartiet allerede har konkludert med at man ikke ønsker at større kommuner skal ha VTA, tar vi det med oss i den vurderingen.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:32:38]: Det er all grunn til å setje spørsmålsteikn ved ambisjonsnivået til regjeringspartia i den meldinga om arbeidsmarknadspolitikken. Det tiltaket som det er vigt aller mest plass til, er midlertidige tilsetjingar. Midlertidige tilsetjingar er tilbakevist av all forsking og faglege råd. Det er ingen som kan vise til at meir midlertidigheit gjev fleire jobb, berre at det gjev fleire midlertidige jobbar. Når har representanten tenkt å innrømme at denne meldinga som er levert, først og fremst

er til for å kamuflere ei svekking av arbeidsmiljølova gjennom å framstille midlertidige stillingar som eit arbeidsmarknadstiltak, noko det ikkje i det heile er?

Arve Kambe (H) [15:33:22]: Gjennom åtte rødgrønne år tviholdt Arbeiderpartiet hundrevis av tusener mennesker utenfor arbeidslivet, og man klarte ikke å gjøre en opprydding i NAV-systemet. Det gjør denne regjeringen i denne saken og i forbindelse med det NAV-utvalget som snart kommer. Vi legger en helt annen tiltakspakke til grunn for at folk skal få muligheter til å komme seg inn i arbeidslivet. Det ignorerer Arbeiderpartiet fullstendig.

Så er det interessant å se at det er et gedigent mageplask, etter mitt syn, når det gjelder Arbeiderpartiets arbeidsmarkedspolitikk. Ikke på ett eneste område i saken har Arbeiderpartiet ett eneste selvstendig forslag. Man viser til at man kan være kritisk til det regjeringen foreslår, men man stemmer ikke imot det regjeringen foreslår, og slik som jeg opplever det, er det vel heller ingen konkrete forslag som går i en annen retning enn det regjeringen foreslår. Så når det gjelder innledningen på spørsmålet, sier jeg tusen takk til Arbeiderpartiet for støtten. Vi har en god arbeidsmarkedspolitikk som kommer til å bidra til å få flere inn i arbeidslivet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:34:43]: Jeg er glad for at regjeringa sier at det skal bli slutt på at mange personer går ut og inn av ytelser på Nav. At regjeringa har høye målsettinger på dette, er jeg veldig glad for. Når det kommer til virkemidler, sier representanten Kambe at en skal forenkle, en skal ha juridisk aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Representanten nevnte antakelig klokelig nok ikke lønnstilskuddet, for det heter i innstillinga at det «bør brukes i noe større grad», og det blir da spennende å se om dette «i noe større grad» gir de nødvendige effektene.

Men hovedbegrepet fra regjeringa er midlertidige ansettelser. Regjeringa snakker ikke lenger om at fast ansettelse gir muligheter til seks måneders prøvetid, og det er midlertidighet. NHO har spurt om det, de har spurt folk som tar vekk midlertidighet under utdanning: Har du vært midlertidig ansatt? 44 pst. svarer ja, 55 pst. svarer nei. Hva er Høyres mål i den saken? Skal den opp fra 44 pst. til over 50 pst., eller hva er målet?

Arve Kambe (H) [15:35:51]: Det er kjekt å registrere at representanten Lundteigen deler vår oppfatning om at vi har klare, ambisiøse målsettinger om å få flere mennesker inn i arbeidslivet. Det kommer regjeringen til å levere på, det har vi lovet velgerne, og det er derfor vi er i gang med det. Når det gjelder midlertidighet, er det et faktum at for oss er ikke midlertidige ansettelser et mål i seg selv, det er et virkemiddel, og jeg mener at hadde Senterpartiet i åtte rød-grønne år vært med på å prøve noe mer av det, hadde vi faktisk ikke hatt så elendige resultater når det gjelder folk utenfor arbeidslivet – som Per Olaf Lundteigen har vært en representant for de åtte årene.

Derfor prøver vi nye tiltak. Vi prøver en rekke tiltak for å slå sammen Nav-tiltakene, så kom vi opp med aktivitetsplikt, og så kom vi opp med økt adgang til midlertidige ansettelser. Men det aller viktigste tiltaket er å ha konkurransedyktige bedrifter som har muligheten til å skape nye arbeidsplasser, og det gir denne regjeringen hver eneste dag fra Stortinget.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:36:57]: Likevel er situasjonen i Norge den at mange flere har vært borte i midlertidige ansettelser enn det de fleste er klar over. Jeg ble overrasket over at 44 pst. av dem som svarte i NHOs undersøkelse sa at de hadde midlertidige ansettelser, og da snakker vi ikke om det en har under utdanninga. Det er altså veldig utbredt allerede i dag.

Representanten Kambe må vel være enig i at det regjeringa legger opp til, er at det vil bli et økt omfang av midlertidige ansettelser, samtidig som regjeringa sier at fast ansettelse skal være hovedregelen. Når bikker det over til at fast ansettelse ikke lenger er hovedregelen i forhold til midlertidig ansettelse? Hva er prosenten?

Arve Kambe (H) [15:37:49]: Den rapporten – eller statistikken – som representanten Lundteigen viste til, fra NHO, viser jo nettopp at for veldig mange mennesker er midlertidig ansettelse til å begynne med i yrkeslivet – eller gjerne underveis, etter en pause fra yrkeslivet – et springbrett til å få den jobben man etter hvert satser på. Statistikk i Norge viser at halvparten av dem som er midlertidig ansatte, bare ett år etterpå er i full jobb – i den samme jobben de var midlertidig ansatt i. Det betyr at et godt samspill mellom bedrifter, ansatte og fagforeninger bidrar til at man ønsker det beste. Uavhengig av om det gjelder fast stilling eller midlertidig stilling, bunner det i grunnen i en bedrift som ser et behov, som ser et marked, og som trenger å øke bemanningen, og går det bra, får vedkommende fortsette. Der har vi alle sammen en felles interesse. Jeg tror ikke det er en brøk som avgjør dette. Det viktigste for oss er at flere går ut av arbeidsledighet, at flere går ut av Nav-tiltak, og at flere kommer over i ordinær jobb.

Kirsti Bergstø (SV) [15:38:59]: Flere har uttrykt bekymring for hvilke konsekvenser endringene i arbeidsmiljøloven vil ha for likestillingen, deriblant Likestillings- og diskrimineringsombudet. For et par uker siden la ombudet fram en undersøkelse som viser at 55 pst. av alle kvinner og 22 pst. av alle menn har opplevd diskriminering en eller flere ganger i arbeidslivet knyttet til graviditet eller foreldrepermisjon, altså er det tydelig dokumentert gjennom en omfangsundersøkelse at diskriminering knyttet til graviditet allerede er et stort problem i dagens arbeidsliv med dagens lovverk.

Mitt spørsmål er: Hvordan tror representanten Kambe at midlertidige stillinger vil virke inn i en slik virkelighet?

Arve Kambe (H) [15:39:53]: Jeg tror at et samlet storting mener at det å diskriminere folk basert på kjønn eller seksualitet – eller ved at de bidrar til å få flere innbyggere i Norge gjennom graviditet – ikke er lov. Dette er det ikke lov til å spørre om på jobbintervju, og det vil heller ikke være lov å la være å ansette eller sparke folk basert på de vilkårene. Det tror jeg alle sammen i Stortinget er enige i.

Når det gjelder om det har betydning for midlertidige ansettelser versus faste ansettelser, har det etter min me-

ning en nøytral betydning, for det samme regelverket vil gjelde for det.

Jeg vil gjerne lytte til gode tiltak for å begrense det som noen er bekymret for når det gjelder midlertidige ansettelser. Jeg tror først og fremst det er viktig å få folk i jobb, og så får vi ta det etter hvert. Jeg hører gjerne videre fra SV – om de har noen gode forslag.

Kirsti Bergstø (SV) [15:41:02]: Det store spørsmålet er hvilken behandling gravide vil få med en midlertidig kontrakt. Hva er det som vil skje hvis man er i en situasjon der magen vokser og terminen nærmer seg, samtidig som datoen for en midlertidig kontrakt er i ferd med å løpe ut? Hva vil skje med den gravides situasjon da? Det er det som er det store spørsmålet her. Er det sånn at vi er i ferd med å skape et arbeidsliv der gravide kvinner risikerer å ikke få fornyet kontrakt og ikke være sikret fast stilling fordi man er midlertidig ansatt? Er det sånn at arbeidsgivere skal kunne la være å forlenge en kontrakt eller gi noen fast ansettelse fordi man er gravid? Så vidt jeg har sett, er det ikke noen skjerming mot det i dagens lovverk, ei heller i de forsøkene på skjerming som regjeringen har lagt inn.

Arve Kambe (H) [15:42:01]: Den rød-grønne regjeringen la ikke opp til noen endringer der. SV har heller ikke noe forslag i forbindelse med arbeidsmiljøloven til en paragraf der eller en merknad, slik jeg har oppfattet det, og heller ingen forslag om det i dag. Jeg tror vi må erkjenne at dette finnes i dagens arbeidsliv. Det må løses med de lovene vi allerede har i dag. Når det gjelder midlertidighet eller ikke for dem som er ansatt i midlertidig stilling i tolv måneder, uavhengig av om de er gravide eller ei, er det opp til arbeidsgiver etter den perioden enten å forlenge den eller gi en fast ansettelse. For oss er det viktig at alle skal ha like muligheter i arbeidslivet. Og når det da nettopp gjelder den problemstillingen som SV skisserer, undrer det meg at SV ikke har noen forslag eller merknader om dette under eget kapittel i innstillingen om arbeidsmiljøloven.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:43:10]: Det var ikke helt overraskende at det som får størst oppmerksomhet også i debatten her, er midlertidige ansettelser. Derfor vil jeg starte mitt innlegg med det jeg synes er viktigst, nemlig inkludering i arbeidslivet.

Gode arbeidsplasser som inkluderer flest mulig, er det felles målet vi har. Det er det viktigste vi kan arbeide for. Det betyr at en må ta tak i dem som er på vei ut, og det betyr at en må legge til rette for å hjelpe personer som er falt ut, tilbake, eller hjelpe dem som aldri har kommet inn.

Inkluderingstilskuddet er noe jeg håper kan bidra til at en er villig til å ansette personer som trenger tilpasning på arbeidsplassen, eller at en bruker det for å hindre at noen personer forsvinner ut av arbeidsplassen. Men vi må også etterstrebe bedre bestillerkompetanse hos Nav, sånn at en får riktige tiltak til de menneskene som trenger hjelp for å komme tilbake.

En må få bedre kompetanse og bedre resultater i attføringsbransjen, i arbeidsmarkedsbedriftene, sånn at en sikrer at enda flere kommer tilbake i arbeidslivet. En må få kortere ventetid, en må få mer sømløse tiltak og en må i større grad ta i bruk det ordinære arbeidsliv, sånn at vi lykkes med at folk til syvende og sist får en egen arbeidsplass og klarer seg selv. Derfor er jeg glad for den forenklingen som vi i dag kommer til å vedta – ikke forenklingen i seg selv, men en forenkling som gjør at de menneskene som kommer inn på tiltak, lettere kan få en tilpasning til det tiltaket de allerede er i, uten å måtte vente på et nytt. Jeg er glad for at Stortinget nå slår fast at vi ønsker en opptrapping av antall tiltaksplasser, for vi ser at det er så mange mennesker med nedsatt arbeidsevne som trenger hjelp for å komme tilbake.

Jeg er glad for at en også har vedtatt at en skal få statistikk på ventetider, sånn at en hele tida kan måle hvor lang tid det faktisk tar før en får den hjelpen en trenger, og for å kunne redusere ventetida. Jeg er glad for at vi går inn for økt bruk av både midlertidig og tidsubestemt lønnstilskudd, at en øker kompensasjonen der, sånn at en forhåpentligvis også klarer å legge til rette for at flere kan få en fot innenfor arbeidslivet. Vi mener, og Arbeiderpartiet og mindretallet påpeker det i merknader, at det også er en viktig balanse der. Det er ingen av oss heller som ønsker å legge til rette for at bedriftene i stedet for å ansette personer uten lønnstilskudd, velger å vente på de stillingene de kan få lønnstilskudd for. Det er det ingen av oss som ønsker, så der forventer vi at departementet følger godt opp.

Så er jeg glad for at vi i et eget vedtak slår fast at det nye tiltaket Arbeidsforberedende trening skal være et prioritert tiltak, at det skal være et kjernetiltak for mennesker med nedsatt arbeidsevne. Uavhengig av alle diskusjonene vi har, er det en gruppe mennesker som trenger ekstra hjelp, og der skal det tiltaket prioriteres.

Til midlertidig ansettelser: Kristelig Folkeparti ønsker å harmonisere regelverket i arbeidsmiljøloven med tjenestemannsloven for å stramme inn i tjenestemannsloven og også for å gjøre det noe videre i arbeidsmiljøloven – iprivat og kommunal sektor.

Resultatet etter forhandlingene med regjeringspartiene ble at vi gikk inn for en generell adgang til midlertidig ansettelse, men med sterke begrensninger. Det er kun mulig å ansette i tolv måneder, og dersom en velger å ikke forlenge kontrakten, blir det en karantene. Det kan rett og slett føre til at når arbeidsgiver i større grad blir presset til å ta et valg etter tolv måneder, kan flere raskere komme inn og få en fast ansettelse. Og hvis de ikke ønsker å forlenge kontrakten, betyr det at de får en karantene på et år. I tillegg er det også en kvote på én eller 15 pst., som også gjør at jeg ikke tror det vil bli noe misbruk.

Vi er veldig glad for at vi endelig har fått gjennomslag for å stramme inn tida for hvor lang tid det tar før en får rett til fast ansettelse. Fireårsregelen blir treårsregel. Det er et historisk vedtak. Hvis en snakker om å styrke arbeidstakers rettigheter, er i alle fall dette med på det.

I tillegg skal vi ha mer forskning på feltet fordi det er relevant, og det er viktig. Det er ikke nødvendigvis sånn at en kan sammenlikne all internasjonal forskning med det som skjer i Norge. Vi har også sagt at vi ønsker en evaluering fordi hovedmålet vårt er å hjelpe flere inn sånn at det to-

tale antallet sysselsatte øker, ikke at en øker andelen som er midlertidig ansatt.

Det er også sterke føringer når det gjelder tjenestemannsloven. Det at en sikrer at den delen av sektorene som har flest midlertidig ansettelser skal redusere bruken av dem, er også viktig for Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [15:48:25]: Det er mye i det som representanten Ropstad sa i sitt innlegg som jeg kan si meg enig i. Spørsmålene går kanskje mer på det jeg ikke er fullt så enig i.

Representanten Ropstad nevnte det med inkludering i arbeidslivet. Under generalstreiken holdt Kristelig Folkepartis leder en appell om at partiet skulle gå imot generell adgang til midlertidige ansettelser. Avtalen på borgerlig side viser nå det motsatte. Betyr det at Kristelig Folkeparti nå også har godtatt regjeringas påstand om at en generell adgang til midlertidige ansettelser vil gi flere jobber til mennesker med nedsatt funksjonsevne – istrid med det funksjonshemmedes egne organisasjoner sier?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:49:06]: Jeg er nok fremdeles skeptisk til om det vil føre til det, men samtidig er det nettopp det vi skal evaluere, og se om det faktisk gir en inngang. Som jeg la vekt på i mitt innlegg, tror jeg det er de som er nærmere arbeidslivet som får de midlertidige ansettelsene. De som er et lenger stykke unna arbeidslivet, trenger andre typer tiltak for å hjelpes inn, tror jeg. Men det er ingen tvil om at det er bra å kunne få en fot innenfor – få lov til å prøve seg ut midlertidig. Når det gjelder f.eks. mennesker med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og andre grupper som har slitt med å få foten innenfor, tror jeg de viser at de er dyktige arbeidstakere når de får prøvd seg ut. Så i den forstand tror jeg det vil hjelpe, for å sikre at flere også ender opp med fast ansettelse til slutt.

Lise Christoffersen (A) [15:50:02]: Arbeiderpartiet har fått mange spørsmål her i dag om hva vi kommer til å reversere når vi kommer til makta igjen i 2017. Jeg har lyst til å stille det samme spørsmålet til Kristelig Folkeparti. Hvis det skulle vise seg at det er de funksjonshemmedes organisasjoner som får rett, hvis det skulle vise seg at utstrakt bruk av midlertidige stillinger får samme konsekvenser i Norge som det har vist seg å få i andre land, bl.a. Sverige, vil da Kristelig Folkeparti bli med på en reversering av det de nå er med på å vedta i dag?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:50:42]: Ja, det vil jeg være med på.

Mitt mål med – eller totalen av – det vi vedtar i dag, er å sikre at flere inkluderes i arbeidslivet. Når man ser på de innstrammingene som vi sender beskjed om at vi ønsker i tjenestemannsloven, vet man at 11–12 pst. av de midlertidige er i offentlig sektor, mot ca. 6 pst. i privat sektor, og i høyere utdanning og forskning tror jeg andelen er opp mot 20 pst. – der ønsker vi en reduksjon. Grunnen til at vi sier ja også til det som går på generell adgang, er de tydelige begrensningene som ligger der, og i tillegg det som ligger i treårsregelen. Men hvis det viser seg at man istedenfor å utvide antall sysselsatte bare øker andelen midlertidige og reduserer andelen faste, har vi ikke lyktes med grepet. Hvis evalueringa dermed viser at dette ikke fungerte, har jeg ingen prestisje på det, og jeg er ikke redd for å reversere det og heller satse på noe annet.

Lise Christoffersen (A) [15:51:47]: Jeg la merke til at Ropstad i sitt innlegg var glad for treårsregelen, som setter grensen for midlertidighet. Men jeg la også merke til at Ropstad omtalte treårsregelen i veldig generelle vendinger og ikke la så veldig mye vekt på at vi med det forslaget som foreligger fra regjeringspartiene og støttepartiene, faktisk får en fireårsregel for noen og en treårsregel for alle.

Nå har jo Arbeiderpartiet – sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – fremmet forslag om en treårsregel for alle. Er Kristelig Folkeparti allerede i dag rede til å støtte det forslaget?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:52:20]: Vi har jo programfestet en toårsregel, så egentlig burde jeg kanskje heller ha foreslått det.

Nei, det er slik at vi har inngått en avtale med regjeringspartiene og med Venstre. Vi er veldig godt fornøyd med at vi klarte å rikke det som virket som en hellig regel, fire år. Derfor anser vi dette som en start.

Så handler det om balanse. I visse jobber, f.eks. vikariat, vil det kanskje være uhensiktsmessig å dra dette for langt ned. Hvis en er ute i fødselspermisjon osv., vil små bedrifter plutselig sitte med to ansatte. Så jeg ser også noen utfordringer med det. Men det at en iallfall har fått treårsregelen for en del av stillingene, er en stor seier for Kristelig Folkeparti og for Venstre. Det er noe vi er godt fornøyd med. Vi skulle gjerne ha fått til en enda tidligere regel enn det vi gjør i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:53:19]: Kristelig Folkeparti har et varmt hjerte for de menneskene som sliter – det hørte vi også i innlegget her. De som med sin arbeidsevne kan yte i arbeidslivet, er en gruppe som må løftes opp og fram.

Lønnstilskudd er et virkemiddel – tidsbestemt, tidsubestemt. Jeg legger merke til at regjeringa er veldig forsiktig med gradering av hva satsinga skal gå ut på. Mitt første spørsmål er: Nav har rimelig god oversikt over dem som er gode søkere med hensyn til lønnstilskudd – de som har best nytte av en sånn ordning. Vil Kristelig Folkeparti ha den ambisjonen at ordninga tilføres penger, slik at alle de som vil ha nytte av en sånn ordning, kan få det, i henhold til Nav – og dermed få en bedre livssituasjon ved å kunne yte etter evne og få lønn kombinert med det en får av arbeidsgiver, slik at en har en inntekt å leve for?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:54:22]: Hvis jeg oppfatter spørsmålet riktig, er vel ikke det vi gjør gjennom vedtak i dag, en blankofullmakt til at alle som står i kø, vil få tiltaket. Men vi har gitt tydelig signal om at vi ønsker større bruk av lønnstilskudd, også det at en får nye former for både midlertidige lønnstilskudd og tidsubestemte lønnstilskudd, og at en øker satsen på dette.

Jeg kan love representanten Lundteigen at når vi kommer til budsjettforhandlinger osv., er dette et av de tiltakene som vi ønsker å satse på, for jeg tror – som representanten sier – at dette er et av de virkemidlene som kan føre til at en får sikret flere inn i arbeidslivet.

Som jeg også sa i mitt innlegg, er det en balanse her, for en ønsker heller ikke en innelåsing – at en ser at arbeidsgiver, som kanskje kunne klart å ansette en person 100 pst. og betalt ham 100 pst. selv, nyter godt av et tilskudd fra staten. Derfor er dette også en side av det med lønnstilskudd som jeg ønsker å følge tett.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:55:19]: Det har vært mange motforestillinger mot å oppskalere denne ordninga tidligere. Jeg føler også at dette er til stede nå i det som blir sagt, og i det som står i dokumentene fra regjeringa. Men vi får følge med og se om det blir et løft for disse menneskene. Tida vil vise det.

Mitt andre spørsmål handler om varig tilrettelagt arbeid. Varig tilrettelagt arbeid har endelig fått en egen post på statsbudsjettet. Det har blitt tatt veldig godt imot. Samtidig kom det nå fra regjeringa, i Meld. St. 14 for 2014–2015 om kommunesentraliseringa, at regjeringa ønsker å utrede en ny finansiering og forvaltning, hvor en overfører dette fra delvis statlig ansvar til å bli et fullstendig kommunalt ansvar.

Hvordan stiller Kristelig Folkeparti seg til en sånn utvikling av ordninga med varig tilrettelagt arbeid?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:56:19]: Takk for spørsmålet. Jeg la merke til at det kom i proposisjonen fredag. I utgangspunktet burde vel både Kristelig Folkeparti og Senterpartiet si at det var flott at man ønsker å overføre oppgaver til kommunene, men jeg må si at Kristelig Folkeparti er mer skeptisk til den overføringen, fordi vi frykter at det å overføre ansvar for VTA-tiltak til kommunene kan bety nedprioritering av tiltakene. En skal ha like rettigheter, som det ble referert fra Victor D. Norman.

Jeg har lært meg at når det kommer et sånt forslag og saken ligger i Stortinget, er det lurt å ikke uttale seg på vegne av hele partiet før vi har diskutert det. Men i utgangspunktet er det vår holdning at vi ønsker å ha det statlig.

Ingunn Gjerstad (SV) [15:57:14]: Representanten Ropstad er glad for at treårsregelen ikkje er for fire år. Mitt spørsmål handlar om føresegna om karantene, det at ein då etter tre år ikkje skal kunna ta ei ny mellombels tilsetjing. Det står:

> «§ 14-9 nytt syvende ledd skal lyde:
>
> Reglene i dette ledd gjelder ansettelser etter første ledd bokstav f for arbeidsoppgaver av samme art innenfor virksomheten.» osv.

Då lurer eg på korleis ein skal tolka dette med karantene i f.eks. den delen av arbeidslivet som daglegvarehandelen er, der ein har ulike avdelingar og folk kan jobba i frukta, i kassa, eller på lageret, og i hotell, der ein har ulike avdelingar: Ein kan vera i oppvasken den eine staden og ein kan ha reinhaldet den andre staden.

Korleis skal ein forstå denne paragrafen? Kan ein risikera at folk vil gå utan fast tilsetjing i minst tre år pluss tre år – og kanskje ikkje får bustadlån?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:58:23]: Nei, det kan en ikke. Karantenetida vil være slik at når året er gått, vil bedriften måtte ta stilling til om en ønsker å ansette fast. Hvis en da ikke ønsker å ansette personen som er inne på vilkår om generell adgang, fast, betyr det at en får 12 måneders karantene. Så kan en igjen velge å ansette en ny på generell adgang. Det betyr, som jeg sa i mitt innlegg, at i stedet for at en kanskje går tre – i dag fire – år før en får den faste stillingen, presser en arbeidsgiver til å måtte ta stilling til om en ønsker å ansette fast allerede etter ett år.

Det er riktig at man kan veksle. For eksempel etter ett år på generell adgang kan man velge å ansette som vikar, men da slår treårsregelen inn, sånn at man i alle fall etter tre år skal ha rett på en fast ansettelse.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:59:40]: Det har skjedd en radikal endring i arbeidslivet de siste tiåra. De av oss som har god utdanning, fast jobb og trenger god norskkunnskap som arbeidsspråk, har hatt en utrolig realinntektsøkning – om lag 50 pst. de siste 15 åra. Det er nærmest uvirkelig.

Vi på Stortinget, ansatte eller representanter, tjener på denne utviklinga i arbeidslivet. Vi tjener på kombinasjonen av å tjene bra og ha gode lønns- og arbeidsvilkår og ha tilgang på billige tjenester – tjenester laget av folk på lav lønn i utlandet, eller produsert i Norge av folk som arbeider for langt lavere inntekt enn tariff.

Det er en akselererende utvikling med større forskjeller i arbeidsinntekt. Når vi i tillegg har økende forskjeller i arbeidsfrie inntekter mellom ulike grupper, blir det sjølsagt ulik formuesfordeling, det blir forskjeller i den økonomiske totalsituasjonen som folk er i. Dette bryter med jambyrdigheten, jambyrdigheten som er Norges historiske europeiske fortrinn. Det er utrolig viktig å være klar over det som skjer.

EØS-avtalen har fungert i over 20 år, med fri bevegelse av arbeidskraft innen EU/EØS-landene. Fra 2004, med østutvidelsen, fikk vi en radikal økning i arbeidsinnvandringa. Per Rune Henriksen fra Arbeiderpartiet beskrev utviklinga innenfor sitt fag, tømrerfaget, og situasjonen til sine tidligere arbeidskollegaer på en god måte.

Vi i Senterpartiet beskriver i våre generelle merknader styrken i det norske arbeidslivet. Vi beskriver styrken med høy sysselsettingsgrad, høy gjennomsnittlig arbeidstid per person i yrkesaktiv alder – viktige forutsetninger for finansiering av universelle offentlige rettigheter framover. I meldingsdelen av denne proposisjonen er det etter Senterpartiets vurdering underkommunisert at som følge av økt arbeidsinnvandring er vi nå inne i en utvikling med fallende sysselsettingsgrad og lavere gjennomsnittlig arbeidstid per person i yrkesaktiv alder. Senterpartiet mener at det bare gjør vondt verre hvis vi prøver å løse framtidas utfordringer knyttet til finansiering av våre felles velferdsordninger med arbeidsinnvandring, som følge av nettopp

fallende sysselsetting fra den økte arbeidsinnvandrerandelen i befolkningen.

Framfor å satse på arbeidsinnvandring for å løse oppgavene våre mener Senterpartiet vi må prioritere å få enda flere av våre innbyggere i arbeid. Folk må odles og skoleres, samtidig som det må legges til rette for at landets innbyggere skal kunne ta del i det norske arbeidslivet på norske lønns- og arbeidsvilkår. Dette er en formidabel politisk oppgave, som Senterpartiet vil prioritere svært høyt.

Som mange her i dag har beskrevet ut fra erfaring, utfordrer EØS-innvandringa lønnsdannelsen i Norge negativt, spesielt i yrker der en ikke trenger å mestre norsk som arbeidsspråk. Senterpartiet mener at Stortinget for å unngå dette må vedta lovverk som regulerer tilbudet av utenlandsk arbeidskraft, og vi fremmer derfor forslag om at Stortinget ber regjeringa om å arbeide for reguleringer med formål å avgrense arbeidsinnvandringa fra EØS-området.

Svake grupper i arbeidslivet i dag taper når tilgangen på billig, ung og flittig arbeidskraft – og jeg kan ikke få understreket nok dette med flittig arbeidskraft – som kommer gjennom arbeidsinnvandringa, er så stor som den er i dag. Dette må vi snakke høyt om. Det skulle vært gjort for lenge siden av flere partier.

Senterpartiet mener at vi trenger langt sterkere virkemidler for å øke etterspørselen etter de gruppene av folk som taper i arbeidslivet. Her er ordningene med lønnstilskudd viktig. Jeg håper at de vage formuleringene som kommer i meldingsdelen, blir gitt et helt annet innhold, slik at det kan bli noe ut av det.

Ellers: Når det gjelder ordningen med varig tilrettelagt arbeid, den såkalte VTA-ordninga, er det viktig at den fortsatt blir statlig delfinansiert og er en statlig ordning. Det er veldig sentralt, og en veldig kjær ordning for de mange som har glede av det.

Det er en galopperende vekst i bemanningsselskapene, og stadig flere som har kontraktsformen fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. Det viser nå at Stortinget må ta fatt i definisjonen av «fast ansettelse» og «midlertidig ansettelse», og en må også gjøre kontraktsformen fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag ulovlig. Det er svært viktig at vi gjør det, for vi kan ikke ha det uvesenet som utvikler seg nå, at folk får inntrykk av at det er en fast ansettelse, og så er realitetene noe helt annet. Det skulle vært unødvendig at vi skal definere fast ansettelse, men det er det nå behov for.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten tolker representanten dit hen at han tok opp forslaget?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:04:46]: Det er helt korrekt. Senterpartiet vil også stemme for forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [16:05:09]: Jeg tror jeg fortsetter der jeg stoppet i forrige runde. Representanten sier at han ønsker å holde andre arbeidstakere ute fra Norge. I forrige spørsmålsrunde stilte jeg spørsmål om Norden og Europa. Slik jeg forsto representanten, ønsket han å holde folk utenfor Norden utenfor arbeidslivet. Da spør jeg: Hvordan, rent praktisk, ønsker representanten Lundteigen å holde andre arbeidstakere fra Europa utenfor Norge?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:05:42]: Det er ikke korrekt det som blir sagt. Jeg ønsker ikke å holde arbeidstakere utenfor Norden ute fra det norske arbeidsmarkedet. Det vi sier, er at vi vil regulere arbeidsinnvandringa. Vi vil ha et annet system enn det som er i dag, hvor det er fri arbeidsinnvandring. Vi ønsker å ha forhold som er slik at de som kommer og ønsker å komme til Norge, har en sikkerhet for at de har arbeid når de kommer hit. Dermed kan vi også sikre at det ikke medvirker til at vi forstyrrer det norske arbeidsmarkedet på en måte som gjør at de grupper som i dag blir presset nedover i lønns- og arbeidsbetingelser, blir utsatt for en slik adferd. For det er det jo ingen som her i denne sal har sagt at de ønsker, det bare blir sånn som følge av den frie arbeidsinnvandringa etter EØS-avtalen.

Bengt Morten Wenstøb (H) [16:06:41]: Slik jeg har forstått Senterpartiet, ønsker man å gå inn for et aktivitetstilbud og ikke en aktivitetsplikt. Jeg vil gjerne at representanten redegjør litt nærmere for det, for slik jeg forstår det, ligger det i et aktivitetstilbud at man allerede har tilbudet, og så er det et spørsmål om mottaker ønsker å ta imot tilbudet eller ikke. Det må jo virke ganske byråkratiserende.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:07:08]: Den forrige regjeringa satte i gang noe som var veldig bra, og det var kvalifiseringsprogrammet. Det gikk ut på at de som mottok sosialhjelp i kommunene, skulle få anledning til å gå igjennom et tilbud hvor en kunne få avklart sin arbeidsevne. Dermed skulle en nå det målet at de som ikke hadde arbeidsevne, skulle kvalifisere for uføretrygd, og de som hadde arbeidsevne – til enten hel- eller deltid – skulle få et tilbud der. Det er dette – som for så vidt også regjeringa er noe inne på, det å øke tilbudet av den type arbeidsplasser for den type mennesker – som er viktig. Senterpartiet ser det ikke som annet enn at vi ikke greier å få det til uten at det offentlige er en slags fødselshjelper overfor de arbeidsgivere som er interessert i å gjøre det, slik at summen av arbeidsinnsats – og det offentliges innsats – skal medvirke til at den arbeidskaren eller -kvinnen som det gjelder, skal kunne få en inntekt som en kan leve av. Det er en ordning som bør utvikles, og det er en mye mer positiv ordning enn å begynne å snakke om juridisk plikt for å kunne motta sosialhjelp.

Tor André Johnsen (FrP) [16:08:30]: Først må jeg si meg litt forundret over hvordan Senterpartiet selv i en sak om arbeidsmiljøloven klarer å skrive merknader om norsk valutapolitikk, eksport av norske velferdsordninger og EØS-avtalen. Senterpartiet er til og med så negative

til EØS-avtalen at de fremmer forslag om å begrense innvandringen fra EØS-området, som forrige representant var inne på. Samtidig ønsker de ikke at innvandringen fra verden utenfor Europa skal begrenses. Hvordan kan representanten fra Senterpartiet mene at arbeidssøkere fra våre viktigste handelspartnere er vanskeligere å integrere enn folk fra andre land?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:09:14]: Det å ha full sysselsetting henger sjølsagt sammen med lønnsomheten i næringslivet. Vi har nå vært i en situasjon hvor den norske krona har fått en lavere verdi, og jeg regner også med at Fremskrittspartiet her i salen er enig med sin leder, Siv Jensen, som har sagt at det er veldig bra at vi har egen valuta som da kunne brukes som såkalt naturlig stabilisator for å sikre aktiviteten i Norge. Derfor tok vi inn valutaspørsmålet, EØS-avtalen i dette, på samme måte som Siv Jensen og regjeringa har tatt det inn.

Når det så gjelder arbeidsinnvandringa utenfor EØS-området, er den klart regulert. Det er klare regler for hvem som får arbeidstillatelse i Norge utenfor EØS-området. Det er ingen i denne salen som har gått inn for å forandre en regulering av den arbeidsinnvandringa. Der står Senterpartiet trygt, som de andre partiene.

Tor André Johnsen (FrP) [16:10:15]: Jeg kommer fra et landbruksfylke og har plukket poteter og stein siden jeg var tolv år gammel, og da var det viktig «å stå opp om mårra'n» – det er vel det begrepet som tidligere arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen innførte, og som Robert Eriksson også har vist til flere ganger. Jeg har også lært meg at bønder står opp om mårra'n, og at de som jobber i primærnæringene, står på og er hardt arbeidende. Slik jeg kjenner Lundteigen, er vel også han en hardt arbeidende morgenfugl som ser viktigheten av aktivitet eller arbeid både for den enkelte og for samfunnet. Når en ser spesielt på de gode erfaringene man har i Drammen vedrørende aktivitetsplikt, og man ser at det fungerer, færre går på sosialhjelp og flere kommer seg i jobb, ønsker virkelig ikke Senterpartiet å videreføre slike gode resultater i resten av landet?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:11:06]: Det er ingen som tar skade av å arbeide litt, og de færreste tar skade av å arbeide hardt òg. Men det vi snakker om nå, er aktivitet. En må jo forstå folks situasjon, en må få utøve litt klokskap, en må jo utøve litt menneskekunnskap. Det nytter ikke å tvinge folk hvis en ikke er motivert for det sjøl. Jeg syns det viser at den juridiske aktivitetsplikten overser den livssituasjonen som disse menneskene er i. Når en reiser rundt og snakker med dem, er det en gruppe som har opplevd ganske vanskelige ting. Jeg mener da at vi bør prøve å opptre med en menneskelig varme og prøve å medvirke til at de får en arbeidsmulighet, for de fleste har noe godt i seg og ønsker å utvikle det dersom en får mulighet til det. Det er mye mer konstruktivt enn å snakke om juridisk aktivitetsplikt.

Sveinung Rotevatn (V) [16:12:24]: Senterpartiet føreslår i dag at regjeringa skal arbeide for reguleringar med føremål å avgrense innvandringa frå EØS-området. Og i innstillinga seier Senterpartiet i ein merknad:

> «Framfor å satsa på innvandring for å løysa oppgåvene våre, meiner denne medlemen at Noreg må prioritera å få endå fleire av landets eigne innbyggjarar i arbeid.»

I Politisk kvarter den 20. mars sa representanten Trygve Slagsvold Vedum at Senterpartiet er oppteke av opne dører, og at Senterpartiet har mykje til felles med Venstre. Men med ordbruken i denne innstillinga kan eg vanskeleg sjå kva vi har til felles i alle fall på dette punktet.

På den andre sida sa Framstegsparti-statsråd Solveig Horne til Aftenposten den 16. mars:

> «Jeg mener at innvandring er bra for samfunnet. Vi ville ikke klart oss uten den innvandringen vi har. (…) Hadde vi ikke hatt den arbeidsinnvandringen, ville det vært vanskeligere å gjøre det som er viktig for landet.»

Er Senterpartiet av den oppfatninga at Framstegsparti-statsråd Horne er for innvandringsliberal?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:13:27]: I den innstillinga som vi nå har, og for så vidt i andre innstillinger også, går Senterpartiet inn i spørsmålet om hvordan arbeidsinnvandringa fungerer. Vi viser hvordan den påvirker sysselsettingsgraden. Vi viser hvordan den påvirker verdiskapinga. Vi viser her at det er en annen realitet enn folk flest er klar over. At arbeidsinnvandring er det som skal løse Norges utfordringer, mener Senterpartiet er feil. Vi ønsker at vi skal odle den arbeidskraften som vi har i landet.

Det har vært mange her nå fra regjeringspartienes side som har sagt at det er så mange som er utafor arbeidsmarkedet. Ja, det er en enorm ressurs. Det er en enorm ressurs som vi må bruke – en enorm mulighet – men det vil kreve ganske offensive tiltak å få til en endring.

Når det så gjelder partiet Venstre, tror jeg Slagsvold Vedum tenkte på det gamle Venstre, ikke dagens nyliberalistiske Venstre.

Sveinung Rotevatn (V) [16:14:31]: Eg har forstått at Senterpartiet fekk nok av det gamle Venstre, sidan dei braut ut av det i 1920.

Eg vil åtvare mot at vi skal skape ei motsetning mellom det å ta imot menneske som kjem til Noreg og ønskjer å arbeide, og det å inkludere fleire norske statsborgarar i arbeidslivet. Dette er eit openbert tilfelle der vi skal seie ja takk, begge delar, for talet på arbeidsplassar er jo ikkje eit nullsumspel, tvert imot har vi vekst i økonomien vår, og vi har hatt det i mange år.

Eg må seie at eg undrar på kven det er Senterpartiet har snakka med rundt omkring i landet, når dei no har denne faktisk mest restriktive haldninga til arbeidsinnvandring i Stortinget. Gardsbruk, kyrkjer, sjukehus, legekontor og butikkar over heile landet har teke imot mange dyktige arbeidsinnvandrarar frå Sverige, Tyskland og Frankrike dei siste åra. Eg trur ikkje dei ville klart seg utan, men det er mogleg Senterpartiet har ei anna oppfatning.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:15:35]: Det er ikke bare at de er dyktige, de er også svært flittige. Det er svært mange av de arbeidsinnvandrerne som kommer til Norge

fra EØS-området, som er utrolig gode arbeidsfolk. De gjør en fantastisk god innsats, og Senterpartiet ønsker å ta imot dem og inkludere dem. Men vi har gjennom erfaring sett og lært at det er en fordel å ha virkemidler som gjør at en har rimelig kontroll over situasjonen i en totalitet, for det som utvikler seg i dag i det norske arbeidsmarkedet, er at en rekke grupper får en svakere stand og stilling. Vi ser det på ungdommen, som ikke utdanner seg i en rekke fag som trengs for å bygge Norge. Sånn kan det ikke være, etter Senterpartiets syn. For Venstre er det ikke noe problem, men der har vi en uenighet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sveinung Rotevatn (V) [16:16:48]: Noreg har ei relativt låg arbeidsløyse, og det har vi hatt lenge. Samtidig er det altfor mange som står utanfor arbeidslivet. Desse er anten ikkje ein del av statistikken i det heile – t.d. dei anslagsvis 40 000 under 30 år som verken er i jobb, under utdanning eller del av Nav-systemet – eller blant dei 650 000 som står heilt eller delvis utanfor arbeidslivet gjennom å nytte seg av ulike ordningar i Nav. Mange vil aldri kome i arbeid, og det å vere sjuk – kortvarig eller langvarig – er ikkje noko ein skal skamme seg over. Tvert imot er det jo nettopp derfor vi har eit sosialt tryggingsnettet, slik at alle skal få moglegheit til å leve verdige liv uavhengig av personlege forhold.

Samtidig må vi innrømme at vi ikkje er gode nok til å inkludere dei i arbeidslivet som kunne gjort ein innsats med betre tilrettelegging. Noko av dette handlar om eit stivbeint regelverk, som kan vere til hinder for at folk får sjansen til å prøve seg. Noko handlar om støtteordningar, som ikkje i tilstrekkeleg grad oppmuntrar til aktivitet.

I dag gjer Stortinget viktige vedtak for å sikre at vi kan inkludere fleire i arbeidslivet. I meldingsdelen av Prop. 39 L er det ein god og grundig gjennomgang av verkemiddel vi har i arbeidsmarknadspolitikken, og eg oppfattar det slik at stort sett alle forslaga og skildringane som regjeringa her kjem med, samlar brei støtte i Stortinget. Meir kontroversielt har forslaget om å gje ein generell tilgang til mellombels tilsetting vore. Venstre er for dette. Vi meiner det vil gje større moglegheit til at fleire får prøvd seg i arbeidslivet, får vist kva dei er gode for og forhåpentleg få ein fast jobb etter kvart. Forslaga er ramma inn av strenge reglar kva gjeld prosentvis del av arbeidsstokken, og kva gjeld føresegner om karantene, så potensialet for misbruk er etter Venstres syn minimalt.

Samtidig har vi vore opptekne av at vegen til fast jobb bør bli kortare enn det han er i dag. Derfor har vi i mange år vore kritiske til den såkalla fireårsregelen og ønskjer å stramme inn den. Det får vi gjennomslag for i dag. Dette er eit syn som Venstre og Kristeleg Folkeparti har stått aleine om i Stortinget, og det er derfor gledeleg at eit fleirtal i dag seier at dei som er mellombels tilsette, i vikariat, på generelt grunnlag – dei to i kombinasjon, eller i kombinasjon med ei prosjektstilling – skal ha krav på fast jobb etter tre år. Dette var eit viktig krav frå Venstres side då vi gjekk inn i forhandlingar om ei ny arbeidsmiljølov.

Eit anna viktig krav for oss, som vi i dag får gjennomslag for, er at vi må få bukt med mellombelse stillingar i staten. Der høvet til å bruke mellombelse tilsetjingar har vore svært «smal» etter arbeidsmiljøloven, har den vore desto større i staten. Det handlar både om lovverket, dvs. tenestemannslova og universitets- og høgskulelova, men også om for dårleg arbeidsgjevarpraksis. I dag ber stortingsfleirtalet om at regjeringa – gjennom dei to utvala som er sette ned – skal kome til Stortinget med forslag som minskar bruken av mellombelse stillingar i staten. Dette er viktig for å skape større likskap mellom sektorane i arbeidslivet, både kva gjeld regelverk og kva gjeld praksis.

Eit forslag som Venstre derimot har vore meir skeptisk til, er innføringa av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakarar. Ikkje fordi vi ikkje trur at aktivitet kan vere bra, men fordi dette er ei ordning som kommunane har ansvaret for, og vårt generelle utgangspunkt er at vi har tillit til lokaldemokratiet. Vi har likevel, som del av forliket mellom Venstre, Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, gått med på at aktivitet ikkje berre skal vere ei moglegheit, men at det skal vere hovudregelen.

Vi føler oss tilstrekkeleg trygge gjennom dei viktige merknadene som er komne på plass, der vi sikrar stor lokal handlefridom i gjennomføringa av aktivitet, der vi sikrar at finansieringa av eventuelle ekstrautgifter for kommunane skal følgje med, og der vi sikrar at byråkratiet rundt dette blir halde på eit absolutt minimum. Då står det sjølvsagt berre att å håpe – og det gjer vi – at tiltaket som no blir vedteke, vil ha gode resultat, og at flest mogleg kjem seg ut i ordinært arbeid eller utdanning etter kort tid. Det trur eg vi alle er einige om.

Venstre meiner at desse to sakene sett i samanheng, Prop. 48 L og Prop. 39 L, legg eit godt grunnlag for eit meir moderne arbeidsliv, der vi jobbar for å redusere utanforskapen, der fleksibiliteten på den enkelte arbeidsplass blir styrkt, og der det sosiale tryggingsnettet rundt dei som fell utanfor, oppfordrar til å kome raskast mogleg inn i arbeidslivet. Kort sagt: Vi gjer døra inn til arbeidslivet meir open og vegen til fast arbeid kortare.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [16:22:10]: Som representanten Rotevatn nevnte, gikk Venstre høyt ut på banen inn i forhandlingene med regjeringspartiene og ville endre fireårsregelen for fast ansettelse til en toårsregel for alle. Den ambisjonen Venstre hadde, ble forhandlet ned til å bli en treårsregel for noen, men ikke for alle. Det framstår underlig at Venstre har gått med på å skape et A-lag og et B-lag blant midlertidig ansatte, skape en uklar arbeidsmiljølov som blir vanskelig å forstå, bruke og håndheve. Synes representanten Rotevatn at resultatet fra forhandlingene med tre år for noen, men ikke for alle, er å foretrekke, eller ville representanten fortsatt helst sett at flertallet i dag vedtok én regel for alle og strammet inn fireårsregelen til en treårsregel, slik Arbeiderpartiet foreslår?

Sveinung Rotevatn (V) [16:23:01]: Representanten føretrekkjer sitt eige partiprogram. Det er det eg gjekk til val på, og det er det som er mitt mandat i denne salen og mitt mandat i forhandlingane med dei andre borgarlege partia.

Eg vil understreke kva utgangspunktet var her. Utgangspunktet er at vi – om ikkje i åtte år, så i alle fall i mange år – masa på dei raud-grøne partia om at vi ønskte å stramme inn fireårsregelen. Han var heilag, det var umogleg å sjå på, det gjekk ikkje an. Det var berre Venstre og Kristeleg Folkeparti som ønskte å stramme han inn då vi fekk denne saka på vårt bord i Stortinget. Vi har brukt forhandlingsposisjonen vår til å sikre fleirtal for ei innstramming. Går det like langt som Venstre i utgangspunktet ønskte? Nei, det gjer det ikkje, men det sikrar at vegen til fast arbeid blir kortare. Ikkje minst sikrar det at dei som driv og sjonglerer mellom ulike heimlar for det som i realiteten er eit fast behov, etter tre år blir pålagde å gjere det til ei fast stilling. Det er Venstre godt fornøgd med, og vi er godt fornøgde med at Arbeidarpartiet har snudd, sjølv om det skjedde i aller siste sving.

Anette Trettebergstuen (A) [16:24:04]: Vi skrev allerede i arbeidslivsmeldingen at det var behov for å se på fireårsregelen, og nå foreslår vi en treårsregel for alle. Det blir enkelt å forstå, enkelt å bruke og bedre rettigheter for alle midlertidig ansatte.

Venstre mente før og under forhandlingene at alle midlertidig ansatte skulle ha den samme årsregelen for når økt stillingsvern slår inn, og da to år. Jeg fikk ikke svar på spørsmålet mitt i forrige replikk, så jeg gjentar spørsmålet: Mener representanten Rotevatn at forhandlingsløsningen Venstre nå har fått i stand med tre år for noen, fire år for andre – et rotete regelverk som blir vanskeligere å forstå – er en bedre løsning enn én regel for alle, der alle midlertidig ansatte, uansett grunnlag, får tre år slik Arbeiderpartiet foreslår?

Sveinung Rotevatn (V) [16:24:54]: Eg trur eg sa det ganske tydeleg i mitt første innlegg at den beste løysinga er Venstre sitt forslag, som i og for seg heller ikkje Arbeidarpartiet går inn for. Det er mogleg ein skreiv i arbeidslivsmeldinga at det var behov for å sjå på noko. Er det noko dei raud-grøne var flinke til, var det å skrive i ulike meldingar at det var behov for å sjå på ting. Ein såg tydelegvis både lenge og vel, for det skjedde veldig lite. Det har det heller ikkje gjort i denne saka før det var sikra eit breitt fleirtal på ikkje-sosialistisk side for å stramme inn fireårsregelen. Kvifor Arbeidarpartiet ikkje kunne kome med sitt syn på denne saka før vi var ferdigforhandla, kan berre Arbeidarpartiet svare på sjølv. Eg trur eg veit kva svaret er. Det er heller ikkje sikkert at Arbeidarpartiet sitt forslag gjeld for alle. Det gjeld for ein heimel til i den paragrafen det er snakk om. Det vi er opptekne av, er å sørgje for at vegen til fast jobb blir kortare. Det blir gjort no, og så blir døra inn opnare. Det er framleis Arbeidarpartiet imot, og det brukar dei mykje energi på å kjempe mot. Dei seier til og med at dei skal reversere det, og det er ein av mange gode grunnar til at fleirtalet som er i denne salen, bør få bli etter valet i 2017.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:26:08]: Stadig flere blir ansatt i bemanningsselskaper. Svært mange fra Øst-Europa får en fot innenfor det norske arbeidslivet gjennom bemanningsselskaper. Stadig flere opplever folk fra bemanningsselskaper på sin arbeidsplass. Det er selskaper som leier inn folk, leier ut folk og ikke har noen egen produksjon. Så har det utviklet seg en ansettelsesform i disse bemanningsselskapene som er fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag – fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. Er dette en lovlig form for fast ansettelse etter Venstres syn?

Sveinung Rotevatn (V) [16:26:57]: Eg vil få understreke at eg har absolutt ingenting imot – og Venstre har absolutt ingenting imot – at folk frå Aust-Europa får ein fot innanfor det norske arbeidslivet, det vere seg gjennom bemanningsselskap eller andre tilsettingsformer. Det synest eg er positivt.

Så deler eg for så vidt bekymringa som representanten Lundteigen og andre har om at bemanningsbransjen ikkje bør vere hovudvegen inn i arbeidslivet for folk. Eg registrerer jo at med dei lovendringane vi no gjer, er det særleg ein bransje som har vore skeptisk, og det er nettopp bemanningsbransjen, grunna dei endringane ein gjer rundt mellombelse stillingar, og sørgjer for at det blir ein veg inn i det ordinære arbeidslivet utanom bemanningsbransjen. Det er ikkje med det sagt at bemanningsbransjen er eit problem i seg sjølv, men eg trur vi alle er einige om at hovudvegen inn i arbeidslivet bør vere gjennom ordinær tilsetting. Så det at folk får jobb, det synest eg er fint. At dei får jobb gjennom bemanningsselskap er fint, men det aller beste er om dei kjem inn på ordinært vis.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:28:04]: Det er mange som snakker om fast tilsetting, og at det skal være hovedregelen. Det er få som snakker om at en ved fast tilsetting har også en prøvetid, som gjør det til en veldig god ordning. Men mitt spørsmål var om det som nå utvikler seg i et rasende tempo, nemlig at det er folk i bemanningsselskapene som får en arbeidskontrakt som heter fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. Statsråden har tidligere sagt at han ikke ønsker å behandle dette politisk, få en politisk avklaring. Statsråden har sagt at det må opp for domstolene. I domstolene opplever en at de som kommer opp i en situasjon som dette fra bemanningsselskapenes side, inngår forlik, så det kommer ikke opp der. Så mitt spørsmål er igjen: Er fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag å karakterisere som fast ansettelse etter Venstres definisjon?

Sveinung Rotevatn (V) [16:29:05]: Eg trur det går fram av representanten Lundteigens eige spørsmål at dette ville det vore ein fordel å få ei juridisk avklaring på, gjerne gjennom domstolsapparatet, der ein gjer slikt. Men når det er sagt: Eg er i og for seg einig i at dette er ei problemstilling som det er verdt å gå nærmare inn på. Den har ikkje vore så veldig mykje omtalt før dei siste par månadene, men eg vil seie det sånn at eg er einig i at dette er noko ein bør sjå på, men primært burde dette fått ei rettsleg avklaring før ein eventuelt gjer noko politisk.

Når det gjeld prøvetid, som representanten Lundteigen er innom i byrjinga av replikken sin, så er jo det viktig, men eg trur det er grunn til å understreke at det er noko anna enn dei heimlane som finst for mellombelse tilsettingar i arbeidsmiljølova i dag og den heimelen som blir lagt til i

bokstav f. Det som veldig mange bedrifter seier, er at dei kjem til å tilsette fleire, ta større sjansar, utvide, satse, dersom dei får høve til å tilsette fleire, slik dei no får av stortingsfleirtalet. Det trur eg er bra for næringslivet, og det trur eg er bra for dei arbeidstakarane det gjeld.

Kirsti Bergstø (SV) [16:30:15]: Jeg må innrømme en viss overraskelse over at Venstre gikk inn for å innføre en aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. SV og Venstre deler nok visjonen om at alle skal ha en meningsfull aktivitet, men det gjøres etter vårt syn ikke gjennom en arbeidsplikt for sosialhjelpsmottakere, men tvert imot ved å styrke ordninger som vi vet virker, som kvalifiseringsprogrammet, som gir tett, individuell oppfølging og noe mer å rutte med for dem som deltar i det.

Jeg lurer på hvilke virkemidler som er utløst lokalt, som gjør at Venstre har fått tro på at det likevel er riktig å gå inn for en arbeidsplikt for mennesker som skal motta sosialhjelp.

Sveinung Rotevatn (V) [16:31:19]: Eg trur først det er viktig å understreke at det ikkje er snakk om ei arbeidsplikt som er innført; det er snakk om ei aktivitetsplikt. Det ein får plikt til å tilby, er ikkje berre arbeid; det kan vere andre ting – det kan vere utdanning, det kan være ulike tiltak, det kan vere avrusing, det kan vere jobbsøking. Men det er også rett, som eg nemnde i mitt hovudinnlegg, at vi i Venstre i utgangspunktet var skeptiske til det forslaget som kom, og det var hovudsakleg ut frå vårt syn på lokaldemokratiet. Dette er jo ei ordning som er finansiert av kommunane, og vi ønskjer størst mogleg handlefridom for dei, med omsyn til korleis dei vil stille vilkår, slik mange gjer i dag. Så ser vi at veldig mange kommunar har stor suksess med nettopp å tilby aktivitet, så det er ingenting gale med det; det er tvert imot veldig bra.

I forhandlingar må ein gje og ta. Dette er noko vi har valt å gå med på og stemme for. Det er grunngjeve i at vi no får stor handlefridom lokalt med omsyn til korleis ein skal gjennomføre det, at Stortinget seier tydeleg at det ikkje skal føre til auka byråkrati, og at Stortinget forpliktar seg til å finansiere eventuelle meirutgifter. Då er det noko Venstre kan stå for.

Kirsti Bergstø (SV) [16:32:24]: Man har full anledning i dag til å utøve skjønn når det gjelder krav om aktivitet eller andre krav knyttet til sosialhjelpsutbetaling. Det jeg da lurer på, er: Hvis man ikke evner å stå i de forpliktelsene man blir gitt – hvis man har rusbehandling som forpliktelse og ikke evner å følge opp, hvis man har utdanning og stryker til eksamen, og hvis man har andre forpliktelser som å skulle plukke søppel i gatene, men ikke møter opp en dag – er det da hensiktsmessig å få trekk i sine ytelser, noe jeg oppfatter at litt av hensikten er, at man skal kunne få straff ved ikke å møte opp? Og så lurer jeg på hvor lave ytelser Venstre mener er rimelig, når det er snakk om allerede få kroner man mottar som sosialhjelpsmottaker i dag.

Sveinung Rotevatn (V) [16:33:25]: Dette er det gjort greie for i innstillinga. For det første er det viktig å understreke at i dag står kommunane fritt til å påleggje aktivitetsplikt, og dei står fritt til å påleggje sanksjonar ved brot på aktivitetsplikta. Det vi gjer no, er eigentleg berre éin ting, og det er å snu hovudregelen, slik at regelen er at ein skal tilby aktivitet og så heller grunngje unntaka, og unntak kan ein absolutt tenkje seg. Mange vil ikkje kunne vere i aktivitet, ut frå ulike psykiske eller fysiske helseplager, f.eks. Sjølvsagt skal dei då ikkje påleggjast aktivitet eller trekk i ei yting. Men for dei som kan, er aktivitet føremålstenleg. Då blir hovudregelen at det skal skje, og ein må grunngje det dersom ein ikkje skal gjere det. Men ein må sjølvsagt aldri kome dit at ein får eit slikt trekk i ytinga at det går ut over liv eller helse, eller at ein ikkje klarer å få oppfylt sine mest grunnleggjande behov, men det slår fleirtalet fast i innstillinga.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kirsti Bergstø (SV) [16:34:47]: Jeg vil starte med å ta opp SVs forslag.

Arbeidslivet i Norge er godt, selv om vi har noen utfordringer å gripe fatt i. Det har jo også debatten vist. Vi har veldig mye å ta vare på, og derfor er også frontene i debatten i dag ganske harde. Vi har et godt arbeidsliv fordi vi har et velfungerende trepartssamarbeid som har fått virke over tid, og vi har et godt arbeidsliv fordi vi har hatt sterke fagforeninger. Vi har en sterk fagbevegelse som både har evnet å utjevne maktforholdene i arbeidslivet noe, og som har evnet å samle folk til felles krav om forbedring i deres arbeidsdag.

Forskning og erfaring viser at når færre har fast jobb, blir også færre organisert – færre blir med i en fagforening. Derfor ser også SV veldig alvorlig på det forslaget som foreligger om midlertidige ansettelser, fordi det selvfølgelig for den enkelte og for veldig mange kan bety å få livet sitt satt på vent, både når det gjelder mulighet for boliglån, det å våge å få barn og det å ha en grunnleggende trygghet også om helsen skulle svikte eller morgendagen briste. Men det er også alvorlig med midlertidige ansettelser fordi en lavere organiseringsgrad blant folk også vil ha en virkning på arbeidslivet. Det truer en grunnleggende struktur for trygghet i norsk arbeidsliv. Det er en del av SVs frykt.

Regjeringen framstiller midlertidige stillinger som et arbeidsmarkedstiltak, men det er det ikke. Det er ikke sånn at det generelle stillingsvernet må svekkes for at de som står utenfor arbeidslivet, skal få komme inn. Jeg registrerer at de samme partiene som stemte ned SVs forslag om en forsterket ungdomsgaranti, i dag fremmer generell midlertidighet som tiltak for å få de samme ungdommene ut i jobb. Vi kjøper ikke fortellingen om at midlertidige stillinger trengs for at flere skal få plass i arbeidslivet. Derfor foreslår vi en gjennomgang av virkemiddelapparatet for at personer med nedsatt arbeidsevne faktisk skal få komme inn, og jeg vil oppfordre alle som ønsker et mangfoldig arbeidsliv, til heller å støtte det.

SV er med på å lage strategier, på å fremme forslag og på å jobbe dag og natt for at flere skal få plass i arbeidslivet, og for at flere skal få stå på egne bein og leve som selvstendige mennesker og være økonomisk selvforsørget. Men vi går aldri, aldri, aldri med på et premiss om at det er nødvendig med midlertidige stillinger for alle for at noen skal

få plass i arbeidslivet – fordi det er feilaktig, fordi det ikke vil føre til flere jobber, bare at flere får midlertidig jobb.

Fellesskapsløsninger må vi ha tydelige regler for, men vi må også ha et tillitsbasert system. SV har som mål at alle skal sikres inntekt og verdighet ved sykdom, ved hendelser i livet også når ting ikke går helt som tenkt. Da er det viktig at vi også har en fordeling av roller og oppgaver som er tydelig. Det er viktig at det er leger og helsevesen som har mulighet til å gjøre vurderinger rundt den enkeltes helsesituasjon, og at det ikke overprøves av Nav. Det er viktig at Navs oppgave er å gi folk tett individuell oppfølging og tiltak tilpasset den enkelte. Og det er viktig at den enkelte møtes med tillit og respekt i de systemene som skal hjelpe en ut i arbeidslivet.

Det lønner seg alltid å jobbe. Derfor må syke mennesker møtes med hjelp og ikke med mistenkeliggjøring. Det har ingen hensikt å stille krav til mennesker om vilje hvis spørsmålet om å yte er knyttet til helse og til evne.

Flere har kritisert regjeringspartiene for å lage et byråkratisk regelverk og et uoversiktlig lovverk. Jeg mener at aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere er et eksempel på det. I dag har man full anledning til å stille krav, men det må være basert på den enkeltes livssituasjon og på faglighet. Vi må ha tillit til faglighet også lokalt hos dem som yter og utøver velferden der folk bor.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [16:40:06]: Velferdskontrakt ble beskrevet i en melding fra den rød-grønne regjeringen:

> «Regjeringen vil gjennom bruken av begrepet velferdskontrakt understreke at det skal være en sammenheng mellom rettigheter og plikter.»

Videre står det:

> «Rettigheter vil medføre økonomisk sikkerhet, forutsigbarhet og individuelt tilpassede tiltak og oppfølging. Plikter betyr deltakelse i tilpassede tiltak som både kan motivere for og fremme overgangen til aktivitet og arbeidsliv og ansvar for egen livssituasjon. Pliktene skal også sikre at de som kan arbeide ikke blir passive stønadsmottakere.»

I flertallsmerknaden står det til dette:

> «Manglende overholdelse av plikter må kunne få konsekvenser.»

Og:

> «Passiv utbetaling av midlertidige stønader skal være unntaket, ikke regelen.»

Hvor hult synes representanten Bergstø at SVs motstand mot aktivitetsplikt virker i dette perspektivet?

Kirsti Bergstø (SV) [16:41:09]: De aller fleste som mottar sosialhjelp, gjør det for en kort periode i livet. Det er for å komme over en kneik, det er for å komme seg videre. Jeg mener at det er lite hensiktsmessig at de menneskene skal bruke tiden sin på andre ting enn å søke jobb eller komme seg videre til neste skritt i livet. Det er også mange som er i arbeid, men som faktisk har behov for å søke om supplerende ytelser.

Jeg har selv jobbet på Nav og opplevd det gledelige med kvalifiseringsprogrammet som vi innførte – hvordan det kan gjøres når man får midler og ressurser til faktisk å kunne gi folk en meningsfull hverdag gjennom tett individuell oppfølging, tilpasset den enkelte, og finne fram ressursene i mennesker som har mistet troen på seg selv for lengst. Det er et program som er veldig hensiktsmessig for dem som har gått på sosialhjelp over tid, og som jeg vil løfte fram og oppfordre til å styrke i framtiden.

Stefan Heggelund (H) [16:42:13]: Det var et svar på alt annet enn det jeg spurte om, men jeg får bare tolke det dit hen at velferdskontrakt, som de rød-grønne skrøt av, er noe som ikke lenger gjelder for Sosialistisk Venstreparti – eller, for øvrig, for Arbeiderpartiet eller Senterpartiet.

Én ting vi har hørt mye fra de rød-grønne, er at midlertidige ansettelser har en springbretteffekt på grunn av dagens regelverk. Det har ingenting å gjøre med at man senker terskelen inn til jobb – det har bare med at dagens regelverk er utformet akkurat slik som det er i dag. Hvorfor går da SV med på et forslag om å endre dagens regelverk? Er ikke partiet redd for at springbretteffekten vil reduseres?

Kirsti Bergstø (SV) [16:43:02]: Jeg kan berolige representanten Heggelund med at SV fremdeles vil at folk skal yte etter evne og få etter behov. Det er en del av vår velferdskontrakt.

Så er det spørsmål om midlertidighet. Vi i SV har programfestet at vi ønsker at mennesker som har hatt midlertidig stilling i to år, skal få mulighet til fast ansettelse, selvfølgelig etter de kriteriene som står i loven i dag når det gjelder fireårsregelen. Det mener vi ville vært bra. Vi støtter en treårsregel for alle fordi vi ønsker å ha ryddige regelverk, som folk kan forholde seg til. Vi mener at det viktigste er å nå målet om at færre skal være midlertidig ansatt, og at flest mulig skal ha sikkerhet og trygghet i arbeidslivet. Det håper vi å kunne oppnå flertall for.

Erlend Wiborg (FrP) [16:44:02]: Spørsmålet mitt handler om aktivitetsplikt. Én ting jeg er helt enig med representanten Kirsti Bergstø i – og som regjeringen og stortingsflertallet legger opp til – er at aktivitetsplikten skal være basert på den enkeltes behov, muligheter og evner. Så det er ikke noen motsetning der.

Men det jeg lurer på, er om representanten Bergstø er enig med tidligere sosialpolitisk talskvinne i SV, Karin Andersen, som har kalt aktivitetsplikten for tvangsarbeid. Jeg lurer på om representanten Bergstø mener at et tilbud som gis til mennesker – ja, vi skal hjelpe deg, men du må motta f.eks. rusbehandling, videreutdanning, gå på kurs eller gjøre forefallende arbeid – er tvangsarbeid. Og hvis hun mener det er tvangsarbeid, hvordan samsvarer det da med at Sosialistisk Venstreparti er for dette ute i flere kommuner?

Kirsti Bergstø (SV) [16:45:02]: Jeg vil advare mot å se en sammenheng mellom det at mennesker tar imot tilbud om rusbehandling, og det at de har et grunnleggende

levebrød og en ytelse for sitt daglige liv. Det er nettopp det at slike enkle slutninger trekkes, som gjør meg spesielt kritisk til denne ordningen. Sosialhjelpen er til for at man skal ha mulighet til å ha et verdig liv – også når livet er vanskelig og økonomien svikter.

Slik det opprinnelige forslaget var utformet, var det absolutt en oppskrift på tvangsarbeid. Kristelig Folkeparti og Venstre har lyktes i å moderere det noe, men fremdeles vil det være en tvangstrøye i forhold til det å kunne utøve faglighet lokalt i møte med de menneskene man er ansatt for å hjelpe, på Nav og i velferdstjenestene.

Erlend Wiborg (FrP) [16:46:08]: Jeg fikk i utgangspunktet ikke svar på spørsmålet mitt. Det ble hevdet fra representanten Bergstø at vi har gjort så store endringer når det gjelder aktivitetsplikten. Da lurer jeg på: Hvilke endringer mener representanten Bergstø at Stortinget har gjort når det gjelder utformingen av selve aktivitetsplikten? Det er det ene.

Det andre går på: Når man kaller det tvangsarbeid, mener da representanten Bergstø at Sosialistisk Venstreparti i kommuner som har innført dette, bedriver tvangsarbeid?

Kirsti Bergstø (SV) [16:46:41]: Jeg mener at det er en endring fra det opprinnelige forslaget regjeringspartiene la fram, til en moderert utgave etter forhandlingene med regjeringens støttepartier. Jeg synes det er gledelig at man har kommet noen vei både i å erkjenne at dette vil koste i kommunene og også i å være tydeligere på at man skal ha anledning til i større grad å bruke skjønn enn det det opprinnelige forslaget formulerte.

Jeg vil også si at i de kommunene der man har innført noen form for plikt i forhold til å motta sosialhjelp, har det en lokal forankring der man har sett hvilke ressurser og virkemidler en har å spille på lokalt – hva har de å tilby de menneskene det gjelder? Det synes jeg er utelukkende positivt, og flere kommuner bør selvfølgelig oppfordres til det. Noe helt annet er det å lage et system der folk må sette faglighet til side til fordel for å tilfredsstille firkantede systemer.

Tor André Johnsen (FrP) [16:47:56]: Å lese opposisjonens merknader i innstillingen til denne saken blir man ikke nødvendigvis så veldig klok av. Mye av det som skrives, er det mest nærliggende å sammenligne med agitatorisk retorikk utenfor temaet som faktisk behandles. Et godt eksempel på at opposisjonen skriver noe annet enn det som egentlig er temaet, finner vi under overskriften Statlig midlertidighet. Man skulle tro at SV, som tradisjonelt sett har hatt mange velgere i offentlig sektor, hvor det er stor bruk av midlertidighet, ville vært opptatt av å redusere bruken av midlertidighet. Sett i lys av spesielt innlegget til representanten fra SV, som var meget kritisk til bruk av midlertidighet, forstår jeg ikke hvorfor SV unnlater å være med på flertallsmerknadene om å redusere bruken av midlertidighet i offentlig sektor.

Kirsti Bergstø (SV) [16:48:45]: Vi har andre utgangspunkter og premisser for debatten om midlertidighet enn regjeringspartiene. Når regjeringspartiene sauser sammen alt som ligger i Navs virkemiddelapparat, med det å åpne opp for en generell adgang til midlertidige ansettelser, har vi et stort behov for å rydde i den debatten og kalle en spade for en spade. Det er det det handler om.

Så ser vi fram til å kunne skjerpe regelverket for statlig ansatte, i håp om å kunne dempe bruken av midlertidig arbeidskraft i akademia og blant tjenestemenn som i dag i altfor stor grad lever med den usikkerheten. Det er noe som vi ønsker, og som vi også har programfestet i SV.

Sveinung Rotevatn (V) [16:49:54]: Eg vil gjerne følgje opp det siste spørsmålet, for dette synest eg var litt interessant.

Venstre har ved fleire høve i Stortinget bede om at vi no får bukt med bruken av mellombelse stillingar i staten. Og eg har eigentleg berre anteke at når SV ikkje stemte for det i førre periode, så var det på grunn av Arbeidarpartiet. Men no ser vi jo i innstillinga som ligg, at SV framleis ikkje vil slutte seg til merknadene om å få bukt med bruken av mellombelse stillingar i staten. I sitt første svar sa representanten at ein har eit anna utgangspunkt og andre premissar. Kva for utgangspunkt og premissar i merknaden om å få bukt med bruken av mellombelse stillingar i staten er SV ueinig i? Kan representanten peike på ein einaste ting som SV er ueinig i i dei merknadene?

Kirsti Bergstø (SV) [16:50:39]: At SV ikke har gått inn i alle formuleringer som skulle være spiselige i flertallets innstilling, betyr ikke at vår politikk har endret seg. SVs politikk ligger fast i våre programmer, vedtatt av våre landsmøter, vedtatt av våre landsstyrer, og den prøver vi å sette ut i livet hver eneste dag. Vi fremmer den i denne salen, i kommunestyrer og i fylkesting hver eneste dag. Det at vi ikke har gått inn på enhver formulering som det i seg selv kanskje kunne vært mulig å gå inn på, betyr ikke at SV har en annen politikk.

Vi ønsker å kjempe mot midlertidige stillinger der de finnes, og der de utgjør et problem og gir en mangel på trygghet og sikkerhet i arbeidsfolks liv.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Robert Eriksson [16:51:59]: La meg starte med å prøve å se ti år frem i tid. Hvis vi da tar omverdensanalysen som ble lagt frem i fjor sommer av Nav, kan vi stå i en situasjon der vi har en overproduksjon av 200 000 ufaglærte. Vi vet at i årene fremover vil de ufaglærte jobbene være mer eller mindre borte på grunn av teknologi og at de er automatisert bort. I samme tidsperiode trenger vi 90 000 flere fagarbeidere enn vi i dag klarer å produsere. Hvordan skal vi legge opp til en arbeidsmarkedspolitikk som sørger for at flere får muligheten til å være på innsiden av arbeidslivet, ha de kvalitetene, ha de kvalifikasjonene som er nødvendig for å møte morgendagens arbeidsliv? Hvordan ruster vi Norge for fremtiden? Da trenger vi å tenke nytt, og vi trenger å tenke annerledes.

Ser vi samtidig inn i den samme tidskula, vil i 2025 – hvis befolkningen øker fra 5,1 til 6,1 millioner – 17 pst. av befolkningen være innvandrere. Halvparten av dem vil

være fra land som Latin-Amerika, Sør-Amerika, Afrika og Asia, altså land som i utgangspunktet står langt fra Norge – manglende språk, manglende relevant arbeidserfaring i forhold til det norske arbeidsmarkedet. Hvilken dør skal vi ta de menneskene igjennom når de står foran to dører? Skal vi kjøre dem inn Nav-døra og si at vi ikke skal bruke dem i det norske arbeidslivet, eller skal vi kjøre dem inn arbeidsdøra? Jeg – og regjeringen – ønsker å gjøre terskelen lavere for at flere får muligheten til å delta inn gjennom arbeidslivsdøra. Vi trenger deres kompetanse. Vi trenger deres bidrag for å ha et godt og bærekraftig velferdssamfunn i fremtiden.

Jeg møter mange innvandrere, ungdommer med hull i CV-en og folk som har møtt utfordringer i sitt liv, som kommer bort til meg og sier: Jeg skulle så gjerne ha hatt en arena og vist meg frem på, fått vist meg frem og vist at jeg faktisk er god nok selv om jeg har hull i min CV, selv om jeg har hatt utfordringer i mitt liv. Den arenaen ønsker vi å legge bedre til rette for ved å ha en oppmyking av midlertidige ansettelser – en oppmyking innenfor trygge, gode rammer, der hovedregelen fortsatt skal være faste ansettelser, der man gjennom en kvote fortsatt setter begrensninger for hvor mange som kan delta, med karantenebestemmelser og begrensninger i arbeidstid sånn at ikke arbeidsgiver kan pålegge dem på midlertidige ansettelser, ut fra den generelle adgangen, annen type og utvidede arbeidstidsordninger, nettopp for å skape den tryggheten, skape den arenaen og skape de mulighetene.

Så registrerer jeg at opposisjonen – den rød-grønne regjeringen – sa da man var i posisjon, at vi ønsker å bruke arbeidsavklaringspenger som lønnstilskudd inn mot midlertidige ansettelser. Hvis man altså tar ungdommen som har falt ut, som sitter nede i kjellerstua, spiller PlayStation, og som ønsker å ta tak i livet sitt, så er det greit for de rød-grønne partiene at man går opp fra kjellerstua, går ned på Nav, står seks måneder i kø på Nav, for så å få muligheten til å gå ut i en midlertidig ansettelse. Da det er greit at en er midlertidig ansatt i fire år. Men hvis den samme ungdommen går opp den samme kjellertrappa, ut til bedriften på hjørnet og spør om å få vist seg frem, så er man uenig i at man skal få lov til å vise seg frem i ett år. Det er en logikk som jeg ikke skjønner. Det er en logikk jeg ikke forstår.

Representanten Holen Bjørdal sa i sitt innlegg at vi prøvde å gjemme vekk arbeidsmarkedspolitikken. Nei, jeg er stolt over den arbeidsmarkedspolitikken som denne regjeringen har lagt frem i denne proposisjonen og synliggjort. Vi var ikke fornøyd med den meldingen som ble levert. Det var en melding der man skulle vurdere og utrede en rekke tiltak videre. Hvordan skal en melding følges opp? – jeg spør representanten Holen Bjørdal. Jo, i så fall skulle det ha tatt enda lengre tid, for da skulle man ha laget en proposisjon som skulle ha vært ute på høring, mens vi gjør det i samme operasjon for å ha konkrete forslag på bordet, for å bedre hverdagen for dem som trenger hjelp inn mot arbeidslivet, raskere. Derfor er jeg stolt over at vi nå legger på plass et varig lønnstilskudd, at vi øker betalingen til arbeidsgiver fra 60 til 75 pst., at vi bedrer lønnstilskuddsordningen for dem som har stått langt utenfor arbeidslivet på ordinær ledighet, bedrer ordninger for dem med nedsatt arbeidsevne, og også øker tilskuddet der. Jeg er glad for at vi nå får på plass en ny oppfølgingsavtale, et nytt tilretteleggingstilskudd, som er målrettet inn mot de menneskene som trenger hjelp på arbeidsplassen.

La meg ta eksempelet Steffen fra Nord-Trøndelag som jobber på et bilverksted. Den gamle ordningen, hvordan var den? Jo, man fikk et tilretteleggingstilskudd som ble sendt til arbeidsgiver. Det var ingen konkrete bindinger om at det tilskuddet skulle brukes til tilrettelegging. Nå setter vi krav om at det skal være tilrettelagt for at mennesker som Steffen, som er funksjonshemmet, som er lam fra brystet og ned, får en tilrettelagt arbeidsplass så han kan være varig på den arbeidsplassen. Steffen ser frem til å bli ansatt på ordinære vilkår, har fått det tilrettelagte utstyret som skal til for at han skal kunne fungere i arbeidshverdagen sin hver eneste dag. Det kaller jeg inkluderingspolitikk, som jeg er stolt over. Det er et taktskifte i forhold til det som var tidligere. Og det er målrettet, for det hjelper flere som er i hans situasjon, inn i varig arbeid og inn i en god arbeidssituasjon. Et varig lønnstilskudd – jeg snakket om det i opposisjon flere ganger. Nå leverer denne regjeringen. Mennesker som står i fare for å havne permanent på uføretrygd, kan nå få med seg et varig lønnstilskudd som er med og demper risikoen for arbeidsgiver, gir trygghet for den enkelte ansatte til å kunne være på arbeidsplassen helt til han blir pensjonist.

Det er ikke sånn som vi har hatt tidligere, at man får arbeid i korte begrensede perioder, så blir man sendt vekk fra bedriften, inn på Nav for å finne en ny bedrift, og så sendt videre ut i systemet. Jeg vil ha varighet, jeg vil ha trygghet for de menneskene. Det skaper vi nå med den arbeidsmarkedspolitikken som vedtas her i dag. Vi ivaretar det som har blitt etterlyst her. Hva er det den rød-grønne regjeringen kom med? Jo, den rød-grønne regjeringen kom også med mye bra. Derfor viderefører vi jobbstrategien. Derfor har vi styrket, forbedret og videreført det som går på oppfølgingsplan for arbeid med psykisk helse. Kiwi er en av de butikkene som driver med jobbmestrende oppfølging på en god måte – jeg besøkte en butikk på Raufoss for kort tid tilbake – der folk med sterke psykiske lidelser får muligheten til å prøve seg innen arbeidslivet, får bli i arbeidslivet. Det er et tiltak vi er enige om, og som vi viderefører, og som vi vil styrke innsatsen på.

Jeg er glad for at vi også får på plass nytt tiltak, arbeidsforberedende tiltak, for noen mennesker trenger lengre tid på å bli kvalifisert, få den nødvendige tryggheten, få de nødvendige kvalifikasjonene for å gå videre inn mot det ordinære arbeidslivet. Den overgangen bedrer vi istedenfor at man skal bli innelåst enten i varig tilrettelagt arbeid eller at man ikke kommer seg ordentlig ut i arbeidslivet fordi perioden er for kort i forhold til dagens oppfølging og avklaring. Vi slipper flere aktører til, flere talentutviklere. Hvert enkelt menneske har et talent. Nå blir det flere talentutviklere som er med og tar tak i mennesker for å hjelpe dem inn mot arbeidslivet. Derfor er jeg glad for at vi har en politikk som tredobler innsatsen mot sosiale entreprenører, som gjør en fantastisk innsats – at man er offensiv på det området.

Jeg registrerer også at mange partier i denne sal – og jeg respekterer det – er uenig i midlertidige ansettelser. At man har valgt å være uenig i midlertidige ansettelser og

syns at det er et dårlig tiltak, det respekterer jeg. Jeg syns det er et godt tiltak. Men jeg hører også at de samme politiske partiene som er imot, syns traineeordningen er en veldig god ordning og syns at vi bør ha mer av det. Hva er en traineeordning? Det er en midlertidig ansettelse til dårligere lønnsvilkår enn midlertidige ansettelser. Hvorfor er man for det og imot midlertidige ansettelser?

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [17:02:07]: Statsråden nevnte ikke i sitt innlegg en av de store utfordringene vi står overfor på arbeidsmarkedet nå, nemlig den raske utviklingen av den nye ansettelsesformen fast ansettelse uten garantilønn. I forbindelse med den siste muntlige spørretimen hvor statsråden var til stede, svarte statsråden på et spørsmål fra representanten Holen Bjørdal at han måtte lære seg maktfordelingsprinsippet, og at det ikke var opp til politikere å mene noe om fortolkning av lovverket. Men maktfordelingsprinsippet er faktisk sånn at politikere har noe med å lage lover, og politikere har noe med å forsikre seg om at lovene ikke kan misforstås.

Hvis statsråden er enig i at det er en uhørt ansettelsesform, kan vi presisere lovverket. Det ber et mindretall om i innstillingen. Vil statsråden bidra til at vi får slutt på den uverdige ansettelsesformen som nå er i ferd med å utvikle seg?

Statsråd Robert Eriksson [17:03:15]: For det første var det ikke denne regjeringen som innførte begrepet «fast ansettelse uten garantilønn». Det var en del av arbeidsmiljøloven som var vedtatt, og som ble opprettholdt av de rød-grønne. Hvis det var sånn at lovgiver på det tidspunkt så at dette var et problem, hvorfor endret ikke forrige regjering de lovene? Hvorfor presiserte ikke forrige regjering de uklarhetene i loven, hvis det er uklarheter i loven?

Mitt poeng – og jeg har også svart representanten Lundteigen på akkurat det samme spørsmålet tidligere i dag – er at vi har en dialog med partene i arbeidslivet. Jeg har bedt partene i arbeidslivet bl.a. om å dokumentere omfanget av det. Jeg venter på dokumentasjon fra partene på det og har hatt møter både med Fellesforbundet og med arbeidsgiversiden.

Så mener jeg oppriktig at hvis man mener det er uklarheter i lovverket, og at noe er i strid med loven – som det har blitt reist spørsmål om – så er det faktisk sånn at det er domstolene som avgjør lovfortolkning, avgjør om det er i strid med loven eller ikke. Først når man har fått det bekreftet, vil det være naturlig at lovgiver går inn og presiserer, ut fra det som er en politisk målsetting og et ønske.

Dag Terje Andersen (A) [17:04:25]: Dette er en merkelig forståelse av maktfordelingsprinsippet: Hvis en politisk mener at en lov skal være sånn eller sånn, skal en først vente på at domstolene har sagt hvordan loven faktisk skal leses. Det er en rask utvikling – det har utviklet seg veldig den siste perioden – med den nye ansettelsesformen fast ansettelse uten garantilønn. Vi som politikere har et ansvar for å mene om det er sånn en vil ha det i samfunnet. Vi vil ikke det, for vi mener det aldri har vært meningen med begrepene «fast ansettelse» eller «midlertidig ansettelse» at en kunne ha den mellomløsningen. Det er et politisk standpunkt.

Spørsmålet mitt, som statsråden heller ikke svarte på etter Lundteigens tidligere spørsmål, er: Hva mener statsråden – er det en akseptabel ansettelsesform, eller er statsråden enig i at vi må sette bom for det gjennom et nødvendig politisk vedtak?

Statsråd Robert Eriksson [17:05:21]: I dag er det en lovlig ansettelsesform innenfor dagens arbeidsmiljølovgivning. Jeg er for den lovgivningen, jeg er for provisjonslønn, og jeg er for akkordlønn – som også er lønnsordninger innenfor arbeidsmiljøloven.

Det er en gang sånn – hvis dette er en rask utvikling – at jeg har bedt partene dokumentere det. Hvis representanten Andersen har dokumentasjon og kan dokumentere det for meg her i dag, tar jeg gjerne imot den dokumentasjonen. Jeg synes det er viktig og riktig å kunne få dokumentasjon når man ber partene om å dokumentere hvordan situasjonen faktisk er, og hvordan loven brukes.

Dag Terje Andersen (A) [17:06:01]: Dette er ganske overraskende, for nå sier faktisk statsråden at dette er en lovlig ansettelsesform i dag, og da begriper ikke jeg hva statsråden har ment når han tidligere har sagt at denne ansettelsesformen må prøves rettslig. De fleste politikere som har uttalt seg og engasjert seg i dette spørsmålet, mener at vi etter dagens lov har to mulige ansettelsesformer. Det ene er en fast ansettelse, og det andre er en midlertidig ansettelse. Hvor finner statsråden hjemmel for at den praksisen som har utviklet seg, er lovlig?

Statsråd Robert Eriksson [17:06:34]: Det er fullt lovlig i dag å være fast ansatt med provisjonslønn. Forsikringsbransjen bruker det i stor grad. Det er ingenting i arbeidsmiljøloven som hindrer det, og jeg er for at man kan være fast ansatt på provisjonslønn i næringer.

Nå må representanten Andersen høre hva jeg sier: Hvis man mener at dette er i strid med loven, må man prøve det for domstolen. Det er domstolen som er den rette instansen til å avgjøre om det er i strid med loven eller ikke. Det har jeg sagt hele tiden og står fortsatt fast på det. Det er også innenfor maktfordelingsprinsippet, og det regner jeg med at også representanten Andersen kjenner godt til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:07:21]: Ifølge Statistisk sentralbyrå var det i 2014 1 256 bemanningsselskaper i Norge. I 2013, som vi har tall for, var det en omsetning på 5 mrd. kr, og som representanten Andersen var inne på, er det altså en kontraktsform i bemanningsselskapene som blir stadig mer aktuell, fordi den er billig for bemanningsselskapene, og det er kontraktsformen «fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag».

Jeg har ikke opplevd en eneste i denne salen som definerer fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag som å komme innenfor definisjonen av fast ansettelse, for kjernen ved fast ansettelse er jo at en har en plikt til å møte på arbeid. En har en plikt til å møte på arbeid hver dag. Jeg ber om statsrådens forståelse: Er dette fast ansettelse?

Statsråd Robert Eriksson [17:08:27]: Det juridiske spørsmålet er det domstolene som må avgjøre. Jeg er ingen jurist, som kan avgjøre det, og det vet representanten Lundteigen, som heller ikke kan si med hånda på hjertet at han er den rette instansen til å bedømme loven med hensyn til det han tar opp.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:08:47]: Da kan jeg ikke forstå det annerledes enn at statsråden på vegne av regjeringa mener at fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag er definert som fast ansettelse. For å få avklart om det er i tråd med loven må det opp til doms. Er det sånn å forstå at det må opp i Høyesterett før regjeringa gir seg og er villig til å endre sin lovforståelse?

Statsråd Robert Eriksson [17:09:19]: Svaret er ja. Lovforståelse må til, men en trenger ikke å ta det til Høyesterett. Det finnes også andre rettsinstanser, før Høyesterett.

Karin Andersen (SV) [17:09:42]: Da arbeidsministeren var stortingsrepresentant, satt vi i to perioder sammen i arbeids- og sosialkomiteen, og det var to ting vi var dundrende enige om. Det ene var at tiltakene ikke burde settes ut på anbud, og det andre var at varig tilrettelagt arbeid er en kjempeviktig ordning som staten skal være med og bidra til, for å sikre at alle får jobb.

Jeg registrerer at her har statsråden begått to svære løftebrudd, og det gjorde han veldig fort. Det å sette alle tiltakene ut på anbud er helt unødvendig for å kjede tiltakene, for å få et mangfold av tiltak og for å inngå avtaler med andre, små leverandører. Det kan man fint gjøre gjennom prekvalifisering og lengre kontrakter. Det man risikerer, derimot, er at man slår ut alle de små, og at det ikke blir mangfold, men enfold i attføringsbransjen, og at den kompetansen vi har brukt millioner av kroner på å bygge opp, nå slås ut. Hvordan vil statsråden…(presidenten klubber).

Presidenten: Presidenten minner om taletiden.

Statsråd Robert Eriksson [17:10:50]: Jeg oppfattet bare ett spørsmål, og hva det andre løftebruddet er, fikk jeg ikke helt klart for meg.

Når det gjelder å sette det ut på anbud, har vi satt oppfølgingstiltaket og avklaringstiltaket ut på anbud. Jeg mener at det er rett å gjøre det. Jeg mener at det slipper til flere aktører, som kan bli med og kvalifisere folk tilbake til arbeidslivet og gi tettere oppfølging. Så er det ikke riktig, som representanten Andersen sier, at alle tiltakene er ute på anbud. Det er de to tiltakene som er satt ut på anbud. Som også representanten Andersen vet, har vi to likelydende tiltak, der det ene oppfølgings- og avklaringstiltaket allerede var ute på anbud.

Jeg mener at det er viktig å slippe til flere aktører, flere talentspeidere trenger vi, og jeg mener at det er klokt og fornuftig å gjøre det, nettopp for å kunne hjelpe flere inn i arbeidslivet. Jeg er ikke så opptatt av hvem som hjelper, men at kvaliteten er god hos dem som hjelper, og at flest mulig får hjelp til å komme tilbake til arbeidslivet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dag Terje Andersen (A) [17:12:08]: Jeg er glad for at det også blir diskusjon om meldingsdelen i den saken vi nå har til behandling. Vi var, som representanten Holen Bjørdal på en god måte var inne på, skuffet da Meld. St. 46 for 2012–2013 ble trukket, og vi synes også det er lite konkret i det som nå er lagt fram. Statsråden var i innlegget sitt inne på valget folk har, om de skal gå inn Nav-døra eller inn arbeidslivsdøra. Vår ambisjon er at også Nav-døra skal være en dør ut i arbeidslivet for veldig mange. Jeg synes ikke vi skal se bort fra den diskusjonen, som er viktig, om hvordan virkemiddelapparatet vårt, altså Navs virkemiddelapparat, faktisk bidrar til å få folk ut i jobb. Der tror jeg vi i fellesskap har mye å diskutere for å forbedre resultatene og det vi oppnår, og jeg håper vi skal komme mer konkret tilbake til det.

Det blir sagt ganske ofte i debatten, veldig generelt, at det er 600 000 som står på utsida av arbeidslivet. Jeg tror det er farlig å ha en debatt bare på det slagordplanet, for blant de 600 000 er det bl.a. noen som er sykmeldt en uke. Det er noen som kanskje er ledig i en uke eller to, på vei fra én jobb til en annen jobb. Når en virkelig begynner å analysere den gruppa, ser en at en sånn generell uttalelse ikke dekker de mangfoldige behovene som er i den gruppa, hvis vi skal få resultater framover.

Til og med det svenske begrepet «utanförskap» er adoptert av den norske borgerligheten for å kopiere svenskenes tilnærming på det området, som vi har sett dårlige resultater av. Jeg synes det er feil å underkommunisere det faktum at det aller viktigste tallet i Norge er faktisk hvor stor del av befolkningen i yrkesaktiv alder som er i jobb, og der er vi blant de beste i Europa. Det tyder på at vi har mange gode resultater som vi skal bygge videre på. Så må vi ha spesielle løsninger for dem som har spesielle utfordringer på arbeidsmarkedet.

Det er da jeg synes at den stadige omtalen av de 600 000 – og så ferdig med det – er stigmatiserende for den delen av de 600 000 som faktisk ikke har noe annet alternativ enn å motta ytelser, som i et raust velferdssamfunn skal kunne mottas uten å bli stigmatisert av politiske myndigheter.

Noen ganger kan en få inntrykk av at det er viktig for statsråden å være tøff mot de svake, men for vår del er vi opptatt av å tilnærme oss de utfordringene vi har, på en respektfull og ordentlig måte, og det skal ikke være grunn for dem som helt rettmessig mottar ytelser, til å skamme seg over det.

Jeg synes det blir veldig tydelig uttrykt i spørsmålet om aktivitetsplikt, sånn som det forelå fra regjeringa, først og fremst, for det har blitt litt bedre etter Stortingets behandling. Vi har hele tida ment at det er riktig å kunne ilegge krav om aktivitet, når det er riktig for den det gjelder. Men en generell aktivitetsplikt er først og fremst stigmatiserende. Det er mange, bl.a. i Fremskrittspartiet, som liker vårt gamle slagord «Gjør din plikt – krev din rett» – i den rekkefølge. Men noen ganger kan en lure på om en har fått med seg hele slagordet, eller om det bare står igjen «Gjør din plikt» – og det var det. Når vi snakker om aktivitetsplikt, gjør vi det i forlengelsen av en statsbudsjettdebatt der

aktivitetstilbudet faktisk ble kuttet. Arbeidsmarkedstiltak ble kuttet, og det ble kuttet spesielt etter regjeringas forslag om arbeidsmarkedstiltak for dem med størst utfordringer på arbeidsmarkedet, og kommunenes økonomi ble kuttet. Det er kommunene som har sosialhjelpsbiten av dette. Da er det et spørsmål ikke bare om å ha plikt, men faktisk om å ha noe å være aktiv i.

Så til det aller verste av forslagene i de to sakene vi i dag har til behandling, som er midlertidige ansettelser.

Jeg synes det verste med det forslaget er at vi diskuterer det under den saken som vi diskuterer nå. Jeg synes det er utrolig spekulativt at statsråden tar et forslag om midlertidighet inn i arbeidsmiljøloven og prøver å kamuflere det som et tiltak for de svake på arbeidsmarkedet. Det er nesten utrolig. Vi vet fra de land som har prøvd dette før, at det ikke virker. Det blir ikke flere jobber. Flere av jobbene blir midlertidige. Ja, det kan vises til noen eksempler på at folk som har en midlertidig jobb, faktisk får en fast jobb, men det er et eksempel på at dagens arbeidsmiljølov er veldig fleksibel, og at det fungerer. I de landene som har åpnet for generell adgang til midlertidige ansettelser, som det nå blir åpnet adgang til, har til og med OECD – det er ikke akkurat sosialismens høyborg i Europa – dokumentert at selv om de trodde på det, virker det ikke. Det gir ikke flere jobber. Det er flere av jobbene som blir midlertidige.

Vi trenger ikke å gå lenger enn til Sverige for å se resultatene av den politikken – med 80 pst. arbeidsledighet da den nye regjeringa overtok, med ca. 20 pst. arbeidsledighet blant ungdom, og enda mer dramatisk: Halvparten av de ungdommene i Sverige som er i jobb, har midlertidig ansettelse. Da er spørsmålet: Er det den utviklingen vi ønsker for det norske samfunnet? Nei, for vår del er det ikke det. Det er å skru tida tilbake til den situasjonen vi hadde før 1977. Det er ikke sånn at terskelen inn i arbeidslivet blir lavere. Nei, men terskelen ut blir lavere. Jeg synes representantene fra Virke var veldig ærlige da de sa at dette er ikke først og fremst noe vi tror kommer til å gi dem som står utenfor arbeidsmarkedet, mulighet de ellers ikke ville fått, men det er ubehaget med å måtte si opp folk etter prøvetid eller når oppdragene forsvinner, som er argumentet for å ha midlertidige ansettelser – altså gjøre det lettere for arbeidsgiver å si folk opp.

Det gjelder ikke bare ungdom, som mange med rette er bekymret for. Det er flaut overfor ungdommen vår – det vedtaket som blir fattet i dag. Men det gjelder ikke bare dem. Det er 500 000 mennesker hvert år i Norge som begynner i ny jobb, og alle de kan bli møtt av en ny regel neste gang de skal inn i en ny jobb.

Når jeg sier at jeg synes det er ille at den saken kommer i dette dokumentet som vi nå behandler, er det ut fra reaksjonene til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, til Handikapforbundet og til Unge funksjonshemmede, som er opprørt over – de føler seg brukt – at statsråden skyver dem foran seg for å gjennomføre en generell svekkelse av arbeidstakernes rettigheter i arbeidslivet.

Istedenfor det rotet som regjeringspartiene og sentrumspartiene har laget, med treårsgrense for noen og fireårsgrense for andre – det blir byråkratisk og totalt uoversiktlig – foreslår Arbeiderpartiet at vi går for en treårsgrense for alle sammen. Vi ser ingen grunn til å lage mer byråkrati med det nye regelverket som er foreslått.

Så til utviklingen når det gjelder fast ansatte uten lønn mellom oppdrag. Det er slik, som andre har sagt, at statsråden abdiserer hvis han nekter å mene noe om en lov som er vedtatt politisk, og som politikerne har fortolket, hva den skal bety da loven ble vedtatt. Det må vi mene noe om politisk. Det er ganske dramatisk når NHO Service har lagt ut på sine hjemmesider en oppskrift på hvordan en skal utnytte arbeidsfolk på den måten som dette er i ferd med å utvikle seg på. Det er vi som vedtar lover. Det er vi som må presisere loven, hvis vi ser at dens intensjon ikke blir fulgt.

Til slutt vil jeg si at The Economist har flere ganger vært i Norge, og de har brukt Norge som et eksempel internasjonalt på hvordan en kan få til et rettferdig samfunn med et trygt arbeidsliv og gode økonomiske resultater. Det skuffer meg at regjeringa jobber så intenst med å få til en endring på det.

Bente Stein Mathisen (H) [17:22:34]: Det er et overordnet mål å inkludere flere mennesker i arbeidslivet. De som er i stand til det, skal få muligheten til å forsørge seg selv. Dag Terje Andersen bagatelliserte at 650 000 mennesker i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Høyre synes det er svært alvorlig. At en så stor andel av den yrkesaktive befolkningen er på ulike helserelaterte ytelser, er en av de største utfordringene det norske samfunnet står overfor. Altfor mange unge, innvandrere, funksjonshemmede eller personer med nedsatt arbeidsevne får ikke brukt arbeidskraften sin. Høyre vil senke terskelen inn i arbeidslivet for dem som står uten jobb.

I meldingsdelen omtales incentiver, hvilke tiltak som har vist seg å ha effekt, og viktigheten av god, arbeidsrettet oppfølging. Samfunnets fremtidige bærekraft er avhengig av å få flere i jobb og færre på trygdeordninger. Vi må legge til rette slik at den enkelte får brukt sin arbeidskraft og restarbeidsevne, og få til mer skreddersøm i arbeidsrettede tilbud. Mange av tiltakene som omtales i Prop. 39 L, vil kreve videre oppfølging og konkretisering. I etterkant av Stortingets behandling vil konkrete forslag i meldingsdelen knyttet til endringer i arbeidsmarkedstiltakene sendes på høring. Det er viktig med en god dialog med brukerorganisasjoner, fagorganisasjoner, partene i arbeidslivet og Nav for å sikre at det satses riktig på det som virker.

Regjeringen vil bruke det ordinære arbeidslivet mer i arbeidsmarkedspolitikken. Det innebærer mer bruk av virkemidler rettet inn mot etterspørselssiden i arbeidsmarkedet. Mye av arbeidsmarkedspolitikken hittil har vært orientert mot tilbudssiden, f.eks. gjennom opplæring og kvalifisering av arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. Opplæring og kvalifisering bør i større grad kombineres og gjennomføres i det ordinære arbeidslivet, sånn som vi har sett med Telenor Open Mind og Ringer i Vannet i regi av NHO. Da trengs incentiver slik at arbeidsgivere kan motiveres til i større grad å ansette utsatte grupper i arbeidsmarkedet.

Som en viktig del av strategien for å øke bruken av ordinært arbeidsliv ønsker regjeringen mer bruk av lønnstilskudd. Lønnstilskudd er blant de tiltakene som har hatt best effekt. I tillegg vil regjeringen lette adgangen til mid-

lertidig ansettelse. En generell adgang til midlertidig ansettelse for en tidsbegrenset periode med strenge rammer gir flere med usikker arbeidsevne muligheten til å prøve seg i jobb. Midlertidig ansettelse kan i en del tilfeller fungere som et springbrett inn i arbeidslivet. Både økt bruk av lønnstilskudd og en lettere adgang til midlertidig ansettelse vil senke terskelen i arbeidslivet og gi personer som står utenfor, bedre muligheter til å få prøvd seg i jobb.

Mennesker med funksjonsnedsettelser opplever det som nesten umulig å skaffe seg jobb, selv om de er kvalifisert. Til tross for flere år med IA-avtale, mange gode intensjoner, ulike tilretteleggingsordninger og arbeidsmarkedstiltak greier man ikke å snu den negative utviklingen. 43 pst. av dem med funksjonsnedsettelser som er i yrkesaktiv alder, er ikke i arbeid, mot 75 pst. av befolkningen ellers, som helhet. Slik har det altså vært de siste ti årene. Regjeringen ønsker en mer aktiv tilnærming, med bedre tilrettelegging på arbeidsplassene. Et nytt og enklere tilretteleggingstilskudd eller inkluderingstilskudd for ordinært arbeidsliv skal innføres. I tillegg skal det etableres en ny oppfølgings- og tilretteleggingsavtale som sikrer at både arbeidsgiver og tiltaksdeltaker får oppfølging og kontaktperson hos Nav.

I arbeidsmarkedspolitikken er det viktig å bygge videre på det som virker. Det har en stund vært en trend med økt bruk av tiltaksplasser. Dessverre har ikke resultatene vært så gode som ønskelig. Altfor mange går mellom ulike tiltak istedenfor å komme i ordinære stillinger. Derfor skal arbeidsmarkedstiltakene forbedres og forenkles. Det er for mange nesten like og overlappende ordninger. Overlappende arbeidstiltak skal slås sammen. Tiltakene skal bli bedre og mer effektive. I arbeidet med å forbedre arbeidsmarkedstiltakene er det viktig å utvikle mer kunnskap og kompetanse om inkludering i ordinært arbeidsliv. Løpende praksisnær forsøksvirksomhet skal kombineres med systematisk og målrettet forskningsinnsats. Vi må få mer kunnskap om hva som virker i arbeidet med å få flere inn i ordinært arbeidsliv.

Forslaget om å slå sammen Arbeidspraksis i skjermet virksomhet – APS – og Kvalifisering i arbeidsmarkedsbedrift – KIA – til et nytt arbeidsforberedende tiltak som kalles AFT, får støtte fra mange. Det nye tiltaket imøtekommer ønsket om et mer sømløst attføringsløp for deltakerne, i tett kontakt med det ordinære arbeidslivet, slik både fagfeltet og Stortinget lenge har vært opptatt av. Tiltaket må styrkes faglig og ressursmessig. Samtidig må det være en begrensning på tiltakslengden for å motvirke innlåsningseffekter. Det er viktig å satse på kvalitet og kompetanse i arbeidet med å få sårbare mennesker med sammensatte behov i jobb. Derfor har vi i merknadene sagt at vi vil at regjeringen særlig prioriterer økning av antall plasser til dette nye sammenslåtte tiltaket, Arbeidsforberedende trening.

Forslag som vedtas i dag, er ikke drastiske. De er moderate og har som mål å senke terskelen inn i arbeidslivet og gi folk en ny sjanse til å få seg en jobb.

Tor André Johnsen (FrP) [17:28:00]: I dag skal vi endelig sette punktum for en lang, engasjerende og tidvis konfliktfylt debatt om endringer i arbeidsmiljøloven.

I løpet av høsten og hele vinteren har det blitt skrevet utallige spaltemeter om Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens viktige og nødvendige foreslåtte endringer. Spesielt fra fagbevegelsen og opposisjonen har det haglet med kritikk. Om man tar kritikerne på ordet, skulle man tro at regjeringen hadde vedtatt dommedag innenfor arbeidslivet. Fagbevegelsen gikk så langt at de gjennomførte streik mot endringene. Arbeiderpartiets Lise Christoffersen har påstått at Erna Solberg og Robert Eriksson har gått til angrep på folks rettigheter med hensyn til fast ansettelse og mener at en treffende tittel på regjeringens endringer i arbeidsmiljøloven hadde vært «fra trygg til utrygg jobb», i stedet for «fra trygd til trygg jobb», som faktisk er regjeringens mål og hensikten med de endringene som vi nå gjør i arbeidsmiljøloven.

Arbeiderpartiets Anette Trettebergstuen gikk så langt at hun til og med mener at likestillingen blir skadelidende som følge av regjeringens forbedringer av arbeidsmiljøloven.

Det finnes tydeligvis ingen grenser for alt som vil gå galt i arbeidslivet etter at Stortinget i dag vedtar en ny og mer tidsriktig arbeidsmiljølov, en ny og framtidsrettet arbeidsmiljølov for nye og bedre tider.

Den viktigste og største årsaken til de endringer vi i regjeringspartiene nå vil vedta, sammen med våre gode samarbeidspartnere, Venstre og Kristelig Folkeparti, er å trygge næringslivet og sikre arbeidsplasser, slik at vi igjen får flere i jobb. Hovedmålet til regjeringen er å imøtekomme næringslivets behov og å få flere folk i arbeid, og hovedregelen i arbeidslivet er, har vært og vil fortsatt være fast ansettelse. Arbeiderpartiets forsøk på å lage et morsomt ordspill ved å kalle endringene «fra trygg til utrygg jobb» blir rett og slett for dumt.

Det er nemlig ikke slik at regjeringen prøver eller ønsker å flytte folk fra faste stillinger til midlertidige stillinger. Det vi snakker om her, er personer som står utenfor arbeidslivet, personer som ikke har fast stilling og heller ikke har fått prøvd seg i yrkeslivet, som nå vil få en lavere terskel for å kunne prøve seg.

Jeg synes arbeidsministerens eksempel fra idretten illustrerer målsettingen og ambisjonen med endringene på en folkelig og god måte. Robert Eriksson har som kjent brukt eksemplet med en fotballspiller som ikke bare må sitte på reservebenken. Sitter man på benken hele livet, blir man aldri en god fotballspiller, og man vil aldri få fast plass på laget. Det er viktig å få slippe til, det er viktig å få prøve seg for å vise hva man duger til. Det er mange bedrifter og virksomheter, både offentlige og private – bortsett fra de statlige – som faktisk har et ønske om og et behov for mer fleksibilitet vedrørende midlertidige ansettelser. For eksempel ønsker hele 78 pst. av Abelias medlemmer innen forskning, innovasjon og gründerbedrifter endringer i reglene om midlertidige ansettelser.

Før jul i 2014 besøkte arbeidsministeren og jeg en liten bedrift på Hamar som heter Making View. Making View er nettopp en slik gründerbedrift som har stort behov for midlertidig ansatte og ønsker regjeringens endringer hjertelig velkommen. De er bare fire ansatte, men er i ferd med å få store og viktige avtaler med internasjonale giganter som Audi, Google og YouTube. Følgelig er behovet for flere an-

satte meget stort, men siden de er usikre på om de trenger flere ansatte permanent eller midlertidig, har resultatet blitt at de fire gründerne nå nærmest jobber døgnet rundt.

Jeg vil påstå at det hadde vært bedre både for disse gründerne og for dem som ønsker en fot innenfor firmaet, om Making View hadde ansatt noen midlertidig, enn slik det er nå, at de ikke tar sjansen på å ansette noen i det hele tatt. Heldigvis vil disse viktige endringene som stortingsflertallet i dag vedtar vedrørende en modernisering av arbeidsmiljøloven, gjøre framtidsutsiktene for bedrifter som Making View lysere og enklere.

Når jeg først er inne på stortingsflertallet, så ønsker jeg å takke vår regjeringspartner Høyre, jeg vil takke Venstre og Kristelig Folkeparti for et konstruktivt og godt samarbeid. Det er gledelig å se at de fire borgerlige partiene står samlet om disse viktige og framtidsrettede endringene som nå vedtas i arbeidsmiljøloven.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Lise Christoffersen (A) [17:33:07]: I denne saken er det egentlig flere forslag fra regjeringa som fortjener å bli gått litt nærmere etter i sømmene, det verste er likevel feilslutninga om at flere midlertidige ansettelser vil fungere som en døråpner for grupper som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet. Hvorfor skulle det skje her hos oss, når det ikke har skjedd noe annet sted? Det blir ikke flere jobber av det, bare færre faste og flere midlertidige. Det er et dårlig forslag sett fra arbeidstakerhold, og det er et dårlig forslag sett fra arbeidsgiverhold, i hvert fall for den seriøse sorten. Dessverre kommer forslaget om generell adgang til midlertidige ansettelser til å bli vedtatt, tross alle protestene fra faglig hold og fra dem det gjelder.

Mye har vært sagt om økt bruk av midlertidige stillinger allerede i denne debatten. Jeg skal derfor konsentrere meg om en gruppe arbeidstakere som risikerer å komme særdeles dårlig ut når midlertidige ansettelser heretter kan bli hovedregelen ved nyansettelser. Det handler om kvinner, og det handler om gravide.

Likestillingsombudet har gjort en analyse av de klagene de får når det gjelder diskriminering av gravide på arbeidsmarkedet. Den klart største andelen av sakene, hele 55 pst., gjelder ansettelser, herunder fornyelse/forlengelse av vikariater eller andre midlertidige stillinger.

Nå sier ikke antallet klagesaker alt, antakelig er det mange som aldri leverer noen klage. Men for under én måned siden offentliggjorde Likestillingsombudet en ny undersøkelse utført av TNS Gallup som sier noe om omfanget av slik diskriminering av gravide. Rapporten er sørgelig lesning. Over halvparten av kvinnene i undersøkelsen oppgir at de har opplevd diskriminering i forbindelse med graviditet eller foreldrepermisjon. Svært mange av disse kvinnene var ansatt i midlertidige stillinger. Én av fem har opplevd at de ikke har fått forlengelse av arbeidsforholdet. Dette skjer med dagens lovgivning. Det skal ikke rare fantasien til for å skjønne hva som vil skje når det blir generell adgang til midlertidige ansettelser.

Vi vet hvem det er som oftest jobber i midlertidige stillinger. Vi vet hvem det er som oftest blir gravide i overgangen fra en midlertidig stilling til en annen. Det er kvinner. Ser vi bort fra studentgruppa, vet vi at andelen midlertidig ansatte kvinner er størst i de åra man vanligvis får barn. Fruktbarheten er høyest blant kvinner i alderen 30–34 år, dernest i aldersgruppa 25–29. I den sistnevnte aldersgruppa var 19 pst. av kvinnene midlertidig ansatt i siste kvartal i fjor. Gjennomsnittsalderen for første barn er på vei opp og fødselsraten på vei ned. De siste tallene viser en fruktbarhetsrate på 1,78 – den laveste siden 2002. Nå kommer det nye tall om et par dager, så får vi se.

Men det er kanskje ikke så rart at fødselsraten går ned. For bak disse tallene skjuler det seg virkelige liv. Vi kan jo selv prøve å forestille oss hvordan det er å vente barn og så oppleve å miste jobben – ingen god start på livet som nybakt forelder akkurat. Igjen ser vi at regjering og stortingsflertall gjør det motsatte av det som utfordringene på arbeidsmarkedet og i samfunnet for øvrig tilsier. Igjen ser vi en suveren avvisning av tunge høringsinstanser med innsikt i arbeidsmarked og diskriminering av gravide, og igjen er jeg mest forundret – det må jeg innrømme – over regjeringas støttepartier her.

28. januar var det generalstreik. Samme dag la Kristelig Folkepartis leder ut appellen sin på Facebook. Den startet på følgende måte:

> «Dere er her i dag for å markere at dere ønsker faste ansettelser, trygt arbeidsliv og sier nei til mer søndagsarbeid. La meg slå det helt fast: Dette er noe vi deler fullt ut!»

I avtalen mellom regjeringa og støttepartiene står det at «det blir generell adgang til midlertidige ansettelser, slik regjeringen har foreslått».

For å sukre pillen litt skal det forskes. Det kan hende – det har vi hørt her i dag – at beslutningen blir reversert hvis resultatet blir annerledes enn forventet. Da lurer jeg på hva det er man egentlig forventer – at Norge skal være helt annerledes enn alle andre land? Det er ikke nødvendig å forske. Det er bare å se til Sverige, som har gått opp løypa før oss. Der er andelen midlertidig ansatte kvinner hele 18,6 pst., mot 10,3 pst. i Norge. Er det virkelig et poeng å få den samme utviklinga her? Forstå det den som kan, og prøv å forklare det til unge, nyutdanna kvinner som mest av alt ønsker seg en fast jobb, lån til bolig og kanskje å stifte familie. Det kan vise seg å bli vanskeligere heretter.

Helt på tampen, til Tor André Johnsen, som framhevet regjeringas gode hensikter: Det hjelper ikke mye, det, når all erfaring viser at resultatet blir det motsatte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [17:38:21]: Mange ungdommer har i dag utfordringer som gjør at de ikke tar del i arbeidslivet. Det er alvorlig for samfunnet, men også for den enkelte. Arbeid og inntekt er viktig for å stifte familie, men også for egen livskvalitet. Derfor er det viktig at ungdom raskt kommer i arbeid når de har fullført skolegangen, så de ikke faller utenfor arbeidsmarkedet senere. Det gir mulighet til å bli del av et sosialt fellesskap, men også opplevelsen av å være med på å bygge landet.

Alle mennesker har behov for å bli sett, oppleve mestring og bli verdsatt. Mange ungdommer har ikke denne opplevelsen, men har falt ut av fellesskapet. Det kan være mange grunner til det – én kan være familiære forhold, en

annen kan være negative opplevelser i skolehverdagen, en tredje kan være rusproblemer. I situasjoner der en faller utenfor, er det viktig å kunne komme tilbake. Statsministeren har ved flere anledninger trukket frem dem med hull i cv-en – mennesker som har et ønske om å arbeide, men som mangler utdanning eller arbeidserfaring. I Norge har vi bruk for denne arbeidskraften, det er bare å se på hvilke utfordringer vi har i fremtiden når det gjelder å utdanne flere innenfor yrkesfag.

Regjeringen ønsker å arbeide for et trygt, fleksibelt og familievennlig arbeidsliv med plass til alle, og som sikrer høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. For å nå dette målet er regjeringens satsing på arbeidslinjen viktig.

Når regjeringen ønsker å stille krav om aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere, er det å ta unge mennesker på alvor. Aktivitetsplikt gir unge mennesker en mer forutsigbar hverdag, men letter også overgangen til arbeidslivet. Alternativet er en mer uforutsigbar hverdag, med få eller ingen aktiviteter. Er det å ta unge mennesker på alvor?

Min egen erfaring som sosialarbeider og fra arbeid med ungdom forteller meg at mange ønsker en aktivitet. Utfordringen har ofte vært at det ikke finnes meningsfylte aktiviteter. Det har medført at det har tatt lengre tid å komme inn på arbeidsmarkedet. Jeg tror det helt avgjørende er det samspillet som utvikles mellom sosialarbeideren og den ungdommen som man arbeider med.

Forslaget om aktivitetsplikt innebærer en tettere oppfølging av stønadsmottakerne. Det er avgjørende og viktig. Den enkelte kommune vil organisere aktiviseringen og følge opp hver og én. Jeg mener at det er viktig å merke seg at man skal følges tettere. Det gir også mulighet til å arbeide med de utfordringene som hindrer yrkesdeltakelse, som kan være f.eks. rus eller psykiske problemer. Mange har sammensatte utfordringer. Aktivitetsplikten kan være knyttet til kommunale tiltak, men kan også innebære deltakelse i statlige tiltak eller tiltak i samarbeid med tiltaksleverandører, sosiale entreprenører, utdanningsinstitusjoner eller andre.

For regjeringen er det viktig at det skapes gode aktivitetstilbud, og at alle som ønsker å delta i disse, får være med. Vi har alle en felles forpliktelse til å stille opp for dem som ønsker å komme i arbeid. Arbeidsplassen er ofte et sted der man bygger sosiale relasjoner og opplever mestring.

Vilkår om aktivitet skal ha som mål at stønadsmottakeren skal bli helt eller delvis selvforsørget. Aktiviteten skal styrke stønadsmottakerens mulighet for arbeid eller utdanning. Den skal være arbeidsrettet og meningsfull for den enkelte.

Fremtidens arbeidsmarked er mer krevende enn i dag, med større krav til formalkompetanse og språkkunnskap. Skal vi lykkes med å få flere unge mennesker inn i arbeidslivet, må vi ta grep og utvikle tiltak som er målrettet. Ett av disse kan være aktivitetsplikt.

Regjeringen tar ungdom på alvor ved å følge opp dem som faller utenfor det ordinære arbeidslivet. Det gir den enkelte ungdom økt livskvalitet, deltakelse i sosiale fellesskap og en inntekt til å leve av.

Else-May Botten (A) [17:42:42]: I Norge har vi lang tradisjon for at myndighetene i spørsmål om arbeidslivet har en god dialog med partene. Ved viktige endringer av ulike regelverk er det tradisjon for å lytte til det de sier, lytte til tilsynsmyndighetene. I denne saken ser vi at regjeringen er tydelig på at enkeltmøter med personer blir mer vektlagt enn innspill fra organisasjoner som representerer arbeidsfolk over hele landet og i alle bransjer.

I forrige sak i dag vedtok regjeringspartiene sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti at vi skal heve aldersgrensen fra 70 til 72 år, et forslag som både LO og NHO er imot. Det er et paradoks at regjeringen er mer opptatt av å sikre muligheter for å stå i jobb for en 72-åring enn av å gi unge på tur inn i arbeidslivet trygghet rundt situasjonen og ansettelsesforholdet.

Det å bli fast ansatt, men ha seks måneders prøvetid gir en mulighet til å vise hva en står for, samtidig som arbeidsgiver kan vurdere egnetheten. Men det er tydeligvis ikke nok for denne regjeringen. Det grepet som blir tatt i dag, er med på å bidra til at færre som har fast jobb i dag, får det framover, fordi man skal inn i midlertidighet. For det er sagt at dette ikke skaper flere arbeidsplasser, så da må jo en forflytning fra faste jobber til midlertidighet være det vi går inn i.

Så til høy turnover og økt bruk av midlertidige ansettelser. Hva kan dette føre til? Jo, mindre kompetanse, både for den enkelte og for bedrifter, og mindre innovasjon. Og det hemmer likestilling, noe også Fremskrittspartiets likestillingsminister understreker – bare så det også er sagt til Fremskrittspartiets Johnsen og hans innlegg her i stad. Det kan også øke helserisikoen, slik Arbeidstilsynet påpeker, og gjøre det lettere å være useriøs og dermed drive med arbeidslivskriminalitet. Kombinasjonen av økt usikkerhet om hvor lenge man har jobb, og usikkerhet om man kan kjøpe seg en bolig, er ikke akkurat en positiv driv for en ungdom som skal ut i arbeidslivet og ut og etablere seg.

Statsrådens forsøk på å se inn i krystallkula her i stad, var interessant, og tydeligvis sett gjennom Fremskrittspartiets langsyntbriller. For de nye statsborgerne som skal komme fra Afrika, Amerika og Asia, må jo regne med at de blir midlertidig ansatt hvis de får seg jobb. Spørsmålet var om de skulle inn Nav-døra eller løsarbeiderdøra. Fast ansettelse var ikke et tema engang, det var ikke nevnt at det kunne skje.

Så til utfordringen med hull i cv-en. Jeg er enig i at det er krevende å søke jobb hvis man har hull i cv-en, men med regjeringens politikk vil flere måtte innstille seg på den situasjonen. Skal flere måtte gå fra jobb til jobb hver tolvte måned, vil de også måtte finne seg i at de blir stående i en kø og vente, og få nye hull med seg på den veien.

Statsråden viser til at de med nedsatt arbeidsevne – spesifikt en som heter Steffen – er i en krevende situasjon. Nå kjenner ikke jeg Steffen, men det jeg tenker, er at Steffen og andre med funksjonshemninger og med utfordringer i forhold til arbeidssituasjonen har organisasjoner som representerer veldig mange i deres situasjon. Men statsråden hevder at med hans politikk blir det nå bedre for dem med funksjonshemninger i arbeidslivet. Da synes jeg det er veldig rart at organisasjonene som representerer dem, sier nei til regjeringens politikk. Og da kan det ikke være tilfellet, det som blir hevdet fra statsråden – heller ikke på det punktet.

Stefan Heggelund (H) [17:47:16]: Vi har en skjult midlertidighet i Norge i dag. For ikke lenge siden ble jeg kontaktet av en person som hadde hatt en sånn midlertidig stilling, en av de skjulte. Hun ønsket å dele sin historie i håp om å gjøre andres historier bedre. Denne personen hadde hatt psykiske lidelser. Hun hadde falt helt utenfor. Så en dag hadde hun bestemt seg for å gjenvinne kontrollen over sitt eget liv. Diagnosen skulle ikke ha kontroll. Hun gikk til Nav, og der ble hun tilbudt et av de vanligste tiltakene Nav bruker for å få folk tilbake. I realiteten er det en midlertidig stilling.

Utfordringen med den midlertidige stillingen er at det er en midlertidig stilling uten lønn, fordi man går på ytelse, og den er uten kontrakt. Det er en type midlertidig stilling de rød-grønne partiene synes er helt greit. Faktum er at da jeg kritiserte innretningen av det tiltaket i Dagsavisen for en tid tilbake, fikk jeg beskjed av Arbeiderpartiet om at jeg måtte roe meg ned, for dette var et vanlig brukt tiltak.

Så denne type midlertidig stilling er helt ok for de rødgrønne, men hvis man får en midlertidig stilling med kontrakt og med lønn, er det en rasering av norsk arbeidsliv! Hvor er troverdigheten i et sånt argument? Jeg spør fordi jeg ikke forstår det, jeg skal være så ærlig; jeg forstår ikke hvor troverdigheten i et sånt argument er. Skjult midlertidighet – helt ok, viktig tiltak. De som kritiserer innretningen av det, må roe seg ned. Midlertidighet med kontrakt og med lønn – rasering av norsk arbeidsliv slik vi kjenner det. Det henger ikke på greip. Det henger overhodet ikke på greip.

Det blir harselert med at vi ønsker å drive følgeforskning på dette for å se hvordan det virker å senke terskelen inn til arbeid for dem som står utenfor. Det er jo noe kunnskapspartier – partier som er opptatt av å samle inn kunnskap – gjør. Men den forskningen som finnes på midlertidige ansettelser, er tydeligvis tilstrekkelig for de rødgrønne partiene, til tross for at den er gjort i land med andre regelverk enn det vi har i Norge, og som har en annen arbeidsmarkedssituasjon. Men det er godt nok for de rødgrønne. Så var de kanskje ikke kunnskapspartier allikevel.

Presidenten: De talere dom heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rigmor Aasrud (A) [17:51:02]: Endringene i arbeidsmiljøloven er negative for kvinner. Det mener iallfall de som jobber med likestilling i det daglige. Også arbeidsministerens regjeringskollega, likestillingsministeren, er bekymret for det samme, og hun krever at saken konsekvensutredes fra et likestillingsperspektiv. Vi ser ingen spor etter dette.

Som representanten Christoffersen sa: Det kom nylig en rapport fra Likestillingsombudet om at gravide utsettes for diskriminering i arbeidslivet. Gravide som er midlertidig ansatt, er mer utsatt for diskriminering enn dem med fast jobb. Kvinners yrkesdeltakelse bidrar på lik linje med inntektene fra olje og gass til vår felles velferd, samtidig som den er avgjørende for at kvinner skal kunne leve økonomisk uavhengig. Dette diskuteres nesten ikke lenger – på godt og vondt. Mer midlertidighet bidrar ikke til at flere kan oppleve økonomisk selvstendighet.

Graviditetsdiskriminering i arbeidslivet lever i beste velgående til tross for at loven er på kvinners side. Likestillings- og diskrimineringsombudet, arbeidstakerorganisasjoner og media bekrefter det. Mange diskriminerte tar kontakt, og det er grunn til å ta tak i denne diskriminerin-gen. Mer midlertidighet vil bety mer diskriminering. Jeg skjønner ikke hvordan komitélederen kan mene at dette forslaget om mer midlertidighet er nøytralt i forhold til det gravide i arbeidslivet opplever. For diskriminering av gravide betyr at kvinner mister jobben, ikke får en jobb de har søkt på. Det betyr tap av arbeidsoppgaver, karrieremuligheter og lønnsopprykk. Det rammer ikke menn, og sånn sett er det vanskelig å skjønne at forslaget er nøytralt.

I rapporten om graviditetsdiskriminering fra Likestillings- og diskrimineringsombudet framgår det at den klart største andelen av saker som gjelder forskjellsbehandling på grunn av graviditet eller fødselspermisjon, gjelder ansettelser, spesielt fornyelse eller forlengelse av vikariater og andre midlertidige stillinger. I en situasjon der fødselsratene går ned, burde sånne opplysninger gjøre at vi legger enda mer til rette for å sikre at kvinner kan kombinere barnefødsler og trygghet for arbeid, og ikke legge enda mer usikkerhet på kvinnene.

Barrierer for kvinner i arbeidslivet videreføres og forsterkes uten at det ser ut til å få oppmerksomhet fra regjeringen Solberg. Vi trenger en regjering som styrker kvinners rettigheter. Vi trenger derfor et lovverk som bidrar til det. Forslaget om mer midlertidighet er ikke det. Dette er nok en sak som setter norsk likestilling i revers.

Frank J. Jenssen (H) [17:54:05]: Det å ikke stille krav til eller ha forventninger til mennesker er det motsatte av å vise respekt. Høyres utgangspunkt er at mennesker både vil og kan bidra – i nærmiljøet, på jobben og ikke minst i sitt eget liv.

Havner man på sosialhjelp, vil man gjerne at det skal skje noe nytt i ens liv. Alle vet at sosialhjelp ikke skal være en permanent tilstand. Mange trenger at det legges litt til rette for at de skal komme seg ut i aktivitet – det være seg jobbsøking, kompetanseheving eller annet meningsfullt arbeid for en selv.

Jeg var med da Høyre og de andre borgerlige partiene i Trondheim innførte aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere tidlig på 1990-tallet, som den aller første kommunen i landet. Vi ønsket særlig å få unge sosialhjelpsmottakere over fra en passiv til en aktiv tilværelse. Det var ingen selvfølge at vi skulle få til dette pionerprosjektet. Arbeiderpartiet var selvfølgelig sterkt imot, men på toppen av det hele gikk LO til rettssak mot kommunen. LO mente at det å gi ungdommer på sosialhjelp meningsfylte arbeidsoppgaver var tariffstridig. Tariffstridig! Rettssak! Arbeidsretten dømte selvsagt i favør av kommunen, men ikke minst i favør av de menneskene kommunen ønsket å hjelpe.

I dag finnes aktivitetsplikt knyttet til sosialhjelp både i Trondheim og andre steder. På Jobbhuset i Trondheim sier de til Adresseavisen at her skjer det mirakler. Unge mennesker som har ramlet ut av studie- eller arbeidsliv, og som ber om sosialhjelp, sendes rett på Jobbhuset – ingen papirmølle, men rett på Jobbhuset for å levere søknaden, komme seg i aktivitet og få tilpasset oppfølging. Som en

fra Nav sier om Jobbhuset: Det er det som skal til. Et vanlig Nav-kontor greier ikke dette. Det finnes tiltak for ungdom, men de får ikke den daglige oppfølgingen.

Denne daglige oppfølgingen er i dag et gode som bare er forbeholdt noen av dem som har eller søker om sosialhjelp. Alle sosialhjelpsmottakere er sikret penger til livsopphold, men i dag vedtar Stortinget også at de samme menneskene skal sikres en meningsfylt aktivitet og dermed en bedre mulighet til å komme seg bort fra sosialhjelp og over i jobb eller utdanning.

Kommunene skal lage tilbud som passer lokalt, og kostnadene skal dekkes – ingen nye rapporteringskrav, enkelt og ubyråkratisk. Når man leser merknadene om hvorfor Arbeiderpartiet går imot at alle på sosialhjelp skal få aktivitetstilbud, ja, så kan man få inntrykk av at motstanden er begrunnet i en form for omsorg for kommunen mer enn for sosialhjelpsmottakeren. Hvis norske kommuner klarer å vurdere om noen har rett på sosialhjelp, klarer de også å gi dem et tilbud om aktivitet for å hjelpe dem ut av sosialhjelpen.

Aktivitet er bedre enn passivitet. Varig lønn er bedre enn varig sosialhjelp. Derfor bidrar Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i dag til nødvendig fornyelse og forbedring av norsk sosialpolitikk.

Ingunn Gjerstad (SV) [17:57:17]: Både som SV-ar og fagforeiningsmenneske er eg av og til samd med Venstre sin Sveinung Rotevatn. Eg vil òg at folk frå Europa og resten av verda skal koma her i norsk arbeidsliv og få ein fot innanfor – begge føtene. Det eg har imot, og den uroa som eg deler med representanten Lundteigen, er bakteppet til den debatten om mellombelse tiletjingar som er ein del av debatten i dag. Vi har eit økonomisk samarbeid, EØS, med ein union, EU, som skaper stor arbeidsløyse og naud, og som sender folk på flukt for å finna arbeid. Berre frå Aust-Europa var det i fjor nesten 160 000, og altfor mange av dei har det slik at dei ikkje tør å ta opp uverdige arbeids- og livsvilkår og sosial dumping på arbeid fordi dei er så laust knytte til arbeidslivet. Trass iherdig innsats frå store delar av fagrørsla er organisasjonsgraden låg mellom desse menneska, altfor låg.

Elin Ørjasæter tok nyleg til orde for eit gjennomorganisert arbeidsliv i ein artikkel i Aftenposten den 2. mars, «EØS endrer norsk arbeidsliv»:

> «Der virkeligheten endres må også politikken endres. EØS-innvandringen har endret mine politiske holdninger, fra å være en optimistisk liberalist til å bli overbevist tilhenger av et organisert arbeidsliv. Liberalisme fungerer bare der alle har forhandlingsmakt. Slik er det ikke lenger. Det er for mange som tilbyr sin arbeidskraft til en altfor lav pris. Lønnsgulvet eksisterer ikke slik det gjorde før.
>
> LO og NHO har verktøyene, i form av tariffavtaler som kan allmenngjøres, altså gjelde for alle bedrifter i en hel bransje. LO og NHO har også felles interesser i høy produktivitet og lovlige forhold.
>
> Et godt samarbeid mellom arbeidsgivere og tillitsvalgte er vår garanti mot at deler av arbeidslivet kastes tilbake til norsk 20-tall. Det er på tide å organisere seg, selv for en gammel liberalist.»

Vår rolle som lovgjevarar er å setja ned nokre gjerdestolpar, hegna inn så å seia, verja utsette arbeidsfolk og folk utanfor arbeidslivet. Eg fryktar for at meir bruk av mellombels tilsetjing vil medføra det motsette fordi makttilhøva er så ulike mellom partane, og at det vil svekkja fagrørsla i deira kamp for å laga det golvet som arbeidslivet treng for at vi ikkje skal utvikla oss i ei retning som vi ikkje kan leva med.

Hege Haukeland Liadal (A) [18:00:11]: Når jeg i dag tar ordet i denne debatten, er det fordi regjeringen nok en gang setter kjønnslikestillingen i revers. Hvis noen i denne sal nå begynner å bli lei av at fagbevegelsen og Arbeiderpartiet holder denne fanen høyt, skal jeg langt på vei være enig – jeg begynner å bli lei av at regjeringen legger fram forslag på forslag som gjør at vi går fra å være et av verdens mest likestilte land, et foregangsland for mange, til et Norge som ikke lenger kan fronte innovative og spennende løsninger for et kjønnslikestilt arbeidsliv.

I dag vedtar Stortinget at Norge skal bekles med flere midlertidige ansatte, dvs. mindre forutsigbarhet for den enkelte og ikke minst for familiene. I et likestillingsperspektiv vil det ramme kvinner spesielt. Forutsigbarhet i arbeidsforhold og arbeidstidsordninger som tar hensyn til omsorgsforpliktelser, er sammen med gode barnehager avgjørende for et likestilt samfunn.

Arbeidsminister Robert Eriksson hevder at endringene vi vedtar i dag, skal bidra til et mer familievennlig arbeidsliv. Hadde han trodd på det selv, ville han ha tort å gjennomføre den likestillingskonsekvensutredningen hans kollega statsråd Horne ba om.

Det er nettopp de strukturelle føringene med et regulert arbeidsliv, faste stillinger, gode permisjonsordninger og barnetilsynsordninger som har gjort at Norge har høy sysselsetting og relativt høye fødselstall. Forutsigbarhet i arbeidsforholdet og arbeidstidsordninger som tar hensyn til omsorgsforpliktelser, er betydningsfullt for et samfunn.

Jeg mener at forslagene til oppmyking av arbeidstidsreglene vil bidra til å opprettholde kjønnsrollene, ikke til økt likestilling. Det må i dag være lov til å undre seg over hvor likestillingsministeren har vært i diskusjonene om endringene i arbeidsmiljøloven.

Henrik Asheim (H) [18:03:01]: Norge er et godt land å bo i. Vi har gratis utdanning for alle, vi har en stor næringsfrihet, vi er i stor grad et åpent og tolerant samfunn, og vi har et ryddig og organisert arbeidsliv.

Men vi har også noen utfordringer. Den norske skolen, som er god på mange områder, feiler på et viktig område. Det er at hver tredje elev faller ut av videregående skole eller ikke fullfører og består i alle fag. Selv om det ikke trenger å være en katastrofe for den eleven det gjelder, er det dessverre en sterk sammenheng mellom dem som dropper ut av skolen og dem vi ser igjen på utenforskapstatistikken senere. Overvekten av de elevene det gjelder her, er gutter som ikke klarer å fullføre alle fagene, som har for høyt fravær, og etter hvert blir det så mye å ta igjen at de ramler ut av utdanningsløpet.

En av våre viktigste oppgaver er å møte den gutten som har falt ut av skolen med mange muligheter, for at han ikke

også skal falle ut av samfunnet. Allerede har regjeringen gjort det mulig å fullføre videregående skole også etter at man har fylt 25 år, og både lærlingklausul og økt lærlingtilskudd gjør at flere av elevene som går på fagutdanningene, nå får læreplass og dermed også fullfører.

Likevel er det mer som må gjøres. Når jeg har hørt på Arbeiderpartiet i denne debatten, høres det ut som om det viktigste for dem er å snakke ned hvor mange dette faktisk gjelder. Da er det heldigvis slik at vi har et flertall av de fire borgerlige partiene, som ble valgt for å ta dette på alvor, etter en valgkamp hvor debatten ofte handlet om dette var et problem eller ikke.

En av dem som jeg mener man skal lytte til, er Eddi Eidsvåg. Han har blitt heftig vist til i disse debattene, nettopp fordi han jobber med Øbelprosjektet, med disse guttene som jeg snakker om, som har falt ut av skolen. Han har sagt ganske klart – han har blitt skjelt ut ganske kraftig – at det er verre å legge seg ut med fagforeninger og LO enn med bedehusmiljøene i Sauda. Det er noe han heldigvis trosser når han fortsetter å fremføre sitt budskap. Vi må senke terskelen, vi må gjøre det første trappetrinnet inn i arbeidslivet lavere enn i dag, slik at flere, særlig av dem som har droppet ut av skolen, tar det skrittet.

Arbeiderpartiet hadde en gang et slagord som lød: Arbeid til alle er jobb nr. én. Problemet er at for å få arbeid til alle må det bli lettere å få jobb nr. én. Det er det de fire borgerlige partiene nå sørger for, til Arbeiderpartiets heftige protester.

Karin Andersen (SV) [18:06:07]: Denne debatten viser at vi på venstresiden og de på høyresiden ønsker å gå i helt forskjellige retninger. De på høyresiden ønsker større forskjeller og tror at det er bra. Det ser vi i skattepolitikken, det ser vi i kuttforslagene som kommer på ytelser til de mest vanskeligstilte, det ser vi i forslag nå om flere midlertidige ansettelser, altså svekking av ansattes rettigheter. Det er nok slik at en del får jobb når de har vært midlertidig ansatt, men hele poenget med denne endringen er jo at det skal bli lettere å si opp folk. Det er det som er resultatet. Det viser forskning fra alle land. Det avfeier regjeringspartiene helt glatt og sier: Her har du anekdoten min, blås i forskningen, det virker sånn som vi sier! Men det gjør faktisk ikke det, og den nyere forskningen viser også at dette fører til en todeling av arbeidslivet, fordi det svekker også fagbevegelsens makt, som er i stand til å fordele både makt og penger i samfunnet på en mer rettferdig måte. Så dette peker i en veldig skummel retning, som heller ikke er produktiv for et land.

Det har vært mye diskusjon om tvangsarbeid for sosialhjelp. Jeg har vært kritisk til det, til det utgangspunktet som regjeringen hadde. For det er jo ikke sånn at folk får hjelp når de kommer til sosialkontoret, eller til Nav. De står i kø i årevis for å få hjelp. De kommunene som har gjort dette, og det har de hatt plikt til i alle år, har gjort dette med vett og forstand. De har lyktes, så det er fullt mulig innenfor dagens lovverk å få til dette. Da dette kom, tenkte jeg at da hadde sikkert regjeringen lagt opp et løp sånn at dette skulle kommunene få mulighet til å gjøre nå, så jeg spurte regjeringen under budsjettbehandlingen: Hvor mye penger har man lagt inn til kommunene for å gjennomføre dette, for at det skal være den oppfølgingen som alle nå snakker om, den daglige oppfølgingen som Nav-kontorene ikke klarer å gjøre i dag? Da var svaret fra regjeringen: null. Nå vet vi at skatteinntektene i kommunesektoren sviktet med nesten 3 mrd. kr i fjor, de svikter nå, det ligger an til nesten 4 mrd. kr, og jeg lurer på: Hvor er de menneskene som skal hjelpe dem som nå skal tvinges til et eller annet arbeid for sosialhjelp? Ikke er det flere folk i Nav til å følge dem opp, og ikke er det flere folk i kommunene til å følge dem opp.

Jeg synes at regjeringspartiene burde lese de tilsynsrapportene som Helsetilsynet har kommet med om de sosiale tjenestene i Nav. Det heter i en overskrift: «Kommunene bryter loven.» Der står det at folk faktisk ikke får oppfølging. Jeg har snakket med veldig mange folk i Nav som hadde lengtet etter å få gjort dette, men de har ikke penger til tiltak. Derfor har SV fremmet forslag om tiltak, om flere tiltak, og at disse ungdommene som dere snakker om, skulle få rett til tiltak. Men det har dere altså stemt ned, og dere har også stemt ned forslaget om at de som har fått uføretrygd, også skal ha rett til tiltak hvis de blir friske og vil tilbake i jobb.

Truls Wickholm (A) [18:09:34]: Før jul fikk vi en Kripos-rapport om arbeidsmiljøkriminalitet i Norge. Den sier at så mye som 30 pst. av omsetningen i byggebransjen er svart. Det betyr at norsk bygge- og anleggsbransje omsetter for mellom 130 og 140 mrd. kr i svarte penger. Det er alvorlig – svært alvorlig – for menneskene som jobber i den delen av arbeidslivet, som er helt uten sikkerhet dersom noe skulle skje dem, for fellesskapet som går glipp av enorme summer hvert år som skulle vært brukt på investeringer i samfunnet, og for næringene som rammes. De seriøse utkonkurreres. Fagarbeidere blir ikke lenger attraktiv arbeidskraft. Hvis noen lurer på hvorfor det er vanskelig å rekruttere ungdom til yrkesfag, og det kan det virke som om noen i regjeringen gjør, så er det kanskje fordi disse ungdommene skjønner mer enn regjeringen. Det er ikke attraktivt å utdanne seg til yrker hvor arbeidslivet preges av useriøsitet.

I dag gjør regjeringen en uholdbar situasjon enda verre. Vi vet at midlertidige ansettelser gjør det vanskeligere å avdekke kriminalitet. Det sier Økokrim, Kripos, Arbeidstilsynet og Nav. De advarer faktisk mot mer midlertidighet i arbeidslivet. Når regjeringen nå likestiller faste ansettelser og midlertidige ansettelser, vil vi se en utvikling med færre fast ansatte og flere midlertidig ansatte. Allerede med dagens regelverk har vi 200 000 midlertidig ansatte. 200 000 er for mange i dag. Vi burde ha gjort det vanskeligere, ikke lettere, med midlertidighet.

Nestleder i LO Hans Christian Gabrielsen har sagt at han betrakter regjeringens lettelser knyttet til midlertidighet som en gavepakke til den useriøse delen av norsk arbeidsliv. Jeg er enig med Hans Christian Gabrielsen i LO. Han frykter også at økt midlertidighet kan føre til mer arbeidslivskriminalitet.

I rapporten om arbeidslivskriminalitet i Norge heter det:

> «I de senere år har rettsutviklingen åpnet for utvidet bruk av midlertidige ansettelser, vikarer og så videre.

Slike forhold svekker den faste tilknytningen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker og kan bidra til å gjøre det mer krevende å avdekke og etterforske arbeidsmarkedskriminalitet.»

Det er altså dette vi for en time siden hørte Robert Eriksson stå her oppe og beskrive som trygge, gode arenaer for å vise seg fram. Det er altså dette vi vil ha mer av med denne regjeringen. Slik går det når dogmatiske partiprogrammer med gammel politikk er det som skal få styre Norge inn i framtiden. OECD, som flere har nevnt, hadde den samme meningen som regjeringen i mange tiår. De har snudd i møte med fakta og virkeligheten – det er synd denne regjeringen ikke har den samme evnen.

Hårek Elvenes (H) [18:12:49]: Representanten Dag Terje Andersen minnet oss om det gamle visdomsordet i arbeiderbevegelsen «Gjør din plikt – krev din rett». Da er det betimelig å minne den samme representanten om en annen parole fra arbeiderbevegelsen: «Hele folket i arbeide», eller kanskje det 1 500 år gamle visdomsordet: «Lediggang er roten til alt ondt».

Faktum er at midlertidig ansettelse er bedre enn ingen ansettelse. Midlertidig ansettelse gir arbeidserfaring, og ved midlertidig ansettelse må du komme deg «opp om morran».

Norge er i omstilling. Arbeidstakere skal finne veien fra gamle næringer til nye næringer, fra ulønnsomme bedrifter til lønnsomme bedrifter.

Arbeidsmiljøloven er de facto Norges mest brutte lov. Da er det kanskje noe i veien med loven og ikke med dem som bryter loven, og desto sterkere grunn er det da til å se nærmere på hvordan denne loven fungerer.

La oss slå fast: Hovedprinsippet er at fast ansettelse fortsatt skal være regelen i norsk arbeidsliv. Men ved å åpne for en mulighet for inntil tolv måneders midlertidig ansettelse, setter man ikke rettighetene til arbeidstakerne og spillereglene i norsk arbeidsliv over styr. Og når man sikrer seg ved å innføre en karantene og at man ikke kan forlenge ansettelsesperioden utover tolv måneder, ja da forhindrer man at vedkommende blir sluset inn i en evig, permanent midlertidig ansettelse, eller at andre kommer og tar jobben. Da har man etablert sikkerhetsventilen.

Vi må huske på at arbeidsmiljøloven så dagens lys med en annen næringsstruktur enn det vi har i Norge i dag. Vi har gått fra et industrisamfunn til et tjenesteytende samfunn. Arbeidsmiljøloven er langt på vei designet for industriens behov og ikke for dagens arbeidsliv, der det er krav til fleksibilitet fra arbeidstakernes side og ikke minst et næringsliv som på en måte står i en evig omstrukturering. Da må vi tilpasse lovverket til den situasjonen som bedriftene står oppe i, og ikke legge stein til byrden i en knallhard konkurransesituasjon som det private næringsliv står i.

Anders B. Werp (H) [18:15:26]: Vi står overfor store endringer i vår økonomi. Oljeaktiviteten har lenge vært motoren bak vår økonomiske vekst. Nå ser vi at oljeprisen igjen svinger, og investeringene i næringen faller. Samtidig står vi foran et grønt skifte. Fram til 2050 skal vi omstille oss til et lavutslippssamfunn, hvor utslippene av klimagasser ikke er større enn det jordkloden tåler.

Vi står overfor store og nødvendige omstillinger i samfunnet og i samfunnets økonomi. Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre gjør arbeidslivet mer fleksibelt og tilpasningsdyktig, slik at vi i tiden som kommer får mer ut av vår aller viktigste ressurs, nemlig arbeidskraften.

Åtte år med reformtørke under de rød-grønne og passivitet overfor framtidsutfordringene er nå over. Gårsdagens regler er ikke alltid svaret på morgendagens utfordringer. Dette er en viktig og ansvarlig omstilling for å møte morgendagens utfordringer. Det er med andre ord et stort og overordnet bakteppe for denne saken.

Samtidig har saken en dyp sosial og menneskelig side. Det dreier seg om å få folk fra trygd til trygg jobb. Troen på at alle vil og kan bidra er dypt rotfestet i Høyres ideologi. Vi bygger mye av vår politikk på dette optimistiske og positive menneskesynet. Motivasjonen hos alle til å bidra til beste for seg selv, sine nærmeste og sine omgivelser er for oss en viktig drivkraft i politikkutviklingen. Men i dag er det for mange som ikke får muligheten til å realisere dette. Nesten hver femte person i alderen 18–67 år mottar i dag en helserelatert ytelse. Bak disse tallene ligger det mange knuste drømmer.

Det er viktig å slå fast at hovedregelen i norsk arbeidsliv fortsatt er faste ansettelser. Slik skal det være også i framtiden. Dette handler om å gi mennesker som står utenfor arbeidsmarkedet, en sjanse til å vise hva de er gode for, og samle gode erfaringer fra arbeidslivet med sikte på å få en fast og en trygg jobb.

Kari Henriksen (A) [18:18:02]: Det internasjonale analyseselskapet A.T. Kearney anslo at Norge taper 420 mrd. kr i inntekter per år på at kyniske bakmenn organiserer seg og tyner enkeltmennesker. Det er et stort beløp, og det er mye lidelse. Det er mange færre helsesøstre, lærere og kilometer vei i det.

Regjeringa har levert tiltakspakke mot arbeidslivskriminalitet, og det er bra. Mye er bra der, men er det nok? Endringene i dag vil trekke regjeringas visjoner og mål i motsatt retning, noe Arbeidstilsynets rapport bekrefter. Regjeringas iver etter å realisere sin egen ideologi er nemlig større enn viljen til ikke å redusere fagorganisasjoners makt, jf. Truls' sitat fra rapporten fra Arbeidstilsynet.

Dette er nytt, må vite. Jeg har det også sånn av og til. Noen ganger hender det at jeg tar ut en gammel kjole fra skapet, så ser jeg på den og sier til meg selv: Kari, den er ny. Kari, den er ny, sier jeg gjerne en gang til. Det kunne være – ja, det er slett ikke utenkelig – at jeg hadde trodd på det selv.

Det er ikke bare det at standpunktet kalles nytt, det er det de ansatte vil ha, sier regjeringa, selv om de samme ansatte har gått i tog og sagt nei takk. Det er som i gamle dager da mine barn var små og jeg i en sammenheng kunne komme til å si: Ja, men det liker du jo, og fikk til svar: Nei det gjør jeg ikke. – Jo, det gjør du da. – Nei, det gjør jeg ikke. Da snudde jeg meg bort og smilte og visste bedre – akkurat sånn som regjeringa gjør. De har nemlig noen ideologiske mål å gjennomføre.

Det vi ser, har en klar politisk skillelinje. Dette svekker

arbeidstakerne på en måte som gjør at det arbeidet som må til for å imøtegå arbeidslivskriminaliteten, som holder på å spise opp næringslivet innenfra, reduseres når arbeidstakerorganisasjonene fratas makt.

Arbeiderpartiet mener denne saken viser at regjeringa skaper ulikevekt i forholdet mellom arbeidsgiverorganisasjonene og ledere – arbeidsgivere – når det gjelder makt. Det er bekymringsfullt, og det bidrar til å svekke evnen og mulighetene til i fellesskap å ta tak i den største utfordringa: et stadig mer velorganisert svart arbeidsliv, som begge parter, både høyre- og venstresida, er enige om må tas på alvor. Og vi må ha kraftfulle virkemidler. Regjeringa har valgt å ikke bruke så kraftfulle virkemidler som Arbeiderpartiet vil bruke.

Karin Andersen (SV) [18:21:13]: Det er mange ting som virker hvis man ønsker at flere skal komme i arbeid. Sosialt arbeid virker f.eks. Hvis man klarer å møte folk i krise på en verdig og respektfull måte, følge dem opp og raskt gi dem muligheter til kvalifisering og tiltak – hvis det er riktig – eller gi dem helsehjelp – hvis det er riktig – eller hjelpe dem ut av en kriseaktig økonomisk situasjon, fører det til at mange flere klarer seg bedre. Det sier Nav sjøl i sine rapporter, og de advarer f.eks. mot kutt i ytelser. Så sosialt arbeid nytter.

Kvalifiseringsprogrammet nytter, det har vært forskning på at det har blitt brukt altfor lite, og kvalifisering går over litt tid. Det er veldig viktig, for mange av dem som sliter med å få plass i arbeidslivet i dag, mangler kompetanse. Den kompetansen må de få. Det tar av og til litt tid, men den tålmodigheten trenger man å ha, og det fungerer, for folk kommer i arbeid.

Overgangsstønaden med plikt til å være i aktivitet virker så det griner, det er arbeidslinja så det holder, men den vil regjeringen kutte ned til ett år. Hvis man skal kunne forsørge et barn når man er alene, trenger man ofte å kvalifisere seg i litt mer enn ett år for å få en jobb det er mulig å gjennomføre det med. Da synes regjeringen plutselig at tre års utdanning er altfor mye. Det er veldig rart når de samtidig er så opptatt av at andre skal fullføre utdanningen. Selvfølgelig må man være opptatt av at alle skal få fullføre utdanningen, også de som trenger litt hjelp fra det offentlige for å gjennomføre det. Den ordningen virker faktisk enda bedre for kvinner av utenlandsk opprinnelse enn for norske. Jeg har sett med forundring på hvorfor regjeringen ikke vil ha den.

SVs forslag om at alle unge som faller ut av arbeidsmarkedet, må få tilbud om utdanning, arbeidstrening eller kvalifisering raskt, virker. Det er helt riktig når også regjeringspartiene sier at man må få et tilbud om aktivitet raskt. Da må det være på plass. KS har regnet ut at det koster svært mye hvis man skal ha et slikt tilbud til alle unge eller alle som er på sosialhjelp, men regjeringen har ikke bidratt med en eneste krone for å gjøre dette mulig.

Jobbsjansen virker. Det er et tiltak for innvandrerkvinner som går ut på at man til og med oppsøker dem der de er, kanskje i et miljø hvor det ikke er vanlig at kvinner er i arbeid. Og det funker. Men regjeringen øker ingenting på de tiltakene som faktisk funker.

Ett av problemene med noen av dem som faller ut av arbeidslivet, er at ventetida for å få tiltak er altfor lang. Mange venter opp til to år, noen kanskje lenger. Da skjønner alle at det er vanskelig å komme tilbake til arbeidslivet. Da hadde jeg forventet at regjeringen hadde økt tiltaksinnsatsen kraftig. Men tvert imot kutter regjeringen i tiltakene. Det er overhodet ikke arbeidslinja.

Stein Erik Lauvås (A) [18:24:32]: I sak nr. 1 og nå her i sak nr. 2 i dag får vi servert mørkeblå, knallhard høyrepolitikk, støttet av Venstre og – noe overraskende for mange – Kristelig Folkeparti. Her har regjeringspartiene kjørt fram endringsforslag som vil omfatte hele det norske arbeidslivet, uten å lytte til noen særlig andre enn seg selv. En mørkeblå høyreideologi har trumfet alle advarsler fra LO, fra Unio og fra YS, og regjeringen har konsekvent nektet å lytte til alle de uttalelser som på rekke og rad har advart mot å innføre endringene i bl.a. adgangen til midlertidige ansettelser.

Det er et problem at regjeringen ikke lytter til råd, men problemet blir dessverre størst for dem som dette vil gjelde. En tilnærmet samlet fagbevegelse med Unio, YS og LO har gått til streik og advart mot endringene, men regjeringen lyttet ikke. NITO sier at en generell adgang til midlertidige ansettelser i realiteten er en prøvetidsansettelse uten at den ansatte har stillingsvern. Regjeringen lytter ikke. YS sier at økt bruk av midlertidighet vil ramme kvinner spesielt hardt. Regjeringen lytter ikke. Lærlingene som akkurat er ferdig med sin læretid og bekymret for sitt videre yrkesliv, ønsker fast ansettelse og mulighet til å starte etablering av bolig og familie i trygge rammer. Regjeringen lytter ikke til dem heller. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon sier rett ut at adgangen til midlertidige ansettelser ikke er riktig løsning for at flere funksjonshemmede skal komme i arbeid. Regjeringen lytter ikke.

Jeg hørte i debatten her tidligere at statsråd Eriksson sa at regjeringen hadde lyttet. Da må man få lov å spørre seg: Hva hørte de? Jeg tror de hørte sin egen stemme. De lyttet kun til seg selv, og de lyttet kun til sine egne svar. Regjeringens forslag til endringer i denne saken er intet annet enn et realt slag i ansiktet på de arbeidstakerne som ønsker et seriøst og stabilt arbeidsliv. Det er en trist dag for utviklingen av et moderne og godt arbeidsliv i Norge.

Så kan man helt til slutt reflektere litt over representanten Arve Kambes kommentar fra denne talerstolen tidligere i dag da han mente at disse to debattene vi nå har hatt, var stor ståhei for ingenting. Det forteller meg litt om den holdningen høyresiden i denne salen har når det kommer til vanlige arbeidsfolks rettigheter i arbeidslivet.

Så kom det også en avklaring fra statsråd Eriksson: Fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag er helt ok. At vi har en regjering som forsvarer en slik ansettelsesform, er mer enn betenkelig. Det burde være utenkelig.

Fredric Holen Bjørdal (A) [18:27:32]: Dei som stod utanfor Stortinget den 28. januar, fekk nok ei ganske surrealistisk oppleving då «Eg har ein draum» ljoma frå høgtalarane. Det var ikkje Martin Luther King som hadde stått opp att, men arbeidsministeren som heldt ein emosjonell appell for å få fleire lausarbeidarar inn i arbeidslivet. Framfor han stod eit titals tusen streikande i harnisk mot ein

høgreideologisk arbeidslivspolitikk som manglar grunnlag i faglege råd og forsking. I ryggsekken har ikkje arbeidsministeren ein einaste rapport som støttar den politikken som han er skremd ut for å forsvare, for noko slikt finst ikkje. Sjølv frå sitt eige departement får han melding om at ein ikkje har funne effekt på sysselsetjingsnivået generelt, det aukar berre høvet til mellombels tilsetjing.

Folk streika i eit omfang som vi ikkje har sett dette tusenåret. Organisasjonane til gruppene regjeringa hevdar dei vil hjelpe, gjev regjeringa ei kald skulder, og regjeringspartia stuper på meiningsmålingane. Likevel står dei fast på politikken sin og hevdar at folk ikkje veit sitt eige beste.

Ein skulle kanskje tru at summen av motstanden mot politikken fekk regjeringa til å vakle litt, i alle tilfelle tenkje litt ekstra etter om dette verkeleg var vegen å gå, men arbeidsministeren er like standhaftig, han vik ikkje ein tomme. Tvert imot seier han til media at han tek ikkje omsyn til streiken i det heile.

Eg synest det skin igjennom i regjeringa at dei meiner denne streiken ikkje hadde legitimitet, at folk ikkje forstod kvifor dei streika – hadde dei berre forstått sitt eige beste, hadde dei omfamna politikken til regjeringa. Det er ein type ovanfrå-og-ned-haldning som har vore forsøkt eit heilt år utan hell. Problemet er ikkje at regjeringa ikkje har kommunisert godt nok, eller at folk ikkje forstår. Problemet er at folk forstår, og at dei ikkje likar det dei ser.

Å gjere faste stillingar mellombelse er eit effektivt grep mot fagorganisering, som igjen svekkjer lønsnivået i bransjar med stor konkurranse om arbeidet. Den oppmjukande effekten blir derfor dobbel – ikkje berre det å stå aleine, men også mangelen på ein føreseieleg og trygg økonomi, gjer arbeidstakarane mjukare i møte med eit «take it or leave it».

Noreg har ikkje råd til ei regjering og ein arbeidsminister som går til kamp mot ein og ein halv million arbeidstakarar, særleg ikkje når regjeringa så tydeleg manglar både fakta og støtte frå dei svake gruppene dei hevdar å ville hjelpe.

Kirsti Bergstø (SV) [18:30:20]: EØS-avtalen legger et betydelig press på norsk arbeidsliv. Vi ser at useriøse aktører utnytter utenlandsk arbeidskraft og driver sosial dumping. Vi ser en bemanningsbransje som driver fram et arbeidsliv som vi etter SVs syn ikke er tjent med å ha, der vi har konkurranse på lønns- og arbeidsvilkår.

Derfor er det avgjørende å avklare: Hva er det som regnes som midlertidig, og hva er det som regnes som fast arbeid? Kan man si at man har jobb når man verken har lønn eller kontrakt som sier noe om hvor mye man skal jobbe, og når ingen av de grunnleggende forholdene man regner som viktige i et arbeidsforhold, er regulert?

Det er også ille at den kollektive søksmålsretten blir fjernet. Det er det vernet som de svakeste av de svake har. Det er nettopp de utenlandske arbeidstakerne som var en del av grunnlaget for innføringen av den kollektive søksmålsretten – de som aldri våger eller evner å stå opp for seg selv, fordi motmakten alltid vil være så veldig mye sterkere.

SV vil ta et oppgjør med bemanningsbransjen. Vi vil ta et oppgjør med fri flyt-politikken. Vi er tydelig på at vi ønsker å erstatte EØS-avtalen med en normal handelsavtale som ikke griper dypt inn i forhold som bør avgjøres på demokratisk vis. Men uavhengig av syn på EØS-avtalen bør vi alle kunne forenes om en femte frihet, nemlig friheten til å kunne avgjøre norske arbeidsforhold på demokratisk vis i denne salen. Vi mener at det er Det norske storting og partene i arbeidslivet som skal legge grunnlaget for hvordan arbeidslivet skal se ut, ikke EU. Vi ønsker ikke et arbeidsliv der vi ser at ILO-konvensjon, tariffavtale og norsk arbeidslivslovgivning settes til side for EU.

Det har tidligere i debatten blitt uttrykt overraskelse over at likestilling blir fremmet som argument mot endringene i arbeidsmiljøloven. Jeg vil uttrykke overraskelse over den overraskelsen, tatt i betraktning at Likestillings- og diskrimineringsombudet har vært tydelig på, de kvinnedominerte fagforeningene har vært tydelige på – og til og med BLD, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, har vært tydelig på – at konsekvensene rundt likestilling er for dårlig utredet.

Likestilling kommer ikke av seg selv, slettes ikke i arbeidslivet heller.

Mudassar Kapur (H) [18:33:28]: Både de siste dagers medieopptredener og innleggene i salen i dag viser én ting: Arbeiderpartiet og resten av de rød-grønne politikerne sitter så høyt ved bordet at de ikke lenger har kontakt med grasrota.

I dag skal Stortinget vedta å åpne for en generell adgang til midlertidige ansettelser. I dag åpner vi enda en dør inn til arbeidslivet for dem som står utenfor og vil inn. Vi sørger for at flere kan få den viktigste sjansen – den første sjansen til å vise seg fram i arbeidslivet.

Men hva sier Arbeiderpartiet? Jo, denne døren bør forbli stengt. Og hvis den åpnes, har Arbeiderpartiet følgende lovnad, dersom de skulle komme til makten: Døren skal da umiddelbart låses igjen, og nøklene skal kastes langt vekk.

Det er uansvarlig av partiet å konkludere med at de vil reversere noe de ennå ikke engang har sett resultatene av. Vi er vitne til et parti som i mangel av egen politikk og egne alternativer bruker sin energi på å avlyse andres.

En av de største samfunnsutfordringene vi har i Norge i dag, er at for mange står helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Minoriteter, og særlig kvinner med minoritetsbakgrunn, er overrepresentert i denne statistikken. Ofte – veldig ofte – er det for disse personene helt avgjørende å få den første sjansen. Vi vet at akkurat som skole er den beste integreringsarenaen for barn, fungerer arbeidslivet på samme måte for voksne.

Jeg har snakket med mange mennesker som er fortvilet over å stå utenfor arbeidslivet. De har ikke den luksusen at de kan velge mellom en fast jobb eller en midlertidig jobb. De har ikke den luksusen at de kan velge mellom å få boliglån eller ikke. De må tenke på om pengene kommer til å holde hele måneden for å få husholdningen til å gå rundt. Selv Arbeiderpartiet og de rød-grønne må jo være enig i at det er bedre med én fot innenfor arbeidslivet enn begge føtter utenfor.

Men hva ser vi her i dag? Jo, de er negative – på auto-

pilot. Å være imot dette er både usosialt og tegn på ideologiske skylapper. Jeg skulle ønske at vi i dag hadde hatt et arbeiderparti som også brydde seg om alle de som står utenfor arbeidslivet. I stedet er partiet opptatt av å stenge dørene, sette på bremseklossene og trekke stigen opp etter seg.

Bente Stein Mathisen (H) [18:36:46]: La det ikke være noen tvil: Regjeringens klare budskap er at fast ansettelse skal være hovedregelen i arbeidslivet. Å åpne opp for midlertidig ansettelse på generelt grunnlag i inntil ett år er et av flere virkemidler som vi mener vil gi flere en sjanse til å vise seg frem i jobb og på den måten få en fot innenfor arbeidslivet. Forslaget har klare kriterier og strenge begrensninger med en karantenetid på tolv måneder. Hvis den midlertidig ansatte ikke blir tilbudt fast stilling, kan ikke virksomheten ansette en ny person til å utføre de samme oppgavene før det har gått ett år. Midlertidig ansettelse er ikke noe mål i seg selv, men et av flere virkemidler for å inkludere flere i arbeidslivet. Regjeringen vil ha en moderne og fleksibel arbeidsmiljølov med virkemidler som er tilpasset menneskene i dagens samfunn.

De siste månedene har det vært mye villedende og freidig retorikk fra venstresiden om hva som kommer til å skje hvis regjeringens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven blir vedtatt. LO har prøvd å skremme med at regjeringen vil ha oss tilbake til løsarbeidersamfunnet, hvor arbeidsfolk sto med lua i hånden. Regjeringen har også blitt beskyldt for å tildekke fakta – at det som egentlig ligger i forslaget, er å åpne for frislipp av midlertidige stillinger, mer pålagt overtid og mer søndagsarbeid. Det har faktisk vært ganske overraskende å oppleve så massiv, villedende retorikk og så mye usannheter. Usannheter blir ikke mer sanne om de gjentas flere ganger.

Flere som har deltatt i den offentlige debatten, har prøvd å skape forvirring om regjeringens budskap. Generalsekretæren i Forskerforbundet er en av dem. Hun skrev i et innlegg i Dagbladet nylig:

> «Forslaget til ny arbeidsmiljølov er dårlig nytt for alle som vil ha ned midlertidigheten blant forskere og undervisere i akademia.»

Hun oppfordret stortingspolitikere som er tilhengere av faste jobber, til å stemme mot regjeringens forslag.

Slike forvirrende og sammenblandede budskap har det vært mye av. Hvem er ikke tilhenger av faste jobber? Regjeringen er også det. Fast ansettelse er hovedregelen og skal fortsatt være hovedregelen i arbeidslivet. Det å kjempe mot statlig sektors misbruk av midlertidige kontrakters varighet og samtidig være opptatt av at flere skal få prøve seg og få en fot innenfor arbeidslivet, er ikke motstridende. Flertallspartiene vil ikke ha et arbeidsliv med midlertidighet i årevis, slik vi ofte ser i de statlige institusjonene og i akademia. Derfor er vi fornøyd med at det nylig ble nedsatt et lovutvalg som skal vurdere om tjenestemannsloven kan fornyes og forenkles. Tjenestemannsloven er fra 1983, og arbeidsliv og statlig sektor har endret seg mye de siste 30 årene. I merknad ber flertallspartiene regjeringen sørge for at utvalget vurderer tjenestemannslovens bestemmelser om midlertidig ansettelse, og viser til at bruken av midlertidig ansettelse er størst i statlig sektor. Det er ønskelig å redusere bruken av de lengste midlertidige ansettelsene i staten.

Høyre er opptatt av å hegne om arbeidsmiljøloven. Loven er viktig for å sikre arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet. Den skal sikre tryggere arbeidsforhold, likebehandling og bidra til et inkluderende arbeidsliv.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [18:40:02]: Jeg blir litt forundret over hvor enkelte representanter fra Høyre henter kunnskapen fra. Den 20. mars kom det en ny forskningsrapport fra Fafo, og den sammenliknet arbeidsmarkedet i de nordiske land når det gjelder midlertidige ansettelser. Det som er helt klart der, er at i Norge, som har strenge regler for midlertidige ansettelser, har man langt større sjanse for å få fast stilling dersom man er arbeidsledig enn man har dersom man er midlertidig ansatt i Sverige. Tallene er helt klare på at midlertidige ansettelser fungerer som et springbrett inn i arbeidslivet hvis reglene rundt det er strenge og man ikke tillater midlertidighet som en generell regel – som i Norge, der man gjør det hvis det reelt sett er en midlertidig situasjon.

Dette er en av de siste forskningsrapportene som har studert hvordan dette virker med ulike lover i arbeidsmarkeder som er veldig like. Regjeringspartiene tar dessverre feil.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [18:41:21]: Jeg må ærlig innrømme at jeg har virkelig store problemer med å forstå motviljen mot midlertidige ansettelser. Jeg har nå sittet på Stortinget i ni og et halvt år. I åtte rød-grønne år hørte jeg på mye prat om alle dem som sto utenfor, og hvordan de skulle komme inn. Jeg kan ikke se at det ga noen resultater.

Jeg lurer på hvilken verden denne opposisjonen lever i. Er det ingen fra denne opposisjonen som har barn i den alderen da de søker jobb? Jeg har to barn i den alderen, og de har jammen søkt på opp mot 100 faste jobber. De får ikke fast jobb – men de fikk begge to en midlertidig jobb. Og etter at den midlertidige stillingstiden var over, kom de seg inn i fast jobb. Det var det å få en fot innenfor det handlet om. Derfor spør jeg vennene til mine barn hvordan de har fått seg jobb. Da svarer så å si alle enten «Jeg begynte i et vikariat.», «Jeg fikk en midlertidig stilling.», «Jeg begynte i en deltidsstilling.» eller «Jeg fikk jobb via mamma eller pappa.». Og dette er ungdommer uten hull i CV-en. Dette er ungdommer som ikke har en funksjonsnedsettelse. Allikevel trenger de å gå via en midlertidig stilling. Da blir det viktig at vi får flest mulig slike stillinger til å prøve seg på i arbeidslivet.

Jeg har hørt påstandene fra opposisjonen: Man får ikke lån i en midlertidig stilling. Hvorfor sier de aldri at man ikke får lån uten en jobb? Det hører jeg aldri – og så er det ikke sant engang. Begge mine barn fikk lån til bolig i sine midlertidige stillinger. Man må slutte å si at det ikke er mulig å få lån i midlertidig stilling, for det er ikke riktig.

Så har jeg lurt på hvorfor det er så innmari viktig for op-

posisjonen å holde folk ute. Jeg har særlig vært opptatt av dem med rusproblemer og psykiske lidelser. Hvor mye har vi ikke snakket om R-en i LAR? Og hva er kritikken hele tiden? De får ikke lov til å delta i samfunnet, de kommer ikke innenfor for å være en del av det vi andre ser på som en vanlig hverdag. Da må de jo få den muligheten!

Som arbeidsgiver trenger man å prøve ut folk. Jeg har vært arbeidsgiver selv. Jeg turte ikke å ta mange sjanser, men der jeg kunne ta inn vikarer, gjorde jeg det. Det var da jeg ble kjent med folk, og jeg ga dem fast stilling. Fast stilling er det arbeidsgivere ønsker seg aller mest, og det skal ligge i bunnen.

Morten Stordalen (FrP) [18:44:49]: Dagen i dag er en god dag, da stortingsflertallet vil vedta en mer moderne og framtidsrettet arbeidsmiljølov – mens noen tviholder på 1970-tallet. Men verden har gått videre.

Når det gjelder midlertidige ansettelser, tar vi vare på og ser alle dem som i dag står utenfor arbeidslivet. Disse bryr Fremskrittspartiet og samarbeidspartiene seg om. Vi vil gi dem som står utenfor arbeidslivet, en sjanse ved å la dem få prøve seg. Det må være mye bedre enn ikke å komme inn i det hele tatt.

Dette handler også om verdighet, det å få lov til å delta, det å føle at noen har bruk for hver enkelt, det at bedrifter får muligheten til å prøve ut, det at bedrifter kan ta inn ekstrapersonell og -ansatte i en periode da eksempelvis ordre betyr at man trenger ekstra hjelp. Midlertidige ansettelser kan i et slikt tilfelle være en god løsning, istedenfor at man eventuelt skal pålegge fast ansatte ekstra mye overtid. Etter et slikt forhold vil man ofte ende med en fast ansettelse.

Uansett skal hovedregelen fortsatt være faste ansettelser. Dessuten vil det være et ris bak speilet: Dersom man benytter muligheten til å ansette midlertidig helt opp til tolv måneder, vil det være en karanteneperiode. Man tar altså grep der. Det blir ikke noe misbruk.

Fremskrittspartiet er opptatt av at flest mulig skal inkluderes i arbeidslivet. Arbeiderpartiet har hatt slagordet «Alle skal med». Tydeligvis mener de da ikke «inn i arbeidslivet». Jeg savner deres engasjement for dem som står utenfor. Tydeligvis er verken Arbeiderpartiet eller fagbevegelsen opptatt av at flere får muligheten til å delta og få en arbeidsinntekt.

Når det gjelder aktivitetsplikt, innebærer det også å bry seg om. Jeg har snakket med flere som i dag er passive mottakere. Flere av disse forteller at de føler at de er en byrde for samfunnet. De vil gjerne bidra, men klarer ikke å reise seg opp fra sin situasjon og søke på en 100 pst.-stilling – men skulle gjerne bidratt litt. Mange av disse menneskene vil gjøre noe og bidra – og føle at de er verdt noe.

Fremskrittspartiet og samarbeidspartiene vil gjøre trappetrinnene inn til arbeidslivet lavere, slik at flere kan delta. I dag er trinnet inn til arbeidslivet – og, etter hvert, de faste stillingene– altfor høyt for enkelte. Vi vil ikke at mange utenfor arbeidslivet skal fortsette å snuble i den terskelen. Vi vil gjøre trinnet så lavt og overkommelig som mulig, slik at flere får muligheten.

Når en arbeiderpartirepresentant – Lauvås – fra denne talerstolen kaller dette en knallhard, blå-blå høyrepolitikk og en trist utvikling, er det en meget spesiell hilsen til dem som står utenfor og nå får muligheten.

Jeg er fornøyd i dag.

Trond Henry Blattmann (A) [18:48:02]: Det ble hevdet at vi tar feil, vi som er imot dagens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven. Noen hevder sågar at vi bedriver politikk fra 1970-tallet. Hvis vi tar feil, er det også 1,7 millioner organiserte arbeidstakere i Unio, i YS, i LO og i Akademikerne som tar feil, for i sine uttalelser knyttet til endringer i arbeidsmiljøloven er de krystallklare: De ønsker dem ikke.

Forskningen tilsier at dette ikke kommer til å føre til flere fast ansatte, tvert imot flere midlertidig ansatte. Jeg trodde denne regjeringen var opptatt av kunnskap, for de hevder at de er kunnskapspartiene, men forskningen som ligger bak, og som på mange måter kan si oss noe om hvordan dette vil slå ut, tilsier at det høyrepartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre har brukt av argumenter her i dag, er feil.

Så til en annen sak, om dette med generell aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottakere. Det er vel oppgitt en kostnad på rundt en halv milliard kroner på det første forslaget fra Høyre. KS-toppene påpeker i tillegg at dette vil føre til mer byråkrati og mindre brukerrettet oppfølging fra Nav. Ja, sågar er det sånn at arbeids- og velferdsdirektør Joakim Lystad sier at forslaget vil føre til mer byråkrati og mindre oppfølging.

Når jeg er i min vanlige jobb, jobber jeg faktisk i Nav. Jeg tegner hver uke kontrakter på arbeidspraksisplasser og på hospiteringsplasser. Og la meg understreke for Stortinget: Vi snakker om kontrakter – en gjensidig kontrakt mellom arbeidsgiver, bruker/arbeidstaker og Nav. Når man snakker om at man får dårlig oppfølging fra Nav, er det faktisk sånn at man ikke får godkjent denne praksisen hvis man ikke har en tilretteleggingsgaranti som undertegnes av den Nav-ansatte, f.eks. meg, som da har et ansvar for å følge opp den enkelte som er utplassert i praksis. Så når noen representanter sier her fra denne talerstolen at det ikke er kontraktsfestet, er det feil.

Til slutt: Arbeiderpartiet er for at man bruker skjønn når det gjelder aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, men å forplikte vil medføre byråkrati. I tillegg er det mange som faktisk ikke egner seg for å stå i jobb nå, men som kanskje etter hvert vil gjøre det.

Erlend Wiborg (FrP) [18:51:09]: Det har vært en lang og interessant debatt, og det ser ut til å bli en lang dag, så jeg håper vi rekker spørretimen i morgen tidlig.

Det har kommet opp en god del paradokser i løpet av debatten. Ifølge Arbeiderpartiet er det greit med midlertidige ansettelser så lenge man blir ansatt på de vilkårene Arbeiderpartiet mener er greie. Det er også greit for Arbeiderpartiet at man er midlertidig ansatt hvis man blir det via Nav, men hvis man finner seg en egen jobb, utenom Nav, er det ikke greit å være midlertidig ansatt. Det er en underlig logikk.

Det har også vært mange spesielle argumenter her i dag. Man har kunnet høre at vi nå skaper et løsarbeidersamfunn,

noen mener at det er udemokratiske endringer vi gjør, det vil øke kriminaliteten, det vil gjøre at arbeidstakere blir stående med lua i hånden, vi raserer velferdsstaten, vi demonterer den norske modellen, vi vil drive med tvangsarbeid – det er ikke måte på til skremselspropaganda.

Men det kanskje rareste argumentet vil jeg si er likestillingsargumentet – at det at vi nå gjør at flere mennesker skal få muligheten til å komme inn i arbeidslivet, vil svekke likestillingen. Enkelte av representantene fra Arbeiderpartiet har gått så langt som til å si at etter i dag kan ikke Norge lenger skryte av å være et likestilt land på grunn av at vi gjør noen forsiktige oppmykninger i arbeidsmiljøloven. Jeg er en sterk tilhenger av likestilling, men jeg trodde at et av de viktigste grepene for å ha likestilling er å sørge for at mennesker er økonomisk uavhengige, sånn at man kan foreta sine egne valg, uten å være avhengig av andre. Er det noe vi legger til rette for i dag, er det at flere av dem som står utenfor arbeidslivet, nå skal kunne få seg en jobb og dermed være økonomisk selvstendig. Dermed vil det faktisk bidra til å styrke likestillingen.

Det har også kommet andre argumenter, f.eks. at forslagene vi fremmer i dag – som vil hjelpe til med å få flere folk i arbeid – av en eller annen spesiell grunn vil føre til at vi vil miste skatteinntekter.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre tenker nytt og er villige til å justere og forbedre de ordningene man har. Det gjør vi fordi vi kjemper for at flere mennesker skal få muligheten til å få seg en jobb. Men jeg registrerer også at opposisjonen av taktiske grunner kjemper imot og velger å svikte de 650 000 menneskene som står utenfor arbeidslivet, og som virkelig ønsker og kunne trenge en jobb.

Statsråd Robert Eriksson [18:54:16]: Jeg har lyst til å kommentere noen av tingene som har blitt sagt. Jeg registrerer bl.a. at det vises mye til OECD-rapporten når det gjelder spørsmålet om midlertidige ansettelser. Men den samme OECD-rapporten viser jo også at midlertidige ansettelser kan være et springbrett inn i arbeidslivet. Den samme OECD-rapporten peker også på og anbefaler at man bør svekke stillingsvernet for dem som er fast ansatt. Jeg er uenig med OECD-rapporten på det området. Jeg regner med og legger til grunn at også opposisjonen og Arbeiderpartiet, når de bruker OECD-rapporten på den måten, ikke er enig med OECD i at man skal svekke stillingsvernet for fast ansatte. Det er jo det som gjør at koblingen ikke blir god nok når det gjelder overgangen til arbeid. Man bør jo lese hele rapporten, lese den grundig og få med seg alle de forutsetningene som OECD-rapporten bygger på. Det ville i alle fall gitt en mer opplysende, kunnskapsbasert og riktigere debatt.

Jeg registrerer at representanten Holen Bjørdal sier at vi mangler faktisk støtte fra dem som vil hjelpe de svake. Den støtten og den tydelige røsten i denne debatten fra bl.a. Eddie Eidsvåg og Pøbelprosjektet er vel virkelig et godt eksempel på at dette kan være et godt og riktig virkemiddel for å hjelpe flere med hull i CV-en og gi dem en arena til å prøve seg i arbeidslivet.

Så til representanten Dag Terje Andersen, som sier at det er stigmatiserende å innføre en generell aktivitetsplikt: Jeg er uenig med representanten Dag Terje Andersen på dette punktet. Jeg mener at man kan møte mennesker på to måter:

Det at man har forventninger til folk, er å ta folk på alvor. Det at man har tro på folk, er å ta folk på alvor. Det å stille krav til folk, viser at man har forventninger til dem og tro på dem.

Det ikke å ha de forventningene, er å møte folk med likegyldighet. Jeg mener at det verste man kan gjøre, er å møte folk med likegyldighet. Det er stigmatiserende i mitt hode. Den stigmatiseringen ønsker ikke jeg å bidra til.

Aktivitetsplikt gjelder ikke bare for den som mottar sosialhjelp. Det innebærer også et krav til kommunene om å legge til rette for meningsfull aktivitet og riktig sosialfaglig oppfølging, sånn at de menneskene kan komme raskere ut av en situasjon med passivitet og sosialhjelp. Ungdommer vi har møtt og snakket med, bl.a. i Fjell kommune, som nå praktiserer den ordningen som Stortinget i dag vedtar, sier at det var helt avgjørende for at de kom seg ut av den situasjonen og inn i en arbeidssituasjon. Det hjalp dem videre. Jeg ønsker at alle kommuner skal være som Fjell kommune. Alle kommuner skal ta de folkene på alvor. Alle kommuner skal ha en plikt til å legge til rette for meningsfylt aktivitet, og vi skal ha de samme forventningene til folk – uavhengig av om de bor i den ene eller den andre kommunen.

Sveinung Rotevatn (V) [18:57:30]: Eg teikna meg no på tampen fordi eg ønskjer å ta for meg to tendensar eg ikkje likar i debatten. Den første tendensen er den som ein del representantar har, til å gje uttrykk for at vi må prioritere mellom å få ulike grupper ut i jobb, altså velje mellom ulike grupper. Det kan vere representanten Lundteigen, som peiker på at vi må prioritere å få norske statsborgarar i jobb framfor EØS-innvandrarar, eller representanten Else-May Botten, frå Arbeidarpartiet, som seier at vi må velje mellom ungdom eller 72-åringar.

Mitt syn er at arbeidsmarknaden ikkje er eit nullsumspel. Det er ikkje sånn at viss vi får ein ungdom i jobb, kan ikkje ein eldre arbeidstakar stå lenge i jobb. Det er ikkje sånn at dersom ein EØS-innvandrar får moglegheit til å jobbe i Noreg, er det ein ungdom som mistar den same moglegheita.

Det var eit parti som ein gong hadde slagordet «Alle skal med». Det synest eg er ei god rettesnor når det gjeld å få folk i arbeid. Dei som ønskjer å jobbe, skal få moglegheita til å jobbe.

Den andre tendensen som eg ikkje likar, er den som mange representantar frå den raud-grøne opposisjonen har til å seie at all forsking viser at dei har rett. Ein skal vere veldig skeptisk til politikarar som seier nettopp det. For litt sidan gjekk Arbeidsforskningsinstituttet ved Høgskolen i Oslo og Akershus, på oppdrag frå arbeidstakarorganisasjonen Unio, gjennom den forskinga som finst – frå Noreg og frå andre land – på temaet «mellombelse tilsetjingar». Det var ein svær studie og ein svær gjennomgang. Der peika dei på ein del studiar som viser at oppmjuking av reglane for mellombelse stillingar fører til at ein reduserer arbeidsløysa. Dei peiker på andre studiar, som viser at ei oppmjuking av regelverket fører til at fleire faste stillingar er re-

sultatet. Men dei peiker også på studiar som ikkje bekreftar den same tendensen.

Kva er så oppsummeringa av dette svære arbeidet? Jo, oppsummeringa er at forskinga ikkje gjev eintydige svar, og at dette i stor grad handlar om politikk og ikkje i så stor grad om forsking. Av og til er det sånn. Det er ein stor forskjell på den spanske og den norske arbeidsmarknaden. Det er forskjell på land i høgkonjunktur og land i lågkonjunktur. Det er forskjell på land med eit sterkt oppseiingsvern og land med eit svakt oppseiingsvern. Det vi må gjere, er å gjere våre eigne erfaringar. Det vi har av erfaringar med mellombelse stillingar i Noreg, er at dei er eit springbrett inn i fast jobb.

No gjev stortingsfleirtalet ein ny heimel for å la folk få sjansen til å prøve seg. Vi skal følgje tett korleis utviklinga blir, det skal det forskast på, og vi skal hauste erfaringar. Men når ein står i ein situasjon der ikkje all forsking viser korkje det eine eller det andre, kan ein velje slik som dei raud-grøne gjer, og sitje stille og la vere å gjere noko, eller ein kan velje slik som stortingsfleirtalet gjer, og prøve dei tiltaka vi har størst tru på.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Lise Christoffersen (A) [19:00:51]: Det ble sagt her at noen av de mest håpløse innleggene som var holdt her, var de som handlet om likestilling. Da vil jeg anbefale representanten Wiborg heller å knakke på døra til Likestillingsombudet, Arbeidstilsynet eller, for den saks skyld, Arbeidsforskningsinstituttet, og fortelle hvor håpløst det som står i deres høringsuttalelser er, når det gjelder likestilling og konsekvenser for likestilling mellom menn og kvinner og konsekvenser for gravide kvinner i midlertidige stillinger.

Det er en del man ikke liker her. Det kan vel kanskje være gjensidig. Jeg må si at jeg liker veldig dårlig når representanten Bente Stein Mathisen står her og sier at innleggene våre har inneholdt usannheter. Så jeg vil utfordre Bente Stein Mathisen nå hvis hun har ett minutt igjen av taletiden: Kom opp her og fortell hva som var usannheter i de innleggene som bl.a. jeg har holdt i denne saken!

Jeg vet ikke helt om jeg skal le eller gråte når det er snakk om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, fordi det å ta folk på alvor, handler om å gi rettigheter, men samtidig også om å pålegge plikter. Det å se folk, å se folks muligheter handler om å ta folk på alvor. Det var akkurat det kvalifiseringsprogrammet som sosialhjelpsmottakere var innrettet mot den gangen det ble vedtatt – med én viktig dimensjon i tillegg til det som foreslås her i dag, nemlig at viljen til aktivitet for kvalifisering også ble premiert i form av en høyere stønad. Det var Fremskrittspartiet imot. Det stemte de imot da kvalifiseringsstønaden ble innført, og det stemte de imot i flere budsjetter etter det. Jeg klarer ikke med min beste vilje å se hva som er bedre med pålagt aktivitetsplikt uten en krone ekstra enn det som Fremskrittspartiet i sin tid var med på å prøve å stemme ned, men som nå viser seg å virke nettopp fordi det er individuelt innrettet.

Det er ikke mer enn to år siden aktivitetsplikten ble utredet forrige gang. Da var konklusjonen at aktivitetsplikt finnes. Den brukes. Den brukes der hvor kommunene og saksbehandlerne mener at det er hensiktsmessig. Det varierer litt mellom f.eks. store og små kommuner. Proba samfunnsanalyse, som skrev den rapporten, mente at det kanskje kunne komme av at i små kommuner er forholdene oversiktlige, og det er lettere å ha en tett individuell oppfølging av den enkelte.

Så kan det hende at det at det varierer, kan komme av at det i Nav-kontoret er sånn at en del saksbehandlere (presidenten klubber) har ansvaret for mellom 100 og 200 brukere. Sett inn pengene der…. (Presidenten klubber igjen.)

Presidenten: Jeg må be om at man respekterer taletiden, særlig på denne tid i debatten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:04:15]: Statsråden kom med en veldig sterk uttalelse etter min vurdering. Han sa at vi nå har fått en regjering som tar folk på alvor, i motsetning til tidligere hvor folk ble møtt med likegyldighet. Det er en veldig sterk uttalelse. Jeg er enig i at under de rødgrønne ble det ikke gjort nok for de menneskene som trenger bistand fra Nav. Virkemidlene var ikke gode nok. Men å karakterisere de av oss her som arbeider for å bedre forholdene for dem som trenger bistand fra fellesskapet på en sånn måte, er ganske sterkt. Jeg har ikke sett så mye penger fra den nåværende regjering og så mange flere stillinger og i det hele tatt så mye mer engasjement for det. Så vi kan jo se når det har gått ett år, om resultatet står i forhold til de skarpe uttalelsene.

Ellers til representanten Rotevatn, som sa at han reagerte på en tendens til at en begynte å velge mellom ulike grupper, og at Senterpartiet står for et syn der en skulle skille på en sånn måte at en gjør en ekstrainnsats for norske borgere og ikke for alle borgere som er i Norge: Det som var mitt hovedinnlegg, og som er mitt innlegg, er at vi skal skolere de innbyggerne som er i Norge, bygge ut den arbeidskraften og muligheten som de har.

At Senterpartiet går imot fri bevegelse av arbeidskraft over landegrensene, er et realt standpunkt. Jeg vil ha meg frabedt at det å gå inn for en regulering av arbeidskraftbevegelsen over landegrensene skal være noe upassende – noe uhøvisk. Det er etter vårt skjønn et nødvendig virkemiddel for å sikre den totaliteten vi trenger. At det nye Venstre med representanten Rotevatn, som står for sin økonomiske liberalisme, reagerer imot det, er jeg ikke overrasket over. Men for oss er det viktig å gjøre dette.

Ellers til nullsumspill: Det er helt opplagt at hvis du klarer å kjøre lønns- og arbeidsvilkår ned i Norge, så vil flere av oss som har stor kjøpekraft, etterspørre flere tjenester. Dermed blir det flere arbeidsplasser. Men det er ikke sånn vi ønsker det. Vi ønsker at alle skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår, for alle skal kunne leve anstendig av et godt arbeid.

Else-May Botten (A) [19:07:33]: Jeg har lyst til å kommentere Rotevatns innlegg, for representanten sa at man må legge egne erfaringer til grunn. Da tenker jeg at vi har lang erfaring med trepartssamarbeid i Norge. Det kommer jeg til å gjenta gang på gang, fordi det er viktig

at regjeringen begynner å lytte mer til partene i arbeidslivet – lytte og kanskje lære, men også ta med seg i politikkutformingen det som kommer derifra. Jeg tror dagens sak hadde vært bedre og mer framtidsrettet lagt fram på bordet her i dag, om regjeringen hadde gjort det.

Så til forskning. Jeg tenker at ut ifra det jeg har hørt i dag i debatten og tidligere, er Rotevatn og Eriksson gode på forskning, spesielt svogerforskning. Men når vi snakker om den forskningen som viser at økt midlertidighet ikke vil gi flere stillinger, så syns jeg de kanskje burde hørt litt mer etter. For hvor mange er det nå som kan si at denne datoen blir julaften framover fordi dette vedtaket gjorde at de fikk seg jobb? Kan statsråden si hvor mange av de 600 000 som står utenfor arbeidslivet, som skal få komme inn i arbeidslivet med dette? Hva slags forskning, hva slags tall har man å vise til her? Og på hvilke premisser? Skal de få en fot innenfor med sine kloke hoder og hender – med lavere lønn, løsere arbeidsforhold og mindre forpliktelser for arbeidsgiveren? Eller er det tryggere arbeidsliv, bedre fleksibilitet for arbeidstakeren, ikke arbeidsgiveren? Hvor er tyngden i den maktbalansen som man her legger opp til?

Presidenten: Bente Stein Mathisen har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bente Stein Mathisen (H) [19:09:45]: Jeg ble oppfordret til å ta ordet igjen for å svare når det gjelder dette med usannheter. Det jeg sa i mitt innlegg, var at jeg viste til de usannheter og den massive kampanjen som har vært ført de siste månedene av LO og venstresiden. Det går på at regjeringen mener at det skal bli mer søndagsjobbing, det skal bli flere arbeidstimer, at man skal jobbe lenger, mer overtid. Det er ikke sant. Det er det samme antall søndager som man har med dagens lovverk, som ligger i det nye forslaget. Det er bare snakk om at man kan jobbe litt mer i grupper – altså, man kan ha flere søndager etter hverandre fri, mot at man da jobber tre søndager etter hverandre. Det samme gjelder overtid. Det er det jeg viste til, som har vært usannheter som har vært spredt de siste månedene.

Presidenten: Neste taler er representanten Dag Terje Andersen, som er siste inntegnede. Han bærer et stort ansvar for å få avsluttet debatten.

Dag Terje Andersen (A) [19:10:43]: Det skulle tatt seg ut.

Grunnen til at jeg vurderte det sånn at jeg måtte be om ordet helt oppsummerende, var statsrådens innlegg. Han viste til meg og til at jeg hadde sagt at aktivitetsplikt var stigmatiserende. Det jeg prøvde å advare mot, var mer generelt enn som så. Jeg snakket om omtalen av en bloc 650 000 mennesker som står utenfor. Jeg snakket også om dem som er aktuelle for aktivitetsplikt. Jeg snakker om alle dem som av en eller annen grunn har behov for samfunnets hjelp. Mitt inntrykk er at statsråden ganske ofte stigmatiserer flere av de gruppene ved å peke på ansvar, men ikke på rettigheter. Aktivitetsplikten er én sånn ting. Men la meg understreke: Vi er for dagens form for aktivitetsplikt. Vi synes det er riktig å stille krav når det er det som kan bidra for dem det gjelder og deres utvikling.

Ellers må jeg bare slå fast på slutten av debatten at det kommer til å bli vedtatt generell adgang til midlertidige ansettelser, og en rekke andre endringer i arbeidsmiljøloven som vi har diskutert tidligere i dag, mot de faglige råd statsråden har fått fra sitt eget departements underliggende etater. Vi har i løpet av debatten prøvd å få svar på om det i noe land finnes noe eksempel på at generell adgang til midlertidige ansettelser faktisk fører til at flere får jobb. Nei, det gjør altså ikke det – verken etter OECDs undersøkelser eller andre eksempler.

Da kan jeg for så vidt avslutte med utgangspunkt i det representanten Rotevatn helt riktig sa, at det er stor forskjell på spansk og norsk arbeidsliv. Ja, det er en svær forskjell, ikke minst når det gjelder ledighetstall, når det gjelder hvilke tiltak Norge har valgt og hvilke tiltak Spania har valgt. Men det er faktisk sånn at når det gjelder midlertidige ansettelser og en del av de endringene som i dag kommer til å bli vedtatt i arbeidsmiljøloven, blir faktisk forskjellen på norsk og spansk arbeidslivspolitikk litt mindre etter de vedtakene som Stortinget kommer til å gjøre i dag. Det kommer vi fra Arbeiderpartiets side til å stemme mot.

Presidenten: Representanten Sveinung Rotevatn har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Rotevatn (V) [19:13:35]: Når representanten Else May Botten skuldar meg for «svogerforskning», er det ikkje meg ho skuldar for det, men Høgskolen i Oslo og Akershus og Arbeidsforskningsinstituttet der, som var dei eg viste til. Og viss ho absolutt vil ha referansar til dei konkrete forskingsrapportane, kan ho sjå på Faccini frå 2013, som viser at mellombels stillingar reduserer arbeidsløysa innanfor det dei har sett på, eller Nunziata og Staffolani frå 2007, som viser at det fører til fleire faste stillingar.

Så er det ein del rapportar som ikkje viser det same, og då er jo poenget at all forsking viser ikkje noko eintydig her, og i den store gjennomgangen klarer ein ikkje å konkludere tydeleg i den eine eller andre retninga. Men då bør ein heller ikkje late som om det er tilfellet.

Difor vil eg avslutte med noko som har vorte etterlyst: kva som er usanningane som verserer i debatten. Det har vore mykje utanfor dette huset. Men det er tre ting som har vore sagt i dag, og eg trur alt er sagt av representantar frå Arbeidarpartiet: All forsking viser at – nei, det er feil. Det blir meir pålagt overtid – nei, det er feil. Ein ønskjer no å likestille mellombelse og faste stillingar – og det er iallfall feil.

Presidenten: Da er neste og siste inntegnede taler representanten Erlend Wiborg, som er sakens ordfører og derfor fortsatt har en taletid på 3 minutter – inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [19:14:51]: Jeg forstår hintet fra presidenten.

Jeg skal bare avslutte debatten rundt likestilling, for likestillingsargumentet har jo ikke blitt brukt kun mot delen om midlertidige ansettelser. Likestillingsargumentet har også blitt brukt mot gjennomsnittsberegningen, det har blitt brukt mot turnusordningene, det har blitt brukt mot vetoretten som vi fjerner, osv. Mitt enkle spørsmål er da: Hvordan taper kvinner på at man innfører aktivitetsplikt? Hvordan taper kvinner på at man, hvis de selv ønsker det, kan jobbe mer i noen perioder i bytte mot mer fri i andre perioder? Hvordan taper kvinner på at lokale tillitsvalgte får mer makt og innflytelse på bekostning av sentrale tillitsvalgte? Det viser at det ikke er hold i de argumentene.

Representanten Else May Botten var heldigvis veldig ærlig, for man har hatt en stor diskusjon om hvor mange som egentlig står utenfor arbeidslivet, og Arbeiderpartiet har kritisert regjeringen og undertegnede for å ha hevdet og vist til at over 600 000 står utenfor arbeidslivet – noe også den rød-grønne regjeringen var tydelig på i perspektivmeldingen. Så jeg er veldig glad for at Else May Botten i hvert fall på slutten av debatten ga oss rett i at det er 600 000 som står utenfor.

Men representanten Dag Terje Andersen snakket også om forskning og lurte på hvilken forskning som eksisterer. Alle er enig i at det er vanskelig å sammenligne forskning på tvers av landegrensene, fordi det er forskjellige regler som gjelder. Men vi kan gå til Norge. To av tre får fast ansettelse etter å ha vært midlertidig ansatt i to år. Det viser som sagt at midlertidige ansettelser er et springbrett. Da er jeg glad for den loven vi vedtar i dag, og jeg legger også til grunn at den loven skal tolkes fleksibelt, til beste for både arbeidsgiver og arbeidstaker.

Men en god oppsummering av debatten kom da den tidligere statssekretæren i Arbeiderpartiet som jeg nevnte i sted, Stein Lier Hansen – jeg registrerer at ingen fra Arbeiderpartiet har kommentert hans utsagn – var tydelig i Dagsavisen. Han sa:

> «Jeg synes de overdriver saken veldig.»

Da snakket han altså om Arbeiderpartiet og LO, og han fortsatte med:

> «(…) jeg synes endringene som foreslås er en modernisering som tilpasser loven til et mer moderne og fleksibelt samfunn».

Det er det Stortinget gjør her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [19:17:21]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 188/2014 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2014/50/EU om minstekrav med omsyn til styrking av arbeidstakarmobiliteten mellom medlemsstatane gjennom betring av oppteninga og vidareføringa av rettane til supplerande pensjon (Innst. 206 S (2014–2015), jf. Prop. 55 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtaler og tre replikker med svar etter medlem fra regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bengt Morten Wenstøb (H) [19:18:16] (ordfører for saken): Jeg vil først benytte anledningen til å takke komiteens medlemmer for en rask og konstruktiv tilbakemelding underveis i arbeidet. Selv om ikke alle er enige i alt, er det min oppfatning at komiteens medlemmer har en grunnleggende respekt for hverandres synspunkter.

Prop. 55 S handler om minstekrav med hensyn til styrking av arbeidstakermobiliteten mellom medlemsstatene gjennom bedring av opptjeningen og videreføringen av retten til supplerende pensjon. Formålet med direktivet er å gjøre det lettere for arbeidstakere å benytte retten til fri bevegelse og medvirke til mobilitet for arbeidstakere ved å redusere hindringene som oppstår som følge av visse regler om supplerende pensjonsrettigheter knyttet til et arbeidsforhold.

På pensjonsområdet blir den sosiale tryggheten til arbeidstakerne sikret gjennom lovfestede trygdeordninger sammen med supplerende pensjonsordninger knyttet til arbeidsavtaler, noe som for øvrig stadig er mer vanlig i de europeiske landene. Det er på mange måter naturlig å se på Europa som ett arbeidsmarked der innbyggerne i de ulike landene finner seg arbeid på tvers av landegrenser. Når arbeidsløsheten øker i ett europeisk land, velger mange å flytte til et annet for å få seg arbeid. Dette gir mange familier et bedre liv.

De senere årene har de europeiske landene hatt et tett samarbeid innen universitets- og høyskolesektoren for å samordne og utvikle felles forståelse for akademiske grader og karaktersystem. Dette gjør det lettere å søke arbeid i andre europeiske land fordi man kan sammenligne to utdanninger. Et godt eksempel er norske studenter som studerer medisin i Polen, og deretter vender tilbake til Norge for å praktisere.

EØS er viktig for Norge, og vårt forhold til Europa handler om arbeidsplasser i Norge, men også om tilgangen til markedet i Europa for næringslivet. Det er viktig å ivareta arbeidstakernes mulighet til å søke arbeid i andre europeiske land, derfor bør hindringene i retten til fri bevegelse og mobilitet for arbeidstakerne reduseres.

Det er viktig å understreke at direktivet bare skal gjelde for de arbeidstakerne som bytter jobb på tvers av landegrensene, og ikke ved jobbytte innenfor samme medlemsstat.

Direktivet vil i liten grad påvirke eksisterende nasjonal lovgivning og nasjonale regler for supplerende pensjonsordninger, da de norske reglene i hovedsak er i samsvar med reglene i direktivet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [19:20:43]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om minimum tre års vekststans i oppdrettsnæringen (Innst. 201 S (2014–2015), jf. Dokument 8:38 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Korsberg (FrP) [19:21:28] (ordfører for saken): Jeg håper næringskomiteen bruker litt kortere tid enn forrige komité.

I den saken vi nå skal behandle – representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om minimum tre års vekststans i oppdrettsnæringen – framkommer det av innstillingen fra komiteen at det er stor enighet i komiteen, egentlig svært stor enighet. Så er det nok mulig at Rasmus Hansson, på vegne av Miljøpartiet De Grønne, og SV vil fremme noen forslag og begrunne de forslagene, men jeg skal ta for meg det som har vært næringskomiteens anliggende.

La meg først rette opp to feil i innstillingen. Ved en inkurie har Arbeiderpartiet falt ut av merknaden der det står:

> «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener at veksten i oppdrettsnæringen må innrettes slik at det også i fremtiden er rom for et mangfold av aktører i næringen.»

Der skal altså Arbeiderpartiet være inne, og da blir det en enstemmig komité på det området. Det betyr at en innstilling hvor det fra før av er stor grad av enighet, blir enda mer enstemmig. I tillegg skal Arbeiderpartiet inn på en merknad som lyder:

> «Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre understreker viktigheten av at fiskerienes interesser blir ivaretatt i forbindelse med utarbeidelsen av nye vilkår for vekst i oppdrettsnæringen.»

Der skal altså Arbeiderpartiet inn. Det gir meg anledning til å forklare hvorfor Fremskrittspartiet og Høyre ikke er inne på den merknaden. Det betyr ikke at vi er imot fiskerinæringen, men vi tar hensyn til det lokale selvstyret og de kommunale arealplanene som regulerer den næringen. Det er det viktig for oss å få fram, og derfor fant vi ut at det ikke var riktig å gå inn på den merknaden.

Som det framkommer av innstillingen, viser en samlet komité til betydningen næringen har for matproduksjonen og norsk økonomi. Vi viser også til de gledelige tallene når det gjelder eksport for 2014, som er på nærmere 70 mrd. kr, der laks og ørret utgjør en viktig del i så måte. Likeledes er det viktig for bosetting langs hele kysten at man har en god aktivitet i næringen, og det betyr mye for næringsaktivitet langs kysten, også i de områdene som er næringssvake. Dette har som sagt stor betydning for verdiskaping, både nasjonalt og lokalt.

Så er det sånn at produksjon av mat også har et klimaregnskap. Det å produsere laks og ørret i oppdrett er en klimavennlig måte å produsere mat på og bidrar positivt i klimaregnskapet. Det er det kanskje verdt å tenke litt på for Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen er veldig opptatt av at vekst skal skje på en miljømessig bærekraftig og god måte. Komiteen peker også på at næringen har noen utfordringer, noen større enn andre. Dette med lus er en stor utfordring, og der tar næringen allerede grep. Regjeringen tar også mange grep i så måte. Det samme gjelder rømming, sykdom og fare for spredning av sykdom.

Da vi behandlet denne innstillingen i komiteen, viste vi også til at regjeringen hadde sendt ut på høring forslag til ny melding. Den ble avsluttet 10. januar, og forrige fredag kom regjeringen med en melding til Stortinget. Den debatten kommer på et senere tidspunkt, så jeg håper ikke at debatten i dag begynner å dreie seg om en melding som akkurat er kommet til Stortinget, og som Stortinget skal ha en grundig og god behandling av, men at vi forholder oss til det representantforslaget som er til debatt nå i dag.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:26:36]: Havbruksnæringen er en næring som har vokst seg stor og viktig, og det gjør at vi har hatt mange debatter i denne salen både om næringens størrelse, men også om hvor bærekraftig den har vært.

For tre år siden kom en ganske krass rapport fra Riksrevisjonen som gikk på forvaltningen av havbruksnæringen. I perioden fra den rapporten var laget og til vi debatterte den i Stortinget – da hadde det gått omtrent to år – hadde man sett store forbedringer i forhold til hvordan næringen tok de utfordringene som kom ved at den hadde vokst seg stor. Og nesten daglig får vi eksempler på at næringen tar utfordringene som kommer, og utvikler seg i riktig retning.

Når det gjelder forslaget fra Miljøpartiet De Grønne, så er det fra Høyres side litt viktig å påpeke noen prinsipper: Det er viktig å stille strenge krav til næringen. Ved å stille strenge krav motiverer vi næringen til å bli bedre. Ved å skape forutsigbare rammer gjør vi det lettere for næringen å stille midler til forskning og utvikling til disposisjon. Når de kan ha en tidshorisont på flere år, kan de utvikle teknologi og bli bedre. Og så er det viktig for Høyre å ha et teknologinøytralt prinsipp her. Det skal være slik at man skal stille strenge krav, men det å stille krav fra Stortinget til hvilken type teknologi som skal brukes, kan like gjerne gå galt som det kan gå bra.

Så når Miljøpartiet De Grønne fremmer forslag om at man må ha teknologi med lukkede anlegg eller tilsvarende, så har vi et eksempel fra stormen «Ove» tidligere i år, der den lukkede merden – Aquadomen – som ble satt ut, som et forsøk, faktisk ikke klarte de påkjenningene den fikk der. Hvis den hadde vært fylt med fisk, så kan det godt hende – men vi vet ikke – at vi hadde hatt en ganske så trasig situasjon.

Det er viktig fra Høyres side å påpeke at vi skal stille strenge krav. Det skal være forutsigbare rammer for næringen, da utvikler den seg best. Men teknologinøytralitet er

et viktig prinsipp for Høyre, for da er det næringen og aktørene som velger de beste løsningene, og dem er det etter vår mening vanskelig å velge å vedta politisk.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [19:29:39]: Havbruksnæringen er en næring som er svært viktig for mange kystsamfunn både når det gjelder sysselsetting og verdiskaping.

Kristelig Folkeparti ønsker en vekstkraftig og sterk havbruksnæring. Samtidig forutsetter en videre vekst og kontroll med negativ miljøpåvirkning fra oppdrettsanlegg. En femdobling av biomassen, som er skissert av både forrige og sittende regjering, kan ikke medføre en femdobling av rømming, lus og klima- og miljøavtrykket.

Som saksordføreren var inne på, la regjeringen før helgen fram sin stortingsmelding om havbruksnæringen. Vi skal ikke ta diskusjonen her nå, men likevel: Hovedbudskapet var at det skulle legges til rette for vekst for de aktørene som hadde kontroll på lusetallet. Regjeringen skisserer en trafikklysmodell, der de områdene som ligger under lusetallet, får grønt og dermed vekst, og de som ligger dårligere an, får enten gult, som ikke gir vekst, eller rødt, som permitterer deler av produksjonen. Trafikklysmodellen er en god modell så framt kravene er gode.

Det er tydelig at Kristelig Folkeparti har en litt annen tilnærming i næringspolitikken enn Miljøpartiet De Grønne. Kristelig Folkeparti mener at staten skal sette strenge rammer for næringen, bl.a. knyttet til miljø- og klimaavtrykk. Så lenge aktørene holder seg innenfor disse rammene, skal det være anledning til drift og vekst. En eventuell statlig inngripen i næringen i form av stans av drift eller vekst, må skyldes manglende oppfylling av kravene som staten har stilt.

Det som regjeringen legger opp til i havbruksmeldingen, er å gi motivasjon og gulrøtter for å satse på miljøteknologi. De som tar grep og leverer gode resultater på fastsatte miljøindikatorer, får vekst. Samtidig vil de som ikke bryr seg, få nedtrekk i produksjonen.

Miljøpartiet De Grønnes forslag, som vi debatterer i dag, vil egentlig ha motsatt effekt. En tre års vekststans vil samtidig gi tre års utviklingsstans i miljøteknologi på området. Med Miljøpartiet De Grønnes forslag vil oppdrettere få ingen eller liten belønning for miljøteknologiske framskritt, da de vil få den samme veksten som naboen, som ikke gidder å bidra til utviklingen. Altså vil selskap som går foran som prakteksemplarer på miljø- og klimaansvar, som Miljøpartiet De Grønne er opptatt av, havne i samme kategori som de som ikke bryr seg. Det tror jeg ikke er en god idé, og jeg tror heller ikke det er intensjonen til Miljøpartiet De Grønne.

Jeg anerkjenner miljøengasjementet til Miljøpartiet De Grønne. Det er utvilsomt et stort ønske om å tilpasse havbruksnæringen til miljøet – og ikke omvendt. Dette deler Kristelig Folkeparti fullt ut. Derfor ønsker vi heller å sette strengere krav til oppdrettere, og produksjonsnedtrekk eller stans for dem som ikke leverer i tråd med de indikatorene som vi senere skal diskutere. Men samtidig er det altså avgjørende å legge til rette for miljøteknologi og bærekraft. Det nytter ikke bare med pisk, som slår like hardt ut på alle, uavhengig av hva man gjør eller hvilke resultater man kan vise til. Vi må gi pisk til dem som ikke følger reglene, og gulrøtter til dem som er flinke. På den måten mener Kristelig Folkeparti at vi kan sette rammene som skal skape verdens beste og mest bærekraftige havbruksnæring.

Geir Pollestad (Sp) [19:33:37] (komiteens leder): Oppdrettsnæringen er en stor og viktig næring for landet vårt. I Senterpartiet har vi nylig hatt landsmøte. Der var dette en av de tingene vi diskuterte. Vi utmeislet politikk og nye argumenter som vi vil komme tilbake til når vi skal behandle havbruksmeldingen her i denne salen.

Senterpartiet har en positiv holdning til oppdrettsnæringen. Vi har tro på vekst for næringen, men det må skje på en bærekraftig måte. Det er nevnt tidligere lus og rømming som de mest kjente og største utfordringene som næringen har.

Men jeg tror også man i en framtidig vekst for oppdrettsnæringen må ta inn over seg at det vil bli arealkonflikter. Det er interesse mot skipsfart, det er interesse mot fiskerinæringen og andre arealkonflikter. Da mener Senterpartiet det er svært viktig at en har kommunene med på laget, og at en del av verdiskapingen blir liggende igjen i kommunen i form av arealavgift. I tillegg er det viktig for Senterpartiet at veksten i havbruksnæringen skjer på en måte som sikrer at vi har et mangfold av aktører – store, små, mellomstore.

Oppdrettsnæringen har vist at det er en næring som har stor kapasitet til å finne og ta i bruk ny teknologi for å løse de utfordringene som den står overfor. Men det er også en næring som jeg oppfatter har behov for å bli holdt i et stramt grep, som har behov for å bli stilt strenge krav til. Jeg mener at et godt eksempel på hvordan havbruksnæringen evner å ta grep, er statistikken over antibiotikabruk i oppdrettsnæringen, som nå er tilnærmet lik null.

Senterpartiet vil ikke gå inn for de forslagene som er framsatt i denne saken, men vi ser fram til å få en debatt om havbruksmeldingen både i komiteen og i Stortinget, og vi er innstilt på å finne gode løsninger for havbruksnæringen som ivaretar bærekraften, men som også sikrer noe som er svært viktig for havbruksnæringen, nemlig stabilitet i rammevilkårene. Jeg tenker det er viktig for næringen at vi evner på Stortinget å komme fram til et bredest mulig forlik om det som skal være rammevilkårene for en næring som faktisk er svært viktig for matproduksjonen i Norge og for landets framtidige skatteinntekter og verdiskaping.

Pål Farstad (V) [19:36:54]: Først vil jeg takke saksordføreren for gjennomgangen av saken og komiteens arbeid.

Havbruk er en av Norges viktigste næringer i dag, og vil bli enda viktigere i årene som kommer. Men en av de aller viktigste forutsetningene for at det skal være slik, og at det skal skje, er at næringen får bukt med lusesituasjonen, med rømming og med kjemikaliebruk. Dette står helt sentralt for Venstre, og jeg har tatt disse utfordringene opp ved flere anledninger, både fra denne talerstolen og i andre sammenhenger.

Derfor er jeg helt enig med forslagsstiller Rasmus Hansson i at det må stilles forpliktende og forutsigbare

miljøkrav til oppdrettsnæringen, som gjør driften reelt bærekraftig i løpet av årene som kommer. Men jeg er ikke enig i at man skal gå til et tiltak som innebærer tre års vekststans. Med havbruksnæringens store betydning for mange kystsamfunn er det vanskelig å tenke seg at svaret skal være full vekststans. Det vil ramme områder av landet der det ikke er saklig grunnlag for å gjøre det. Jeg synes ikke det er saklig grunnlag for å gjøre det verken i et økonomisk perspektiv, i et distriktsperspektiv eller i et miljøperspektiv.

Men, altså, fortsatt vekst kan ikke skje uten vilkår. Jeg er glad for at en samlet komité mener det er grunn til å stille strengere vilkår enn i dag:

– at det er nødvendig med mer forskning og utviklingsarbeid for å løse miljøproblemene i havbruksnæringen
– at det handler om å stille krav om anlegg som tåler mer vær og vind, og som kan minimalisere risikoen for at oppdrettsfisk rømmer
– at det handler om mer forskning på «tette» anlegg både på land og sjø
– at det handler om hvordan avlusingsmiddel forurenser annet havmiljø

Alt dette sier altså en samlet komité – og det forplikter!

Norge har særlige komparative fortrinn innen marine næringer. Som nasjon er vi i en særstilling ved at vi rår over store havområder som har vært – og er – grunnlaget for vår oljeavhengige økonomi. I tillegg forvalter vi rike fiskeressurser og har en kystlinje som er godt egnet for havbruk.

Jeg ønsker ikke at vi skal skusle bort de naturgitte fortrinn som den norske kystsonen har for oppdrett i sjø, men jeg ser heller ikke bort fra at større deler av produksjonen bør foregå på anlegg på land.

Med de ressursene Norge råder over, legger jeg også til grunn at vi bør utnytte våre marine matressurser til å bidra til verdens matvareproduksjon. Norske sjømatprodukter er etterspurt internasjonalt, og de fleste land har underdekning av egenprodusert sjømat.

Som produsent av et høyverdig produkt har næringen ressurser til å bygge kompetanse og teknologi som bidrar til økt mattilgang i andre deler av verden. Dette, sammen med at havbruksnæringen i likhet med den øvrige sjømatsektoren er en viktig distriktsnæring, gjør det nødvendig med en videre havbrukssatsing – men altså på vilkår.

Arealavgift, som er nevnt av andre i debatten, vil vi komme tilbake til i forbindelse med behandlingen av havbruksmeldingen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:41:05]: Ei melding om havbruk kjem, så dette gjev oss først og fremst eit høve til å varsle på førehand kvar SV står i desse spørsmåla.

Næringa er, som mange har nemnt, viktig for Noreg, og ho er langt viktigare enn veldig mange trur. Eg trur at viss ein skulle fø nordmenn berre på oppdrettsfisk, ville ein kunne fø Noreg gonger ti – det er altså ei gigantisk næring. Men ho har ikkje kome i berekraft enno, og det er det som er spørsmålet til Miljøpartiet Dei Grøne i denne saka: Korleis skal vi klare det?

Eg synest det er ein litt rar tanke å tru at næringa kjem til å tilpasse seg utan at det kjem krav om det. Det som skjedde med industrien på 1980-talet, var jo nettopp at dei fekk strenge, knallharde krav med knallharde sanksjonar. Gjennom dei sanksjonane fekk vi den teknologiutviklinga som gjorde at også avfallet blei høgverdige produkt som i dag er hovudproduksjonen på fleire av industristadene i Noreg. Det er altså ein samanheng mellom det å stille strenge miljøkrav og det å få ein effektiv og konkurransedyktig industri.

Det har vi ikkje i Noreg, det har vi ikkje klart enno i Noreg. Det kan vi sjå berre ved å ta ein titt på kor mykje pengar det blir brukt i næringa til forsking og utvikling – 1 pst. av omsetninga. Ifølgje samfunnsgeografien, der dei rangerer kva som er low tech og high tech, kvalifiserer 1 pst. av omsetninga til low tech. Ein må opp i 3 pst. for å vere high tech. Så sjølv om næringa gjer masse interessant på teknologifronten og forskingsfronten, er dette veldig lite. Vi må på eit heilt anna nivå viss vi skal få den næringa vi sjølve ønskjer å ha, og som kan bli den økologiske nullutsleppsnæringa som vi ønskjer at ho skal bli. Det vil få stor påverknad både på prisar, på miljøet og på kvaliteten og vil sikre denne næringa ein plass i konkurransen internasjonalt. Målet er jo ei økologisk nullutsleppsnæring som lever i sameksistens med miljø og lokalsamfunn, og der eigarskap ikkje er knytt til stader langt unna kysten, men til kysten og til Noreg. Dette må ikkje bli ei næring som er prega av store utslepp og skadar på miljøet, driven av aktørar med hovudkontor langt, langt borte. Denne innramminga av næringa har vi enno ikkje klart å få til i Noreg.

Når vi i SV kom med eit eige forslag, levert i dag tidleg, i denne saka, var det fordi vi ikkje kunne støtte heile forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne. Vi skjønar ikkje kvifor ein skal ha ein tidshorisont på tre år for ein vekststans. Veksten må jo stoppast til problema er løyste, og så må ein samtidig som ein har ein vekststans, setje i gang eit ambisiøst, statleg program for forsking, utvikling og teknologi i samarbeid med næringa som gjer at ein løyser problemet. Da kan vi begynne å få ei næring som kjem opp på det high tech-nivået vi ønskjer. Og da snakkar vi ikkje berre om laks og aure, som er det første vi tenkjer på når vi tenkjer oppdrett, og som utgjer 99 pst. av heile denne næringa. Da kan vi plutseleg sjå for oss eit heilt anna omfang av akvakulturnæringa, men da må premissen vere at ho skal vere i berekraft.

Men det skjer ingenting viss ikkje vi som lovgjevarar stiller knallharde krav før vekst kan skje. Det er også noko av bakgrunnen for at Marine Harvest no har meldt seg ut av FHL. Det blir spekulert i kva grunnen er til at dei har meldt seg ut, men ifølgje deira eiga pressemelding er grunnen at dei meiner at krava frå FHL er for svake. Dei ønskjer mykje strengare krav både frå næringa sjølv og frå statlege myndigheiter, for dei ønskjer å få ei næring som ser framover, og som bevegar seg i retning av berekraft.

Eg håper i alle fall at dei partia som meiner at vi skal ha eit utolmodig mål om ei berekraftig oppdrettsnæring, kan ta ein titt på det lause forslaget frå SV og støtte det, slik at vi markerer retning framover.

Presidenten: Da oppfatter presidenten det dit hen at representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp det forslaget han selv har referert til.

Rasmus Hansson (MDG) [19:46:29]: Miljøpartiet De Grønne fremmer forslaget om miljøbasert vekststans i oppdrettsnæringen fordi veksten i oppdrettsnæringen er nøkkelen til både miljøproblemene næringen skaper, og til å få næringen til å ta disse problemene på alvor. Den dagen oppdrettsnæringen ikke får vokse før den har løst miljøproblemene sine, løser oppdrettsnæringen miljøproblemene.

Gjennom de siste tiårene har norsk oppdrettsnæring om og om igjen forsikret at man bare om et lite øyeblikk vil ha løst miljøproblemene sine, og at det er ingen fare for verken villaks, sjøørret eller lokal fauna.

Det er nå tusen ganger mer oppdrettslaks enn villaks langs norskekysten. Lakselusresistens, utslipp av lusemidler, avfall fra anleggene, rømming, manglende rapportering og muligheter for gjenfangst og manglende sporing fortsetter å skade villaks, sjøørret, krepsdyr og økosystemer. Dessuten øker problemene med fiskevelferd. Så selv om lus og rømming som prosentandel av oppdrettsnæringen går ned, sørger altså veksten for at presset på kystens naturmiljø forblir uholdbart stort.

Storting og regjeringer har om og om igjen varslet, og vedtatt, nullvisjoner, handlingsplaner, tiltak og forskrifter, men de har nektet å ta i bruk den typen tiltak og klare krav og reaksjoner som vi vet virker. Resultatet er så pass dårlig at diverse fiskeriministre burde rødme.

Stortinget vet godt hvordan man rydder opp i næringer. Som representanten Fylkesnes nettopp påpekte, gjennomførte Norge fra slutten av 1970-tallet en flott renselsesprosess i norsk industri. Utslipp av alle typer forurensning sank dramatisk, og virkemidlet var klare krav, kontant håndheving og usentimentale reaksjoner. Resultatet var strålende og til glede for absolutt alle. Derfor foreslår Miljøpartiet De Grønne å bruke det virkemidlet i oppdrettsnæringen som er det logiske i miljøperspektivet, og som snakker det språket oppdrettsnæringen vil forstå best: Stans veksten til miljøproblemene er løst!

Vi er derfor skuffet over at næringskomiteen i så liten grad reflekterer over vårt forslag. Vi er særlig skuffet fordi jeg regner med at flere komitémedlemmer enn SV-representanten Fylkesnes har fått med seg at Marine Harvest fredag 20. mars meldte at de har meldt seg ut av Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening, bl.a. på grunn av det de kaller FHLs ukritiske vekstfokus. Marine Harvest skriver: Potensialet i næringen er enormt, men bransjen må ta utfordringen den står overfor, på alvor før den store veksten kan komme.

Med andre ord: De i næringskomiteen som er bekymret for næringsperspektivet i å stille harde miljøkrav til oppdrettsnæringen, er i utakt med verdens største oppdretter. Vi håper derfor det vil komme en langt grundigere diskusjon om miljøsituasjonen i oppdrettsnæringen når stortingsmeldingen om oppdrett skal behandles. Det er oppmuntrende at den meldingen varsler en mer systematisk miljøstyring av næringen enn vi har sett fra tidligere regjeringer av ymse farge. Men det avgjørende blir fortsatt om det er vilje til å stille tilstrekkelig klare krav til at næringen ser seg tjent med å følge opp. For eksempel blir det foreslått et trafikklyssystem, som er en god idé i seg selv, men som får fint liten effekt hvis det i praksis står på grønt hele tida.

Når det foreslås at tiltak ikke skal settes i verk før minst 30 pst. av villakspopulasjonen dør av luseinfeksjon, foreslås et virkemiddel som ikke vil virke. Og hvis avfall og rømming ikke engang skal inkluderes som miljøindikatorer, vil det bety at enda en regjering nøyer seg med å servere oppdrettsnæringen miljøkosmetikk.

Jeg oppfordrer komiteen til å teste om disse indikatorene holder mål ved å bruke dem på den kritiske lusesituasjonen som vi hadde sommeren 2014. Hvis stortingsmeldingens foreslåtte system skal ha noen som helst forhåpning om å virke for framtida, burde miljøtilstanden i 2014 medført blodrødt lys langs store deler av kysten og omfattende nedslakting for å redusere lusepresset.

Så når fiskeriministeren enda en gang fabler om femdobling av norsk oppdrettsnæring, håper jeg hun og komiteen også låner øre til verdens største og mest profesjonelle oppdretter, Marine Harvest, som altså sier – og jeg gjentar: Bransjen må ta utfordringene den står overfor, på alvor før den store veksten kan komme. Dette handler om å utvikle Norges nest største eksportnæring videre på en miljømessig bærekraftig måte.

Ettersom næringskomiteen ikke har innstilt på at våre forslag skal stemmes over, fremmer jeg dem herved som løse forslag.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Elisabeth Aspaker [19:51:44]: Det er sagt mye klokt om næringens betydning og viktigheten av å utvikle næringen i en grønnere retning for at den skal kunne vokse videre.

Komiteen påpeker i sin innstilling hvor viktig oppdrettsnæringen er for matproduksjon og for kysten i form av sysselsetting og påpeker også at all matproduksjon setter fotavtrykk i naturen. Vi må akseptere at oppdrettsnæringen til en viss grad påvirker miljøet rundt. Jeg mener at bærekraftig matproduksjon er noe av det mest fornuftige vi kan bruke norskekysten og havet til.

Sist fredag la vi fram en ny stortingsmelding – Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett. Meldingen foreslår å knytte kapasitetsendringer i norsk lakse- og ørrettoppdrett til et modulbasert system med en handlingsregel i produksjonsområdene – et system basert på en handlingsregel, hvor næringen skal få forutsigbarhet, og at en vil vite hvilke kriterier som må være oppfylt for å kunne få vekst, hvor ofte vekst skal vurderes og hva som skjer når miljøeffekten er akseptabel, moderat eller uakseptabel. Et system med fastsatte miljøindikatorer gir sterke incentiver til å drive miljømessig bærekraftig og til å investere i produksjonsteknologi og driftsformer som bidrar til at næringens miljømessige fotavtrykk ikke skal øke proporsjonalt med produksjonen.

Havbruksnæringen påvirker miljøet på flere områder, og indikatorene som velges i fremtiden, må reflektere status innenfor et produksjonsområde for den aktuelle miljøpåvirkningen. Det må være en klar sammenheng mellom miljøpåvirkningen og endringer i produksjonskapasitet. Lus er i så måte en god indikator, for det er en klar sammenheng mellom antall laks og lusepresset på villfisken.

Så har vi antydet, eller sagt, i meldingen at vi vil starte arbeidet med å se på om det i fremtiden også skal være en indikator på utslipp.

Når det gjelder rømming, skal jeg i Bodø i morgen undertegne den avtalen som inkluderer alle oppdrettere i Norge. Vi er inne i en ordning med et obligatorisk fond, og vi har en ny forskrift som skal sikre at vi får til mer effektiv oppfisking hvis vi har rømt fisk eller når det i elvene våre avdekkes at vi har et innslag av rømt fisk som er uakseptabelt.

Det er blitt hevdet etter at vi la fram stortingsmeldingen, at regjeringen vil ofre hver tredje villaks. Selvsagt vil vi ikke det. Skal lyssignalet stå på grønt og næringen få vokse, må det være under 10 pst. dødelighet. Så er vi også klare på at gult lys, mellom 10 og 30 pst., ikke er en ønsket tilstand. Da vil vi også angripe situasjonen for å redusere lusepresset.

Mange peker på landbaserte anlegg og lukkede anlegg i sjø som løsninger for oppdrettsnæringen. Jeg tror dette vil være en del av fremtidsløsningene, men ikke de eneste. Som politikere bør vi være åpne for ulike teknologiske løsninger og sørge for at utviklingen styres etter miljøtilstand, sånn som vi foreslår bl.a. i meldingen. Jeg mener vi skal tenke at vi i fremtiden skal ta i bruk nytt areal på land, men også lenger til havs når vi får til teknologiutvikling som gjør at det er mulig å ha mer robuste anlegg som tåler den påvirkningen det vil være å ligge lenger fra kysten. Nå ligger altså stortingsmeldingen til behandling, og vi kommer tilbake til det. Men la meg slå fast: Vi kan ikke gå på akkord med naturens tålegrenser når vi skal la denne viktige næringen få lov å utvikle seg videre. Vi trenger forutsigbarhet, men vi trenger også en større vektlegging av miljømessige bærekraftige rammebetingelser, og da ser ikke jeg noen grunn til at vi skal stanse næringens vekstmuligheter i tre år fremover. Så jeg er veldig enig i den påpekningen som komiteen har gjort, at vi enda mer må satse på forskning og innovasjon, og vi må også kunne ha en større forventning til at næringen selv ser betydningen av å satse mer på dette området. Og det er jo faktisk sånn at jo raskere vi greier å løse noen av de betydelige problemene i næringen i dag, jo raskere vil også næringen gi seg selv mulighet til å kunne vokse videre.

Når representanten Hansson sier at statsråden fabler om en femdobling, er det jo ikke jeg, men det er faktisk en vitenskapelig gruppe som har pekt på at det scenarioet er et mulig scenario, men det forutsetter at den veksten skal kunne skje bærekraftig. Og jeg tror at sånn som næringen er i dag, sånn er den antagelig ikke om fem år, og sånn er den kanskje slett ikke om ti år, for vi ser hvor fort teknologiutviklingen går, og at vi stadig får nye svar på hvordan vi skal utvikle den i en grønnere retning.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [19:57:05]: Jeg vil gjerne utfordre statsråden på en situasjon der dette forslaget om oppdrettsstans hadde blitt en realitet. Komiteen sier i innstillingen at all matproduksjon medfører miljøpåvirkning. For de store aktørene vil kunne ta veksten utenfor Norges grenser, slik at det vil nok være en vekst i mengden oppdrett og en miljøpåvirkning selv om en skulle ha vedtatt en stans her i Norge. Når en hører hvordan enkelte representanter i salen her rimelig ukritisk hyller et selskap som har mulighet til å ta veksten i utlandet, så er mitt spørsmål til fiskeriministeren om hun kan si noe om hvordan hun vurderer den totale miljøpåvirkningen dersom en har oppdrettsstans i Norge, men flytter aktiviteten ut av landet. Vil det være bra eller dårlig for miljøet etter hennes vurdering?

Statsråd Elisabeth Aspaker [19:58:03]: Jeg tror ikke det uten videre ville være klokt for miljøet, for jeg mener at vi i dag har en oppdrettsnæring som møter veldig strenge krav fra myndighetene. Da det sist var utlyst vekst, under den rød-grønne regjeringen, den såkalte grønne konsesjonsrunden, var det nettopp med ganske tøffe krav og forventninger om at det skal bidra til at næringen utvikler ny teknologi og nye driftsformer som gjør at miljøpåvirkningen blir mindre. Når vi nå sist fredag utlyste 5 pst. vekst, var det med de strengeste lusekravene noensinne, og med maksimalt to medikamentelle avlusinger. Så jeg mener at vi gjør det vi kan i dag for å sørge for at næringen skal sette minst mulig avtrykk på miljøet rundt seg. Meldingen legger også opp til at vi skal få på plass et regime hvor dette også skal gi sterkere incentiver til å utvikle næringen i nettopp den retningen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:59:15]: Ministeren kom med den påstanden at det skjer så mykje med omsyn til den teknologiske utviklinga. Min påstand er at det skjer altfor lite. Det er berre å sjå på kor lite som faktisk blir brukt på teknologiutvikling – på forsking og utvikling – 1 pst. av omsetninga nemnde eg i innlegget mitt. Det svarer til ei low tech-næring. Vi veit jo at ein bruker ikkje meir på FoU enn ein treng. Spørsmålet mitt til ministeren er rett og slett: Korleis skal ministeren fremje meir forsking og utvikling i næringa, og korleis skal staten bidra?

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:00:06]: Vi har allerede i de to første budsjettene investert 110 mill. kr mer til sammen i marin forskning.

Så bruker jeg enhver anledning til å utfordre næringen, og det som ligger i den meldingen som nå ligger til behandling i Stortinget, er tidenes incentiv til næringen. Uten at man investerer mer, og uten at man løser de store utfordringene som er knyttet til lus i dag, vil man ikke gi seg selv mulighet til å vokse. Et sterkere incentiv enn det til faktisk å investere mer vet jeg ikke om det er mulig å gi. Men jeg er – i likhet med representanten Knag Fylkesnes – utålmodig og mener at næringen, som tjener veldig gode penger for tida, faktisk burde ha investert enda mer i forskning og innovasjon.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:01:01]: Der deler vi utolmod, og eg trur ikkje ein berre – moralsk – kan krevje at dei skal bruke meir på forsking og utvikling. Eg trur at den satsinga berre vil skje dersom det er nødvendig å gjere det, dersom dei får eit krav på seg om å utvikle seg meir.

Ein kan berre ta grunnteknologien i oppdrett: Det er altså not i open sjø. Det er akkurat den same teknologien som da min onkel starta Fylkesnes Fisk på 1970-talet – ak-

kurat den same grunnteknologien da som no. Det betyr at dei framstega ikkje har skjedd, og derfor reagerer eg kvar gong nokon seier at det skjer så mykje, for eg meiner at det skjer altfor lite. Eg meiner at vi bør både satse vesentleg meir nasjonalt i programmet på dette og stille enda strengare krav.

Så mitt neste spørsmål er: Korleis kan dette oppnåast dersom det ikkje blir stilt hardare krav til næringa enn det det gjer i dag?

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:02:03]: Jeg tror at en blanding av pisk og gulrot – som det har vært sagt fra talerstolen her – er viktig for å få næringen til å gjøre mer. Jeg er overbevist om at en næring som har ambisjoner om å vokse videre, vil orientere seg mot hva slags muligheter man får for vekst. Som sagt, et sterkere signal enn det systemet som er presentert i de stortingsmeldingene som ligger i Stortinget nå, vet ikke jeg om.

Så har jeg lyst til å si at i langtidsplanen for forskning, som regjeringen la fram i forbindelse med statsbudsjettet i fjor, er det pekt på at havet er et av de store områdene når det gjelder muliggjørende teknologier. Vi har også fått rapporter hvor vi ser at havbruksnæringen nå i stor grad låner kompetanse, låner teknologier og låner løsninger fra offshoresektoren i Norge. Det er jo også på en måte denne SalMars offshore havmerd, som er på tegnebrettet, et uttrykk for. Men det utvikles nye merdtyper, og det er mye spennende på gang her.

Rasmus Hansson (MDG) [20:03:16]: Jeg har hatt gleden av å diskutere oppdrett med ganske mange fiskeriministre etter hvert, og de er ganske like på den måten at de alle sammen sier at her skal vi bruke en kombinasjon av gulrot og pisk, og nå skal vi få bukt med miljøproblemene i næringen ved hjelp av disse gulrøttene og de piskene – i den grad dette finnes. Og det er blitt lovet i minst 15 år at man skal få bukt med rømmingen, man skal klare å spore fisk, man skal få bukt med luseproblemene, man skal få bukt med resistensproblemene, og man skal få bukt med kjemikaliebruken. Nå står vi altså her i 2015, og man har ikke fått bukt med rømmingen, man har ikke fått bukt med luseproblemene, man har ikke fått bukt med kjemikaliebruken, man har ikke fått bukt med resistensen, og man kan fortsatt ikke spore fisk.

Hva er det ved denne statsrådens virkemidler som kommer til å gjøre det motsatte, eller gjøre det som alle andre tidligere fiskeristatsråder har lovet, men ikke fått gjennomført – altså faktisk stanse disse problemene, som det ville vært en selvfølge å kreve av andre næringer at de skulle stanse, hvis de hadde noe tilsvarende?

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:04:20]: Jeg har lyst til å si at jeg er uenig i den beskrivelsen som Rasmus Hansson gir, at man står på stedet hvil. Næringen har altså vært igjennom en enorm vekst. Hvis en sammenligner andel fisk som rømmer, med andel fisk som står i sjøen i Norge til enhver tid, ser en at den andelen er mindre og mindre. Men enhver rømningshendelse er én for mye. Derfor går vi nå systematisk igjennom hendelsene etter det forferdelige uværet som var på Vestlandet nylig. Vi må lære av det, vi må ha bedre beredskap og vi må se på det utstyret som ikke holder mål, og så må myndighetene stille strengere krav.

Jeg er heller ikke enig i at det ikke skjer noe på de andre områdene. Men, som jeg har sagt tidligere, jeg er også utålmodig, og næringen burde også være utålmodig på egne vegne, for uten at de investerer mer, kommer de heller ikke til å vokse mer.

Rasmus Hansson (MDG) [20:05:12]: Statsråden svarer overhodet ikke på det spørsmålet jeg stiller, nemlig: På hvilken måte skal de tiltakene statsråden varsler, stanse de miljøproblemene som faktisk ikke er stanset? Hvordan skal hun hindre at de stormene som helt sikkert kommer i framtida, fører til nye rømminger? Hvordan skal hun sørge for at vi kan spore fisken? Hvordan skal hun stanse resistensproblemene? Hvordan skal hun stanse luseproblemene?

Det er disse løftene, som er kommet om og om igjen opp gjennom de siste årene, som ingen har levert på. Spørsmålet er: Hvordan skal statsråden levere på dem?

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:05:52]: Jeg kan ikke svare for tidligere statsråder. Jeg kan svare for de tiltakene som vi setter i verk. Jeg kan svare når det gjelder disse rømningene på Vestlandet osv.: Vi lærer av de feilene vi har gjort. Vi må stille strengere krav hvis det er utstyret som ikke holder mål i møte med et slikt vær.

Når det gjelder resistensutfordringer, har vi f.eks. i den siste vekstrunden som ble lyst ut, sagt maks to medikamentelle avlusinger. Vi fokuserer mye på at vi må ta i bruk såkalte ikke-medikamentelle metoder. Mattilsynet har fått fullmakter de aldri tidligere har hatt, til å stenge ned det som de selv kaller såkalte lusefabrikker, der man ikke får bukt med luseproblemene. Jeg har gitt Mattilsynet utvidede fullmakter, og det settes fullt «trøkk» på å utvikle metoder og teknologi for å møte de miljøutfordringene som næringen står overfor i dag.

Rasmus Hansson (MDG) [20:06:49]: Statsråden bruker nøyaktig det argumentet jeg advarte mot i mitt innlegg, nemlig at fordi den prosentvise andelen av miljøproblemer avtar i en stadig voksende oppdrettsnæring, så har man en framgang. Men problemet er det miljøtrykket som utøves på en laksebestand, og på et fjordsystem, som ikke vokser prosentvis, men som er utsatt for det samme miljøtrykket som tidligere. Er statsråden villig til å snu på flisa og si at det er miljøtilstanden i økosystemet langs kysten og i villaksstammene som skal være bestemmende for hva oppdrettsnæringen får lov til og ikke, og ikke prosentandeler i en oppdrettsnæring som hele tida får lov til å vokse?

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:07:47]: Jeg bestred den generaliseringen som jeg mener representanten Rasmus Hansson gjorde seg til talsmann for i sin forrige replikk.

Jeg er den første statsråden som legger fram en melding og sier at det er bærekraften som skal bestemme om næringen skal kunne vokse videre. Det grønne lyset er den eneste måten som denne næringen skal kunne få lov til å utvikle seg videre på, hvis Stortinget er enig i det. Det betyr

at for å få grønt lys må det være en akseptabel påvirkning på miljøet rundt. Det mener jeg er en god måte å nærme seg dette på i fremtiden.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [20:08:34]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide og Rasmus Hansson om å sikre at ulovlig fremskaffede produkter fra hai ikke importeres til Norge (Innst. 204 S (2014–2015), jf. Dokument 8:39 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frank Bakke-Jensen (H) [20:09:29] (ordfører for saken): Forslaget omhandler hvilke virkemidler vi har for å hindre import av ulovlig framskaffede haiprodukter til Norge. For Norge som sjømatnasjon er det viktig at import av alle arter skjer i henhold til de konvensjonene og avtalene vi har inngått internasjonalt. Skal vi framstå som verdens fremste sjømatnasjon, og skal vi framstå som verdens fremste forvaltere av sjømat, er det viktig at vi følger de avtalene vi har inngått med stater ute, og at vi går foran med et godt eksempel.

Norge har siden 1976 vært medlem av CITES-konvensjonen, dvs. at vi har signert internasjonale avtaler som har som hensikt å kontrollere internasjonal handel med truede dyre- og plantearter med det mål å unngå overbeskatning.

Komiteens flertall har gått gjennom saken og viser til svaret fra statsråden, som man slutter seg til. Når det gjelder forslagene, vil jeg vise til regjeringens konklusjon.

Forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, som går på etterprøvbarhet, er ivaretatt i dagens system med godkjente importlisenser, er flertallets mening.

Forslag nr. 3 er et forslag som går enda lenger enn de avtalene som Norge har sluttet seg til i dag, og vil for det første være ganske ressurskrevende og i siste instans antakelig vanskelig å verifisere, all den tid de nasjonene man her snakker om, nok ikke har den informasjonen som en etterspør. Flertallet konkluderer derfor med at CITES gir et godt beskyttelsesnivå, og foreslår derfor at forslaget vedlegges protokollen.

Så vil jeg legge til at det er merknader fra mindretallet hvor man går så langt at man mener at vi skal ha egne avtaler og egen framferd i denne saken når det gjelder produkter fra hai. Det vil vi fra Høyre advare mot. Det er faktisk sånn at vi, ut fra egen handel, f.eks. handel med selprodukter, har interesse av å følge de avtalene vi har signert ute, følge internasjonal jurisdiksjon. Så det i Stortinget å kreve egne lovverk – smale, spissede lovverk – for enkelte produkter uten at man tar hensyn til de internasjonale handelsavtalene og konvensjonene Norge har signert og forpliktet seg til å følge, kompliserer bildet ganske så betraktelig. Derfor går flertallet imot de to forslagene fra Kristelig Folkeparti, og foreslår at dokumentforslaget vedlegges protokollen.

Trond Henry Blattmann (A) [20:12:37]: Norge har, som en av verdens fremste sjømatnasjoner, store ambisjoner når det kommer til bærekraftig fangst, utnyttelse og handel med sjømat. Vi har derfor ratifisert en rekke konvensjoner. I 1976 ratifiserte vi CITES-konvensjonen. Hensikten med denne konvensjonen er å kontrollere internasjonal handel med truede dyre- og plantearter for å unngå overbeskatning.

Arbeiderpartiet mener omsetningen av haifinner er en trussel mot flere haibestander. Det er derfor nødvendig med en strengere regulering av importen av haiprodukter for å stanse import av ulovlige haiprodukter.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å sikre strengere regulering av import av produkter fra hai for å stanse import av ulovlige haiprodukter til Norge.»

Presidenten: Representanten Blattmann har tatt opp det forslaget han refererte.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [20:13:44]: Fangst av haifinneprodukter er en av de mest groteske måtene å beskatte et dyr på. Rettere sagt beskatter man bare deler av et dyr. Selv om praksisen med å kaste resten av dyret levende på sjøen i all hovedsak er forbudt, har fangst av hai for finnenes skyld utryddet en rekke haiarter og gjort at nesten 100 haiarter er utryddingstruet.

Den mest utbredte praksisen for fangst av haifinneprodukter er «haifinning». De fleste haiene blir fisket med bruk av langline. Det foregår ved at en line på alt fra én kilometer til 100 kilometer, utstyrt med opptil 16 000 kroker, legges ut i havet og tas opp påfølgende morgen. Fangsten er svært variert og til tider meget brutal. Alt fra delfiner, sel, sjøfugl, småfisk og hai blir fanget på krokene.

Omsetningen av haifinner vil være en trussel mot haibestandene selv om fangsten ikke innebærer haifinning. Det fanges om lag 100 millioner haier hvert år. Det er vesentlig mer enn det som anses som bærekraftig beskatning av hai. Tallene er usikre, men forskere hevder at det totale antallet kan være så høyt som 273 millioner drepte haier per år. Det utgjør omtrent 20 pst. av den totale haibestanden. Ved å utradere øverste del av næringskjeden skaper man enorme utfordringer nedover. Man skaper en skjevhet i økosystemet.

Verdiene er enorme. Siden 2000 har den totale importverdien på haifinner vært på mellom 2,4 til 3,5 mrd. kr.

Selv om Norge naturlig nok ikke er en versting når det gjelder selve haifinningen, er det ingen unnskyldning for å

lene seg tilbake og tro at vi har helt rene hender. Signaleffekten av at Norge tar denne utfordringen på alvor vil trolig ha større effekt enn det vi kanskje tror.

Selv om det er innført et forbud mot haifinning, vil den høye verdien av haifinner fremdeles gjøre det attraktivt å forsøke å omgå reglene og praktisere haifinning. Derfor er det behov for strengere regulering av import av produkter fra hai for å stanse importen av ulovlige haiprodukter til det norske markedet. Kristelig Folkeparti mener derfor, sammen med Miljøpartiet De Grønne, at det må innføres krav om at haiprodukter som blir importert, må ha fullstendig artsinformasjon, noe som vil sikre at truede haiarter ikke når det norske markedet.

Haiproduktene som blir importert, må også ha fullstendig og etterprøvbar informasjon vedrørende fangstmetode, sted, dato og tidspunkt for fangst.

Som saksordføreren var inne på, peker posisjonen på CITES' liste over utryddingstruede haiarter. Det er verdt å merke seg at det kun er åtte av nesten 100 utryddingstruede haiarter som er inkludert på CITES' liste. De resterende haiartene mangler i stor grad vern mot overbeskatning, og Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne mener dermed at CITES ikke gir et godt nok beskyttelsesnivå.

Det skjer også at haier, både truede og ikke-truede, blir fisket i områder som egentlig er verneområder, der haien ikke skal tas. Dette kan bl.a. forekomme i de tilfeller der haien er bifangst i forbindelse med annen fiskerivirksomhet, som f.eks. fiske av tunfisk med fangstmetoder som ikke er tillatt. Det er også noen områder som er vernet i gitte perioder av året. Derfor mener vi det er behov for at både tidspunkt og sted samt fangstmetode framkommer tydelig i forbindelse med import.

Ved å stille krav i tråd med dette forslaget vil Norge være en pådriver for å redusere ulovlig, uregulert og urapportert fiske.

Jeg tar med dette opp forslagene fra Kristelig Folkeparti. Senterpartiet og Arbeiderpartiet har et forslag i innstillingen, fremmet av Arbeiderpartiet nå, og Kristelig Folkeparti vil sekundært stemme for det.

Presidenten: Representanten Hjemdal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [20:18:15] (komiteens leder): Det er et viktig tema vi nå diskuterer. Jeg ønsker å takke Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne for å ha framsatt forslaget, og jeg skal heller ikke utelukke at det kan komme flere takk i retning Miljøpartiet De Grønne utover kvelden.

Jeg opplever at representanten Hjemdal på en god måte gjorde rede for situasjonen i saken. For Senterpartiet koker dette ned til om vi er tilfreds med dagens situasjon, eller ser en behov for strengere regulering av import og behov for å stanse ulovlig import av haiprodukter. Det er et spørsmål som Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet svarer nei på – vi er ikke tilfreds med dagens situasjon.

Det undrer meg at Venstre i innstillingen ikke ønsker å være med på dette. En kan spørre seg om det er uro for haifinning, eller om det er husfreden i Nydalen som er det bærende. Jeg håper at Venstre revurderer sitt standpunkt. I Stortinget i dag blir det diskutert mange saker. Dette er i et globalt perspektiv en av de viktigste.

Senterpartiet har sans for forslagene fra Kristelig Folkeparti, men vi ser også de innvendingene som statsråden kommer med. Derfor har vi sammen med Arbeiderpartiet lagt fram et forslag der en ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak. Det skal ikke være hvilke som helst tiltak. Det skal være tiltak for å sikre strengere regulering av import av produkter fra hai for å stanse import av ulovlige haiprodukter til Norge. Bestillingen som ligger i forslaget, er klar, og jeg håper det er mulig å få flertall for det i salen i dag.

Pål Farstad (V) [20:20:30]: Takk til sakens ordfører for gjennomgangen av saken.

Norge er, og skal være, i fremste rekke når det kommer til forvaltning av havets ressurser og når det gjelder forskning på havets ressurser. Derfor har vi streng håndheving av hvilke ressurser som kan fanges, og hvor mye, og derfor deler jeg naturligvis forslagsstillernes oppfatning av at Norge, som en av verdens fremste sjømatnasjoner, har store ambisjoner om bærekraftig fangst, utnyttelse og handel med sjømat. Ja, vi må ha høye ambisjoner.

Når det gjelder forslagsstillernes første forslag, om at «Stortinget ber regjeringen sikre at haiprodukter som blir importert, har fullstendig og etterprøvbar artsinformasjon», mener vi i Venstre at Tollvesenet med bruk av de nåværende internasjonale reglene gjennom CITES-konvensjonen blir hensiktsmessig håndhevet slik det gjøres i dag.

Det skal ikke være tvil for noen i dag om at Venstre, med de nåværende regler og internasjonale samarbeidsforpliktelser i hånden, mener at ulovlig import av haiprodukter til Norge skal og må sanksjoneres. Når det gjelder dette forslaget, må jeg si meg enig med fiskeriministeren i at det må være proporsjonalitet mellom tiltakets omfang og det mål tiltaket søker å oppnå.

Med hensyn til forslagsstillernes andre forslag: Jeg deler også fiskeriministerens oppfatning – og vurdering – av at dette vil være svært vanskelig å gjennomføre i praksis, f.eks. å spore fangstinformasjon direkte til den enkelte fisker et sted i Asia eller Stillehavet. I Venstre er vi opptatt av politiske løsninger som ikke øker byråkratiet. Blant annet med denne begrunnelsen ønsker Venstre ikke å støtte forslaget.

Denne saken handler om at ulovlig framskaffede produkter av hai ikke importeres til Norge, og jeg har forholdt meg til nettopp det i komiteens behandling av saken. Venstre har tillit til at ministeren med eksisterende regelverk vil forhindre ulovlig import av hai til Norge.

Samtidig har Venstre funnet at forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, om at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å sikre strengere reguleringer, vil styrke saken. Venstre støtter derfor forslag 1 fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som heter:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å sikre strengere regulering av import av produkter fra hai for å stanse import av ulovlige haiprodukter til Norge.»

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:23:34]: Det var ei god avklaring vi fekk i det siste innlegget. Eg hadde tenkt å starte innlegget mitt med: Kva skjer i Venstre? Men det kan eg no ikkje gjere.

SV støttar forslagsstillarane i denne saka. Dette er kanskje den enklaste saka i heile dag. Haien er ein av dei mest trua skapningane vi har i havet, og ifølgje rødliste-organisasjonane er så mykje som en fjerdedel av dei 450–500 haiartane trua direkte av utrydding. Konvensjonen for handel med trua artar, CITES, har f.eks. berre åtte av dei trua artane på lista si, og Noreg har ingen restriksjonar på å importere haiprodukt til Noreg.

Da må eg minne dei som framleis er i tvil i denne saka, om to viktige fiskeripolitiske tradisjonar som Noreg står i. For det første har etter kvart norsk forvaltning av fiskeressursane blitt verdsleiande. Det har nettopp vore fordi vi har hatt ein knallhard kamp mot ulovleg, uregulert og urapportert fiske. Det er ein stolt tradisjon, ein tradisjon som også forpliktar oss i alle andre saker.

Den andre tradisjonen er at vi i Noreg har brukt å tenkje sjølve. Det betyr at når internasjonale organisasjonar ikkje fungerer, eller når dei har inntatt standpunkt som står i strid med vår kunnskap, våre forskarar, våre fiskarar og vår fiskeripolitikk, har vi hatt mot nok til å hevde vårt eige standpunkt. Å innføre eigne nasjonale regelverk der vi ser at internasjonal forvaltning ikkje er tilstrekkeleg, har vi gjort før, og det går fint an å gjere utan at det blir for komplisert. Så la oss enkelt og greitt seie nei takk til desse produkta og stemme for iallfall eitt av dei framlagte forslaga. Det kan bety ein forskjell.

Haiane er nokre av dei eldste artane vi har her i verda. Dei eldste fossila strekkjer seg 450 millionar år tilbake. Dei har overlevd meteorar, istider og vulkanutbrot. Spørsmålet er om dei overlever mennesket. Akkurat her kan vi bidra positivt. SV kjem derfor primært til å støtte Kristeleg Folkeparti og Miljøpartiet Dei Grøne sine forslag og sekunderært Arbeidarpartiet og Senterpartiet sitt forslag i denne saka.

Rasmus Hansson (MDG) [20:27:09]: Verdens bestander av dyrearter er i snitt redusert til omtrent halvparten av hva de var for bare 40 år siden. Arter utryddes med mellom hundre og tusen ganger større hastighet nå enn det som har vært naturlig i de siste hundre millioner år. Det betyr at vi er på en veldig bratt utforkurve med å utrydde svært mange arter.

Det er framfor alt de store dyrene som er i faresonen – store pattedyr, store fugler, store krepsdyr, store skjell og store fisker. Disse artene utgjør som kjent til sammen de økosystemene som vi er avhengig av, og de store artene har nøkkelroller i sine økosystemer. Dessuten er de store dyrene en nokså viktig del av vårt bilde av natur. De er viktige fordi vi synes det er vakkert, spennende og verdifullt i naturen. En natur uten store dyr er på mange måter en fattig natur. Man kan jo tenke seg et hav uten haier, det er et fattig og uspennende hav.

Alle representantene her er selvfølgelig enig i at vi må stanse denne artsutryddelsen, og de fleste vil nokså sikkert være enige om at vi også må ta nye skritt for å gjøre det i praksis. Denne saken er en test på viljen til å gjøre dette i praksis. For det er den samlede effekten av mange små enkeltbeslutninger som gjør at arter utryddes, direkte eller indirekte, og det er også den samlede effekten av mange små enkeltbeslutninger som eventuelt gjør at de kan reddes.

Saken vi behandler her, kan selvfølgelig virke kuriøs for mange. Å gjøre stortingsvedtak om merking av haifinneprodukter er selvsagt en temmelig smal øvelse, men situasjonen er at Norge i dette tilfellet aktivt kan velge å gå lenger enn internasjonalt regelverk og vanlige metoder gjør, og dermed sette en ny standard som trekker den globale utviklingen med seg. Hvis man kan gjøre det, er det verdt å ta med seg litt træl for å få det til.

CITES-konvensjonen, som mange har referert til, skal kontrollere internasjonal handel med truede dyre- og plantearter. Den skal kontrollere akkurat det som haifinneproduktene dreier seg om, som er en stor trussel mot disse ekstremt gamle og ekstremt spesialiserte artene, som definitivt går utryddelse i møte hvis ikke handelen kommer under kontroll. Som komiteen viser til, og som mange har påpekt, har altså CITES bare åtte av de nesten hundre utrydningstruede haiartene på sin liste. Det skyldes formalistisk og politisk motstand fra land, inklusiv Norge, som prioriterer ymse prinsipielle og mer eller mindre reelle økonomiske interesser høyere enn å stanse utryddelsen av hai.

Derfor er Miljøpartiet De Grønne veldig glad for – slik det nå ser ut, og hvis vi ikke har misforstått noe – at vi nå i hvert fall kan få flertall for ett av forslagene, om å be regjeringen gå videre på dette. Vi er glad for at det i hvert fall anerkjennes at det er et problem når, som en del komitémedlemmer slår fast med referanse til fiskeriministeren, det å liste åtte av hundre arter utgjør et såkalt godt beskyttelsesnivå. Det er ikke denne typen faktastridige standpunkter som kommer til å bringe arbeidet for å redde truede dyrearter framover.

Vi står altså overfor et eskalerende utryddelsesproblem, hvor vi må gjøre noe nytt for å løse det. Haifinnemarkedet eksisterer fordi det er lukrativt, og fordi det er elendig kontrollert, og det å gjøre det bedre kontrollert og mindre lukrativt er akkurat det som vil virke. Derfor er det veldig nødvendig at også Norge er villig til å prøve noe nytt. Miljøpartiet De Grønne kommer selvfølgelig derfor til å stemme for våre egne forslag og også for det forslaget som er fremmet av Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som jeg forstår at Venstre vil støtte, og som jeg håper at flere partier vil støtte.

Statsråd Elisabeth Aspaker [20:31:59]: Jeg har i mitt svarbrev av 16. desember 2014 redegjort for norsk forvaltningspolitikk og de hensyn jeg mener er viktig i spørsmål om overfiske og ulovlig fangst av de levende ressursene i havet.

Importen til Norge av hai er svært beskjeden og utgjorde i 2013 en verdi av kun ca. 13 000 kr. Denne importen stammer i all hovedsak fra Danmark, Spania og New Zealand, som alle har ratifisert CITES-konvensjonen, og som anses å ha gode forvaltningsregimer.

Ifølge FAO har fangsten av hai i det siste tiåret gått ned og er i dag på om lag 760 000 tonn. Hovedtyngden av haifisket foregår i tropiske farvann, Det indiske hav og i Stille-

havet. De samlede fangstene av fisk har ligget på om lag 90 millioner tonn årlig de seneste årene.

Komiteens mindretall gir inntrykk av at Norge ikke synes å være opptatt av haiforvaltning eller ikke tar på alvor tapet av biologisk mangfold.

Av FNs generalforsamlings fiskeriresolusjon fremgår det at Norge og svært mange andre land også er opptatt av forvaltning og beskatning av hai og særlig spørsmål knyttet til haifinning. Resolusjonen peker på en rekke tiltak som bør treffes av landene som fanger hai og ved omsetning av slike produkter – en omsetning som primært finner sted i enkelte asiatiske land.

Den internasjonale handlingsplanen for haiforvaltning ble vedtatt i 1999, og FAO rapporterer både om fremskritt og utfordringer når det gjelder forsvarlig regulering av hai. Det er som kjent de regionale fiskeriorganisasjonene eller de berørte kyst- og flaggstatene som har ansvaret for å forvalte ressursene på en bærekraftig måte

Jeg vil også understreke at når det gjelder forvaltning av haibestandene i våre farvann, treffer vi forsvarlige forvaltningstiltak og regulerer fisket basert på den faktiske biologiske tilstanden de enkelte haibestandene befinner seg i.

I mitt skriftlige svar har jeg redegjort for hvorfor jeg mener innstillingens forslag 2 ikke er gjennomførbart fordi de etterspurte opplysningene i mange tilfeller ikke vil være tilgjengelige. Det vil også stille svært store ressursmessige krav til Tollvesenet, som vil være den etaten som vil få i oppgave å etterprøve og verifisere en sånn dokumentasjon. Jeg kan ikke se at næringskomiteens mindretall i sin begrunnelse for forslaget har vurdert hvordan etterprøvbarhet skal kunne skje når nødvendig informasjon ikke vil la seg innhente.

Jeg registrerer dessuten at denne typen krav vil være svært mye strengere enn de krav som generelt stilles til import av fisk og fiskevarer, der utfordringene med overbeskatning og overfiske utgjør en hovedutfordring for bærekraftig forvaltning av havets ressurser. I så henseende er Norge også bundet av våre internasjonale forpliktelser, herunder i WTO, om at handelstiltak ikke skal være mer inngripende enn nødvendig. Jeg vil understreke at de virkemidlene vi bruker i bekjempelse av overbeskatning og ulovlig fiske, må bygge på de samme prinsippene, samtidig som det må være samsvar mellom problemets art og de virkemidlene vi velger for å nå dette målet.

Norge har vært ledende i arbeidet for å bekjempe overbeskatning og ulovlig fiske. I dette arbeidet har vi lagt avgjørende vekt på internasjonale løsninger og virkemidler for hvordan vi skal komme fram til gode løsninger. Det samme kravet må også gjelde med hensyn til hai.

Tillat meg også å bruke denne anledningen til å fortelle Stortinget at i dag har vi etablert nordatlantisk fiskerietterretningsnettverk som nettopp er et samarbeid mellom syv land og OECD for å bekjempe ulovlig, uregulert og urapportert fiske globalt. Her sitter Norge i førersetet, og her er fiskerimyndigheter, skattemyndigheter og tollmyndigheter involvert nettopp for å kunne bekjempe, avdekke og sørge for at det blir sanksjonert når det foregår ulovlig fiskeriaktivitet. Men jeg er opptatt av at de tiltakene og de ressursene vi skal sette inn, må stå i forhold til de resultatene det er mulig å oppnå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [20:36:07]

Innstilling fra næringskomiteen om endringer i småbåtloven (påbud om bruk av flyteutstyr i fritidsbåter) (Innst. 205 L (2014–2015), jf. Prop. 51 L (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletiden, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ove Bernt Trellevik (H) [20:36:54] (ordførar for saka): I komiteen har vi hatt til behandling eit lovforslag om påbod om bruk av redningsvest for barn i fritidsbåtar. Dette er basert på eit Dokument 8-forslag, fremja her i Stortinget.

Bruk av redningsvest reddar liv. Altfor mange omkjem som følgje av drukning. Alle som driv aktivitet der det er risiko for drukning, bør bruka redningsvest.

Haldningsskapande arbeid og kompetanse førebyggjer drukningsulukker. Her gjer Sjøfartsdirektoratet, Redningsselskapet og mange ulike lag og organisasjonar ein formidabel innsats. Tilgjengeleg statistikk viser at me har nær dobla talet på fritidsbåtar sidan 1980. Samtidig er talet på omkomne i fritidsbåtulukker meir enn halvert – dette utan påbod om bruk av redningsvest.

Undersøkingar viser no at 80 pst. brukar redningsvest. Det vitnar om at kunnskap og haldningsskapande arbeid verkar. Me er på rett veg. Slik sett burde det vera unødvendig å innføra eit generelt vestpåbod og gjera det straffbart ikkje å bruka vest ein fin sommarsdag, når ein vil liggja på dekk og sola seg. Det er likevel slik at fleirtalet i komiteen ønskjer eit generelt vestpåbod. Komiteen er såleis delt i synet på behovet for eit generelt vestpåbod som gjeld alle, eller om proposisjonen om vestpåbod for barn, som regjeringa har lagt fram etter vedtak her i Stortinget i juni 2014, er tilstrekkeleg.

Argumentasjonen for å stemma for forslaget frå SV om å innføra vestpåbod for barn er den same i dag som då forslaget fekk fleirtal her i Stortinget i juni i fjor. Erfaringa viser at ikkje alle brukar vest. Då er det viktig at me sikrar dei yngste, slik at dei ikkje blir eit offer for dei vaksne sin manglande kunnskap om sjøsikkerheit.

Både proposisjonen, slik han ligg, og fleirtalet i komiteen sitt endringsforslag om eit generelt vestpåbod vil ha hol og manglar. Forslaget frå fleirtalet i komiteen inneber at det i fritidsbåtar med ei lengd på over åtte meter ikkje skal vera vestpåbod. Ein kan jo undra seg over kvifor ein må bruka vest ein stille sommarsdag, med sol og blankt hav, i ei lita snekke, mens ein båt på over åtte meter, med ein fart på 40 knop i høg sjø, ikkje treng påbod om red-

ningsvest. Båtbruk er ofte ein form for rekreasjon, og det burde vera lovleg å liggja på dekk ein sommarsdag og sola seg utan vest – utan at dette er kriminelt og lovstridig.

Vidare skal loven altså berre gjelda når båten er i fart, og ikkje når ein står i båten og fiskar i høg sjø. Det er eit stort paradoks når ein veit at det er menn mellom 30 og 50 år utan vest som oftast druknar.

Heller ikkje når ein beveger seg mellom båtar og entrar fortøyde eller ankra fartøy, skal loven gjelda. Han skal heller ikkje ramma dei som er i båtar som har ei lengd på over åtte meter, og som kanskje køyrer båt i stor fart om natta, med dårlig sikt.

Dette vitnar om at det aller viktigaste for å få ned talet på ulukker og drukningstilfelle, er det haldningsskapande arbeidet. Høgre meiner såleis at eit regelverk må vera haldningsskapande og ikkje kriminaliserande, slik fleirtalet vil.

Det er ein samla komité samt ei rekkje aktørar som meiner at det aller viktigaste for å få ned ulukkesstatistikken og betra sikkerheita til sjøs, er det haldningsskapande arbeidet. Sånn sett er det kjekt at heile komiteen støttar opp under regjeringa sitt haldningsskapande arbeid.

Så oppfattar eg det slik at forslaget frå fleirtalet i komiteen vil få fleirtal her i salen i dag, sidan Miljøpartiet Dei Grøne no ønskjer eit vestpåbod for alle, ikkje berre for barn, slik dei meinte sist vi drøfta redningsvestsaka her i salen og bad regjeringa kome med eit forslag til lovendring som gjaldt barn. Eg reknar med at Miljøpartiet Dei Grøne sjølv gjer greie for sitt standpunkt i løpet av debatten.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet?

Ove Bernt Trellevik (H) [20:40:47]: Ja.

Presidenten: Representanten Trellevik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [20:41:18]: Jeg har et enkelt og kort spørsmål til representanten Trellevik: Mener representanten at det forslaget som ligger, og som var bestillingen fra flertallet i fjor, treffer der man er nødt til å ta grep for å unngå de ulykkene vi dessverre ser? I 2013 var det 34 som omkom i fritidsbåtulykker – 27 av dem hadde ikke redningsvest. Og som representanten selv sa: Det er menn mellom 40 og 75 år som er den gruppen som opplever flest drukningsulykker.

Jeg gjentar spørsmålet: Mener representanten at dette er det som vil treffe, og er man fornøyd med det?

Ove Bernt Trellevik (H) [20:42:13]: Takk for spørsmålet.

I Dokument 8-forslaget bad ein regjeringa vurdera ulike tiltak for å betra sjøsikkerheita. Både regjeringa og Høgre meiner at det haldningsskapande arbeidet er det aller, aller viktigaste. Påbodet om redningsvest for barn kom opp som ei sak her i Stortinget då me realitetsbehandla det opphavlege Dokument 8-forslaget. Det var ein god måte å koma vidare på, tenkjer eg, utan å måtta vedta eit generelt lovpåbod, for det å ha redningsvest på barn er eit haldningsskapande tiltak som me meiner kan bidra til å skapa betre haldningar blant både vaksne og barn, i og med at me då varetek sikkerheita til barnet på ein annan måte, ved at ein skal sjå etter barna, og ein er då ikkje underlagt foreldra sin dårlege kompetanse på sjøsikkerheit.

Else-May Botten (A) [20:43:06]: Ekspertutvalget som ble nedsatt i 2012, sa at det var mange tiltak man kunne gjøre, bl.a. på fart, promille og redningsvestpåbud, men de var også veldig tydelige på at det enkelttiltaket som treffer best, er et generelt påbud om redningsvest. I så måte er vel ikke dette veldig generelt – det er innrettet mot barn. Så igjen: Hvordan opplever man da at man treffer med dette forslaget?

Ove Bernt Trellevik (H) [20:43:39]: Som sagt er det det haldningsskapande arbeidet som er best, og det forslaget som dei har fremja i komiteen, er heller ikkje noko særleg treffsikkert. Det har potensial til å treffa ein tredjedel av dei som druknar. Det er over 100 som druknar kvart einaste år, og det forslaget som dei no har fremja, har eit potensial til å nå noko over 30 stk. Difor meiner me likevel at det er usedvanleg viktig å ha fokus på det haldningsskapande arbeidet. Sjølv om me i kveld vedtek at me skal ha eit påbod om redningsvest for alle, vil det likevel ramma så få at me er heilt nøydde til å ha eit sterkt fokus på førebyggjande arbeid. Og Høgre og regjeringa kjem til å jobba vidare med den delen av sjøsikkerheita, i tillegg til sjølvsagt å imøtekoma vedtaket om påbod som vert gjort her i Stortinget i dag.

Geir Pollestad (Sp) [20:44:29]: Jeg vil først takke saksordføreren for jobben.

Representanten Trellevik sier i sitt innlegg og nå i replikkrunden at dette skal bidra til å skape positive holdninger til vestbruk blant barn. Da ønsker jeg å utfordre representanten Trellevik: Hva slags holdninger er det man skaper når man vedtar en lov som sier at kun unger må bruke vest? En kan ha en situasjon hvor det er en fin dag på sjøen, og foreldrene tenker at det er greit å kaste vesten, men sier til ungene at vest må de ha på – for de ønsker jo å være lovlydige, som foreldre flest.

Ser ikke representanten Trellevik for seg at den holdningen en kan skape med et forslag kun for barn, er at vest er noe som først og fremst er viktig for barn?

Ove Bernt Trellevik (H) [20:45:30]: Jo, viss ein tolkar og les ting i verste meining, kan ein nok heilt sikkert få den same oppfatninga som representanten har – viss ikkje ein set seg inn i kva konsekvensane av eit slikt forslag eigentleg vil vera. Heile poenget er at ein skal vareta sikkerheita for barn og deira rett til og krav på å kunna opphalda seg i båt, sjølv om kompetansen på sjøsikkerheit hos foreldra eller dei vaksne ikkje er god nok. Og med eit vestpåbod for barn ville barn fått vareteke interessene sine på ein svært god måte, og eg tenkjer at det òg er med på å skapa gode haldningar, både hos vaksne og hos barn, med eit generelt vestpåbod for barn under 16 år.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Else-May Botten (A) [20:46:26]: Dette er en sak som veldig mange er opptatt av i landet vårt, fordi det er utrolig mange som er glad i å være på sjøen, og som har båt. I disse tider er det også mange som har begynt å pusse på båt og forberede båtlivet for sommeren. For Arbeiderpartiet er det viktig å presisere at vi ønsker å bygge opp om trivsel og glede på sjøen – absolutt – men kombinert med sjøsikkerhet, for det henger jo sammen.

I dag sier lovverket at en må ha redningsvest tilgjengelig om bord i båten, og at det skal være en til hver. Det er blitt oppfordret til å ha den på gjennom holdningskampanjer om godt sjøvett, men det er ikke noe påbud per i dag.

Tar vi en sveip innom statistikken, ser vi at det dessverre skjer mange ulykker og drukninger på sjøen. I løpet av de siste fem årene har 443 personer druknet i Norge, 142 av dem fra fritidsbåt og kano. Hver og en av disse er dypt savnet av familie og venner, og mye tyder på at en god del kunne ha vært berget om de hadde hatt redningsvesten på. Da Arbeiderpartiet valgte å lytte til det klareste rådet, om det som går på flytevest, var det nettopp fordi det er viktig å ha den vesten på – det er med og redder liv.

La oss se litt mer på tallene rundt disse drukningsulykkene. Statistikken viser nemlig at 90 pst. av de omkomne er menn mellom 40 og 75 år. Heldigvis er det ingen barn som er omkommet i fritidsbåtulykker de siste to årene. I 2013 var det 34 som døde i fritidsbåtulykker og kano, og 27 av dem hadde ikke vest. Det viser at det er en høy andel av dem som drukner, som har latt vesten ligge igjen i båten.

Hva sier disse tallene oss om hva vårt ansvar som politikere er, med hensyn til den enkeltes ansvar? Det er klart at hver enkelt har et ansvar for å ha på seg vesten, men hva er vårt ansvar? Da jeg så på disse tallene i fjor, ble det ganske klart for meg at vi må følge opp de faglige rådene vi i 2012 fikk fra et bredt sammensatt faglig utvalg, ledet av sjøfartsdirektøren. I rapporten deres ble det presisert at det enkelttiltaket som ville gi størst effekt på dødstallene for ulykker med fritidsbåt, var et påbud om plikt til å bruke flytemidler i båt som er i fart.

Det var selvfølgelig flere ting som ble tatt opp, som å redusere promillegrensen, reduksjon av fart, egen opplæring til de raskeste båtene, holdningsskapende kampanjer osv. Men vi valgte å lytte til det klareste rådet, det om å ta i bruk flytemidler.

Vi så også fort at vi har støtte i befolkningen, for Redningsselskapet, sammen med Ipsos MMI, gjennomførte sommeren 2013 en undersøkelse hvor de spurte 4 000 nordmenn om de syntes det var riktig eller galt med et vestpåbud i åpen båt i fart. Hele 71 pst. av mennene mente at det var riktig, og 94 pst. av kvinnene ønsket dette. Kvinner er også tydelige på at det er viktig for deres trivsel på sjøen, og at de føler seg tryggere når alle om bord bruker vesten.

I komiteen er det nå flertall for dette forslaget, som allerede sagt, hvor Venstre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Arbeiderpartiet står for å innføre et generelt vestpåbud i åpen fritidsbåt under åtte meter i fart. Det er ikke noe vi plutselig har kommet på av oss selv en natt; det er faktisk ekspertutvalget som også har gitt råd om at dette er en innretting som kan være smart.

Men i salen trenger vi SV eller Miljøpartiet De Grønne med oss for å få dette innført og for å få et flertall. Derfor er jeg veldig glad for at Miljøpartiet De Grønne i dag signaliserer at de stiller seg bak dette forslaget. Og for å være helt ærlig tror jeg at det vil bli tatt positivt imot også i Høyre og Fremskrittspartiet. Jeg tror ikke de kommer til å ligge våkne i natt på grunn av dette, jeg tror faktisk at alle er så opptatt av å få sjøsikkerheten best mulig at jeg tror dette kan følges godt opp av departementet.

Vårt forslag er altså dette med påbudet, men også at de som skal ha ansvaret for å ha denne vesten, er enkeltpersonene. Og for dem som er under 15 år, mener vi at det påhviler båtfører ansvaret for å få dem til å ta på seg vesten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ove Bernt Trellevik (H) [20:51:31]: Eg kjem nok heilt sikkert, som siste talar sa, til å kunna sova godt i natt. Eg kjem sikkert til å sova endå betre i framtida viss representanten kan svara godt på det spørsmålet eg har akkurat no. I innleiinga si sa representanten at å ha redningsvest på, det reddar liv – det var veldig viktig. Men så er det altså slik at det er over 100 som druknar årleg, og forslaget som no har vorte fremja, og som vert vedteke her i dag, har eit potensial til å omfatta ca. ein tredjedel av drukningstilfella. Då er mitt spørsmål: Kva andre forbod og påbod ser Arbeidarpartiet for seg skal innførast for at også dei resterande to tredjedelane skal verta omfatta av eit påbod eller forbod som reddar liv?

Else-May Botten (A) [20:52:13]: Det denne saken omhandler, er jo fritidsbåter, og den innretningen som er foreslått fra ekspertutvalget, er rett og slett at påbudet skal gjelde for båter under åtte meter, utendørs og i fart. Den innretningen er noe vi har valgt å forholde oss til, fordi vi mener at det er gode råd, og ikke minst at det er et stort antall som drukner grunnet det.

Tone Heimdal Brataas (FrP) [20:52:57]: I Fremskrittspartiet er vi selvfølgelig opptatt av sikkerhet til sjøs, men vi har også en veldig stor tro på frihet til å ta ansvar for eget liv. Vi vil selvsagt alltid oppfordre alle, både store og små, til å bruke flytevest. Men vi synes denne grensen på åtte meter er litt kunstig. Man ser jo for seg den stillegående snekka og den veldig raske båten med høy fart, og vi lurer på hva som menes om det, hvorfor disse åtte meterne. Selv om ekspertene har sagt det, finner vi den grensen litt kunstig. For fart dreper, både til lands og til vanns, og veldig ofte er det de raske båtene det gjelder.

Else-May Botten (A) [20:53:43]: Igjen vil jeg bare si at den innretningen som ligger i dette forslaget, kommer fra Sjøfartsdirektoratet og ekspertgruppen. Jeg føler meg ikke kompetent til å gjøre endringer i den – f.eks. for en elleve og en halv meter lang båt. Når det gjelder den typen innretninger, ønsker jeg virkelig å lytte til fagfolk. Jeg mener at forslaget som ligger her, er veldig bra, og det treffer godt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:54:21]: Ein ting er kompetansen til Sjøfartsdirektoratet når det gjeld å finne treffsikre løysingar som kan nå akkurat den bestemte mål-

gruppa. Noko anna er å vedta lovar. Det er ein kompetanse som høyrer til i denne sal, og det er ein annan type spørsmål. I rettssosiologien har dei eit omgrep som heiter lysbrytarteorien, og det er ein teori om at lovar automatisk får effekt i samfunnet med ein gong dei blir vedtekne. Men sånn er det jo ikkje i praksis. Det er ofte sånn at lovane ikkje fungerer sånn som det var meint, og ofte har dei utilsikta konsekvensar. Så om representanten kan seie meg: Den statistisk lille gruppa, menn over 50 år, som dominerer ulykkesstatistikken, kor dei viktigaste årsakene er alkohol, køyring om natta og fart, kven kan seie med sikkerheit at desse automatisk kjem til å bruke redningsvest etter at Stortinget har vedtatt ein lov om det?

Else-May Botten (A) [20:55:21]: Det kan stå 80 km/t på et skilt ved veien også, og hvem som kan garantere at ingen kjører over det, tror jeg er et spørsmål det er vanskelig å svare på. Men vi har et ansvar, for det er faktisk vi som skal komme med lover, lage og endre lover, ut fra de utfordringene vi har. Da mener jeg at den innretningen vi kommer med nå, er riktig og viktig. Så mener jeg også at vi må se på hvordan vi kan bedre sjøsikkerheten på andre områder. Det mener jeg at Stortinget var veldig tydelig på i vår da vi behandlet denne saken, og det ligger også svar fra statsråden og fra departementet om at flere ting skal bli tatt tak i, både når det gjelder fart, og når det gjelder opplæring. Der tenker jeg at den helheten vil være viktig å vurdere videre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øyvind Korsberg (FrP) [20:56:34]: Det er for så vidt en interessant sak vi behandler nå, i og med at man er i ferd med å gå inn i en båtsesong for fritidsbåter.

Jeg vil først få lov å takke saksordføreren for et grundig og godt innlegg, som peker på mange faktiske forhold.

Nå ser det ut som det forslaget som Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet har fremmet i dag, får støtte. Det er litt interessant at man kommer med det forslaget, som tar for seg folks sikkerhet når det gjelder friluftsliv. I Norge har vi en god tradisjon for at vi har et rikt friluftsliv, og vi har også et litt krevende friluftsliv, som gir mange utfordringer. Det man har sett de siste årene, er jo bl.a. at det er veldig mange som har omkommet i snøskredulykker. Det er rett og slett fordi atferden har endret seg – man går mer på toppene. Det som er interessant å registrere i så måte, er at for å forebygge det, er det bare holdningsskapende arbeid og bruk av media. Det siste var en reportasje i går der kronprinsen var på Ringvassøy utenfor Tromsø, og man fokuserte på det å forebygge farer i fjellet. Det tror jeg også hadde vært en god inngang til denne saken, for det er gjennom forebygging man kan få størst og riktigst effekt.

I innstillingen er det pekt på mange interessante punkt, og en samlet komité skriver bl.a.:

> «En ulykke inntreffer ofte som følge av en kombinasjon av høy hastighet, høy promille, kjøring i mørke og manglende bruk av flyteutstyr.»

Hvis man har høy hastighet, høy promille, kjøring i mørke og manglende flyteutstyr, så tror jeg faktisk ikke at et lovpåbud kommer til å sørge for at disse har vest på seg. Har man allerede utfordret skjebnen på de punktene jeg har nevnt, med både mørke, fart og promille, tror jeg ikke akkurat at et vedtak om flyteutstyr er det som er lengst framme i pannebrasken. Det jeg tror kommer til å være viktig, er å treffe helt andre tiltak i form av det som er forebyggende. Det er jo et faktum at de aller, aller fleste bruker flyteutstyr, og så er det noen som ikke gjør det. Om det blir flere som kommer til å bruke flyteutstyr fordi man har fått en lov i så måte, er jeg svært usikker på.

Det forslaget som er fremmet av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil også avdekke mange gråsoner, for å bruke det uttrykket. Og det er helt riktig som saksordføreren sier, at to tredjedeler av drukningsulykkene egentlig ikke vil bli berørt av dette påbudet. Med andre ord: Man løser ikke hele problemet. Hele problemet kan man løse ved å gjøre mye mer i form av holdningsskapende arbeid, dersom man ønsker det.

Det jeg frykter med et sånt påbud, er at hele holdningen til dette med å bruke flytevest blir litt mer uthulet: Når er en båt i fart? Er båten over eller under åtte meter? Man kan altså sitte i en båt som er åtte meter, i rasende hastighet uten flytevest, men er man i en båt under åtte meter, er det et helt annet regime som gjelder. Så dette tror jeg også blir en lov som er vanskelig for båtfolket å skjønne logikken i. Og det er kanskje det viktigste.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [21:01:43]: Det er interessant å høre hvordan man resonnerer her. Representanten Korsberg sier at det er viktig at man tar grep med hensyn til fart og promille og, for så vidt, redningsvestpåbud – at det er ulike områder man kan ta tak i – men løsningen er altså veldig tydelig: holdningsskapende arbeid. Det har man drevet med i veldig mange år.

Da lurer jeg på hvordan regjeringen har tenkt å hindre ulykker i år gjennom holdningsskapende arbeid. Hvilke kampanjer har regjeringen tenkt å sette i gang? Hva er pengebruken knyttet til dette? Hva er den store satsingen som vi andre eventuelt ikke har fått med oss? For dette er ikke noe nytt. Det har foregått holdningsskapende arbeid hele tiden, men fortsatt dør det folk, og det enkelttiltaket som ekspertene sier virker, er å få på vesten.

Øyvind Korsberg (FrP) [21:02:47]: Jeg må komme med en saksopplysning, og det er at jeg sitter ikke i regjering, jeg er stortingsrepresentant. Og slik det framgikk av spørsmålet, var det snakk om hva regjeringen kom til å gjøre på det området. Det spørsmålet vil jeg anbefale at representanten stiller statsråden, som jeg tror bedre kan svare for hva regjeringen vil gjøre i så måte.

Men at holdningsskapende arbeid er viktig, tror jeg alle er klar over. Som foreldre går man jo foran – det bør man i alle fall gjøre – med et godt eksempel når det gjelder sikkerhet. Det gjelder sikkerhet til sjøs, og det gjelder sikkerhet generelt – at man er en rollefigur og går foran med et godt eksempel.

Jeg har vært på sjøen i ganske mange år, i fritidsbåt, og jeg har registrert at det er flere og flere som bruker red-

ningsvest. Så det er mange som bidrar med gode kampanjer i så måte.

Else-May Botten (A) [21:03:51]: Det er veldig bra at flere bruker redningsvest, og det er veldig bra hvis vi klarer å få ned ulykkesstatistikken. Det tror jeg alle sammen i denne salen er enig i. Men jeg er veldig opptatt av å høre hvilke enkelttiltak representanten fra Fremskrittspartiet mener er viktigst. Er det kun holdningsskapende kampanjer man skal ha, eller har man forslag til andre ting?

Øyvind Korsberg (FrP) [21:04:17]: Jeg tror dette med holdningsskapende arbeid er viktig. Kanskje det enkleste å peke på i så måte er det bl.a. Redningsselskapet gjør av holdningsskapende arbeid, både når det gjelder å bruke flyteutstyr, og når det gjelder generell kunnskap om det å være på sjøen og alle farene det innebærer. Dette gjør man også innenfor fiskerinæringen, bl.a., med kurs og sikkerhetsopplæring av fiskere. Det går ikke på et påbud om at de skal ha flyteplagg, eller den type ting, men det går rett og slett på generelle tiltak for å tenke sikkerhet 24 timer i døgnet.

Da jeg kom på jobb i morges, hadde sikkerhetsseksjonen på Stortinget utdeling av materiell, hvor man ba oss tenke gjennom sikkerhetssituasjonen. Det er også et eksempel på at det går an å gjøre mye forebyggende med generelle tiltak.

Geir Pollestad (Sp) [21:05:34]: Representanten Korsberg argumenterer i sitt innlegg på et litt finurlig vis mot et påbud. Representanten Korsberg er likevel i innstillingen med på å ønske å innføre et påbud, men kun for barn. Så en kan jo spørre seg om representanten Korsberg mener at det forslaget som er lagt fram, er det beste, eller om det hadde vært mer ønskelig å videreføre dagens ordning, der det ikke er noe påbud om å ha på seg vest, og at det er opp til foreldrene å ta ansvar for dette. Men jeg antar at så lenge representanten Korsberg ikke sitter i regjering, og en har en fri vilje når en skriver sin innstilling, mener en at et påbud for barn er enklere. Men hvorfor ønsker en da å ha et påbud for en gruppe som i liten grad drukner, og som er flinkest til å bruke vest?

Øyvind Korsberg (FrP) [21:06:38]: Barn kan nok ikke ivareta egen sikkerhet på en så god måte som voksne kan gjøre. Det tror jeg er den enkleste begrunnelsen i så måte. Så sier jeg jo dette med holdningsskapende arbeid. Lærer man barn gode rutiner for å tenke sikkerhet, er de den kommende generasjonen, som da skal lære sine barn det samme.

Fra jeg begynte å ferdes på havet, til i dag, er det atskillig flere som bruker redningsvest. Det er rett og slett fordi man har hatt holdningsskapende arbeid, og fordi man har fått en bevisst tankegang rundt det.

Jeg mener alle foreldre – og voksne – bør være gode rollefigurer for barn, både sine egne og andres barn, ved å tenke sikkerhet. Og det gjør de aller fleste foreldre. Har man redningsvest på barn, er det også ganske naturlig at man har redningsvest på seg selv – og på bikkja.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [21:07:56]: Først har jeg lyst til å takke saksordføreren for den jobben han har gjort for en ryddig og god dialog.

Kristelig Folkeparti ønsker at sjøen skal være for oss alle, at det skal være trygt, at det å være på sjøen skal være fylt med gode opplevelser og glede og hygge. Det er jeg helt sikker på at hele komiteen, ja hele Stortinget, er enige om.

For meg handler denne saken vi nå diskuterer, om å redde liv. Ulykkesstatistikken er tydelig: Den typiske dødsulykken på sjøen skjer med menn over 40 år som er alene i båten.

Departementet mener at et generelt påbud om bruk av flyteutstyr er lite treffsikkert for å få ned antallet drukninger i ulykkesstatistikken. Når en vet at den typiske dødsulykken skjer med menn over 40 år som er alene i båten, mener jeg regjeringen er lite treffsikker når de foreslår påbud for barn. Riktignok kan 40 år gamle menn være unge til sinns, men de føler seg neppe truffet av et påbud for barn under 16 år. Jeg mener derfor at et generelt påbud, som Kristelig Folkeparti er med på å fremme i dag, er mer treffsikkert for å motvirke dødsulykker enn det som departementet har foreslått.

Det er allerede en enorm vilje i befolkningen til å innføre et generelt påbud om redningsvest. Som det er sagt tidligere i debatten, viser Redningsselskapets undersøkelse, der 4 000 nordmenn er blitt spurt om de synes det er riktig eller galt at det blir innført et påbud om å ha på redningsvest i åpen båt i fart, at 71 pst. av mennene mener det er riktig, og at så mange som 94 pst. av oss kvinner mener det er riktig.

Departementet hevder også at et generelt påbud om redningsvest vil kreve en enorm styrking av kontrollen til sjøs. Regjeringen hevder altså at respekten for lovverket forsvinner om man ikke samtidig styrker kontrollen. Det kan for så vidt være riktig. Men det er vanskelig for meg å forstå at et påbud for alle kan være vanskeligere å kontrollere enn et påbud kun for barn under 16 år. Selv mener jeg det er mye lettere å se om en person har på seg redningsvest eller ikke, enn om personen er over eller under 16 år. Kontrollbehovet blir altså større med regjeringens forslag, og det gjør at jeg nok en gang mener argumentene er best for et generelt påbud.

Dessuten synes jeg at vi skal lytte til fagetatene og de største organisasjonene og forbundene innen dette området: Redningsselskapet, Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Riksadvokaten, nødetatene og Kongelig Norsk Båtforbund. De er alle enige om at det bør være et generelt påbud om redningsvest. Det kan være greit å ha i bakhodet.

I tillegg har Kristelig Folkeparti også i denne saken fremmet et forslag om å senke promillegrensen til sjøs. Dette er også i tråd med det ønsket som et klart flertall i arbeidsgruppen kom med i sin rapport om sikkerhet ved bruk av fritidsbåt, fra 2012. Arbeidsgruppens rapport viste at 86 av de omkomne de siste ti årene har vært alkoholpåvirket. Det utgjør 26 pst. av de omkomne.

Jeg er overbevist om at en skjerping av promillegren-

sen til sjøs for fritidsbåter vil ha samme effekt som den hadde for bil, der skjerpelsen gjorde at det ble skapt en klarere markering av at bilkjøring og alkohol ikke hører sammen.

Så har vi også undersøkelsene fra Folkehelseinstituttet, som viser at man blir mer kritikkløs og risikovillig allerede ved en promille på mellom 0,5 og 1,0. Jeg mener vi i størst mulig grad bør begrense kritikkløs og risikovillig atferd ved føring av båt, og det mener jeg også er et sterkt argument for å skjerpe promillegrensen.

Jeg tar dermed opp Kristelig Folkepartis forslag. Så varsler jeg også, fra Kristelig Folkepartis side, at Kristelig Folkeparti vil stemme for SVs forslag nr. 3.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tor André Johnsen (FrP) [21:12:20]: Jeg skal ikke snakke for eller imot redningsvest, men jeg skal snakke litt mer rundt begrepet «i fart». Jeg lurer veldig på om Kristelig Folkeparti ser at begrepet «i fart» er litt upresist, og på hvordan Kristelig Folkeparti ser for seg at det skal kunne håndheves. Hadde det ikke vært bedre f.eks. å knytte det opp mot dagens regler om at det er maks 5 knop hvis det er 100 meter fra land, så hadde det i hvert fall vært litt enklere å forholde seg til?

Line Henriette Hjemdal (KrF) [21:12:54]: Takk for replikken. Når det gjelder fart, er det slik at det enkleste er jo å se om en båt beveger seg eller ikke, om den er i fart eller ikke i fart. Dermed har vi da også forholdt oss til de tilrådinger som ekspertgruppen ga oss.

Jeg sitter de dagene jeg ikke er i stortingssalen og ser utover utløpet av Glomma. Der er det en fartsbegrensning. Jeg kan se hvilke båter som overholder fartsbegrensningen, og hvilke båter som ikke gjør det. Det er lett å se farten, og det er lett å se når man ikke har fart, men bare lar seg føre med Glommas fart nedover og har slått av motoren, så det er en annen måte. Men fart er fart.

Tor André Johnsen (FrP) [21:13:56]: Jeg vil si at svaret til representanten fra Kristelig Folkeparti beviser nettopp problemstillingen. Det er lett å se om en båt er i fart eller ikke i fart, sier representanten fra Kristelig Folkeparti. Om du flyter med Glomma, er du fortsatt i fart, men hvis du ligger og driver med strømmen, mener Kristelig Folkeparti tydeligvis fortsatt at det skal være krav om redningsvest, selv om du ligger og soler deg, hvis jeg forsto Kristelig Folkeparti riktig.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [21:14:27]: Når jeg utenfor mitt stuevindu ser disse båtene med en fart på 5 knop, som representanten selv tok til orde for, synes jeg det er lurt at man har på seg redningsvest der, om man er under 16 år eller over 16 år, fordi vi vet at det er et viktig tiltak for å redde liv. For Kristelig Folkeparti handler denne saken om å redde liv, og som statistikken viser, kunne en tredjedel av dem som har omkommet, ha vært reddet hvis de hadde hatt på seg redningsvest.

Øyvind Korsberg (FrP) [21:15:15]: Det er ikke noen tvil om at alle ønsker å redusere antall drukningsulykker til sjøs og sørge for at de tallene er så lave som mulig. Det er ikke der debatten går, og jeg tror ingen partier skal påberope seg at de ønsker å redusere antall drukningsulykker mer enn andre. Det det går på, er de virkemidlene man har tenkt å bruke. Det er jo flertall for det lovforslaget som er referert i innstillingen, med støtte fra De Grønne, og der er det nevnt, som det fremgår av forslaget, hva som skal være de ulike elementene.

Men kan representanten Line Henriette Hjemdal gi meg en forståelse av hvordan dette lovverket skal håndteres av dem som skal kontrollere disse båtene?

Line Henriette Hjemdal (KrF) [21:16:26]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg er enig i at det er ingen av oss i denne salen som skal påberope seg at noen er bedre enn andre, for jeg tror at alle ønsker å være med og redde liv. Og så mener Kristelig Folkeparti, i motsetning til representanten Korsberg, at et generelt lovpåbud er veien å gå. Det blir ikke noe verre å håndheve et generelt lovpåbud enn et lovpåbud for barn og unge under 16 år, som regjeringen har fremmet, og som jeg regner med at representanten Korsberg fra Fremskrittspartiet vil stemme for i denne sal senere i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Geir Pollestad (Sp) [21:17:17]: Debatter om hva som skal påbys eller forbys, ikke påbys eller ikke forbys, vekker alltid engasjement i Senterpartiet. I denne saken har vår konklusjon vært nokså grei. Dette er et påbud som er lite inngripende, og som vil ha stor betydning. Det har også vært avgjørende for oss at Redningsselskapet har gjort en stor jobb og vært veldig opptatt av at dette påbudet trengs. Redningsvest redder liv. Et påbud vil føre til at flere benytter redningsvest, og når en nå kommer til å gå inn for at dette trer i kraft allerede fra 1. mai, vil vedtaket vi gjør i dag, sannsynligvis redde liv alt i sommer.

Det er mange som snakker om holdninger – vi må spre holdninger. Men det er allerede litt uklart hvilke holdninger en ønsker å spre. Ønsker en å spre holdningen om at det først og fremst er viktig at barn bruker vest, eller ønsker en å spre holdningen om at voksne bør bruke vest når det ikke er fare for drukning – da vil jeg minne om at de fleste drukningsulykker faktisk ikke er planlagt – eller vil en spre holdningen om at en skal bruke vest alltid? Det er litt uklart for meg.

Samtidig opplever jeg at det er en finurlig kreativitet i å finne problem med et sånt påbud. For det første har jeg tiltro til at politiet evner å gjøre disse skjønnsmessige vurderingene, og at en ikke nødvendigvis går etter grensetilfeller. Det kommer til å være nok klare brudd å slå ned på. Og det er enklere å kontrollere om vesten er på, enn om folk har vest i båten.

Det har blitt gjort et poeng av begrepet «i fart». Det er viktig å se at begrepet «i fart» også står i den lovteksten som Høyre, Fremskrittspartiet og SV har varslet at de vil stemme for. Det kan ikke være sånn at det er vanskeligere å vurdere om en båt er i fart eller ikke, enn hvorvidt det er

unge under 16 år om bord eller ikke. Den vurderingen vil være relativt lik i begge tilfeller. Dessuten har departementet gjort rede for dette i kapittel 12 i proposisjonen – om begrepet «i fart» – og komiteen har fått bekreftet i brev at de vurderingene som er gjort der, vil gjelde uavhengig av om det er unge under 16 år, eller om det er et generelt påbud som innføres.

Det er et moment i denne saken som ikke har vært framme i debatten, og som jeg ønsker å løfte, og det er at i de situasjonene det skjer en ulykke – litt uavhengig av hvilket utfall den ulykken får, om det ender i tragedie, eller om det ender lykkelig – er det ingen tvil om at det at folk har på seg vest, vil gjøre at risikoen som Redningsselskapet og andre i redningsetaten utsettes for, blir mindre enn om folk ikke bruker vest. Jeg opplever at i det norske samfunnet står et selskap som Redningsselskapet svært sterkt. Det er en allmenn oppfatning at de har legitimitet når det gjelder sjøvett og sjøsikkerhet. Derfor er det underlig å høre den debatten som foregår her.

Når det gjelder forslaget fra Kristelig Folkeparti om promille, vil vi ikke stemme for det i dag, og vi vil heller ikke støtte forslaget fra SV. Jeg tenker at det er viktig å starte med de tiltakene som vi har fått klarest melding om vil ha effekt. Ytterligere utredninger kan sikkert ha noe for seg, men nå handler dette faktisk om at vi skal gjøre et vedtak som virker, og at det skal bli gjeldende allerede fra årets båtsesong.

Til slutt vil jeg vise til representanten Fylkesnes fra SV. Jeg opplever at SV har stilt seg i et litt underlig selskap i denne saken. Det blir sagt til NTB i dag at å forby alt man er imot, og påby alt man er for, er ikke noe SV går inn for. Jeg gleder meg til å se partiet SV gjennomføre den linjen konsekvent i alle saker. Jeg synes at SV i denne saken har tatt et uansvarlig standpunkt, og jeg håper at man revurderer dette, fordi det er dette tiltaket som på kort sikt har best effekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Frank Bakke-Jensen (H) [21:22:22]: Dette er en debatt som egentlig skiller mellom om man skal lage en ny lov og påby noe, eller om man skal satse på holdningsskapende arbeid.

Vi var jo på en felles høring, og det er ganske enkelt sånn at grunnen til at det nå kun er rundt 30 som drukner fra båt, er at man i mange år har drevet godt holdningsskapende arbeid. Det sa man i Redningsselskapet, og det sa man i Norges Seilforbund, som man får tro også har litt fartstid. Det er altså det holdningsskapende arbeidet man har gjort over år, som gjør at antallet drukningsulykker har gått ned, fra et betydelig antall og til det lavere antallet som er nå. Man satser altså på at folk kan tenke selv.

Når jeg går inn og ser på Senterpartiets verdigrunnlag, ser jeg at Senterpartiet sier:

> «Vi vil ha et samfunn med frie selvstendige mennesker som med tro på egne evner tar ansvar for sitt eget liv.»

Hva er det som gjør at Senterpartiet ikke har tro på mennesket når det mennesket er om bord i en båt på under åtte meter i fart?

Geir Pollestad (Sp) [21:23:25]: Holdningsskapende arbeid er viktig, og det er viktig å gi folk frihet. Det gjelder som et generelt prinsipp når en ferdes i naturen – og ellers i livet også. Men vi har mange eksempler på situasjoner der vi ønsker å bruke forbud/påbud. Det blir en konkret vurdering hver enkelt gang.

Det er viktig å minne om at her handler det faktisk bare om hvordan et påbud skal innrettes – om det skal gjelde kun for unger, om det skal gjelde kun for den gruppen som faktisk bruker vest, eller om det også skal gjelde for dem som ikke er så flinke til å bruke vest.

Det finnes allerede et påbud, nemlig påbudet om at en skal ha med seg vest om bord i båten. Det vi gjør nå, er at vi gjør et påbud som ikke alltid virker, til et påbud som vil ha langt større effekt, nemlig at vesten skal være på. Det betrakter vi som et lite, men effektivt inngrep.

Tor André Johnsen (FrP) [21:24:36]: Det er interessant å se at forslaget fra de rød-grønne, og Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og Venstre og Kristelig Folkeparti faktisk vil favorisere de rike. Jeg tør påstå at «3 fot-syken» som begrep vil bli nytt etter at dette lovforslaget blir vedtatt, for forslaget skal kun gjelde for båter på under åtte meter, mens det ikke gjelder for de båtene som er på over åtte meter. Spørsmålet mitt til representanten fra Senterpartiet er da om risikoen for å drukne er mindre om man faller over bord fra en større båt.

Geir Pollestad (Sp) [21:25:10]: Dette har ikke noe med verken fattigdomskamp eller favorisering av de rike å gjøre. Vi har gjort den vurderingen at det ville være unaturlig at det for alle båter skulle være et påbud om flytevest. Det ville ha sett litt underlig ut. Vi har vært opptatt av å innrette et påbud som etter de faglige rådene vi har fått, vil være nødvendig og ha mest mulig effekt.

Jeg tror ikke vi vil komme i en situasjon der en har null drukningsulykker – det vil en selvsagt ikke. Det vil være forskjellige årsaker til det. Men det er jo underlig at partiet som snakker veldig mye om holdninger, greier å framstille det som at når det ikke er et lovpåbud, vil folk hive av seg vesten og nyte den såkalte friheten. Det har jeg ingen tro på.

Jeg tror at loven skal virke sammen med det holdningsskapende arbeidet. Da vil folk i stor grad bruke vest når det ikke er påbudt, men når det er påbudt, vil en i enda større grad bruke vest.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:26:26]: Det stemmer at SV er i eit litt «dodgy» selskap her, på same måten som Senterpartiet var i eit ganske «dodgy» selskap når det gjaldt tiggeforbod. Så det er mykje rart som går føre seg i politikken, også frå Senterpartiets side. Vi veit også at det er delte meiningar i det partiet i denne saka.

Representanten framstiller det som om det er ein automatikk i at når ein lov blir vedtatt, blir han gjennomført. Sånn er det ikkje, og det synest eg er spesielt at senterpartirepresentanten ikkje ser.

Det er ikkje SVs forslag vi behandlar i dag. SVs opphavlege forslag var at i opne båtar – uavhengig av lengdemeter – der det er barn til stades, skal også alle dei andre

som er i båten, bruke vest. Så mitt spørsmål til representanten er: Kvar kjem åtte meter frå? Dette var jo berre ein illustrasjon frå gruppa om kvar det var mest prekært, men som lovvedtak – kvifor er ikkje alle opne båtar med?

Geir Pollestad (Sp) [21:27:32]: Jeg vil først kommentere dette med en lovs virkning. Jeg tror ikke at vi ville hatt den andelen bilbeltebruk i Norge om det kun var holdningsskapende arbeid. Jeg tror ikke at så mange ville brukt hjelm når en kjørte moped eller motorsykkel, om det kun var holdningsskapende arbeid.

Så har vi naturligvis måttet gjøre avgrensninger, ut fra praktiske konsekvenser, når vi skulle fastsette rammene for et lovpåbud. Jeg antar at også SV er enig i at det å påby bruk av redningsvest i alle båter, uavhengig av størrelse, ville fått noen praktiske konsekvenser og hatt marginal effekt, så ett sted måtte grensen gå, på samme måten som vi har tatt stilling til at det skal gjelde i fart. Det kan oppstå farlige situasjoner også når båten ligger stille, men en har valgt å gå inn der som risikoen for hendelser er størst. Dette er et forslag som ble godt mottatt av bl.a. Redningsselskapet. Det kan tyde på at det er et godt forslag. Dessuten snudde Senterpartiet i tiggersaken.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Pål Farstad (V) [21:28:51]: Jeg vil begynne med å takke saksordføreren i denne saken også for en god presentasjon av saken. Det fortjener han honnør for.

Denne saken handler om sikkerhet til sjøs og arbeid for å hindre at liv går tapt på sjøen. Det er saken. Derfor er jeg glad for at det ser ut til å bli flertall her i salen i dag for et generelt påbud om å ha på seg flytevest/flyteutstyr i båten når båten er i fart – at det ikke bare skal gjelde barn.

Flertallet i komiteen viser til at målet med et påbud er å få dem som i dag ikke bruker flyteutstyr, til å gjøre det. Venstre er en del av dette flertallet, og selv om vi strengt tatt mener at det er den enkeltes ansvar å sørge for egen sikkerhet, ser vi her et behov for et påbud. Godt voksne, og særlig menn, er de som er dårligst til å bruke flyteutstyr, og de som er overrepresentert i drukningsstatistikken. Det har vi hørt i dag, og det er bare å gjenta.

Under komitéhøringen som ble avholdt om saken, ble det tydeliggjort – for meg i hvert fall – at flere liv kunne vært spart om flyteutstyr var blitt brukt. Jeg legger stor vekt på konkrete råd og oppfordringer fra Redningsselskapet og andre organisasjoner og instanser i denne saken.

Så til departementets svar. Slik jeg leser det, er det etter departementets syn slik at alle som er om bord i båt, bør bruke flyteutstyr, mens et påbud om å ha på seg flyteutstyr kun bør rette seg mot barn og ungdom. Dette er jeg ikke enig i. Mange har sammenlignet dette med at et påbud om å ha på seg bilbelte i bilen bare skulle være rettet mot barn og ungdom. Jeg synes det er en relevant sammenligning. Faktum er jo at de fleste som i dag dessverre mister livet i båtulykker, er voksne. Derfor mener jeg at det bør handles deretter i lovverket når det gjelder kjøring av fritidsbåt. For på samme måte som vi i dag må ha bilbelte på når vi kjører i trafikken på veiene, må folk også ha på seg flytevest når det kjøres på sjøen – jeg bruker «kjøre» som begrep.

I forbindelse med diskusjonen om at dette vil være en vesentlig innstramming, er dette et feil argument etter min mening. For det er allerede i dag påbud om å ha med flyteutstyr om bord i båt. Nå må bare flyteutstyret bæres når båten er i fart, for først av alt å redde liv.

Når dette er sagt, må det selvsagt også arbeides proaktivt for å redusere ulykker og uansvarlig ferdsel på sjøen med fritidsbåt – gjennom arbeid med holdningsskapende tiltak. Derfor ber komiteen regjeringen intensivere det holdningsskapende arbeidet for å bedre sjøsikkerhetsarbeidet, samt påse at koordineringen av ressursene som brukes for å følge opp sjøsikkerheten, blir bedre. Det er særdeles viktig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (FrP) [21:32:52]: Venstre er et liberalistisk parti. Det fikk meg til å gå inn og kikke litt i partiprogrammet til Venstre. Det var mange måter å melde seg inn i partiet på – det hoppet jeg for så vidt glatt over – men det var interessant å se på de liberale prinsippene som gjelder i Venstre: frihet skal gjelde overalt for alle, det personlige ansvaret er ufravikelig, alle har ansvar for hverandre, politisk makt skal komme nedenfra – og slik kunne jeg ha fortsatt. Da må jeg egentlig bare låne Frank Bakke-Jensens ord fra i sted: Hvorfor slutter det liberalistiske partiet Venstre sin tankegang når man kommer om bord i en båt, og skal påby redningsvester?

Pål Farstad (V) [21:33:49]: Takk for spørsmålet og takk for utfordringen. Jeg er glad for at Korsberg har kikket i programmet vårt – det står mye bra der, bl.a. den liberale vinklingen, som er viktig for oss. Men av og til er det noen samfunnsmessige mål, f.eks. på liv og helse, som denne saken dreier seg om, som vi må nå, og det gjør at vi ønsker et påbud, istedenfor at holdningsskapende arbeid skal være den eneste innretningen her. Vi ønsker begge deler, men når vi kommer til en så alvorlig sak som dette, synes vi at det er påkrevd å ta i bruk påbudet. Det er svaret.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:35:03]: Dette er inga enkel sak, og det burde det heller ikkje vere for nokon. Flytevest styrkjer sikkerheita til sjøs og reddar liv. Difor ønskjer vi at fleire skal bruke det. Likevel lèt for mange flytevesten liggje i båten – det er eit tungt argument for å påby det.

Ein representant frå Arbeidarpartiet sa frå Stortingets talarstol at dersom eit påbod kan redde berre eitt liv, da er det verdt det. Men skal verkeleg Stortinget gjennomføre alle tiltak som kan hindre ulykker eller dødeleg sjukdom? Kva slags samfunn får vi da? Da ville ikkje berre flytevest ha vore påbode; det ville også f.eks. sykkelhjelm. I 2011 omkom tolv syklistar i Noreg, åtte av dei brukte ikkje hjelm, og to av dei kunne ha redda livet dersom dei hadde gjort det. Vi veit at solarium aukar sjansen for hud- og fø-

flekkreft. Vi veit at røyking og alkohol drep. Vi veit at ekstremsport tar liv – berre i fjor døydde fire norske basehopparar. Dersom det handla om å bruke loven for å redde eitt liv, er det eit veldig stort tal på sikkerheitstiltak, forbod og påbod vi burde ha innført.

Med ein heilt konsekvent politikk for tryggleik ville flytevest og sykkelhjelm ha vore påbode for alle. Røyking, brennevin, solarium, basehopping ville ha vore forbode. Dersom du tente deg ein sigarett i hagen, sykla til nærbutikken utan hjelm eller sette deg i seilbåten utan flytevest, ville det ha vore politiets plikt å straffe deg, ikkje fordi du skada andre, men fordi du braut ein regel som var laga for å beskytte deg mot deg sjølv. Kvar påske går folk i fjellet utan tilstrekkeleg utstyr eller kunnskapar, nokon forulykkar kvart år, men eg har ikkje høyrt om nokon som har føreslått å forby det, og ingen ville ha antyda at det ikkje å gå inn for å forby det, er å bere eit personleg ansvar for at desse menneska forulykkar.

Det er ikkje slik i dag at alt som er farleg eller skadeleg, er forbode – ikkje eingong alt som er dumt, er det. Slik bør det heller ikkje vere. Dersom nokon sit i ei lita snekke og har lyst til å sole seg på heile kroppen, bør dei i kraft av si eiga fornuft få lov til det. Eit påbod blir særleg pussig dersom dei som sit i nemnde snekke, skal vere pålagde ved lov å ha på seg ein redningsvest, mens ein skjergardsjeep på over åtte meter skal få suse forbi i høg fart med ein rusa førar, ein mann over 40, utan at loven seier noko om det. Det er den praktiske konsekvensen av forslaget frå Arbeidarpartiet.

Som SV-ar er eg for ein sterk offentleg sektor, eg er for ein effektiv og sterk stat, og eg er for lovar som ofte er strenge, som beskyttar alle, uavhengig av bakgrunn, uavhengig av klasse og uavhengig av kjønn. Men det er ikkje ein del av mi ideologiske overtyding at folk ikkje skal ha ansvar for seg sjølv; tvert imot meiner eg at fellesskap, reguleringar og det å dele er bra for alle, nettopp fordi det gjev folk ein større fridom til å leve sitt eige liv og ei større moglegheit til å ta vare på seg sjølv. Eg meiner difor vi bør vere svært varsame med å innføre forbod og påbod i spørsmål som handlar om kva enkeltmennesket gjer med seg sjølv og sitt eige liv. Men når min fridom set grensar for andre sin fridom, stiller saka seg annleis. Difor er eg for røykeloven, men imot å forby tobakk. Eg er for flytevest, men eg synest ikkje det skal vere politiets oppgåve å bøteleggje eit vakse menneske utan flytevest ein varm sommardag.

Vi kan ikkje forby alt vi ikkje liker – akkurat den setninga har også høyresida brukt til det keisame gjennom tiår – men høyresidas parti går i bresjen for forbod mot det dei ikkje liker. Tiggeforbodet er det verste eksemplet. I staden for å løyse fattigdomsproblemet skal dei fattige jagast. Det er ein forkasteleg form for sosial renovasjon – tilnærminga til kvinneundertrykking og klesplagg som burka og niqab er det same. Framstegspartiet ivrar for forbod.

Eg meiner at ei prinsipiell tilnærming til desse spørsmåla er å vere konsekvent skeptisk til å bytte fridom mot sikkerheit og like skeptisk til å setje grensar for den enkeltes fridom, med mindre det er nødvendig for å sikre andres. Den makta Stortinget har, skal ikkje brukast til å regulere bort dumskap eller eitkvart personleg ansvar.

Eg tar med dette opp forslaget frå SV.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [21:39:59]: Det høres ut som om SV er veldig liberalistiske i omtalen som kommer i dette innlegget. Jeg er rett og slett fristet til å spørre om SV har blitt så liberalistiske at de nå ønsker å oppheve påbudet om bilbelte også?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:40:17]: I innlegget mitt forsøkte eg etter beste evne å gjere greie for kva som er vår prinsipielle tilnærming i denne saka. Eg meiner det stiller seg motsett. Idet ein har påbode bruk av flytevest i båtar under åtte meter, så har ein vel òg sagt at ein må påby sykkelhjelm – for det reddar også liv. Då ville ein òg sagt at ein bør gjere ganske store innskrenkingar i bruk av tobakk eller alkohol, for det vil også redde liv. Eg meiner at det finst ei grense. For SV går den grensa når avgrensinga handlar om å beskytte andre sine liv – da er vi for. Men viss avgrensinga handlar om å beskytte folk mot seg sjølv og sine eigne val – da er vi skeptiske.

Else-May Botten (A) [21:41:00]: Da har jeg et oppfølgingsspørsmål når det gjelder det som går på innskrenking, som representanten snakker om. For er SV med på det forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet nå legger fram – som egentlig er på bestilling fra et forslag SV kom med i vår – der man skal ha et påbud for personer under 16 år, hvor det er spesifikt nevnt båter under åtte meter, utendørs, og i fart? Skal det bort hvis SV skal være med på forslaget, eller er SV med på det forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet har i dag? Det er det ganske viktig å få klarhet i.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:41:34]: Eg er heilt einig i det. Det forslaget som kjem frå regjeringa, er slett ikkje SV sitt forslag, og det er heller ikkje det som var avtalen som blei inngått i juni. Avtalen i juni var at vi skulle få eit lovforslag som stilte krav om bruk av vest i båtar som var opne, der det ikkje berre gjeldt barn, men også dei vaksne som var til stades.

Vi ønskte ei mykje større sak. Nokre har ønska å koke sikkerheit på sjøen ned til eitt spørsmål, og det er bruk av vest, medan vi veit at dette handlar om mange andre spørsmål. Vi ønskjer å reise fleire ting. Dei har også kome med i proposisjonen. Dessverre blir spørsmålet om promille avvist frå regjeringa si side. I spørsmålet om fart og sertifisering av folk som har raske båtar, blir det vist til ei sak som kanskje kjem eit stykke fram i tid. Derfor har vi også føreslått forslaget. Det er mange tiltak som kjem inn her – vestpåbod er eitt av dei. Men vi meiner grensa går ved å verne barn.

Geir Pollestad (Sp) [21:42:47]: Det var interessant å få med seg representantens harmdirrende innlegg for SVs liberale verdier. Men det er jo ikke lenger siden enn i vår at en mente at en kunne gå vekk fra dette prinsippet og ha

et påbud i de situasjonene der det var et barn om bord i båten. Så den talen som vi nå har hørt, ville altså ikke være gjeldende hvis to foreldre hadde med sitt 14-15-årige barn, veldig godt svømmedyktig, om bord i båten. Det framstår som litt underlig.

SV har levert et forslag om ytterligere utredning av en rekke ting, men en har altså unnlatt å legge inn forslag angående redningsvest, som denne saken opprinnelig startet med. Da er mitt spørsmål hvorfor SV støtter regjeringspartienes forslag, som en er kritisk til, mens en altså har unnlatt å fremme sitt eget forslag, som en var opptatt av i vår.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:43:56]: Her er det veldig mange ulike ting som representanten stiller spørsmål om. Berre for å ta representanten frå Venstre litt i forsvar: Her må ein skilje mellom liberalistisk og liberalt. Liberalistisk knyter seg til eit økonomisk system. Som sagt i innlegget mitt: SV er for ei ganske sterk skattlegging og ganske sterk regulering for å sikre vern for utsette grupper. Dette er ikkje ei slik sak, bortsett frå barn. Eg veit at Senterpartiet elles er opptatt av å verne barn spesielt, og kvifor blir det harselert slik over det i denne sal frå Senterpartiet akkurat i denne saka, kor opportunt er det?

Men tilbake igjen til kanskje det viktigaste spørsmålet i innlegget frå representanten: Kjem vi til å støtte dette? Ja, vi meiner at der går det ei grense. Barn skal ha eit ekstra vern. Vi meiner at dersom vi verkeleg skal gripe tak i dei viktigaste årsakene, med omsyn til denne gruppa 50 pluss som er prega av alkohol, burde Senterpartiet, dersom ein verkeleg er opptatt av dei, støtte Kristeleg Folkeparti sitt forslag om promillegrense.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Rasmus Hansson (MDG) [21:44:55]: Miljøpartiet De Grønne setter det personlige ansvaret høyt, enten det gjelder det personlige ansvaret hver og en av oss har for jordas framtid, eller det gjelder det personlige ansvaret vi må ta for konsekvensene av de tingene vi velger å drive med selv i hverdag og fritid. I Norge har vi som grunnregel at folk tar ansvar for sin egen sikkerhet i aktiviteter som vi driver frivillig. Vi går tur i skogen med skarpladde våpen, vi dykker til 30 meters dyp om natta, vi går på ski alene i fjellet midtvinters, og noen hopper utfor høye stup med rare dresser på seg. Staten pålegger oss ikke å bruke sikkerhetsutstyr når vi gjør disse tingene. Den ber oss bare å bruke hodet, og for øvrig ønsker den oss god tur.

Å ferdes i naturen på naturens premisser og på eget ansvar er en god tradisjon, og den skal vi holde på. Men omkring 2 millioner nordmenn er på båttur i løpet av ett år. Vi har omtrent 850 000 fritidsbåter, og vi ferdes stadig mer på sjøen. Spørsmålet om et redningsvestpåbud angår altså veldig mange mennesker.

Siden 1970 har antallet som omkommer på sjøen, heldigvis blitt halvert. Mye av den forbedringen tilskrives holdningsskapende arbeid. Men i 2014 druknet det likevel 34 personer fra fritidsbåter, og 27 av disse druknet fordi de ikke hadde vest. 34 omkomne er 34 for mange. Sannsynligheten for å omkomme om du havner i sjøen uten flyteutstyr, er tolv ganger større enn hvis du har flyteutstyr. Redningsvester gjør det åpenbart enklere å finne folk når ulykken inntreffer. Samfunnets omkostninger er som kjent store når det må letes etter folk som har forulykket uten redningsvest. Framfor alt kommer belastningen på pårørende, som mister noen som de kanskje ikke ville mistet hvis de hadde brukt redningsvest.

Sannsynligheten for færre drukningsulykker og tragediene det fører med seg, er tunge argumenter for påbud om redningsvest. Mye erfaring tilsier dessuten at det har holdningsskapende virkning utover den direkte effekten av påbudet. Samtidig er det ingen tvil om at et generelt påbud om bruk av redningsvest for alle i båt mindre enn åtte meter som er i fart, kan bli et omfattende påbud og oppfattes som et ganske rigid inngrep. På blanke sommerdager er det nok opptil flere som vil gjøre seg opp sin egen mening om hvor bokstavelig de vil ta et slikt påbud, og faren er selvfølgelig til stede for at folk vil praktisere et fullt påbud relativt mye etter eget forgodtbefinnende. Det er vel derfor regjeringen etter forrige behandling har kommet tilbake til Stortinget med et forslag om å påby redningsvest bare for barn under 16 år. Vi ser dette som et ærlig forsøk på å myke opp et rigid påbud, men problemet med forslaget er at denne aldersgruppa allerede er flinkest til å bruke redningsvest. Den mest utsatte gruppa for drukningsulykker er som kjent menn over 40 år. Det vil si at et påbud for barn opp til 16 år bommer fullstendig på de gruppene som er mest utsatt.

Sikkerhet til sjøs er først og fremst – og vil alltid være – et spørsmål om kunnskap, ansvar og vurderingsevne. Sikkerhetsutstyr vil hjelpe, men det vil aldri kunne erstatte det personlige ansvaret og den personlige kunnskapen. Derfor er det i Miljøpartiet De Grønne delte meninger om redningsvestpåbud. Men det å ta ansvar selv betyr også å ta ansvar for å lytte til folk og lytte til fagfolk. Vi vet at arbeidsgruppa, Redningsselskapet og politiet har vurdert fullt påbud og innvendingene mot fullt påbud, og de er svært klare på at et påbud vil virke og kan gjennomføres. Dessuten vil folk ha et påbud. Dette tar Miljøpartiet De Grønne ansvar for å ta på alvor. Vi støtter derfor forslaget om å endre småbåtloven § 23 slik at fullt påbud om bruk av redningsvest blir gjeldende.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ove Bernt Trellevik (H) [21:50:25]: Det er litt overraskande å høyra representanten for Miljøpartiet Dei Grøne på talarstolen no, der han for så vidt argumenterer mot det vedtaket Miljøpartiet var med på i juni i fjor, nemleg å be regjeringa om å koma med eit vestpåbod for barn. Sidan dei var interesserte i å vera med og betra sjøsikkerheita, og var med på det vedtaket, inviterte me dei til å vera med og laga merknadene som me hadde no i denne saka. Eg har gått inn i merknadene:

> «Det er ikke bare på sjøen at norsk friluftsliv innebærer risiko. Likevel er det rotfestet praksis i Norge at vi ikke har statlige sikkerhetspåbud eller forbud i friluftslivet – ikke engang i de aller mest risikofylte formene for friluftsliv.»

Dette var meiningane til Miljøpartiet Dei Grøne for eit

par dagar sidan, og eg lurer på kvifor Miljøpartiet Dei Grøne no har skifta meining.

Rasmus Hansson (MDG) [21:51:20]: Som jeg nettopp gjorde rede for fra talerstolen, er dette grunnleggende sett meningen til Miljøpartiet De Grønne også nå, men vi tar altså til etterretning at vi står overfor en situasjon der det er for mange dødsfall på sjøen fortsatt, og der de tyngste fagmiljøene, som har gjort grundige vurderinger av hva man kan gjøre for å redusere disse dødstallene, kommer med svært sterke og entydige anbefalinger. Det vi gjør i Miljøpartiet De Grønne, er å ta ansvar ved å ta disse anbefalingene til etterretning. Derfor støtter vi forslaget om påbud.

Ove Bernt Trellevik (H) [21:52:05]: No var det slik at den rapporten som den førre regjeringa fekk utarbeidd, kom det veldig mange innspel til. Det var vel 19 høyringsinstansar som nytta høvet til å koma med innspel, og det var ikkje slik at alle desse ekspertane som representanten Hansson viser til, tok til orde for eit generelt vestpåbod. Seilforbundet var blant dei som meinte at dette var eit unødvendig inngrep. Det er jo eit forbund som har på tusenvis av medlemer, og som òg har rett til å ha ei meining. Meiner ikkje representanten Hansson at ein skal lytta òg til Seilforbundet i denne saka?

Rasmus Hansson (MDG) [21:52:36]: Jo, som svært ivrig seiler lytter jeg definitivt til både Seilforbundet og alle andre som har forskjellige meninger. Som jeg også gjorde rede for, er det forskjellige meninger i Miljøpartiet De Grønne. Vi har ganske enkelt gjort en avveining, der sluttresultatet er basert på det vi oppfatter som de aller tyngste faglige anbefalingene, og der politiet også gjør det helt klart at forbudet er både ønskelig og gjennomførbart. Det er det som ligger til grunn for vårt standpunkt.

Tor André Johnsen (FrP) [21:53:16]: Jeg ser på Miljøpartiet De Grønne som det grønneste og det frieste friluftspartiet i Norge – et parti som er opptatt av at folk kan få nyte friheten i Guds ville natur, uten for mange begrensninger og uten for mange reguleringer, slik Rasmus Hansson selv sa i sitt innlegg, at folk flest må få bestemme og bruke hodet selv. Det er jo fortsatt en god fjellvettregel som heter at man skal snu i tide, og at det ikke er for sent å snu, så jeg venter spent på voteringen senere i kveld. Men jeg lurer på hva som har skjedd i Miljøpartiet De Grønne, som nå vil ha et påbud som begrenser den frie naturfølelsen. Husk at dette gjelder ikke bare på sjøen, som jeg hører Rasmus Hansson referere til flere ganger, det vil også gjelde for små innsjøer og små tjern. Hvorfor ikke i alle fall begrense påbudet til ikke å gjelde for robåter og små båter i innsjøer, tjern og f.eks. fjellvann?

Rasmus Hansson (MDG) [21:54:15]: Jeg er veldig glad for at representanten har en presis og god oppfatning av hva Miljøpartiet De Grønne står for som det grønneste partiet i Norge. Jeg kan bare gjenta at vi har ikke noe dogmatisk syn på akkurat dette spørsmålet. Dette er en holdning som vi har tvilt oss fram til ved å avveie på den ene siden holdningen til ansvaret for egen ferdsel ute i naturen og på den andre siden det faktum at vi kan redde veldig mange liv ved å støtte dette inngrepet.

Jeg har ikke dårlig samvittighet for at vi ikke er helt kategoriske med hensyn til at det ene er helt riktig og det andre helt feil, men jeg har veldig god samvittighet for at vi har gjort en god, demokratisk jobb i Miljøpartiet De Grønne og kommet til dette resultatet.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Statsråd Monica Mæland [21:55:25]: Norge er en båtnasjon. I en undersøkelse fra 2012 fremgår det at nesten halvparten av den norske befolkningen er om bord i båt i løpet av sesongen. Derfor er det naturlig at Stortinget er opptatt av fritidsbåtbruk – og ikke minst sikkerhet knyttet til akkurat dette.

Denne politiske oppmerksomheten gjenspeiles også i at vi her i Norge har strenge krav og regler til bruk av fritidsbåt. Regjeringen foreslår nå en ytterligere innskjerping av lovverket, som en følge av Stortingets vedtak i fjor. Vi har derfor lagt frem et forslag om påbud av flyteutstyr for barn og unge under 16 år.

Regjeringens forslag baserer seg på en avveining av flere forhold.

Jeg mener myndighetene bør være varsom med å regulere folks fritidsaktiviteter og naturopplevelser. Vi må ha respekt for den friheten nettopp naturopplevelser og rekreasjon gir oss. Jeg tror på frihet under ansvar, og av og til bør det være grenser for politikk.

I dette ligger det også en erkjennelse av at det ikke er alt samfunnet kan og bør regulere seg ut av. En rekke aktiviteter vil medføre risiko, det gjelder bl.a. ute i naturen, både på land og til sjøs.

I dag har vi et påbud om å ha flyteutstyr tilgjengelig for alle om bord i fritidsbåt. Dette påbudet balanserer på en god måte behovet vi som samfunn har for god sikkerhet om bord i fritidsbåt, samtidig som ansvaret for bruk fortsatt hviler på den enkelte.

Med regjeringens forslag mener jeg vi har funnet en hensiktsmessig balanse. Barn og unge under 16 år kan ikke alltid forventes å ivareta sin egen sikkerhet på samme måte som voksne. De er også mer sårbare i en ulykkessituasjon.

I undersøkelsen jeg refererte til innledningsvis, fremkommer det at så mange som 80 pst. sier at de bruker flyteutstyr «alltid» eller «nesten alltid» når de er i fritidsbåt.

Selv om båtbruk alltid kan medføre risiko, er det ikke nødvendigvis slik at risikoen er av en slik karakter at det påkrever statlig regulering. Vi vet at båtbruk i Norge er veldig mangfoldig. Det betyr at generelle påbud også rammer dem som allerede utviser godt sjømannskap, eller dem som selv bedømmer at de ikke trenger å bruke flyteutstyr.

Det viktigste som kan forebygge drukningsulykker, er at folk har kunnskap om sikkerhet til sjøs. Sjøfartsdirektoratet jobber derfor kontinuerlig med holdningsskapende arbeid. Det samme gjør Redningsselskapet.

Når det er sagt, er selvsagt ethvert dødsfall som følge av drukning ett for mye. Men vi vet at holdningsskapende arbeid gir resultater. Det er ikke minst viktig overfor unge båtbrukere.

Et påbud for de yngste vil også være oppdragende og opplærende, slik at de forhåpentligvis fortsetter å bruke flyteutstyr som voksne.

Derfor mener jeg regjeringens forslag vil øke oppmerksomheten om sikkerhet og bruk av flyteutstyr, samtidig som vi har respekt for voksne menneskers frihet til å bestemme selv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [21:58:52]: Departementet argumenterer for hvorfor barn under 16 år bør ha et påbud, og argumentasjonen er at de ikke kan forventes å ivareta egen sikkerhet på grunn av dårlige svømmeferdigheter og utholdenhet. Kan statsråden vise til faglig argumentasjon om at menn mellom 40 år og 75 år, som er 90 pst. av den faktiske gruppen her, har bedre svømmeferdigheter enn barn og unge?

Statsråd Monica Mæland [21:59:25]: Jeg tror jeg må minne representanten Botten på at regjeringens utgangspunkt var at vi ikke ønsket et påbud for noen grupper. Vi fikk en bestilling fra Stortinget om å fremme et forslag med et påbud knyttet til barn. Det har vi gjort. Så er det slik at barn er gode til å bruke flytevest, men dette vil sikre at alle barn må bruke det hele tiden. I en ulykkessituasjon vet vi at barn er mer sårbare. Det er utgangspunktet for den avveiningen vi har gjort. Men vårt utgangspunkt var altså at vi ikke ønsket et påbud, et standpunkt vi for øvrig har til felles med den rød-grønne regjeringen, som heller ikke innførte dette i løpet av sine åtte år i regjering.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Else-May Botten (A) [22:00:07]: Regjeringen framstår i flere og flere saker hvor man kommer med politikk, uten tilstrekkelig faglig kunnskap. Men i denne saken ser vi faktisk at det ligger mye kunnskap og et bredt faglig råd med tanke på hva man bør gjøre. Regjeringen velger ikke å høre på det brede faglige rådet, men hører på den instansen som står alene – altså mot Hovedredningssentralen, mot Kystvakten, mot Redningsselskapet, mot politiet og mot folkets røster, som faktisk har sagt tydelig fra i spørreundersøkelse at dette er de opptatt av å få gjort.

Er det ved å stå imot alle andre og komme med et forslag som er lite målrettet med tanke på målgruppen som i dag er utsatt for drukningsulykker, at regjeringen mener at den handlekraftige siden av sitt arbeid er framtredende?

Statsråd Monica Mæland [22:01:02]: Det første denne regjeringen gjorde, var å ta standpunkt i saken. Det gjorde ikke den rød-grønne regjeringen som hadde denne rapporten liggende i halvannet år uten å mene noe om den. Så har vi altså tatt det standpunkt at vi ikke ønsker å innføre et forbud. Det er ikke sånn at vi påbyr alt som er sunt, og vi forbyr ikke alt som er farlig. Det er en vanskelig avveining, men vi har gjort den. Da vi så fikk en bestilling fra Stortinget om et vestpåbud for barn, leverte vi det. Og det er altså slik at barn er mer sårbare, og at ikke alle barn kan ta vare på seg selv. Dette forbudet vil innebære at alle barn sikres.

Presidenten: Da er klokken 22. Presidenten gjør oppmerksom på at den reglementsmessige tiden for dagens møte er omme og foreslår at Stortinget fortsetter møtet til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Det anses vedtatt.

Geir Pollestad (Sp) [22:02:05]: Selv om en ikke er enig i den politiske vurderingen som er gjort i denne saken, har en jo lagt stor vekt på de lovtekniske vurderingene som departementet har gjort, og det forslaget som ser ut til å få flertall i dag, er i stor grad en blåkopi av regjeringens opprinnelige forslag i proposisjonen – med unntak av at en har tatt vekk aldersbegrensningen; det ville gjøre påbudet bredere og etter vår mening mer virkningsfullt.

Men så har flere fra regjeringspartiene og SV vært opptatt av denne lengdebegrensningen på åtte meter. Dette ligger også i proposisjonen. Da kan det være fristende å spørre statsråden om hvorfor lengdebegrensningen på åtte meter er satt, for en sånn forklaring tror jeg kanskje vil nå mer fram selv hos regjeringspartiene på Stortinget.

Statsråd Monica Mæland [22:03:04]: Vi har forholdt oss til det vi oppfattet var bestillingen fra Stortinget, og det var ønsket om å regulere vestpåbud i åpen båt. Åpen båt forbindes ofte med en 8-metersgrense. Det er også i andre sammenhenger slik at fartøyer er regulert basert på åtte meter. Derfor har vi fremmet dette forslaget.

Men spørsmålet er i og for seg godt nok, for det hender jo at det forekommer ulykker, også drukningsulykker, fra båter av større størrelse. Men det er altså basert på en vurdering av hva som er en åpen båt, hvor de fleste ulykkene skjer.

Geir Pollestad (Sp) [22:03:40]: Foruten at hun snakker om de åtte rød-grønne årene, registrerer jeg at statsråden er ivrig etter å skyve Stortinget foran seg her. Når det gjelder vedtak nr. 475 og 476 som Stortinget gjorde, handlet det faktisk ikke om at det skulle være aldersgrense for påbudet, men om at det skulle være et påbud om flytevest i fritidsbåter der det er barn i båten. Så hvorfor viser statsråden stadig til Stortinget i de sakene som er ubekvemme å ta stilling til, mens en altså har gjort en selvstendig vurdering når det gjelder tolkningen av det vedtaket som Stortinget gjorde 13. juni 2014, som foreslo å påby bruk av flytevest i fritidsbåter der det er barn i båten?

Statsråd Monica Mæland [22:04:30]: Det ligger nå engang til regjeringen å måtte tolke Stortingets vedtak når vi skal forsøke å svare på Stortingets bestillinger. Jeg har ikke skjøvet noen foran meg. Vi gikk til Stortinget i fjor med vårt standpunkt om ikke å innføre påbud overfor noen. Det var et vanskelig tema og et vanskelig standpunkt, fordi det balanserer flere forhold, som jeg har redegjort for. Vi har forsøkt å tolke den bestillingen vi fikk, og har altså fremmet forslag basert på det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Henry Blattmann (A) [22:05:12]: I dag vedtar vi en lov som vil redde liv allerede kommende båtsesong. Motstanden fra regjeringen og SV i dag handler om frihet til å la være å bruke redningsvest. Forslaget fra regjeringspartiene tilsier at foreldre ikke behøver å ha på redningsvesten. Hva slags rollemodeller blir foreldre da?

Det hjelper lite å ha redningsvesten under tofta når du ligger i sjøen.

En spørreundersøkelse blant 4 000 mennesker viser at 71 pst. av menn og 94 pst. av kvinner er for et påbud. Sjøfartsdirektørens faglige råd er at dette er et treffsikkert tiltak. Ja, sågar Redningsselskapet er tydelig på at dette er et påbud som virker godt. Flertallet i denne sal mener at et redningsvestpåbud er et godt påbud. Det er Arbeiderpartiet glad for – for vest er best.

Ingunn Foss (H) [22:06:45]: Verken Høyre eller Fremskrittspartiet er imot at folk bruker redningsvest i båt, men vi mener at et generelt påbud for alle ikke er veien å gå. Dette griper for langt inn i folks privatliv og mulighet til å bestemme selv.

Høyre ønsker et samfunn med frie mennesker som tar ansvar for egne valg, og ikke en stat som lovregulerer alt som kan være farlig. Vi synes heller ikke det er god ressursbruk å pålegge politiet å kontrollere at folk bruker redningsvest en vindstille solskinnsdag, eller å kriminalisere solbadere som ligger på dekk i fem knops fart, uten vest.

Vi har mer tro på opplysning om risiko og holdningsskapende arbeid. Undersøkelser viser også at dette har størst effekt. På tross av at antall båter har doblet seg de siste årene, har antall ulykker heldigvis gått ned. Sjøfartsdirektoratet, Redningsselskapet og andre gjør en formidabel innsats for å bidra til dette. De fleste som ferdes på sjøen i mindre båter, bruker flyteutstyr når forholdene tilsier det.

Ulykkesstatistikken toppes av menn over 40 år i raske båter, hvor ofte promille og nattemørke spiller en vesentlig rolle. Når norsk lov om både fart og promille brytes på denne måten, tror ikke jeg at redningsvest for alle er løsningen. Etter vårt syn bør heller politiets ressurser settes inn på å få bort dem som setter både eget og andres liv i fare.

Vi kan ikke lage lover for alt som er farlig. I utgangspunktet ønsker ikke Høyre dette påbudet, men vi forholder oss selvfølgelig til at stortingsflertallet var av en annen oppfatning og støtter derfor regjeringens forslag om vestpåbud for barn opp til 16 år.

Tor André Johnsen (FrP) [22:08:40]: I Norge er det hele 752 000 fritidsbåter, og til og med på Mjøsa er det omtrent 12 000 båter. Nesten halvparten av det norske folk har båt eller har et indirekte forhold til båt ved at de har familie eller venner som har båt.

Alle er selvfølgelig opptatt av sikkerhet på sjøen, og det store flertallet av båtfolket oppfører seg pent. Men selv om det alltid er noen få som skiller seg ut både når det gjelder manglende båtferdigheter, for høy promille og for høy fart, er ikke jeg tilhenger av ytterligere påbud og ytterligere reguleringer, som vil ramme båtfolk flest. Problemet er nemlig ikke at vi har for få reguleringer, påbud og restriksjoner, eller at vi har et mangelfullt regelverk. Problemet er at dagens regelverk ikke blir håndhevet strengt nok eller godt nok.

Stortingsflertallets forslag i dag om at man må bruke redningsvest i båt som er under åtte meter og i fart, er mildt sagt unyansert og upresist. Det er lite konkret, det er lite gjennomtenkt, og det er umulig å håndheve rettferdig og objektivt. Slike upresise lovforslag vil kun føre til tilfeldigheter og urettferdigheter i forhold til å håndheve regelverket, noe som igjen kan føre til «advokatmat» og rettssaker.

Hva er egentlig fart? Det er ikke definert om framdriften eller den såkalte farten skyldes motorkraft, eller om det er årer, eller om det er vind. Du kan ligge og sole deg og slappe av i en liten robåt på et stille fjellvann, eller du kan ligge ute på dekk i en motorbåt langs kysten og bare drive med strømmen, men så må du fortsatt ha på deg redningsvest om dette lovforslaget blir vedtatt.

Flertallet i komiteen påpeker at de fleste ulykker inntreffer som en kombinasjon av flere faktorer, som f.eks. høy hastighet og manglende bruk av flyteutstyr. Følgelig hadde det vært litt forståelig og litt logisk om fart hadde vært definert som f.eks. fart over 20 knop. Eller for å gjøre det enklest mulig: Bruk allerede gjeldende regler. Knytt kravet om fart opp mot regelen om maks fem knop om man er nærmere enn 100 meter fra land.

Og hva med robåter? Hvis man skal ut og ro for å bade, må du ta på deg vesten når du ror ut fra land, men du får lov å ta av deg vesten når du skal bade. Det er da du egentlig trenger vesten, når du er ute i vannet, for å forhindre at du drukner. Og når du kommer opp igjen i båten og ror til land, må du ta på deg vesten. Dette blir rett og slett komisk og for dumt. Jeg er glad for at SV ser det, jeg er glad for at Høyre ser det, og at Fremskrittspartiet ser det. Jeg synes det er trist for øvrig at det ser ut til at dette kommer til å bli vedtatt.

Geir Pollestad (Sp) [22:12:01]: Jeg tenkte jeg kanskje skulle prøve meg på slutten av debatten med et lite forsoningsinnlegg. Det var før representanten Johnsen gikk på talerstolen. Jeg har ikke tenkt å kommentere hans innlegg. Jeg opplever det like mye som et angrep på lovgivningskompetansen i departementet som på stortingsflertallets politiske skjønn. Begge deler lever jeg godt med.

Men jeg mener det er viktig etter en sånn debatt som denne å understreke at jeg opplever at en i alle partier har et engasjement for å få ned antall drukningsulykker, og at en er villig til å bruke virkemidler for å nå målet. Vi har jo i betydelig grad regelverket allerede, og så er spørsmålet: Hvor går grensen?

Det som er mitt håp nå, er at dette vedtaket får flertall i Stortinget. Det trår i kraft fra 1. mai. Jeg tror den debatten som har vært om påbudet, har vært viktig, og kan bidra til økt bevissthet rundt bruk av vest.

Jeg tror det er viktig å få fram at det som er den mest effektive holdningen å ha, er at vest er noe en alltid bruker når en er om bord i båt i fart, og det er ikke egnet til å gjøre en konkret vurdering av hvorvidt drukningsfaren er

overhengende eller ikke. De fleste ulykker skjer uventet, og det samlede målet må være at ulykkestallene, antallet drukningsulykker, går ned. Da får vi et vedtak på dette.

Regjeringen står selvsagt fritt til – og har også varslet – å komme tilbake med ytterligere vurderinger knyttet til sjøsikkerhet og bl.a. raske båter senere. Det ser vi også fram til.

Freddy de Ruiter (A) [22:14:26]: Dette har vært en litt snål debatt, hvis det er lov å bruke en sånn type uttrykk her i salen. Det høres nesten ut på enkelte som om dette er et alvorlig inngrep i privatlivet. Det høres ut som om dette vil ramme folk på det sterkeste. Det minner meg egentlig litt om den debatten som handler om sikkerhet på vei. Vi har sett at regjeringen heller ikke ønsker gjennomsnittsmålinger på vei. Jeg tror at sikkerhet både til lands og til sjøs handler om å forbedre føreratferd og også å regulere føreratferden. Derfor er det viktig både med gjennomsnittsmålinger på vei og med flytevest i båt.

Det er også litt underlig når vi voksne skal være forbilder for våre barn, at barna skal pålegges flytevest, men ikke de voksne – det er en helt uforståelig logikk. Noen får ha meg unnskyldt, men dette kan ikke være noe annet enn ren og skjær populisme for å fri til dem som synes det er litt tungvint å ta på seg nye, moderne vester som er svært diskré. Dette er ufornuftig når det gjelder sikkerhet til sjøs, akkurat som det er ufornuftig å la være å innføre flere strekningsvise gjennomsnittsmålinger på norske veier.

Jeg er stolt av å tilhøre et parti som setter liv og helse først, og som er villig til å innføre noen bagatellmessige restriksjoner for å få ned ulykkestallene, om de er til sjøs, eller om de er på landeveien. At SV har kommet i dette selskapet, synes jeg for så vidt er litt underlig, men det får så være.

Else-May Botten (A) [22:16:37]: Jeg har sagt mye tidligere i denne debatten, men innlegget til Tor André Johnsen gjorde at jeg måtte opp igjen. Jeg synes det er viktig at representanter vet hva man stemmer for. Representanten Johnsen var tydelig på at man mente at innretningen som gjelder for båter mindre enn åtte meter, utendørs og i fart, er upresist. Det er i hvert fall en spesifikk bestilling når det gjelder hvordan man skal forholde seg til loven, og det tror jeg er utrolig viktig. Men jeg ønsker å fortelle representanten at det er greit å vite hva man selv går inn for. I forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet står det:

> «§ 23 a Bruk av egnet flyteutstyr om bord
>
> I fritidsbåt med lengde mindre enn åtte meter skal personer under 16 år ha på seg egnet flyteutstyr ved utendørs opphold i båten når båten er i fart.»

Representanten Johnsen må være klar over at det er den innretningen han selv skal stemme for i kveld. Så det er viktig å få med seg det.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [22:18:12]: Eg skal ikkje trekkje dette ut så veldig lenge over midnatt. Eg høyrde presidenten sa kl. 2 – eg håpar ikkje det er ambisjonsnivået for møtet i dag, men ein kan fort ende opp med det.

For eller imot redningsvest er ikkje det som avgjer kor engasjert ein er i sikkerheit til sjøs. Det trur eg alle i denne salen er einig med meg i – djupast sett. Spørsmålet er om eit påbod om bruk av redningsvest er riktig veg å gå for å auke sikkerheita til sjøs. Det er det store spørsmålet her.

Ettersom det er fleirtal i denne salen for å innføre denne lova – eg skal ikkje rippe opp igjen i min kritikk av ho – ønskjer eg å knyte nokre spørsmål til ho som eg håpar at dei som står bak forslaget til vedtak, tek med seg vidare. Det er følgjande spørsmål:

Er lova, slik som ho er formulert, forståeleg nok? Vil ho bli opplevd som urettferdig av nokon? Vil lova nå den risikogruppa som vi her snakkar om – menn på 40 pluss – den gruppa som eg er ein del av? Og vil lova bli følgd opp av politimyndigheitene, eller vil det vere overlate til den enkelte å innrette seg etter lova?

Eg trur dei spørsmåla avgjer suksessen til denne lova – om ho vil oppnå sin intensjon. Eg håpar djupt at ho aukar sikkerheita til sjøs, men eg har mine tvil, og eg har også min ideologiske tvil om dette er vegen å gå for å skape sikkerheit generelt i samfunnet.

Da skal ikkje eg starte ein ny diskusjon, men avslutte med dette.

Ove Bernt Trellevik (H) [22:20:26]: Eg ønskjer berre å kommentera eit par innlegg og knyta nokre kommentarar til dei. Eit av dei innlegga som eg reagerte på, var då Else-May Botten heile tida viste til ekspertutvalet og kor viktig det er å lytta til dette ekspertutvalet. Ja, i mange samanhengar er det viktig å lytta til ekspertutval, men vår rolle som politikarar er jo på ein måte ikkje å sluka deira utsegner rått. Då kan me jo berre la ekspertane sitja her i salen. Me må jo bruka skjøn ut frå haldningar og utsegner til både mindretal og fleirtal i ei sånn ekspertgruppe, men samtidig søkja informasjon andre plassar. Det er nettopp det som ligg til grunn for Høgre sitt standpunkt i denne saka.

Så er eg òg litt forundra over Freddy de Ruiter, som ikkje har fått med seg at det finst ei rekkje påbod og plikter for barn, som ikkje gjeld for vaksne, f.eks. barnesete i bil. Ein kan halda på og gestikulera med slike ting i det uendelege, men det lèt seg altså ikkje gjera. Men eit vestpåbod for barn er jo med på å sikra barns rettar og moglegheiter til å kunna vera trygge i båt.

Else-May Botten kommenterte standpunktet til ein representant frå Framstegspartiet om ein båt er under eller over åtte meter. Grunnen til at Høgre og Framstegspartiet røysta for det forslaget, var nettopp at eit vestpåbod for barn er eit godt inngrep når det gjeld barns rettar og moglegheiter til å ha det bra i båt, og eit mindre inngrep for vaksne, som slepp eit vestpåbod. Det var heile bakgrunnen for dette. Dette med åtte meter kjem frå Arbeidarpartiet og dette ekspertuvalet som dei har støtta seg på i alt det dei måtta meina her i denne salen.

Tor André Johnsen (FrP) [22:22:27]: Jeg har fått noen kommentarer her, bl.a. fra Freddy de Ruiter, på at dette ikke er noen inngripen i den personlige friheten. Da registrerer jeg at representanten fra Arbeiderpartiet og jeg har en totalt forskjellig definisjon av hva som er offentlige

myndigheters inngripen i personlig frihet. At stortingsflertallet med lov skal tvinge f.eks. meg til å måtte ha på redningsvest bare jeg ligger og flyter med strømmen på Mjøsa i den lille båten min, som jeg ikke har hatt tid til å bruke på flere år, er i hvert fall for meg en inngripen i min personlige frihet. Når man skal ligge og sole seg og slappe av og følger strømmen, da er man i fart. Du ligger og slapper av og koser deg, og så må du ha på redningsvest. At ikke det er en unødvendig inngripen i personlig frihet, er for meg helt ufattelig.

Når det gjelder en annen kommentar jeg fikk, fra Else-May Botten angående regjeringens forslag, vet vel også representanten fra Arbeiderpartiet utmerket godt at det ikke var vårt primærstandpunkt, vi ønsket overhodet ikke å innføre noe krav om bruk av redningsvest. Det var et forsøk på et kompromiss basert på debatten som var i Stortinget i juni i fjor. Det er derfor det forslaget er kommet – det er ikke noen andre grunner til det.

Ellers har jeg lyst til å ta opp igjen noe fra replikken min til Senterpartiet i stad, om at forslaget favoriserer de rike. For det er jo litt interessant at om du kjøper en båt på over åtte fot – det er den trefotssyken som kanskje mange kjenner til, at du skal ha større og større båt – og har råd og mulighet til å kjøpe en større båt, omgår du jo dette litt morsomme, unødvendige og rare lovforslaget. Og som jeg sa i stad, er det absolutt ingen større fare for å drukne om du faller over bord fra en større eller fra en mindre båt. Faller du over bord, er muligheten for å drukne lik uansett, uavhengig av størrelsen på båten. Det synes jeg er litt viktig å få fram. Det viser også at forslaget som nå blir vedtatt, er lite gjennomtenkt.

Men selv om forslaget er håpløst, og selv om det er lite gjennomtenkt, trøster jeg meg med at når det vi kaller agurktiden, kommer til sommeren, og båtsesongen er på topp, og irritasjonen fra båtfolket kommer til å være på topp over dette redningsvestpåbudet, så skal i hvert fall ikke vi i Fremskrittspartiet bli hengt ut i media.

Freddy de Ruiter (A) [22:25:02]: Om et par år er dette allment akseptert, akkurat som setebelter i bil. Så vidt jeg vet, var det vel litt av den samme diskusjonen da det ble innført for mange, mange år siden. Det ble vel også, så vidt jeg husker, og har sett, gjenstand for litt av de samme diskusjonene med hensyn til frihet. Frihet må jo alltid balanseres opp mot effekten av bl.a. denne typen sikkerhetstiltak, og det tror jeg er fornuftig. Vern om liv er i så måte stikkord.

Men tilbake til det som handler om forbilder, at vi voksne skal være forbilder for barn. Jeg har et spørsmål: Hva skal en svare barnet, eller ungdommen, på 15 år som spør: Mamma, hvorfor skal ikke du ha redningsvest på deg? Pappa, hvorfor skal ikke du ha redningsvest? Nei, det er fordi at på Stortinget har de vedtatt at vi som er over 16 år, skal slippe å ha vest. Eller skal man svare at vi trenger ikke vest, eller at vi er så gode til å svømme at vi trenger det ikke, eller at risikoen for at vi skal drukne er ikke fullt så stor som risikoen for at du skal drukne? Det er en håpløs diskusjon. Det er nesten som å sette seg i bilen, feste barnet og ikke selv ta på seg setebeltet. Det vil barn heller ikke akseptere eller forstå. Nå ser det ikke ut som dette blir vedtatt, men kanskje dette kunne føre til at barn legger press på voksne om å bruke flytevest. Vi politikere bør i hvert fall ikke legge opp til en politikk som ikke gjør voksne til forbilder når det gjelder å bruke sikkerhetsutstyr, både i båt, i bil og på andre måter.

Frank Bakke-Jensen (H) [22:27:09]: Jeg tok den strenge nakken til presidenten som et hint, så jeg skal være kort.

Det kan ikke være sånn at enhver forbedring skal være nødt til å komme med et lovforbud. Det kan ikke være sånn at vi ikke mener at foreldrene kan tenke selv. Det kan ikke være sånn at vi i Stortinget ikke mener at foreldrene ikke går foran som gode forbilder, hvis ikke vi har vedtatt det ved lov. All statistikk vi fikk presentert i høringen, fortalte oss at de gode resultatene som var kommet over år, er kommet ved at folk har tenkt seg om, endret holdning og blitt flinkere til å bruke redningsvest. Derfor har vi så mange færre døde nå, og derfor sier Norges Seilforbund at de vil gjerne fortsette det gode holdningsskapende arbeidet og la folk ta ansvar selv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [22:28:02]

Interpellasjon fra representanten Stine Renate Håheim til utenriksministeren:

«Hvert år blir mellom 500 og 700 palestinske barn tiltalt i israelske militærdomstoler. Israel er gjentatte ganger kritisert for brudd på barnekonvensjonen, og i februar 2013 lanserte UNICEF en rapport hvor de konkluderte med at brudd på rettighetene til barn som kom i kontakt med det militære forvaringssystemet, er «omfattende, systematisk og institusjonalisert». Høsten 2014 la Military Court Watch, MCW, fram rapporten «Children in Military Custody», og den konkluderer med at det ikke har skjedd noen systematisk endring som har ført til bedring for barn i israelske fengsler. En rekke norske organisasjoner har nå en kampanje om dette, og i februar var Gerard Horton og Salwa Dubaisi fra MCW i Norge for å sette søkelys på brudd på barns rettigheter.

Hvordan vil utenriksministeren bidra til at palestinske barn i israelske fengsler får oppfylt sine grunnleggende krav til rettssikkerhet og menneskerettigheter?»

Stine Renate Håheim (A) [22:29:30]: Fra én frihetsdebatt til en annen, får man kanskje si. I februar hadde Palestinas venner på Stortinget et møte her med representanter fra Military Court Watch, som overvåker situasjonen, særlig for barn i israelske fengsler. De var meget opptatt av at det måtte til et sterkere internasjonalt press på Israel for å få framgang, slik at disse barna får sine grunnleggende rettigheter oppfylt.

Den 17. mars var det nyvalg i Israel. Det var vel ingen god dag for alle oss som håper og tror at en tostatsløsning fremdeles er mulig. Netanyahu vant valget på å skremme med at araberne flokket seg til valglokalene, og ved å love at en palestinsk stat aldri ville se dagens lys med ham ved

makten. Det har dessverre vært få lyspunkter i fredsprosessen, og for mange palestinere har situasjonen de siste årene gått fra vondt til verre.

Jeg har selv vært i Palestina jevnlig de tolv siste årene, og det er mange sterke inntrykk, særlig inntrykk i møte med enkeltmennesker. Jeg besøkte en varm sommerdag en av de få palestinske familiene som fremdeles bor i sitt eget hus i den ulovlige bosettingen Beit Hadassah i gamlebyen i Hebron. Den ene datteren i familien hadde nettopp blitt utsatt for vold av bosettere som omringet huset deres. Hun kom med armen i fatle og hadde sydd mange sting i hodet. Mannen som hadde begått overgrepet, ble aldri straffet. Det ble ikke engang åpnet etterforskning. Vold mot palestinere fra bosettere blir ofte anmeldt, men to tredjedeler av de sakene blir henlagt uten noen som helst rettslig oppfølging. Senere på dagen var vi inne på basaren i gamlebyen. Da fikk vi se hvordan steinkastende palestinske barn ble straffeforfulgt. Det kom en hel gjeng med soldater marsjerende gjennom trange gater. I midten gikk det tre gutter – de kan ikke ha vært mer enn 12–13 år. Alle guttene hadde et gevær som pekte mot bakhodet. Sånn ble de dyttet gjennom gamlebyen på vei til politistasjonen for å statuere et eksempel. Og mens jeg motløs så livredde gutter brutalt bli arrestert for steinkasting, tenkte jeg på bosetteren som hadde utsatt en liten jente for grov vold, og som fikk lov til å gå helt fritt omkring i den samme byen. Denne urettferdige forskjellsbehandlingen skaper en grobunn for motløshet og desperasjon, og det er i denne grobunnen at ekstremismen får gjødsel til å gro. De tre guttene som jeg var vitne til ble arrestert i Hebron, er ikke noe enkelttilfelle. Dette var bare ett av mange eksempler på systematisk fengsling av palestinske barn. Hvert år blir mellom 500 og 700 barn arrestert og tiltalt i israelske militærdomstoler. Det finnes ikke noe annet land, ifølge UNICEF, der barn systematisk stilles for militære ungdomsretter. Disse domstolene kan per definisjon ikke garantere for at barnas rettigheter blir respektert.

Så er også Israel gjentatte ganger kritisert for brudd på Barnekonvensjonen. I februar 2013 lanserte UNICEF en rapport hvor de konkluderte med at bruddene på rettighetene til barn er omfattende, systematiske og institusjonalisert. Barna blir ofte ikke informert om rettighetene sine. De får ofte ikke tilgang på vann, toalett eller medisinsk hjelp. Mange blir utsatt for fysisk og psykisk vold og blir ofte presset til å skrive under på en tilståelse som er skrevet på et språk de ikke forstår. UNICEF anbefalte derfor 38 punkter som måtte innfris for at Israel skulle oppfylle Barnekonvensjonen. Men da FNs menneskerettskomité i november i fjor behandlet menneskerettighetssituasjonen i Israel, sa de nok en gang at komiteen anerkjenner at det har vært en positiv utvikling på papiret, men de er bekymret for at reformene ikke fører til endring i praksis og gjentok nok en gang kritikken.

I februar i år kom UNICEF med en ny rapport, hvor de går gjennom de 38 anbefalingene de kom med for to år siden. Det er noen lysglimt. Det er små skritt i riktig retning, men fremdeles vil mange av tiltakene ikke komme barna til gode fordi de ofte er mistenkt for sikkerhetsbrudd, og da er de ikke omfattet av disse gode tiltakene. Eksempelvis sier Military Order 1745 at alle avhør av barn skal videoovervåkes, men det gjelder ikke der sakene omhandler sikkerhet, noe som f.eks. gjelder barn som kaster stein.

Rapporten fra UNICEF viser også at mishandlingen av palestinske barn fortsetter. I perioden 2013 og frem til september 2014 gikk UNICEF gjennom 208 saker med palestinske barn i israelske fengsler. 171 av de barna sa at de var utsatt for fysisk vold, og 163 av barna sa at de ikke var blitt informert om sine rettigheter – særlig viktig er jo retten til advokat eller retten til ikke å snakke.

Vi har fremdeles en lang vei å gå før de palestinske barna får oppfylt sine grunnleggende rettigheter.

Det er grunn til å berømme både UNICEF, Military Court Watch, advokater og sivilt samfunn for den grundige jobben som gjøres for å dokumentere hva som skjer, og utøve press på Israel.

Jeg har også lyst til å takke alle de norske organisasjonene som den siste tiden har drevet en kampanje om dette her hjemme. De har spredt kunnskap og engasjement for disse barnas rettigheter.

Denne debatten dreier seg om at alle mennesker har noen rettigheter som ikke skal kunne brytes, og at barn har et særlig krav på beskyttelse. Men det dreier seg også om hvordan vi kan bidra til en fredelig løsning på konflikten. Å investere i barn og ungdom er å investere i framtiden. Det er disse barna som skal vokse opp og leve side om side med sine israelske naboer. Det er disse barna som jeg håper en dag kan realisere en tostatsløsning.

Det sies at en god barndom varer livet ut, men altfor mange av disse barna har ingen god barndom å bygge videre på.

På Gaza har barn som nå er ti gamle, allerede opplevd tre kriger – tre kriger hvor barn og sivile er dem som blir hardest rammet, kriger hvor det ikke er mulig å flykte fra bombene, fordi Gaza de facto er verdens største fengsel.

Alle har på en eller annen måte mistet noen i familien eller noen de kjenner, og da krigen var over, var skoler og hjem lagt i grus, og det samme kan nok også sies om framtidshåpet for mange barn.

På Vestbredden vokser barn opp og ser at landet deres stadig blir mindre, hjemmene blir revet ned av israelske myndigheter for ofte å gjøre plass til flere bosettinger, og hundrevis av barn blir altså hvert år fengslet og traumatisert.

Emad Al-Rozzi har forsket på flyktningbarn og traumer. Han besøkte i fjor Globaliseringskonferansen i Oslo. Han fortalte om konsekvensene for mange av barna som ble arrestert.

> «Barna blir deprimerte. De mister interessen for å leke, kommunisere og sosialisere. De trekker seg unna andre, fra familien og venner. De har lav kommunikasjons- og konsentrasjonsevne. (…) De mister også interessen til å le.»

Dette skaper ikke en grobunn for en fredelig løsning på en altfor langvarig konflikt. Jeg ser derfor fram til at utenriksministeren skal redegjøre for – i hvert fall svare på spørsmålet om – hvordan han vil bidra til at barn også i israelske fengsler får oppfylt sine krav til rettssikkerhet og menneskerettigheter.

Utenriksminister Børge Brende [22:37:56]: La meg først takke representanten Håheim for en viktig og aktuell interpellasjon.

Regjeringen deler bekymringen for arresterte palestinske barn. Dette er et tema Utenriksdepartementet prioriterer å ta opp både i bilaterale samtaler og i FNs relevante organer. Allerede under mitt første besøk til Israel i november 2013 tok jeg opp dette temaet med israelske myndigheter. Senest denne måneden har også statssekretær Bård Glad Pedersen tatt opp spørsmålet i sine samtaler i Israel.

Jeg vil også vise til Meld. St. l0 for 2014–2015, Muligheter for alle – menneskerettighetene som mål og middel i utenriks- og utviklingspolitikken. Denne meldingen er til behandling i utenriks- og forsvarskomiteen. Regjeringen slår her fast at det er et prioritert innsatsområde å arbeide for å beskytte barn i væpnet konflikt og å bekjempe vold mot barn.

Barn og unge bør ikke fratas sin frihet. Fengsling uten rettmessig lov og dom er uakseptabelt. Når barn og unge fengsles uten lov og dom, er dette en dobbel urett. Når det likevel skjer, må barnas menneskerettigheter og rettssikkerhet respekteres, i tråd med relevante internasjonale konvensjoner på dette området.

UNICEF, Military Court Watch, som interpellanten viser til, samt israelske menneskerettighetsorganisasjoner har alle gjort et detaljert og viktig arbeid med å dokumentere overgrep og brudd på grunnleggende prinsipper mot fengslede palestinske barn. Altfor mange palestinske barn blir arrestert hvert år. Det er også dokumentert at altfor mange av disse barna blir utsatt for vold og andre overgrep som ingen barn bør oppleve.

UNICEF har lagt fram 38 forslag for å reformere det israelske militære fengselssystemet for å sikre at barnas rettigheter ivaretas.

Utenriksdepartementet har over tid minnet israelske myndigheter om at den behandlingen som barn blir utsatt for, bryter med internasjonale regler som Israel har forpliktet seg til å etterleve. Utenriksdepartementet har understreket at barn er en spesielt sårbar gruppe, og at deres rettigheter alltid må respekteres. Det sivile samfunnet er viktig for å skape oppmerksomhet om barns rettigheter. Norge støtter israelske menneskerettighetsorganisasjoner som arbeider for palestinske barns rettigheter. Vi har også støttet et rehabiliteringsprosjekt i regi av Redd Barna og norske KFUM og YMCA i Øst-Jerusalem for palestinske barn som har sittet i israelske fengsler.

Det israelske justisdepartementet fremholder på sin side at 70–75 pst. av alle lovbrudd begått av mindreårige på Vestbredden som Israel rettsforfølger, innebærer bruk av vold. Dette kan være kasting av stein eller molotovcocktails. Fra Military Court Watch har vi fått opplyst at selv om mange yngre barn også blir anholdt av israelske soldater, har ingen palestinske barn under 12 år, og heller ingen barn mellom 12 og 14 år, vært fengslet i 2014. Sju av åtte palestinske mindreårige i fengsel er mellom 16 og 18 år.

Israelske myndigheter understreker i samtaler med Utenriksdepartementet at de legger stor vekt på barnas rettigheter. De opplyser at det har skjedd flere viktige endringer de siste årene, og at Israels riksadvokat har pålagt det israelske forsvaret å utvise den største forsiktighet i forbindelse med pågripelse av mindreårige på Vestbredden. UNICEF bekrefter også i sine rapporter – som interpellanten var inne på – at det har skjedd flere forbedringer i relevant israelsk regelverk og i instrukser. Av konkrete tiltak kan det nevnes at myndighetsalderen for palestinske barn i 2011 ble hevet til 18 år, i tråd med Barnekonvensjonen. Det er også innført en kortere foreldelsesfrist for lovbrudd begått av mindreårige. Videre er fengslingstiden for første rettsmøte begrenset, og det er innført tiltak som skal bedre varslingssystemet overfor foresatte samt informasjonen som gis til de mindreårige om deres rettigheter. De militære har også fått instrukser om å unngå arrestasjoner av barn om natten, noe som Norge også har vært opptatt av. Ifølge organisasjonenes tall er antallet barn fra Vestbredden i israelske fengsler halvert fra 2009 til 2014. Her viser det seg at internasjonalt press og press i regionen virker.

Innskjerpingene av israelsk regelverk – og rundskriv – viser at internasjonal oppmerksomhet om grunnleggende menneskerettigheter har betydning og gir resultater. Samtidig ser det dessverre ut til at endringene av regelverket ikke nødvendigvis medfører tilstrekkelig endring på bakken. Altfor mange palestinske mindreårige blir fortsatt fengslet. Organisasjonene rapporterer også fra sine undersøkelser at et flertall av de mindreårige svarer at de både er blitt utsatt for vold og ikke har fått møte verken foresatte eller advokat i forbindelse med avhør. Dette er ikke akseptabelt. Vi forventer at Israels egne målsettinger faktisk blir fulgt opp. Ansvarlige på politisk nivå må forsikre seg om at de på bakken iverksetter endringer.

Barn har behov for spesiell beskyttelse. Derfor har de sine egne rettigheter uttrykt i FNs konvensjon om barns rettigheter, som i år fyller 25 år. Barnekonvensjonen gir barn de samme grunnleggende rettighetene, uansett hvem de er, og hvor de bor.

Norge arbeider for en styrket gjennomføring av FNs barnekonvensjon i internasjonale fora, og særlig i FN. Dette arbeidet har også fokus på barns rettssikkerhet. Vi har bl.a. aktivt støttet opp om vedtaket i FNs generalforsamling av desember i fjor, hvor FNs generalsekretær ble bedt om å foreta en studie og kartlegging av forholdene for barn som er berøvet friheten. Denne studien skal nå igangsettes.

Videre gir Norge støtte til generalsekretærens spesialrepresentant for vold mot barn og generalsekretærens spesialrepresentant for barn og væpnet konflikt samt frivillige organisasjoner både i Israel og i Norge som arbeider for å styrke rettssikkerheten til barn.

Regjeringen vil fortsette å ta opp barnas situasjon med Israel, og vi vil fortsette vårt samarbeid med likesinnede land for å fremme respekt for de internasjonale konvensjonene på området.

Stine Renate Håheim (A) [22:45:20]: Jeg har lyst til å takke utenriksministeren for klare, tydelige og gode svar. Jeg er glad for at regjeringen deler den bekymringen som er tatt opp, og at man bruker alle muligheter for å ta opp disse spørsmålene.

Jeg er også glad for at utenriksministeren nevnte sivilt samfunn i Israel, for Norge er et av de landene i Europa som bidrar mest for å støtte opp om NGO-er i Israel som

jobber for menneskerettigheter og for å belyse situasjonen på Vestbredden. Sannheten er at mange israelere ikke er godt kjent med hva som skjer på Vestbredden, og det er i seg selv viktig for å få en framgang i fredsprosessen at det blir mer informasjon.

Utenriksministeren var også inne på disse 38 anbefalingene. Vi kan diskutere graden av dem, men det er fire av de 38 anbefalingene som er tatt til følge, og fire av dem er under status «in progress» – resten har det ikke skjedd noe med på to år. Det er små skritt, men det går i riktig retning. Det er på ingen måte en stor framgang ennå, særlig når vi vet at veldig mange av tiltakene ikke vil gjelde saker som omhandler sikkerhet.

Jeg er glad for at utenriksministeren nevner at det viktigste her er ikke hva man skriver på papiret og hvilke instrukser man gir, men at man får endring på bakken. Det understreker bare at det er nødvendig med fortsatt internasjonalt press, og at mange drar i riktig retning. Tallene jeg refererte til i mitt hovedinnlegg, som er fra, senest, september 2014, viser at veldig mange av disse fremdeles blir utsatt for vold og blir presset til å skrive under på dokumenter som de ikke aner hva er, og uten at det er noen advokat til stede. Da er det kanskje heller ikke så rart at prosentandelen som blir dømt, er meget høy.

Jeg har til slutt lyst til å si at kjernen i denne debatten handler om okkupasjonen og de ulovlige bosettingene. Uten okkupasjonen ville ikke disse barna vært i fengsel. Vi vet også at veldig mange av disse barna blir arrestert i nærheten av bosettinger. Det kan synes som om man driver en massearrestasjon av barn, også for å skremme den palestinske sivilbefolkningen fra å protestere mot bosettingene. Disse barna får også ofte en dom som gjør at de slipper ut, men hvis de gjør noe tull de neste tre årene, blir de satt i fengsel og kan bli dømt til over 20 års fengsel for f.eks. steinkasting. Vi kan godt diskutere om steinkasting er lurt, men 20 år i fengsel kvalifiserer det neppe til.

Utenriksminister Børge Brende [22:48:42]: Jeg vil ta opp tråden i forbindelse med det siste spørsmålet som interpellanten reiste, og som er vesentlig for å finne løsninger i den fastlåste konflikten i de palestinske områdene og Israel – det gjelder spørsmålet om en tostatsløsning. I det øyeblikk man har fått en palestinsk stat og ser på grensene fra 1967, med mulighet for bytte av land, ville det medført at de ulovlige bosettingene måtte ha trukket seg ut fra store deler av det som er Vestbredden, og palestinske selvstyremyndigheter ville blitt en egen stat, med den jurisdiksjon som følger av det.

Det er ikke noen tvil om at okkupasjonen på Vestbredden er kimen til den konflikt som vi ser i dag. Kun en gjenopptagelse av forhandlingene om en tostatsløsning – som jeg er glad interpellanten nå vektlegger så sterkt – er det som er avgjørende å få på plass.

Jeg deler også interpellantens syn på at det kan virke som om dette blir vanskelig i månedene fremover, men jeg har merket meg at statsminister Netanyahu nå har presisert sine uttalelser og igjen slår fast at han har et ønske om en tostatsløsning. Så får vi se om dette manifesterer seg i en reell vilje til å gjenoppta forhandlingene med palestinerne om en tostatsløsning. Uten et politisk spor og uten en politisk prosess er jeg redd for at vi får flere eksempler på både vold og sterke frustrasjoner, ikke minst blant barn og unge på Vestbredden – som igjen vil øke det problemet som interpellanten tar opp i dag.

Det er ikke bærekraftig å fortsette som i dag, og jeg appellerer til den nye israelske regjeringen om umiddelbart å frigjøre de skatteinntektene som palestinerne ikke har fått tilgang på i de siste månedene, som igjen gjør at de palestinske selvstyremyndighetene har store økonomiske utfordringer. Da jeg snakket med president Abbas for noen dager siden, sa han at man også vil måtte forvente at sikkerhetssamarbeidet med Israel oppheves hvis disse pengene ikke blir utbetalt.

Åsmund Aukrust (A) [22:52:08]: Jeg vet at det er kutyme når man starter disse debattene, å takke både interpellanten og ministeren som har svart, for det de har gjort. I dag mener jeg det kanskje litt mer oppriktig enn det jeg har gjort før, for jeg synes Stine Renate Håheim skal ha all honnør for å ta opp en veldig viktig sak, og jeg synes utenriksministeren var veldig klar og tydelig i sin tale i svaret på spørsmålet.

Det er jo sent på kvelden, og denne debatten får kanskje ikke den oppmerksomhet den egentlig hadde fortjent, men jeg håper at dette blir en av mange debatter som Stortinget skal ha i løpet av dette året, om hva som kan være vårt bidrag til den fryktelig fastlåste situasjonen vi ser i Midtøsten.

I dag er det en uke siden det israelske folket gikk til valg, og etter å ha fulgt israelsk politikk gjennom mange år skal jeg innrømme at jeg ikke hadde veldig mange positive tanker om hva som kunne komme ut av det israelske valget. Jeg så ingen grunn til optimisme. Allikevel satt jeg – og fryktelig mange verden over – igjen med en følelse av enorm skuffelse etter at valget var over, for det valget var en enda tydeligere stadfestelse av håpløsheten i konflikten enn det mange hadde sett for seg. Jeg ser i dag at Netanyahu beklager sin skremsel om at arabere brukte stemmeretten sin. Det er helt på sin plass å kalle det et veldig uakseptabelt utspill, men det triste var jo at utspillet virket etter sin hensikt – han gjorde et brakvalg. Han gikk ut rett før valget og lovte at under hans ledelse skulle det aldri bli noen palestinsk stat. Det var et brutalt ærlig utspill fra Israels statsminister, og dersom han mener alvor – nå ser jeg at han har moderert seg noe, men med den politikken han fører, er det jo all grunn til å tro at han mener alvor – kreves det nytenking i det internasjonale arbeidet. I dette bildet av skuffelse, håpløshet og frustrasjon er det lett å miste motet, det er lett å tenke at det ikke nytter. Det kan vi aldri tillate oss å gjøre. Vi må være utålmodige for rettferdighet. Vi kan aldri venne oss til okkupasjon og undertrykkelse.

Vi skal alltid se det store bildet, se hva dette egentlig handler om, som jeg synes utenriksministeren gjorde på en god måte i sitt siste innlegg, at det er en okkupasjon, og at det er en mangel på en palestinsk stat. Det er det norsk Midtøsten-politikk må handle om. Men i det store bildet må vi også finne fram til de små skritt det er mulig å ta, spesielt i en tid som nå, da det ser så mørkt ut. For uavhengig av hvilken tone man mener Norge bør ha i konflikten, uavhengig av hva man mener bør være de

politiske kravene til partene, burde dette kravet være noe som vi enkelt kan samle oss om: Barn i fengsel må sikres grunnleggende rettssikkerhet og menneskerettigheter. Dagens politikk overfor palestinsk barn i israelske fengsler er ikke akseptabel, og jeg er glad for at ministeren slår det så tydelig fast, og at han har tatt det opp med sine israelske kolleger.

Jeg har lyst til å trekke fram én spesiell gruppe, og det er unge palestinske aktivister som blir satt i fengsel – noen av dem også under 18 år. Da jeg var i AUF, fikk jeg mange unge palestinske venner, ungdomspolitikere jeg møtte rundt leirbålet på Utøya og på seminarer i Ramallah, progressive, moderne ungdommer med et stort engasjement for frihet for sitt folk. I dag sitter mange av dem i fengsel i Israel. En av dem jeg har fulgt gjennom mange år, er Hussam Shaheen. Han var et ungt, progressivt politisk talent. Han skulle bli leder i Fatah Youth. Nå har han sittet 15 år i fengsel for sitt engasjement for sitt folk.

Jeg vil, gjennom utenriksministeren, takke våre dyktige utsendte, både på ambassaden i Tel Aviv og på Det norske representasjonskontoret til Palestina, for at de har fulgt opp hans sak og andre palestinske fangers sak, både gjennom møter i rettssaker og gjennom besøk i fengsel. Det er en viktig måte Norge kan følge opp vår bekymring for fengsling av unge politikere på. Fengsling av politikere og bruken av administrativ forvaring, som gjør at man kan holde folk i fengsel uten lov og dom, er uakseptabel, og jeg vil gjerne høre mer om hvordan utenriksministeren mener at vi kan fortsette å engasjere oss for dette.

Fengsling av politiske fanger er selvsagt alvorlig fordi det ikke hører hjemme i et demokrati, men det er spesielt alvorlig fordi man på den måten fengsler det som skal være Palestinas framtid, de som skal være deres håp. Ungdom vokser i dag opp i et samfunn hvor generasjoner har levd under okkupasjon. At man da velger å engasjere seg på fredelig måte og jobbe for progressive løsninger, er imponerende. Når da altfor mange av dem blir møtt med vold og arrestasjoner, mister en hel generasjon håpet. Vi vet at progressive krefter i Palestina er under press, fordi deres løsninger ikke har nådd fram. Vi må gi dem den støtten de trenger – fordi de fortjener det, men også fordi det er det som gjør Israel tryggere hvis progressive krefter vinner fram.

Mens vi sitter her, forandrer fakta på bakken seg hver eneste dag. Jeg ser fram til flere debatter i denne sal om hva som kan være Norges bidrag i en fryktelig fastlåst situasjon.

Sylvi Graham (H) [22:57:23]: Interpellanten har tatt opp et viktig tema, for det at barn tiltales og dømmes i militære domstoler, er helt uakseptabelt.

Ifølge UNICEF sitter det, som vi har hørt, til enhver tid rundt 220 mindreårige palestinere i israelsk fangenskap, de yngste helt ned i tolvårsalderen. Per januar i år var 16 av barna under 15 år, og to av barna var 12 år. De fleste av barna er fengslet etter å ha kastet stein, som vi også har hørt, mot israelske okkupasjonsstyrker på Vestbredden. Ifølge Military Court Watch ender mer enn 99 pst. av sakene for militærdomstolen med domfellelse.

FNs komité for beskyttelse av barn har altså rettet skarp kritikk mot Israel for fengslingen av palestinske barn. Barna som er pågrepet av militære og politi, blir jevnlig utsatt for nedverdigende behandling, ofte tortur, og avhør som foregår på hebraisk – et språk de ikke forstår. De må også undertegne tilståelser på hebraisk for å bli løslatt, heter det i en rapport fra komiteen fra 2013.

FN-rapporten konkluderer med at barn som kommer i kontakt med israelsk militærrett, konsekvent og systematisk mishandles gjennom hele rettsprosessen, fra arrest, via forhør til eventuell domfellelse. Som vi hørte utenriksministeren si, har Norge gjentatte ganger protestert mot praksisen, både direkte overfor Israel og i internasjonale fora som FNs menneskerettighetsråd.

FNs barnekonvensjon understreker at alle barn har grunnleggende rettigheter knyttet til overlevelse, deltakelse, utvikling og beskyttelse mot diskriminering. Barnekonvensjonens artikkel 37 sier at barn ikke skal utsettes for tortur eller vold. Norge må fortsette å arbeide for beskyttelse av barn i væpnede konflikter og bekjempelse av vold mot barn, og som utenriksministeren sa, jobber Norge aktivt for en styrking av Barnekonvensjonen.

Barnekonvensjonen er ratifisert av nesten alle land i verden, men en rekke land har tatt omfattende forbehold. I de senere årene har det vært en positiv utvikling på sentrale områder som utdanning og overlevelse. Like fullt er realiteten, 26 år etter at konvensjonen ble vedtatt, at svært mange barn lever et liv langt unna de standarder som settes i Barnekonvensjonen. Vi ser dessuten en gruppe likesinnede stater som bevisst undergraver FNs menneskerettighetsarbeid. Disse kreftene må vi gjøre alt vi kan for å motkjempe. Derfor er det viktig at vi bygger allianser, bredt og på tvers av regioner, som kan kjempe mot systematiske menneskerettighetsbrudd.

Myndighetene må stilles til ansvar for å innfri barnas menneskerettigheter i eget land, gjennom lovverk og institusjoner. Barn og unge må beskyttes mot å bli rekruttert til væpnede styrker og mot vold, overgrep og utnyttelse. Samtidig må myndigheter prioritere ressurser for å innfri barns rett til liv, utvikling, helse og utdanning. Det må målrettes tiltak mot de fattigste og de mest marginaliserte barna, og man må la barn og unge få delta, ytre seg og organisere seg slik at de selv kan fremme sine interesser og definere behovene sine.

Det er bra at den første menneskerettighetsmeldingen på 15 år, som snart skal debatteres i denne sal, setter menneskerettigheter i kjernen av all utenriks- og utviklingspolitikk. Meldingen er tvingende nødvendig og betimelig. Grunnleggende menneskerettigheter er under økende press internasjonalt.

Barn og ungdoms deltakelse er en god investering i fremtidige aktive borgere som kan hevde sine rettigheter sosialt, økonomisk og politisk. Regjeringens storsatsing på utdanning i utviklingspolitikken vil dessuten bedre realiseringen av barns rettigheter – både mulighet til medbestemmelse og til å gi barna kunnskap om menneskerettighetene. Vi må bidra til at alle barn får de samme mulighetene til å begynne på og å fullføre skole, og til at alle barn og unge lærer grunnleggende ferdigheter og rustes for livet.

Norge skal også være en pådriver for at internasjonal humanitærrett respekteres slik at militarisering og angrep

på skoler og universiteter stanses, bl.a. ved å ta en lederrolle i arbeidet med å fremme Lucens-retningslinjene internasjonalt.

Vi kan ikke kompromisse med barns rettssikkerhet. Jeg er helt enig i at vi må fortsette presset på Israel og andre land som bryter internasjonale konvensjoner. Norge må gjøre hva vi kan for å bidra til å styrke barns rettigheter. Derfor vil jeg, selv om det er kutyme å starte med det, avslutte mitt innlegg med å takke interpellanten. Stine Renate Håheim har løftet en viktig debatt på talerstolen her i dag, og vår utenriksminister har levert et viktig og godt svar.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [23:02:24]: Jeg vil også takke interpellanten. Dette er en veldig viktig sak. Jeg deltok også på det møtet i Stortingets Palestinavenner, og ble gjort oppmerksom på dette problemet.

At situasjonen er slik for palestinske barn, har jo sin rot i okkupasjonen og den politiske situasjonen som er der. Der kan Norge spille – og har spilt – en viktig rolle, men kan også spille en rolle framover i det store politiske bildet, der bl.a. SV nå har tatt initiativet til at vi skal godkjenne Palestina.

Situasjonen virker ganske fastlåst. Det har utenriksministeren forklart, og interpellanten og flere av de andre som har vært oppe og snakket her, har også beskrevet situasjonen nå som ganske fastlåst. I den situasjonen er det spørsmålet om de palestinske barna i israelske fengsler kommer opp. Det er kanskje en av de helt konkrete tingene vi kan gjøre noe med, også på ganske kort sikt. Det er ikke lett å se en løsning på de andre tingene, sjøl om vi må fortsette å jobbe med dem også.

Situasjonen er alvorlig. Jeg tror situasjonen også oppstår som en del av en strategi for å skremme og for å gjøre det vanskelig for palestinerne å bo i det området som er deres, og at man rundt bosettingene bruker en systematisk arrestasjon av palestinske barn som en taktikk for å holde befolkningen i sjakk. Det kan få konsekvenser for livet for disse barna, ikke bare fordi de risikerer fengselsstraff, men også fordi de selvfølgelig blir skremt fra å være politisk aktive og ta del i det som er en selvfølgelig demokratisk rett ethvert menneske må ha, nemlig retten til å jobbe politisk for det man mener.

Statsråden sier at internasjonalt press virker, og det tror jeg også at det gjør. Jeg tror internasjonalt press virker. Men det må følges opp – hele tiden. Det som har skjedd i disse sakene, er jo at israelske myndigheter har endret deler av regelverket sitt knyttet til hvordan man skal ivareta barn, hvordan arrestasjoner skal foregå – hvis de foregår. Spørsmålet er om dette fører til en endring av praksis på bakken. Blir de nye instruksene fulgt? Det er der vi kan gjøre noe fra norsk side i tillegg til det som har vært sagt i dag, nemlig ved å støtte sivilsamfunnsorganisasjoner, men også Military Court Watch eller andre frivillige organisasjoner, som gjør det helt praktiske på bakken, nemlig sitter inne i rettssalen under avhørene. De er til stede og er offentlighetens og verdenssamfunnets øyne inn i rettssalene der barna skal få sine dommer.

Jeg kunne tenke meg å spørre utenriksministeren om han helt konkret kan se at en veldig viktig del av det vi kan gjøre, er å sørge for at det rett og slett er ressurser til å gjøre dette arbeidet – at det er noen internasjonale øyne som har kompetanse, som er til stede og kan følge med og sørge for at lovverket, etter hvert som det kommer på plass, blir fulgt.

Det er mange ting man kunne ha sagt om situasjonen på de okkuperte områdene, Vestbredden og Gaza, men jeg skal ikke gjøre det nå. Og det er veldig mange ting vi bør gjøre. Men en av de tingene vi faktisk kan gjøre, og som jeg tror vi kan gjennomføre uten at vi får problemer med det, er nettopp å sikre at disse barna har hjelp med seg når de blir arrestert, og under rettssakene de blir utsatt for. Det er en praktisk løsning som Norge kan bidra til å få til ganske umiddelbart.

Erlend Wiborg (FrP) [23:07:43]: Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt å delta i debatten, men det er jo en viktig debatt det med hvordan barn blir behandlet i forskjellige konflikter. Men grunnen til at jeg tok ordet, er at jeg synes det har vært en veldig skjev debatt, der det har vært et ensidig fokus på den ene parten, altså Israel. Jeg er ikke den som nødvendigvis skal forsvare alt staten Israel gjør, men jeg synes det er underlig at man ikke snakker om bruken og misbruken av barn fra motpartens side. Vi vet hvordan f.eks. terrororganisasjonen Hamas bruker barn helt kynisk i sin kamp mot staten Israel og det jødiske folk, og det synes jeg er galt at ikke blir nevnt fra denne talerstol her i dag, for enhver form for misbruk av barn er galt, uavhengig av hvilken side i konflikten det foregår på.

Så reagerer jeg også litt på den manglende respekten for velgernes dom i Midtøstens eneste demokrati, det at israelske velgere gjennom et demokratisk valg, der også arabiske israelere har full stemmerett – noe som skulle være en selvfølge, men heldigvis har de det – nå har tatt et valg. Da bør vi som folkevalgte i Norge i høyeste grad respektere det og forholde oss til den til enhver tid sittende israelske regjering og også vise noe større forståelse for at Israel er et land som er under konstant trussel, en eksistensiell trussel fra visse nabostater, og ikke minst fra terrororganisasjoner. Så jeg håper at man kan ha en noe mer balansert debatt som viser at det er to sider i denne konflikten. Det er to sider som lider i denne konflikten. Det er da vanskelig å sitte stille og høre på at man angriper det ene demokratiet, rettsstaten, mens den andre parten, som helt kynisk bruker barn som levende skjold, ikke blir nevnt fra denne talerstol.

Stine Renate Håheim (A) [23:10:24]: Da er det min tur til å takke alle som har deltatt. Jeg har lyst til å takke for en god debatt, med mange gode innlegg. Og jeg har lyst til å takke utenriksministeren for en svært tydelig og klar tale.

Så en visitt til siste innlegg og representanten Wiborg. Jeg mener at vi må stille høye krav til det som representanten Wiborg selv sier er en rettsstat og et demokrati. Jeg synes det er en fallitterklæring dersom det ikke er lov til å kritisere Israel uten å kritisere alle andre overgrep som blir gjort mot barn. Jeg vil bare understreke at jeg tar avstand fra enhver utnyttelse av barn, men jeg mener vi gjør

Israel en bjørnetjeneste hvis vi ikke kan kritisere systematiske brudd på barns rettigheter, når landet er et demokrati og en rettsstat, som de sier selv. Jeg er glad for at utenriksministeren har valgt en annen tone i denne debatten enn representanten fra Fremskrittspartiet.

Jeg har lyst til å prøve å oppsummere debatten. Jeg har vært mye på besøk i både Palestina og Israel. Det jeg synes er noe av det mest skremmende, er utviklingen hvor verdenssamfunnet på mange måter vender seg til okkupasjonen, at den blir normalisert, og at det fører til at mange unge mennesker mister håp – håpløsheten tar over. Da begynner det å bli farlig.

Det sies at når mørket er størst, er det kanskje mulig å se lys. Jeg må si at jeg er glad for at utenriksministeren også nevner tostatsløsningen. Senest i dag har vi fått nye signaler fra USA, fra Obamas stabssjef, som tydelig signaliserer at okkupasjonen må ta slutt. Jeg er enig med Karin Andersen. Jeg tror internasjonalt press virker. Jeg tror også representanten har et godt poeng når hun påpeker at det er mulig for Norge å gjøre praktiske endringer på bakken ved å støtte israelske organisasjoner som jobber for menneskerettigheter og fred.

Jeg tror internasjonalt press virker. Jeg skulle ønske – i lys av nyvalget og resultatet i Israel – at det også var mulig å diskutere f.eks. sanksjoner mot bosettingsøkonomi og den type ting, men det får vi ta en annen kveld.

Utenriksminister Børge Brende [23:13:16]: Jeg tar med meg de innspillene som har kommet, med ideer om hvordan man kan bidra til å sikre etterlevelse av FNs barnekonvensjon.

Det blir viktige måneder fremover i Midtøsten og i forholdet mellom israelerne og palestinerne. Det å kunne få på plass tostatsforhandlinger igjen blir helt avgjørende. Det vil være den eneste løsningen for å hindre mer politisk uro og for å skape håp i regionen.

Norge leder giverlandsgruppen for Palestina og har gjort det siden Oslo-prosessen i 1993. De av oss som besøkte dette området på slutten av 1980-tallet og reiste inn i Ramallah og på Vestbredden – hvor det ikke var statsinstitusjoner i det hele tatt, hvor det var ganske stor mangel på det meste – har sett at det i årene som har gått etter det, er bygd opp mye viktig både i Ramallah og rundt de palestinske selvstyremyndighetene. Så de som sier at det ikke har kommet noe ut av Oslo-prosessen, er jeg uenig med. Det som er rammeverket for en fremtidig palestinsk stat, er lagt der. Da jeg hadde samtaler med president Abbas for noen dager siden, var det også et sterkt ønske om at de internasjonale giverne skal fortsette å bidra, slik at de palestinske selvstyremyndighetene har mulighet til å bygge videre på dette grunnlaget.

Hvis Norge skulle gå til en ensidig anerkjennelse – som enkelte har tatt til orde for – kommer ikke palestinerne gjennom en slik anerkjennelse noe nærmere en selvstendig stat. Vi så at Sverige gjorde dette – og saken har ikke flyttet seg en millimeter. Det eneste Norge kan oppnå gjennom å bruke anerkjennelsesinstituttet, er at vi ikke vil ha de samme mulighetene gjennom giverlandsgruppen, hvor vi nå gjennomfører en viktig dialog, ikke minst mellom palestinske myndigheter og israelske myndigheter. Søndag hadde jeg en lang samtale med den israelske utenriksministeren, Avigdor Lieberman. Jeg gjorde det helt klart at israelerne nå må utbetale skattepengene til palestinerne. Dette har jeg også tatt opp med EUs høyrepresentant, og vi har innkalt til et nytt møte i giverlandsgruppen i Brussel i mai for å diskutere disse spørsmålene. Den rollen er det viktig at Norge viderefører. Det er viktigere enn et slag i lufta og demonstrasjonspolitikk.

Presidenten: Debatten i sak nr. 7 er dermed avsluttet.

Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 8 og 9 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [23:16:35]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tynning Bjørnø, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen om bedre svømmeundervisning i grunnskolen (Innst. 203 S (2014–2015), jf. Dokument 8:92 S (2013–2014))

Sak nr. 9 [23:16:52]

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Heidi Greni om ein handlingsplan for å styrkja symjeferdigheitene hjå born og unge (Innst. 202 S (2014–2015), jf. Dokument 8:99 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at den som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Iselin Nybø (V) [23:17:37] (ordfører for sakene): Jeg vil først benytte anledningen til å takke forslagsstillerne fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som i hver sin sak har tatt opp et veldig viktig tema. Også mange i mitt parti har hatt et sterkt engasjement i saker som angår svømming, så jeg er glad for at vi har fått anledning til å behandle denne saken. Videre vil jeg også takke komiteen for samarbeidet. Vi har gått noen runder, men jeg synes vi lander saken på en god måte her i dag.

Dessverre er det sånn at vi har uforholdsmessig mange drukningsulykker i Norge. Gode svømmeegenskaper er avgjørende for å forebygge denne dystre statistikken, og jeg er derfor glad for at vi nå får på plass en handlingsplan for å sikre at barn og unge har gode svømmekunnskaper

og -egenskaper. Jeg ser fram til hva man skal legge inn i en sånn plan, for det er ingen tvil om at det trengs en innsats på området, og det er mange gode krefter som både kan og ønsker å bidra i så måte. Debatten som løftes når vi skal diskutere dette temaet, viser at det er stor interesse, og at det er mange aktører som er interesserte og som har kunnskap på området. Jeg håper at statsråden vil vurdere hvorvidt og i hvilken grad man kan bruke frivillige lag og organisasjoner for å styrke barn og unges svømmekunnskaper og å lære dem å trives i vann, ikke minst.

Som sagt har det vært et stort engasjement også i mitt parti rundt dette spørsmålet, og vi har arrangert et lite miniseminar her på Stortinget med dette som tema. Det viste oss at det er veldig mange som har et sterkt engasjement og som har mye kunnskap på området, og jeg håper at vi kan bruke dem når vi skal jobbe med disse sakene videre.

Det å lære barn og unge å svømme er ikke bare et ansvar som ligger hos det offentlige. Også foreldrene har et viktig ansvar her, for vi lever i et land med en langstrakt kyst, og vannet er en naturlig del av vår hverdag, og da er det viktig at foreldrene tar del i det å lære ungene sine å svømme og trives i vann. Men for dem som ikke lærer å svømme hjemme, er det viktig at de lærer det på skolen. Derfor er vi også fornøyde med at regjeringen har tatt initiativ til å revidere læreplanen i kroppsøving sånn at vi får tydeliggjort hva det innebærer å være svømmedyktig. Jeg er glad for at komiteen her peker på det nordiske kravet til svømmedyktighetsmerket som en standard som kan legges til grunn for det med svømmedyktighet.

I Venstre mener vi også at det med selvberging må være en del av læreplanen. De fleste drukningsulykker skjer jo utendørs som følge av fall fra land, brygge, båt eller under bading, og mange av dem som drukner, kan svømme. Derfor er det av betydning at man lærer å svømme med klær på, at man lærer å være i kaldt vann, og ikke minst er det viktig med kunnskap rundt sikkerhet når man oppholder seg i og ved sjøen.

Det er en fordel at svømming kan læres så tidlig som mulig, og vi i Venstre er glade for at vi fikk med Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene i budsjettforliket på en tilskuddsordning for svømmeopplæring i barnehagene. Det å svømme handler ikke bare om å få ned antall drukningsulykker, selv om det selvfølgelig vil være det viktigste. Det å svømme handler om å være trygg i vann, det handler om å lære å like å være i vann, og det er et viktig utgangspunkt for fysisk aktivitet og for bedre folkehelse.

Skal unger lære seg å svømme må vi ha svømmebasseng rundt om i landet. Det er sånn at flere bygger svømmebasseng i dag, men det er viktig at det også stimuleres til videre bygging av sånne anlegg. Som resten av komiteen også peker på, er det viktig at vi har en rentekompensasjonsordning som kommunene kan benytte seg av.

Jeg ser fram til det videre arbeidet som skal skje rundt dette, og jeg håper at vi framover ser flere unger som kan svømme, som liker seg i vann, og at vi får færre drukningsulykker.

Tone Merete Sønsterud (A) [23:22:21]: La meg først presisere at vi nå behandler to representantforslag. Det ene er fra Senterpartiet. Det andre er fra oss i Arbeiderpartiet, og det handler om å utarbeide en nasjonal handlingsplan for at svømmeopplæring skal være gjennomført med god kvalitet.

Undersøkelser viser at kun 50 pst. av norske tiåringer regnes som sikre – og jeg understreker sikre – svømmere. Dette er selvfølgelig ikke godt nok – og derfor forslaget fra oss. I oktober hadde vi en god interpellasjonsdebatt om dette, fremmet av Venstres Abid Q. Raja. Jeg har ikke tid til å referere hele den debatten i dag, men la meg sitere noe av det Venstre sa den gangen:

> «Nasjonen vår trenger et svømmeløft – et svømmeløft som inkluderer opplæring i hvordan berge seg selv og andre i utendørs vannmiljøer.»

Videre ble det sagt:

> «Venstre registrerer med stor spenning og glede at flere andre partier også har løftet denne problematikken nå, både Senterpartiet og Arbeiderpartiet har fremmet Dokument 8-forslag, og jeg vil rose forslagsstillerne for initiativet. Og med et samlet mål om at vi ikke har noen å miste i drukningsulykker, er jeg styrket i troen på at Stortinget vil bli enig om noe som vil utgjøre en substansiell forskjell fra dagens situasjon.»

Videre ble det sagt:

> «Stortinget har en gyllen mulighet til å vedta minstekrav. Vi må vedta noe vi mener er et minimum, mener jeg. Vi i Venstre vil jobbe med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som har fremmet to Dokument 8-forslag, og med andre partier som ønsker å vedta noe substansielt.»

Jeg anbefaler alle som er opptatt av denne saken, å lese den debatten. Der står det mye bra. Men hva skjer? Hva mener egentlig Venstre nå, fem måneder etter interpellasjonen? Det er gode ord fra Venstres Nybø i dag også, men hvor ble det av alle gode intensjoner, hvor ble det av samarbeidet for å få til et flertall, som ville ha betydd at vi virkelig kunne fått fart på dette arbeidet?

Vi anbefaler også Kristelig Folkeparti å lese hva de sa i den debatten og hva de nå er med på i komitéinnstillingen.

I en merknad i innstillingen kan vi lese følgende:

> «Komiteen syner til at partia er samde om at det vert utarbeidd ein nasjonal handlingsplan for å sikre at barn og unge har gode symjeeigenskapar. Komiteen ser fram til resultatet av ein slik handlingsplan, og strekar under at han også må innehalde ei tydeleggjering av læreplanmålet om symjedugleik, slik at planen er i tråd med faglege råd.»

Jeg presiserer at dette er en enstemmig komitémerknad, men når vi fremmer forslag om å utarbeide en nasjonal handlingsplan, er det kun Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV som står bak det. Dette er ikke til å forstå. Mener Høyre, Fremskrittspartiet og ikke minst Kristelig Folkeparti og Venstre at vi skal ha en nasjonal handlingsplan, eller mener de det ikke? Og jeg spør igjen: Hvor ble det av alt det Venstre snakket om i oktober?

Under behandlingen av denne saken har vi hatt møte med bl.a. Norges Livredningsselskap og Redningsselskapet. De har gitt mange gode, viktige og nyttige innspill. De har mange gode forslag til hvordan en kan gjøre svømmeopplæringen mye bedre, og det er viktig å involvere dem og andre frivillige organisasjoner, som Svømmeforbundet,

i det videre arbeidet med denne saken. Vi må gjøre hva vi kan for å unngå at menneskeliv går tapt i sjøen. De understreker bl.a. viktigheten av at svømmeopplæring også må foregå utendørs for å være drukningsforebyggende.

Arbeiderpartiet mener at vi må tydeliggjøre læreplanmålene om svømmedyktighet i tråd med faglige råd, og svømmeopplæringen kan ikke avsluttes før alle som har forutsetning for det, kan svømme i henhold til målene i læreplanen. Vi mener også at regjeringa må innrette statlige garantiordninger og rentekompensasjonsordninger for svømmeanlegg slik at det blir prioritert i kommunene.

Det er fortsatt ikke for sent for Kristelig Folkeparti og Venstre å stemme for dette i dag. Jeg tar med dette opp de forslag som Arbeiderpartiet fremmer i saken.

Presidenten: Representanten Tone Merete Sønsterud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kristin Vinje (H) [23:26:50]: Først vil jeg også takke saksordføreren og komiteen for godt samarbeid i denne saken.

Betydningen av god svømmeopplæring skal ikke undervurderes. Å kunne svømme, leke i vann og oppholde seg trygt i nærheten av vann er viktige ferdigheter for barn, unge og voksne i alle aldre. Å være trygg i slike omgivelser og kjenne sine egne begrensninger kan være forskjellen på liv og død. Derfor er det så viktig med svømmeopplæring for barn og unge.

Derfor er det positivt at det er bred enighet i komiteen i denne saken, og at en samlet komité står bak hovedlinjene i innstillingen. Dette er en sak hvor kunnskapsministeren allerede har tatt affære. Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å sende på høring forslag som skal tydeliggjøre kompetansemålene i svømming, slik at det etableres en felles forståelse av hva svømmedyktighet er. Jeg mener dette er et viktig signal til skolene, slik at de vet hvilke målsettinger de skal legge opp svømmeundervisningen etter.

Det holder ikke bare å kunne holde seg flytende i vann, og dette gjenspeiler seg i Utdanningsdirektoratets forslag. Det inneholder konkrete målsettinger. La meg nevne noen: å kunne svømme hundre meter på magen og å kunne dykke og plukke opp en gjenstand fra bunnen. Forslaget bygger på tradisjoner i norsk og internasjonal beskrivelse av hva svømmedyktighet er. Jeg har merket meg at Svømmeforbundet er veldig positive til dette forslaget om en konkret forståelse av hva skolen skal legge i begrepet «svømmedyktighet».

Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre er regjeringen enig om å sende på høring et forslag om en ferdighetsprøve i svømming. Jeg ser frem til kommunenes og organisasjonenes svar på dette. Vi trenger alle gode forslag til hvordan styrke svømmeundervisningen. Da må vi også vurdere om vi har gode verktøy for å vurdere om elevene har lært å svømme godt nok.

I statsbudsjettet for 2015 er det lagt inn 7 mill. kr for svømmeopplæring rettet mot nyankomne minoritetsspråklige barn og unge. Vi må målrette innsatsen slik at vi når de elevene som av ulike årsaker ikke lærer å svømme. Mange nyankomne minoritetsspråklige elever har kanskje ikke lært å svømme i hjemlandet og har kanskje heller ikke foreldre som kan lære dem å svømme. Da er det viktig at skolen fanger dem opp, slik at de lærer denne livsviktige ferdigheten. Disse målrettede midlene skal bidra til nettopp det.

Jeg er også svært fornøyd med at vi har styrket rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg. Nå ligger ballen på skoleeiers banehalvdel, og jeg håper de benytter anledningen til å bygge og vedlikeholde gode svømmeanlegg. For regjeringen og vi på Stortinget skal gjøre vårt i denne saken, men vi er også avhengige av at kommunene gjør sitt. Jeg opplever en stor vilje fra mange hold til nettopp det.

Ikke alle lærer å svømme på skolen, samtidig som mange lærer å svømme kun på skolen. Det understreker behovet for et tett samarbeid med foreldre og frivillige organisasjoner. Jeg tror nøkkelen ligger nettopp her. Vi må legge til rette for at alle gode krefter som kan bidra, gjør det.

Bente Thorsen (FrP) [23:29:59]: Først vil jeg takke saksordføreren for godt samarbeid og for en grei gjennomgang av saken. Jeg vil også takke både Arbeiderpartiet og Senterpartiet som reiser debatten om en viktig sak som dreier seg om bedre svømmeundervisning i skolen. Begge forslagene viser til at Norge kommer dårlig ut i undersøkelser når det gjelder svømmeferdigheter blant elever fra 1. til 5. klasse. Undersøkelsene er utført av Norsk Folkehjelp, Gjensidigestiftelsen og Norges Svømmeforbund. Forslagene viser bl.a. til en rapport som er utarbeidet av Fylkesmannen i Aust-Agder, som viser at norske skoler ikke oppfyller opplæringslovens krav til svømmeundervisning.

Å være trygg i vann og å kunne svømme er viktig, både for egen sikkerhet og for å redde andre dersom man kommer opp i en situasjon der medmennesker trenger livreddende hjelp. Ifølge statistikk fra Norsk Folkehjelp, som jeg sjekket senest i dag, druknet 110 personer i 2014, og statistikken viser at det til nå i år har druknet sju personer. De fleste drukner ved å falle ut i vannet ved brygga, fra båten eller ved at de går gjennom isen. Vi ser også at færrest drukner ved bading, og at de fleste som drukner, er menn fra 40 år og oppover.

Selv om det er få unger som drukner sett i forhold til voksne, har vi ingen unger å miste. Det er særlig overfor unger at det nytter å sette inn en innsats, slik at de blir vant til å leke i vannet og får tilegnet seg svømmeferdigheter. Det er et faktum at våre naboland har langt flere elever som betegnes som svømmedyktige, enn det Norge har. Det viser at noe må gjøres. Jeg er derfor glad for at vi endelig har fått en regjering, og samarbeidspartier, som viser handlekraft og følger opp med tydeligere kompetansekrav i svømming. Det styrker undervisningen og dermed også svømmeferdighetene til barn og unge, og er noe bl.a. Svømmeforbundet har arbeidet for i mange, mange år.

Fremskrittspartiet er også svært fornøyd med at komiteen er samlet om at det skal utarbeides en nasjonal handlingsplan for å bedre barns svømmeegenskaper. Komiteen ber også regjeringen om å sende ut et høringsforslag om å innføre en nasjonal ferdighetsprøve i grunnskolen og

komme til Stortinget på egnet måte med saken. Det ser Fremskrittspartiet fram til.

Fremskrittspartiet er fornøyd med at regjeringen har utvidet rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg. Det gjør det lettere for kommunene å investere i basseng og ikke minst sørge for at det er vann i bassengene, slik at ungene faktisk får mulighet til å være i vannet.

Landet rundt gjøres det mye positivt, og det tilbys alt fra babysvømming til seniorsvømming. Selv benytter jeg meg av muligheten til å ta mine barnebarn med på familiebading på lørdager. Det er en fryd å se hvordan både mine små og store koser seg i vannet. Samtidig som disse ungene har det greit og koser seg, legger de også grunnlaget for gode svømmeferdigheter. Jeg håper at flest mulig får den muligheten, og det mener jeg at regjeringen har lagt godt til rette for med rentekompensasjonsordningen.

Dessverre ser vi at det drukner flere barn og unge med minoritetsbakgrunn. De er ofte ikke vant til den frie leken i vann som mange nordmenn er oppvokst med. Derfor er det svært positivt at regjeringen i budsjettet satte av midler til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige. For unger med minoritetsbakgrunn er det videre svært viktig at vi setter klare krav til skolene og kommunene om at alle har lik rett til svømmeundervisning. Her bør Norge gå foran som et godt eksempel og sørge for at alle unger, enten det er jenter eller gutter, kan leke og svømme sammen, uavhengig av religion, sosial bakgrunn eller andre faktorer.

I sum er jeg sikker på at regjeringens tiltak er viktige og rette skritt på veien for å få en bedre svømmeundervisning som vil gjøre at stadig flere barn og unge blir svømmedyktige.

Anders Tyvand (KrF) [23:34:50]: Det er viktig at alle barn lærer å svømme, og det er et behov for å styrke svømmeundervisningen. Det er det bred enighet om både politisk og i fagmiljøene.

Men så langt har vi ikke maktet å gjøre ord til handling. Mange kommuner og skoler nedprioriterer svømmeopplæringen, og det kan nok være mange grunner til det. Det handler om tilgang på svømmeanlegg, det handler om tilgang på kvalifiserte lærere, og det handler om at svømmeopplæringen kan være relativt ressurskrevende.

Annenhver tiåring kan ikke svømme godt nok. Et tilsyn som ble utført ved 19 skoler i 9 forskjellige kommuner i 2013, avdekket at mange kommuner har for dårlig kvalitet på svømmeopplæringen. Et av problemene er at de som underviser i svømming, ikke er flinke nok i svømming, dykking og livredning. Et annet problem er at mange kommuner mangler et system for å vurdere om kravet til forsvarlig svømmeopplæring er oppfylt. Av de ni kommunene som ble omfattet av tilsynet, var det bare en kommune som hadde et slikt system på plass. Det er for dårlig, og det er skoleeiers, altså kommunenes, ansvar å sørge for at kravene i opplæringsloven og forskrift til loven blir oppfylt.

Vi kan ikke akseptere at svømmeopplæringen prioriteres ned. Det er viktig at barn lærer å svømme, og det handler om flere ting. Det handler om folkehelse. Det å kunne svømme og bevege seg trygt i vann er en god form for trening og mosjon. Det handler om trivsel og livsutfoldelse. Lek og aktivitet i vannet er en viktig del av hverdagen for mange i Norge, kanskje spesielt langs kysten, og kanskje spesielt i sommerhalvåret. Dette er gleder som de barna som ikke kan svømme, ikke har muligheten til å delta i.

Så handler det til syvende og sist om å redde liv. Det er for mange mennesker som omkommer som følge av drukning i Norge. Det å lære opp barn i å svømme er et viktig forebyggende tiltak for å unngå dette.

Vi har ikke klart å gjøre ord til handling, men nå har vi endelig kommet oss litt videre i arbeidet med å sikre alle barn skikkelig svømmeopplæring. Jeg vil også gi ros til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som er de som nå har løftet denne viktige saken. Da Kristelig Folkeparti for to år siden, i 2013, foreslo å innføre en nasjonal ferdighetsprøve i svømming, var det kun Kristelig Folkepartis representanter som stemte for. Alle andre stemte imot. Men nå har de fire samarbeidspartiene blitt enige om at et slikt forslag skal sendes på høring, og hele komiteen stiller seg bak det. Jeg vil derfor også gi ros til Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre for at de har endret oppfatning i dette spørsmålet, og at de nå har gått med på det som Kristelig Folkeparti har jobbet for lenge. Ved å innføre en nasjonal svømmeprøve hever vi terskelen for å nedprioritere svømmeundervisningen. Jeg mener at vi også bør innføre et krav om at svømmeopplæringen ikke kan avsluttes før alle de elevene som har forutsetninger for det, har lært å svømme. På den måten legger vi et økt press på kommunene, slik at de blir nødt til å følge opp det ansvaret de allerede har i dag for å gi elevene god opplæring i svømming.

Det er også bred enighet om at vi trenger en handlingsplan for styrket svømmeopplæring. Dette har også de fire samarbeidspartiene blitt enige om, og det er en enstemmig komitémerknad om dette i innstillingen. Og så er det jo mange gode tiltak på gang allerede: midler til svømmeopplæring i barnehagen – det har vært et godt og viktig innspill fra Venstre – penger til svømmeopplæring for minoritetsspråklige, i tillegg til en prosess for å revidere læreplanen i kroppsøvingsfaget for å konkretisere kompetansekravene som må oppfylles innenfor svømmeopplæringen. Det er avgjørende at barn faktisk er i stand til å svømme, og ikke bare holde seg flytende i vannet eller svømme åtte–ti meter. Dette er gode tiltak.

Da representanten Sønsterud siterte fra komitémerknaden, stoppet hun litt tidlig. Hun droppet dette med å få en ferdighetsprøve og å få et forslag om dette sendt på høring. Dette er et viktig gjennomslag for Kristelig Folkeparti. Og så stiller hun spørsmålet: Ønsker Kristelig Folkeparti egentlig en handlingsplan? Svaret er ja. Kommer vi nå til å få en handlingsplan? Svaret er ja. Er vi fornøyd med det? Svaret er ja.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [23:40:11]: Å kunne svømme er livsviktig, ikke bare for å redde sitt eget liv ved uhell, men også for å kunne redde andre. I tillegg gir det å kunne svømme mulighet for bedre folkehelse.

Jeg synes det er flott at det er stor tverrpolitisk enighet om at svømming er livsviktig. Komiteen er også i stor grad enig om hvordan vi ønsker at skolene skal kunne bidra til at unger lærer seg å svømme. I tillegg forventer vi at foreldre sjøl bidrar til å lære ungene sine å svømme, og vi får satse på at det blir en god og varm sommer også i år.

Ifølge Forsvarets sesjonstall fra 2011 er andelen vernepliktige i Norge som ikke kan svømme, mer enn doblet på ti år – fra 6 pst. i 2001 til 15 pst. i 2011. I 2012 var det verst stilt i Telemark, med Oppland på andreplass. Tall fra Telemark fylke i 2012 viste at en av tre 18-åringer ikke kunne svømme 200 meter. Tall fra Norges Svømmeforbund viser at om lag halvparten av landets 10-åringer ikke kan svømme.

Dessverre viser dette seg igjen i statistikken over drukningsulykker, som har fordoblet seg de siste åra. Norge ligger langt over sine naboland når det gjelder drukningsdød. Det er sjølsagt mange årsaker til drukningsulykker – som det er nevnt tidligere – men å kunne svømme er iallfall én forsikring for å unngå drukning.

Det er uakseptabelt at vi ikke klarer å lære ungene våre å svømme. Ja, det er viktig å lære å lese og regne, men i et kystland som vårt er det bokstavelig talt livsviktig å kunne svømme.

Kunnskapsløftet stiller krav til svømmeferdighet etter 4., 7. og 10. trinn. Alle skal være trygge i vannet og være svømmedyktige, er målet etter 4. trinn. Tallenes tale viser imidlertid at disse målene ikke nås. Som det er sagt tidligere, er det forskjell på det å teknisk lære svømmetak og det å være en funksjonell svømmer som kan mestre å redde seg sjøl dersom en situasjon skulle oppstå.

Jeg har lyst til å legge til en liten digresjon. Jeg hadde faktisk eksamen i tilvenning til stup på lærerskolen, og det gjorde et uutslettelig inntrykk på meg. Jeg håper jeg fortsatt kan bidra til å tilvenne elever til stup, så hvis noen trenger hjelp, får dere henvende dere.

For oss i Senterpartiet er det en forutsetning at opplæringa ikke må avsluttes før elever som har forutsetninger for det, faktisk kan svømme. Tar det lengre tid, må det også avsettes lengre tid for å oppnå målene. Det er viktig at kommunene kan prioritere å sette i stand svømmeanlegg eller bygge nye, slik at vi kan nå målsettinga vår og ikke «godta» det høye antallet drukningsulykker som vi har vært vitne til de senere åra. Derfor er Senterpartiet opptatt av at erfaringene med rentekompensasjonsordninga må følges opp, slik at også svømmeanlegg blir realisert i tråd med behovene.

Forslaget om bedre svømmeundervisning har vært diskutert og fremmet også da vi diskuterte en times fysisk aktivitet i skolen. Venstre har fremmet en interpellasjon i Stortinget, og Kristelig Folkeparti har i representantforslag fremmet forslag om nasjonal ferdighetsprøve overfor helse- og omsorgskomiteen. I tillegg er det altså forslagene fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet.

Alle disse forslagene har ført til at regjeringa i år ba Utdanningsdirektoratet sende på høring forslag til å justere læreplanen i kroppsøving når det gjelder svømming. Høringa ble avsluttet nå i mars. Den omhandlet både formålet og kompetansemålene. Det er bra. Det viser at opposisjon og posisjon kan virke sammen til beste for elevene, selv om det dessverre kan ta litt tid.

Menneskene bak tallenes tale er årsaken til at Senterpartiet i juni i fjor la fram sine forslag om å sørge for at flere lærer seg å svømme. Det samme gjorde Arbeiderpartiet, og vi har samarbeidet, slik at forslagene skulle få bredest mulig støtte.

Mindretallet, som består av Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, foreslår i dag å

- be regjeringa om å tydeliggjøre læreplanmålet om svømmeferdighet i tråd med faglige råd
- be regjeringa utarbeide en nasjonal handlingsplan slik at opplæringa blir gjennomført med god kvalitet, slik at man når læreplanmålene
- be regjeringa sørge for at skoleeier ikke kan avslutte svømmeopplæringa før alle som har forutsetninger for det, når målene i lærerplanen – jeg håper selvfølgelig at representanten Tyvand stemmer for det
- be regjeringa innrette statlige garantiordninger og rentekompensasjonsordninger for skolebygg og svømmeanlegg, slik at rehabilitering og nybygg av svømmeanlegg også kan bli prioritert i kommunene

Jeg regner med at alle partiene vil slutte seg til punkt 1, siden regjeringa har sendt ut et høringsnotat om dette. Jeg regner også med tilslutning til punkt 2, siden alle partier i komitémerknad sier at man ønsker en handlingsplan. Vi mener også at det er viktig at opplæringa ikke avsluttes før mål om svømmedyktighet er nådd. Vi håper også at regjeringspartiene og støttepartiene vil støtte forslaget om å se på rentekompensasjonsordninga, slik at svømmeanlegg blir prioritet i kommunene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [23:45:30]: Det er ei alarmerande utvikling i svømmeferdigheitene både blant elevar og i befolkninga generelt, som fleire har vore inne på. Berre for å illustrere at Noreg er ein kystnasjon: Vi har i dag hatt saker oppe til behandling i salen som har omhandla hai, svømming, redningsvest og akvakultur. Halvparten av alle sakene vi behandlar i dag, handlar om sjøen på ein eller annan måte. Så i eit land som Noreg, som stort sett består av kyst, er det heilt avgjerande at folk kan lære seg å svømme, både for at ein skal kunne føle seg trygg i vatn, at ein skal kunne leike i vatn, og for å kunne overleve. Det er generelt sett viktig å lære seg å svømme.

Livredning, som vi er inne på i innstillinga, er avgjerande, og det å kunne hjelpe andre i vatn – altså svømming i kritiske situasjonar – er det også avgjerande å lære barn og unge.

Når det gjeld svømming for dei som kjem frå familiar der det ikkje er vanleg å kunne svømme – vi ser det spesielt hos minoritetselevar – er risikoen for at ein ikkje lærer seg å svømme viss foreldra ikkje kan svømme, veldig stor. Så vi må ha spesielle tiltak retta mot dei. Det å få etablert ordentlege, målretta læreplanmål, der det er tydeleg kva slags ferdigheiter folk skal ha, er veldig viktig.

Men vi må passe oss for å lage desse læreplanmåla sånn at vi fjernar grunnlaget for at folk lærer seg å svømme, for som stupeekspert og representant for Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, sikkert kan bekrefte, er det å leike avgjerande for å lære seg å svømme. Vi må passe på at vi ikkje legg opp dette løpet sånn at vi går til verks med klare mål, der ein skal bli testa og prøvd for å lære seg å svømme, for da kan det hende at vi gjer det å overleve i vatn til eit større problem, og at det blir noko angstfylt ved det.

Alle barn likar å bade – det må også vere utgangspunktet for å gje alle moglegheita til å gjere det. Men skal ein lære seg å svømme, må ein ha badeanlegg. Det som

har blitt peikt på i innstillinga, er rentekompensasjonsordninga, som i stor grad bommar på svømmeanlegg. Det er ei ordning som ofte blir brukt til skolar. Det er ei side av det, og det bør ein sjå på. Eg oppfordrar alle partia til i alle fall å gå inn og sjå på den ordninga, sånn at ho kan treffe også svømmeanlegg.

Det andre er den generelle kommuneøkonomien. Med dårlegare kommuneøkonomi blir også moglegheita for å drifte badeanlegg svekt. Viss det er ei enkeltårsak som fører til at svømmehallar blir stengde, er det dårleg drift – og dårleg drift er noko av det første som skjer når kommunebudsjetta blir salderte. Da vil eg gjere merksam på SV sitt forslag i vårt alternative statsbudsjett, der vi føreslår ei styrking av kommuneøkonomien generelt med 3,7 mrd. kr meir enn regjeringa. Eg fryktar at den svekte kommuneøkonomien som regjeringa legg opp til, i realiteten også vil kunne føre til dårlegare svømmeanlegg til opplæring. Dette må ein også sjå på i den strategien vi har.

Så eg ville berre oppfordre dei partia som til no har vore aktivt opptatt av svømming – Kristeleg Folkeparti og Venstre – om å hive seg med no når vi har sett kva høyringa har gjeve, og støtte forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [23:49:55]: Det skaper et voldsomt engasjement, svømming. Den høringsrunden som Utdanningsdirektoratet har hatt, og som ble avsluttet 13. mars, om styrkede kompetansemål i svømmeundervisningen, har fått inn omtrent 400 høringssvar. Til sammenligning var det halvparten så mange da hele læreplanen i kroppsøving ble revidert i 2012.

Det er et eller annet med engasjementet rundt svømming som er voldsomt stort, jeg tror det har noe med to ting å gjøre. Det ene er selvfølgelig, som mange har nevnt, at det dreier seg om liv og død i verste fall. Det andre er nok at for et kystland som Norge er det å kunne være på vannet, i nærheten av vannet, kunne ha det gøy i vannet oppfattet som en veldig viktig del av en god norsk sommerdag og en god hverdag.

Vi har tatt viktige steg i riktig retning. Jeg mener det er avgjørende at vi går fra en situasjon der vi har hatt en gradvis forverring, som f.eks. tallene fra førstegangstjeneste eller sesjon kan illustrere, til at vi får en gradvis forbedring, tar skritt og steg hele veien i riktig retning.

Et første og viktig steg er at vi har en felles forståelse av hva det vil si å kunne svømme, altså tydeligere læreplanmål. Vi sendte rett etter nyttår på høring et forslag om å justere kompetansemålene for svømming i læreplanen i kroppsøvingsfaget. Definisjonen som ble anbefalt i høringsbrevet, lyder slik:

> «Mål for opplæringa er at eleven skal kunne rulle uti på djupt vatn, symje 100 meter på magen, og undervegs plukke opp ein gjenstand frå botnen med hendene, stoppe og kvile (flyte på magen, orientere seg, rulle over, flyte på rygg, samla i 3 minutt), symje 100 meter på rygg, og ta seg opp på land.»

Dette er i tråd med anbefalinger fra Norges Svømmeforbund. Jeg setter pris på det store engasjementet som er på Stortinget for saken, men jeg synes også det er viktig å fremheve at det i mange år har vært et stort engasjement og en stor frivillig innsats fra organisasjoner som f.eks. Norges Svømmeforbund, og andre.

Et så konkret kompetansemål legger helt tydelige føringer på hva elevene skal mestre etter endt svømmeopplæring. Komitéflertallet mener også at selvberging i kaldt og urolig vann må være en del av læreplanen. I høringen er det et kompetansemål som tar opp i seg dette, og som lyder:

> «praktisere trygg ferdsel og gjere sikkerheitsvurderingar i, ved og på vatn under varierte vêrforhold»

Jeg mener at dette vil bidra til å oppfylle det komiteen har pekt på.

Høringsfristen var som sagt 13. mars 2015. Det har vært stor interesse, som jeg allerede har nevnt, og den reviderte læreplanen skal tas i bruk allerede fra neste skoleår. Vi vil selvfølgelig sørge for et godt informasjonsarbeid mot skolene, slik at svømmeundervisningen fra høsten av tilpasses til de nye kravene. I tillegg kommer regjeringen til å sende på høring et forslag om å innføre krav til alle kommuner om å gjennomføre en ferdighetsprøve i svømming i grunnskolen. Ferdighetsprøven må naturligvis knyttes til det nye kompetansemålet, slik at den kan gjennomføres som en del av den ordinære svømmeopplæringen.

Skjerpede kompetansemål og en nasjonal ferdighetsprøve er viktige tiltak som regjeringen kan gjennomføre. Men det er kommunene som må prioritere å fylle vann i bassengene og holde hallene åpne. Og som flere har understreket her – svømmeundervisningen er ikke valgfri, man kan ikke velge den bort.

Mange kommuner trenger en håndsrekning for å få dette til. Kunnskapsdepartementet kan ikke pålegge kommunene å rehabilitere eller bygge nye svømmehaller, men staten har en rentekompensasjonsordning for skole- og svømmeanlegg. Den startet under forrige regjering, er blitt videreført av nåværende regjering og styrket ved at man faser inn midlene raskere i årets budsjett – det blir altså mer midler tilgjengelig for kommunene i år.

Det er også viktig at alle elever får en god og tilpasset opplæring. Det betyr at vi må ha målrettede tiltak for de elevene som ikke har kommet inn under svømmeopplæringen. Derfor har Kunnskapsdepartementet bevilget 7 mill. kr til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige barn, unge og voksne som er omfattet av grunnskoleopplæringen. Målet er å få ned ulykkene, og vi skal vurdere, sammen med andre aktører, hvordan vi skal bruke dette på en best mulig måte. Sammen med samarbeidspartiene satser vi også 10 mill. kr til svømmeopplæring i barnehagen som vil gå til prøveprosjekter for å bidra til at barn blir trygge i vann tidlig. Det er et viktig bidrag.

Som sagt har regjeringen og samarbeidspartiene, med støtte fra Stortinget, tatt flere viktige skritt i riktig retning i svømmeopplæringen. De tiltakene som jeg har skissert nå, vil bl.a. inngå i en handlingsplan for å sikre barn og unges svømmeferdigheter, som jeg kommer til å legge frem.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tone Merete Sønsterud (A) [23:55:11]: Jeg blir en smule forvirret, for i denne saken har vi mottatt et brev

fra statsråden som gjelder dette med en handlingsplan. Der mener han at en handlingsplan ikke er nødvendig, fordi han mener revidering av kompetansemål i kroppsøvingsfaget samt rentekompensasjonsordning og svømmeopplæring for nyankomne elever er tilstrekkelig for å sikre svømmeferdighetene til norske barn.

I komiteens innstilling står det at alle partier støtter handlingsplanen, men det er ingen, bortsett fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, som fremmer forslaget, og som har sagt at de vil støtte det. Hva er det som egentlig skjer? Mener man at man skal fremme en handlingsplan, eller mener man det ikke? Og hvis man mener det, hvorfor i all verden stemmer man da mot det i dag i denne salen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [23:56:01]: Det som skjer, er vel helt vanlig parlamentarisme, at partier på Stortinget går sammen og blir enige om ting. Og svaret på om det kommer en handlingsplan eller ikke, er: Ja, det kommer en handlingsplan.

Tone Merete Sønsterud (A) [23:56:12]: Jeg finner det fortsatt noe underlig. Statsministeren har sagt at regjeringspartiene til enhver tid kommer til å stemme for det de er for. Men i dag kommer de altså til å stemme mot det de egentlig er for. Jeg finner det underlig.

Men jeg har et annet spørsmål. I innstillingen er det også en enstemmig komité som har bedt regjeringa sende på høring et forslag om å innføre krav til alle kommuner om å gjennomføre en nasjonal ferdighetsprøve i svømming i grunnskolen, og å komme til Stortinget med saken på en egnet måte. Jeg understreker at dette også er en enstemmig komitémerknad.

Mitt spørsmål er: Hvordan vil statsråden følge dette opp?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [23:56:48]: Som jeg i sa i innlegget mitt, kommer vi til å sende på høring et forslag om det. Så må vi høre forskjellige aspekter ved det for å se hvordan det kan innrettes på en best mulig måte, og så er jeg innstilt på å følge opp det forslaget.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Iselin Nybø (V) [23:57:16]: Jeg har lyst til å kommentere innlegget fra representanten Sønsterud, som i stor grad var rettet mot Venstre.

Jeg har en litt annen tilnærming i denne saken enn det jeg opplever at representanten fra Arbeiderpartiet har. Jeg synes dette er en grunnleggende positiv sak. Jeg synes det er positivt når Venstres representant, Abid Q. Raja, løfter saken som en interpellasjon. Jeg synes også det er positivt at representantene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer to Dokument 8-forslag som angår dette kjempeviktige temaet.

Ellers synes jeg det er bra at stortingsflertallet nå flytter seg. Det er alltid sånn at noen skulle ønsket at man kunne flyttet seg lenger og fortere. Men vi ser at det kommer konkrete ting – vi tar konkrete skritt for å gjøre barn og unge mer svømmedyktige. Det synes jeg er veldig bra. Jeg opplever at representanten også etterspør hvorvidt det kommer en handlingsplan. Nå har vi hørt alle partienes innlegg, vi har hørt statsråden selv, og jeg tror ikke det kan være noen tvil lenger om at det kommer en handlingsplan. Det er bred enighet i Stortinget om det, og jeg synes faktisk at det er ganske positivt at det ikke bare er en flertallsmerknad, men at det faktisk er en hel komité som står bak et ønske om en sånn handlingsplan.

I tillegg vil det bli sendt ut på høring et forslag om en ferdighetsprøve for å styrke undervisningen og gjøre barn og unge mer svømmedyktige. Deretter vil det bli en revidering av læreplanen med samme målet.

Ellers blir det referert til en interpellasjon som representanten Abid Q. Raja hadde tidligere. Han har et stort engasjement i denne saken og har hatt det lenge. Jeg er helt sikker på at Stortinget også vil få glede av hans engasjement i saken framover. En av de tingene som han har vært opptatt av, og som han også har fått gjennomslag for, er jo nettopp disse 10 mill. kr, som også statsråden nevnte i sitt innlegg, som går til en tilskuddsordning for barnehager for å lære barn å svømme så tidlig som mulig.

Så jeg opplever egentlig at vi i dag har en bra sak til behandling. Jeg opplever at vi har et bredt flertall, vi har et samlet storting som ønsker å gjøre barn og unge i Norge mer svømmedyktige og få ned antallet drukningsulykker.

I n g j e r d S c h o u hadde her overtatt presidentplassen.

Trond Giske (A) [00:00:09] (komiteens leder): Vi skal glede oss over det vi er enige om, og jeg konstaterer at statsråden sier klart og tydelig at det skal defineres et tydeligere læringsmål for svømming. Han sier også at det skal lages en handlingsplan, og det tar vi med glede med oss. Han presiserer også at man skal følge opp med rentekompensasjonsordningen også for svømmeanlegg.

Det som da gjenstår, er egentlig kjerneforslaget i det vi diskuterer, nemlig forslaget om at kommunene må fortsette svømmeundervisningen til kompetansemålet er nådd. Det er jo vitterlig ganske underlig at partier som vanligvis snakker om kunnskap i skolen, at vi må ha kunnskapsfokus, vi må heve kunnskapen, vi må ha tydeligere læring, og vi må få bedre resultater, ikke er med og sørger for et flertall som sier at kommunene skal fortsette undervisningen i svømming inntil kompetansemålet er nådd for alle som har forutsetning for det. Jeg tror det ville vært en veldig fin anledning til å si at her, på dette området, skal vi nå det læringsmålet som skolen har satt. Det er et veldig tydelig mål, og det er, som statsråden sa, et livsviktig mål å ha. Spørsmålet til særlig Høyre blir da: Er det slik at kunnskapsinnholdet i skolen er forbeholdt matte, norsk og engelsk, eller er det slik at kunnskapsmålet i skolen gjelder dette faget, som en faktisk kan dø av ved ikke å kunne?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sakene nr. 8 og 9.

Sak nr. 10 [00:01:52]

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om endringar i opplæringslova og privatskolelova (skolebyte i mobbesaker) (Innst. 196 L (2014–2015), jf. Prop. 19 L (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Trond Giske (A) [00:02:56] (komiteens leder og ordfører for saken): La meg først takke komiteen for et godt samarbeid.

Dette er en underlig sak om et svært viktig tema. Komiteen står samlet om å si at mobbing er et alvorlig samfunnsproblem. Det er helt uakseptabelt at mange tusen barn og unge må grue seg hver eneste uke for å gå på skolen. Det går ut over livskvaliteten til unge mennesker. Det går ut over tryggheten deres, og det går også ut over læringen. Det er vanskelig å konsentrere seg om skolefag når man har mer enn nok med å overleve i hverdagen.

Elevundersøkelsen viser at kanskje så mange som 40 000 barn hver uke gruer seg for å gå på skolen og blir utsatt for mobbing. Det er totalt uakseptabelt, og vi vet nok til å få en slutt på dette.

Gleden var derfor stor da man kunne lese i avisene i fjor sommer at statsråden nå skulle handle og sende til Stortinget et lovforslag som styrket mobbeofrenes rettsvern. I f.eks. en melding fra NTB 11. juni kunne man lese noe statsråden sa:

> «I regjeringsplattformen slår vi fast at det er mobberen som må bytte skole i mobbesaker der skolebytte er eneste løsning. Det har vært enkelte uklarheter og ulik praksis i tilknytning til om og hvordan mobberen kan flyttes i slike tilfeller».

Her skulle altså lovverket og regelverket skjerpes. Mobbeofrene skulle stå sterkere.

Forundringen var stor da vi fikk en lovproposisjon med to endringer i lovene, hvor det til begge lovendringene står helt spesifikt at disse endringene ikke endrer rettstilstanden. Vi har prøvd å kartlegge om det noensinne er blitt sendt et lovforslag fra en regjering hvor hele lovforslaget ikke endrer rettstilstanden, og vi har til gode å finne det. Vi har funnet eksempler på at man i forbindelse med andre lovarbeid også rydder opp i språklig uklarhet, kanskje rekkefølgen på paragrafer og slike ting, men at en hel lovproposisjon sendes til Stortinget uten at den endrer loven, er ny norsk rekord.

Det blir sagt fra statsråden at dette skyldes at det har vært uklarhet om det har vært mulig å flytte på mobberen istedenfor mobbeofferet. På spørsmål om hvilke henvendelser statsråden har fått om dette i løpet av hele 2014, fikk vi til svar at det dreide seg om en håndfull henvendelser. Vi har fått oversendt henvendelsene, og det viser seg at det er så å si ingen skoler eller rektorer som i det hele tatt har vært i tvil om at loven var klar.

En samlet komité kommer likevel til å støtte disse endringene for at det ikke skal oppstå den motsatte tvilen, nemlig at vi skulle være mot at rettstilstanden fortsatt skal være slik den var før statsråden sendte et lovendringsforslag til Stortinget, slik at vi ikke skaper ny forvirring. Men jeg må si dypt alvorlig at mobbing er et område som egner seg bedre for handlekraft og tiltak enn politisk markedsføring uten innhold. Det er greit å stå i VG og si at nå skal man låse døren på skolen for dem som kommer for sent, selv om skoler har praktisert det lenge før statsråden ble statsråd. Det er greit å stå i VG og si at man skal gi skolene anledning til å beslaglegge mobiltelefoner og datautstyr, hvis det misbrukes, selv om de fleste skolene har hatt dette i regelverket sitt lenge før statsråden ble statsråd. Det er greit å si at man skal kreve 4 i matte for å komme inn på lærerutdanningen, selv om man nå egentlig reduserer kravet til 2, gitt at man tar et forkurs i matte for å komme inn. Det er på en måte ikke spørsmål som går til kjernen av tryggheten i skolen. Men å lage svære overskrifter om at man skal endre loven og styrke rettssikkerheten til mobbeofrene, som plages hver dag, og så komme med et lovendringsforslag som ikke styrker rettssikkerheten til mobbeofferet 1 mm, er å føre de svakeste i Norge bak lyset. Jeg blir opprørt av det. Jeg synes det er skammelig at man bruker et slikt område til å gjøre ingenting. Man har muligheten til å rette opp dette ved å stemme for det forslaget som fremmes om at man skal komme tilbake med et arbeid som styrker mobbeofrenes stilling. Det vil vise seg om vi kan få flertall for det.

Jeg tar herved opp forslaget.

Presidenten: Representanten Trond Giske har tatt opp det forslaget han refererte til.

Henrik Asheim (H) [00:08:01]: Kampen mot mobbing i skolen samler Stortinget, og den samler også undervisningskomiteen. Det har de siste månedene vært flere hjerteskjærende historier hvor modige ofre for mobbing har stått frem og fortalt sin historie, men vi har også blitt kjent med enda mer hjerteskjærende historier, som historien om Odin, som ikke holdt ut mobbingen. Derfor har også Djupedal-utvalget, som nå har lagt frem sin innstilling, vært svært viktig. Jeg og Høyre ser frem til behandlingen av de forslagene som fremmes der. Jeg tror at ett av forslagene som kommer til å gjennomsyre mye av den politikken som må utformes, er nettopp at skoleeierne, altså kommunene, og ikke minst skolene selv må ta et større ansvar også for å bekjempe mobbingen.

Derfor er jeg også veldig glad for at denne lovproposisjonen blir fremmet fra regjeringen. Det er en viktig presisering regjeringen nå kommer med. For bare noen uker siden var to medrepresentanter fra kunnskapskomiteen og jeg selv på et møte med en del barn som hadde erfaring fra å ha blitt mobbet, og som fortalte om både sine erfaringer og hva de etterlyste fra politikerne. Saksordføreren var ikke en av dem som deltok på det møtet, men jeg kan

informere om at en av de beskjedene de selv ga, var at det måtte tydeliggjøres enda mer at det er mobberen som skal ta konsekvensene hvis mobbingen ikke slutter, og at det er mobberen som skal bytte skole.

Det som man nå gjør, er å presisere noe som er et stort inngrep for en elev. Hvis man går til det skritt å flytte en elev på grunn av mobbing som ikke avsluttes, er det et stort inngrep også mot den eleven. Derfor er også presiseringen viktig: Et så stort inngrep bør ikke bare stå i forarbeidene til en lov, det bør stå tydelig i loven.

Jeg er litt overrasket over at saksordføreren svinger seg til de retoriske høyder han har valgt å gjøre i denne saken, for dette er et parti som stemmer for lovproposisjonen. Vi er for så vidt vant til at Arbeiderpartiet kommer etter og sitter på gjerdet og følger med på hva som blir foreslått, og så tar stilling når de ser hvilken vei vinden blåser. Men her velger man å kritisere en lovproposisjon som man etterpå stemmer for, og da blir det kanskje hakket mer forvirrende.

Det er slik at dette også har vært på høring, og uansett hva Arbeiderpartiet måtte mene i retorikk, selv om de stemmer annerledes enn de uttaler seg, er det slik at av de 70 høringssvarene som er kommet inn, er det bare åtte som er kritiske. 49 av dem er for, deriblant 24 kommuner. Det viser jo at selv om Arbeiderpartiet i stortingsdebatten er uenig, sier de som jobber med dette hver dag – skoleeierne, de instansene som jobber mot mobbing – at dette er en viktig presisering. Da mener jeg også at det er viktig at vi fra Stortinget velger å gjøre dette.

Saksordføreren og Arbeiderpartiet gjør det til et poeng at ikke Kunnskapsdepartementet har fått så mange henvendelser om dette problemet. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet er jo ikke adressaten for disse henvendelsene. Hvis man leser f.eks. Djupedal-utvalgets innstilling, løfter de nettopp problemstillingen fordi det er Fylkesmannen som er mottaker av klagene. Og Djupedal-utvalget selv stiller spørsmålet om Fylkesmannen er riktig, eller om det er Barneombudet som bør være klageinstansen. Jeg skal ikke konkludere på det, men det er en diskusjon som baserer seg på hvem som faktisk mottar henvendelsene, som også er svaret fra Kunnskapsdepartementet selv.

Dette er en viktig presisering som jeg er glad for at får enstemmig tilslutning i Stortinget. Det betyr at alle partier, også Arbeiderpartiet, akter å stemme for, selv om saksordføreren kaller det en innholdsløs endring.

Bente Thorsen (FrP) [00:12:24]: «Det hjelper ikke å si ifra, de gjør ikke noe uansett», sa Odin på 13 år. Nå er det ett år siden han tok sitt liv. Han tok sitt liv fordi han ble mobbet, og ingen gjorde noe.

Jeg kan ikke få sagt hvor tragisk jeg synes dette er. Barn skal ikke oppleve slikt, og vi som samfunn skal ikke tolerere at mobbing får utbre seg. Fremskrittspartiet mener at mobbing og ufin oppførsel er noe som det kontinuerlig skal fokuseres på og tas tak i. Mobbing og ufin oppførsel skal ikke tolereres i skolen.

Denne saken går på å tydeliggjøre i opplæringsloven og privatskoleloven at en elev som mobber, kan flyttes til en annen skole. I dag kommer dette kun fram i forarbeidene og står ikke eksplisitt i opplæringsloven eller privatskoleloven.

For Fremskrittspartiet er det viktig å høre på fagmiljøer og ikke minst elevene som er direkte berørt. Et stort flertall av høringsinstansene er for å tydeliggjøre at det er mobberen som skal skifte skole. Av de 70 som har gitt høringssvar, er det bare åtte som ikke støtter forslaget til presisering. Blant dem som støtter, er det 24 kommuner, og det er kommunene som skoleeiere som er de som faktisk er ansvarlige for å håndheve regelverket. Skoleeierne påpeker at presiseringen er viktig fordi den bidrar til å klargjøre regelverket. Flytting av elever er tross alt et veldig inngripende tiltak.

Elevorganisasjonen i Norge viser i sitt høringssvar til sitt landsstyremøte, der følgende krav ble vedtatt:

> «Elevorganisasjonen krever at det i mobbesaker der omplassering er aktuelt skal det være mobber som flyttes og ikke fornærmede.»

Det er i alle fall ingen tvil om hva Elevorganisasjonen mener.

Fremskrittspartiet har registrert flertallets merknad som sier at de finner det påfallende at regjeringen velger å fremme dette lovforslaget nå, før Djupedal-utvalget har levert sin innstilling om mobbing. Jeg må si at jeg stiller meg helt uforstående til den kritikken som merknaden inneholder.

Fremskrittspartiet ser stikk motsatt på dette. Kampen mot mobbing har pågått i årevis, og likevel opplever fremdeles tusenvis av elever å bli mobbet og trakassert. Fremskrittspartiet mener at kampen mot mobbing og trakassering må pågå hver dag, og derfor er det viktig at Stortinget fokuserer på dette.

Det at denne saken har vært på høring, har satt mobbing på dagsordenen i mange kommunestyrer og i andre folkevalgte organer, og det i en langt større bredde enn det som forslaget innebærer. Det viser at det står i sterk kontrast til det som saksordføreren målbærer i denne saken.

Kampen mot mobbing er viktig og må reises i flere debatter. Fremskrittspartiet er glad for at en samlet komité støtter forslaget, selv om det reises kritikk for at saken fremmes nå.

Jeg vil også benytte anledningen til å gi ros til Djupedal-utvalget, som sist uke la fram en grundig utredning som inneholder mange gode forslag. I likhet med Odin er det dessverre mange elever og foreldre som melder fra om mobbing og trakassering, som ikke blir hørt av skoleledelsen. Sånn skal det ikke fortsette. Fremskrittspartiet er derfor glad for at utvalget foreslår konkrete sanksjoner overfor kommuner og skoler som ikke aktivt tar tak i problemene. Fremskrittspartiet har store forventninger til at regjeringen så raskt som mulig vurderer og følger opp anbefalinger utvalget har fremmet, og innfører konkrete tiltak for å redusere mobbing og trakassering i skolen.

Fremskrittspartiet mener at lovendringen og Djupedal-utvalgets rapport er gode verktøy i den kontinuerlige kampen mot mobbing, som det er vårt medborgeransvar å delta i.

Anders Tyvand (KrF) [00:16:48]: Vi er alle enige om at mobbing i skolen er et stort og alvorlig samfunnsproblem. Det handler om krenkelse av menneskeverdet, og vi må aldri gi opp kampen mot mobbing.

Jeg har lyst til å gi ros til alle dem som har bidratt til å sette kampen mot mobbing på dagsordenen det siste året, både politisk og gjennom mediene. Tøffe ungdommer og modige foreldre har fortalt sine historier om hvordan de har opplevd mobbingen. Kongen har bidratt på sin måte og løftet tematikken i sin nyttårstale, det samme har statsministeren gjort, og det synes jeg er flott.

Jeg har lyst til å benytte anledningen til å gi ros til alle de lærerne som hver eneste dag gjør en kjempegod jobb for at barna våre skal føle seg trygge og ha det bra når de er på skolen. Det er det også veldig mange skoleledere som gjør en god innsats for. Og så hører vi fra tid til annen historier om skoleledere og skoleeiere som ikke tar ansvar, og det er selvfølgelig ikke akseptabelt.

Mye kan gjøres gjennom forebyggende arbeid, men noen ganger oppstår det situasjoner som er fastlåst, og som det er vanskelig å finne en løsning på. Noen ganger går det så langt at det å flytte en eller flere elever over til en annen skole anses som eneste mulighet. Det har ofte vært slik at det er mobbeofferet som må bytte skole. Det skjer kanskje ikke alltid på skolens initiativ, men ofte fordi eleven og foreldrene gir opp og har behov for en ny start. Regjeringen har i sin regjeringserklæring slått fast at det er mobberen som skal flyttes i slike fastlåste saker, og det kan på mange måter være fornuftig. Det virker urimelig at det er den som har blitt utsatt for mobbing, som også må ta den belastningen det er å måtte bytte skole. Men det er allerede mulig å flytte den eller de som mobber, til en annen skole. Dette står ikke eksplisitt i opplæringsloven eller i privatskoleloven, men det framgår av lovenes forarbeider. For flertallet i komiteen er det viktig å understreke at dette er et virkemiddel som kun skal benyttes i særlige tilfeller etter at andre tiltak er forsøkt. Så vil det kanskje fortsatt være slik at enkelte elever som har opplevd å bli mobbet og kommet opp i fastlåste situasjoner, vil føle behov for en ny start og selv ønske å bytte skole fordi det er så mange negative følelser knyttet til den skolen de har gått på. Men vi må selvfølgelig gjøre vårt ytterste for at ingen skal oppleve å komme i en slik situasjon i framtiden.

Forslaget i proposisjonen innebærer at adgangen til å flytte elever som mobber, skrives eksplisitt i lovteksten for å klargjøre gjeldende rett. Jeg må nok også innrømme at jeg synes det er litt underlig at regjeringen valgte å fremme et slikt forslag nå, kort tid før det regjeringsoppnevnte Djupedal-utvalget skulle legge fram sin rapport – og nå, mens vi debatterer dette, ligger rapporten fra Djupedal-utvalget på bordet, og den er en verktøykasse full av forslag til tiltak som kan bidra til å bekjempe mobbingen.

Jeg synes kanskje det hadde vært naturlig å ta denne saken i forbindelse med en større debatt om tiltak mot mobbing, men regjeringen har altså valgt å ta denne saken allerede nå, og for meg er det i og for seg lite problematisk. Jeg har ingen problemer med å støtte forslaget fra regjeringen. Det vil ha liten praktisk betydning. Det er en presisering av gjeldende rett, og det er kanskje en fornuftig presisering av gjeldende rett. Samtidig vil jeg si at jeg forventer – og jeg forutsetter – at regjeringen vil ta tak i Djupedal-utvalgets rapport og følge opp denne på en god måte.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [00:21:33]: Jeg tok med meg bare et lite ark, for jeg hadde ikke tenkt å bidra til å dra ut debatten veldig.

Jeg vil bare si at Senterpartiet støtter det forslaget, om å presisere i lov at det skal være mulig å flytte den som mobber, og det er det flere som har tatt opp her nå. Jeg skal bare knytte noen få ord til det med mobbing. Mobbing er et veldig alvorlig samfunnsproblem. Det er alvorlig på skolen, men det er alvorlig også på nett, både for voksne og for barn, og det er alvorlig på arbeidsplassen. Det å flytte en mobber bør være siste utveg, og jeg tenkte mens jeg satt her i stad, at når en har kommet så langt at en begynner å diskutere den som mobber eller ikke, da har en faktisk kommet ganske langt i problematikken rundt mobbing. For det som kanskje er den største utfordringen, er, som det har vært nevnt her tidligere, at noen tør å si ifra i det hele tatt, at læreren i det hele tatt oppdager det, at moren og faren oppdager det. Det er forferdelig vanskelig hvis ungen sjøl ikke sier noen ting, og da diskuterer vi ikke det med å flytte mobber.

Så er det også utrolig viktig, mener jeg, at en går til årsaken til mobbingen. Det behøver ikke være mobbeofferets skyld, men den som mobber, har også et stort problem, og det ligger gjerne noe der, som jeg også tror det er veldig viktig at vi tar med oss. For det er ikke slik at unger blir født som mobbere, men det er gjerne noe som ligger bak. Som representanten sa, håper jeg – og jeg forventer og regner med – at vi får muligheten til å komme tilbake og ha en litt grundigere og en litt dypere debatt når regjeringa har fått bearbeidet Djupedal-utvalgets rapport og kommer tilbake til Stortinget med den, så vi kan få diskutert den problematikken. For jeg tror det er viktig at vi ser hele bredden, både den som mobber – hvorfor mobber en? – og den som blir mobbet, og hva vi kan gjøre for å unngå at vi får den type situasjoner på skolen.

Så jeg vil bare si, på vegne av Senterpartiet, at vi er med på å støtte denne proposisjonen, slik som den er nå. Så håper vi at vi kommer tilbake til og får en god debatt senere som diskuterer mobbing på en litt bredere front.

Iselin Nybø (V) [00:24:13]: Vi er alle enige om at mobbing i skolen ikke skal forekomme, for vi ønsker alle at elevene skal ha et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Allikevel er det slik at flere opplever å bli mobbet, og som representanten Asheim sa, hadde noen i komiteen møte med flere unger som hadde opplevd det å bli mobbet. Det gir oss et inntrykk av hvordan de vil at barn og unge skal ha det på skolen, og hvordan de ikke vil at det skal være. Og det er ganske sterke historier de har å komme med, de som har opplevd mobbing i hverdagen.

Nå har Djupedal-utvalget lagt fram sin rapport med mange forslag til tiltak. Vi ser fram til at statsråden nå skal begynne å arbeide med den rapporten, og forventer at det blir en forsterket innsats mot mobbing i tiden som kommer. Jeg er sikker på at mange av de tiltakene som er foreslått, er ting som statsråden på egen hånd kan ta tak i og gjennomføre, men vi imøteser også saker til Stortinget der det er nødvendig og hensiktsmessig, for vi har alle et ønske om at elever skal ha en mobbefri hverdag.

Når det gjelder denne konkrete saken, er det jo ikke noe

nytt i og for seg at skoler kan velge å flytte mobberen i stedet for mobbeofferet, men jeg mener det kan være et poeng at det blir tatt inn i loven, både for å tydeliggjøre den muligheten og for å styrke rettssikkerheten til dem det angår. Men som representanten Tingelstad Wøien var inne på, er det å flytte en elev som mobber, til en annen skole, et drastisk virkemiddel, som kun bør brukes i særlige tilfeller, og etter at andre tiltak er forsøkt først. Derfor er det viktig at vi fortsatt har fokus på mobbing, slik at vi unngår å komme så langt at enkelte må bytte skole, for vi har faktisk kommet altfor langt når vi er der at det skal vurderes. Derfor er jeg opptatt av at muligheten for skolebytte ikke må bli en sovepute. Det må ikke være det tiltaket vi setter i verk for å vise handlekraft, for når situasjonen kommer så langt at en må bytte skole, er vi i en situasjon som ikke er grei for den som blir mobbet, men heller ikke grei for den som mobber.

Vi stiller oss bak den lovendringen som er foreslått, men vi forutsetter og forventer som sagt at statsråden følger opp mobbeproblematikken i tiden som kommer, og at dette med å flytte mobberen blir en del av en helhetlig vurdering som skal gjøres i kjølvannet av den rapporten som Djupedal-utvalget har lagt fram.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [00:27:27]: Mobbing går i arv. Det smittar. Mobbing skjer blant dei aller minste og blant dei aller eldste. Det er eit større samfunnsproblem, som det er viktig å ta tak i så tidleg som i det heile er mogleg – frå barnehage og oppover.

Utgreiinga frå Djupedal-utvalet er nettopp blitt framlagd. Det var spennande forslag som kom fram der. Det omhandlar stor statleg satsing på ein inkluderande skule, etter modell frå Canada, som er interessant lesing, det å flytte klageinstansen frå Fylkesmannen til Barneombodet, det å få fleire grupper inn i skulen, slik at ein kan jobbe breiare – skulehelsetenesta og PP-tenesta er nemnde spesielt. Generelt meir forsking på og kunnskap om både mobbar og mobba i skulen er avgjerande.

Desse spørsmåla omhandlar ikkje denne saka. Dette er berre ei rein presisering av forarbeida til loven, altså det som er gjeldande rett her. Dette er ei sak som i stor grad eigentleg ikkje forandrar særleg mykje. Nokre slike forslag har vi fått frå departementet allereie, og eg håpar vi kan få ein pause frå forslag som ikkje betyr noka endring, slik at vi har reelle saker vi kan arbeide med her.

Mobbing er eit saksområde der alle er einige. Det er ingenting som gjer oss så svarte i sjela som tanken på at eigne barn eller barn av nokre vi kjenner, blir mobba, eller historier om barn som er blitt mobba, og som er blitt drivne til forferdelege handlingar. Mobbing varer heile livet – det er noko som folk ber med seg lenge. Det å ha skikkelege, store og målretta tiltak som fungerer, og ikkje berre program som kanskje fungerer nokolunde, er veldig viktig. Eg ser fram til at vi får utgreiinga frå Djupedal-utvalet på bordet etter kvart.

SV kjem til å støtte presiseringa av loven slik han er, når vi skal stemme. Men eg vil håpe at vi kan ta ein pause frå forslag som ikkje fortel så mykje nytt.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:30:14]: Jeg er glad for at komiteen gir enstemmig tilslutning til dette forslaget. Jeg mener at det er et viktig signal. La meg knytte noen kommentarer til det.

Jeg mener at vi ikke bare kan tilnærme oss dette rent juridisk. Vi må også tenke gjennom hva lovverket signaliserer. Det er riktig som departementet også skriver, og som komiteen mer enn tydelig har oppfattet, at i dag kan en elev som mobber, i enkelte tilfeller flyttes til en annen skole enn den eleven går på. Det står altså ikke eksplisitt i opplæringsloven eller privatskoleloven, men det fremgår av lovens forarbeider. Lovens forarbeider kan generelt være NOU-er, høringsutkast, stortingsproposisjoner fra departementet, innstilling fra fagkomité samt forhandlinger på Stortinget. Bestemmelsen er også generell. Det er ikke en målrettet bestemmelse om at man kan flytte – mobbing nevnes ikke – det er en generell bestemmelse. Da er spørsmålet: Er mobbing et så alvorlig problem at det også er verdt å få eksplisitt inn i loven gjennom å presisere og tydeliggjøre at i disse tilfellene kan den som mobber, flyttes til en annen skole? Jeg mener ja.

Så er det sant at dette ikke endrer rettstilstanden, men da er det viktig å skille mellom hva som er rettstilstand og hva som er praksis. Rettstilstand er altså hva man har anledning til å gjøre basert på forarbeidene til loven. Hva som er praksis i sektor, er noe helt annet. Hva kan dette gjøre? Jo, det kan gi en klarere lov fordi det står der svart på hvitt i lovteksten, ikke i forarbeidene. Det er et viktig signal og ikke minst kan det også gjøre at praksis endres i sektoren, at det blir mer brukt. Det mener jeg er en viktig grunn til å gjøre dette, selv om det på ingen som helst måte kan være en lettvint løsning på mobbeutfordringene. Vi er helt enige med dem som sier at flytting av en elev må være siste utvei i mobbesaker. Faktisk er jeg også enig i at hvis man først kommer dit at noen må bytte skole, har egentlig hele antimobbearbeidet vårt sviktet.

Det som er avgjørende for å hindre krenkelser og mobbing, er systematisk langsiktig arbeid, det er at voksne griper inn, at skolen har systemer på plass for å oppdage mobbing, og det er å styrke barnas rettssikkerhet. Alt det har Djupedal-utvalget gitt oss et veldig godt grunnlag for å diskutere. Regjeringen følger opp ved å sende forslaget umiddelbart på høring. Vi har også sagt at vi vil komme tilbake til Stortinget med de relevante forslagene som dreier seg om f.eks. lovendringer.

Hvis en sak blir særlig kompleks og utfordrende og skolen har prøvd alle mulige tiltak, kan flytting av mobber være siste utvei. Som et prinsipp mener jeg at det er altfor mange som forteller at de har følt seg presset til å bytte skole fordi de har blitt mobbet. Så er det vanskelig å lage en lovregel som hindrer ethvert misbruk, eller enhver manglende dømmekraft på skolen lokalt. Men det er altså mulig å tydeliggjøre lovverket, slik at praksis kan endres. Ved å skrive det eksplisitt inn i loven gjør vi faktisk det.

Så er det også en annen begrunnelse som kanskje er litt mer juridisk, men som også kan være verdt å ta med i betraktningen. Den har et litt annet utgangspunkt, og det er at det er alvorlig om man blir pålagt å bytte skole. Det å ha en klar lovhjemmel fordi det er et inngripende tiltak å flytte en elev, er også et argument for.

Så synes jeg at høringsrunden er avgjørende, rett og slett fordi hvis det hadde kommet et massivt flertall i hø-

ringsrunden som sa at dette ikke var nødvendig, dette visste vi fra før, dette får vi ikke noe bruk for i hverdagen, hadde jeg fått alvorlige betenkninger med dette forslaget. Men av 70 høringsinnspill er det 8 som er eksplisitt negative, 49 som støtter regjeringens forslag om presisering. Blant dem som støtter det, er det 24 kommuner. Flere av disse skriver at presiseringen er viktig fordi den bidrar til å klargjøre regelverket, og at presiseringen kan bidra til å sikre den enkelte elevens rett til et godt psykososialt miljø. Det er ingen garanti for det, det er ingen lettvint løsning, men at det ikke er et klart signal, og at det ikke er verdt å gjøre, kan jeg ikke forstå. Jeg er veldig glad for at hele komiteen er enig i den betraktningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [00:35:30]: Det er ikke til å forundres over at det er ganske bred tilslutning til at loven skal beskrive den rettstilstanden som gjelder. Det ville vært overraskende om det i høringsrunden var massiv motstand mot den rettstilstanden som skolene har levd med i lang tid. Så dette er et veldig rart resonnement.

Hovedproblemet her er at dette hadde vært helt greit hvis det hadde vært del av en større pakke som skulle styrke mobbeofrenes rettssituasjon, og som pøste på med tiltak for å motarbeide mobbing, men sannheten er jo at dette er det eneste forslaget statsråden har sendt til Stortinget som omhandler mobbing. Det endrer ikke rettstilstanden én millimeter. Det er ingen stor tvil om hvordan dette er, ute blant rektorer og lærere. Tvert imot sier Utdanningsforbundet at dette er helt klart.

Spørsmålet er: Hvorfor er dette det eneste statsråden har sendt til Stortinget når det gjelder å styrke kampen mot mobbing? Og er det ikke viktigere med tiltak enn med prat for å hjelpe dem som rammes av mobbing?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:36:30]: For det første er jeg helt enig i at det er viktigere med tiltak. Samarbeidspartiene har også styrket kampen mot mobbing i budsjettene.

Det er helt riktig at vi har ventet på Djupedal-utvalget, som forrige regjering nedsatte. Jeg har bedt dem om å fremskynde, og derfor la de frem utredningen nå, og ikke senere.

Så skal jeg være helt ærlig og si at grunnen til at jeg mente at dette kunne gjøres nå, er at jeg ikke i min villeste fantasi kunne forestille meg at dette skulle være noe som var kontroversielt. Jeg kunne ikke i min villeste fantasi forestille meg at det skulle være kontroversielt å få det tydelig og klart inn i loven, i hvert fall ikke etter en høringsrunde der 49 av 70 instanser sa at de mente dette var en viktig presisering. Og begrunnelsen bl.a. i kommunene er ikke at dette kan vi like godt gjøre, for det er jo loven. De sier at det er en viktig presisering fordi det kan føre til praksisendring også ute i felt. Det mener jeg er et argument nok for å gjøre det – ikke overdrive betydningen av det, men det er et argument for å gjøre det.

Trond Giske (A) [00:37:33]: Det som er kontroversielt, er jo ikke innholdet i forslaget. Det som er kontroversielt, er at statsrådens eneste forslag til Stortinget for å styrke arbeidet mot mobbing er ingenting, altså å endre loven slik at den ikke endrer rettstilstanden, det er det som er kontroversielt. Det er et veldig lite egnet område å drive med politisk tomsnakk på når 40 000 barn hver uke gruer seg til å gå på skolen.

Djupedal-utvalgets utredning kom, og jeg har lyst til å spørre statsråden helt konkret: Hvor i Djupedal-utvalgets utredning omtales virkemiddelet å flytte mobberen? Det står ikke der. Det står bare omtalt i ordensreglementet og den rettslige hjemmelen rundt det. Djupedal-utvalget mener at dette er et av de minst viktige tiltakene mot mobbing som finnes, men det er altså det eneste tiltaket som statsråden har sendt til Stortinget, et tiltak som ikke engang endrer loven. Hvordan forklarer statsråden at Djupedal-utvalget ikke tar opp dette som et viktig tiltak, men at dette er det eneste tiltaket han har sendt Stortinget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:38:38]: Jeg har ikke så veldig lyst til å lage for mye politisk krangel av dette. Men jeg synes man må bestemme seg for hva kritikken går ut på. Man kan ikke både kritisere meg for å forskuttere Djupedal-utvalget og sende et forslag på høring og samtidig kritisere meg for at jeg ikke har sendt flere forslag på høring fordi jeg har ventet på et utvalg som ble oppnevnt av de rød-grønne, og som skulle gjennomgå hele mobbepolitikken. Da mener jeg at begrunnelsen er klar og tydelig. Jeg mener at dette burde være ukontroversielt, og det er det jo også. Hvis man leser voteringene fra Stortinget, så er det jo et flertall – ja, ikke bare flertall, alle i komiteen var for dette. Hvis man samtidig ser på hva vi skal gjøre fremover, er det mye å gjøre, men da er det også fornuftig å vente på Djupedal-utvalget, som jeg også ser at flertallet i komiteen åpenbart mener at det det er. Det mener jeg også er fornuftig. Men det å sende det som i utgangspunktet burde være en ukontroversiell lovpresisering som kan gi et viktig signal til Stortinget, det står jeg for.

Trond Giske (A) [00:39:49]: La meg bare forklare veldig kort: Kontroversen i dette ligger ikke i lovforslaget i seg selv. Innholdet er helt greit, for det beskriver dagens rettstilstand. Kontroversen består i at statsråden går med brask og bram ut i mediene og sier at nå skal han forbedre tilstanden i norsk skole når det gjelder mobbing, med et innholdsløst forslag. Det er også oppsiktsvekkende at statsråden sier at han måtte vente på utvalgsinnstillingen for alle andre forslag, men et virkningsløst forslag kunne han sende! I nesten to år har han vært statsråd og måttet vente på et rød-grønt nedsatt utvalg. Det finnes mange ting vi vet virker mot mobbing som det er fullt mulig å ta initiativet til selv om man venter på et utvalgsarbeid. Det er oppsiktsvekkende at det eneste tiltaket man har løftet opp, er et tiltak som Djupedal-utvalget overhodet ikke beskriver som et virkningsfullt tiltak. Og igjen: Hvordan forklarer han at Djupedal-utvalget ikke har dette tiltaket med?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:40:54]: Det må Djupedal-utvalget selv svare for. Nå har jo samarbeidspartiene styrket anti-mobbearbeidet i budsjettet. Så kan man gå tilbake hvis man er interessert, og sammenligne sam-

arbeidspartienes budsjetter på området med andre partiers budsjett.

Det er noe haltende med resonnementet. Her blir lovforslaget anklaget for ikke å gjøre noe, og i hvert fall ikke sende noe signal, altså for å være et lovforslag som gjør ingenting. Samtidig er resonnementet til representanten Giske at det å stemme imot et forslag som gjør ingenting, vil sende et veldig sterkt signal, og derfor må man stemme for det! Det henger ikke sammen. Hvis representanten Giske mener at dette er et forslag som er verdt å stemme for fordi det sender et viktig signal, fordi det er viktig å presisere loven, må han stå for det, og da må han også slutte å kritisere det fra en helt annen synsvinkel eller ståsted.

Trond Giske (A) [00:41:49]: Statsråden kan lese. Det står i innstillingen at vi stemmer for forslaget for ikke å skape noen tvil om at dagens rettstilstand har støtte i Stortinget – ferdig med den saken. Problemet er at statsråden har løftet dette – og ikke bare han har løftet det, men regjeringserklæringen har løftet det – som et stort og viktig tiltak mot mobbing. Djupedal-utvalget beskriver overhodet ikke dette som et tiltak som er verdt å regne med.

Og det er jo ikke Djupedal-utvalget som må svare for at statsråden og regjeringen har løftet dette som et av sine viktigste tiltak. Hvorfor er det eneste tiltaket statsråden har sendt til Stortinget, en lovendring som ikke endrer loven, på et område som Djupedal-utvalget ikke beskriver som et viktig innsatsområde mot mobbing? Hvorfor har statsråden valgt det og ikke en rekke andre forslag som lå på bordet og var mulig å gjøre noe med, lenge før Djupedal-utvalget kom med sin innstilling?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:42:41]: Nå har jeg svart på begge de to spørsmålene. Men jeg tror representanten Giske og jeg er grunnleggende uenige om en del av statsrådsrollen. Jeg mener det har en viktig effekt når kunnskapsministeren i Norge, uavhengig av hvem det er, sier på tv eller i andre media at i situasjoner der noen må bytte skole, så skal det være mobberen, ikke den som er blitt mobbet. Jeg mener at det har en effekt også å presisere regelverket. Men det å si det, det at man kan høre det som mobbeoffer, at foreldre kan høre det, at skoler kan høre det, at rektorer kan høre det, at lærere kan høre det, det har en effekt.

Og vi skal følge opp Djupedal-utvalget. Vi kommer med tiltak. Vi skal følge opp den satsingen som samarbeidspartiene har startet med, men en viktig del av antimobbearbeidet kommer også til å fortsette å være hvordan vi snakker om det, hva slags signaler vi gir, og hvilket lag vi tar når problemstillingen kommer opp i offentligheten.

Trond Giske (A) [00:43:40]: Ja, jeg tror dette er kjernen – vi er dypt uenige om hva som ligger ikke bare i statsrådsrollen, men også i politikerrollen. Jeg tror at ungene som går til skolen og gruer seg fordi de blir mobbet, tenker: Enn om noen med makt kunne gjort noe som hjalp min hverdag! Så sitter altså den i Norge med mest makt over dette området og sender som sitt eneste forslag en lovendring som ikke endrer rettstilstanden én millimeter, som ikke styrker mobbeofrenes situasjon én millimeter, mens han samtidig kunne ha sendt en masse andre ting til Stortinget. Det er forskjellen på rollen.

Jeg er ikke i tvil om at statsråden, i likhet med hele salen, blir dypt opprørt over mobbing, men det er også dypt opprørende at den som sitter med mest makt til å gjøre noe med det, har null handlekraft for det som gjelder, nemlig å bedre rettssituasjonen. Nå har vi et forslag på bordet som sier at regjeringen skal komme med forslag som styrker rettssituasjonen. Vil statsråden anbefale sine partifeller i Stortinget å stemme for det konkrete forslaget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [00:44:43]: Jeg har tenkt å gjøre det. Og det har ikke vært noen tvil om, på noe som helst sekund, at vi skal følge opp Djupedal-utvalget. Det er helt naturlig at vi har ventet på Djupedal-utvalget, men vi var mer utålmodige enn de rød-grønne, som hadde gitt dem flere måneder til, og ba dem levere nå.

Så lurer jeg på om 49 av 70 høringsinstanser tar feil når de sier at dette er en viktig presisering. Hva er det representanten Giske, som er den eneste som fra denne talerstolen har hisset seg opp over dette forslaget – eller begrunnelsen for forslaget, eller hva det er han er opphisset over – har forstått som ikke de 49 som er positive, har forstått? Det lurer jeg på. Når 24 kommuner sier at dette er en viktig presisering, hva er det de har misforstått? Det vil jeg gjerne høre representanten Giske forklare, men det har vi kanskje ikke tid til nå, så det får bli en annen gang.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Giske (A) [00:45:44]: Det blir anledning til å forklare det.

Det er egentlig ganske oppsiktsvekkende at tunge organisasjoner, som bl.a. Utdanningsforbundet, sier at det er helt unødvendig at en statsråd sender et lovforslag på høring som det egentlig er full enighet om, og som beskriver dagens rettstilstand. De sier at dette er helt unødvendig. Det er egentlig nesten litt ydmykende for en statsråd å få det svaret fra den absolutt største organisasjonen på skoleområdet. At 49 sier at det er viktig, beskriver ikke høringssvarene. Tvert imot, man sier at det er helt greit, for det er dagens rettstilstand. Det er ingen i salen her som er uenig i det.

Det man er opprørt over, er at man har det som sitt eneste forslag. Statsråden svarer ikke på hvorfor dette både står i regjeringserklæringen og er det eneste han har sendt, når Djupedal-utvalget ikke har dette med på listen over viktige tiltak overhodet – det beskrives bare som en saklig informasjon om hvordan ordensreglementet er.

Vi vet hva som virker: skoleringsopplegg, informasjonsarbeid, holdningsskaping, det at man har programmer, som Djupedal-utvalget beskriver, det at man lærer seg de metodene som finnes, det at man bevilger penger til å sende rektorer og lærere på etterutdanning rundt dette, tydelige nedfelte prinsipper og kultur i skolen – det finnes mange ting man kunne ha gjort.

I ett og et halvt år har man vært statsråd og har altså ikke

gjort noen verdens ting. Det som er problemet, er at dette er et mønster på område etter område. Det var akkurat det samme da vi snakket om ordensreglement. Man tøffer seg med å låse dørene og tøffer seg med å inndra mobiltelefoner og pc-er osv. Regelverket var der. Man beskrev dagens rettstilstand og sa at det skal vi gjennomføre. Var det det man vant valget på i 2013, å si at nå skal vi jammen meg gjennomføre det som allerede eksisterer?

Igjen: Dette hjelper ingen mobbeofre. Det som hjelper mobbeofrene, er handling. Vi har et helt konkret forslag til romertallsvedtak her, hvor det er mulig å si at regjeringen skal følge opp Djupedal-utvalget – også med utredning om forslag som styrker mobbeofrenes rettssikkerhet. Vi hører at regjeringspartiene ikke har tenkt å stemme for det, men mitt spørsmål går til Anders Tyvand og til Iselin Nybø: Er det slik at Venstre og Kristelig Folkeparti også her er såpass – skal vi si – ufrie fra regjeringspartienes pekefinger at man ikke engang kan stemme for et forslag som fastslår at nå skal mobbeofrenes rettssituasjon utredes, og at man skal komme tilbake med en sak om det? Vi ser i andre komiteer at det er mulig å få flertall for saker selv om Høyre og Fremskrittspartiet ikke er med – om det er klimalov eller andre ting som mellompartiene brenner for. Jeg synes det hadde vært fint om Anders Tyvand og Iselin Nybø gikk opp og sa at dette er så viktig, dette går rett i hjerterota på oss, dette skal vi jammen meg være med på, selv om vi er støttepartier for Høyre og Fremskrittspartiet.

Henrik Asheim (H) [00:48:54]: Dette har vært en litt merkelig opplevelse, må jeg bare si. Bare for først å minne om det nok engang: Det er en enstemmig komité som gir tilslutning til regjeringens lovproposisjon. Jeg er helt enig med saksordføreren i at det ville vært utrolig merkelig hvis noe parti foreslo å avvise denne proposisjonen, som alle er for. Derfor er det også en enstemmig komité som har kommet frem til at dette er en proposisjon man gir tilslutning til.

Det er helt i orden å være i opposisjon. Det er helt i orden å skulle være imot regjeringen, men å bruke så mye tid og så mange krefter som komitélederen her gjør på å forsøke å skape uenighet om en sak som hele komiteen enstemmig er for, blir for meg ganske merkelig, særlig med tanke på at komitélederen sier at ja, men tunge organisasjoner som Utdanningsforbundet sier at det ikke er nødvendig å redegjøre for dette. Vel, tunge organisasjoner som Elevorganisasjonen trekker frem at dette er viktig. Da er det klart at man må lytte til flere instanser. Når det er 49 som er for, og åtte som er imot, kan man godt trekke frem de åtte som er imot, men sannheten er at da dette var på høring, ga det store flertallet og tunge organisasjoner som organiserer f.eks. elevene i den norske skolen, støtte til statsrådens forslag. Det er vel kanskje grunnen til at komiteen enstemmig går inn for dette.

Jeg synes statsråden trekker frem et veldig godt poeng når man altså får kritikk for ikke å ha lagt frem flere forslag, samtidig som flertallet i komiteen skriver at de synes det er rart at man har lagt frem forslag før Djupedal-utvalget har lagt frem sin innstilling. Igjen: Det er helt i orden å være i opposisjon, men ikke å være i opposisjon på autopilot. Vær i opposisjon og finn ut hva det er man er uenig i, ikke bare vær imot for å være imot!

Så spør representanten Giske om det var dette man vant valget på. Blant annet var det det. En av de tingene som jeg tror mange etterlyste etter åtte år med den rød-grønne regjeringen, var handling også på dette området. Det er altså slik at når man nå legger frem dette forslaget, når man nå kommer med Djupedal-utvalgets innstilling og kommer til å legge frem flere forslag for Stortinget, er det de facto opptrapping av det antimobbearbeidet som ble gjort under den rød-grønne regjeringen. Jeg sier ikke at den rød-grønne regjeringen ikke var opptatt av mobbing – jeg har ikke tenkt å legge meg på det nivået – men jeg mener at det er litt spesielt å få kritikk fra komitélederen for en lovproposisjon som får tilslutning fra en enstemmig komité, som får tilslutning fra 24 kommuner, som får tilslutning fra elevene, og som er et tiltak som sikrer at hvordan man skal håndtere en slik situasjon bedre, redegjøres for i lovverket – at det tas ut av forarbeidet og inn i paragrafen. Det er ekstremt viktig. Derfor har det også fått støtte i høringen. Derfor får det også enstemmig støtte i komiteen.

La oss være uenige der hvor vi er uenige, istedenfor å lage et spill av saker som er for viktige til det.

Anders Tyvand (KrF) [00:52:13]: Representanten Giske brukte ganske mye tid på å fortelle at det ikke er noe særlig sammenheng mellom denne saken og Djupedal-utvalgets rapport. Allikevel oppfordrer han meg og representanten Nybø til nå å stemme for et forslag der regjeringen pålegges å følge opp Djupedal-utvalgets rapport.

På spørsmålet om kampen mot mobbing er noe som treffer oss i hjerterota i Kristelig Folkeparti, så er svaret definitivt ja! Derfor har vi også vært tydelige i innstillingen – og fra talerstolen her i dag – på at vi forventer, og forutsetter, at Djupedal-utvalgets rapport følges opp av regjeringen, og det har vi opplevd å få en tydelig forsikring om også fra statsråden i dag. Men det å pålegge dette, som da egentlig gjelder en annen og litt større sak, i behandlingen av denne konkrete spesifiseringen av lovverket, det finner vi ikke nødvendig.

Iselin Nybø (V) [00:53:46]: Jeg opplever at nå når klokken nærmer seg ett, kjenner jeg at det å diskutere detaljer på dette nivået kan være litt krevende. Det som vi står overfor nå, er et forslag som handler om å ta inn i loven noe som har vært rettspraksis lenge, samtidig som vi alle er enige om at vi ikke er fornøyd med bare å gjøre det. Det er klart at innsatsen mot mobbing må trappes opp. Det er klart at dette kanskje vil være en sovepute. Det opplever jeg at jeg også ga uttrykk for forrige gang jeg hadde ordet i denne saken, og det er det vi er opptatt av.

Samtidig forventer jeg at regjeringen, nå som de har fått Djupedal-utvalgets rapport og forslag til tiltak, går gjennom dem, og at de ser på de tiltakene som de kan gjennomføre selv, raskt og effektivt – at de gjør det, at de ikke bruker tid på å lage mer byråkrati rundt det, men at de kan ta tak i de tingene som kan gjennomføres effektivt og fort.

Jeg sa også i mitt innlegg at jeg både forventer og ser fram til de sakene som det er både hensiktsmessig og nødvendig at Stortinget behandler – at statsråden kommer til-

bake til Stortinget når det blir nødvendig eller hensiktsmessig. Det opplever jeg også at statsråden er åpen på at han ønsker å gjøre. Jeg opplever at vi her har en statsråd som tar mobbeproblematikken på alvor, at ja, denne saken opplever han som viktig. Jeg er enig i at det er nyttig å få det tatt inn i loven. Samtidig opplever jeg også at statsråden er tydelig på – og at Venstre og Kristelig Folkeparti er tydelig på – at dette ikke kan være en sovepute. Her må vi være offensive.

Kampen mot mobbing vil alltid handle om fokus. Det vil handle om å ha den enkelte skole i fokus, det vil handle om å ha fokus hos den enkelte skoleeier, og det vil handle om å ha fokus for det politiske miljøet. Det opplever jeg at Venstre har, det opplever jeg at Kristelig Folkeparti har, og jeg er helt sikker på at både Venstre og Kristelig Folkeparti skal pushe på statsråden framover, sånn at vi fortsatt og kontinuerlig fokuserer på mobbing og tiltak mot mobbing framover.

Trond Giske (A) [00:56:16]: Jeg tror ikke vi kommer noe lenger med å få verken statsråden eller Kristelig Folkeparti og Venstre til å forplikte seg mer på disse tiltakene. Jeg skulle gjerne ha diskutert hele natten med Iselin Nybø og andre, til i morgen tidlig, om det så hadde hjulpet ett barn til å bli tryggere på skolen. Dette tror jeg er en av de viktigste sakene vi kan behandle i denne salen, og det er egentlig første gang vi har mulighet til å diskutere mobbing bredt i denne stortingsperioden, for vi har altså ikke hatt en eneste sak før fra statsråden som har omhandlet temaet – og den vi har, endrer ingen verdens ting.

Jeg synes begrunnelsen fra Anders Tyvand og Iselin Nybø for ikke å stemme for forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV er ganske underlig. I Dokument 8-forslag og andre steder har man selv, fra disse partiene, fremmet ting som har fått støtte fra oss, av lignende karakter, hvor man ber om utredninger, ber om intensivering, ber om tiltak. Og særlig her, hvor vi ikke har fått noen tiltak, ikke har fått noen intensivering, ikke har fått noen forslag som forandrer situasjonen, hadde det vært flott om stortingsflertallet hadde dyttet på, som Iselin Nybø beskrev det.

Det var litt morsomt på slutten å høre Henrik Asheim si at jo, fordi man nå lovfester det som var rettstilstanden under de rød-grønne, og fordi man har fått et arbeid fra et utvalg som ble nedsatt av de rød-grønne og sendt det på høring, så har den nåværende regjeringen intensivert arbeidet mot mobbing. Det beskriver – tror jeg, dessverre – akkurat hvor ambisjonsnivået ligger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [00:57:59]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU (Innst. 211 S (2014–2015), jf. Meld. St. 13 (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene: Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, SV 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg av medlem av regjeringen, innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nikolai Astrup (H) [00:59:13] (ordfører for saken): I 1950 var det to og en halv milliard mennesker på jorden, nesten hvert fjerde menneske var europeer. I dag har vi passer syv milliarder mennesker, men bare 7 pst. er europeere. Det forteller oss to ting: Europas land blir neppe viktigere hver for seg enn det de er sammen – det var dagens europapolitiske innlegg – men det forteller oss også at dersom vi skal lykkes med å redusere utslippene globalt med 40–70 pst. innen 2050, må alle verdens land bidra. Dette er ikke et kretsmesterskap, norgesmesterskap eller europamesterskap i å sette seg djerve mål; det er en global dugnad som må måles ikke i gode intensjoner, men i reelle resultater.

Vi må lykkes i Paris til høsten. Forsøkene har vært tallrike. Dessverre har skuffelsene vært like mange. Heller ikke i Paris er det grunn til å tro at det blir en avtale som vil rette opp det grunnleggende problemet: at det er for billig å forurense og for dyrt å være miljøvennlig.

Heldigvis ser vi at stadig flere land, regioner og delstatsmyndigheter innfører ulike former for prising av utslipp. Det vil bli dyrere å forurense. Samtidig står vi på terskelen til et paradigmeskifte i kraftsektoren og i transportsektoren. Prisene på sol og vind er dramatisk redusert på kort tid. Prisene på batterier for lagring av energi til kraftproduksjon og elektrisk mobilitet har falt raskere enn noen kunne forutse. Investeringsuniverset utvides. I USA er solenergi nå konkurransedyktig med fossile alternativer i 36 stater. I Sør-Afrika er det investert 14 milliarder amerikanske dollar i sol- og vindkraftverk de siste tre og et halvt årene alene, med en samlet effekt på 4 000 MW.

Det grønne skiftet er i gang. Vi står på terskelen til en ny tid. Norge har teknologi, kompetanse og kapital til å lede an. Det er bred enighet i komiteen om at Norge må fortsette å prioritere arbeid med teknologiutvikling i industrien. Hydros nye pilotanlegg på Karmøy, som skal bli verdens reneste anlegg for aluminiumsproduksjon, er et godt eksempel på hva et godt virkemiddelapparat kan bidra til å utløse. Regjeringen har styrket både Enovas klimateknologifond og Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Samlet sett er Norge godt rustet til å bidra med utviklingen av ny miljøvennlig teknologi, som både kan bidra til å redusere utslippene og samtidig styrke Norges konkurranseevne på grønne vilkår.

Norges petroleumsnæring vil være viktig i lang tid fremover. Verdens høyeste karbonpriser gir gode incentiver for å utvikle nye løsninger som reduserer utslipp og effektiviserer produksjonen. Samtidig har høykompe-

tansemiljøet innenfor offshorenæringen betydelig overføringsverdi til andre næringer i det grønne skiftet.

Regjeringen satser betydelig på fornybar energiproduksjon, ikke minst gjennom en økning i Statkrafts egenkapital på 10 mrd. kr og bedre rammevilkår for vindkraft og småkraft. I sum gir dette grunnlag for flere grønne arbeidsplasser.

Norge viser også vei innenfor transportsektoren. Hittil i år er 18 pst. av nybilsalget nullutslippsbiler. Ikke i noe annet land er denne andelen i nærheten av å være like høy. Vi viser at det er mulig. Utslippsreduksjonene fra denne satsingen er foreløpig begrenset i Norge, men det bidraget vi yter for å utvikle næringen og gjennom eksemplets makt vise at nullutslippsmobilitet er både mulig og gjennomførbart, skal ikke undervurderes.

Det teknologiske paradigmeskiftet kan komme raskere enn noen hadde forutsett. Samtidig vil det ta tid å fase det inn globalt. Fortsatt er det 1,3 milliarder mennesker som overhodet ikke har tilgang på strøm. Fortsatt er det nesten 40 pst. av verdens befolkning som er avhengig av å lage mat over åpen ild, ikke fordi de vil, men fordi det ikke finnes andre alternativer. Det er bred enighet i komiteen om at Norge må fortsette sitt internasjonale engasjement for å redusere utslippene i utviklingsland og bidra til en bærekraftig utvikling.

Regjeringen har lovet 1,6 mrd. kr til FNs grønne fond de neste fire årene. Den internasjonale skogsatsingen skal videreføres til 2020. Opprinnelig var planen at den skulle vare i fem år. Resultatene er gode, og hvert år bidrar redusert avskoging til utslippsreduksjoner tilsvarende Norges samlede utslipp. Regner vi inn den internasjonale skogsatsingen, er vi med andre ord karbonnøytrale allerede i dag.

Satsingen på fornybar energi i utviklingsland har også stor betydning. SN Power og Norfund bygger ut fornybar energi for milliardbeløp i utviklingsland. Dette arbeidet utløser også betydelige private investeringer. Vi ser f.eks. at privateide Scatec Solar gjennomfører en rekke prosjekter i samarbeid med Norfund.

Behovet for energi vil øke dramatisk i årene fremover som følge av en globalt fremvoksende middelklasse. Dessverre ser vi at kull fortsatt dominerer i svært mange økonomier. I Polen finnes det kullkraftverk som slipper ut 37 millioner tonn CO_2 hvert eneste år. Alle de ti største utslippskildene i Europa er kullkraftverk, som til sammen slipper ut mer enn fire ganger Norges samlede utslipp.

Av politiske og økonomiske årsaker vil kull forbli viktig i mange land. Derfor er det viktig at vi lykkes med å utvikle en kostnadseffektiv teknologi for rensing og lagring av CO_2. Norge jobber her bredt for å bidra i dette arbeidet, og det må fortsette.

Markedet er en elendig herre, men det er den mest effektive tjeneren vi har. Når det å tenke grønt gir sorte tall, har vi startet en snøball som ikke lar seg stanse. Samtidig kan vi påvirke hvor raskt snøballen skal rulle. Måten vi rammer inn våre klimamål på, har betydning for vår evne til å nå de målene vi setter oss.

Regjeringens forslag til innramming av klimamålene i 2030 har bred tilslutning i komiteen. Det er svært gledelig, fordi beslutninger vi fatter i dag, legger premissene for samfunnsutviklingen i Norge i lang tid fremover. Regjeringen har foreslått en forpliktelse som skal sendes inn til FNs klimakonvensjon med følgende elementer: for det første at Norge vil påta seg en betinget forpliktelse om minst 40 pst. utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990, for det andre at Norge vil gå i dialog med EU om å inngå en avtale om felles oppfyllelse av klimaforpliktelsene sammen med EU med et klimamål på minst 40 pst. i 2030 sammenlignet med 1990-nivået. Dette vil gi et forutsigbart og forpliktende rammeverk for å videreutvikle norsk klimapolitikk.

Norge er allerede nær fullt ut integrert i EUs indre marked i Europa gjennom EØS-avtalen. 80 pst. av Norges eksport går til EU. Av hensyn til norsk industri og norsk næringsliv er det derfor fornuftig at Norge også knytter seg tettere til EU i klimapolitikken. En avtale med EU innebærer at det blir et skarpere skille mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Utslippene i kvotepliktig sektor i EØS-området vil reduseres med 43 pst. i 2030 sammenlignet med 2005. Kvotemarkedet vil gradvis strammes inn for å sikre dette. Norske bedrifter i kvotemarkedet vil ha både fleksibilitet og incentiver for å videreutvikle en sterk grønn industrisektor. Det er viktig at Norge ikke innfører en klimapolitikk som bidrar til tapte industrimuligheter og karbonlekkasje med påfølgende økte globale utslipp. Det unngår vi med regjeringens løsning.

I ikke-kvotepliktig sektor vil Norge gjennom en avtale med EU bli tildelt et mål for utslippsreduksjon på mellom 0 og 40 pst., basert på landets bruttonasjonalprodukt per innbygger og potensialet for kostnadseffektive utslippsreduksjoner. Det er derfor grunn til å forvente at Norge vil få et høyt mål om å gjennomføre store utslippsreduksjoner i transportsektoren, byggsektoren og landbrukssektoren. Potensialet er størst i transportsektoren, og her er regjeringen og samarbeidspartiene allerede i gang med omfattende og forsterkede tiltak for å redusere utslippene.

Målet i ikke-kvotepliktig sektor vil trolig fastsettes i 2016. I etterkant av dette vil det være naturlig å avklare hvordan vi skal oppfylle Norges forpliktelser om utslippsreduksjoner, men jeg legger til grunn at tiltak for å redusere utslipp vil fremmes fortløpende i årene fremover, og at regjeringens allerede påbegynte arbeid med å forsterke tiltakene i klimaforliket fortsetter.

Det er som sagt bred enighet om hva regjeringen skal melde inn til FN innen utgangen av denne måneden, og det er bred enighet om hva vi vil forsøke å oppnå i samarbeid med EU frem mot 2030. Det er svært positivt.

La meg også gi regjeringen honnør for måten den har involvert Stortinget på i denne saken. Jeg tror det er første gang Stortinget har hatt en så god forankring av våre internasjonale klimaforpliktelser overfor FN. Det gir håp om at Stortinget også vil bidra til at målene følges opp på en god måte.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Aasland (A) [01:07:48]: La meg starte med å takke saksordføreren for vel gjennomført sakshandsaming overfor komiteen, gjennom komitébehandlingen. Det har kanskje ikke vært den mest kompliserte saken å behandle heller, fordi det var ganske god tilslutning til løsningen.

Det at Stortinget slutter seg til en del av EUs rammer for klimapolitikken under forutsetning av at vi får en avtale med EU, er jo på mange måter en god løsning. Men det er egentlig en veldig stor og viktig sak, en viktig prinsipiell sak, vi faktisk behandler. Det innebærer at vi nå gjennom det vedtaket vi gjør, forutsatt at vi får en avtale med EU, binder opp politikken for mange år framover. Det er kanskje det mest vesentlige og også det mest viktige i saken, det at vi gjør det i et større fellesskap enn oss selv, og en må være tydelig på hvor en vil hen.

Situasjonen blir da, hvis vi får en avtale med EU, at vi her hjemme må få et mål for hvor mye vi skal redusere utslippene i de sektorene som ligger utenfor EUs kvotesystem. I stor grad vil det dreie seg om transport og landbruk for Norges del. Det er spekulert i hvor stor andel dette vil utgjøre. Det er ikke det mest vesentlige i debatten akkurat nå, men jeg er helt overbevist om at vi gjør klokt i å forberede oss på at vår andel kommer til å ligge på i hvert fall omkring 40 pst.

Som sagt, vi har sagt at vi syns dette er en god tilnærming til et av våre viktigste politiske temaer, som omhandler framtiden og våre muligheter. Historisk sett følger det opp vår tradisjon med å ha en sterk forankring mot Europa i disse spørsmålene.

Mål er viktige i klimapolitikken, men det er kanskje det enkleste i klimapolitikken også. Nå må tiltakene og virkemidlene som vi skal bruke i tiden framover, styrkes, og vi må være veldig tydelige på hvilke tiltak som skal fungere. Vi forutsetter derfor at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en plan for hvordan vi skal nå målene, gjennom konkrete tiltak i fortsettelsen. Først da vil alle brikkene forhåpentligvis være på plass. Vi kan nok en gang invitere til samtaler og si at Arbeiderpartiet er beredt til å føre samtaler med alle partier så sant vi kan få en bred enighet om det. Vi syns dette er viktige spørsmål. Det er 15 år til 2030. Det er knapt med tid. Verden har dårlig tid. Vi har satt oss mål som vi ikke klarer å oppfylle, og det er viktig at debatten også i nasjonal sammenheng handler om tiltak mer enn målsettinger, for hvis vi ikke klarer det, blir kanskje debatten noe meningsløs.

Vi har i denne saken drøftet om vi skal gå inn på tiltak. Regjeringen og støttepartiene har denne gangen valgt ikke å være med på tiltaksdiskusjonene. Det syns jeg er litt synd og litt beklagelig, fordi det haster, som sagt, og det hadde vært greit allerede nå å diskutere en del av tiltakene mer inngående og eventuelt også gjennom vedtak i Stortinget sagt hvilke tiltak en mener er riktig i tiden framover. Klimapolitikken skal ikke avgjøres i 2016, den må avgjøres hver dag fram til 2030, dersom vi skal lykkes.

Vi har i denne saken foreslått konkrete tiltak og forpliktelser om at vi vil utvikle lav- og nullutslippsløsninger i alle industrigrener fram mot 2050. Vi har sagt at vi i den forbindelse må styrke klimateknologifondet, etter vårt forslag til 100 mrd. kr i 2017. Det handler ikke om at vi overbyr noen, men vi ser helt klart at det trengs flere ressurser for å klare å nå klimamålene våre. Vi ville gjerne ha vedtatt et forslag om å revitalisere og styrke satsingen på karbonfangst og -lagring. Regjeringspartiene sier nei til tross for saksordførerens glimrende omtale av dette i sitt innlegg akkurat nå. Vi mener at staten må ta en langt større andel av investeringskostnadene for viktige kollektivprosjekter i de store byene, som en del av forpliktende avtaler. Vi sier også at vi må hjelpe inn i markedet nye klimavennlige løsninger i kollektivsystemet. Regjeringspartiene og støttepartiene sier denne gangen nei – det syns jeg er synd.

Da vi satt i regjering, inviterte vi til brede forlik i klimaspørsmålet fordi vi mente at det i store saker var viktig at vi hadde så bred tilslutning som mulig, og at vi var enige om tiltakene videre. Jeg håper ikke det sporet er brutt når vi skal fortsette diskusjonen som kommer i kjølvannet av denne tilslutningen.

Oskar J. Grimstad (FrP) [01:13:16]: Høgre–Framstegsparti-regjeringa har i samarbeid med Kristeleg Folkeparti og Venstre lagt fram den mest konkrete klimaplanen nokon gong gjennom Meld. St. 13 for 2014–2015 om ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU. Denne meldinga, med konkrete utsleppsmål, viser at dei borgarlege partia i samarbeid har ambisiøse og klare planar for eit framtidig lågutsleppssamfunn – ikkje berre nasjonalt. Denne planen er også Noregs bidrag til ein ny internasjonal klimaavtale gjennom FN-systemet.

Vidare vil Noreg gå i dialog med EU, der målet er å inngå ein avtale om felles oppfylling av klimaforpliktinga, med eit klimamål på minst 40 pst. utsleppsreduksjon i 2030 samanlikna med 1990-nivået.

Regjeringa vil altså fram mot klimakonferansen i Paris i desember 2015 arbeide aktivt for ein intensjonsavtale med EU om felles oppfylling av klimaforpliktinga. Noregs utsleppsforplikting i den nye klimaavtalen vil også reflektere vår nære tilknyting til EU på mange område, no også på klimaområdet. Det vil vere ein klar fordel for norsk næringsliv og norsk industri om Noregs klimapolitikk og EUs klimapolitikk blir samordna i størst mogleg grad for å hindre karbonlekkasjar. Nær 80 pst. av Noregs eksport går til EU, så også norsk næringsliv og norsk industri gir klart uttrykk for at det vil vere ein fordel om Noregs klimapolitikk og EUs klimapolitikk blir samordna, og dei gir si støtte til ei slik løysing.

EU har sett seg eit mål om å redusere utsleppa i 2030 med minst 40 pst., samanlikna med 1990-nivået. Dette gir ein utsleppsbane i tråd med togradersmålet, og Noregs målsetjing skal vere minst like ambisiøs som EUs.

Det er elles grunn til å peike på at ettersom EU legg 1990-nivået til grunn for talfesting av reduksjonsmål, blir det vesentleg meir krevjande for Noreg enn for EU å nå måla.

Høgre–Framstegsparti-regjeringa vil føre ein ambisiøs nasjonal klimapolitikk som bidrar til at Noregs nasjonale utslepp blir reduserte fram mot 2030, og dermed også bidrar til det langsiktige målet om at Noreg skal bli eit lågutsleppssamfunn i 2050.

Miljødirektoratets rapport «Faglig grunnlag for videreutvikling av den nasjonale og internasjonale klimapolitikken – klimatiltak mot 2020 og plan for videre arbeid» viser at det er eit gap mellom Stortingets klimamål og vedtatte klimatiltak og verkemiddel på om lag 8 millionar tonn CO_2 – eit gap som har auka under den raud-grøne regjeringa sine åtte år med fleirtal og gjer arbeidet atskilleg meir krevjande.

Denne regjeringa har sørgt for at det er i gang eit arbeid med å styrkje verkemidla gjennom opprettinga av Grøn skattekommisjon, regjeringa sin strategi for arbeidet med CO_2-handtering, den heilskaplege gjennomgangen av bilavgiftene og Nasjonal transportplan. Av nemnde prioriterte innsatsområde i klimapolitikken vil vere:

– reduserte utslepp i transportsektoren
– utvikling av lågutsleppsteknologi i industrien og rein produksjonsteknologi
– CO_2-handtering
– styrking av Noregs rolle som leverandør av fornybar energi
– og sist, men ikkje minst: miljøvenleg skipsfart

Noreg har teknologi, kompetanse og kapital til å leie an i det grøne skiftet. For å ta det siste punktet først: LNG er innanfor skipsfart ei energiform som begynner å skyte fart, og ho vil føre til store reduksjonar i utslepp. Det viser at det framleis er viktig med positive incentiv til teknologiutvikling generelt, også innanfor industrien.

Noreg har også nokre av verdas fremste kompetansemiljø på planlegging og realisering av prosjekt innanfor fornybar energi i utviklingsland gjennom SN Power og Norfund. Noreg vil gjennom desse selskapa, men også med andre verkemiddel, bidra til etablering av ny fornybar energiproduksjon i utviklingsland, då vi alle veit at vegen for å kome ut av ekstrem fattigdom er nettopp gjennom tilgang på energi.

Regjeringa og samarbeidspartia har vedtatt å løyve 400 mill. kr årleg til FNs Green Climate Fund fram til 2018. Det grøne klimafondet skal finansiere klimatiltak i utviklingsland.

Framstegspartiet meiner at fangst og lagring av CO_2 vil vere den avgjerande teknologien for å nå dei globale klimamåla. Også for norske industrielle punktutslepp vil ein slik teknologi spele ei viktig rolle.

Det er også brei politisk einigheit om at skog bør bli inkludert i ein framtidig internasjonal klimaavtale. Dette må gjerast slik at avtalen stimulerer til berekraftig skogbruk, der skogen sine karbonlager blir varetatt, samtidig som skogen sine moglegheiter til å levere eit fornybart råstoff blir utnytta.

Måla for kvotepliktig sektor er klare, og samstundes er ambisjonane for ikkje-kvotepliktig sektor også ambisiøse. Framtida vil vise kva nivå og einigheit ein kan kome til gjennom avtalen med EU. Noreg vil bidra til utsleppsreduksjonar i ikkje-kvotepliktig sektor ved at det blir fastsett eit nasjonalt utsleppsmål for ikkje-kvotepliktig sektor på linje med samanliknbare EU-land. EU legg opp til at nokre av kutta i ikkje-kvotepliktig sektor kan bli gjennomførte ved kjøp av kvotar i EUs kvotesystem eller ved gjennomføring av klimatiltak i andre EU-land. Noreg vil nytte seg av denne fleksibiliteten – på lik linje med EU-land.

Alt i alt er dette ei god, framtidsretta og ambisiøs stortingsmelding, som får brei støtte – noko som kom fram under høyringa – og det har ført til at ho gjennom behandlinga i Stortinget har blitt, om mogleg, endå betre.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [01:19:07]: Først vil jeg rose foregående talere for gode innlegg og takke regjeringspartiene og Venstre for at en klarte å legge fram en så viktig sak som dette i fellesskap på den gode måten, og at den har fått så bred tilslutning i salen. Så vil jeg også si til representanten Aasland fra Arbeiderpartiet at for Kristelig Folkepartis del er vi beredt til å diskutere tiltak. Problemet har jo ikke vært ambisiøse mål – det har vi vært gode nok til å sette – men det har vært å komme med tiltakene og følge opp målene. Det er vi beredt til. Men nå er denne saken først og fremst om tilknytninga til EUs klimamål.

Også gjennomgangen som statsråden hadde for å se på gapet som gjelder utfordringene i forbindelse med klimagassutslipp, viste jo med all tydelighet at vi trenger flere tiltak. Den viste at det vil bli et gap på 8 millioner tonn i 2020, dersom en fortsetter som i dag. Derfor er det helt avgjørende for Kristelig Folkeparti at det følger klare og tydelige forpliktelser for de målene vi setter oss.

Hvis vi sammenligner EUs og Norges faktiske utslippsreduksjoner i løpet av de siste ti årene, ser vi at mens norske utslipp har fortsatt å øke fram til 2013, har EU redusert sine utslipp siden 2005. Der Norge brukte kvotekjøp i u-land for å oppfylle Kyoto I-forpliktelsene, har EU overoppfylt sine forpliktelser med omtrent 50 pst. bare gjennom reelle utslippskutt fra eget territorium. Dette viser at norsk klimapolitikk nå inkluderes i et rammeverk som rent faktisk har bedre resultater for reelle utslippsreduksjoner enn det norske myndigheter har oppnådd. Vi tror at en juridisk bindende avtale med EU kan bidra til at vi i sterkere grad forplikter oss til å nå de ambisiøse målene. Derfor er vi veldig glade for at Stortinget nå fatter dette vedtaket.

En utslippsreduksjon på 40 pst. i 2030 er i tråd med en utslippsbane for togradersmålet og anbefalinga fra FNs klimapanel. Et kutt på 40 pst. er minst like ambisiøst for Norge som for EU og vil være mer krevende for oss, for som sagt, mens EU har redusert sine utslipp siden 1990, har Norge økt sine. Prosentvis må vi derfor kutte mer fra dagens nivå enn det EU må.

Norge skal ta sin del av ansvaret og bidra til utslippskutt. Vi kommer til å få et nasjonalt kuttmål. Målet vil gjelde ikke-kvotepliktig sektor, dvs. områder som transport, bygg og jordbruk. Klimautslippene må ned, og Norge må gå foran og vise at det er mulig å kutte betydelig i egne utslipp gjennom konkrete tiltak hjemme. Vi tror at dette er nok et vedtak som flytter oss enda litt nærmere de klimamålene vi bare er nødt til å nå.

Marit Arnstad (Sp) [01:22:17]: Jeg har også lyst til å takke saksordføreren og komiteen for et godt arbeid. Kanskje er ikke dette den vanskeligste delen av det arbeidet vi kommer til å ha i Stortinget når det gjelder klimapolitikken, men det har allikevel vært viktig at en har fått bred enighet om de indikative målene som skal meldes inn før klimatoppmøtet i Paris.

Det er også viktig fordi målene skal stå over lang tid – 15 år fram i tid er ganske lang tid, og vi vet at samtidig som vi nå setter oss mål, har vi heller ikke råd til å skyve tiltakene foran oss og utsette arbeidet med dem. Målene er kanskje ikke den mest krevende delen av det arbeidet vi står foran. Diskusjonen om tiltakene og gjennomføring kommer til å bli atskillig viktigere og atskillig mer krevende. Det er den viktigste debatten – hvordan vi som

samfunn skal møte de omstillingene som klimapolitikken krever.

Senterpartiet syns det er viktig at en spør seg sjøl, på bakgrunn av de målene vi nå har satt, hvordan vi kan legge til rette for framtidas industri i Norge, hvordan klimamålene kan bidra til at det utvikles teknologi, arbeidsplasser og en grønn vekst som også bidrar til å ta oss over i lavutslippssamfunnet.

I likhet med representanten fra Arbeiderpartiet må jeg si at jeg syns nok vi kunne kommet lenger også når vi nå diskuterer målene, i hvert fall i å ha en foreløpig drøfting omkring den omstillingen vi må gjennom, og de tiltakene som vi må gå inn i. Det ligger mange krevende spor foran oss, men det ligger også noen muligheter i den ambisjonen, som er å bli karbonnøytral. Den ansporingen til det langsiktige målet om å omstille Norge til et karbonnøytralt samfunn skulle vi også kommet lenger på i komitéarbeidet denne gangen. Slik ble det ikke, men det ligger noen forslag her, og det ligger noen føringer fra arbeidet som også gir oss muligheter framover til å diskutere tiltakene.

De målene vi nå har satt for kvotepliktig sektor, innebærer at en skal oppnå en reduksjon i CO_2-utslipp på 43 pst. Senterpartiet mener at det er viktig at en ikke bare overlater kvotepliktig sektor til et kvotemarked, men at vi fra norsk side aktivt forbereder oss på lavutslippsindustri ved å videreføre tiltak som CO_2-avgift, men også ved positive virkemidler til teknologiutvikling i industrien.

Så skal Norge gjennom forhandlinger med EU fastsette et nasjonalt mål om utslippsreduksjon i ikke-kvotepliktig sektor, og det er grunn til å forvente at Norge må ta store utslippsreduksjoner i denne sektoren. Det vil bety store omstillinger på en rekke områder. I tillegg står Norge fritt – og det syns jeg det er grunn til å understreke – til å bidra med støtte til klimatiltak som den internasjonale skogsatsingen, FNs grønne fond og satsing på fornybar energi i utviklingsland. Det er et arbeid som sjølsagt bør videreutvikles.

En av de sektorene som kommer til å stå overfor store endringer i tida framover, er transportsektoren. En overgang til en bilpark der elbiler og lavutslippsbiler dominerer, vil være helt nødvendig. Staten må inngå langsiktige avtaler med de store byene om å bidra til mer klimavennlige samferdselsløsninger. Jernbanen må bygges videre ut, intercityutbyggingen er viktig, men det mest klimavennlige enkelttiltaket en kan gjøre innenfor norsk jernbane, er å elektrifisere de gjenværende dieselstrekningene, bl.a. Nordlandsbanen, Trønderbanen og Rørosbanen.

Skogen har også en viktig rolle når det gjelder klimapolitikken. Skog er et eksempel på et område der næringsutvikling og reduksjon av klimagasser går hånd i hånd, og gjennom å inkludere skogens rolle som karbonlager kan en samtidig øke utnyttelsen av de ressursene som fins i skogen. Samlet sett er det beregnet at skog kan bidra til å redusere klimagassutslipp med 2 millioner tonn. Flertallets understreking av skogens rolle som karbonlager og samtidig skogens mulighet til å levere fornybart råstoff er veldig viktig, og Senterpartiet hadde vel ønsket at en også enda tydeligere kunne sagt at en klimaavtale må stimulere til økt bruk og aktivitet innenfor skog.

Det er mange muligheter som ligger foran oss, og det er mange krevende ting. Senterpartiet er glad for at det ble en bred enighet om målene, men vi ser veldig fram til debatten om den videre omstillingen og tiltakene.

Ola Elvestuen (V) [01:27:19] (komiteens leder): Først vil jeg takke Kristelig Folkeparti og regjeringen for samarbeidet og enigheten om å lage et hovedgrep om å slutte oss til EUs mål, men også resten av komiteen for at vi nå får et bredt flertall for nettopp det hovedgrepet.

Å redusere utslippene med 40 pst. innen 2030 er en felles forpliktelse, men det er viktig å minne om, som det ble påpekt, at det er bare15 år til. Det er altså store omstillinger som Norge, men også EU, må igjennom for å oppnå disse målene.

Jeg må bare også si, president, at jeg dessverre har klart å miste en bit av en tann i løpet av dagen, så jeg sliter litt med hvordan jeg skal framføre dette, men det skal nok gå bra. Det er relativt ubehagelig. Men jeg skal si det jeg skal.

Det som er viktig, er at nå får vi en felles forpliktelse der vi slutter oss til EUs utslippsboble. Det er riktig, som flere har påpekt, at det ble et tydelig skille mellom det som er innenfor kvotepliktig sektor og ikke-kvotepliktig sektor. Det er klart det er en forventning om at vi med vår økonomi vil få sterke forpliktelser for å redusere innenfor det som er ikke-kvotepliktig, men i likhet med representanten Arnstad er det viktig også for Venstre at vi har ambisjoner innenfor kvotepliktig sektor, nettopp med CO_2-avgiften. Det er viktig for oss at vi har den petroleumssektoren med lavest utslipp i verden, og også for norsk industri er det viktig å ligge i front gjennom at vi har tiltak, særlig positive tiltak, men også at industrien selv legger seg i selen for å redusere sine utslipp.

Så vil det bli en prosess fram mot 2016, hvor EU tildeler, og man vil få en tildeling av utslippsmål. Vi vil også få en sak hvor vi kan sette egne mål fram mot 2030. Venstre mener det er riktig å gjøre. Land som Danmark, Tyskland og Storbritannia har egne utslippsmål, det må også Norge ha. Det er ingenting ved å slutte seg til EUs mål som tilsier at vi ikke skal ha ambisiøse egne målsettinger som går utover også den forpliktelsen.

Men dette er jo en innmelding til FN. Og det som jo er den store forskjellen med denne løsningen, er at vi ikke kjøper kvoter utenfor EU, som vi så kan motregne mot norske eller europeiske utslipp. Forpliktelsen og det vi nå melder inn, vil nemlig også bli reduksjonen. Men da er det en utfordring for statsråden fram mot FN å få fram ambisjonene utenfor EU. Regnskogsatsingen må forsterkes. Det Norge legger inn i det grønne fondet, som vi har bygget opp til et nivå, må vi også se på om vi kan forsterke. Vi må fortsette satsingen på fornybar energi. Vi må også om nødvendig ha inn i diskusjonen, for å få en avtale i Paris, at vi ser på muligheten for eventuelle fleksible mekanismer. Her må statsråden inn, for én ting er tross alt å sette målene for Norge og Europa og garantere at vi når disse målene, og lage politikken for å nå dem, men det viktige er jo å klare å få på plass en ambisiøs avtale i Paris og å ha ambisjoner utenfor EU, sånn at dette kan la seg realisere.

Så er det mye snakk om at vi må komme i gang med tiltakene nå. Da er det viktig å presisere at klimaforliket gjelder. Målsettingen om at vi i 2020 skal ned på 47 millioner tonn er altså en forpliktelse som Stortinget fortsatt

må jobbe for, og vi må ha tiltak for å nå det. Miljødirektoratet har vist at vi lå bak med 8 millioner tonn. Det borgerlige flertallet har igangsatt en rekke initiativer, og vi har en enighet om å forsterke klimaforliket. Det må fortsette enten det er innenfor kollektivtrafikken, det er å fortsette et grønt skatteskifte, det er å holde fast ved fordelene for elbiler, hybridbiler, som det er bedret forholdene for, det er å få på plass en hydrogenstrategi, eller det er å bygge opp under en miljøvennlig skipsfart og sørge for at norsk industri er i front også på å kutte utslipp. Det må gjennomgås på område etter område, og både neste reviderte budsjett, budsjettet og enkeltvedtak i Stortinget er viktig for å nå den målsettingen. Så skal vi sette de lengre målene når det kommer en ny sak fra 2016, når fordelingen er gjort.

Presidenten: Presidenten kan forsikre Elvestuen om at fremførelsen var upåklagelig, selv med en dårlig tann.

Ingunn Gjerstad (SV) [01:32:52]: Eg håpar presidenten kan bera over med dette ullsjalet som eg måtte ta på meg på kveldsskiftet, sidan Marit Nybakk har gått av vakt.

Regjeringa har lagt fram ei stortingsmelding som knyter Noregs klimapolitikk endå tettare til EU. Vi har ikkje lagt skjul på at SV hadde ønskt seg ambisiøse, rettferdige og tydelege mål – mål som gjev klar kurs mot nullutsleppssamfunnet. Vi kunne kutta Noregs eigne utslepp samstundes og vist internasjonal solidaritet med dei som blir ramma hardast av klimaendringane.

I staden opptrer regjeringa i den nye paradegreina i norsk klimapolitikk – hangen til å ha uklare mål om kor mykje ein skal kutta i klimagassutslepp på norsk jord, gjennom å blanda nasjonale mål med bruken av såkalla fleksible mekanismar internasjonalt.

Det er ikkje eit fenomen som er unikt for høgresida i politikken. Det var harde tak også då vi i SV styrte saman med venene våre i den raud-grøne regjeringa. Det er sant at klimamålet for 2020 ikkje er særleg enkelt å forstå for ein lekmann, men like fullt hadde vi nasjonalt mål. Utsleppa i 2020 skulle ned til maksimalt 47 millionar tonn. SV vil ha eit tydeleg mål for innanlands utsleppskutt fram mot 2030 og halvera norske utslepp ned til 25 millionar tonn CO_2.

No er nasjonale klimamål i staden historie, og det er synd. Etter klimameldinga er det umogleg å vita kor store klimakutt ein tenkjer å gjera i Noreg fram mot 2030. Eller for å seia det med orda til klima- og miljøminister Tine Sundtoft: Det blir litt tenk på eit tal. Ikkje eingong for alle utsleppa som er utanfor det europeiske kvotesystemet, har klima- og miljøministeren noko svar det går an å forstå. Det kjem nok til å vera nærmare 40 pst. enn 0 pst., sa Tine Sundtoft i Stortinget sist veke.

SV meiner avgjerda om å slutta seg til EUs rammeverk i klimapolitikken er eit forsøk på å sleppa å setja eigne mål for innanlands utsleppskutt. I staden vil regjeringa forhandla seg fram til å få ei moglegheit for å ta utsleppskutta i andre europeiske land.

Noreg reiser dessverre no til klimaforhandlingane i Paris utan tydelege mål for nasjonale utsleppskutt. Det er sjølvsagt fullt mogleg for Stortinget framleis å setja klare mål for innanlands utsleppskutt i Noreg og for kvar enkelt sektor. Dette kjem regjeringa og støttepartia til å måtta levera før eller seinare dersom dei skal ha ein snev av truverde. Men det er ikkje akkurat nokon iver vi er vitne til, når regjeringspartia, Kristeleg Folkeparti og Venstre ikkje klarer å stemma for forslaget om at det må lagast ein plan for nasjonale utsleppsreduksjonar og ei stortingsmelding om klimapolitikken som viser korleis 2030-måla skal bidra til langsiktig klimavenleg omstilling.

Også visjonane til regjeringa for klimasatsing i einskildsektorar er vage og uforpliktande. SV ønskjer på si side konkrete satsingar. Noreg skal ha som ambisjon at landets handverkarar skal vera ekspertar på klimaløysingar, og målet må vera at energibruken i bygg blir halvert innan 2030. Ei slik satsing ville vera eit godt døme på at Noregs viktigaste fortrinn er all den kompetansen som finst i hovuda og hendene til norske arbeidstakarar, og innovasjonsevna og omstillingsviljen og samarbeidsforholda i norsk arbeidsliv er unikt. Det vi kallar «den norske modellen», kan hjelpa oss også i overgangen til nullutsleppssamfunnet.

Ministeren har heller ikkje med seg konkrete løfte om internasjonal solidaritet med menneske i fattige land, som opplever klimaendringane på kroppen. Toppmøtet i Lima slo fast at dei nasjonale bidraga skal innehalda ei vurdering av korleis ambisjonsnivået i dei innmelde klimamåla til landa er rettferdig. Det må bety at det historiske ansvaret landa har for klimagassutslepp og økonomisk handlingsrom avgjer ambisjonsnivået.

Det er forstemmande at det einaste regjeringa klarer å visa til i dette spørsmålet, er ei kostnadseffektiv fordeling av klimagassutslepp mellom regionar. Kostnadseffektivitet og rettferd er ikkje det same.

SV utfordrar forskarar til å svara på kva som er Noregs klimaansvar fram mot 2030. Dei svarer at Noregs historiske ansvar for klimaendringane betyr kutt på minst 50 pst. fram mot 2030, og klimaansvaret aukar til opp mot seks gonger utsleppa til Noreg, dersom ein tek omsyn til at Noreg er eit rikt land.

Noreg kunne lagt fram eit eige mål for Noregs bidrag til finansiering av utsleppsreduksjonar og klimatilpassing i utviklingsland fram mot 2030 og mange fleire ting som eg ikkje rekk å koma inn på.

Med dette tek eg opp våre forslag i innstillinga.

Presidenten: Representanten Ingunn Gjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [01:38:15]: Det vi diskuterer i dag, er hva Norge som nasjon skal forplikte seg til å gjøre for å sikre at våre barn og barnebarn skal kunne overta en planet som har et levelig klima. Miljøpartiet De Grønne støtter i utgangspunktet regjeringens tilnærming ved å slutte seg til EUs klimasystem, med en norsk forpliktelse for 2030. Det vil bety at norske klimamål går fra å være noe som i praksis er blant de aller dårligste i Europa til at de vil bli en del bedre.

La oss slå én ting klart og tydelig fast med det samme: Med komitéflertallets opplegg og med regjeringens forslag kommer Norge fortsatt ikke til å dekke vår rettmessige del av det globale klimaansvaret. Det hovedproblemet som gjenstår, er at med det opplegget regjeringen foreslår

og får støtte for fra Kristelig Folkeparti og Venstre, viderefører man en politikk som har to store mangler. Det ene er at den er skreddersydd for å beskytte den norske olje- og gassvirksomheten mot effektive klimatiltak, og det andre er at den fortsatt unnlater å bruke andre av Norges store virkemidler, som kunne gi et bidrag i den globale klimadugnaden.

Siden den første oljen på norsk sokkel ble utvunnet i 1969, er olje og gass på norsk sokkel forbrent og omdannet til om lag 14 000 millioner tonn CO_2 – 14 milliarder tonn CO_2 – i atmosfæren, ifølge klimaforsker Glen Peters ved CICERO Senter for klimaforskning. Det er et veldig stort tall. Det er 280 ganger mer enn våre nasjonale utslipp på drøye 50 millioner tonn. Det betyr at Norge ikke er et lite og uvesentlig land i det globale klimaregnskapet. Vi er et av de landene som virkelig har et stort ansvar for de globale klimaendringene.

Når vi nå skal melde inn en ny klimaforpliktelse til FN, mener Miljøpartiet De Grønne at en forpliktelse må omfatte en utvidet tenkning om hvordan Norges klimaansvar bør ivaretas, og hvordan Norge utvikler sin egen politikk, inklusiv næringspolitikk, for å bidra til dette. Da er det viktig at vi tar med de store virkemidlene som det går an å bruke til å løse globale klimaansvaret. Miljøpartiet De Grønne mener at Norges forpliktelse til FN burde være bygget på fire sokler.

For det første: Vi må ha et klart mål for innenlandske utslipp, for i tråd med vårt historiske ansvar som et rikt oljeland bør de innenlandske utslippene i 2030 reduseres til 20 millioner tonn CO_2, altså tilsvarende om lag 60 pst. kutt i forhold til 1990-nivået.

For det andre: Vi må fase ut norsk olje- og gassproduksjon i løpet av en 20-årsperiode. Det er produksjon og bruk av olje, gass og kull som er klimaproblemet, og på et eller annet tidspunkt må man ta inn over seg at det produseres for mye og letes for mye. Norge må ta en del av ansvaret for å trappe ned den virksomheten.

For det tredje: Norge må gi et kraftfullt bidrag til internasjonal klimafinansiering. Miljøpartiet De Grønne har allerede i Stortinget foreslått at vi innen 2020 stiller tilsvarende 1 pst. av bruttonasjonalinntekten til klimatiltak i utviklingsland, anslagsvis 30 mrd. kr i dag.

Til sist: Norge må investere sparepengene sine i noe som bidrar til en bærekraftig utvikling i andre land. Det vil si at innen 2020 bør oljefondet ha trukket sine investeringer ut av fossile investeringer og satt alle inn i investeringer som bidrar til en bærekraftig utvikling.

De Grønne er altså tilhenger av en tilnærming til å samarbeide med EU i klimapolitikken, men vi noterer jo, som også Venstre og andre har påpekt, at disse konkrete klimamålene som vi nå ber EU om å påtvinge oss, har vi denne salen vi kan bruke til å beslutte slike ting i. Det burde vi ha gjort, og det bør vi fortsatt gjøre. I dag er det helt i det blåblå hva de konkrete konsekvensene av flertallets klimapolitikk vil bli for norske utslipp.

Miljøpartiet De Grønne kommer til å slutte seg til flertallets forslag.

Presidenten: Ønsker representanten Rasmus Hansson å ta opp forslag?

Rasmus Hansson (MDG) (fra salen): Ja.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslag han refererte til.

Statsråd Tine Sundtoft [01:43:51]: 2015 blir et avgjørende år for klimaet. I desember møtes politikere og forhandlere fra alle verdens land i Paris. Målet er å bli enige om en avtale som sikrer at den globale oppvarmingen ikke overstiger to grader celsius. Her må alle land bidra.

Togradersmålet krever store endringer i verdens investeringsmønstre og i utviklingen av lavutslippsteknologi. Norge skal bidra i den globale klimadugnaden. Vi skal redusere utslippene med minst 40 pst. fram mot 2030 sammenlignet med 1990.

Regjeringens forslag er at vi gjennomfører dette i fellesskap med EU. Det vil gi en utslippsbane i Europa i tråd med togradersmålet. Framleggingen av Norges utslippsmål er en viktig milepæl på veien mot lavutslippssamfunnet.

I mars i fjor mottok jeg GAP-rapporten fra Miljødirektoratet. Den viste hvordan vi lå an til å nå klimamålene. Samtidig inviterte regjeringen til en klimadugnad om veien til lavutslippssamfunnet. I oktober i fjor mottok jeg et bredt kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling. Jeg har også etablert et klimaråd som har gitt verdifulle innspill. På dette grunnlaget har regjeringen valgt å peke på fem satsingsområder som skal bidra til utslippsreduksjoner i Norge og i verden.

Stortingsmeldingen regjeringen har lagt fram, har to perspektiver: For det første skal Norge levere en indikativ forpliktelse til klimaforhandlingene. Vi gjør vår del av jobben for en ambisiøs og forpliktende klimaavtale i desember. For det andre skal Norge føre en ambisiøs nasjonal klimapolitikk. Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.

Vi har et stort potensial for en vellykket omstilling som kan gi bedre livskvalitet og større grønn konkurransekraft. Her vil jeg bl.a. nevne verdens reneste aluminiumsproduksjon, en av verdens mest innovative skipsfartsindustrier og utviklingen av klimasmarte byer. Jeg merker meg at flertallet i energi- og miljøkomiteen slutter seg til ambisjonen om at Norge skal lede an i det grønne skiftet i Europa.

Regjeringen er i gang med å forsterke klimaforliket. Vi satser på teknologiutvikling, bl.a. gjennom klima- og teknologifondet. I transportsektoren reduserer vi utslippene med mange ulike virkemidler. Vi har lagt fram en strategi for karbonfangst og -lagring. Gjennom Grønn skattekommisjon vil vi også legge fram et forslag mot slutten av året. Norges utslipp skal reduseres ytterligere fram mot 2030.

Regjeringen har identifisert fem prioriterte innsatsområder i klimapolitikken. Det er en konkretisering av hvor Norge vil bidra spesielt. Slik kan vi legge grunnlaget for et framtidsrettet næringsliv. Vi skal også bidra utover Europa med klima- og skogsatsingen, FNs grønne klimafond og fornybar energi i utviklingsland. Norge vil også arbeide for at avtalen i Paris inkluderer markedsmekanismer for å nå utslippsmålene.

Jeg er derfor glad for at innstillingen slår fast at Norge vil påta seg forpliktelser utover 40 pst. reduksjon ved hjelp

av fleksible mekanismer i FNs klimarammeverk, hvis dette kan bidra til en global og ambisiøs klimaavtale i Paris.

Regjeringen har valgt å stå sammen med EU. Økt internasjonalt samarbeid er avgjørende for å nå klimamålene globalt. EU og Norge har allerede et tett samarbeid på klimafeltet. Dette blir nå forsterket. Det vil være til fordel for norsk næringsliv, og det vil gjøre det lettere å gjennomføre det grønne skiftet i Norge.

Jeg vil nå i samarbeid med mine regjeringskollegaer starte samtalene med EU om felles oppfyllelse av utslippsforpliktelsen. EU vil først neste år kunne fastsette mål for utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor. Det vil derfor ta noe tid før alt er avklart.

Arbeidet med å redusere de nasjonale utslippene vil fortsette med full tyngde. Hele regjeringen står bak en omstillingsprosess som er helt nødvendig av klimahensyn, men som også gir oss nye muligheter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [01:48:56]: Hvis det er anledning til det, vil jeg gjerne ta opp de forslagene som jeg glemte å ta opp da jeg holdt mitt første innlegg, før jeg går på replikken.

Nå kommer jo Stortinget til å slutte seg til det som er lagt fram fra regjeringen. Vi kommer til å gå mot EU og finne ut hva som ligger i det. Det eneste som så langt er klart, er at veldig mye fremdeles er uklart. Da vi satt i regjering, var vi veldig åpne, vi inviterte til et bredest mulig flertall i Stortinget da vi la fram våre klimameldinger. Kan statsråden si noe nå om hun etter at de nødvendige avklaringer med EU er foretatt, har tenkt å invitere Stortinget til brede samtaler om veien fram til 2030 og eventuelt fram til 2050?

Presidenten: Representanten Terje Aasland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Tine Sundtoft [01:49:58]: La meg først understreke at nå jobber regjeringen med det som Stortinget allerede har vedtatt. Stortinget har vedtatt et klimaforlik som vi arbeider med å forsterke, slik at vi kan nå 2020-målene. 2020 er et viktig år på veien til 2030. Så skal vi nå inn i forhandlinger med EU om hvilke mål vi får for ikke-kvotepliktig sektor. Jeg tror det er bra at Stortinget er godt involvert i det arbeidet, og arbeidet med de nasjonale utslippsreduksjonene vil være en del av den kontinuerlige innsatsen for å styrke klimaforliket. Jeg tror at det må ses i sammenheng også med den avtalen vi nå skal inngå med EU, hvor Stortinget vil bli holdt orientert, og vil komme tilbake til Stortinget i forbindelse med ordinære prosesser.

Terje Aasland (A) [01:50:59]: Jeg tror Stortinget er godt kjent med at regjeringen jobber med å forsterke klimaforliket. Jeg spurte konkret: Kan statsråden allerede nå avklare for Stortinget om hun har til hensikt, etter at en har avklart med EU hva som blir Norges rolle, å komme til Stortinget for å snakke bredt og prøve å etablere et bredest mulig flertall for veien fram til 2030 eller 2050? Hvis ikke statsråden kan avklare det, mener jeg det er grunn til bekymring, for er det noe en trenger i en langsiktig politikk, hvor en kommer til å binde mange av de føringene som måtte ligge på Norge og denne forsamlingen i år framover, er det et utgangspunkt om at det er bredest mulig tilslutning i Stortinget. Med respekt å melde: Med bakgrunn i den saken vi skal behandle, burde den uroligheten som jeg har, også bekymre statsråden.

Statsråd Tine Sundtoft [01:51:58]: Jeg er helt enig med representanten Aasland i at når vi skal gjennom en omstilling av samfunnet mot et lavutslippssamfunn, er det bra at Stortinget også i denne saken står så bredt sammen, som en også har gjort i klimaforliket. Vi skal holde Stortinget løpende orientert om dette når vi har forhandlet med EU, og jeg har sagt at vi skal komme tilbake til Stortinget i forbindelse med ordinære prosesser. For at vi skal klare å forankre det nødvendige omstillingsarbeidet, må det være et tett samarbeid med Stortinget, men jeg har sagt i forbindelse med ordinære prosesser.

Terje Aasland (A) [01:52:40]: Jeg er egentlig litt bekymret for det jeg nå hører: ordinære prosesser, budsjettprosesser osv. Det er kanskje da man mest sannsynlig vil ta de store tingene og naturlig nok mye av det, men når det gjelder de lange linjene i klimapolitikken, som har vært noe av Stortingets – skal vi si – fokus og diskusjon, kommer regjeringen til å legge fram et samlet dokument, en samlet plan for veien fram til 2030, muligens fram til 2050, basert på det man avklarer med EU, og så invitere Stortinget til et bredt forlik?

Statsråd Tine Sundtoft [01:53:20]: Nå jobber regjeringen med å forsterke klimaforliket, basert på det Stortinget har vedtatt. Vi kom ikke til dekket bord i klimapolitikken. Vi fikk fram at gapet er på 8 millioner tonn. Vi konsentrerer oss nå om å nå 2020-målet. Vi har nå invitert Stortinget til å sette 2030-mål. Vi skal inn i forhandlinger med EU. Vi skal holde Stortinget løpende orientert og komme tilbake i ordinære prosesser, men det må være en bred forankring i Stortinget med 2030-målene og hvordan de skal nås. Det må det være.

Ola Elvestuen (V) [01:54:02]: Jeg vil først takke for innlegget og at statsråden er så tydelig på at vi må sette i gang tiltak og forsterke tiltak nå for å nå mål i 2020. Jeg er også glad for at statsråden er så tydelig på at vi må ha internasjonale ambisjoner utenfor EU for å bidra til å få en internasjonal avtale i Paris, som er helt avgjørende.

Men så blir mitt spørsmål: Nå har vi en prosess. Vi setter mål, men det er også en prosess – en prosess i EU og med EU fram til 2016, da det blir en tildeling av målsetting. Da er det viktig, etter Venstres mening, at vi ikke bare forholder oss til hva som tildeles, men at vi setter egne nasjonale mål for innenlands kutt fram mot 2030, som andre EU-land har gjort. Er statsråden enig i at vi trenger innenlands kutt når fordelingen er gjort?

Statsråd Tine Sundtoft [01:55:19]: Jeg er definitivt enig i det. Det er jo det som ligger i at vi nå også skal kutte

i ikke-kvotepliktig sektor. Nå skal vi inn i forhandlinger med EU. Først skal EU fordele sine 30 pst. på 28 land. Der har jeg sagt at vi ikke vet nøyaktig hvilket tall vi får, men at det kommer til å ligge i den øvre grensen, er ganske klart. Og når vi nå skal kutte i ikke-kvotepliktig sektor, må vi sette oss nasjonale mål. Det er derfor vi har utpekt de fem satsingsområdene. Vi må kanskje allerede nå ta høyde for, som vi gjør i vårt samarbeid for å forsterke klimaforliket, at vi må gjøre mye mer innenfor transport, som kanskje er det som ligger mest til rette for å gjøre i ikke-kvotepliktig sektor.

Ola Elvestuen (V) [01:56:13]: Jeg kan ta et tilleggsspørsmål, som jeg ikke rakk. Én ting er målsetting, jeg har aldri sett at det er nasjonale mål, men det er jo andre målsettinger også som ligger innenfor EU, bl.a. når det gjelder energiøkonomisering eller fornybar energi. Men der er det jo felles mål og ikke brutt ned på det enkelte land. Da blir mitt spørsmål om andre mål enn det rent utslippsmessige: Er statsråden enig i at vi trenger å sette oss egne målsettinger nasjonalt, også for energiøkonomisering og også for fornybar energi?

Statsråd Tine Sundtoft [01:56:53]: Da vi spilte inn Norges tanker om 2030-målene til EU, var vi opptatt av at utslippsmålet var det viktigste og mener at andelen fornybar energi og energieffektivisering er viktige virkemidler for å nå det målet. Her må vi se alt dette i en sammenheng. Vi snakker om en omstilling av et samfunn for å nå lavutslippssamfunnet. Vi må jobbe med utslipp i mange sektorer. Vi er allerede forpliktet med EU i kvotepliktig sektor. Nå må vi jobbe mer i ikke-kvotepliktig sektor, og vi må også gjøre mer med fornybar energi. Der er jo EU glad for vårt bidrag nå, at vi har gitt konsesjon til utenlandskabler til Tyskland og England, slik at vi også kan bidra til den nødvendige omstillingen i Europa. Det vi ønsker, er å se dette i en sammenheng.

Rasmus Hansson (MDG) [01:57:51]: Forleden dag gikk både dagens oljestatsråd og forrige oljestatsråd ut og avga nærmest reservasjonsløse løfter om en evig framtid for norsk olje- og gassnæring. Vi vet samtidig at norsk olje- og gassvirksomhet er Norges suverent største bidrag til den globale klimaendringen.

I klimameldingen er olje- og gassvirksomheten gjemt unna innenfor begrepet «kvotepliktig sektor» og for øvrig ikke viet noen som helst omtale. Kan klimaministeren i Norge forklare hvordan man kan legge fram en norsk klimamelding uten å omtale norsk olje- og gassektor med ett eneste ord?

Statsråd Tine Sundtoft [01:58:52]: I vårt totale arbeid med å redusere utslippene må norsk olje og gass også ta sin andel for å redusere utslippene. Nå tar de sin del ved å være del av kvotesystemet i tillegg til at de betaler den høyeste CO_2-avgiften i verden. Det norske paradokset er at vi er en olje- og gassnasjon som også jobber offensivt for å få en god klimaavtale på plass i Paris med mål om å sette en enda høyere pris på CO_2, slik at også olje- og gassektoren må ta sin del av utslippene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Aasland (A) [01:59:57]: Det skulle egentlig vært unødvendig å ta ordet igjen i denne debatten, for rammeverket er egentlig ganske klart, men jeg synes replikkordskiftet akkurat nå skapte veldig mye utydelighet.

For det første: Jeg er enig i at det er viktig å sette et utslippsmål nå, og så vil det bli avklart med EU hvordan vi må rigge oss selv her hjemme. Men det er jo ikke helt uvesentlig for Stortinget hvordan man skal nå de utslippsmålene som settes. Når jeg da spør statsråden om hun har til hensikt å komme til Stortinget og drøfte med Stortinget hvordan målene skal innfris fram mot 2030, så klarer ikke statsråden å svare. Det synes jeg er litt spesielt, for er det noe som burde samle Stortinget, er det den veien vi skal stake ut fram til 2030 og fram til 2050 i vår tids kanskje viktigste sak. Da synes jeg det er grunn til bekymring når svaret ikke opplagt er ja. Jeg mener også at når det ikke gis svar på det representanten Elvestuen spør om, så synes jeg det burde bekymre representanten Elvestuen, som presenterte målmeldingen sammen med statsråden – eller iallfall hans parti.

Det som er det etterlatte elementet nå i tilknytning til denne saken etter i kveld, er at her er veldig mye uklart. Her er det – så langt – veldig liten vilje til å komme til Stortinget og prøve å lage en samling om veien framover. Det synes jeg er grunn til bekymring. Hvis ikke regjeringen har til hensikt å komme til Stortinget for å prøve å skape et bredest mulig forlik om veien til 2030 og fram mot 2050, så tror jeg Stortinget må reagere på dette på egnet måte.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Tine Sundtoft [02:02:30]: Jeg tror ikke det er grunn til å være så bekymret her og nå, natt til den 25. mars. Stortinget er ganske enig om veien videre fram til 2030. Det er også slik at en avtale med EU må ratifiseres av Stortinget, så en kommer tilbake til Stortinget. Det jeg ikke har bekreftet nå, og som representanten Aasland er veldig opptatt av, er et nytt klimaforlik. Vi har et vedtatt klimaforlik som vi jobber etter, og som vi også arbeider med å forsterke. Så setter vi oss nå 2030-målene, hvor vi også får definert nasjonale kutt i ikke-kvotepliktig sektor. Og vi sier at vi vil komme tilbake til Stortinget med dette i ordinære prosesser. Det er en selvfølge at Stortinget blir involvert i det arbeidet, og som jeg også sa i replikkordskiftet, er det helt avgjørende for å få til en bred politisk forståelse for den omstillingen Norge må gjennom.

Nikolai Astrup (H) [02:03:43]: Jeg opplever at statsråden har vært veldig tydelig på at Stortinget skal involveres i oppfølgingen av det målet vi vedtar i dag. Det står også følgende i innstillingen på side 5, hvis representanten Aasland har lest den:

> «Komiteens flertall (…..) ber regjeringen komme til Stortinget med en sak etter at innsatsfordelingen er klar, som beskriver hvordan regjeringen vil arbeide for å nå disse målene.»

Videre står det:

«Dersom en felles løsning ikke fører frem, vil målet om minst 40 pst. utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990 være Norges indikative forpliktelse. Flertallet ber regjeringen komme til Stortinget med en egen sak som beskriver hvordan Norge skal arbeide for å nå vår indikative forpliktelse hvis en felles løsning med EU mot formodning ikke skulle føre frem.»

Det kommer altså en sak uansett, noe som representanten Aasland burde vite hvis han hadde lest innstillingen som han er en del av.

Så videre til den brede forankringen, som vi har tradisjon for i Stortinget: Den kom på plass som en følge av at den forrige regjeringen la frem to klimameldinger – ikke bare én, men to – som var så svake at Stortinget så seg nødt til å følge opp med et klimaforlik. Denne regjeringen har ikke tenkt å bruke tid på å legge frem dårlige klimameldinger, som må følges opp med klimaforlik gjennom en utålmodig opposisjon – og det er fordi den utålmodige opposisjonen som satt i forrige periode, nå sitter i posisjon og dermed har muligheten til å følge opp disse tingene fortløpende, også gjennom egne saker til Stortinget, noe som er beskrevet i innstillingen.

Så jeg føler meg trygg på at vi skal få en bred forankring av både målet – noe vi har fått i dag – og oppfølgingen av målet. Det er altså ingen grunn til å være urolig, slik representanten Aasland er. Dette kommer til å bli fulgt opp på en utmerket måte.

Ola Elvestuen (V) [02:05:57]: Jeg reagerte også på det representanten Aasland sa. Jeg kan ikke se at det er noe uklart ved denne saken. Det vi nå gjør, er at vi gir en tydelig innmelding til FN, der vi slutter oss til – hvis vi kommer fram til en enighet med EU – at vi får 40 pst. utslippsreduksjon, og en må ha systemer som garanterer at det blir 40 pst. utslippsreduksjon innenfor EUs utslippsboble. Samtidig har vi en helt tydelig forpliktelse – som jeg synes statsråden svarer godt på – til å strekke oss i det internasjonale arbeidet for å få til en avtale i Paris.

Vi setter oss ikke bare en målsetting – vi setter også i gang en prosess. Og som representanten Astrup refererte til, kommer en tilbake til Stortinget – enten en har en enighet eller ikke – med spørsmålet om hvordan vi konkret skal sette de nasjonale målene, og hvordan de skal gjennomføres i årene framover. Venstre er i hvert fall innstilt på at vi skal inn i den prosessen. Vi mener vi må ha tydelige nasjonale mål, vi må ha nasjonale mål for innenlands kutt, som andre EU-land har. Men den prosessen vil pågå fram mot 2016, og den diskusjonen tar vi i 2016. Det som er viktig nå, er at vi forholder oss til de vedtakene vi allerede har gjort, som er klimaforliket med utslippsreduksjonene inn mot 2020. Det er vanskelig, men fortsatt mulig.

Klimaforlikets enighet om klimanøytralitet i 2030 ligger også fast, med de forpliktelsene som det gir.

Presidenten: Representanten Terje Aasland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Terje Aasland (A) [02:08:06]: Jeg kan forsikre om at jeg har lest innstillingen, og jeg oppfordret statsråden til allerede nå å invitere til et bredt forlik når rammene fra EU var avklart. Det svaret har jeg ikke fått.

Da vi satt i regjering, søkte vi et bredest mulig flertall – til tross for at vi hadde flertall. Jeg tror det var klokt den gangen, og jeg tror det er klokt i fortsettelsen.

Det vi ser gjennom denne saken i hvert fall, er at regjeringen og støttepartiene ikke hadde til hensikt å søke løsninger bredt i Stortinget, før en gikk til Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [02:08:49]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Rigmor Andersen Eide og Marit Arnstad om en klimalov (Innst. 212 S (2014–2015), jf. Dokument 8:32 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [02:09:34] (ordfører for saken): Aller først vil jeg nå takke komiteen for et konstruktivt samarbeid. Jeg vil også benytte anledningen til å takke forslagsstillerne Marit Arnstad, Rigmor Andersen Eide og Rasmus Hansson for at Stortinget faktisk fikk utfordringen med å diskutere en klimalov, for spørsmålet om en klimalov har faktisk vært drøftet lenge i den politiske samtalen. I klimaforliket fra 2011 ble det besluttet at regjeringen skulle vurdere hensiktsmessigheten av en klimalov. Det er for så vidt et arbeid som klima- og miljøministeren har startet, men parallelt med dette fikk vi denne saken.

Komiteens behandling har, tror jeg, for de fleste medlemmene i komiteen i hvert fall, avmystifisert temaet om en klimalov. Komiteen har fokusert konkret på det som det er all grunn til å tro gir positive effekter og rammer for klimaarbeidet. Erfaringene fra arbeidet med å nå allerede fastsatte mål tilsier, tror jeg, at det er greit å ha rammer rundt klimaarbeidet, og at målene tydeliggjøres.

Komiteens flertall deler også sterke faglige innspill som har kommet inn til komiteen fra Miljødirektoratet, Fridtjof Nansens Institutt og CICERO. Så ser vi at andre også har gitt innspill til regjeringen, bl.a. Transportøkonomisk institutt, hvor de er samstemmige i tanken om at en klimalov vil gi en merverdi. De langsiktige målene og hovedelementene i et rapporteringssystem mellom storting og regjering er da det som er fokusert. Et flertall i komiteen tror derfor også at en lovfesting av de langsiktige målene kan bidra til større forutsigbarhet, og er slik sett et tydelig uttrykk for at lavutslippssamfunnet skal realiseres. Dette

gir også en tydelig føring for den retningen man ønsker å utvikle samfunnet i, og vil dermed kunne bidra til en mer klimariktig utvikling.

Derfor har en nesten samlet komité, med unntak av Fremskrittspartiet, bedt regjeringen gjennom forslag nå i kveld om å fremme et forslag til en klimalov etter de prinsippene jeg har redegjort for – at man lovfester de langsiktige utslippsmålene og likeledes rapporterings- og styringsmekanismene mellom storting og regjering.

Mål og klimalov er likevel bare rammene for den politikken vi skal føre i Norge. Klimapolitikk er politikk i et generasjonsperspektiv, og forutsigbarhet og langsiktighet er viktig.

Så kan jeg vel forlate saksordførerrollen litt på tampen og bare forundres litt over Fremskrittspartiet. Som regjeringsparti – og som det eneste partiet på Stortinget – velger de å stemme imot en slik overordnet lov. Begrunnelsen er, etter min og vår vurdering, svært tynn og tilnærmet ikkeeksisterende. En slik tilnærming kan egentlig kun skyldes at klimaskeptikerne i partiet vant fram. Det gir etter min oppfatning grunn til bekymring for framtidens konklusjoner om viktige klimapolitiske temaer og tiltak. Det viser også, med respekt å melde, den diskusjonen vi hadde i foregående sak, om de diskusjonene som må pågå i regjering når man skiller lag i en sak som dette. Jeg håper allikevel, til tross for uenigheten som foreligger mellom regjeringspartiene om en klimalov, at den delen av regjeringen som er for dette, kan følge opp vedtaket på en rask og konstruktiv måte.

Tina Bru (H) [02:13:57]: Som en konservativ politiker er mitt moralske og ideologiske utgangspunkt forvalteransvaret. Vi må etterlate jorden i minst like god stand til våre etterkommere som vi mottok den fra våre forfedre. Dette betyr at summen av materielle goder og intellektuelle ressurser, naturressurser og livsgrunnlag i form av et bærekraftig miljø må ivaretas for fremtidige generasjoner. Dette innebærer en avveining mellom ulike hensyn, både kortsiktige og langsiktige.

Jeg var i utgangspunktet enig med SVs nestleder og den rød-grønne regjeringens tidligere miljøvernminister Bård Vegar Solhjell da han 12. mars i fjor gikk ut i Dagens Næringsliv og advarte mot å tro at en klimalov ville gjøre norsk klimapolitikk bedre. I likhet med de rød-grønnes tidligere miljøvernminister mente jeg at det ikke var mangel på lover som var problemet, men heller den årelange politiske nedprioriteringen av beslutninger til beste for miljøet som var grunnen til at dagens regjering overtok en klimarealitet som viste et utslippsgap mellom faktiske nasjonale utslipp og egne utslippsmål på hele 8 millioner tonn CO_2.

Jeg mener fortsatt at det er den konkrete klima- og miljøpolitikken som er viktigst, og at en klimalov kun kan komme som et tillegg til det daglige arbeidet regjeringen og samarbeidspartiene gjør for å redusere klimagassutslippene. Regjeringen og samarbeidspartienes omlegging av kjøretøy- og drivstoffavgiftene i en grønnere retning, bruk av statens innkjøpsmakt i klimaets og miljøets tjeneste og ikke minst det nye klimarammeverket mot 2030 er viktige og konkrete grep som vil føre til at klimagassutslippene går ned. Derfor var jeg også uenig med representanten Aasland, Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen da de bl.a. fjernet avgiftsfritaket på biodiesel – et konkret og viktig tiltak for en renere transportsektor. Heldigvis har vi fått en ny regjering og et konstruktivt samarbeidsklima på borgerlig side som har rettet opp i feilen de rød-grønne begikk, og for første gang har vi fått et statsbudsjett som vil føre til at utslippene fra transportsektoren vil gå ned. Forhåpentligvis vil også de mange arbeidsplassene som gikk tapt som følge av den rød-grønne avgiftsøkningen, skapes på nytt.

Dagen etter Bård Vegar Solhjells utspill i DN gikk klima- og miljøminister Tine Sundtoft på talerstolen i Oslo rådhus. Etter en lang dag med mange gode innspill fra organisasjons- og næringsliv om hvordan Norge kan redusere klimagassutslippene, avsluttet statsråden regjeringens klimadugnadskonferanse med å si at regjeringen nå skulle følge opp vedtaket fra klimaforliket og igangsette arbeidet med å utrede hensiktsmessigheten av en klimalov i Norge, basert på erfaringer med dagens lovgivning og virkemiddelbruk, en utredning som den rød-grønne regjeringen hadde lagt i skuffen, noe det kan være verdt å minne om, all den tid Arbeiderpartiet nå prater om klimaskeptikere.

Regjeringen har gjennomført et åpent høringsmøte i Klima- og miljødepartementet og en åpen innspillsrunde som ble avsluttet 30. januar i år. I tillegg har statsråden drøftet saken i klima- og miljøministerens klimaråd. Som et resultat av gode prosesser, drøftinger og diskusjoner har Høyre og jeg landet på å støtte I og II i denne innstillingen, dette fordi vi ser en eventuell lov, som vil være en samordning og overbygging av lovgivningen på klimaområdet, som en god måte å bedre tilgangen til og oversikten over den norske klimapolitikken på.

Men den viktigste klimapolitikken vi vedtar i Stortinget i dag, er ikke dette forslaget. Viktigere er saken vi debatterte nå nettopp, om klimamålene for 2030. At Norge nå knyttes tettere til EU i klimaarbeidet, er svært positivt. Dette klimarammeverket er også et lovbestemt overordnet klimamål, som vil forplikte. Vi skal kutte våre utslipp, i fellesskap med EU, med 40 pst. sammenlignet med 1990. Ved å gå inn i et samarbeid med EU om dette skaper vi en ny forutsigbarhet for norsk klimapolitikk, samtidig som vi hever ambisjonsnivået og forplikter oss til å levere.

Jeg vil avslutningsvis minne om at den viktigste jobben vi gjør for å bekjempe klimaendringene, er de faktiske tiltakene vi implementerer, det faktiske grønne skiftet vi gjennomfører, f.eks. i transportsektoren og i industrien – ikke det å vedta en overordnet klimalov. Det er de konkrete tiltakene som vil sørge for at vi ikke også i fremtiden står i en situasjon med et stort gap mellom vedtatte mål og faktiske resultater, som vi gjør i dag. Når det er sagt, viser jo også den kartleggingen statsråden ba om på hvor vi står i dag, at en rapportering på status er en nødvendig påminnelse. Hvis en klimalov kan være med på å sørge for at vi holder oss oppdatert på hvordan vi faktisk ligger an, ser jeg og Høyre det som svært positivt.

Oskar J. Grimstad (FrP) [02:18:52]: Framstegspartiet trur ikkje vegen til å løyse klimautfordringane går gjennom å vedta ei ny lov, slik fleirtalet går inn for. Fram-

stegspartiet meiner at klima- og miljøutfordringane best blir forvalta gjennom konkrete tiltak med mest mogleg effekt globalt så vel som nasjonalt. Føregåande debatt og mål knytte til Meld. St. 13 for 2014–2015 er eit godt eksempel på det. Ei klimalov er i seg sjølv slett ingen garanti for måloppnåing.

Representanten Aasland var ein tur innom Framstegspartiet. Han undra seg over partiet og meinte at grunngjevinga vår for å gå imot ei klimalov var svært tynn. Då kan ein spørje seg: Var det mangelen på ei klimalov som gjorde at dei raud-grøne blei gåande og halde på med utgreiingar, og som førte til at utsleppa auka gjennom den perioden Aasland og co. sat i førarsetet, mens ein no har konkrete planar for å redusere dei?

Framstegspartiet vil i denne samanhengen vise til rapporten The New Climate Economy, som blei publisert hausten 2014. Rapporten konsentrerer seg om moglegheiter for å takle vekst og klimaendringar i tre kritiske system: byar, landbruk og energi. Dei tre sentrale drivkreftene for endring er ressurseffektivitet, investeringar i infrastruktur og innovasjon. Rapporten anbefaler m.a. bygging av meir produktive og reinare byar, betre bruk av landareal og omlegging av energisystem til fornybar energi og betre ressursutnytting. Rapporten skil mellom tiltak for låg-, middels- og høginntektsland. Rapporten er generelt svært konkret når det gjeld kva tiltak som bør bli sette i verk for å løyse utfordringane. Etter Framstegspartiet sitt syn har rapporten meir føre seg når det gjeld korleis ein kan løyse klimautfordringane enn det ei klimalov nokon gong vil få.

Framstegspartiet stiller spørsmål om kva lova skal innehalde, kva som er føremålet, og ikkje minst korleis lova skal handhevast. Klimautfordringane er eit globalt problem som ikkje blir løyst gjennom nasjonale forbodslover, men gjennom internasjonale avtaler som forpliktar partane til å setje i verk tiltak for å løyse klima- og miljøutfordringane.

Framstegspartiet er redd for at ei klimalov vil bli ein papirtiger: Ved første augesyn vil ho verke trugande, men i verkelegheita vil ho vere både tannlaus og utan klør.

Ei lov markerer høgtid, autoritet og viktigheit, men er slett ingen garanti for måloppnåing, slik fleire synest å tru. Om det var så enkelt, var det fleire tema som fortente ei lov – kanskje ei lov mot tomme symjebasseng, ei lov mot fattigdom for barn eller ei lov mot ufrivillig deltid, og slik kan ein fortsetje. Det er mange viktige politiske tema som ikkje er løyste, og om vi skal løyse dei gjennom lov, må vi skunde oss å få på plass dei lovene.

Framstegspartiet meiner vi undergrev lovregimet ved lover som ikkje faktisk bidreg til å løyse utfordringane. Framstegspartiet stiller også spørsmål ved å leggje opp til ei klimalov med tidsavgrensing til 2050, slik det blir lagt opp til frå fleirtalet i denne salen. Framstegspartiet kjenner ikkje til at ein ved noko høve i moderne tid har vedtatt lover frå Stortinget med utløpsdato.

Eg vil avslutte med eit gamalt framstegspartislagord som kan vere til inspirasjon for fleirtalet i denne salen: Framtida blir skapt, ho blir ikkje vedtatt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [02:22:49]: Om en ikke er helt enig med det ene regjeringspartiet, er det godt å trøste seg med at det andre regjeringspartiet hadde et veldig godt innlegg, for innlegget til representanten Tina Bru fikk meg til å tenke på at Kristelig Folkeparti har vært en sterk pådriver for klimalov over lang tid, og i siste sving i klimaforhandlingene fikk vi det inn, og da skulle hensiktsmessigheten utredes. Jeg husker at i et av de siste innleggene jeg hadde før valget i 2013, stilte jeg spørsmål til daværende miljøvernminister Bård Vegar Solhjell om han hadde fulgt det opp. Det hadde jo skjedd året før, og ingenting var satt i gang. Som representanten Tina Bru var inne på, kom det fram i et oppslag senere at han var sterkt imot det. Derfor var det viktig for oss, sammen med Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet, å fremme forslaget her fordi vi mente det hastet. Derfor er jeg veldig glad for at det er blitt et flertall i denne saken.

Storbritannia, som jeg har vist til mange ganger, høster gode erfaringer med sin klimalov, som ble vedtatt i 2008. Den britiske loven lovfester 80 pst. reduksjon i klimagassutslippene fram mot 2050, med 1990 som referanseår. Alle departementene er forpliktet til å følge sine tildelte karbonbudsjett, og derfor vil jeg si til representanten Grimstad at en dermed også vil være pliktig gjennom loven til å følge opp. Derfor tror vi at det vil være et viktig virkemiddel. De ser den som et godt redskap for å skape langsiktige forpliktende politiske løsninger, og den har styrket klima- og energidepartementets innflytelse i regjeringa. Storbritannia har også endret sin energipolitikk betydelig etter at de fikk loven.

Flere andre land har innført, eller er i ferd med å innføre, nasjonale klimalover. I 2012 fulgte Mexico og så Finland og Danmark, og Kina jobber med lovforslag. Det er stor grunn til begeistring over at nær sagt samtlige partier nå går inn for at også Norge skal få sin klimalov i denne stortingsperioden.

Det er helt avgjørende at den enigheten vi har når det gjelder dette forslaget, resulterer i en sterk og forpliktende klimalov. Vi mener det er helt grunnleggende at nasjonale klimamål bygger på fakta fra klimavitenskapen. Det er bred politisk enighet i Norge om mange av tiltakene for å nå 2-gradersmålet, men mange av de viktigste tiltakene som trengs, kan fort bli prioritert bort i konkurranse med mer kortsiktige tiltak. En klimalov med karbonbudsjett etter britisk modell vil sikre en mer langsiktig klimapolitikk. Den vil flytte diskusjonen fra om til hvordan, fordi vi fastsetter rammene, men overlater til politikerne å bestemme tiltakene som skal få ned utslippene tilstrekkelig.

En klimalov vil forplikte enhver regjering til å følge opp klimamålene og gi verktøy for systematisk rapportering av hvilke tiltak som iverksettes. Vi mangler i dag et overordnet verktøy som sørger for langsiktige utslippsreduksjoner i alle sektorer. En klimalov vil gjøre de overordnede utslippsmålene juridisk bindende. WWF, som er den organisasjonen som har gått i bresjen for innføring av klimalov de siste fem årene, har pekt på fire elementer for å sikre en sterk klimalov:

1. Tallfeste nasjonale utslippsmål for 2030 og 2050, som er i tråd med Norges ansvar for å unngå 2 graders global oppvarming – det gjorde vi i forrige sak.
2. Karbonbudsjetter som fordeler norske utslippskutt på alle sektorer, slik at vi sikrer forutsigbare rammer for

næringslivet, og som ligger til grunn for alle beslutninger som skal tas i forvaltninga.

3. En detaljert og sektorvis rapportering i de årlige statsbudsjetter som viser hvordan summen av planlagte utslipp og utslippsreduserende tiltak sikrer en utvikling i tråd med de vedtatte klimamål.
4. Et sekretariat som har ansvar for å gi regjeringa faglige anbefalinger, inkludert utarbeidelsen av karbonbudsjettet og den årlige rapporteringa til Stortinget.

Vi mener dette er viktige punkter som regjeringa må se på når man skal følge det opp, og en klimalov etter det mønster, og etter mønster fra den britiske loven, er en av de viktigste lovene Stortinget kan vedta, fordi vi tror det vil sikre en mer langsiktig klimapolitikk.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslaget?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [02:27:01]: Det vil jeg gjerne.

Presidenten: Da har representanten Kjell Ingolf Ropstad tatt opp det forslaget han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [02:27:22]: Det er veldig positivt at komiteen har klart å samle seg så langt som den har gjort når det gjelder intensjonen om et lovforslag som kan kalles en klimalov, men som ikke tar steget riktig så langt som Senterpartiet, sammen med Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, skulle ønsket seg. Men jeg synes det er positivt at saken vi behandler i dag, betyr at vi skal få et lovforslag, der de langsiktige nasjonale utslippsmålene fastsettes, og at det skal skje på en slik måte at den saken skal behandles i inneværende stortingsperiode. Det er bra.

Debatten om klimalov har gått i mange partier, og jeg tror vi skal erkjenne at sjøl om en i dag står nokså samlet om en del føringer knyttet til et lovforslag, er det nok ulike ambisjoner i de ulike partiene om hvor overgripende en slik klimalov kommer til å være, og hvor forpliktende den kommer til å være, hvor detaljert den kommer til å regulere de ulike ting. Det får vi nok rikelig anledning til å komme tilbake til, og det tror jeg er viktig.

For Senterpartiet er det avgjørende at vi kan få et rammeverk som gir oss et mer langsiktig og en mer sektorovergripende forpliktelse, rett og slett, og det er det klimalov egentlig handler om. Det handler om å få et lovverk, en rammelov, som gir oss mer langsiktighet og mer helhet og dermed også forplikter oss på en sterkere måte enn det vi ser i dag. Så må vi etter Senterpartiets mening erkjenne at karbonbudsjett er et viktig virkemiddel i en slik lov. Sjøl om det skal være en rammelov, er spørsmålet om et karbonbudsjett noe av det viktige. Det er kanskje også noe av den viktigste erfaringen fra Storbritannia, at det karbonbudsjettet de har, har vært en av de tingene som har gjort den loven positiv.

Det er riktig, som enkelte har sagt, at en klimalov alene gir oss ikke nødvendigvis en bedre klimapolitikk, men det gir oss mulighet til mer langsiktighet og mer helhet, og det er bra. Erfaringene fra Storbritannia er jo nettopp at klimaloven er viktig når det gjelder mål, ansvar og prosesser, og at karbonbudsjettene er de viktigste virkemidlene for å spesifisere både utslippsbaner og også gi delmål knyttet til klima. Det igjen øker også helhetstilnærmingen til klimaspørsmålet. Jeg synes det er viktig når det nå skal utarbeides et lovforslag, at vi tar med oss at den britiske loven virker, og at ansvaret virker sterkere når det er lovfestet, og at det fører til en ansvarliggjøring av mange parter. Det øker Klimadepartementets overordnede rolle, og ikke minst er det viktig i forhold til budsjettprioriteringene. Jeg synes at på det området er også en klimalov viktig. Jeg tror at enhver klimaminister trenger noen våpen i kampen framover, og det å kunne ha slagkraft når det gjelder budsjettprioriteringene, og det å kunne skape samordning mellom ulike sektorer, og den tyngden, den forpliktelsen, må være sterkere enn tidligere, og det vil en klimalov kunne bidra til.

Så er sjølsagt noe av det spesielle i denne saken at de to regjeringspartiene ikke er enige seg imellom når det gjelder en klimalov. Der må jeg få lov til å slutte meg til representanten Aasland, som sier at han håper at den delen av regjeringen som nå slutter seg til innstillingen, også vil bidra til at den blir fulgt opp overfor Stortinget.

Jeg registrerer også at Venstre har lagt fram et løst forslag, og det var på tide. Senterpartiet var litt redd for at Venstre nok en gang skulle redde regjeringens ansikt i en slik sak, men jeg regner med at det gjør det lettere for Venstre også når regjeringspartiene splitter lag i innstillingen, å fremme det forslaget. Det forslaget er ikke helt slik som Senterpartiet ønsker, men vi ser at III i forslaget til vedtak neppe får flertall i salen her i dag, og derfor kommer Senterpartiet til subsidiært å stemme for Venstres forslag dersom III skulle falle.

Ola Elvestuen (V) [02:32:15] (komiteens leder): Jeg kan begynne med å si at jeg er glad for representanten Arnstads siste kommentar.

Det begynner å bli sent på natt, men vi gjør viktige vedtak i løpet av denne natten, både i forrige sak med målsettingen mot 2030 og i denne saken om en klimalov. Venstre har lenge vært for en klimalov, og i forrige periode la man også fram forslag, uten å få flertall for det. Vi er veldig glad for at det nå er et bredt flertall i Stortinget, som jo viser den dynamikken som er i det stortinget vi har i denne perioden, på klimaområdet.

Jeg vil også takke saksordføreren. Vi hadde en høring i komiteen som jeg synes var veldig klargjørende for temaet. Jeg tror den var nyttig for veldig mange.

Det er klart at en klimalov i seg selv ikke er nok for å nå målene, men det er et veldig nyttig virkemiddel for å nå mål. Det gir helt klart det som mange uttrykker, en merverdi inn mot arbeidet for å redusere klimagassutslipp. Nå er det mye som skal gjøres i forhold til hvordan den konkret skal utformes, men målsettingen er at det skal gi en mye større forutsigbarhet i klimaarbeidet.

Så må vi jo også tilpasse en klimalov til det systemet vi allerede har, og det er også påpekt i en merknad at vi må bruke Miljødirektoratet, som allerede rapporterer og skal rapportere årlig på hvordan vi ligger an i forhold til de målsettingene vi har satt. I Norge er det ikke sikkert det er nød-

vendig å ha et eget klimaråd, som man har i Storbritannia, men at vi bruker det vi har.

Så til Fremskrittspartiet. Jeg er helt enig i at de konkrete tiltakene selvfølgelig er det viktigste for å redusere utslippene, men det er virkelig ingen motsetning mellom det å ha en klimalov og det å ha konkrete tiltak. Tvert imot henger dette veldig nøye sammen. Det er nettopp det som skal skje i årene framover, å sette sammen et system der vi har de allerede vedtatte målene mot 2020, der vi har målsettinger som vi har satt oss i dag fram mot 2030, sammen med EU – vi må også sette egne, nasjonale mål fram mot 2030 – og der vi har et rammeverk og virkemidler som sikrer at vi gjennomfører de konkrete tiltakene for å nå disse målene, og ikke igjen ender opp i en situasjon der vi bare setter høye målsettinger, men der virkemidlene ikke står i forhold til målsettingene.

Fra Venstres side er vi veldig godt fornøyd med dette flertallet. Jeg vil også ta opp vårt forslag, som er på løst ark, som presiserer at en i forbindelse med en klimalov må rapportere i de årlige budsjettene hvordan Norge kan nå klimamålene for 2020, 2030 og fram mot 2050, og ikke minst hvordan budsjettet påvirker Norges klimagassutslipp. Dette er et mer presist forslag enn det som nå ligger som III, fordi III dreier seg mer om dagens budsjett. Jeg mener vårt forslag har den samme presisjonen, men peker fram mot en situasjon hvor man har en klimalov.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingunn Gjerstad (SV) [02:36:25]: Eg synest dagen i dag opnar for fleire spørsmål enn svar. Den førre debatten viste tydeleg at det per i dag ikkje er fleirtal på Stortinget for å avklara kor mykje klimagassar Noreg skal kutta innanlands fram mot 2030. Stortingshandsaminga denne våren har heller ikkje fått på plass nye norske forpliktingar fram mot 2030 i solidaritet med verdas fattigaste land, som blir hardast ramma av klimaendringane.

Etter handsaminga av regjeringa sitt forslag til klimamål er det umogleg å vita kor store klimakutt ein tenkjer å gjera i Noreg fram mot 2030. Då er det vanskeleg å jubla høgt for at Stortinget samstundes gjev si tilslutning til å lovfesta måla for 2030 og 2050. Men eg er fødd på ein søndag og er optimist. Difor vonar eg inderleg at vi på sikt skal få stortingsfleirtal for å lovfesta noko meir konkret for innanlands utsleppskutt enn å tenkja på eit tal. Eg vonar inderleg at det som skjer i dag, blir første steget mot å lovfesta noko meir enn ei samansausing av nasjonale mål kombinert med dei såkalla fleksible mekanismane.

SV meiner at innhaldet i ei klimalov avgjer om klimalova har meirverdi for norsk klimadebatt. Difor seier SV tydeleg i innstillinga kva innhald vi ønskjer i ei klimalov. SV meiner Noreg treng tydelege klimamål for 2030 og 2050 som slår fast kor store utslepp vi planlegg å kutta på norsk territorium dei neste 15 og 35 åra. SV meiner at ei omstilling til nullutsleppssamfunnet betyr ei halvering av norske utslepp fram til 2030 samanlikna med 1990 og vidare kutt etter det.

Kva meiner regjeringa om kor mykje vi skal kutta i Noreg dei neste 15 åra? Det veit vi ikkje. Og kva meiner Arbeidarpartiet? Det veit vi heller ikkje, sjølv om representanten Aasland til mi glede sa i førre sak at dei ville ha konkrete tiltak. Uklarheit om kva nasjonal omstilling ein eigentleg vil ha, er eit kjenneteikn for dei tre største partia i klimapolitikken, for ein drøymer alltid om at det finst ei enkel løysing ein annan stad. Dette er trist når det norske samfunnet treng ei felles forståing av kva omstilling vi styrer mot.

Vi må styra mot nullutsleppssamfunnet, meiner SV. Dette er ei formidabel oppgåve, som må bety mykje for korleis vi skal utforma politikken på alle område. Vi treng klarheit. Difor meiner SV at Noreg treng nasjonale og sektorvise karbonbudsjett som seier noko om korleis vi planlegg å omstilla enkeltsektorar til nullutsleppssamfunnet. Ei klimalov bør få på plass eit slikt system med karbonbudsjett. Eg vil utfordra dei store partia i norsk politikk til å bli tydelegare på kva ein vil, utover å spørja EU om å bidra.

SV varslar støtte til det forslaget som Venstre har lagt fram, i eit forsøk på å få til semje.

Rasmus Hansson (MDG) [02:40:04]: Det er veldig bra for Norges framtidige bidrag til den globale klimadugnaden at alle partier på Stortinget nå, bortsett fra Fremskrittspartiet, er enige om at Norge trenger en klimalov som kan sikre at vedtatte utslippskutt faktisk blir gjennomført, og som gjør det på en systematisk måte. Det er for øvrig også bra å se at det konstruktive arbeidet som WWF og flere andre organisasjoner har drevet i årevis for å få en klimalov på plass, nå bærer frukter.

Vi i Miljøpartiet De Grønne slo fast som et av våre første mål på Stortinget å få på plass en klimalov. Derfor takker vi selvfølgelig for samarbeidet med Kristelig Folkeparti, som har jobbet lenge på Stortinget for en klimalov, og med Senterpartiet, som på mange måter var med og vippet stemningen da de gikk inn for klimalov. Dessuten synes jeg saksordføreren, Terje Aasland, fortjener ros for å ha gjort en god jobb med å samle dette brede flertallet, hvor både SV, Venstre og Høyre er med, en situasjon hvor vi på relativt kort tid har gått fra å ha et stort flertall på Stortinget mot klimalov, til å få et stort flertall på Stortinget for klimalov.

Miljøpartiet De Grønne er ikke på Stortinget for å lage flest mulig nye lover – selv om dette er den andre loven jeg er med og lager i løpet av noen timer nå, en interessant opplevelse – men poenget er ganske enkelt at vi er nødt til å gjøre noe med en klimapolitikk som har vært en fiasko i 25 år.

Vi i Norge har fortalt oss selv og hverandre at vi er verdensledende, med kjempehøye mål. Så har utslippene våre gått opp, mens andre lands utslipp har gått ned – i størrelsesorden 20 pst., når man ser på landene rundt oss. Det er fordi tiltak ikke er blitt gjennomført. Det har veldig lenge vært slik – og det var slik halvveis inne i representanten Tina Brus innlegg – at hver gang man snakket til folk om en forpliktende klimalov, begynte de å snakke veldig fort og lenge om behovet for konkrete tiltak. Det har de selvfølgelig helt rett i. Problemet er bare at tiltakene ikke har vært gjennomført, fordi forpliktelsen og mekanismen ikke har vært der.

Gjennomgangsmelodien i norsk klimapolitikk har vært uklare ansvarsforhold og manglende forpliktelser. Vi har en klimaminister nå som skal koordinere regjeringens klimapolitikk, men som ikke har en gjennomføringsplan, og ikke har noen virkemidler fra andre departementer. Vi har fagstatsråder innen alle de sektorene som har store utslipp – som samferdsel, olje osv. – men de har ingen utslippsmål. De har ikke noen konkrete planer, og de har ingen forpliktelser på sine sektorer. Resultatet kjenner vi.

I tillegg har vi hatt det grunnproblemet – som noen har vært innom her – at man nærmest har måttet ha doktorgrad i det stammespråket som heter stoltenbergsk, for å skjønne hva klimaforliket innebærer. Det betyr at opinionens og medias trykk og kontrollfunksjon har vært for svak.

Selvsagt – som mange påpeker – gjenstår det mye arbeid før vi får en klimalov som er god nok. Sammen med Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV har vi i Miljøpartiet De Grønne i innstillingen vært spesifikke på hva en klimalov må inneholde. Det er særlig tre ting.

For det første må utslippsmål formuleres slik at politikere, medier og opinion skjønner dem og kan etterprøve dem. Vi må med andre ord gjøre det klart at det er mengden klimagasser målt i tonn CO_2-ekvivalenter som Norge skal slippe ut i 2030 og 2050, som dette dreier seg om. Det er det som spiller noen rolle for hvor mye klimagass som slipper ut i atmosfæren.

For det andre må klimaloven bryte ned dette samlede nasjonale målet på konkrete mål og karbonbudsjetter for hvert departement eller for hver sektor, og hver statsråd må få et karbonbudsjett som hun eller han er forpliktet til å levere på. Dette betyr at karbonbudsjettene kan styres, f.eks. over fireårsperioder, valgperioder. Når Stortinget begynner å ta denne klimajobben alvorlig, vil de gjennom den typen mål og budsjetter kunne hindre det som har vært problemet hittil, nemlig at utslippskuttene stadig blir skjøvet framover til neste regjering.

Vi mener det er klokt å gi en så tydelig bestilling som mulig til den regjeringen som skal foreslå noen klimamål. Vi er derfor glad for at vi grovt sett får støtte til de forslagene. Vi vil derfor subsidiært gå inn for Venstres presiserte forslag, dersom forslag nr. 1 – som vi har sammen med Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – faller.

Statsråd Tine Sundtoft [02:45:10]: Som forrige sak i kveld vel har vist, fører regjeringen en aktiv og planmessig klimapolitikk, hvor vi stadig tar nye grep for å videreutvikle norsk klimapolitikk.

Det har vi også gjort i spørsmålet om det er hensiktsmessig å innføre en klimalov i Norge. Forrige regjering hadde ikke kommet til noen konklusjon i saken. Jeg varslet allerede på regjeringens klimadugnad i mars i fjor at jeg ville ta tak i dette punktet i klimaforliket.

Jeg syntes det var viktig å invitere bredt til synspunkter fra sentrale samfunnsaktører og næringsliv, før regjeringen tok endelig stilling til om den ville sette i gang et lovarbeid. Å sende en sak på konsultasjon gjør vi ikke så ofte i Norge, men det er et veldig vanlig skritt i en del andre lands og i EUs interne beslutningsprosesser. Notatet «Perspektiver på en klimalov» ble sendt på en bred høring i fjor høst.

Det har også vært drøftet med Klimarådet, med representanter fra næringsliv, organisasjoner, forskning og forvaltning, og det har vært avholdt et åpent høringsmøte i Klima- og miljødepartementet.

Saken har vist seg å engasjere. Jeg mottok et bredt tilfang av synspunkter, og over 13 000 støtteunderskrifter, gjennom denne konsultasjonsrunden før den ble avsluttet i januar.

Hovedtyngden av de som har uttalt seg, er overveiende positive til klimalov, eller til at det fortjener å bli nærmere utredet. Næringslivet understreker behovet for langsiktige signaler og forutsigbarhet, men er delt i synet på om klimalov er det rette virkemidlet.

Jeg merker meg at også innspillene til Stortingets klimalovseminar ga uttrykk for en antatt positiv merverdi av å innføre en klimalov.

Siden spørsmålet ble tatt opp i klimaforliket, har våre nordiske naboland Danmark og Finland vedtatt klimalover etter en modell lignende den i Storbritannia. Sverige utreder spørsmålet. Nå er det altså vår tur.

Som jeg ved flere anledninger har understreket, er lovgivning noe som må tilpasses et lands nasjonale omstendigheter. Vi kan ikke nødvendigvis ta blåkopi av den britiske modellen. Det har heller ikke Danmark og Finland gjort, de har foretatt nasjonale tilpasninger i sin modell.

Når komiteen i sin innstilling trekker fram at den ikke ser det som hensiktsmessig med et klimaråd eller en egen klimakomité, men mener at dagens system, hvor Miljødirektoratet står for at det faglige grunnlaget er riktig, synes jeg det er et fornuftig standpunkt, ut fra vår forvaltningsstruktur.

Jeg merker meg også at flertallet mener at det er behov for å gjennomgå eksisterende lovgivning som kan ha betydning på klimaområdet, i forbindelse med lovarbeidet. Det mener jeg er viktig, for utgangspunktet er at vi allerede har en sterk lovgivning i Norge, hvor særlig forurensningsloven kombinert med klimakvoteloven utgjør en hjørnesten og er et solid hjemmelsgrunnlag for å føre kontroll med klimagassutslipp gjennom virkemidler forankret i lov.

En klimalov kan styrke vårt klimademokrati.

At norsk lov krever at regjering og storting regelmessig skal gjøre opp status om kursen i klimapolitikken, tror jeg kan virke skjerpende og ansvarliggjørende over tid. Det er viktig, for lavutslippssamfunnet blir ikke til av seg selv, og heller ikke over natta. Utfordringen med å omstille Norge til et lavutslippssamfunn må være overskriften gjennom skiftende regjeringskonstellasjoner i lang tid framover.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [02:49:42]: Jeg synes det siste innlegget fra klima- og miljøministeren var godt, og det er ikke nødvendig å ta replikk på noe en er enig i. Jeg er glad for det hun sier og oppsummerer ut fra det som er komiteens merknader i tilknytning til saken.

Jeg er enig med Oskar J. Grimstad i at tiltakene selv-

følgelig er det viktigste. Så sier Grimstad at lov er ingen garanti. Det er i hvert fall en veldig sterk forpliktelse som ligger der, og som forplikter Stortinget til å følge opp lovformuleringene i tilknytning til det. Det er uansett ikke noe hinder i en lovformulering knyttet til det. Det tror jeg vi må være enige om.

Arbeiderpartiet har først nå kommet til en konklusjon. Det tror jeg faktisk mange partier i denne salen har gjort. Jeg tror at faglig tunge innspill som har kommet fra Miljødirektoratet, fra CICERO, fra Fridtjof Nansens Institutt, fra Transportøkonomisk institutt og andre i innspillsfasen til klima- og miljøministeren, har vært med på å gjøre den konklusjonen enklere, og det tror jeg vi skal være glade for.

I sum er ikke denne saken så veldig ulik den foregående saken. For det handler om rammer, det handler om forpliktelser, og det handler om retning. Så de to sakene er egentlig langt på vei veldig like.

Så vil også Arbeiderpartiet stemme subsidiært for Venstres forslag til alternativ III.

Helt til slutt vil jeg ønske klima- og miljøministeren lykke til med lovarbeidet. Det kan kanskje bli litt krevende i regjering, men jeg kan trøste henne med at hun har et stort og bredt flertall i Stortinget bak seg.

Oskar J. Grimstad (FrP) [02:51:53]: Vi som har fått lov til å vere på Stortinget ei tid, registrerer at ambisjonsnivået til Arbeidarpartiet har vakse kraftig på klimasida etter at dei kom i opposisjon – det er betydeleg høgare no enn då dei var i posisjon, for ei klimalov var uaktuell i den førre perioden, som fleire har vore inne på.

Representanten Aasland snakka om ei ramme, mens representanten Rasmus Hansson i eit debattprogram som eg var med i, gav ei detaljert beskriving av ei klimalov som han ser for seg. Dette viser at einigheita om ei klimalov er éin ting, men synet på innhaldet i ei klimalov er mildt sagt breitt og viser at det er vidt forskjellig forståing av kva ei slik klimalov skal innehalde.

Så blir det vist til England, og England har ei klimalov. Men England har heller ikkje eit miljødirektorat, så det er mogleg at ei klimalov kan vere hensiktsmessig der. Vi har eit direktorat som hjelper oss på klimasida.

Og så, til sjuande og sist: Alle vedtak forpliktar. Eit vedtak knytt til Meld. St. 13 for 2014–2015 forpliktar, på lik linje med at eit fleirtal og eit vedtak om ei klimalov kan forplikte, men innhaldet blir det viktigaste.

Presidenten: Neste taler er representanten Terje Aasland. Presidenten minner om at vi skal til sak nr. 21 i løpet av natten.

Terje Aasland (A) [02:53:57]: Den påminnelsen skal jeg legge meg på minne, president.

Jeg synes at siste innlegg faktisk fortjener litt oppmerksomhet, men jeg skal gjøre det på en rolig og besinnet måte. For med tanke på det Stortinget nå vedtar: Leser man innstillingen, tror jeg den er veldig tydelig. Klima- og miljøministeren oppsummerte den på en veldig god måte og vektla de punktene som er viktige, og det er ingen tvil om hva Stortingets flertall legger i rammene rundt en klimalov. Representanten Grimstads innlegg gikk sånn sett langt utover det som faktisk foreligger fra flertallet i komitéinnstillingen.

Nikolai Astrup (H) [02:54:44]: Vi kan vel kanskje fastslå at det er et paradoks at vi sitter her midt på natten samme dagen som vi har diskutert arbeidsmiljøloven i Stortinget. Den gjelder jo som kjent ikke for oss – det er noe vi merker nå.

Jeg tok i og for seg ordet til representanten Aaslands siste innlegg. Han poengterte der at komiteen er enig om en del merknader som legger noen rammer for hvordan en klimalov skal være. Det er viktig å presisere at en del av de innleggene som er holdt om forventninger til klimalov, bl.a. fra representanten Hansson, jo ikke kan sies å være reflektert i komiteens flertallsmerknader. Blant annet påpeker man i komiteens innstilling at den britiske modellen ikke vil være egnet for Norge. Så det legger jo føringer for det videre arbeidet.

Når det gjelder forslaget som er fremmet fra Venstre, har det vært Høyres synspunkt at det ligger til regjeringen å fastsette hensiktsmessige måter å rapportere til Stortinget på. Vi har derfor ikke ønsket å gå inn for det som er komiteens innstilling til III. Når det gjelder forslaget fra Venstre, mener vi at det har en ordlyd som likevel kan være akseptabel for Høyre å støtte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak 12.

Sak nr. 13 [02:56:44]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 203/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1107/2009 om omsetning av plantevernmidler og av EØS-komiteens beslutning nr. 208/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/128/EF om fastsettelse av en ramme for fellesskapstiltak for å oppnå bærekraftig bruk av pesticider (Innst. 210 S (2014–2015), jf. Prop. 54 S (2014–2015))

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [02:57:41] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg skal ikke snakke i 30 minutter. Jeg skal bare be om én ting, nemlig at det gjøres en rettelse i vedtakspunktet og innstillingen fra komiteen, nemlig at det der må refereres til riktig beslutning i EØS-komiteen, dvs. EØS-komiteens beslutning nr. 208/2014, og ikke til nr. 2008/2014, som det står i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Ola Elvestuen gjort oppmerksom på dette.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sakene nr. 14–21 er andre gangs behandling av lovsaker, og presidenten vil foreslå at sakene behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 14 [02:58.23]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven m.m. (utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger) (Lovvedtak 45 (2014–2015), jf. Innst. 176 L (2014–2015) og Prop. 34 L (2014–2015))

Sak nr. 15 [02:58:24]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (bortvisning på grunn av straff i utlandet) (Lovvedtak 46 (2014–2015), jf. Innst. 173 L (2014–2015) og Prop. 37 L (2014–2015))

Sak nr. 16 [02:58:25]

Stortingets vedtak til lov om forsvunne personar (Lovvedtak 47 (2014–2015), jf. Innst. 183 L (2014–2015) og Prop. 18 L (2014–2015))

Sak nr. 17 [02:58:26]

Stortingets vedtak til lov om endringar i arvelova (avvikling av arveretten for staten til fordel for frivillig verksemd) (Lovvedtak 48 (2014–2015), jf. Innst. 183 L (2014–2015) og Prop. 18 L (2014–2015))

Sak nr. 18 [02:58:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven (besøksforbud) (Lovvedtak 49 (2014–2015), jf. Innst. 189 L (2014–2015) og Prop. 43 L (2014–2015))

Sak nr. 19 [02:58:28]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skadeserstatningsloven og voldsoffererstatningsloven (terminvis utbetaling av menerstatning) (Lovvedtak 50 (2014–2015), jf. Innst. 188 L (2014–2015) og Prop. 47 L (2014–2015))

Sak nr. 20 [02:58:29]

Stortingets vedtak til lov om endringer i sjøloven (erstatningsansvar ved transport av farlig gods m.m.) (Lovvedtak 51 (2014–2015), jf. Innst. 182 L (2014–2015) og Prop. 46 LS (2014–2015))

Sak nr. 21 [02:58:30]

Stortingets vedtak til lov om endring i straffeloven (fjerning av foreldelsesfristen for brudd på straffeloven § 148) (Lovvedtak 52 (2014–2015), jf. Innst. 172 L (2014–2015) og Dokument 8:4 L (2014–2015))

Presidenten: Det er, så langt presidenten kan se, ingen som har bedt om ordet til sakene nr. 14–21.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering. Det er 60 sider med votering som vi skal igjennom. Det er om ikke vårens vakreste eventyr, så kan det bli litt lengde på den.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen redusere arbeidsmiljølovens alminnelige arbeidstid i løpet av sju dager fra 40 til 37,5 timer, med tilsvarende arbeidstidsreduksjon for ansatte i skift- og turnusyrker til 35,5 timer og 33,6 timer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.08.32)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.
>
> § 10-2 første ledd skal lyde:
>
> Arbeidstidsordninger skal være slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige fysiske og psykiske belastninger, og slik at det er mulig å ivareta sikkerhetshensyn. *Arbeidsgiver skal foreta en risikovurdering i samsvar med kravene etter arbeidsmiljøloven §§ 10-2 første ledd, 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, 7-2 andre ledd bokstav f, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 andre ledd og sjette ledd og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter § 5 andre ledd nr. 6 for å sikre at arbeidstidsordningen er forsvarlig.*»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.08.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppnevne representanter for arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene i det allerede nedsatte Arbeidstidsutvalget.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en gjennomgang av medleverforskriften sammen med partene i arbeidslivet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.09.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 10-4 tredje ledd skal lyde:

(3) For beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet skal som hovedregel minst 1/7 av vakten regnes med i den alminnelige arbeidstid, *avhengig av hvor belastende vaktordningen er.* Arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte i virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan ved skriftlig avtale fravike bestemmelsen i første punktum. Arbeidstilsynet kan etter krav fra arbeidsgiver eller arbeidstakernes tillitsvalgte fastsette en annen beregningsmåte dersom beregningen av arbeidstiden etter første punktum vil virke urimelig.

§ 10-5 første og andre ledd skal lyde:

(1) Arbeidsgiver og arbeidstaker kan skriftlig avtale at den alminnelige arbeidstid kan ordnes slik at den i løpet av en periode på høyst 52 uker i gjennomsnitt ikke blir lenger enn foreskrevet i § 10-4, men slik at den alminnelige arbeidstiden ikke overstiger *ti* timer i løpet av 24 timer og 48 timer i løpet av sju dager. *Grensen på 48 timer i løpet av sju dager kan gjennomsnittsberegnes over en periode på åtte uker, likevel slik at den alminnelige arbeidstiden ikke overstiger 50 timer i noen enkelt uke. Avtale etter dette ledd kan ikke inngås med arbeidstaker som er midlertidig ansatt med grunnlag i § 14-9 første ledd bokstav f.*

(2) Arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte i virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan skriftlig avtale at den alminnelige arbeidstiden skal ordnes slik at den i løpet av en periode på høyst 52 uker i gjennomsnitt ikke blir lenger enn foreskrevet i § 10-4, men slik at den alminnelige arbeidstiden ikke overstiger *12,5* timer i løpet av 24 timer og 48 timer i løpet av sju dager. Grensen på 48 timer i løpet av sju dager kan gjennomsnittsberegnes over en periode på åtte uker, likevel slik at den alminnelige arbeidstiden ikke overstiger 54 timer i noen enkelt uke. *Ved inngåelse av avtale som innebærer at den alminnelige arbeidstiden overstiger 10 timer i løpet av 24 timer, skal det legges særlig vekt på hensynet til arbeidstakernes helse og velferd.*

§ 10-6 femte og sjette ledd skal lyde:

(5) Arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte i virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan skriftlig avtale overtidsarbeid inntil *20* timer i løpet av sju dager, men slik at samlet overtidsarbeid ikke overstiger *50* timer i fire sammenhengende uker. Overtidsarbeidet må ikke overstige 300 timer innenfor en periode på 52 uker.

(6) Arbeidstilsynet kan etter søknad i særlige tilfeller tillate samlet overtidsarbeid inntil *25* timer i løpet av sju dager og 200 timer i løpet av en periode på 26 uker. Referat fra drøftingene, jf. tredje ledd, skal vedlegges søknaden. Fremmer virksomheten søknad om overtid innenfor rammen i femte ledd, skal årsaken til at saken ikke er løst ved avtale med de tillitsvalgte alltid oppgis. Arbeidstilsynet skal ved sin avgjørelse legge særlig vekt på hensynet til arbeidstakernes helse og velferd.

§ 10-6 åttende ledd skal lyde:

(8) Samlet arbeidstid må ikke overstige 13 timer i løpet av 24 timer eller 48 timer i løpet av sju dager. Grensen på 48 timer i løpet av sju dager kan gjennomsnittsberegnes over en periode på åtte uker*, likevel slik at den samlede arbeidstiden etter § 10-5 andre ledd og § 10-6 femte ledd ikke overstiger 69 timer i noen enkelt uke.*

§ 10-8 fjerde ledd skal lyde:

(4) Arbeidsfri som nevnt i andre ledd skal så vidt mulig omfatte søndag. Arbeidstaker som har utført søn- og helgedagsarbeid, skal ha arbeidsfri følgende søn- og helgedagsdøgn. Arbeidsgiver og arbeidstaker kan skriftlig avtale en arbeidstidsordning som i gjennomsnitt gir arbeidstaker arbeidsfri annenhver søn- og helgedag over en periode på 26 uker, likevel slik at det ukentlige fridøgn minst hver *fjerde* uke faller på en søn- eller helgedag.

§ 10-12 åttende ledd oppheves. Nåværende niende ledd blir åttende ledd. § 14-12 c første ledd første punktum skal lyde:

(1) Virksomheter som leier inn arbeidstaker etter § 14-12, hefter på samme måte som en selvskyldnerkausjonist for utbetaling av lønn, feriepenger og eventuell annen godtgjøring etter kravet om likebehandling i § 14-12 a*, inkludert krav som følger av tariffavtale som nevnt i § 14-12 a tredje ledd*.

§ 15-13 a første, andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(1) Arbeidsforholdet kan bringes til opphør når arbeidstaker fyller *72* år.

(2) *Lavere aldersgrense kan fastsettes der det er nødvendig av hensyn til helse eller sikkerhet.*

(3) *Lavere aldersgrense, men ikke under 70 år, kan fastsettes dersom grensen gjøres kjent for arbeidstakerne, den praktiseres konsekvent av arbeidsgiver og arbeidstaker har rett til en tilfredsstillende tjenestepensjonsordning. Arbeidsgiver skal drøfte lavere aldersgrense med de tillitsvalgte.*

(4) *Lavere aldersgrense fastsatt i medhold av andre eller tredje ledd må være* saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 13-3 andre ledd.

Nåværende andre, tredje og fjerde ledd blir nytt femte, sjette og sjuende ledd. § 17-1 tredje ledd andre punktum oppheves. § 17-1 femte ledd oppheves. § 17-4 tredje ledd oppheves. Nåværende § 17-4 fjerde, femte og sjette ledd blir tredje, fjerde og femte ledd. § 19-1 første til fjerde ledd skal lyde:

(1) Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelse eller pålegg gitt i eller i medhold av denne lov, straffes innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten med bøter eller fengsel inntil *ett år* eller begge deler. Medvirkning straffes på samme måte, likevel slik at arbeidstaker straffes etter § 19-2.

(2) Under særlig skjerpende omstendigheter kan fengsel inntil *tre* år anvendes. Ved avgjørelsen av om det foreligger slike omstendigheter, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse eller om den er foretatt eller fortsatt tross pålegg eller henstilling fra offentlig myndighet, vedtak av arbeidsmiljøutvalget eller henstilling fra verneombud eller bedriftshelsetjeneste.

(3) For overtredelse som har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse, kan innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten straffes etter denne paragraf, med mindre vedkommende i enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig med hensyn til sine plikter etter loven eller bestemmelser i medhold av loven.

(4) Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ikke reglene i kapittel *8, 12, 13, 15 og 16. Bestemmelsene gjelder heller ikke reglene i kapittel 14, med unntak av §§ 14-5 til 14-8 og 14-15.*

II

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. skal § 15 første ledd lyde:

Arbeidsgiver som forsettlig eller uaktsomt unnlater å rette seg etter et vedtak av Tariffnemnda, straffes med bøter *eller fengsel inntil ett år.* Det samme gjelder den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten*, og som opptrer som nevnt i første punktum, og oppdragsgiver som overtrer plikter i medhold av § 12. Grov overtredelse straffes med bøter eller fengsel inntil tre år. Medvirkning straffes på samme måte, likevel slik at arbeidstaker ikke kan straffes for medvirkning.*

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Bestemmelser i tariffavtale om lavere aldersgrenser enn 70 år for opphør av arbeidsforhold kan beholdes inntil tariffavtalen utløper, jf. arbeidstvistloven § 5. Arbeidstvistloven § 5 tredje ledd gjelder likevel ikke.

Aldersgrenser i kommunal og fylkeskommunal sektor som er begrunnet på tilsvarende måte som i aldersgrenseloven § 2, gjelder inntil annet er bestemt.

Lavere bedriftsinterne aldersgrenser enn 70 år kan beholdes inntil ett år etter at loven trer i kraft, dersom de er etablert før dette tidspunktet.

Presidenten: Det voteres først over I § 15-13 a første, andre, tredje og fjerde ledd.

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 15-13 a første, andre, tredje og fjerde ledd ble bifalt med 63 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.10.17)

Presidenten: Det voteres over I § 19-1 første, andre og tredje ledd.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar at Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 19-1 første, andre og tredje ledd ble bifalt med 100 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 03.10.56)

Presidenten: Det voteres over I § 19-1 fjerde ledd.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet og støtte til innstillingen. Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de er imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 19-1 fjerde ledd ble bifalt med 99 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.11.32)

Presidenten: Det voteres over resten av I.

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I ble bifalt med 60 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.12.05)

Presidenten: Det voteres over II.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar at Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble bifalt med 98 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.12.37)

Presidenten: Det voteres over III.

Senterpartiet har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar da at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til III ble bifalt med 66 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.13.11)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 61 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.13.45)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Fredric Holen Bjørdal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget bed regjeringa om å arbeida for reguleringar med føremål å avgrensa innvandringa frå EØS-området.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 97 stemmer mot forslaget og 7 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 03.14.41)

Bente Stein Mathisen (H) (fra salen): Jeg stemte feil. Jeg skulle stemme mot.

Presidenten: Da justerer vi voteringen.

Forslaget fra Senterpartiet ble da med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av virkemiddelapparatet som skal sørge for at personer med nedsatt arbeidsevne kommer inn i arbeidslivet. Stortinget legger til grunn at partene, funksjonshemmedes organisasjoner og andre relevante fagmiljøer og organisasjoner blir tett involvert i de prosesser og vurderinger som blir gjort av regjeringen i dette arbeidet.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.15.34)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen innføre rett til fast ansettelse etter 3 år for alle av arbeidsmiljølovens grunnlag for midlertidige ansettelser, som i dag er omfattet av fireårsregelen, samt den nye generelle adgangen i § 14-9 bokstav f.»

Forslag nr. 2 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen legge frem en lovproposisjon som klargjør at det kun finnes to ansettelsesformer i Norge, henholdsvis fast ansatt og midlertidig ansatt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.16.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

A

om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 14-6 første ledd bokstav e skal lyde:

e) forventet varighet dersom arbeidsforholdet er midlertidig, *samt grunnlaget for ansettelsen, jf. § 14-9,*

§ 14-9 første ledd bokstav a skal lyde:

a) når *arbeidet er av midlertidig karakter*,

§ 14-9 første ledd andre punktum bokstav d, bokstav e og ny bokstav f skal lyde:

d) *med* deltaker i arbeidsmarkedstiltak i regi av eller i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten,

e) *med* idrettsutøvere, idrettstrenere, dommere og andre ledere innen den organiserte *idretten eller*

f) for en periode på inntil tolv måneder. Slike avtaler kan omfatte inntil 15 prosent av arbeidstakerne i virksomheten, avrundet oppover, likevel slik at det kan inngås avtale med minst én arbeidstaker.

§ 14-9 første ledd siste punktum skal lyde:

Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av midlertidig ansettelse etter bestemmelsene i dette ledd med de tillitsvalgte, *blant annet grunnlaget for og omfanget av slike ansettelser, samt konsekvenser for arbeidsmiljøet*.

§ 14-9 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke deltaker i arbeidsmarkedstiltak som omfattes av andre ledd*, jf. første ledd* bokstav d.

§ 14-9 fjerde ledd nytt siste punktum skal lyde:

Bestemmelsen i fjerde punktum gir likevel ikke grunnlag for ansettelse utover tolv måneder ved ansettelse etter første ledd bokstav f.

§ 14-9 femte ledd nytt andre punktum skal lyde:

I avtaleperioden gjelder lovens regler om opphør av arbeidsforhold.

§ 14-9 nåværende femte ledd andre og tredje punktum blir nytt sjette ledd og skal lyde:

Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter første ledd bokstav a eller i mer enn tre år etter første ledd bokstav b og f, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. Ved beregning av ansettelsestid etter andre punktum skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

§ 14-9 nytt syvende ledd skal lyde:

(7) Reglene i dette ledd gjelder ansettelser etter første ledd bokstav f for arbeidsoppgaver av samme art innenfor virksomheten. Arbeidsgiver kan regne enheter med minst 50 ansatte som en egen virksomhet. Når en arbeidstaker som er midlertidig ansatt etter første ledd bokstav f, ikke får videre ansettelse ved avtaleperiodens utløp, starter en karanteneperiode på tolv måneder for arbeidsgiveren. Arbeidsgiveren kan i karanteneperioden ikke foreta nye ansettelser som nevnt i første punktum.

§ 14-11 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved brudd på bestemmelsen om kvote i § 14-9 første ledd bokstav f, kan retten avsi dom etter første punktum når særlige grunner tilsier det.

§ 14-12 første ledd skal lyde:

Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie, er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 14-9 første ledd *bokstav a til e.*

§ 14-12 fjerde ledd skal lyde:

Ved innleie etter denne paragraf gjelder reglene i § 14-9 *sjette ledd* tilsvarende.

§ 18-6 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene i og i medhold av kapittel 2 til kapittel 11 samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, 14-9 første ledd *bokstav f andre punktum og første ledd siste* punktum, 14-12 andre ledd andre punktum, 14-12 tredje ledd, 15-2 og 15-15.

II

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen *(sosialtjenesteloven)*

§ 20 skal lyde:

§ 20. Bruk av vilkår

Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Det kan også stilles andre vilkår for tildeling av økonomisk stønad, *inkludert vilkår etter § 25*.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottakeren eller begrense hans eller hennes handle- og valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller i andre lover.

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Endringene i arbeidsmiljøloven §§ 14-6 første ledd bokstav e og 14-9 nytt sjette ledd gjelder arbeidsavtaler som er inngått etter lovens ikrafttredelsestidspunkt.

B

Stortinget ber regjeringen særlig prioritere økning av plasser til det nye sammenslåtte tiltaket Arbeidsforberedende trening (AFT).

Presidenten: Det voteres over A, I § 14-9 første ledd siste punktum.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over A, resten av I samt II.

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til A, resten av I samt II ble bifalt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.17.27)

Presidenten: Det voteres over A, III.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar at Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Dag Terje Andersen (A) (fra salen): Selv om klokka er mye, tror jeg nok at det er en misforståelse, og at Arbeiderpartiet faktisk skal stemme imot.

Presidenten: Du tror at Arbeiderpartiet skal stemme imot?

Dag Terje Andersen (A) (fra salen): Det er det vi har varslet.

Presidenten: Men ikke A?

Dag Terje Andersen (A) (fra salen): Ikke III.

Presidenten: Vi er på A, III – det er riktig.

Jeg må så spørre om Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti skal støtte innstillingen. Stemmer det?

Per Olaf Lundteigen (Sp) (fra salen): Senterpartiet støtter III.

Presidenten: Senterpartiet støtter altså III. Hva med Sosialistisk Venstreparti?

Audun Lysbakken (SV) (fra salen): Det er et godt spørsmål.

Presidenten: Så er spørsmålet om det er et godt svar. Vi skal sjekke teksten, så ser vi hva som er lagt inn av merknader, slik at vi har kvalitetssikret det.

– Det står ikke helt eksplisitt i teksten, men dette handler om ikrafttredelsen.

Audun Lysbakken (SV) (fra salen): Sosialistisk Venstreparti skal da stemme imot.

Presidenten: Da stemmer Sosialistisk Venstreparti imot – og Senterpartiet stemmer for.

Det voteres altså nå over A, III.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de skal stemme imot, og Senterpartiet vil stemme for. Presidenten antar at Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til A, III ble bifalt med 65 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.19.48)

Presidenten: Det voteres over B.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til innstillingen. Presidenten antar at Miljøpartiet De Grønne skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til B ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.20.54)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 188/2014 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2014/50/EU om minstekrav med omsyn til styrking av arbeidstakarmobiliteten mellom medlemsstatane gjennom betring av oppteninga og vidareføringa av rettane til supplerande pensjon.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti
– forslagene nr. 2 og 3, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre minst 3 års vekststans i oppdrettsnæringen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en tidfestet plan med klare kriterier for overgang til en bærekraftig oppdrettsnæring inklusive overgang til lukkede anlegg, eller teknologi med tilsvarende miljøstandard.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 101 stemmer mot forslagene og 3 stemmer for.

(Voteringsutskrift kl. 03.21.45)

Tone-Helen Toften (A) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Det er et par som stemte feil. – Da endrer vi voteringsresultatet, slik at vi får det riktig.

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble da med 103 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

Det voteres så over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse veksten i oppdrettsnæringen frem til næringens miljøutfordringer er løst, og komme tilbake med en ambisiøs strategi for teknologi, forskning og utvikling for å nå dette målet innen 2020, i samarbeid med næringen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.22.33)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:38 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om minimum tre års vekststans i oppdrettsnæringen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Trond Henry Blattmann på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
– forslagene nr. 2 og 3, fra Line Henriette Hjemdal på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at haiprodukter som blir importert, har fullstendig og etterprøvbar artsinformasjon.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at haiprodukter som blir importert, har fullstendig og etterprøvbar informasjon vedrørende fangstmetode, sted, dato og tidspunkt for fangst.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.23.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å sikre strengere regulering av import av produkter fra hai for å stanse import av ulovlige haiprodukter til Norge.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget. – Her kan det bli skarpt.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 55 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.24.13)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:39 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide og Rasmus Hansson om å sikre at ulovlig fremskaffede produkter fra hai ikke importeres til Norge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ove Trellevik på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Line Henriette Hjemdal på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om skjerping av promillegrensen til sjøs for fritidsbåter til 0,2.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.25.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2015 fremme tiltak for å redusere ulykker som skyldes båter med for høy hastighet, herunder tiltak som å senke terskelen for maksimal motoreffekt uten båtførerprøven, fartsbegrensninger uten båtførerprøven og ny sertifiseringsordning for førere av båter som kan oppnå større hastigheter.»

Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.25.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«I

I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter skal ny § 23 a lyde:

§ 23 a *Bruk av egnet flyteutstyr om bord*

I fritidsbåt med lengde mindre enn åtte meter skal personer under 16 år ha på seg egnet flyteutstyr ved utendørs opphold i båten når båten er i fart.

Kongen kan i forskrift fastsette unntak fra kravet i første ledd, herunder i situasjoner der sikkerheten generelt er ivaretatt på annet vis.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.26.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i småbåtloven
(påbud om bruk av flyteutstyr i fritidsbåter)

I

I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter skal ny § 23 a lyde:

§ 23 a Bruk av egnet flyteutstyr om bord

I fritidsbåt med lengde mindre enn åtte meter skal alle ha på seg egnet flyteutstyr ved utendørs opphold i båten når båten er i fart. Ansvar etter første punktum, jf. § 27 og § 28, påhviler den enkelte som har plikt til å ha på seg flyteutstyr. For barn under 15 år påhviler ansvaret båtfører.

Kongen kan i forskrift fastsette unntak fra kravet i første ledd, herunder i situasjoner der sikkerheten generelt er ivaretatt på annet vis.

II

Loven trer i kraft 1. mai 2015.

Presidenten: Presidenten minner om at det er Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre som står bak innstillingen. Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Presidenten antar videre at Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å stemme imot.

– Dette er følgelig en meget skarp votering.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.27.17)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sak nr. 7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:92 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tynning Bjørnø, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen om bedre svømmeundervisning i grunnskolen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa tydeleggjere læreplanmålet om symjedugleik i tråd med faglege råd.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide ein nasjonal handlingsplan for at opplæringa vert gjennomført med god kvalitet, slik at ein når læreplanmålet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørgje for at skuleeigar ikkje kan avslutte symjeopplæringa før alle som har føresetnad for det, når måla i læreplanen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa innrette statlege garantiordningar og rentekompensasjonsordningar for skulebygg og symjeanlegg slik at rehabilitering og nybygg av symjeanlegg vert prioritert i kommunane.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.28.44)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:99 S (2013–2014) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Heidi Greni om ein handlingsplan for å styrkja symjeferdigheitene hjå born og unge – vert å leggje ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen mot mobbing og fremme nye tiltak som kan forsterke arbeidet mot mobbing. Regjeringen bes vurdere om rettsvernet for mobbeoffer må styrkes, og komme tilbake med eventuelle forslag som reelt styrker rettsvernet til dem som utsettes for mobbing.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.30.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringar i opplæringslova og privatskolelova
(skolebyte i mobbesaker)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal § 8-1 fjerde ledd lyde:

Ein elev kan i særlege tilfelle flyttast til ein annan skole enn den skolen eleven har rett til å gå på etter første ledd, dersom omsynet til dei andre elevane tilseier det. Grunnen til at ein elev kan flyttast, kan til dømes vere at eleven mobbar ein eller fleire medelevar. Før det blir gjort vedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Når det er nødvendig, kan eleven flyttast til ein skole utanfor kommunen, men ikkje slik at eleven må flytte ut av heimen eller at skoleskyssen blir uforsvarleg lang.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot skal § 3-3 første ledd lyde:

Ein elev som har fått plass ved ein grunnskole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre opplæringa si ved skolen, så langt skolen er godkjend. *Ein grunnskoleelev kan i særlege tilfelle likevel flyttast til ein offentleg skole i heimkommunen dersom omsynet til dei andre elevane tilseier det. Grunnen til at ein elev kan flyttast, kan til dømes vere at eleven mobbar ein eller fleire medelevar.* Før det blir gjort enkeltvedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

III

Lova tek til å gjelde straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 15 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet
- forslag nr. 6, fra Terje Aasland på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Ingunn Gjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 9–11, fra Ingunn Gjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 12–15, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslagene nr. 12–15, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen melde som norsk forpliktelse til FNs klimakonvensjon at klimagassutslippene fra norsk territorium skal være maks. 20 mill. tonn CO_2-ekvivalenter i 2030.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen melde som tilleggsforpliktelse til FNs klimakonvensjon at norsk olje- og gassvirksomhet skal fases ut over en 20-årsperiode.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen melde som norsk tilleggsforpliktelse til FNs klimakonvensjon at Statens pensjonsfond utland skal brukes som et aktivt klimapolitisk verktøy, og at fondet innen 2020 skal trekke seg ut av alle investeringer i fossil energi.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen melde som tilleggsforpliktelse til FNs klimakonvensjon at Norge skal overføre minst 1 pst. av brutto nasjonalinntekt til internasjonale klimatiltak innen 2020.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 103 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.31.31)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9–11, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge påtar seg en forpliktelse om at norske utslipp i 2030 ikke skal overstige 25 millioner tonn, en reduksjon på 50 prosent sammenlignet med 1990.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om et eget mål for Norges bidrag til finansiering av utslippsreduksjoner og klimatilpasning i utviklingsland fram mot 2030. Dette målet må kommuniseres til FN på linje med målet for reduksjoner i norske klimagassutslipp. Dette skal tydeliggjøre at Norge vil ta det ansvaret våre historiske utslipp og vår økonomiske kapasitet gir oss.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp norsk støtte til klimatiltak og klimatilpasning i fattige land med 4 mrd. kroner fram mot 2020 og bevilge dette i tillegg til de ordinære bistandsbudsjettene på 1 prosent av BNI til bistand.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.31.53)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ha som et strategisk mål for Norge fram mot 2030 å være verdensledende på å utvikle og ta i bruk nullutslippsteknologi i sjøtransporten.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge tar initiativ til en internasjonal konvensjon om karbonskatt på internasjonal luftfart og skipsfart. Pengene bør gå inn i FNs grønne klimafond for klimatiltak og klimatilpasning i fattige land.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.32.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre Enovas mandat slik at de i samarbeid med Gassnova kan støtte prosjekter for fangst og lagring av CO_2.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 03.32.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp bevilgningene til fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging i de årlige budsjettene, slik at fondet i 2017 er på 100 mrd. kroner.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 63 mot 41 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 03.33.01)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.
Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en plan for nasjonale utslippsreduksjoner mot 2030 så raskt som mulig etter «Paris 2015», og før sommeren 2016.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en stortingsmelding om klimapolitikken som inneholder en helhetlig og gjennomarbeidet plan for hvordan 2030-målene skal bidra til langsiktig klimavennlig omstilling i Norge, herunder mål for utslippsreduksjoner i sektorer utenfor kvotepliktig sektor.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak om utvikling av fangst og lagring av CO_2 fra norske industrielle utslipp.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkemiddelapparatet rettet mot teknologiutvikling i norsk næringsliv, og påse at det er innrettet på en slik måte at målet om lav- og nullutslippsteknologier i alle industrigrenene kan nås.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 03.33.29)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 13 (2014–2015) – om ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 2, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre

Det voteres over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en klimalov som skal inneholde mål for innenlands utslipp i 2030 og 2050 målt i tonn CO_2-ekvivalenter, og som slår fast at regjeringen er forpliktet til å legge frem nasjonale og sektorvise karbonbudsjetter.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 03.34.27)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag for Stortinget hvor de nasjonale utslippsmålene i 2030 og 2050 fastsettes. Lovforslaget skal regulere hensiktsmessige rapporterings- og styringsmekanismer mellom storting og regjering på klimaområdet. Lovforslaget må fremlegges for Stortinget slik at forslaget blir behandlet i denne stortingsperioden.

II

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med lovforslaget hvor de nasjonale utslippsmålene i 2030 og 2050 er fastsatt, å gjennomgå eksisterende lovgivning som kan ha betydning på klimaområdet, og eventuelt foreslå, der hvor det ansees som hensiktsmessig for klimaarbeidet, en samordning og overbygging av lovgivningen på klimaområdet.

Presidenten: Presidenten antar at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I og II ble bifalt med 84 mot 19 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.34.53)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen i de årlige budsjettene presentere et klimabudsjett som viser hvordan regjeringen har tenkt å nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimautslipp.

Presidenten: Her er det Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne som står bak innstillingen. Presidenten antar da at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ønsker å stemme imot.

– Dette er følgelig en meget skarp votering.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 52 stemmer for innstillingen, III og 51 stemmer imot.

(Voteringsutskrift kl. 03.35.35)

Nikolai Astrup (H) (fra salen): Vi er jo 104 representanter.

Presidenten: Ja, det er 104, og det er bare 103 som har stemt.

Vi tar voteringen en gang til. Vi må iallfall sikre oss at vi har forsøkt å gjøre det riktig. Presidenten tar det om igjen, altså hvem som står bak innstillingen, hvem som skal stemme for, og hvem som skal stemme imot.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne står bak innstillingen. Presidenten antar da at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ønsker å stemme imot. – Skarp votering en gang til.

Votering:

Komiteens innstilling til III ble med 52 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.36.45)

Presidenten: Det skal nå voteres over forslag nr. 2, fra Venstre.

Presidenten gjør oppmerksom på at forslaget er levert inn etter den fristen som står i forretningsordenen. Presidenten har grunn til å tro at Stortinget likevel vil ta forslaget opp til behandling.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Høyre og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med innføringen av en klimalov rapportere i de årlige budsjettene hvordan Norge kan nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimagassutslipp.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble bifalt med 85 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.37.59)

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:32 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Rigmor Andersen Eide og Marit Arnstad om en klimalov – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling til IV ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at representanten Ola Elvestuen her har rettet opp en inkurie i innstillingen.

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 203/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1107/2009 om omsetning av plantevernmidler og av EØS-komiteens beslutning nr. 208/2014 av 30. september 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/128/EF om fastsettelse av en ramme for fellesskapstiltak for å oppnå bærekraftig bruk av pesticider.

Votering:

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 14–21

Presidenten: Når det gjelder sakene nr. 14–21, er det andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 45 til og med 52.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av disse sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Presidenten: Da er dagens kart ferdigbehandlet.

Presidenten ønsker alle en kort og riktig god natt.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det er det ikke. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 03.38.